

Приключенията на КАЗАНОВА

(2)

Ренесанс

ДЖАКОМО КАЗАНОВА ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА КАЗАНОВА ТОМ 2

Превод: Андрей Андреев

chitanka.info

Уважаеми читателю,

Издателска къща „Ренесанс“ направи всичко необходимо да Ви предостави пълното издание от II том на „Приключенията на Казанова“, изцяло сверен и редактиран по последното италианско издание от 1989 г.

Огромните ни усилия за това крупно и обемно издание, мисля, се покриват от факта на вашата удовлетвореност след прочита на тази забележителна творба.

Нелоялната конкуренция обаче на колеги издатели, които пускат на пазара подчертано съкратени издания от същата творба, заимствували прастари преводи отпреди десетилетия, с архаичен за днешно време език, поне засега ни възпира да продължим с оригиналното претворяване на съвременен български език автентичното животоописание на Джакомо Казанова.

Имайте предвид, че оригиналната творба на този гениален автор възлиза на 14 тома, които никога не са излизали в България изцяло.

Ето защо, след като издаде пълния втори том от „Приключенията на Казанова“, издателска къща „Ренесанс“ Ви предостави една обособена сама за себе си творба, чрез която пъстрия колорит от приключенията на именития автор завършват, за да дадат по-нататък тласък във възпроизвеждането на неговите спомени.

Чрез пълното издание на първите два тома, издателството счита, че Ви е поднесло най-якия белег от приключенията на тази противоречива и удивително ерудирана личност, предизвикала основателно неувяхващ интерес у издатели и читатели вече повече от 200 години.

В очакване на по-добросъвестно време, когато стимул за книгоиздаване не ще бъде само печалбата, ние оставаме, уважаеми читателю.

С почит към вас: Златко Попзлатев.

ГЛАВА ПЪРВА

НАМИРАМ ОТНОВО ДЖУЛИЕТА И ПРИ НЕЯ МНИМИЯ ГРАФ ЧЕЛИ, КОЙТО СЕГА Е СТАНАЛ ГРАФ АЛФАНИ. РЕШАВАМ ДА ОТПЪТУВАМ ЗА НЕАПОЛ. ЕДНА СЛУЧКА, КОЯТО МЕ ОТВЕЖДА ПО ДРУГ ПЪТ.

Когато се завърнах след една малка разходка в моята гостоприемница в Чезена, съдържателят ми даде театрална програма, на която бяха обявени четири представления на Метастазиевата Дидо в театър Спада. Понеже видях, че нямаше мои познати нито между артистите, нито между артистките, реших да видя вечерното представление и да отпътувам едва на следната сутрин с пощата. Все още чувствавах известен страх от инквизицията и ми се струваше, че ме следва по петите.

Преди да вляза в залата, отидох в гримьорната на артистките и първата, която видях ми се стори твърде апетитна. Тя беше болончанка и се казваше Наричи. Поздравих я и след няколко комплиментата я попитах дали е свободна.

— Аз имам задължения — отговори тя, — само към дирекцията.

— Имате ли любовник?

— Не.

— Аз се предлагам за такъв, ако имате желание.

Тя се усмихна подигравателно и каза:

— По-добре купете от мене четири билета за четирите представления.

Извадих две цехини от кесията си, която нарочно държах така, че да види колко добре беше напълнена; след това взех четири билета, дадох ги на нейната слугиня, която беше по-красива и се отдалечих, без да кажа ни дума повече. Тя ме повика обратно, но се престорих, че не съм я чул и заех място в партера. Понеже намерих всичко съвсем посредствено, станах след първия балет да си вървя. Когато при това случайно хвърлих поглед към главната ложа, видях за голямо мое учудване венецианеца Манцони с прочутата Джулиета, за чийто прословут бал с плесницата читателят навярно още си спомня.

Тъй като видях, че не ме забелязаха, попитах съседа си коя е красивата дама с многото диаманти. Той ми обясни, че това е синьорът Кверини от Венеция и че собственикът на театъра генерал граф Спада я е довел тук от Фаенца.

Зарадвах се, че господин Кверини се е оженил най-сетне за нея, но не възнамерявах да се приближа, по причини, които читателят също така не вярвам да е забравил, както и произшествията, когато трябваше да я облека по нейно желание като абат. Исках да си вървя, но в същия миг тя ме съгледа и ми кимна да се приближа. Аз отидох, но тъй като не исках да бъда познат, прошепнах ѝ, че се наричам Фаруси. Манцони ми каза, че говоря с Нейно превъзходителство синьора Кверини.

— Зная това — казах му аз, — от едно писмо, което получих от Венеция и пожелавам от сърце щастие на уважаемата госпожа.

Джулиета ме разбра и ме представи като барон на граф Спада. Господинът веднага ме покани да отида в ложата му. След като ме попита откъде идвам, накъде отивам, и така нататък, той ме помоля да му окажа честта да вечерям с него.

Преди десет години той беше приятел на Джулиета във Виена, точно когато Мария Терезия смяташе, че трябва да я изгони заради лошото влияние на прелестите ѝ. Тя беше подновила във Венеция познанството си с него и го беше накарала да я вземе със себе си в Болоня за развлечение. Нейният стар обожател, господин Манцони, който ми разказа всичко това, я съпроводи, за да може да докладва на господин Кверини за нейното добро поведение. Във всеки случай, той беше не много подходящ пазител на добродетелта. Във Венеция тя разчиташе да разпространи навсякъде, че господин Кверини се е оженил тайно за нея, но на едно разстояние от петдесет мили тя не считаше тази формалност за уместна и генералът вече я беше представил на всички благородници в Чезена като сеньора Кверини ди Папоце. Впрочем, господин Кверини не би бил прав да ревнува генерала, защото той беше толкова стар познат, че съвсем не би било от значение, ако графът ухажваше красавицата. Повечето жени считаха, че мъж, който като най-нов любовник се показва ревнив относно някой стар познат, може да бъде само глупак и трябва да се третира като такъв. Джулиета ме беше повикала бързо, защото без съмнение се страхуваше от моята недискретност, но когато видя, че и аз също се страхувам от нейната, тя се успокои. Аз бях твърде разумен

да се отнасям с нея още от самото начало с всичко дължимо на положението ѝ внимание.

Заварих у генерала многобройно общество и доста красиви жени. Понеже не виждах Джулиета, попитах господин Манцони за нея и той ми каза, че тя седяла на фараоновата маса и харчела парите си. Отидох в игралната зала и я видях да седи от лявата страна на държателя на банката, който побледня при вида ми. Той беше мнимият граф Чели. Предложи ми книга^[1], аз я отказах учтиво, но приех предложението на Джулиета да играя наполовина с нея. Тя имаше около петдесет цехини пред себе си; аз ѝ дадох също толкова и седнах до нея. След края на партията тя ме запита, дали познавам държателя на банката, и забелязах, че той чу това. Казах „не“. Дамата, която седеше от лявата ми страна, обясни, че това е граф Алфани. Половин час по-късно госпожа Кверини имаше едно sept-et-le-va^[2] от осемдесет цехини върху една карта и изтеглянето беше решаващо; аз се изправих и приковах погледа си върху ръцете на държателя на банката. Въпреки това, той направи волтата^[3] и синьората изгуби.

В същия момент дойде генералът и я взе за вечеря.

Аз оживих вечерята с множество малки истории и изтънчени шеги и спечелих с това приятелството на цялото общество, а особено това на генерала. Когато той чу от мен, че отивам само поради любовен каприз в Неапол, ме закле да прекарам един месец у него. Но молбата му беше безсмислена, понеже сърцето ми беше празно и жадувах да видя отново Лукреция и Тереза, за чиито прелести след пет години имах само неясен спомен. Все пак заявих, че съм готов да остана в Чезена още четири дни.

Когато на следната сутрин се обличах, видях да се появява страхливецът Алфани-Чели. Приех го с една подигравателна усмивка, като му казах, че съм го очаквал.

Понеже бръснарят ми присъствуваше, той не отговори нищо, но щом останахме сами, ме запита:

— Какви причини можете да имате, за да ме очаквате?

— Моите причини вие ще чуете подробно щом ми изплатите сто цехини, което ще сторите веднага.

— Ето ви петдесет, които исках да ви донеса; повече не можете да изисквате.

— Приемам ги като частично изплащане, но ви предупреждавам с добро да не отивате довечера у графа, защото няма да бъдете приет. И за това трябва да се благодарите на мене.

— Надявам се, че ще размислите, преди да извършите подобна постъпка.

— Аз вече съм я обмислил достатъчно. Махайте се!

На вратата се почука и мнимият граф Алфани изчезна, без да стане нужда да повторя поканата си. Новият посетител беше новият кастрат, който по поръчка на Наричи трябваше да ме покани на обяд. Поканата ми се стори забавна и аз я приех, смеейки се. Този кастрат и комик се наричаше Никола Перети и твърдеше, че е внук на един незаконен син на Сикст Пети^[4], което е твърде възможно. Петнадесет години по-късно ще говоря за него. При влизането си видях граф Алфани, който положително не ме очакваше. Хрумна ми, че той би трябвало да ме счита за свой зъл дух. След като ме поздрави учтиво, той ме помоли за разрешение да говори две думи с мене на четири очи.

— Давам ви още петдесет цехини — каза ми той, — но като честен човек можете да ги приемете само за да ги върнете на госпожа Кверини: но как ще ѝ ги върнете, без да ѝ кажете, че сте ме принудили към това? Знаете какви последици би могло да има.

— Ще ѝ ги предам, когато вече не сте тук. Дотогава ще мълча. Но пазете се, защото бих ви изиграл лоша шега.

— Удвоете банката ми и ще получите по наполовина.

— Предложението ви е обида.

Аз получих петдесетте цехини и му обещах да пазя тайна.

У актрисата имаше много млади хора, които загубиха парите си. Аз не играх и поради това красавицата се чувствуваше разочарована. Като обикновен зрител имах възможността да се убедя, колко е бил прав Мохамед, като е забранил всички хазартни игри.

На следната сутрин отидох рано при генерала и узнах, че неговият адютант захвърлил картите в лицето на мнимия граф Алфани и че те трябвало да се срещнат следобед. Потърсих офицера в стаята му и му се предложих за секундант, като го уверих, че не ще се пролее никаква кръв. Той ми благодари и ми каза, че съм познал, защото граф Алфани бил отпътувал за Рим. „Сега, казах, довечера аз ще поставя една банка“. След ядене взех госпожа Кверини настрана, разказах ѝ историята и ѝ предадох петдесетте цехини, които бях запазил за нея.

— Вие искате — каза ми тя, — с помощта на тази измислица да ми направите подарък петдесет цехини, но аз не ги искам — нямам нужда от пари.

— Давам ви думата си, че съм принудил мошеника да ми ги върне, а заедно с тях и другите петдесет цехини, които ми дължеше.

— Може да е така, но аз не искам да ви вярвам. Не се считам за толкова глупава, че да оставя да ме излъжат, а още по-малко да ме ограбят.

Философията забранява да се съжالياва, че сме извършили едно добро дело, но позволено е да се ядосваме, ако то е подложено на зложелателно тълкуване.

Вечерта след последното представление аз поставих съгласно обещанието си банка при генерала и загубих няколко цехини, но спечелих нещо много по-ценно. Това е едно много по-сладко чувство, отколкото когато се печели, при условие че не е нужно играчът да внимава за парите си.

Граф Спада, комуто се бях харесал, ме помоли да отида с него в Бризигета, но аз отказах, понеже исках да отпътувам непременно за Неапол.

На следната сутрин бях събуден от една ужасна глъчка, която се вдигаше непосредствено пред вратата на стаята ми. Скочих от леглото и отворих вратата, за да видя какво става. Видях една банда от полицаи и един прилично изглеждащ човек, който ругаеше на латински с цялото си гърло това изчадие, тази истинска чума за Италия, както и присъстващия гостилничар, който извършил низостта да им отвори вратата.

Попитах съдържателя какво се е случило и дангалакът ми отговори:

— Този господин, който, както изглежда, говори само латински, лежи с едно момиче в леглото и стражарите на епископа са дошли, за да установят дали тя е негова жена. Работата е много проста. Ако е жена му, то той трябва само да докаже на хората това с някакво свидетелство и всичко е наред. Ако тя обаче не му е жена, то той трябва да отиде с момичето в затвора. Но дотам няма да се стигне, защото аз се задължавам да изгладя работата с две или три цехини. Ще говоря с техния началник и всички ще си отидат веднага. Ако говорите латински, то влезте вътре и го вразумете.

— Кой е разбил вратата на стаята?

— Не са я разбили, а аз я отворих — това е мой дълг.

— Такъв дълг може да има един нехранимайко, но не и един почтен съдържател.

Възмутен от подобна подлост аз реших, че трябва да се намеся в работата. С нощната шапчица върху главата влязох и поясних на господина всички подробности по това безпокойство. Смеейки се, той ми отговори, че първо, въобще не могло да се знае, дали лицето, което лежи с него в леглото е жена, понеже са го виждали само облечено като офицер; второ, никой не може да го принуди да дава сметка за това, дали тя е негова жена или негова любовница, ако се приеме, че лицето е изобщо жена.

— Впрочем — продължи той, — аз съм решен да не дам нито един талер, за да уредя тази история; не ще напусна леглото си, преди вратата ми да бъде отново затворена. Щом се облека, ще ви покажа едно красиво развитие на комедията: ще изгоня цялата банда безделници със саблени удари.

Аз се огледах и видях в единия ъгъл на стаята сабя и едно унгарско облекло, което изглеждаше като униформа. Попитах го дали е офицер.

— Името и положението си съм записал в книгата за посетителите, която се води от съдържателя — отговори той.

Учуден от дързостта на съдържателя, запитах последния и той призна, че това е истина.

— Обидата, която сте нанесли на офицера, скъпо ще ви струва, господин съдържателю!

Вместо отговор той ми се изсмя в лицето. Ядосан, задето един простак се осмелява да ми се подиграва, аз се запалих по тази работа и попитах офицера, дали има в мен доверие да ми даде паспорта си за няколко минути.

— Аз притежавам два и мога да ви поверя единия.

При тези думи той извади паспорта от портфейла си и ми го предаде. Оказа се, че е подписан от кардинал Албани. Офицерът беше капитан в един унгарски полк на императрицата и кралицата^[5]. Той идваше от Рим за Парма, за да предаде на господин Дютийьо, първия министър на инфанта, херцога на Парма, депеша от кардинал Алесандро Албани. В този момент в стаята влезе, проклинайки високо,

един дангалак и ме помоли да кажа на господина да се разбере с хората, защото той искал да замине и не може да чака повече.

— Кой сте вие?

Той ми отговори, че бил коларят, с който капитанът трябвало да отпътува.

Сега видях, че се касаеше за една предварително скроена работа и помолих офицера да я предостави на мен, аз ще я доведа с чест докрай.

— Направете всичко, както обичате — отговори той.

Аз се обърнах към коларя и му казах:

— Донесете куфара на господин капитана; ще ви се плати.

Щом куфарът беше в стаята, извадих осем цехини от кесията си и му ги дадох, след като получих разписка на името на капитана, който говореше само немски, унгарски и латински.

Коларят си отиде и заедно с него изчезнаха съвсем смаяни и полицаите, с изключение на двама, които останаха в залата.

— Господин капитан — казах на унгареца, — желаете ли, моля, да останете до завръщането ми в леглото си? Аз отивам при епископа, за да му изложя работата и да му обясня, че ви дължи удовлетворение. Впрочем генерал Спада е в Чезена й...

Той не ме остави да се доизкажа:

— Аз го познавам! — извика той. — И ако знаех, че е тук, бих изпратил един куршум в челото на подлеца съдържател, който е отворил вратата ми на бандата!

Аз се облякох много бързо и се упътих несресан и с горно палто при епископа, където вдигнах голям шум и почти насила принудих прислугата да ме заведе в стаята му. Лакеят на вратата ми каза, че негова милост бил още в леглото.

— Все едно! Нямам време за чакане.

Блъснах го настрани и влязох. Разказах на прелата цялата история, като описах с най-ярки краски бъркотията в стаята на чужденеца, обърнах внимание върху несправедливостта на едно подобно отношение и наругах полицаите, чиито действия са в грубо противоречие с всякакви човешки права.

Епископът не ми отговори, но заповяда да ме отведат в неговата канцелария.

Намерих началника на канцеларията и му повторих казаното вече на епископа, но с по-малко отмерени думи, които действуваха повече раздражително, отколкото успокоително и съвсем не бяха пригодни да доведат до освобождаването на офицера. Увлякох се даже до заплашвания и казах, че ако бях на мястото на офицера, бих изискал незабавно удовлетворение. Свещеникът ми се изсмя в лицето. А тъкмо това исках аз. Попита ме, дали съм с всичкия си и ми каза да се обърна към началника на полицаите.

— Към съвсем друг, господин абате! Към съвсем друг, а не към един началник на полицаи!

Силно зарадван от това, че влоших работата, аз излязох и се отправих бързо към генерал Спада. Каза ми се, че не мога да го видя преди осем часа и аз се върнах обратно в гостоприемницата.

От усърдието, с което се бях заел с работата, би могло да се заключи — и аз бих могъл да оставя читателите си с тази вяра — че възмущението ми произлизаше само от отвращението, като видях как една разюздана и безнравствена полиция си позволяваше позорно преследване спрямо един чужденец. Но защо да заблуждавам доброжелателния читател? Дължа му истината, която съм му обещал. Искам да кажа, че наистина изпитвах възмущение, но причината, която ме подтикваше към такова горещо усърдие, беше повече лична. Представях си скритото под завивката на леглото момиче като прелестно, горях от нетърпение да видя лицето ѝ, което без съмнение срамът ѝ беше забранил да ми покаже. Тя ме беше чула и не се съмнявах, че тя си е съставила за мене по-добро мнение, отколкото за своя капитан.

Понеже вратата на стаята беше останала отворена, аз влязох вътре и докладвах на капитана за всичко, което бях направил. Уверих го, че зависи само от желанието му да отпътува на разноски на епископа, защото генералът ще му даде положително пълно удовлетворение. Той ми благодари сърдечно, върна ми моите осем дуката и каза, че щял да замине на следния ден.

— Какъв е по народност — попитах го аз — вашият спътник?

— Той е французин и говори само своя език.

— Вие говорите френски?

— Нито дума.

— Това е забавно! Вие играете значи пантомима?

— Напълно.

— Съжалявам ви, защото този език е труден.

— Що се отнася до по-изтънчените мисли — без съмнение, но в материално отношение ние се разбираме отлично.

— Мога ли да ви помоля да ми позволите да закусвам с вас?

— Попитайте го дали това ще му достави удоволствие.

— Любезни спътнико на господин капитана — казах й аз, — желаете ли да ме допуснете като трети на вашата закуска?

Веднага видях да излиза изпод завивката една прелестна, свежа, засмяна глава с разпуснати коси, която въпреки своята мъжка нощна шапчица, принадлежеше на един пол, без който мъжът би бил най-нещастното същество на земята.

Очарован от това възхитително явление, аз й казах, че съм имал щастието да се интересувам от нея, преди още да съм я видял; сега обаче, понеже съм имал щастието да я видя, усърдието ми да й бъде полезен би могло само да се удвои.

Тя отговори с едно изящество и живост на духа, присъщи само на нейната любезна нация, като ми върна комплимента със свобода на израза, от която останах още по-възхитен. Понеже молбата ми бе приета, излязох да поръчам закуската и да ги оставя сами, за да могат да седнат удобно в леглото си, защото не искаха да го напуснат, преди вратата им да бъде отново затворена. Келнерът дойде. Аз влязох отново и видях моята красива францужойка в синя горна дреха и фризирана небрежно като мъж, но прелестна даже и в този костюм. Едва можех да изтърпя да я видя станала. През време на закуската тя не прекъсна с нито една дума офицера, който непрекъснато ми говореше и когото аз само наполовина слушах, понеже бях буквално като омагьосан.

Веднага след закуската отидох при генерала и му разказах историята с някои преувеличения, които бяха предназначени да подбудят войнишката му гордост. Казах му: ако той не въдвори ред, офицерът бил решен да изпрати един пратеник на кон до своя покровител, кардинала. Но красноречието ми беше излишно, защото генералът желаше свещениците да се грижат за небесните работи и да не си пъхат носа в светските работи.

— Аз ще сложа край на този фарс, като направя от него въпрос от най-голяма важност — каза той.

— Идете в гостоприемницата — нареди той на своя адютант, — и поканете офицера и неговия другар на обяд. След това идете при епископа и му съобщете, че офицерът, комуто е нанесена една кръвна обида, не ще заминее, преди да получи бляскаво удовлетворение и сумата, която той сам ще определи като обезщетение. Кажете му, че освен това всички разходи, които офицерът би направил тук, ще бъдат за сметка на епископа.

Какво удоволствие за мен да присъствувам на тази заповед! Адютантът покани и него, и приятеля му да напишат какво удовлетворение и обезщетение желаят. Полицайте бяха изчезнали още при появяването на адютанта. Дадох на капитана хартия, перо и мастило и той написа искането си на един доста добър за един унгарец латински език. Доблестният човек поиска изрично само тридесет цехини, макар че аз го подтиквах да иска сто. Също и относно удовлетворението той беше твърде скромен, защото искаше само съдържателят и полицайте да го молят на колене в присъствието на адютанта за прошка. Той заплаши епископа, че ще изпрати пратеник на кон в Рим до кардинала Алесандро, ако желанието му не бъде изпълнено в два часа, и че ще остане на негови разноски в Чезена, като пресмята по десет цехини дневно.

Офицерът си отиде. Миг след това влезе почтително съдържателят и каза на капитана, че е свободен.

Един час по-късно ги видях в много добре стоящи униформи. Французойката носеше една измислена, но много елегантна униформа; аз изоставих веднага моя план за пътуване в Неапол и реших да отида с тях в Парма. Хубостта на красивата французойка ме беше пленила. Капитанът наближаваше шестдесетте и аз реших, че намерението ми трябва да се осъществи по приятелски начин.

Адютантът се върна с един свещеник от канцеларията на епископа, който каза на капитана, че исканите от него удовлетворение и обезщетение ще му бъдат дадени, но трябвало да се задоволи с петнадесет цехини. „Тридесет или нищо!“ отговори сухо унгарецът. Той ги получи и всичко беше уредено. Понеже тази хубава победа се дължеше на моите усилия, тя ми осигури приятелството на капитана и неговата красива спътница.

За да се разбере веднага, че спътникът на капитана не е мъж, нужно беше само да се погледнат бедрата. Тя беше прекалено красива

жена, за да я помислят за мъж. Жените положително не са прави, когато искат да постигнат прилика с нас мъжете чрез преобличане, защото с това те признават, че им липсва едно от най-красивите преимущества на техния пол.

Малко преди обеди ние отидохме у генерала, който побърза да представи двамата офицери на всички присъстващи дами. Някои от тях не се остави да бъде излъгана, но понеже всички знаеха вече за случилото се, бяха възхитени да обядват с героите на комедията и всички се отнасяха с младия офицер, като че ли той е мъж, а мъжете напротив му оказваха уважение, което отговаряше по-добре на неговия истински пол.

Само сеньора Кверини се надуваше, понеже красивата францужойка привличаше цялото внимание върху себе си и суетността на венецианката страдаше от това пренебрежение. Тя я заговаряше само за да се похвали със своя френски език, който действително говореше доста добре. Бедният капитан не каза почти нито дума, защото никой нямаше желание да говори латински, а генералът нямаше какво да му каже на немски.

Един стар абат, който присъствуваше на обяд, се опита да защити епископа, като уверяваше, че съдържателят и полицитеите действували така само по заповед на Светия официум^[6].

— По тази причина — каза той — в гостоприемниците няма ключалки, та пребиваващите да не могат да се заключват. Инквизицията не позволява някой да спи с друга жена, освен със своята.

Двадесет години по-късно намерих в Испания всички врати, снабдени отвън със заключалки, така че пътниците се намираха в гостоприемницата като в някой затвор и бяха изложени на всички неприятности на нощните обиски. Тази болест е така вкоренена в Испания, че заплашва да погълне някой ден цялата монархия и съвсем не би било за учудване, ако един ден Великият инквизитор сваля краля и седне на трона му.

---

[1] Тринадесетте карти, които играчът използва, за да залага върху тях. — Б.пр. ↑

[2] Т.е. тя е спечелила три пъти върху картата и е оставила първоначалния залог от десет цехина заедно с печалбата върху картата.

— Б.пр. ↑

[3] Картоиграческа измама. — Б.пр. ↑

[4] Римски папа (1585–1590). — Б.пр. ↑

[5] Австрийската императрица, която е била едновременно и унгарска кралица. — Б.пр. ↑

[6] Инквизицията. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ВТОРА

АЗ КУПУВАМ ЕДНА КРАСИВА КОЛА И ПЪТУВАМ СЪС СТАРИЯ КАПИТАН И МЛАДАТА ФРАНЦУЗОЙКА
ЗА ПАРМА. ВИЖДАМ ОТНОВО ДЖЕНОВЕФА И Й ГО ДАРЯВАМ ДВЕ КРАСИВИ ЗЛАТНИ ГРИВНИ.
БЕЗПОМОЩЕН СЪМ ПОРАДИ ОТНОШЕНИЕТО МИ СПРЯМО МОЯТА СПЪТНИЦА. БЕСЕДА СЪС СЕБЕ
СИ. РАЗГОВОР С КАПИТАНА. РАЗГОВОР С ФРАНЦУЗОЙКАТА.

Разговорът беше оживен и младият „женски“ офицер занимаваше всички присъстващи, даже и синьора Кверини, макар че тя не си даваше много труд да прикрие своето неудоволствие.

— Вижда ми се странно — каза му тя, — че можете да живеете заедно, без да говорите никога нито дума помежду си!

— Защо странно, уважаема госпожо? Ние се разбираме отлично: при това, което имаме да извършваме заедно, нуждата от думи е много малка.

При този прелестен и живо изказан отговор цялото общество избухна в смях, с изключение на синьора Джулиета Кверини, която по глупав начин се преструваше на прекалено свенлива и взе отговора в точния смисъл.

— Не позволявам нищо — каза тя на младия офицер, — което би могло да се извърши без помощта на думите или перото.

— Ще ме извините, уважаема госпожо, но има такива неща: играта например.

— Вие играете заедно?

— Ние не правим нищо друго: играем фараон и аз държа банката.

Изтънчеността на този уклончив отговор намери всеобщо одобрение; смехът започна отново и Джулиета се смееше с другите.

— Печели ли банката много? — попита генералът.

— Ах, печалбата е толкова незначителна, че не си струва да се говори за нея.

Естествено никой не мислеше да преведе на честния капитан тази забележка. Целият разговор се водеше отсега нататък все в този

пикантен тон и когато обществото се разотиде, всички бяха възхитени от миловидността и хумора на прелестния офицер.

Надвечер, непосредствено преди заминаването, отидох у генерала, за да се сбогувам с него; пожелах му приятно пътуване.

— Сбогом — отговори ми той. — Пожелавам ви също приятно пътуване и много забавления в Неапол.

— Няма да пътувам за там; промених плановете си и отивам в Парма, където искам да видя инфанта. Същевременно възнамерявам да служа за преводач на двамата офицери, тъй като не могат да се разберат помежду си и с хората.

— Разбирам и ако бях на ваше място, бих сторил същото.

Сбогувах се с госпожа Кверини, която ме помоли да ѝ пиша от Болоня. Обещах ѝ с намерението да не удържа на думата си.

Младата францужойка ме беше заинтересувала още когато лежеше скрита под завивката на леглото. Тя ме беше спечелила напълно, когато показа на масата един ум, какъвто аз много харесвам и който в Италия се среща рядко, но във Франция е присъщ почти на целия красив пол. Завладяването ѝ не ми изглеждаше трудно и затова аз обмислях средствата и начините за това. Без да бъда суетен, можех да вярвам, че ѝ подхождах повече, отколкото нейния стар унгарец, който наистина за възрастта си беше прекрасен мъж, но все пак навършваше шестдесетте, докато моите двадесет ѝ три години личаха от всички черти на лицето ми. Струваше ми се, че няма защо да се опасявам от някаква пречка от страна на офицера, тъй като бе ясно, че той принадлежи към онези хора, които гледат на любовта като на чиста фантазия, затова се справят лесно с обстоятелствата и обичат да се нагодят към условията, които случаят наложи. Щастие то не можеше да ми предложи по-добра възможност за постигането на моята цел, отколкото като ме направи спътник на тази неподходяща си двойка. Считам за невъзможно да получа отказ, защото предложението ми да ги придружавам трябваше да им бъде много приятно, тъй като сами не бяха в състояние да споделят нито една мисъл.

Сигурен в успеха, аз реших да рискувам и щом отидох в гостоприемницата, попитах офицера дали смята да пътува за Парма с пощенската кола или с друго превозно средство.

— Понеже нямам своя собствена кола, предпочитам да пътувам с пощата.

— Аз притежавам една много удобна кола и ви предлагам двете задни места, ако моята компания ви е приятна.

— Та това е истински късмет! Направете ми удоволствието и съобщете предложението на Анриета!

— Желаете ли, уважаема госпожо, да ми окажете честта да ви съпровождам до Парма?

— Бих била възхитена, тъй като бихме могли поне да разговаряме. Но внимавайте, господине, задачата ви не ще бъде лесна, понеже ще бъдете принуден често да се заемате с нас двамата.

— Ще направя това с най-голямо удоволствие; съжалявам само, че пътуването е така кратко. Ние можем на вечеря да поговорим за това, а дотогава позволете да ви оставя, за да уредя някои работи.

Тези работи се отнасяха до една кола, която притежавах дотогава само във въображението си. Отидох в кафенето на благородниците, където ми съобщиха, че се продавала една кола, но никой не искал да я купи, понеже била много скъпа. Искали двеста цехина за нея, а тя имала само две места с един страпонтен^[1]. Беше тъкмо това, което търсех. И все пак видях една великолепна английска кола, която трябва да е струвала двеста гвинеи. Графът, комуто принадлежеше колата, беше на вечеря; накарах да го помолят да не продава по никой начин колата до следната сутрин и се върнах много доволен в моята гостоприемница. На вечеря говорих с капитана само толкова, колкото беше нужно, за да уговоря с него, че ще заминем на следния ден следобед; целият останал разговор беше един диалог между Анриета и мене. Един прелестен диалог; той ме накара да се насладя на един очарователен хумор, който дотогава ми беше непознат, защото никога не бях имал възможност да разговарям с францужойка. Всеки миг намирах младата жена все по-възхитителна и макар че все още я възприемах само като една авантюристка, бях съвсем учуден да открия в нея благородни и нежни, чувства, които можеха да бъдат само плод на добро възпитание. Но отхвърлих тази мисъл веднага при явяването ѝ, защото тя не подходеше на намеренията, които имах. Колкото пъти се опитах да пренеса разговора към офицера, тя отклоняваше загатванията ми с един изтънчен такт, който ме изненадваше и въпреки това много ми харесваше, понеже го правеше толкова миловидно. Все пак тя не се отклони, когато ѝ зададох следния въпрос:

— Кажете ми поне, уважаема госпожо, дали капитанът е ваш съпруг или ваш баща?

— Нито едното, нито другото! — отговори ми тя, смеейки се.

Задоволих се с това, тъй като поначало нямах нужда да зная повече. Добрият стар господин беше заспал; когато се събуди, аз им пожелах лека нощ и си легнах със сърце, пълно с любов и глава, пълна с планове. Виждах, че всичко взимаше най-благоприятния обрат и бях убеден, че щях да имам успех, защото бях на двадесет и три години, притежавах злато, най-блестящо здраве и много смелост. Приключението ми изглеждаше още по-привлекателно, понеже след три или четири дни трябваше да видя резултата.

На следната сутрин много рано отидох при притежателя на колата, граф Дандини; по пътя минах покрай магазина на един златар и купих две гривни от венецианска златна верижка, всяка по пет лакти дълга и с рядка изисканост. Те трябваше да послужат за подарък, който определях за Дженовефа.

Граф Дандини ме позна щом ме видя. Той ме беше виждал в Парма у неговия баща, който тогава, по време на моето студентство преподаваше пандектит^[2]. Купих от него колата при условие, че ще ми я изпрати към един часа следобед по своя седлар.

Дженовефа беше извън себе си от радост, когато ѝ подарих гривните: в цяла Чезена нямаше момиче, което да има по-красиви.

С този подарък аз успокоих съвестта си, защото с него заплащах четворно разходите, които може би бях причинил на баща ѝ чрез моя десет или дванадесетдневен престой. Впрочем тези гривни не бяха най-важният подарък, който правех на семейството ѝ. Накарах бащата да се закълне, че ще ме чака и че няма да се залавя с мними магьосници, за да извади съкровището, даже да изминат и десет години, без да ме види или да чуе за мене.

— Защото — казах му аз — след договора, който сключих със земните духове, които пазят съкровището, то ще потъне на двойна дълбочина: това значи на една дълбочина от тридесет и пет разтега и тогава бих имал десет пъти повече работа, отколкото сега, за да го извадя на повърхността. Не мога да ви съобщя момента, в който ще се завърна отново, понеже той е в зависимост от редица комбинации, на които не съм господар. Но си спомняйте за твърдото ни споразумение, че съкровището ви ще бъде извадено само от мене!

Съпроводих тези съвети с проклетия, които го заплашиха със загиване на цялото му семейство, ако не удържи клетвата си. По този начин поправих отново всичко: вместо да измамя добрия човек, станах негов благодетел, като го предпазих от измамници, които биха хвърлили око не толкова на дъщеря му, колкото на талерите му. Не го видях вече никога и вероятно отдавна е умрял, но според впечатлението, което смятам, че съм му направил, наследниците му сигурно и днес още ме очакват, защото името Фаруси трябва да е останало безсмъртно в тази къща.

Дженовефа ме изпрати чак до градската врата; там аз я целунах сърдечно, при което почувствувах, че бурята беше упражнила върху ми само едно преходно влияние, но бях разумен, за да ѝ кажа: ако не се завърна до три месеца, нейната девственост няма повече да е нужна за моето вълшебство и я съветвам да се омъжи, ако ѝ се удаде възможност. Тя проля няколко сълзи, но ми обеща да последва съветите ми.

Надявам се, читателят ще намери, че аз завърших моята магьосническа история по един благороден начин. Сам се поздравявам за това, макар и да не се осмелявам да се хваля много с моето поведение, защото мисля, че ако случайно не бях притежател на една добре натъпкана кесия, то сигурно бих бил в състояние да разоря бедния Франци с усмивка на уста. Не поставям въпроса дали всеки друг умен и жизнерадостен млад човек не би действувал на мое място по същия начин, но моля моите читатели да си отговорят сами на този въпрос. Че продадох на Капитани ножницата на св. Петър, малко по-скъпо, отколкото тя струваше, за това — трябва да призная — и до този час не съжалявам. Първо, Капитани мислеше да ме използва, когато прие ножницата като залог и второ, баща му, господин Пфалцграф, чак до смъртта си е считал тази ножница за по-скъпа от най-красивия диамант в целия свят. Той е умрял с тази вяра и затова е умрял като богат човек; аз обаче ще умра беден. Нека читателят реши кой от нас двамата е направил по-добрата сделка. Но да се върна към моите бъдещи спътници.

Завърнал се в гостоприемницата, аз извърших всички приготовления по заминаването ни с бързина, която отговаряше на желанията ми.

Анриета трябваше само да отвори уста и аз откривах едно ново съвършенство в нея, защото духът ѝ ме омагьосваше много повече, отколкото красотата ѝ. Струваше ми се, като че ли старият капитан гледаше с удоволствие, че аз се занимавах с нея, и всичко показваше, че на Анриета ѝ беше приятно оказаното от мене внимание; с една дума, струваше ми се ясно и несъмнено, че тя съвсем не би имала нищо против да смени своя стар любовник с мене. Можех да се отдавам повече на тази надежда, защото във физическо отношение притежавах всички качества, които могат да красят един образцов любовник, още повече правех впечатление на един много богат човек, макар и да нямах слуга. Казах ѝ, че изразходвам двойно повече, за да имам удоволствието да не влача със себе си такъв; обслужвайки се сам, имам винаги възможността да бъда обслужван постоянно по мой вкус, като при това имам преимущество да нямам на врата си никакъв шпионин. Анриета показва пълно разбиране, а това ме направи още по-влюбен, отколкото преди.

Добрият унгарски капитан настояваше да ми плати предварително сумата за пътуване до Парма. След обяд ние отпътувахме, като преди това има състезание по учтивост заради местата: той искаше да заеме място до Анриета. Но читателят ще разбере колко по-приятно щеше да ми бъде мястото срещу нея; и понеже имах сметка от това, толкова по-усърдно настоявах да ми се предостави сгъваемият стол. Така имах двойното преимущество, да изнеса една победа на учтивостта и да имам постоянно пред очи прелестното, обожавано от мен същество.

Щастието ми би било прекалено голямо, ако не бих имал никакви неприятности; но къде има рози без тръни? Когато прелестната францужойка каза една от онези шегички, които звучат така естествено от устата на нейните съотечественички и аз трябваше да се смея на шегата, то съжалих тъжното лице на бедния унгарец и за да го накарам да вземе участие в удоволствието ми, опитах се да му превода на латински хубавите забележки на духовитата Анриета. Но доброто ми намерение не успя; напротив, видях лицето му да се удължава все повече, като че ли разказаното от мене му се струваше безвкусно. Това ме принуди да призная в себе си, че не говоря латински толкова добре, колкото тя френски. Когато се изучават чужди езици, последното, което се научава, е хуморът им; и този хумор е застъпен винаги в

шеговитите забележки. Аз започнах да се смея при четене на Теренц, Марциал и Плавт едва когато бях на тридесет години.

Тъй като нещо в колата се бе счупило, ние спряхме във Форли, за да оставим да го поправят.

След като вечеряхме много весело, отидох в една отделна стая, за да си легна. Бях съвсем изпълнен с образа на прелестната жена, който ме пленяваше все повече и повече.

През време на цялото пътуване Анриета ми се видя така особена, че не се осмелих да спя на другото легло, което беше в тяхната стая. Страхувах се, че на момичето би могло да дойде идеята да напусне своя стар приятел и да легне при мене, а не знаех как би погледнал добрият капитан на тази „шега“. Наистина, исках да обладая прелестното същество, но исках това да се уреди по приятелски начин, защото изпитвах известно уважение към офицера.

Младото момиче притежаваше само мъжкия костюм, който носеше на себе си и освен него ни най-малкия тоалетен предмет, от които една жена се нуждае — даже риза, тя носеше ризите на капитана. Едно подобно положение беше тъй ново за мене, че ми се стори загадъчно.

Пристигнахме в Болоня. В едно възбудено настроение, създадено от доброто ястие, което ядохме на вечеря и от огъня, който се разгаряше все по-силно сърцето ми, аз я попитах чрез какво странно приключение е станала приятелка на великолепия стар господин, който по прилича да ѝ бъде баща, отколкото любовник.

— Ако искате да узнаете това — отговоря тя смеейки се, — то накарайте го да ви разкаже сам цялата история; но кажете му да не изпуска нищо.

Естествено, последвах поканата ѝ и след като добрият капитан се увери чрез мимика, че разказът му няма да намери неодобрението на красивата францужойка, той започна така:

— Един мой приятел офицер бе изпратен в Рим, за да изпълни една поръчка; аз взех шестмесечен отпуск и го съпроводих.

С голямо удоволствие използвах възможността да видя този град. Не се съмнявах, че там доброто общество говореше изключително латински и че този език там е разпространен толкова, колкото в Унгария. Но се излъгах, тъй като никой не говори латински,

дори духовниците, за които е важно да знаят само да го пишат. В Рим се намерих в голямо затруднение.

От един месец се отегчавах в стария град, който някога е бил царицата на света, когато кардинал Албани даде на приятеля ми депеша за Неапол. Преди заминаването си той ме препоръча на Негово Високопреосвещенство така настойчиво, че кардиналът ми обеща да получа след няколко дни писма до инфанта — херцог на Парма, Пиаченца и Гуастала; същевременно ми каза, че пътуването ще ми бъде платено. Понеже желях да видя пристанището, което в древността се наричало *Sentum Cellae*, а сега — Чивитавекия, използвах свободното време, което ми оставаше и се отправих натам с един водач, който говореше латински.

Когато се разхождах из пристанището, видях да слиза от един тартан някакъв стар офицер, съпровождан от това младо момиче, в същото облекло, в което го виждате тук пред себе си. Тя ми направи голямо впечатление; но не бих мислил повече за нея, ако офицерът не беше отседнал в същата гостоприемница, където се бях настанил и ако не беше получил стая, в която трябваше, без да искам да гледам винаги щом погледнех през моя прозорец. Вечерта ги видях да седят на същата маса един срещу друг и да вечерят, при което офицерът нито веднъж не й заговори. След вечеря момичето стана и излезе, без спътникът ѝ да вдигне очите си от едно писмо, което, както ми се стори, четеше с голямо внимание. Четвърт час по-късно офицерът затвори прозорците, светлината бе угасена и без съмнение те си лягаха. Когато на следната сутрин станах по навик твърде рано, видях офицерът да излиза и момичето остана само.

Казах на моя чичероне, когото едновременно използвах и като слуга, да предаде на облеченото като офицер момиче, че ако иска да бъде един час заедно с мене, бих ѝ дал десет цехини. Той изпълни поръчката и ми съобщи, че му отговорила на френски език, че веднага след закуска щяла да отпътува за Рим, а там лесно бих намерил средства и начини да ѝ говоря. „Положително ще узная от Ветурино, продължи моят водач, къде слиза тя и няма да забравя да се осведомя за това.“

Наистина, тя отпътува с офицера. Аз се върнах същата сутрин обратно в Рим.

На втория ден след завръщането кардиналът ми предаде адресираните до министъра на херцога Дютийьо писма с един паспорт и необходимите пари за път, като ми каза много любезно, че не е нужно да бързам.

Съвсем не мислех вече за красивата непозната, когато два дни преди заминаването ми моят чичероне ми съобщи, че открил жилището ѝ и че все още била заедно със същия офицер. Казах му да се опита да я види и да ѝ каже, че след два дни трябва да замина. Тя ми отговори: ако искам да ѝ съобщя часа на заминаването си, тя би ме чакала непосредствено извън града и ще се качи в колата ми, за да пътува по-нататък с мене. Намерих това предложение много остроумно и накарах същия ден да ѝ съобщят кога ще замина и на кое място ще я чакам пред Порта дел Пополо.

Тя беше точно навреме на мястото и оттогава ние не сме се разделяли. Щом седна до мен в колата, тя ми даде да разбера, че желае да се храни с мен. Можете да си представите колко мъчно се разбирахме, но отгатвахме взаимно мислите си с помощта на жестовете, аз приех предложението ѝ с удоволствие.

Ние се хранихме много весело, при което си говорехме понякога, без да се разбираме; но след десерта се разбрахме отлично. Мислех, че с това работата е свършена, но представете си изненадата ми, когато поисках да ѝ дам десетте цехини и тя ги отблъсна решително, като ми даде ясно да разбера, че по би желала да отиде с мен в Парма, където имала да урежда нещо.

Понеже приключението не ми беше неприятно аз се съгласих; съжалявах само, задето не можех да ѝ обясня, че не съм в състояние да я закрилям против насилие, в случай че я преследват, за да я върна в Рим. Съжалявах също задето вследствие на взаимното неразбиране на езиците ни не можех да се надявам на забавен разговор; би ми доставило също голямо удоволствие да ми разкаже своите преживелици, които предполагах, че са интересни. Както можете да си помислите, аз нямам никакво понятие коя е тя. Зная само, че се нарича Анриета, че е францужойка, че е кротка като агне, че по всички изгледи е получила добро възпитание и че е напълно здрава. Че притежава ум и смелост, можехме да забележим и двамата — аз в Рим, а вие в Чезена на масата на генерала. Ако желае да ви разкаже своята история и ви позволи да ми я преведете на латински, то кажете ѝ, че би ми

направила с това голямо удоволствие, защото съм й искрен приятел и мога да ви уверя, че ще се наскърбя много, ако трябва да се разделим в Парма. Кажете й също, че бих й дал тридесетте цехини, които получих от епископа на Чезена и че ако бях богат, доказателствата за моята нежност и вътрешно влечение не биха се ограничили само с това. А сега, господине, моля ви да й обясните всичко това на френски език.

Аз я попитах да не би съвършената точност на превода да й бъде неприятна и след като получих уверението, че напротив, тя желае такава точност, възпроизведох й дума по дума всичко, което капитанът ми беше разказал. Анриета ми потвърди истинността на разказа на своя приятел с най-благородна откровеност, но ме помоли да му превода, че не може да удовлетвори любопитството му да узнае преживелиците й.

— Кажете му, моля, че същият принц, който не ми позволява да лъжа, ми забранява да кажа истината. Уверете го още, че не ще приема нито една от тридесетте цехини, които той възнамерява да ми даде и че би ме наскърбил, ако настоява на предложението си. Аз желая да ме остави след пристигането ни в Парма да живея, където си избира, да не се интересува какво е станало с мене, а ако случайно ме срещне, да докаже добротата си като се престори, че не ме познава.

Накрая на тази къса реч, която тя изказа с голяма сериозност и един скромен и твърд, решителен тон, тя прегърна своя стар приятел по начин, който говореше повече за чувство, отколкото за нежност. Офицерът, който не знаеше по какъв повод тя го целуна внезапно, беше силно трогнат, когато му предадох съдържанието на Анриетината реч. Той ме помоли да й кажа, че би й се подчинил, без да се замисля само ако знае, че след пристигането си в Парма тя ще може да разполага с всичко необходимо за нуждите й.

— Вие можете да го уверите — каза ми тя, — че няма никакво основание да се безпокои относно съдбата ми.

Този разговор натъжи и трима ни; дълго време седяхме с наведени глави, без да кажем нито дума; когато най-сетне, уморен от неприятната ситуация, аз станах и им пожелах лека нощ, видях, че лицето на Анриета беше силно зачервено.

Щом се озовах в стаята си, вълнуван от най-силното чувство на любов, изненада и безпокойство, аз започнах да говоря високо на себе си, както правя винаги, когато съм завладян изцяло от някаква мисъл.

Аз държа тези монологзи с голямо оживление и най-сетне съвсем забравям, че съм сам. Относно Анриета не можех да продължавам повече лъжите си.

Та кое е това момиче, извиках аз, което съчетава най-възвишените чувства с всички признаци на цинична безнравственост? В Парма, каза тя, желае да остане незабелязана, да бъде господарка на себе си и аз нямам правото да се лаская, че няма да наложи и на мен същата заповед, която наложи на офицера. И тъй прощавайте мои надежди, мои пари и мои блянове за бъдещето! Но коя може да бъде тя? Тя или има в Парма някой любовник, или съпруг, или принадлежи на някое почтено семейство, или доверявайки се безгранично на своите прелести, иска да предизвика съдбата да я тласне в най-дълбоката пропаст на порочността, или да намери някой знатен господин, когото да впрегне пред своята триумфална колесница. Такъв план би могла да има само една луда или една отчаяна, а не ми изглежда да е такъв случаят с Анриета. От друга страна, тя не притежава нищо; но като че ли има всичко в изобилие, тя не иска да приеме нищо от един почтен човек, който има правото да ѝ предложи помощ. Или може би вярва, че е по-малко срамно да се отдаде на желанията на един мъж, когото не познава и който може да вдъхне някакво нежно чувство, отколкото ако приеме подарък от един приятел, комуто сама отдава високо уважение ѝ особено в един момент, когато се намира без никакви средства и при това наред един чужд град, чийто език даже не познава?

Или може би желае да поправи с това погрешната стъпка, която е извършила с капитана, за да му даде да разбере, че е тръгнала с него само за да избяга от офицера, който я е притежавал в Рим? Тя трябваше да знае много добре, че аз не бих тръгнал с тях, ако не ми беше вдъхнала някакви чувства; и тя трябваше непременно да знае, че за нея съществуваше само едно средство, за да бъде извинена. Може да е притежавала добродетели, но не притежава онази добродетел, която би трябвало да ми попречи да се стремя към единствената награда, която един мъж може да очаква от жената, в която е влюбен.

Ако тя вярва, че може да се преструва пред мене на възвишено добродетелна и да играе с мене, то мисля, че моята чест ми повелява да ѝ докажа, че се лъже.

След този разговор със себе си, който беше засилил възбудата ми, аз реших да предизвикам обяснение на следната сутрин преди заминаването. Ще я помоля за същите благоволения, които нейният стар капитан е получил така лесно, и ако ми ги откаже, ще си отмъстя, като още преди пристигането ни в Парма ѝ покажа студено и рязко презрение.

Изглеждаше ми съвсем очевидно, че тя би могла да ми даде истински или фалшиви доказателства за нежност само ако се преструва на добродетелна, без да е такава; и понеже тази добродетел беше само привидна, то мислех, че не биваше да се оставя да ме счита за глупак. Що се отнася до офицера, бях сигурен, че след това, което ми беше казал, той не би го схванал неправилно; защото като мъж със здрав човешки разум, той би могъл да се държи само неутрално. Доволен от изнесените пред самия мене основания и твърд в решението си, аз заспах. Анриета занимаваше мислите ми твърде много, за да не я сънувам. Но този сън, който трая цяла нощ, носеше толкова силно отпечатъка на истината, че при събуждането си аз още я търсех до мене; и въображението ми беше толкова изпълнено с насладите на тази нощ, че ако вратата ми не беше заключена отвътре, бих бил убеден, че тя ме е напуснала докато съм спал, за да заеме отново мястото си до унгареца. При събуждането си открих, че продължителният сън на тази щастлива нощ ме беше направил влюбен до полуда в красивата жена. И не можеше да бъде другояче. Нека читателят си представи един нещастник, който си ляга уморен и гладен до смърт и сънува, че седи пред една богато наредена трапеза. Е, какво ще стане? Стомахът му е още по-силно раздразнен, отколкото предния ден и не му дава вече никакво спокойствие: той трябва или да задоволи глада си, или да умре от изтощение.

Облякох се с твърдото решение да си осигуря красавицата, която ме възпламеняваше, преди още да се качим в колата. „Ако не ми се удаде, казах си аз, то няма да пътувам по-нататък.“ Но за да не наруша добрия тон и да не трябва да се укорявам спрямо един почтен човек, дълг ми беше — чувствувах това — да се разбере преди всичко с моя спътник.

Старостта е успокоила страстите ми, като ги е направила немощни, но сърцето ми не е остаряло и паметта ми притежава цялата свежест на младите години. Аз съм, драги читателю, далеч от мисълта

да считам неща от подобен характер за дреболия и цялата ми мъка е, че не мога да ги направя до смъртта си главна задача на моя живот.

След като се облякох, отидох в стаята на моите спътници. Направих комплимент за добрия им вид, след което казах на офицера, че съм силно влюбен в Анриета и искам да го питам, дали ще ми се сърди, ако се опитам да я убедя да стане моя любовница. Казах:

— Това, което я принуждава да ви моли да я оставите в Парма сама, като че ли съвсем не я познавате, може да бъде само някой любовник, когото вероятно тя се надява да срещне там и ако пожелаете да ме оставите за половин час насаме с нея, ще мога да я убедя да пожертвува заради мене този любовник. Ако ми даде отрицателен отговор, то оставам тук, вие отивате с нея в Парма, оставяте колата ми на пощата и ми изпращате едно потвърждение, за да мога по всяко време да разполагам с нея.

— Веднага след закуска — отговори ми добрият капитан — ще изляза да се разходя и вие ще останете сам с нея. Опитайте се да постигнете целта си; бих се радвал извънредно много да премине във вашите ръце. Ако постоянствува в решението, което съобщи, то аз лесно ще намеря тук колар и вие можете да задържите колата си. Благодаря за предложението и със съжаление ще се разделя с вас.

Възхитен, че бях изминал почти половината път и че разрешението на въпроса не беше вече далече, попитах моята красива францужойка дали няма желание да разгледа забележителностите на Болоня.

— На драго сърце, ако имах дрехи, които да подхождат на пола ми. Но така както съм, нямам никакво желание да се показвам пред целия град.

— Значи няма да излезете?

— Не!

— Ще ви правя компания.

— Това ме радва много.

Закусихме тримата във весело настроение; след това капитанът излезе. Щом си отиде, казах на Анриета, че приятелят ѝ е излъгал, за да ме остави сам с нея, понеже съм поискал да говоря на четири очи с нея.

— Вчера вие му заповядахте да ви забрави веднага след пристигането ни в Парма, да не се осведомява за вас и да се преструва,

че не ви познава, ако случайно ви срещне; тази заповед засяга ли и мене?

— Не съм му давала заповед; нямам правото за това и никога не бих се забравила дотам; аз отправих само молба да ми направи услуга, която трябва да очаквам от него поради нашите отношения. Тъй като той няма никакво право да отблъсне тази молба, то не съм се съмнявала нито за момент, че той ще я изпълни. А що се отнася до вас, сигурно не бих пропуснала да отправя и към вас същата молба, ако смятах, че имате някакви намерения към мене. Вие ми засвидетелствувахте приятелство, но трябва да разберете, че ако в моето положение грижите, които капитанът искаше да положи за мене, могат да ми навредят, то вашите биха могли да ми навредят още повече.

— Понеже знаете, че съм настроен приятелски към вас, то трябва да отгатнете, че не ми е възможно да ви оставя сама без пари, без средства в един град, където даже не можете да се разберете с хората. Вярвате ли наистина, че един мъж, комуто сте вдъхнали най-съкровено чувство, може да ви остави в нужда, след като ви е опознал или е научил от собствената ви уста в какво положение се намирате? Ако мислите така, то нямате правилно понятие за приятелството и ако от един такъв мъж се отзове на молбата ви, то той не ви е приятел.

— Аз съм убедена, че капитанът ми е приятел и вие сам чухте това: той ще ме забрави.

— Не зная от какво естество е приятелството, което този добър човек изпитва към вас и не зная също колко далеч се простира властта, която той упражнява над самия себе си, но знам, че ако той е в състояние да ви направи услугата, за която го помолихте, то приятелството му е съвсем различно от моето. Мисля, че не само не ми е възможно да ви окажа с лекота особената услуга в положението, в което ви виждам, но ако отида в Парма, ще ми е съвсем невъзможно да направя това, което искате от мен, защото ви обичам по такъв начин, че трябва или да ми обещаете да станете моя, или да остана тук. Вие ще отпътувате сама с капитана за Парма, защото чувствавам, че бих станал най-нещастният човек, ако ви съпровожда по-нататък. Не бих могъл да ви видя с друг любовник, със съпруг или в кръга на семейството ви. С една дума, би ми било непоносимо, ако не бих могъл да ви виждам постоянно и да живея с вас. Забравете ме — това

са две думи, които се изговарят лесно, но красива Анриета, ако забравянето е възможно за един французин, то един италианец — ако съдя по себе си — не притежава такъв своеобразен талант. С една дума, госпожо, решението ми е непоколебимо: вие трябва да имате добрината да се обясните сега и да ми кажете дали трябва да ви придружа до Парма, или да остана тука. Ако остана тука, то всичко е в ред. Ще отпътувам утре за Неапол и съм сигурен, че ще се излекувам от страстта, която ми вдъхвате. Но ако ми кажете, че мога да ви съпровозя до Парма, тогава трябва да ми дадете уверение, че ще притежавам изцяло сърцето ви. Искам да бъда единствен притежател на вашите прелести. Вземете решението си, преди да се е върнал капитана. Той знае всичко.

— Какво отговори той?

— Че би бил възхитен да ви предостави на моята закрила. Но какво означава тази усмивка?

— Моля ви, оставете ме да се смея; никога в живота си не съм чувала за подобно лудо любовно обяснение. Едно любовно обяснение трябва да бъде вдъхновено, но трябва да бъде също нежно и благо. Разберете какво значи да кажете при едно подобно обяснение на една жена: „Госпожо, едно от двете! Избирайте веднага!“.

— Аз го разбирам напълно. То не е нежно, то не е галантно, не е патетично. Но то е страстно. Помислете, че се отнася до нещо сериозно и че аз никога не съм се намирал в подобно положение. Почувствавайте също в какво мъчително положение се намира един влюбен, който трябва за един миг да вземе решение, което може даже да се отнася за живот или смърт! Забележете, че въпреки силата на моята страст, аз не извършвам никакво насилие спрямо вас, че решението, което ще взема, ако настоявате на вашето мнение, не е никаква заплаха, а едно героично самообладание, което трябва да ме направи достоен за вниманието ви. Най-сетне моля ви да помислите, че нямаме никакво време за губене. Думата „избирайте!“ не бива да ви се струва груба; напротив, тя поставя в ръцете ми решението както на моята, така и на вашата съдба. За да се убедите, че ви обичам, сигурно не бихте желали да се хвърля като глупак в краката ви и плачейки да ви моля да имате състрадание към мен. Не, госпожо, без съмнение, това не би ви се харесало, и не би ме довело до целта. Аз съм сигурен, че заслужавам да притежавам вашето сърце, затова ви моля за любов, а не

за състрадание. Ако не ви харесвам, разделете се с мен! Ако отида с вас в Парма, не мога да гарантирам за себе си, понеже бих изпаднал в отчаяние. Моля ви за милостта: обмислете това! Ще видите, че бихте извършили непростима неправда спрямо мене, ако ми кажете: „Елате в Парма, но ви моля, не се опитвайте да ме видите там.“ Признайте, че не бихте се решили на подобно нещо.

— Признавам това, ако е вярно, че ме обичате.

— Хвала богу! Да, бъдете уверена, че ви обичам с цялото си сърце. И тъй, избирайте и произнесете присъдата!

— Значи все още в същия тон?

— Да.

— Но знаете ли също, че изглеждате сърдит?

— Не, защото това не е вярно. Това е решаващ за мен момент. Трябва да проклинам моята странна съдба и проклетите полицаи от Чезена, защото без тях не бих ви видял никога.

— Значи съжалявате, че сте се запознали с мене?

— Да. Та не съм ли напълно прав за това?

— Започвам да си поемам дъх, защото се басирам, че ще ми кажете да дойда с вас в Парма.

— Да, елате в Парма!

---

[1] Сгъваемо седалище в задната част на колата. — Б.пр. ↑

[2] Римско право; събраните от император Юстиниан съчинения на римските правници. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

ОТПЪТУВАМ ЩАСТЛИВ ОТ БОЛОНЯ. КАПИТАНЪТ СЕ РАЗДЕЛИ С НАС В РЕДЖИО, КЪДЕТО ПРЕКАРВАМ НОЩТА С АНРИЕТА. ПРИСТИГАНЕТО НИ В ПАРМА. АНРИЕТА ОБЛИЧА ОТНОВО ЖЕНСКИ ДРЕХИ. НАШЕТО ЩАСТИЕ. НАМИРАМ МОИ РОДНИНИ, НО НЕ СЕ ОТКРИВАМ.

Читателят ще отгатне, че ситуацията веднага се промени. Магическата дума: *Елате в Парма!* беше един щастлив обрат и аз веднага преминах от заплашителния тон към нежния, от строгия — към благия. Да, аз се хвърлих в краката ѝ, прегърнах влюбено коленете ѝ и ги целунах, изпълнен с нежност и благодарност. Нежен, покорен, благодарен, аз ѝ се заклех, че не ще изискам от нея нито едно доказателство за благоволение, нито даже една целувка, преди да съм заслужил любовта ѝ. Божествената жена беше приятно изненадана да ме види да преминавам така бързо от отчаяние към нежност и с едно изражение, което беше още по-любецко от моето, тя ми каза, че трябва да стана.

— Убедена съм, че ме обичате, но вярвайте също, че ще направя всичко, което зависи от мене, за да ви осигуря моето постоянство.

Тези думи изразяваха всичко. Държах устните си притиснати върху красивата ѝ ръка, когато капитанът влезе отново. Той ни поздрави с най-искрен тон и аз му казах със сияещо лице, че ще поръчам конете. Излязох, оставяйки го сам с нея и скоро след това отпътувахме весели и доволни.

Преди пристигането ни в Реджио почтеният капитан ми каза, че според него благоприличието изисквало да го оставим да пътува сам за Парма, защото ако пристигнел заедно с нас, би дал повод за сплетни, биха му задавали въпроси и изобщо би се говорело много повече за нас, отколкото ако пристигнем сами. Анриета и аз намерихме тези основания за разумни и решихме веднага да прекараме нощта в Реджио и да го оставим да пътува с една пощенска кола за Парма. След като се уговори всичко това, той се сбогува и отпътува, след като ни обеща да обядва на следния ден с нас.

Поведението на добродушния унгарец трябваше да хареса както на приятелката ми, тъй и на мен, защото нашата деликатност изискваше да се въздържахме в негово присъствие.

Как би ни било възможно при промененото положение на нещата да живеем в Реджио в една и съща гостоприемница? Анриета не би могла да споделя вече с чест леглото на капитана; тя не би могла обаче да легне и в моето, без да наруши благоприличието. Ние тримата бихме се смели на подобно въздържание; бихме го намерили комично и все пак бихме му се подчинили.

Любовта е неприятелка на срама, макар често да търси тъмнина и тайнственост, но ако любовта трябва да се срамува, тя се чувства унижена и загубва веднага три четвърти от своето достойнство и голяма част от своята прелест. Ще се разбере лесно, че Анриета и аз можехме да бъдем щастливи само когато се държахме далеч от спомена за добрия капитан. Вечеряхме сами. Бях опиянен от щастието си, което ми се отиваше твърде голямо и все пак беше тъжно. Но Анриета нямаше защо да ме упреква, тъй като и тя изглеждаше тъжна. Всъщност, това беше само смущение, защото се обичахме, но не бяхме имали време да се опознаем. Говорихме малко, не се каза нищо пикантно или интересно. Нашият разговор ни се струваше безвкусен и затова предпочетохме да се отдадем на мислите си. Знаехме, че ще прекараме нощта заедно, но от деликатност се страхувахме да заговорим за това. Каква нощ! Каква жена беше тази Анриета, която толкова много обичах и която ме направи толкова щастлив!

Едва три или четири дни по-късно аз се осмелих да я попитам какво би направила в Парма без пари и без познати, ако не бях се осмелил да обясня любовта си. Отговори ми, че вероятно би изпаднала в най-ужасно затруднение, но била убедена, че аз я обичам и предвиждала, че ще стане така, както наистина стана. Понеже била нетърпелива да узнае какво мисля за нея, ме помолила да преведа на офицера решението ѝ, защото знаела, че той няма да се противопостави, а и не могъл да бъде повече заедно с нея. Освен това, понеже в молбата си, отправена чрез мен до капитана, не ме е споменала, е считала за невъзможно да не я попитам дали не бих могъл по някакъв начин да ѝ помогна. По такъв начин тя би разбрала мнението ми и след това би взела решението си. Най-сетне тя сподели,

че ако пропадне, то за това ще бъдат виновни съпругът ѝ и свекърът ѝ; те били чудовища.

При пристигането в Парма казах на стражата на градската врата пак името Фаруси, което носех и в Чезена; то беше семейното име на майка ми. Анриета написа собственоръчно Ана д'Арси, французойка. Докато отговаряхме на въпросите на писаря при портата, един изискан и млад французин ми предложи услугите си. Каза ми, че вместо да сляза в пощата, бих направил по-добре да отида у Д'Адремон, където ще получа жилище и храна по френски образец и най-добрите френски вина. Понеже видях, че предложението се хареса на Анриета, накарах да ме заведат там и ние получихме едно отлично жилище. Наех слуга срещу определена надница и сключих точно спогодба с господин Д'Адремон. След това подслоних болата си.

След като влязох за момент да кажа на приятелката си, че ще се видим отново за обяд, а на лакея — да чака в предната стая заповедите ми, излязох самичък.

Парма се намираше под ярема на едно ново правителство, затова с право можех да предположа, че навсякъде гъмжи от шпиони и не исках никакъв лакей по петите си, който вероятно повече би ми навредил, отколкото да ми помогне.

Намирах се в родния град на моя баща, където не познавах никого, но макар че бях сам, бях сигурен, че не ще ми е нужно дълго време, за да се оправя.

Когато вървах из улиците, струваше ми се, като че не бях вече в Италия. Чувах минувачите да говорят на френски или испански и хората, които не знаеха тези езици си шепнеха. Тръгнах напосоки по улицата, за да търся някой магазин за бельо.

Влязох и казах на една добра дебела матрона, която седеше на касата.

— Госпожо, бих желал да направя няколко покупки.

— Господине, ще повикам някого, който говори френски.

— Не е нужно, аз съм италианец.

— Хвала богу! Това е толкова рядко!

— Защо рядко?

— Вие не знаете значи, че дон Филипо е пристигнал и че съпругата му, госпожа дьо Франс, е на път?

— Радвам се за това. Търговията сигурно ще се оживи, хората ще забогатеят и ще се намира всичко.

— Без съмнение, но всичко е скъпо и ние не можем да свикнем с тези нови обичаи. Това е една лоша смесица от френска свобода и испанско насилие, която ще ни обърка главите. Какво бельо желаете?

— Преди всичко трябва да ви обърна внимание, че не се пазаря, та внимавайте: ако ми вземете много скъпо, няма да дойда повторно. Нужно ми е фино ленено платно за двадесет и четири женски ризи, бархет за долни рокли и елечета, муселин, батиста за носии кърпички и още някои други неща, които се надявам, че ги имате, понеже като чужденец, Бог знае в какви ръце ще попадна.

— Ще попаднете само в добри ръце, ако пожелаете да ме удостоите с доверието си.

— Мисля, че заслужавате. И тъй, доверявам се на вас. Трябва да ми намерите и шивачки, който могат да работят и в стаята на дамата, която иска да ѝ се пригответи всичко необходимо с най-голяма бързина.

— И дрехи?

— Също и дрехи, към тях шапка, пелерина, с една дума — всичко. Допуснете, че е гола.

— Ако има пари, то гарантирам ви, че ще получи всичко каквото пожелаете. Млада ли е?

— Тя е четири години по-млада от мене и е моя жена.

— Ах, Бог да я благослови! Имате ли деца?

— Не, любезна госпожо, но и това ще стане.

— Разбира се. Ах, как ме радва това! Господине, ще ви изпратя перлата измежду всички шивачки. Впрочем направете си удоволствието и изберете каквото ви е нужно.

Аз взех най-хубавото каквото тя имаше и платих. Междувременно шивачката беше дошла, дадох на собственицата на магазина адреса си, помолих я да ми изпрати платове за дрехи и казах на шивачката и на дъщеря ѝ, която я придружаваше, да дойдат с мен. Те взеха бельото, което бях купил и тръгнахме. По пътя купих копринени и ленени чорапи и поръчах да дойде един обуцар, който живееше близо до гостоприемницата.

И сега възникна един възхитителен миг: Анриета, на която не бях казал нищо предварително, разгледа всичко с израз на пълно задоволство, но без да издава някакво самолюбие. Тя ми доказва

признателността си с нежни похвали за избора ми и за красотата на купените от мен предмети. Тя не стана по-весела отколкото по-рано, но върху лицето ѝ личеше израз на нежност, който беше по-ценен отколкото всякаква благодарност.

Прислужникът-надничар беше влязъл с шивачката. Анриета му каза любезно да излезе и да чака, докато бъде повикан. Шивачката се залови за работа, obuцарят взе мярка и му каза да ни донесе пантофи. Четвърт час по-късно той се завърна, с него дойде и слугата. obuцарят говореше френски и разказа на Анриета различни весели истории, внезапно тя го прекъсна и попита слугата, който се навърташе в стаята съвсем безцеремонно, какво иска.

— Нищо, уважаема госпожо, аз съм тук, само за да получа заповедите ви.

— Не ви ли казах, че ще ви повикаме, когато имаме нужда от вас?

— Бих желал да зная кой от вас двамата е мой господар?

— Никой! — извиках аз, смеейки се. — Ето ви надницата, свободен сте!

Когато obuцарят забеляза, че уважаемата госпожа говореше само френски, препоръча ѝ един учител по езици.

— От каква народност е? — попита Анриета.

— Той е фламандец, уважаема госпожо — каза майсторът Ст. Криспин, — и е на около петдесет години. Ползува се с авторитета на много порядъчен човек. Взема три лири на час.

— Драги приятелю — попита ме Анриета, — би ли желал да взема този учител?

— Моля те за това, мило сърце, това ще те забавлява.

Obuцарят се сбогува с обещанието, че ще ѝ изпрати на следната сутрин фламандеца. Шивачката работеше прилежно. Докато майката кроеше, дъщерята шиеше, но понеже само едната не можеше да изработи много, казах на майката, че би ни направила услуга, ако ни намери още една шивачка, която да говори френски.

— Още днес ще я имате — отговори тя. — Същевременно си позволявам да ви предложа сина си за слуга. Ако го вземете, не ще имате нито крадец, нито шпионин около вас, а и той умее да се изразява съвсем сносно на френски.

— Аз мисля, мили приятелю — каза ми Анриета, че ще направим добре, ако го вземем.

Това беше достатъчно, за да дам веднага съгласието си. Когато един мъж обича и най-малкото желание на любимото същество е върховна заповед.

Майката отиде да доведе сина си и се завърна с него и другата шивачка. Синът беше млад човек на осемнадесет години, доста добре възпитан, благ, скромен и с приятно лице, който се казваше Кауданя.

Както е известно на читателя, баща ми беше родом от Парма и една от сестрите му се бе омъжила за някакъв Кауданя. Би било забавно, мислех си аз, ако тази шивачка е моя леля, а моят слуга — мой роден братовчед. Но да мълчим! Анриета ме попита дали ще ми е приятно, ако шивачката се храни заедно с нас.

— Моля те, обожаема Анриета, да не ме засрамваш за в бъдеще, когато става въпрос за подобни дреболии. Бъди уверена, моя нежна приятелко, че съгласието ми ще съпътствува и най-малките ти постъпки, ако това е възможно.

Тя ми благодари с усмивка, след това извадих една кесия от джоба си и ѝ казах:

— Ето ти петдесет цехини, заплати сама всички дребни неща, от които се нуждаеш и за които аз не съм се сетил.

Тя взе парите, като ме увери, че ѝ доставям голямо удоволствие.

Миг, преди да седнем на масата, дойде нашият добър унгарски капитан. Анриета изтича насреща му да го прегърне, като го наричаше свой любим татко, а аз последвах примера ѝ, като го нарекох мой приятел. Любимото ми създание го помоли да идва всеки ден да се храни с нас. Когато доблестният войник видя всички женски същества, които работеха за Анриета, изпита извънредно голямо задоволство, което се изрази ясно на лицето му. Той се зарадва, че е настанил своята авантюристка така добре и радостта му достигна върхна точка, когато му казах, че дължа нему щастиято си.

Ние имахме един отличен и весел обяд. Забелязах, че Анриета беше лакома, а моят стар офицер — чревоугодник. А и аз бях не по-малко и едното, и другото и успешно ги конкурирах. Пихме различни превъзходни вина, които господин Д'Адремон с право беше похвалил.

У моя млад слуга харесах уважението, с което той обслужваше всички ни — както господарите, така и майка си. Сестра му и другите

шивачки се хранеха отделно.

По време на десерта ни съобщиха за идването на продавачката на бельо заедно с една друга жена и модистка, която говореше френски. Жената носеше със себе си модели за всякакви видове дрехи. Оставих Анриета да поръча по вкуса си шапка, кепета, ресни и др., но настоях да кажа мнението си при избора на дрехите. Впрочем приспособих се към вкуса на моята достойна за обожаване приятелка.

Принудих я да избере плат за четири рокли и чувствавах, че ѝ дължах благодарност за нейното благоволение да ги приеме, защото колкото повече завладявах сърцето на прелестната жена, толкова повече усещах, че щастието ми се увеличава.

Когато вечеряхме сами, стори ми се, че открих сянка на печал по красивото ѝ лице. Казах ѝ го.

— Приятелю мой — отговори тя с тон, който проникна в сърцето ми, — ти харчиш много пари за мен и ако правиш това, за да те обичам повече, то знай предварително: тези пари са загубени, защото аз не те обичам повече отпреди и те обичам с цялата си душа. Всичко, което правиш за мен, може да ми достави радост само поради това, че все повече се убеждавам колко много си достоен за мене. Но за да те обичам, както заслужавах, не се нуждаю от подобни доказателства.

— Вярвам в това, обична приятелско и се поздравявам за щастието си. Но, позволи ми също да ти кажа, че постъпвам тъй само за да те обичам още повече, ако това ми е възможно. Желая да те видя да блестиш сред цялото общество. Ако ти прави удоволствие, мила приятелко, не трябва ли да бъда възхитен от това?

— Не бива да се съмняваш, че това ми доставя голямо удоволствие и в известен смисъл имаш право, като каза, че съм твоя жена. Но ако не си много богат, ще почувствуващ какви угризения ще изпитвам.

— Ах, ангел мой, моля те, остави ме да се считам за богат и вярвай само, че не можеш по никакъв начин да бъдеш причина за разоряването ми. Ти си родена само за моето щастие. Не мисли за нищо друго, освен да не ме напускаш никога и кажи дали мога да се надявам на това.

— Аз желая това, нежни ми приятелю, но кой може да разчита на бъдещето? Свободен ли си? Зависиш ли от някого?

— Свободен съм в пълния смисъл на думата и не завися от никого, освен единствено и само от тебе, моя очарователна повелителко.

— Душата ми се радва. Никой не може да те откъсне от мене, но за жалост, не мога да кажа, както знаеш, същото за себе си. Убедена съм, че ме търсят и знам, че ще бъде лесно открита. Ах, колко нещастна ще бъде, когато им се удаде да ме изтръгнат от прегръдките ти!

— Ти ме караш да се притеснявам! Има ли опасност тук от подобно нещастие.

— Не, защото трябва да бъде видяна от някой, който ме познава.

— Има ли вероятност този някой да е тук в Парма?

— Не.

— Тогава не оставяй нежността ни да бъде обезпокоявана от страх, за който няма основание. Преди всичко, любезна приятелко, бъди весела, каквато беше в Чезена!

— Искам да бъде такава с по-искрено сърце, мили приятелю, защото в Чезена бях нещастна, а сега съм щастлива.

— Допускам, че в Чезена е трябвало непрекъснато да се страхуваш да не бъдеш настигната от офицера, от когото беше избягала в Рим.

— Съвсем не. Това беше моят свекър, който, в това съм твърдо убедена, не е направил и най-малкия опит, за да научи къде съм отишла. Може само да се е радвал, че се е освободил от мене. А аз бях нещастна, защото бях в тежест на един мъж, когото не можех да обичам, с когото не можех даже да разменя една мисъл. Освен това не можех дори да си представя, че го правя щастлив. Моята скрита скръб се увеличи още повече вследствие на едно нещастно обстоятелство; считах се задължена да му давам милувки, той от своя страна мислеше, че ми е задължен за тях и аз се страхувах, че това би могло да увреди здравето му. И тази мисъл стана за мен истинска мъка. Не изпитвахме никаква любов един към друг. Разпилявахме само заради благоприличието това, което трябва да се дава на любовта.

— Значи, това въздържане не беше предизвикано от гордост?

— Не, трябва да призная това. Аз извърших глупостта, която ти е известна, понеже свекърът ми искаше да ме тикне в манастир, а това

съвсем не беше по мой вкус. Впрочем, приятелю мой, позволи ми да премълча пред теб моята история.

— Уважавам тайната ти, ангеле мой. Не се страхувай, че ще ти стана досаден в това отношение. Нека се обичаме и нека не смущаваме нашето взаимно щастие поради страх от бъдещето!

На следната сутрин, след най-щастливата си нощ, аз бях още по-влюбен, отколкото предния ден. И така прекарахме три месеца опиянени от щастие.

Към девет часа дойде италианският учител по езици. Видях един човек с почтен изглед, учтив, скромен, малко, но добре говорещ, въздържан в отговорите си и образован по стария метод. Ние разговаряхме и аз трябваше да се смея, когато той ми каза съвсем убедително, че един християнин може да приеме Коперниковата система само като една научна хипотеза. Отговорих му, че тази система може да бъде само божията система, понеже тя е системата на природата, а светото писание не е книгата, от която християните биха могли да учат физика.

Тон изкриви лицето си в усмивка, в която познах Тартюф и ако се отнасяше само до мене, бих изпъдил бедния човек, но той можеше да забавлява Анриета и да я научи на италиански език, а това беше всичко, което изисквах от него. Моята любима му каза, че ще му дава всеки ден по шест лири за два учебни часа: една лира от Парма има стойността на пет френски су. Лекциите му не бяха скъпи. Тя взе още същия ден първия урок и след като свършиха, му дадох две цехини, за да купи няколко романа с вече призната стойност.

Докато моята скъпа Анриета вземаше урока си, разговарях с шивачката, за да разбера дали не сме роднини.

— Каква професия има мъжът ви?

— Той е дворцов управител при маркиз Лиса.

— Баща ви жив ли е още?

— Не, господине, починал е.

— Как се казваше?

— Скоти.

— А живи ли са още бащата и майката на мъжа ви?

— Баща му е починал, но майка му живее още при неговия чичо каноника Казанова.

Не ми беше нужно повече. Добрата жена беше моя втора братовчедка и децата ѝ бяха мои племенници и племеннички. Моята племенница Джанетина не беше красива, но изглеждаше добро момиче. Продължих разговора си с приказливата майка.

— Доволни ли са пармезанците, че са станали поданици на испански принц?

— Доволни? Човек тогава би трябвало лесно да се задоволява, защото се намираме в един истински лабиринт. Всичко е обърнато надолу с главата, не знаем вече къде сме. Щастливото време, когато управляваше фамилията Фарнезе, не съществува вече! Гледах завчера комедията и цялата зала се смя с цяло гърло на Арлекино. И помислете си: дон Филипо, нашият нов херцог, който би могъл преспокойно да си остане в своята Испания, полагаше всички усилия да сдържи смеха си. Какво ще кажете за това? За нас ли са такива нрави, ние, които толкова обичаме да се смеем? О! Добрият херцог Антонио, бог да го прости, беше положително по-достоеен княз от този и не се прикриваше от своите поданици, когато беше весел, защото той се смееше понякога така спонтанно, че го чуваха на улицата. Сега сме в една невероятна бъркотия и от три месеца насам никой в Парма не знае колко е часът.

— Да не са повредили часовниците?

— Не, но откакто бог е създал света, слънцето винаги е залязвало около двадесет и три и половина и в двадесет и четири биеха ангелус^[1]: всички добри хора знаеха, че тогава се запалва свещта. Сега обаче е съвсем объркано. Слънцето е полудяло, защото залязва всеки ден по различно време. Това наричат урегулиране. Но знаете ли защо? Защото сега всеки знае, че се обядва в дванадесет часа. Бога ми, хубаво регулиране! По времето на Фарнезе хората се хранеха, когато имаха апетит и така беше много по-добре.

Разбира се, намерих тази мисъл малко особена, но все пак разумна в устата на една жена от народа, защото наистина съм на мнение, че едно правителство не би трябвало да разстройва насила обичаи и че невинни заблуждения трябва да се премахнат само стъпка по стъпка.

Анриета нямаше часовник. Аз исках да ѝ доставя удоволствието да ѝ подаря един и излязох с това намерение, но след като купих един много красив часовник, помислих също и за обици, ветрило и множество красиви дреболии и ги купих. Тя прие всички тези дарове

на любовта с една деликатна нежност, която ме изпълни с блаженство. Когато се върнах, учителят ѝ беше още при нея.

— Бих могъл — каза ми той — да преподавам на госпожата хералдика^[2], география и геометрия, но тя знае всичко това. Госпожата е получила много прилежно образование.

Учителят се казваше Валентин дьо ла Хей — инженер и професор по математика. За него ще имам случай да говоря много в тези спомени и читателят ми ще го опознае по-добре от неговите постъпки, отколкото от един портрет, който бих могъл само да скицирам. Мимоходом искам да кажа също това, че той беше един достоен ученик на Ескобар^[3], един истински Тартюф.

Ние се хранехме заедно с нашия унгарец. Анриета беше все още облечена като офицер и аз горях от желание да я видя като жена. На следния ден трябваше да ѝ бъде донесена една рокля. Долни фусты и ризи вече имаше.

Анриета искреше от ум и изтънчен хумор. Модистката, една лиончанка, влезе сутринта и каза:

— Госпожо и господине, имам чест да ви пожелаю добър ден.

— Защо? — попита приятелката ми — не казвате господине и госпожо?

— Винаги съм забелязала, че на дамите се оказват по-големи почести.

— Но от кого изискваме тези почести?

— От мъжете естествено.

— А не виждате ли, че жените стават смешни, когато те оказват на мъжете същите почести, които изискват от тях? За да не им дадем повод да бъдат някога неучтиви спрямо нас, трябва да внимаваме да ги изпреварваме с добър пример.

— Уважаема госпожо — каза изтънчената лиончанка, — намирам урока ви отличен и ще го използвам.

Тази женска словесна борба ме настрои весело.

Онези, които вярват, че една жена не е достатъчна, за да направи един мъж щастлив през всичките двадесет и четири часа на денонощието, не са притежавали никога една Анриета. Щастиято, което ме преизпълваше, беше много по-съвършено, когато разговарях с нея, отколкото когато я държах в прегръдките си. Тя беше чела много, без да бъде учена, тя говореше логично като математик, но леко и

непретенциозно и във всичко примесваше онази естествена миловидност, която придава прелест на всяко нещо. Понеже, не си поставяше никога за цел да изпъква с ума си, то когато понякога правеше някоя значителна забележка, съпровождаше я с усмивка, която придаваше на думите ѝ оттенък на простота, като същевременна я правеше разбираема за всекиго. По такъв начин тя правеше даже и такива хора духовити, които не притежаваха никакъв ум, като спечелваше с това всички сърца. Една красота без ум не предлага на любовта само материалната наслада от нейните прелести, напротив, една грозна, но духовита, пленява с прелестите на ума си и най-накрая не остава на мъжа нищо повече да желае. Следователно, как трябваше да се чувствавам аз, че не можех да измеря щастието си! Нека се попита една красота без ум дали би сменила с готовност една малка част от прелестите си срещу достатъчно количество ум. Ако е искрена, ще каже: Не, аз съм доволна от това, което имам, но защо е доволна? Защото не чувствава нуждата от ум. Нека се попита една умна грозотия, дали иска да смени своя ум с красота. Без колебание тя ще каже: Не. Защо? Защото познава ума си и знае, че той ѝ замества всичко друго.

Една умна жена, която не е създадена да направи един мъж щастлив, това е учената жена. Учеността е неподходяща за една жена, защото тя уврежда нежността на характера ѝ, нейната миловидност, онази нежна свенливост, която придава на женския пол такава прелест, впрочем досега една жена никога не е надхвърляла известни граници на познанието и многословието на учените жени се харесва само на глупаци. Нито едно голямо откритие не е направено от жена. Женският пол е лишен от онази духовна сила, която е едно излъчване на телесната сила; но по отношение на разумни изводи, също по нежност на чувствуването и в много други отношения, които са в по-голяма връзка със сърцето.

Постави един софизъм на някоя умна жена, то тя не ще знае да го обясни, но въпреки това не ще се остави да бъде излъгана; даже и да не ти го каже, тя ще те накара да почувствуващ, че не е съгласна с подобно нещо. Напротив, мъжът, който намира този софизъм за неразрешим, го приема най-накрая буквално и в това отношение учената жена е напълно мъж. Какъв мъчно поносим товар е била Дасие^[4]! Бог да пази от такава добър мъж.

Когато шивачката дойде, Анриета ми каза, че не бива да присъствувам на преобразяването ѝ, предложи ми да отида да се разходя, докато стане отново същинската тя.

Аз се подчиних, защото когато обичаме, едно истинско удвояване на щастието е да изпълним най-малкото желание на обожаваното същество.

Понеже разходката ми нямаше определена цел, влязох у един френски книжар и там се запознах с един умен гърбав и по този повод трябва да кажа, че нищо не е толкова рядко, колкото един гърбав без ум. Това наблюдение съм направил във всички страни. Не че умът прави гърбав, а защото хвала богу, не всички умни хора са гърбави. Но би могло да се постави като общовалидно правило, че гърбицата придава ум, понеже незначителното число гърбави, които притежават малко или никакъв ум, не изменя правилото. Гърбавият, за когото е дума тук, се наричаше Дюбоа-Шатлеро. Той беше опитен гравьор и същевременно директор на монетите на инфанта — херцог на Парма, макар че този малък княз не притежаваше собствена монета.

Прекарах един час с този умен гърбав, който ми показва множество гравирани от него медни плочи; след това се завърнах в хотела, където срещнах нашия унгарец, който чакаше Анриета. Той знаеше, че тя щеше да ни приеме в женски дрехи.

Вратата се отвори и една прелестна жена ни поздрави с очарователен поклон, на който липсваше както несръчността, така и свободата, която е присъща на военната униформа. Нейният вид ни смая. Ние не бяхме на себе си. Тя ни покани да седнем от двете ѝ страни, отправи на капитана поглед, пълен с приятелство и стисна ръката ми с една затрогваща нежност, но без онази външна доверчивост, която един млад офицер може да си позволи, без да навреди на любовта, която не подхожда на една добре възпитана жена. Нейното благородно и изискано държание ме накара, без това да бъде за мен някаква принуда, да си наложа също подобно държане, защото тя не играеше някаква комедия, а само приемаше отново своя естествен темперамент, не ми беше трудно да се нагодя към държането ѝ.

Аз я наблюдавах с възхищение. Завладян от едно чувство, за което не се опитах да си дам сметка, аз взех ръка ѝ, за да я целуна, но преди да я поднеса до устните си, тя ми предложи своята красива уста.

— Та не съм ли все същата? — попита ме тя с един тон, пълен с вътрешно чувство.

— Не, моя божествена приятелко! Вие не сте вече същата, в моите очи не вече, защото не ми е възможно да ви говоря на ти. Вие не сте вече онзи духовит, но свободен фараон, че вие държите банката, но печалбата би била толкова малка, че не си заслужава трудът да се говори за нея.

— В женските си дрехи сигурно не бих се осмелила да кажа още веднъж такива думи. И все пак, мили приятелю, аз не съм поради това по-малко твоята Анриета — Анриета, която в своя живот е направила три лудории, от които последната би ме съсипала, ако не беше ти.

Тези думи ми направиха толкова силно впечатление, че без малко щях да се хвърля в краката ѝ да я помоля за прошка, задето не съм я уважавал повече. Но Анриета забеляза състоянието ми и за да сложи край на тази трогателна сцена, започна да разтърсва нашия добър капитан, който седеше като статуя. Той се засрами, задето се е отнасял с една такава жена като с авантюристка, тъй като не допускаше никаква измама на чувствата си. Гледаше я съвсем объркан и правеше непрестанни почитателни поклони, като че ли с това искаше да поправи грешката си. Но без какъвто и да е укор, тя като че му казваше:

„Приятно ми е, че според досегашното ти мнение струвам повече от десет цехини.“

Ние седяхме на масата и тя изпълняваше ролята на домакиня с едно непринудено държане, което показваше дълъг опит. Отнасяше се с капитана като с уважаван приятел, а с мен — като с любим съпруг.

Капитанът ме помоли да ѝ кажа, че ако я бил видял така в Чивитавекия, когато слязла от тартана, то никога не би му дошло на ум да изпрати своя чичероне при нея.

— О! Кажи му, че в това съм напълно убедена, но все пак много е чудно, че една женска пола вдъхва повече уважение, отколкото една униформа.

— Моля, не хули тази униформа, защото на нея дължа щастието си!

— Да — каза ми тя смила усмивка, — както и аз моето на полицаите от Чезена.

Останахме дълго на масата, заети с приятни разговори, отнасящи се почти изцяло до нашето щастие, и само затруднението, в което

изглежда се намираше добродушният унгарец тури най-сетне край на нашия разговор и на нашия обяд.

---

[1] Католическа молитва. — Б.пр. ↑

[2] Наука за гербовете. — Б.пр. ↑

[3] Антонио Ескобар и Мендоса — учен йезуит, известен като моралист и казуист (1589–1669). — Бел.ред. ↑

[4] Ана Дасие, дъщеря на учения Танеги и жена на френския филолог Дасие, авторка на редица полемични съчинения. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ВЪПРЕКИ УПОРСТВОТО НА АНРИЕТА, ВЗЕМАМ ЛОЖА В ОПЕРАТА. ГОСПОДИН ДЮБОА ИДВА ПРИ НАС НА ОБЯД. РАЗСЪЖДЕНИЯ НА АНРИЕТА ВЪРХУ ЩАСТИЕТО. ОТИВАМЕ У ДЮБОА, ЧУДНОВАТА ДАРБА, КОЯТО ПРИЯТЕЛКАТА МИ РАЗВИВА ТАМ. ГОСПОДИН ДЮТИЙЪО. ВЕЛИКОЛЕПЕН ДВОРЦОВ ПРАЗНИК В ПАРКА НА ХЕРЦОГА. СЪДБОНОСНА СРЕЩА. СРЕЩА С ЛЮБИМЕЦА НА ИНФАНТА, ГОСПОДИН АНТОАН.

Щастието, което изпитвах, беше много голямо, за да бъде дълготрайно и то трябваше да ми бъде отнето. Но да не изпреварваме събитията!

След пристигането на съпругата на инфанта дон Филипо госпожа дьо Франс казах на Анриета, че искам да наема една лежа в операта и ще отиваме всеки ден. Тя ми беше казала няколко пъти, че музиката е най-голямата ѝ страст, и аз не се съмнявах, че тя с радост ще одобри плана ми. Не беше виждала още никаква италианска опера и вероятно любопитствуваше да се запознае също и с тази част от славата на Италия. Представете си изненадата ми, когато я чух да извиква:

— Как, драги приятелю, ти желаеш да ходиш всеки ден в операта?

— Мисля, мила приятелко, че ако не отиваме, бихме дали на лошите езици материал за клюки.

— Обичам музиката до полуда, мой нежни приятелю, но само пред мисълта, че трябва да излезем, треперя, без да искам.

— Ако ти трепериш, то аз изтръпвам, но ние трябва да отидем в операта или да заминем оттук, да отидем в Лондон или някъде другаде! Заповядай — аз съм готов да направя всичко, каквото поискаш.

— Вземи лежа, която не е изложена много на погледи.

Взех една лежа на втори балкон, но понеже театърът беше малък, то една красива жена можеше мъчно да остане незабелязана.

— Не вярвам — отговори тя, — че се излагам на някаква опасност, понеже в списъка на чужденците, който ми даде да прочета, не намерих нито едно познато име.

И тъй, Анриета дойде с мен в операта. Не беше си поставила червило и в ложата не горяха свещи. Първата вечер се даваше една комична опера; музиката на Буранело беше отлична и артистите много добри.

Приятелката ми си служеше с бинокъла си само за да гледа действието на сцената и никой не ни обърна внимание. Понеже краят на второто действие много ѝ хареса, обещах да ѝ набавя нотите.

При четвъртото или петото ни посещение господин Дюбоа дойде при нас в ложата. Понеже не исках да го представя на приятелката си, задоволих се да го попитам, с какво бих могъл да му услужа. Той ми предаде нотите, които му бях поръчал. Платих му цената и му благодарих за услужливостта. Понеже се намирахме срещу ложата на херцога, попитах го случайно, дали е приготвил вече портретите на техни височества. Отговори ми, че е направил вече два медала и аз го помолих да ми ги донесе в злато. Той ми обеща това и си отиде. Анриета не беше го погледнала нито веднъж. Това беше редно, тъй като не бях ѝ го представил. Но на следния ден, когато седяхме на трапезата, той съобщи за идването си. Господин Дьо ла Хей, който се хранеше с нас, ни поздрави заради познанството ми с господин Дюбоа и щом последният влезе, той го представи на своята ученичка. Естествено, сега Анриета трябваше да го приеме приятелски и тя се държа отлично.

След като му благодари за партитурата, тя го помоли да ѝ набави още няколко други мелодии и артистът се съгласи с тази молба, която му доставяше удоволствие.

— Господине — ми каза Дюбоа, — позволих си да дойда при вас, за да ви покажа медалите, за които ме питахте, ето ги.

Върху единия се виждаха инфантът и неговата съпруга, другият носеше само образа на дон Филипо. Двата медала бяха извънредно красиво изработени и ние ги похвалихме с право.

— Работата не може да се плати — каза му Анриета, — но златото може да се смени с друго.

— Уважаема госпожо — отговори скромно артистът, — те тежат шестнадесет цехини.

Тя му ги плати веднага и го покани да дойде и друг път. През това време беше поднесено кафето и Анриета го покани да пие с нас. В

момента, когато искаше да сложи захар в чашата му, Анриета го попита, дали обича кафето сладко.

— Вашият вкус, уважаема госпожо — отговори галантният гърбав, — ще бъде положително и мой вкус.

— Отгатнахте, значи, че аз пия кафето винаги без захар, радвам се много, че споделяте този вкус с мене.

С тези думи тя му подаде много любезно чашата без захар, след това обслужи Дьо ла Хей и мен, като ни даде предостатъчно захар, и напълни своята чаша по същия начин, както тази на господин Дюбоа. Едва се сдържах да не се изсмея високо, защото моята францужойка, която обикновено пиеше кафето по парижки начин, което значи много сладко, пиеше сега горчивото питие с едно изражение, като че то ѝ доставяше най-голяма наслада, и принуди по такъв начин господин директора да показва доволно лице от лошата шега. Изтънченият гърбав бе наистина наказан за своя блудкав комплимент, но от това той не се смути, а хвалеше кафето и даже твърдеше, че този бил единственият начин да се наслади човек от приятния му аромат.

Когато Дюбоа и Дьо ла Хей си отидоха, ние се смяхме на тази шега. Но аз ѝ казах:

— Ти ще бъдеш първата жертва на твоята лошота, защото, ако той се храни у нас, ще бъдеш принудена да продължаваш да играеш своята роля, за да не се издадеш.

— О, аз лесно ще намеря средство да пия кафето си добре подсладено, а него да го оставя да изпива и за в бъдеще чашата на горчивината.

След един месец Анриета говореше свободно италиански и това тя дължеше повече на постоянното упражнение с моята братовчедка Джанета, която ѝ слугуваше като слугиня, отколкото на уроците на господин Дьо ла Хей, понеже чрез уроците се научават само правилата за разговор, обаче е нужно упражнение. Понеже имах щастието да живея в интимни връзки с тази достойна за обожаване жена, за което време аз научих повече френски, отколкото бях научил при Далаква.

Ние бяхме двадесет пъти в опората, без да направим нито едно запознанство и живеехме щастливо в пълния смисъл на думата. Излизах само с Анриета и използвахме винаги кола. Никой не можеше да говори с нас и затова никой не ме познаваше.

От отпътуването на нашия добър унгарец насам, господин Дюбоа беше единственият, който от време навреме идваше у нас на обяд, Дьо ла Хей, напротив, беше наш всекидневен сътрапезник. Дюбоа бе любопитен да узнае кои сме, но беше хитър и не се издаваше. Впрочем ние бяхме въздържани, без да го подчертаваме и любопитството му не можеше да бъде задоволено. Един ден той ни разказа за блясъка, който царял в двора на инфанта след пристигането на госпожа дьо Франс и за наплива на чужденци от двата пола, които понастоящем се намирали в Парма. И обръщайки се особено към Анриета, той каза:

— Чуждите дами, които видяхме тука, са ни в по-голямата си част непознати.

— Може би много от тях не биха се показали, ако не бяха непознати.

— Това е твърде възможно, уважаема госпожо, но аз ви уверявам, че даже когато те привличат внимание със своята красота или със своя накит, то това отговаря на желанията на нашето владетелско семейство да цари пълна свобода. Надявам се, уважаема госпожо, че ще имаме честта да ви видим при двора.

— Това едва ли ще стане, понеже ми се струва извънредно смешно, когато една жена отива в двора, без да бъде представена, особено когато държи да бъде представена.

При тези последни думи, които Анриета произнесе с натъртване, малкият гърбав не знаеше какво да отговори, приятелката ми използва създадената от това пауза и даде на разговора друга насока. След отиването му ние се смяхме над поражението, което любопитството на нашия гост беше претърпяло, но казах на Анриета, че трябва наистина да прости на всички, които прави любопитни, понеже... Тя ме прекъсна, като покри лицето ми с нежни целувки. Така опиянени от щастие и доволни всеки момент от самите нас, ние се смяхме на мърморещите философи, които отричат, че има съвършено щастие на земята.

Та какво искат, приятелю, онези празноглавци, които твърдят, че щастието не било дълготрайно? Какво разбират те под тази дума? Когато й придават смисъла на постоянство, безсмъртно и непрекъснато, то имат право, но тъй като човек сам не е такъв, то естествено също щастието не може да бъде такова. Всяко щастие е

дълготрайно още само преди това, че съществува и за да бъде дълготрайно, то трябва само да е налице. Но ако под съвършено щастие някой разбират една последователност от разновидни и никога непрекъсващи се радости, то те не са прави, защото оставяйки си след всяко удоволствие почивка, ние имаме време да познаем щастливото състояние в неговата действителност, или с други думи, тези необходими моменти на почивка са един истински извор на наслади. Човек може да бъде щастлив само тогава, когато след собствено обмисляне се намира за такъв, а той може да обмисля само когато е спокоен; значи всъщност той никога не би бил напълно щастлив без тази почивка. И тъй, насладата, за да бъде наслада, трябва да престане да действа. Всъщност, какво означава думата дълготрайно?

Всеки ден настъпва един момент, когато пожелаваме да спим, последното е едно отражение на несъществуването. И въпреки това, може ли да се отрече, че то е едно удоволствие? Не, най-малко, струва ми се, това не може да се направи без непоследователност; защото приспи ли ни се, ние предпочитаме съня пред всякакви други наслади, но можем да бъдем благодарни на съня едва когато ни е напуснал.

Който твърди, че никой не може да бъде щастлив в продължение на целия си живот, той говори малко лекомислено. Философията ни учи на тайната да си изградим едно такова щастие; но трябва да е налице условието, че сме запазени от телесни страдания; едно щастие, което в този вид продължава цял живот, може да се сравни с букет, който е направен от хиляди цветя и който е тъй красив и така добре подреден, че би могъл да се вземе само за едно цвете. Значи, дали е невъзможно да прекараме тук целия си живот тъй както сега прекарахме един месец, винаги бодри, винаги доволни един от друг, без да изпитваме каквато и да е празнота или нужда? И за да имаме това щастие, необходимо ни е да умрем само в дълбока старост, говорейки за нашите сладки спомени. Положително едно такова щастие би било дълготрайно. Смъртта не би го прекъснала, тя би му сложила край.

Така философствуваше над чувствата моята приятелка Анриета с мен в продължение на дълги очарователни часове. Тя философствуваше по-добре отколкото Цицерон в своя Тускулан, но тя призна, че това дълготрайно щастие, чиято идея възхищаваше, би могло да съществува само между две същества, които живеят

заедно, щяха да бъдат постоянно влюбени един в друг, при това здрави телесно и душевно, просветени и достатъчно богати, най-сетне биха имали донякъде същия вкус, същия характер и същия темперамент. Щастливи са влюбените, при които умът може да заеме мястото на чувствата, когато последните се нуждаят от почивка! След това идва сладкият сън, който трае дотогава, докато физическата хармония отново бъде възстановена. При събуждането чувствата заемат мястото си, винаги готови да действуват отново.

За човека важат същите условия, както за вселената; би могло да се каже, че съществува пълно сходство. Понеже, ако изключим вселената, не съществува и човекът, а ако изключим човека — не съществува вселената. Защото, да приемем, че има само неодушевени материи, кой би могъл да си състави понятие за тях? Без идеята, тъй като от всичко идеята е най-същественото. Идеи обаче има само човекът. Впрочем, ако отстъпим от формата, ние не можем вече да си представим съществуването на материята и обратно.

Аз бях с Анриета също така щастлив, както тази достойна за обожаване жена беше с мен. Ние се обичахме безкрайно много, задоволявахме се напълно, живеехме абсолютно един в друг и един за друг. Тя ми повтаряше често хубавите стихове на добрия Лафонтен.

И ние живеехме по този съвет, защото никога миг на отегчение или на изтощение не прекъсна нашето щастие, никога не почувствахме някакво помрачение в блаженството, на което се наслаждавахме.

В деня след края на операта господин Дюбоа се храни с нас, след ядене той ни каза, че поканил за следния ден първия певец и първата певица и че зависело само от нас, ако искаме да чуем отново най-хубавите арии, които те пели на сцената. Щели да пеят в една сводеста зала в неговата вила, която била извънредно удобна за разгръщане на гласовете им. Анриета му благодари многократно, но забеляза, че има крехко здраве и затова не можела да поеме задължения от един ден за друг. След това даде на разговора друга насока.

Щом останахме сами, аз я попитах защо не иска да се забавлява у Дюбоа?

— Бих отишла, мой мили приятелю, и дори с най-голямо удоволствие, ако не се страхувах да не срещна там някого, който би могъл да ме познае и по такъв начин да смути щастието, на което се наслаждавам.

— Ако имаш някакъв нов повод за страх, то правиш добре, като си предпазлива, но ако това е само някаква неопределена боязливост, ангеле мой, защо искаш да се лишиш от едно истинско и съвсем невинно удоволствие?

— Но, сърце мое, ти не бива да вярваш, че аз съм по-малко смела от теб. Ние ще отидем у Дюбоа веднага след ядене. Преди това певците не ще започнат. Впрочем, приятелю мой, понеже той не разчита на нас, то не е поканил никого, който би любопитствувал да говори с мен. Ще отидем, без да му казваме и без да ни очаква, до известна степен ние ще му направим приятна изненада.

От думите ѝ говореха предпазливост и любов, две неща, които толкова рядко са съединени едно с друго. Отговорих ѝ с една прегръдка, в която имаше колкото възхищение, толкова и нежност и на следния ден към четири часа следобед отидохме у господин Дюбоа. За наша изненада намерихме го сам с едно красиво момиче, което той ни представи като своя сестриница.

— Възхитен съм, че ви виждам — каза ни той, но тъй като не се осмелявах да се надявам на щастieto да дойдете в къщата ми, то от проектирания обяд направих една малка вечеря и се надявам, че ще бъдете така добри да я почетете с присъствието си. Дватама виртуози ще дойдат скоро.

По такъв начин бяхме принудени въпреки волята ни да вземем участие във вечерята.

— Поканили ли сте гости? — попита Анриета.

— Вие ще се намерите — отговори ѝ той с изражение на победител, — сред едно достойно за вас общество. Съжалявам само, задето не съм поканил никакви дами.

На тази галантна и мила забележка, която беше отправена особено към Анриета, моята приятелка му отговори с поклон, придружен с усмивка. Видях с удоволствие израза на задоволство върху лицето ѝ. Но тя само прикриваше неприятното чувство, което изпитваше. Възвишената ѝ душа не искаше да се покаже неспокойна, а аз не проникнах в съкровените ѝ мисли, не допускайки, че би трябвало да се страхувам от нещо. Бих мислил и действувал другояче, ако знаех цялата ѝ история, не бих я оставил в Парма, а бих отишъл с нея в Лондон и тя би се радвала много на това.

Скоро дойдоха двамата певци. Това бяха Ласки и госпожица Балиони, която по това време беше много красива.

Постепенно дойдоха и всички гости.

Те бяха всички французи и испанци и все господа на средна възраст. Не стана дума за представяне и аз се удивих от такта на любезния Дюбоа. Но понеже всички бяха дворцови кавалери с изискани маниери, то този пропуск спрямо етикецията не попречи да окажат на приятелката ми всички почести. Тя ги приемаше с онази лекота и изисканост, които са познати само във Франция и даже и там само в най-доброто общество, с изключение на няколко провинции, където благородството, което несправедливо наричат добро общество, оставя малко прекалено да се прояви отличаващото го високомерие.

Концертът започна с една великолепна симфония, след това двойката артисти изпяха много добре един дует. После се яви един ученик на прочутия Бандини и изсвири един чело концерт, който получи всеобщо одобрение.

Ръкопляскането продължаваше още, когато Анриета стана внезапно, приближи се до младия артист и взе челото от него, като му каза със скромно, но доверчиво изражение, че искала да придаде по-голяма стойност на инструмента. Тя зае мястото на младия човек, взе челото между краката си и помоли оркестъра да започне още веднъж концерта. Настъпи пълно мълчание, но аз треперех като трепетлика и бях близко до припадък. За щастие, всички погледи бяха отправени към Анриета и никой не ме гледаше. Даже и тя не гледаше към мен, не се осмеляваше, защото ако беше хвърлила един поглед на красивите си очи върху мен, то би загубила смелостта си. Впрочем, понеже нея видях да заема поза за свирене, почнах да се лаская с надеждата, че е искала да направи само приятна шега. Но когато видях първото теглене на лъка по струните, получих толкова силно сърцебиене, защото помислих, че ще умра.

Но представете си чувствата ми, когато напълно заслужено ръкопляскането след първата част заглуши съвсем оркестъра. Този бърз преход от силен страх към прекомерна радост ме постави в едно възбуждане, наподобяващо на най-силна треска. Ръкопляскането изглежда, не правеше на Анриета никакво впечатление, без да отклони очите си от нотите, които виждаше за пръв път, тя изсвири една след друга още шест части със същото съвършенство. Когато напусна

мястото си, тя не отправи към компанията никакъв знак на благодарност за ръкоплясканията, а се обърна с любезно изражение към младия артист и му каза с приятелска усмивка, че никога не е свирила на по-добър инструмент. След това се обърна към компанията и каза:

— Моля ви да извините малката суетност, която ме принуди да злоупотребя в продължение на половин час с вашето търпение.

Този достоен и същевременно прелестен комплимент съвсем ме развълнува и аз се скрих в градината, за да заплача там, където никой не можеше да ме види.

— Та коя е тази Анриета? — извиках аз с трогнато сърце, проливайки сълзи. Какво е това съкровище, което притежавам! Моето щастие ми се струваше твърде голямо, за да мога да бъда достоен за него.

Потънал в тези размишления, които правеха сълзите ми двойно по-сладки, аз бих останал още дълго в градината, ако сам Дюбоа не беше ме потърсил. Той ме намери въпреки нощната тъмнина, която цареше в алеята, където аз мечтаех.

Той беше неспокоен поради моето изчезване, но аз го успокоих, като му казах, че едно леко замайване ме е принудило да изляза, за да подишам чист въздух.

По пътя имах време да изсуша сълзите си. Все пак не можах да премахна червенината от очите си и за щастие последната бе забелязана само от Анриета, която ми каза:

— Знам, ангеле мой, какво си правил там!

Тя ме познаваше и можеше лесно да отгатне какво впечатление беше направила тази вечер на моето сърце.

Дюбоа беше събрал у себе си най-приятните кавалери от двора и вечерята, която той им даваше, беше наредена без разхищаване, но с вкус. Аз седях срещу Анриета, която, като единствена дама, естествено привлече вниманието на всички върху себе си, но тя би могла само да спечели, ако беше заобиколена от един кръг от дами, които положително би превъзхождала, без да се нуждае от други помощни средства, освен от своята красота, своя ум и своите благородни маниери. Тя придаваше прелест на вечерята с обаянието, което излъчваше в разговора. Дюбоа не говореше, но той сияеше от гордост, че му се е удало да има гостенка с една толкова пленяваща красота. С

голямо умение тя каза всекиму по нещо любезно и проявяваше толкова такт, че никога не казваше нещо хубаво, без да ме намеси. От своя страна, аз показвах към моята богиня покорност, преданост и благоговение, но тя искаше всеки да отгатне, че аз съм нейният оракул. Тя би могла да бъде счетена за моя жена, но така, както аз се държах спрямо нея, това би трябвало да наглежда невероятно.

Когато разговорът дойде до качествата на френската и испанската нация, Дюбоа избърза да я попита, на коя нация дава предимство.

Въпросът беше извънредно деликатен, тъй като половината от присъстващите бяха испанци, а другата половина — французи.

Но Анриета отговори така добре, че испанците биха искали да бъдат французи, а французите — испанци. Ненаситен, Дюбоа я запита след това какво мисли за италианците. Аз изтръпнах. Някой си господин дьо Ком поклати неодобрително глава, но приятелката ми не отклони въпроса.

— Какво да ви кажа за италианците? — попита тя. Аз познавам само един-единствен, ако съдя по единия за всички, преценката ми би била сигурно много благоприятна за тях. Но един-единствен пример не може да служи за правило.

По-добре тя не би могла да отговори по никой начин. Но, както читателят може да си помисли, аз се направих като че не бях чул нищо и за да попреча на недискретния Дюбоа да разпитва по-нататък, дадох на разговора друга насока, като му зададох няколко безлични въпроса.

Разговорът се пренесе върху музиката и по този повод един испанец попита Анриета дали не свири на някакъв друг инструмент, освен чело.

— Не — отговори му тя, — имах влечение само към чело. Научих го в манастира, за да угодя на майка си, която свиреше доста добре и ако баща ми, съобразявайки се с правилата, не бе изрично заповядал и ако при това не бе подкрепен от епископа, игуменката никога не би ми позволила да свира.

— Та каква причина би могла тя да има да ви забрани това?

— Набожната годеница на Бога твърдеше, че бих могла да свира чело само в едно неприлично положение.

При тези думи испанците си захапах устните, французите обаче се изсмяха високо и не се скъпяха със своите епиграми относно

съвестната калугерка.

След няколко минути Анриета направи едно леко движение, като че моли за позволение да стане. Станахме всички и след малко си отидохме.

Горях от желание да остана сам с богинята на моята душа, зададох ѝ стотина въпроси, без да ѝ дам време да отговори.

— Ах, ти имаш право, моя Анриета, задето не искаше да отидеш, понеже беше сигурна, че ще ми създадеш неприятели. Сигурно ме ненавиждат, но аз се смея на това: ти си целият свят за мен. Жестока приятелко! Ти щеше почти да ми отнемеш живота с твоето чело, защото не можех да смятам въздържанието ти за естествено и помислих, че си полудяла. Но когато след това чух, трябваше да изляза, за да дам свобода на сълзите си. Те ме освободиха от ужасната тежест, която изпитвах. Кажи ми сега, заклевам те, какви таланти още притежаваш? Не скривай никой от мен, защото би могла да ме убиеш, ако го проявиш внезапно по изненадващ начин.

— Нямам никакви други таланти, сърце мое, изпразних чувалчето си наведнъж, сега ти познаваш напълно своята Анриета. Ако преди един месец не беше ми казал случайно, че намираш музиката съвсем безвкусна, то сигурно бих ти разказала, че свиря много добре на чело, но те познавам, ако ти го бях казала, ти би побързал да ми набавиш инструмент, а своята приятелка не желае да се забавлява с нищо, което те отегчава!

Още на следния ден тя получи едно отлично чело. Далеч от това да ме отегчи някога, тя ми доставяше чрез него всякога една нова наслада и аз вярвам, че един човек, който няма наклонност към музиката, ще стане непременно страстен любител, когато изпълняващото я лице е постигнало съвършенство и когато той обожаваше това лице.

Човешкият глас на челото надминава този на всеки друг музикален инструмент, той проникваше всеки път в сърцето ми, когато моята приятелка свиреше. Последната беше убедена в това и ми доставяше всекидневна наслада. Бях така възхитен от нейната дарба, че ѝ предложих да дава концерти, но тя беше тъй предпазлива да не се съгласи на това. За жалост, въпреки предпазливостта ѝ, не можехме да отклоним волята на съдбата. Съдбоносният Дюбоа ни посети в деня след хубавата вечеря, за да ни благодари и да получи похвалите, които

ние му направихме за неговия концерт, за неговата вечеря и за неговото отбрано общество.

— Чувствувам, уважаема госпожо — каза той на Анриета, че ще трябва да положи голям труд, за да се отбранявам срещу настоящите молби, с които ще ме обсипят да ви бъдат представени.

— Вашият труд, господине, не ще бъде много голям, както знаете, аз не приемам никого.

Дюбоа не се осмели да говори повече за представяне.

На същия ден получих едно писмо от младия капитан, който ми съобщаваше, като притежател на ножа и ножницата на Свети Петър, че ходил до Франция с двама магьосници, които обещали да извадят съкровището.

Но за негова голяма изненада той не бил приет, молеше ме да му пиша и да отида лично, ако искам да получа част от съкровището. Както може да се помисли, писмото остана без отговор, но бих искал на драго сърце да кажа на моите читатели, че изпитах голяма радост от това, дето ми се беше отдало да предпазя честния, но прост селянин от измамници, които биха го разорили.

Беше изтекъл един месец от онази вечеря у Дюбоа и през това време ние бяхме щастливи духом и телом, понеже никога нито един свободен момент не ни бе дал повод да се прозяваме. Единственото ни удоволствие вън от къщи беше разходка с кола извън града при хубаво време. Понеже никога не слизахме и не отивахме на никое обществено място, никой не можеше да се запознае с нас, впрочем никой не би могъл да намери повод за това, макар че приятелката ми вероятно бе събудила любопитство у хората, с които случаят ни беше събрал, особено на вечерята у господин Дюбоа. Анриета беше станала посмела, а аз по-доверчив, след като бяхме видели, че нито в театъра, нито в онова общество някой я беше познал. Тя се страхуваше само от висшите благородници.

Когато един ден се разхождахме пред вратата Колорно, срещнахме херцога с неговата съпруга, които се връщаха в града. Миг по-късно дойде една друга кола, в която седяха Дюбоа и един непознат за нас господин. Едва колата ни беше минала покрай тяхната, когато един от нашите коне падна. Господинът, който седеше до Дюбоа, накара да спрат колата му, за да ни прати помощ. Докато изправяха коня отново на крака, той дойде с благородно приличие до нашата кола

и направи на Анриета един съобразен с обстоятелствата комплимент. Като изтънчен учтив човек, който винаги се стремеше да се представи в благоприятна светлина за сметка на другия, Дюбоа не пропусна възможността да ѝ каже, че той бил министър Дютийьо. Приятелката ми отговори само с обичайното навеждане на главата. Когато конят беше отново на краката си, ние продължихме разходката си, след като благодарихме на господина за тяхната любезност. При обикновени обстоятелства една толкова обикновена среща не би имала никакви последици, но често малки причини предизвикват най-големи събития!

На следния ден Дюбоа дойде при нас на закуска. Той ни каза веднага, без заобикалки, че господин Дютийьо бил възхитен от щастливия случай, който му доставил удоволствието да се запознае с нас, и го натоварил да ни помоли за позволение да ни посети.

— Уважаемата госпожа или мене? — попитах веднага.

— И двамата.

— Много любезно. Но всеки за себе си, защото госпожата, както знаете, има своя стая и аз — моя.

— Да, но те са толкова близко една до друга.

— Признавам. Но трябва да ви кажа, че що се отнася до мен, аз ще побързам да отида при негово превъзходителство, ако господин министърът има да ми даде някаква заповед, или да ми съобщи нещо, моля ви да му кажете това. А що се отнася до госпожата, то тя е тук, понеже аз, господин Дюбоа, съм само неин много покорен слуга.

Смеейки се и много учтиво, Анриета му каза:

— Господине, аз ви моля да предадете на господин Дютийьо моята благодарност и да го попитате дали ме познава.

— Убеден съм, уважаема госпожо, че не ви познава.

— Виждате ли? Той не ме познава, а иска да ме посети. Съгласете се, че ако го приема, бих му дала основание да си състави едно твърде особено мнение за мен. Кажете ми, въпреки че никой не ме познава и сама не търся познанството на никого, все пак не съм никаква авантюристка, а и следователно, не мога да имам честта да го приема.

Дюбоа почувства, че беше направил грешка и замълча. През следващите дни той ни посети още няколко пъти, но ние не го попитахме как е приел министърът нашия отказ.

Три седмици по-късно дворът се намираше в Колорно; имаше великолепен празник и всеки имаше свободен достъп до парка, който беше осветен през цялата нощ. Фаталният гърбав Дюбоа ни говори толкова много за този празник, че ние получихме желание да отидем. За нас това беше ябълката на Адам. Дюбоа ни съпроводи. Ние отпътувахме един ден напред и наехме жилище в гостоприемница.

Надвечер отидохме да се разхождаме в парка и случаят пожела високопоставените владетели да се намерят също там заедно със свитата си. Госпожа дьо Франс направи на минаване покрай нас един поклон на моята Анриета по обичая на Версайския двор, но без да се спре. По този повод погледът ми падна върху един кавалер, който вървеше до инфанта дон Люис и наблюдаваше приятелката ми внимателно. Скоро след това ние се върнахме и срещнахме отново същия кавалер, който ни направи един дълбок поклон и помоли Дюбоа да го изслуша за една минута. Вървейки след нас, те разговаряха в продължение на четвърт час. Искяхме да напуснем вече парка, когато непознатият господин ускори стъпките си и след като ме помоли много учтиво за извинение, попита Анриета дали има честта да бъде познаван от нея.

— Не си спомням да съм имала някога честта да ви видя.

— Това е достатъчно, госпожо, моля ви извънредно много за извинение.

Дюбоа ни каза, че господинът бил доверен приятел на инфанта дон Люис. Той помислил, че познава уважаемата госпожа и затова го помолил да ѝ го представи. Дюбоа му казал, че се наричала Д'Арчи и щом я познавал, то нямал нужда от него, за да ѝ направи посещение. Господин Д'Антоан му отговорил, че името Д'Арчи му било непознато, но той не би желал да се излъже.

— В тази неизвестност — продължи Дюбоа, — той сам предложи да поиска осветление, но сега трябва да е убеден, че се е излъгал.

След ядене Анриета ми се стори неспокойна и аз я попитах дали не се е само престорила, че не познава господин Д'Антоан.

— Уверявам те, приятелю, че това не беше преструвка. Името му ми е известно, той е от едно прочуто провансалско семейство, но самият той ми е съвсем непознат.

— Възможно ли е да те познава?

— Може би ме е виждал, но аз положително не съм говорила никога с него, иначе бих го познала.

— Тази среща ме безпокои и струва ми се, че тя не е без значение за теб.

— Признавам това.

— Да напуснем Парма и ако ти се хареса, да отидем в Генуа. А щом работата ми се уреди, ще отпътуваме за Венеция.

— Да, мой мили, тогава ще бъдем по-спокойни. Все пак не мисля, че трябва да бързаме.

На по следния ден се върнахме обратно в Парма и два дена по-късно моят слуга ми предаде едно писмо, като ми каза, че куриерът, който го донесъл, чакал в предната стая.

— Това писмо — казах на Анриета, — ме безпокои.

Тя го взе, отвори го, прочете го и ми го подаде с думите:

— Вярвам, че господин Д'Антоан е честен човек, затова, надявам се, че няма нужда да се страхуваме от нищо. Писмото гласеше следното: „Моля ви, господине, било у вас, било у мене, или на някое друго място, което вие ще бъдете добър да ми определите, да ми дадете възможност да разговарям с вас за нещо, което сигурно много ще ви интересува. Имам честта (и тъй нататък)... Д'Антоан.“

Писмото беше подписано: до господин Ди Фаруси.

— Мисля — казах на приятелката си, — че трябва да го видя, но къде?

— Нито тук, нито в жилището му, а в парка на херцога. Отговорът ти трябва да съдържа само часа и мястото на отиването ти.

Седнах на масата и му съобщих, че към единадесет и половина часа ще бъда в парка на херцога, като го молах да ми определи друг час, в случай че определеният от мене не му е удобен. Облякох се веднага, за да бъда точно на уреченото време и между другото се помъчихме да изглеждаме спокойни, но не можехме да се предпазим от мрачни предчувствия. Пристигнах навреме и видях, че господин Д'Антоан беше дошъл преди мене. Той ми каза:

— Бях принуден да се сдобия с честта, която ми оказвате, защото не можех да измисля по-сигурно средство да връча на госпожа Д'Арчи това писмо, което ви моля да й предадете. Моля, недейте да ми се сърдите, задето ви предавам писмото запечатано. Ако съм се излъгал, от това няма никакви последици, а и писмото няма нужда даже да бъде

отворено, но ако не съм се излъгал, уважаемата госпожа ще определи сама, дали трябва да ви покаже писмото. По тази причина ви го предавам запечатано. Ако наистина сте неин приятел, то съдържанието на писмото ще интересува сигурно, и вас, както уважаемата госпожа. Мога ли да разчитам, че ще бъдете така любезен да ѝ го предадете?

— Господине, давам ви честната си дума за това.

След това ние се разделихме, като си направихме взаимно по един дълбок поклон и аз се завърнах обратно в моята гостоприемница.

ГЛАВА ПЕТА

АНРИЕТА ПРИЕМА ГОСПОДИН Д'АНТОАН. АЗ ИЗГУБВАМ ТАЗИ ЛЮБЕЗНА ЖЕНА, КОЯТО ПРИДРУЖАВАМ ДО ЖЕНЕВА. ВРЪЩАМ СЕ ОБРАТНО В ПАРМА ПРЕЗ САН БЕРНАР. ПИСМОТО НА АНРИЕТА. ОТЧАЯНИЕТО МИ. ДЪО ЛА ХЕЙ СЕ ПРИСЪЕДИНЯВА КЪМ МЕН. НЕПРИЯТНО ПРИКЛЮЧЕНИЕ С ЕДНА АРТИСТКА И НЕГОВИТЕ ПОСЛЕДИЦИ. СТАВАМ НАБОЖЕН. БАВОА. ИЗМАМАТА НА ЕДИН САМОХВАЛКО ОФИЦЕР.

Завърнах се вкъщи с угрижено сърце и докладвах веднага на Анриета всичко, което господин Д'Антоан ми беше казал. След това ѝ предадох писмото му, което беше дълго четири страници. Тя го прочете внимателно с видимо вълнение и ми каза след това:

— Мили приятелю, не се сърди, но честта на две семейства не ми позволява да те оставя да прочетеш това писмо, виждам се принудена да приема господин Д'Антоан, който твърди да е бил мой роднина.

— И тъй, значи идва последното действие! Ужасна мисъл! Наближава край на едно извънредно голямо щастие! Нещастният аз! Защо ми трябваше да оставам толкова дълго в Парма! Какво заслепление! От всички градове на света, с изключение тези на Франция, Парма беше единственият, от който трябваше да се страхувам, и те доведох тук, а можех да отида с тебе на всяко друго място, защото ти не познаваше друга воля, освен моята. Вината ми е толкова по-голяма, защото ти никога не скри от мене опасенията си. Ах, защо доведох у нас този съдбоносец Дюбоа! Не трябваше ли да предвидя, че любопитството му рано или късно ще ни доведе нещастие! Не мога даже да прокълна това любопитство, защото то е напълно естествено. Мога да обвиня само всички съвършенства, с които природата те е надарила! Съвършенства, които ме направиха щастлив и които сега ще ме тласнат в пропастта на отчаянието, понеже аз, аз предвиждам ужасното бъдеще!

— Моля те, нежни приятелю, не предвиждай нищо и се успокой. Нека употребим целия си разум, за да се издигнем над събитията. Аз няма да отговоря на това писмо, но ти трябва да му пишеш да дойде утре към три часа с колата си.

— Ах, каква мъчителна жертва ми налагаш?

— Ти си моят най-добър, моят единствен приятел, не искам нищо, не те принуждавам, но би ли отказал...

— Не, никога, нищо! Разполагай с живота и смъртта ми!

— Предвиждах отговора ти, ти ще бъдеш при мене, когато той дойде, но след като от приличие поговориш малко с него, ще отидеш — под някакъв предлог в друга стая и ще ни оставиш сами. Господин Д'Антоан познава цялата ми история, той познава моите прегрешения, но също и основанията ми, и знае, че като честен човек и като роднина трябва да ме предпази от всякакво оскърбление. Той ще действа само в съгласие с мене и ако не приеме условията, които ще му поставя, не ще отида във Франция, а ще те последвам, където искаш и ще ти посветя целия си останал живот. Но, мили приятелю, имам предвид, че може би съдбоносни обстоятелства ще ни принудят да погледнем на нашата раздяла като на най-доброто разрешение. Трябва да бъдем силни и да вземем това решение и да можем да се надяваме, че не ще бъдем нещастни. Довери се на мене и бъди уверен, че ще съумея да взема мерки, за да си осигуря онзи дял щастие, на който ще се наслаждавам, след като съм лишена от единствения човек, комуто някога съм отдала цялата си нежна любов. По същия начин ще се погрижиш и ти за твоето бъдеще, това очаквам и от твоята велика душа и сигурна съм, че ще успееш. Дотогава, нека държим далеч от нас всички тъжни предчувствия, които биха могли да помрачат моментите, които ни са още отредени.

— Ах, защо не отпътувахме веднага след съдбоносната среща с този фатален любимец на княза.

— Може би бихме постъпили много зле, защото тогава господин Д'Антоан вероятно би се решил да докаже на семейството ми своето усърдие, като предприеме издирвания, за да ни открие. По такъв начин бих могла да бъда изложена на насилия, които ти не би търпял и които биха тикнали и двама ни в нещастие.

Направих всичко, което тя искаше, но от този момент нашата любов започна да става тъжна, а тъгата е една болест, която най-сетне убива любовта. Често седяхме в продължение на часове един срещу друг, без да си кажем нито дума. От гърдите ни се изтръгваха само въздишки, въпреки всички усилия, които правехме, за да ги потиснем. Когато на следната сутрин дойде господин Д'Антоан, аз изпълних

точно указанията, които тя ми беше дала и прекарах сам шест убийствено дълги часа, привидно зает с писане.

Вратата ми стоеше отворена и ние можехме да се виждаме в огледалото на стаята ми. Те прекараха тези шест часа в писане, като прекъсваха от време на време, за да говорят за нещо, но разговорът им трябваше да е много важен. Читателят може лесно да се досети за страданията от това измъчване. Не можех даже да отгатна за какво се касаеше, но знаех, че щастието ми е разрушено.

Щом ужасният Д'Антоан си отиде, Анриета дойде при мене и като видях, че очите ѝ са просълзени, изпуснах една въздишка, на която тя се помъчи да отговори с усмивка.

— Одобряваш ли, мили приятелю, ако заминем утре?

— О, небе, разбира се, че одобрявам! Къде да те заведа?

— Където искаш, но след четиринадесет дни трябва да се върнем отново тук.

— Тук, тъжна история!

— Да, за жалост! Аз дадох думата си да бъда в Парма и да получа тук отговора на едно написано от мене писмо, можеш да бъдеш сигурен, че няма да се упражни върху ни никакво насилие, но тук не мога да издържа по-дълго.

— Ах, аз проклинам момента, когато кракът ми стъпи в този град, желаш ли да отидем в Милано?

— В Милано? Много добре.

— Понеже за нещастие трябва да се върнем тук, Кауданя и сестра му могат да дойдат с нас.

— Превъзходно.

— Позволи ми да се разпоредя, те ще получат за тях отделна кола и ще вземат твоето виолончело, струва ми се, че би трябвало да съобщиш на господин Д'Антоан къде отиваш.

— Напротив, струва ми се, че не съм длъжна да му давам никаква сметка, толкова по-зле за него, ако би се усъмнил за момент, че няма да удържа на думата си.

На следния ден ние опаковахме необходимите за едно четиринадесетдневно отсъствие вещи и отпътувахме. Пристигнахме в Милано в невесело настроение, без да бяхме преживели нещо по пътя и останахме там съвсем сами четиринадесет дни, не видяхме никакво

друго лице, освен гостилничаря, един шивач и една шивачка. Подарих на моята Анриета една рисова кожа, която тя намери много ценна.

От деликатност Анриета не ме запита никога за състоянието на моята кесия. Бях ѝ благодарен за това, но имах също грижата да не я оставя да забележи, че последната беше близко до изчерпване. При завръщането ни в Парма имах още триста или четиристотин цехини. В деня след нашето връщане господин Д'Антоан се самопокани на обяд у нас. След кафето аз го оставих насаме с неговата роднина. Техният разговор трая също тъй дълго, както първият и се реши, че трябва да се разделим. Щом господин Д'Антоан си отиде, тя дойде при мен да ми каже това и ние плакахме дълго време в най-мрачно мълчание.

— Кога ще трябва да се разделя с тебе, многообичана жено?

— Съвземи се, мой нежни приятелю, ще се разделим в Женева, където ще ни заведеш. Намери ми утре една подходяща прислужница. С нея ще се отправя от Женева за определеното ми място.

— Ще прекараме значи още няколко дни заедно!

Дюбоа се почувствува почетен с поръчката да намери прислужница и три дни по-късно дойде при Анриета, за да ѝ предостави една жена на средна възраст. Тя беше доста добре облечена и умееше да се държи прилично. Но беше бедна и затова щастлива, че намира възможност да се върне в родината си Франция. Мъжът ѝ беше офицер, умрял преди няколко месеца и я оставил в пълно лишение. Анриета я прие за прислужница и ѝ каза да бъде готова за заминаване всеки момент, щом Дюбоа ѝ съобщи. В деня преди заминаването ни господин Д'Антоан дойде у нас на обяд, на сбогуване той даде на Анриета едно запечатано писмо за Женева.

Отпътувахме от Парма с настъпването на нощта и престояхме в Торино само два часа, за да наемем един слуга, който трябваше да ни придружава до Женева. На следния ден преминахме с носилки Мон Сени и се спуснахме в долината с шейна. На петия ден пристигнахме в Женева и отседнахме в гостоприемница „Везни“. На следния ден Анриета ми предаде едно писмо до банкера Тронхин, който щом го прочете ми каза, че ще ми предаде лично хиляда луи. Отидох вкъщи и седнахме на масата. Седяхме още на трапезата, когато ни съобщиха за банкера. Той ни даде хиляда луи в злато и каза на Анриета, че ще ѝ намери двама души, за които може да гарантира. Тя отговори, че ще замине веднага щом ѝ се даде колата, която той би трябвало да ѝ

намери, според нейното писмо, предадено чрез мене. Той я увери, че на следващия ден всичко ще бъде готово и се сбогува. Това беше един ужасен момент. Седяхме замръзнали и неподвижни в мрачно мълчание. Потискаше ни най-дълбока тъга.

Най-сетне, аз прекъснах мълчанието, за да ѝ кажа, че колата, която господин Тронхин би ѝ доставил, не би могла в никой случай да бъде така удобна и сигурна, както моята. Затова я моля да вземе последната. Това приемане ще ми бъде като един знак за продължаване на нейната любов.

— А аз, мила приятелко, ще взема колата, която банкерът ще ти достави.

— Съгласна съм, мили приятелю, за мен ще бъде едно облекчение на сърцето да притежавам още един предмет, който ти е принадлежал.

С тези думи тя ми пхна пет фишеци от по сто луи в джоба. Слаба утеха за моето сърце, което беше разкъсано поради ужасната раздяла. В течение на последните двадесет и четири часа нашето красноречие се състоеше само от жалби, въздишки и ония банални, но енергични възклицания, които двама щастливи влюбени отправят към прекалено строгия разум, който ги принуждава сред щастие завинаги да се разделят. Анриета не се опита да ме ласкае с никаква надежда, за да облекчи мъката ми. Напротив:

— Тъй като необходимостта ни принуждава да се разделим — каза тя, — аз те моля, мой единствен приятелю, не разпитвай никого за мене, а ако някога се срещнем случайно, то направи се, като че не ме познаваш.

След това тя ми даде едно писмо за господня Д'Антоан, без да ме пита дали ще се завърна в Парма, но даже и да нямах подобно намерение, то пак бих се решил веднага на това. Помоли ме също да отпътувам от Женева едва когато получа едно писмо, което тя ще ми изпрати от първата спирка, където ще смени конете. На разсъмване тя отпътува; при нея седеше компаньонката ѝ, на капрата един лакей, а друг яздеше напред като пратеник. Проследих я с очи, докато можех да виждам колата и дълго време след като очите ми не виждаха вече нищо, останах неподвижен на същото място, защото всичките ми мисли бяха заети от скъпото същество, което загубих, и целият свят не съществуваше за мен.

Завърнал се в стаята си, заповядах на келнера да не влиза при мене, преди да са се върнали конете, които бяха отвели Анриета. Легнах в леглото с надеждата, че сънят ще помогне на измъчената ми душа, която сълзите не можеха да успокоят.

Пощальонът се завърна едва на следния ден. Ходил чак до Шатийбон^[1]. Той ми предаде едно писмо, в което намерих само тъжната дума сбогом. Човекът ми каза, че пристигнали в Шатийбон, без ни най-малката неприятност и уважаемата госпожа продължила веднага пътя си към Лион. Понеже можех да замина от Женева едва на следния ден, прекарах сам в стаята си един от най-тъжните дни в живота си. Открих върху едно от стъклата на прозореца следните думи, които тя беше надраскала с върха на един подарен ѝ от мен диамант: „Ти ще забравиш също и Анриета!“ Това предсказание не беше направено да ме утеши, но какъв смисъл влагаше тя в думата: забравиш! Само този, че времето ще заличи дълбоката рана, която беше отворила в сърцето ми; но тя нямаше нужда да прави последната още по-дълбока, като ми отправяше този укор. Не, аз не съм я забравил, защото и сега още, когато главата ми е покрита с бели коси, споменът за нея е истински балсам за сърцето ми. Когато помисля, че в последните си дни съм щастлив само чрез спомена, намирам, че моят дълъг живот трябва да е бил повече щастлив, отколкото нещастен и след като благодаря на Бога, който е причината на всички причини, аз се поздравявам задето мога да призная пред себе си, че животът е едно благо.

На следната сутрин заедно с един слуга, който господин Тронхин ми поръча, отпътувах обратно за Италия. Въпреки лошото годишно време, избрах пътя през Сан Бернар, който преминах за два дена със седем мулета. Последните возеха мене, моя слуга, моите куфари и колата, която беше определена за прелестната жена, която бях загубил безвъзвратно. Когато човек е потиснат от някоя голяма скръб, той има това предимство, че нищо друго не му се струва тягостно. Това е един вид отчаяние, което има също своите предимства. Не чувствавах никакъв глад или жажда, нито студа, който вледеняваше природата в тази ужасна част на Алпите, нито трудностите, които са неразривно свързани с преминаването на този труден и опасен алпийски проход.

Пристигнахме в Парма в твърде добро здраве и отседнахме в една лоша странноприемница, надявайки се, че там никой не ще ме

познава. Но останах излъган, защото срещнах Дьо ла Хей, който живееше в една стаичка до моята. Изненадан от срещата ни, той ми направи един дълъг комплимент, за да ме изпита, но аз разочаровах любопитството му, като му казах, че съм уморен и че пак ще се видим.

На следния ден излязох, за да предам на господин Д'Антоан писмото на Анриета. Той го отвори в мое присъствие и намери в него друго писмо с моя адрес; предаде ми последното, без да го чете, макар че беше отворено. По-късно му дойде на ум, че може би намерението на неговата роднина е било той да го прочете, понеже не беше го запечатил. Затова той ме помоли да му позволя да узнае съдържанието на писмото, което аз му разреших с удоволствие, след като го бях прочел. Той го прочете и когато го върна, ми каза най-сърдечно, че мога да разполагам при всеки случай с него и с неговия кредит.

Писмото на Анриета гласеше следното:

„Мой единствен приятелю! Аз трябваше да те напусна, но не увеличавай болката си, когато мислиш за моята. Нека да бъдем така разумни да си представим, че сме сънували един приятен сън и нека да не се оплакваме от съдбата си, защото един очарователен сън не е продължавал никога толкова дълго. Можем да се гордеем, че взаимно сме се ощастливили напълно в продължение на три месеца. Едва ли има други двама души, които биха могли да кажат същото за себе си. Нека не се забравим никога, нека честно си спомняме щастливите мигове на нашата любов, за да ги подновяваме в душите си, които въпреки раздялата ще намерят в този спомен висша наслада. Не разпитвай за мен, а ако случайно узнаеш коя съм, то не обръщай внимание. Ще ти доставя радост, като ти съобщя, че съм привела работите си в ред и че до края на живота си ще бъда щастлива, тъй като вече не те притежавам. Не зная кой си, но знам, че никой на света не те познава по-добре от мен. В живота си няма да имам вече нито един любовник. Искам да обичаш и други. Нека

твоята добра фея ти помогне да намериш някоя друга Анриета. Сбогом, сбогом!“

Петнадесет години по-късно аз видях отново достойната за обожаване жена. Как стана това, ще узнаете, когато стигнем дотам.

Отидох вкъщи. Бъдещето ми беше безразлично и потънал в дълбока скръб, се затворих и легнах. Моята потиснатост ме зашеметяваше. Животът не ми тежеше, но само защото не мислех за това. Намирах се в състояние на пълна апатия. Шест години по-късно изпитах нещо подобно, но тогава за страданието ми не беше виновна любовта, а зловещият и ужасен затвор под оловните покриви на Венеция. Немного по-добре бях и през 1768 г., когато ме хвърлиха в затвора Буен Ретира в Мадрид. Но да не изпреварваме събитията. След двадесет и четири часа изтощението ми беше много голямо, но то не беше неприятно. В това душевно състояние мисълта, че бих могъл да умра вследствие на усилване на изтощението, имаше своите прелести за мен. Радвах се, че никой не ме безпокоеше да ми предлага храна и че бях освободил прислужницата си. След още едно денонощие слабостта ми беше толкова голяма, че можех да се считам за умрял от глад.

Намирах се в това състояние, когато Дьо ла Хей почука на вратата ми. Не бих отговорил, ако не беше казал при почукването, че трябва непременно да разговаряме. Отворих, макар че едва се държах на краката си и веднага легнах в леглото.

— Един чужденец се нуждае от кола и би желал да купи вашата.

— Не бих искал да я продавам.

— Бъдете добър да ме извините, ако съм ви обезпокоил, но вие изглеждате болен.

— Да, имам нужда от спокойствие.

— От какво сте болен?

Той пристъпи към леглото ми, хвана ръката ми и намери пулса извънредно слаб.

— Какво сте яли вчера?

— От два дни нищо — слава Богу!

Той предугади веднага истината, стана загрижен и ме закле да изям една супа с месо. Беше толкова настойчив в приказките си, че

приех, както поради слабост, така и поради отегчение. Без да каже нито дума за Анриета, той ми държа проповед върху бъдещия живот, върху суетността на този свят и върху нашия дълг да не посягаме никога на живота си, който не ни принадлежи. Слушах го, без да отговарям, но тъй като си мълчах, Дьо ла Хей използва веднага това предимство и поръча малък обяд. Нямах нито сила, нито воля да се противопоставям и щом яденето бе донесено, изядох малка част от него. Дьо ла Хей извика „Виктория“ и целия ден се занимава само с това да ме развеселява чрез шеговити забележки.

Следващия ден прекара отново с мене, защото го бях помолил да ми бъде сътрапезник. Стори ми се, че тъгата ми бе намаляла, но животът ми изглеждаше за предпочитане пред смъртта.

Три или четири дни след това Дюбоа, комуто Дьо ла Хей беше казал всичко, ме посети и покани да изляза с него. Отидох в театъра, където се познавах с неколцина офицери корсиканци. Запознах се също с един млад сицилианец на име Патерно, най-големия лудетина, какъвто човек може да си представи. Младият човек беше влюбен в една артистка, която се подиграваше с него. Той ме забавляваше, когато ми изброяваше всички нейни достойни за обожаване качества и когато се оплакваше от лошото държане, което имала към него, въпреки че го приемала в жилището си по всяко време. При това тя го разсипвала, като давала постоянно обеда и вечери в тесен кръг, без той да има от последните каквато и да е полза.

Най-после той възбуди любопитството ми и след като видях красавицата на сцената, реших да се запозная с нея, а Патерно с удоволствие се съгласи да ме представи.

Намерих я податлива и понеже знаех, че беше съвсем бедна, не се съмнявах, че петнадесет или двадесет цехини биха били предостатъчни, за да я укротят. Изказах предположението си пред Патерно, но той, смеейки се, ми отговори, че ако се осмеля да й направя подобно предложение, тя не би приемала вече посещенията ми. Назова ми офицери, които не искала да види повече, за да ги накаже за подобни предложения.

— Въпреки това ще ми бъде много приятно — заключи той, — ако направите опит и след това ми кажете откровено как е завършил.

Почувствувах суетността си събудена и му обещах.

Посетих я в нейната гримьорна и когато тя по някакъв повод похвали красотата на моя часовник, аз ѝ казах, че зависи само от нея да го притежава на тази и тази цена. Тя ми отговори съобразно катехизиса на нейната професия, че един почтен човек не може да прави подобни предложения на едно почтено момиче.

Когато предадох на Патерно думите ѝ, той не беше на себе си от радост, но аз знаех как да действам, защото *così son tutte*^[2] и въпреки поканите ѝ не отидох вече при нея на вечеря. Тези вечери бяха много скучни и всички артисти се надсмиваха на глупака, който понасяше разноските.

Седем или осем дни след това Патерно ми каза, че артистката му разказала случката точно както му я бях предал, като му казала, че не съм я посещавал, защото съм се страхувал да не се улови за думите ми, ако подновя предложението си.

Аз го помолих да ѝ каже, че ще я посетя отново, но не за да ѝ правя предложения, а за да отклоня предложенията, които тя би ми направила.

Моят страхопъзльо изпълни поръчката така добре, че артистката му казала разгневена да ме предизвика да ѝ направя посещение. Решен твърдо да я уверя още същата вечер в моето презрение, отидох след второто действие на една пиеса, в която тя нямаше вече да се явява, в нейната ложа. Тя отпрати един господин, който беше при нея и каза, че имала да ми говори, след това затвори вратата, седна грациозно на скута ми и ме попита, дали наистина толкова я презирам. В подобно положение човек няма смелостта да обиди една жена. Вместо да отговоря, аз се залових за работа, без да срещна даже и онова съпротивление, което изостря апетита. Въпреки това отново се оставих да бъда заблуден от едно чувство, което е съвсем неподходящо, когато един мъж се залавя с жени от този род. Дадох ѝ двадесет цехини и трябва да призная, че това беше висока цена за гризящо разкажание. Тя беше много доволна и ние се смяхме върху глупостта на Патерно, който изглежда не знаеше, че предизвикателства от този род завършват винаги така.

На следния ден аз срещнах бедния сицилианец и му казах, че съм се отегчил много и не съм искал да ходя повече там. И действително имах това намерение, но една много основателна причина, която природата ми изтъкна три дни след това, ме принуди да удържа на

думата си към него не само от просто отвращение. Но, въпреки че ми беше неприятно да се видя в такова позорно положение, не мислех, че имам право да се оплаквам. Напротив, в това нещастие съзрях само едно справедливо наказание за това, че съм се отдал на една нова любов, след като съм имал щастието да притежавам една Анриета. Понеже моят случай не спадаше в областта на опита, си мислех, че трябваше да се доверя на господин Дьо ла Хей, с когото се хранехме заедно всеки ден, понеже той не се опитваше да скрие от мен своята бедност и аз го уважавах заради неговата възраст и неговия опит. Той ми намери един опитен хирург, който беше също и зъболекар, известни познати нему признаци го принудиха да ме посвети на бога Меркурий^[3] и поради годишното време, това лечение ме принуди да пазя леглото в продължение на шест седмици. Това се случи през зимата на 1749 година.

Докато оздравявах от една отвратителна болест, Дьо ла Хей ми предаде друга не по-добра, а може би и по-лоша, но от която не вярвах, че мога да се заразя. Фламандецът, който ме оставяше сам, само сутрин за един час, за да каже молитвата си, ме направи набожен и то до такава степен, че аз му признах, че трябва да се считам щастлив, задето съм придобил една болест, която е първият подтик за спасението на душата ми. Благодарих на Бога благоговейно и съвсем искрено, че си е послужил с Меркурий, за да изведе обвития ми дотогава в мрак дух към чистата светлина на истината. Без съмнение тази извършваща се в душата ми промяна в миросгледа, беше едно наследство на предизвиканото от живака отслабване. Това нечисто и винаги вредно средство беше отслабило ума ми до такава степен, че бях като оглупял и си внуших, че тогава съм бил в голямо заблуждение. Затова с моята нова мъдрост взех решението да водя за в бъдеще съвсем друг начин на живот. Дьо ла Хей плачеше често с мене за утеха, когато ме виждаше да плача в съкрушението си, която утеха той умееше да влива в моята бедна и болна душа с една непонятна сръчност. Той говореше за рая и за нещата от другия свят, като че ли лично е бил там и аз не го осмивах. Той ме научи да се отричам от разума си. Но за да може човек да се откаже от тази божествена дарба, необходимо е да не признава вече нейната сила, трябва да е станал глупав. Например един ден той ми каза, че не се знаело, дали Бог е сътворил света в равноденствието на пролетта или есента. Ако

приемем, че е станало подобно сътворяване, отговорих му аз въпреки живака, този въпрос е сам по себе си детински; понеже годишното време може да важи само за една част от земното кълбо.

Дьо ла Хей ми възрази, че моите идеи били езически и че не бива вече да правя подобни заключения, изхождащи от разума. Аз отстъпих.

Човекът е бил йезуит, но той не само не искаше да признае това, но не можеше даже да търпи, когато се говореше за това. Един ден той напълно ме подведе като ми разказа своя живот.

След завършване на образованието си и постигане на някои успехи в науката и изкуството, бях двадесет години член на университета в Париж. След това служих в армията, оттогава съм публикувал редица съчинения, излезли анонимно; те се използват във всички училища за образование на младежта.

След оттеглянето ми от служба, понеже съм беден, ръководих възпитанието на мнозина млади хора, няколко от които днес са прочути повече със своите нравствени добродетели, отколкото със своите дарби. Последният ми ученик беше синът на маркиз Бота. Сега вече нямам никаква служба и живея, както виждате, с упование в Бога. Преди четири години се запознах с барон Бавоа от Лозана, син на генерал Бавоа, който командуваше един полк на херцога от Модена и по-късно имаше нещастieto да даде повод да говорят много за него. Младият барон, калвинист като своя баща, не беше привърженик на празния живот, който би могъл да води в бащината си къща; той ме помоли да му давам същите уроци, както на маркиз Бота, за да може да поеме военна кариера. Бях много щастлив, че ще имам възможност да развия добрите му заложби и оставих всичко друго, за да мога да се отдам напълно на тази задача. Скоро открих, че по отношение на религията той знаеше, че живее в заблуждение, държеше на своята вяра само от семейни съображения. Щом узнах тайната му, беше ми лесно да му покажа, че неговите най-висши интереси стоят на карта, тъй като най-важно е спасението

на душата му. Тази истина му стана ясна и той се предостави напълно на моята пълна с любов грижа. Отидох с него в Рим, където го представих на папа Бенедикт Четирнадесети, който след прекръстване го настави като подпоручик в частите на херцога на Модена. За жалост моят скъп прозелит^[4], който е едва на двадесет и пет години, има само седем цехина месечно, с които не може да живее, защото след сменяване на вярата си, той не получава вече нищо от своите роднини, за които неговото така наречено вероотстъпничество е ужас. Той би се видял принуден да се завърне в Лозана, ако не го подпомагах. Но тъй като за жалост съм беден и без служба, мога да го подпомагам само с милостините, които му давам, като се обръщам към кесиите на познатите ми добри хора.

Моят ученик има благородно сърце и би желал да се запознае със своите благодетели, но те не искат да се откриват и имат право, понеже, за да бъде заслужена, милостинята трябва да бъде очистена от всяко чувство на суетност. Аз нямам, слава Богу, никакъв повод за суетност. Прещастлив съм, че мога да заместя бащата на един млад, предопределен човек и че съм допринесъл като слабо оръжие в ръката на Бога за спасението на душата му. Добрият и красив младеж възлага цялото си доверие на мене и ми пише редовно два пъти в седмицата. Дискретността не ми позволява да ви покажа писмата му, но вие бихте плакали от възмущение, ако ги прочетете. На него изпратих вчера трите луи, които получих от вас.

При тия думи моят новопокръстител стана и отиде до прозореца, за да изсуши сълзите си. Аз бях развълнуван и преизпълнен с възхищение от добродетелта на Дьо ла Хей и на неговия възпитаник, който, за да спаси душата си, се вижда изправен пред суровата необходимост да живее от милостиня. Аз също се разплаках и в моята събуждаща се набожност казах, че не само не желая да назове името ми, но даже не желая да узнае сумите, които той взема от него. Съобразно с това го помолих да разполага с кесията ми, без да ми дава

сметка. Едва бях изговорил тези думи, когато Дьо ла Хей дойде с отворени обятия към мене и ме целуна. Като съм следвал точно думите на евангелието, каза ми той, аз съм си отварял пътя към небето.

Духът е зависим от тялото; това е едно преимущество на материята. С празен стомах аз станах фанатик, а в празнината, която се бе образувала в мозъка ми вследствие на живака, намери убежище ентусиазмът. Без да съобщя на господин Дьо ла Хей нито дума, аз започнах да пиша на моите трима приятели, господата Брагадино и пр., възторжени писма за моя Тартюф и неговия възпитаник и по такъв начин им показах моя фанатизъм.

Оставих ги да предугаждат, че благоденствието на нашата компания зависи от приемането в нея на тези две добродетелни лица. Оставих ги да мислят за това, но понеже станах йезуит, без да зная, не им го казах направо; беше по-добре, ако тази мисъл произлизаше от тези прости, но наистина добродетелни мъже.

— Бог иска — писах им аз — да употребите всичките си сили, за да намерите във Венеция една почтена служба за господин Дьо ла Хей и едно място за младия Бавоа в избраната от него професия.

Господин Де Брагадино ми писа, че господин Дьо ла Хей може да живее с мене в неговия палацо, а Бавоа може да пише на своя покровител папата и да го помоли да го препоръча на венецианския посланик, последният ще пише за това на сената и тогава Бавоа може да бъде сигурен, че ще получи една добра служба.

По това време въпросът за патриархата Аквилея бе висящ и по него трябваше да се произнесе републиката заедно с австрийския император. Но тъй като последният бе присвоил *jus elegendi*^[5] само за себе си, папа Бенедикт беше провъзгласен за арбитър. Понеже папата не беше казал още думата си, беше ясно, че на една препоръка от негова страна републиката би отговорила с най-голяма услужливост. Докато този въпрос бе висящ и ние очаквахме писмо от Венеция, което трябваше да ни уведоми за последствията от препоръката на Негово Светейшество, аз преживях едно малко смешно приключение, което не бива да скрия от читателите си.

В началото на месец април бях оздравял от моята последна рана и бях възвърнал предишното си здраве. Отивах с моя покръстител всеки ден в църквите и не пропусках нито една проповед. Но прекарвах също и вечерите си с него в кафенето, където намирахме

винаги добро общество от офицери. Между тях беше също един провансалец, който забавляваше цялата компания със своите измислици и с разказа си за неговата военна кариера, в която се отличил при службата си на много сили, особено в Испания. Понеже беше забавен, то всички се преструваха, че вярват на всяка негова дума, за да не се прекъсне разказът му. Когато един ден го загледах внимателно, той ме попита, дали го познавам.

— Дали ви познавам? И аз мисля за това! Не взехме ли заедно участие в сражението при Арбела^[6]?

При тези думи настана общ смях, но самохвалецът не се смути и каза бързо:

— Ай, господа, та какво смешно намирате в това? Аз бях там и възможно е господинът да ме е видял; наистина, струва ми се, че го познавам.

След това назова полка, където сме служили, ние се прегърнахме и се поздравихме за щастиято, че се срещаме отново в Парма. След тази действително смешна сцена си отидох, придружен от моя неразделен прекръстител. На следния ден седях още с моя приятел на масата, когато провансалският самохвалко влезе в стаята ми с шапка на главата и каза:

— Господине от Арбела, имам да ви кажа нещо важно, побързайте и ме последвайте. Ако ви е страх, то вземете със себе си толкова приятели, колкото искате, аз струвам за половин дузина.

Аз скочих, грабнах един пистолет, насочих го към него и казах с твърд тон:

— Никой няма право да смуцава спокойствието ми в моята стая: вълн! Или ще ви пратя един куршум в челото!

Моят провансалец извади шпагата си и ме предизвика да го убия, но в същия миг Дьо ла Хей се хвърли между нас, като тропаше силно по пода. Съдържателят се изкачи и заплаши офицера, че ще повика стражаря, ако не си отиде веднага.

Той си отиде, като извика, че съм го обидил публично и че щял да се погрижи за удовлетворението, което му дължа, да бъде също така публично както обидата. Понеже виждах, че работата може да вземе трагичен обрат, след излизането му споделих мисли с Дьо ла Хей относно начина за нейното мирно уреждане. Но нямаше нужда да се мъчим дълго, за да търсим такъв начин, тъй като след половин час се

яви един офицер на инфант-херцога на Парма и ми заповяда да отида веднага в караулната, където плац-майорът, господин Дьо Бертолан, искал да говори с мене. Помолих Дьо ла Хей да ме придружи като свидетел, както за казаните от мен в кафенето думи, тъй и за случилото се в жилището ми. Отидох при майора, при когото намерих няколко офицери. Между тях беше и господин самохвалецът.

Господин Дьо Бертолан беше духовит човек, той се засмя тихо, като ме видя. Но след това ми каза с най-голяма сериозност:

— Господине, тъй като сте се подиграли публично с този офицер, то желателно и справедливо е да му дадете публично удовлетворението, което той изисква; като плац-майор съм принуден да изискам такова от вас, за да може работата да се уреди приятелски.

— Господин майор — отговорих, — не може и дума да става, че дължа на господина удовлетворение, тъй като не е вярно, че съм се подиграл с него и с това съм го обидил. Аз му казах, че ми се струва като да съм го виждал в сражението при Арбела, а и самият той ми каза, че не само е бил там, но даже ме е и познал.

— Да — прекъсна ме офицерът, — но аз разбрах Родела, а не Арбела, а всеки знае, че съм се сражавал там. Вие обаче казахте Арбела и сте го казали само с намерението да се подиграете с мене, защото са изминали повече от две хиляди години от тази битка, а сражението при Родела стана в наше време и аз служех там под заповедта на херцога от Монтемар.

— Преди всичко, господине, не вие ще преценявате намеренията ми. Съвсем не ви оспорвам, че сте били при Родела. Но с това положението се променя и сега аз ще изискам удовлетворение, ако се осмелите да отречете, че съм взел участие в сражението при Арбела. Аз не служех там при херцога от Монтемар, доколкото знаа, той не е бил там, но бях адютант на Парменион^[7], пред очите на когото бях ранен. Ако обаче поискате да ви покажа белега, то ще разберете, че не мога да сторя това, защото тялото, което имах тогава, не съществува вече, а в това, което нося днес, съм едва на двадесет и три години.

— Това ми изглежда чиста глупост и аз имам свидетели, че вие се подиграхте с мен, защото ми казахте, че сте ме видели в това сражение, по дяволите! Това не е възможно, тъй като не съм бил там. Искам удовлетворение на всяка цена.

— И аз също. Нашите права са най-малкото равни, ако моите не са даже и по-големи. Господата ще кажат, че сте твърдели, че сте ме виждали при Родела, по дяволите! Това не е възможно, понеже не съм бил там.

— Може да съм се излъгал.

— Аз също, следователно нямаме какво да изискваме един от друг.

Майорът си хапеше устните да не се изсмее високо и каза:

— Драги господине, аз не намирам, че вие имате и най-малкото право да изисквате удовлетворение, понеже господинът признава също като вас, че може да се е излъгал.

— Обаче — отговори офицерът — може ли да се вярва, че той е участвувал в сражението при Арбела?

— Господинът предоставя на вас да вярвате или не. Той има правото да твърди, че е бил там, докато вие не му докажете противното. Можете ли за това да изисквате от него да извади шпагата си?

— Да ме пази Бог! По-скоро бих желал обявя работата за уредена.

— А сега, господа, не ми остава друго, освен да ви поканя да се прегърнете като доблестни мъже.

Направихме това напълно сърдечно.

На следния ден провансалецът дойде малко смутен при мене. Приех го приятелски. Така завърши тази смешна история, за голямо задоволство на господин Дьо ла Хей.

---

[1] Град във Франция на р. Сена. — Б.пр. ↑

[2] Такива са всички жени (итал.). — Б.пр. ↑

[3] Латинското име на живака, който е бил най-популярното средство за лекуване на венерическите болести. — Б.пр. ↑

[4] Вероотстъпник. — Б.пр. ↑

[5] Правото на избор (лат.). — Б.пр. ↑

[6] Или Арба-илу, древен сирийски град, където в 331 г. Александър Велики победил Дарий. — Б.пр. ↑

[7] Един от прославените македонски военначалници при Филип II Македонски, убит в 330 г. пр.н.е. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

ПОЛУЧАВАМ ДОБРИ ИЗВЕСТИЯ ОТ ВЕНЕЦИЯ, ВРЪЩАМ СЕ ТАМ И ВЗЕМАМ ДЪО ЛА ХЕЙ И БАВОА С МЕН. ПРИЕТИ СМЕ ОТЛИЧНО ОТ МОИТЕ ТРИМА ПРИЯТЕЛИ; ТЯХНАТА ИЗЕНАДА, КОГАТО МЕ ВИЖДАТ КАТО ОБРАЗЕЦ НА НАБОЖНОСТ. БАВОА МЕ ВРЪЩА КЪМ МОЯ ПРЕДИШЕН НАЧИН НА ЖИВОТ. ДЪО ЛА ХЕЙ КАТО ИСТИНСКИ ЛИЦЕМЕР. ПРИКЛЮЧЕНИЕ С ДЕВОЙКАТА МАРКЕТИ. СПЕЧЕЛВАМ НА ЛОТАРИЯТА. НАМИРАМ ОТНОВО БАЛЕТИ. ДЪО ЛА ХЕЙ НАПУСКА ПАЛАЦО БРАГАДИНО. ОТПЪТУВАМ ЗА ПАРИЖ.

Всеки ден Дъо ла Хей печелеше господство над моя отслабнал ум. Всеки ден присъствувах на литургия, официум и проповед. По това време получих писмо от Венеция, което ми съобщаваше, че моята работа била забравена. От едно второ писмо на господин Де Брагадино узнах, че министърът на неделната служба писал на посланика, че е могъл да убеди светия отец, щом барон Бавоа се появи, да бъде назначен на длъжност при частите на републиката, чрез която длъжност той би могъл да живее прилично и при добро поведение би достигнал до най-високите чинове.

С това писмо изпълних сърцето на господин Дъо ла Хей с радост и я засилих до най-висша степен, като му казах, че сега нищо не би могло да ми попречи да се върна в родината си.

Вследствие на това той реши да отпътува за Модена и да говори със своя новопокръстен относно поведението, което последният трябва да държи във Венеция, за да си проправи път към щастието. На мен той можеше да се осланя във всяко отношение. Виждаше, че бях фанатик и знаеше, че докато причините продължават, фанатизмът е една неизлечима болест. Тъй като идваше с мене във Венеция, той се надяваше по всяка вероятност, че ще може да поддържа огъня, който сам беше запалил.

И тъй, той писа на Бавоа, че ще отиде при него. Два дни покъсно се сбогува с мене — обля се в сълзи, държа най-хубавите похвални речи за моите добродетели, нарече ме свой скъп син и ме увери, че се бил привързал към мен едва след като прочел в чертите на лицето ми божествения характер на избрания. Както се вижда, твърденията му не бяха преувеличени.

Няколко дни след отпътуването на Дьо ла Хей напуснах Парма с колата си, която оставих във Фусина. Оттам се отправих към Венеция. Бях отсъствувал цяла една година и моите приятели ме посрещнаха като техен ангел пазител. Те проявиха признаци на нетърпение относно пристигането на двамата избраници, чието запознанство им бях обещал в писмата си. За Дьо ла Хей беше наредено жилище в самия палацо. Поради политически причини моят баща не можеше да приеме у дома един чужденец, който още не беше на служба на републиката, затова за Бавоа се беше погрижил да набави две хубави стаи наблизо.

Моите приятели бяха силно изненадани, когато забелязаха чудноватата промяна, която се беше извършила в мен в нравствено отношение. Всеки ден присъствувах на литургията, често и на проповед, участвувах в четиридесетчасова молитва, не посещавах казината, а само кафенето, където се събираха набожни хора, познати със своето добро поведение. Седях винаги над книгите си, когато не бях с моите трима приятели. Като сравнявах моя сегашен начин на живот с предишните ми нрави, те се учудвах и не знаех как да благодарят на провидението, на чиито непонятни пътища се удивлявах. Те благославяха престъпленията, които ме бяха принудили да прекарам една година далече от моя роден град. Радостта им достигна висшата си степен, когато платих всичките си дългове, без да поискам нито един хелер от господин Де Брагадино, който от една година насам не ми беше дал нищо и с набожна добросъвестност месец след месец бе отделял настрана полагаемите ми се джобни пари. Няма нужда да казвам колко се радваха добрите хора, като виждаха, че никога не отивах да играя.

В началото на май получих писмо от Дьо ла Хей. Съобщаваше ми, че щял да тръгне с кораб заедно със скъпия син на душата си, за да се постави на заповедите на уважаемите личности, на които го бях препоръчал.

Понеже знаехме часа на пристигането на търговския кораб от Модена, отидохме всички да го посрещнем, с изключение на господин Де Брагадино, който тоя ден беше в сената. Ние влязохме преди него в палацото му. Когато той ни намери, оказа на новодошлите най-добър прием. Дьо ла Хей имаше да ми съобщава стотици неща, но аз едва го слушах: така силно ме занимаваше барон Бавоа.

Той беше толкова различен от това, което си бях представял от направеното ми описание, че понятията ми за него бяха съвсем объркани. Трябваше да го изучавам в продължение на три дни, преди да се реша на едно истинско приятелско сближение.

Барон Бавоа беше млад човек на около двадесет и пет години със среден ръст, красиво лице, много добре развит, рус. Имаше непроменлив характер, говореше добре и умно и умееше да се изразява с една изискана скромност, която му отиваше. Чертите на лицето му бяха приятни и правилни, зъбите му много красиви, гъстите му коси бяха грижливо поддържани и миришеха на благоухания. Моите трима приятели бяха много учудени от този млад мъж, който нито по своя характер, нито по своя външен вид отговаряше на портрета, който си бяха съставили според описанието на Дьо ла Хей. Това обаче съвсем не се отрази върху добрия прием, който те му оказаха, тъй като техните чисти души не можеха да дадат една неблагоприятна преценка.

Когато Дьо ла Хей бе настанен в своето великолепно жилище, аз заведох барона в определеното за него, като бях наредил вече да занесат нещата му. Когато се видя настанен така добре у честни граждани, които предварително бяха спечелени на негова страна и се отнасяха с почит към него, той ме прегърна нежно. Каза ми, че се чувствувал дълбоко благодарен за всичко, което съм сторил за него, без да го познавам и за което Дьо ла Хей му разказал подробно. Престорих се, че не знам нищо и за да дам друга насока на разговора, го попитах как мисли да прекара времето си във Венеция, преди службата му да започне.

— Надявам се — отговори той, — че ще се забавляваме приятно, тъй като не се съмнявам, че нашите наклонности си съвпадат.

В състоянието на оглупяване, до което ме бяха довели Меркурий и Дьо ла Хей, не схванах веднага истинското значение на тия думи, макар че те бяха лесно разбираеми. Въпреки това все пак бях забелязал, че той се беше харесал на двете дъщери на хазайката си. Те не бяха нито красиви, нито грозни, но той беше любезен с тях като мъж, който разбира от тези работи. Аз обаче го приех като обикновена учтивост, дотолкова бях изпаднал вследствие на моя мистицизъм.

Първия ден заведох моя барон само до площад Сан Марко и в кафенето, където останахме чак до вечеря. Той се хранеше у господин Де Брагадино. На трапезата блестеше с духовити изрази и господин

Дандоло уговори с него часа, за да го вземе на следния ден и да го представи във военното министерство. След вечеря го заведох отново вкъщи. Намерих двете млади момичета силно зарадвани, задето техният горд господин нямаше прислужник, надявайки се да го убедят, че може да се лиши от такъв. На следния ден, малко преди уговореното време, отидох у тях, за да го придружа до господата Дандоло и Барбаро, които трябваше да го представят на министъра. Заварих го с по-голямата сестра, която го фризираше. Стаята му излъчваше мириса на помадата и на есенциите, с които се парфюмираше. Това обстоятелство съвсем не говореше за един светец. Впрочем моите приятели, въпреки изненадата си от подобна изтънченост у един новопокръстен, не обърнаха внимание на този факт. Почти щях да се изсмея високо, когато господин Дандоло каза с тържествено изражение, че ако не побързаме, няма да имаме време да отидем на литургията, а Бавоа го попита изненадан дали е празник. Видях отново господата едва на обяд, където разговаряхме за приема, който мъдрецът беше оказал на младия барон. След обяда моите двама приятели го заведоха при дами, техни роднини, които изглежда се възхитили от него. За по-малко от осем дни той имаше толкова много познати, че нямаше нужда да се страхува от някакво отегчение, но през тези осем дни аз също опознах напълно неговия характер и неговите разбирания. Не бих имал нужда от толкова дълго изучаване, ако преди това не бях убеден тъкмо в обратното, или по-добре казано, ако моите умствени способности не бяха затъпени от набожността ми. Бавоа обичаше жени, игра и разсипничество, но беше беден и жените бяха неговият главен извор на помощ; той изобщо нямаше религия и понеже не беше лицемер, не криеше това.

— Как сте могъл — попитах го един ден — такъв, какъвто сте, да измамите един Дьо ла Хей?

— Да ме пази Бог да измамя някого! Дьо ла Хей познава напълно моя мироглед и моите разбирания, но като набожен човек, какъвто е, той се е влюбил в душата ми и аз му оставям тази любов. Той ми е правил благодеяния, а аз съм му благодарен за това. Обичам го, тъй като никога не ме отегчава с разговори за религиозни догми и за спасението на душата ми, за която Бог, нашият добър отец, ще се погрижи и без това. Това е една спогодба между нас и така ние живеем като добри приятели.

Смешното в тази работа беше това, че Бавоа, докато се опитвах да опозная характера му, ми оправи отново главата, без да има подобно намерение. Аз се изчервих, задето се бях оставил да бъда видиятен от един йезуит, който въпреки своята отлично изиграна роля на свършен християнин, беше само хитър лицемер. Възприех веднага отново моите предишни навици, но нека да се върнем още веднъж на Дьо ла Хей.

Ексйезуитът, който поначало се грижеше само за своето собствено благоденствие, но беше вече стар и поради това нямаше вече никаква склонност към женския род, беше тъкмо подходящият човек да омагьоса моите трима прости и добродушни приятели. Понеже говореше с тях само за Бог, ангели и вечна слава и с голямо постоянство ги придружаваше в църква, то той им изглеждаше достоен за възхищение.

Както предполагах, това ми създаде много свободно време, което иначе би трябвало да посветя на тяхното набожно лековерие. За помалко от три седмици хитрата лисица се беше направила до такава степен духовен водач на моите трима приятели, че той не само вярваше, че вече няма нужда от мене, за да затвърди влиянието си върху тях, но и че е в състояние да ме срази, щом пожелае. Това беше една слабост от негова страна; разбрах това много ясно, както от начина, по който ми говореше, така и по промененото му държане към мене.

Той започна да има често разговори с моите приятели, на които аз не присъствувах, и беше накарал да го представят в много семейства, които аз не посещавах. Той се показваше вече като йезуит и си позволяваше, макар и с медени думи, да прави забележки, че понякога съм прекарвал нощта на места, за които приятелите не знаели нищо.

Това започна да ме ядосва; особено, задето ми държеше своите мазни проповеди на масата, в присъствието на моите приятели и на неговия новопокръстен. Постъпваше така, като че ли искаше да ме обвини, че аз подвеждам последния. Опита се да прави това с един привидно шеговит тон, но аз не се оставих повече да бъда воден за нос. Мислейки, че трябва да сложа край на тази игра му направих посещение. Влязох с думите:

— Като откровен обожател на евангелието, идвам да ви кажа на четири очи това, което по-късно ще ви кажа пред другите: пазете се да не направите в присъствието на моите трима приятели и най-малката забележка относно начина на живот, който водя с Бавоа.

— Не сте прав, като вземате насериозно обикновени забележки.

— Не се отнася до това, дали имам или нямам право. Защо вашите намеци не се отправят никога към вашия нов едноверец? За в бъдеще бъдете предпазлив или очаквайте от моя страна, на шега, един отговор, който вчера ви спестих, но който при следния случай ще получите право в лицето заедно с лихвите на лихвите.

С това го поздравих и излязох. Няколко дни след това прекарах няколко часа с моите приятели и Паралиса, и моят гадател им предписа да изпълняват всички предложения, които Валентин би им направил, но само след изслушване и на моето мнение. (Валентин беше кабалистичното име на ученика на Ескобар.) В изпълнението на заповедите ми нямаше нужда да се съмнявам. Дьо ла Хей забеляза скоро известна промяна и стана по-въздържан. Бавоа, комуто разказах постъпката си, се зарадва и похвали държането ми. Той беше убеден като мен, че Дьо ла Хей му е услужвал само поради слабост или от самолюбие, което значи, че той не би сторил нищо за душата му, ако младежът нямаше красиво лице, или ако старият не беше поискал да изтъкне една своя заслуга чрез неговото мнимо покръстване. Тъй като Бавоа виждаше, че назначаването му се отсрочваше от ден на ден, той постъпи на служба при френския посланик. Вследствие на това той не можеше да ходи вече у Брагадино, не биваше даже да се среща с Дьо ла Хей, понеже последният живееше в къщата на сенатора.

Един от най-строгите закони на висшата полиция на републиката е, че патрициите и техните семейства не бива да поддържат абсолютно никакви връзки с къщите на чуждите посланици.

Решението, което Бавоа трябваше да вземе, не пречеше все пак на моите приятели да се застъпят за него, и както ще видим по-късно, наистина им се удаде да му намерят служба.

Съпругът на Кристина, която аз никога не потърсих, ме покани да отида с него в казиното, което посещаваха неговата леля и жена му; последната му била вече подарила един залог за тяхното взаимно влечение. Аз приех поканата и намерих Кристина прелестна. Тя говореше вече така добре венециански, както нейният мъж. В това

казино се запознах с един химик, който възбуди в мен желанието да изучавам химия. Отидох в къщата му и срещнах там едно младо момиче, което ми хареса. Тя беше негова съседка и идваше само за да прави компания на неговата възрастна жена, докато в определен час биваше отвеждана вкъщи от една слугиня. Аз ѝ бях направил комплимент само един-единствен път, и то в присъствието на старата жена на химика. За моя изненада не я видях в продължение на няколко дни и изказах учудването си от това. Добрата жена разказа, че очевидно нейният братовчед, един абат, у когото тя живеела, станал ревнив поради това и не ѝ позволявал повече да идва.

— Един братовчед, който е абат и ревнив?

— Той я пуска да излиза само празнични дни, за да слуша първата литургия, и то в църквата Санта Мария Матер Домини^[1], която е на не повече от двадесет крачки от къщата му. Той я пускаше да идва у нас, защото той не ни посещаваше; без съмнение слугинята трябва да му е казала, че вие идвате в нашата къща.

Като враг на ревнивите и като ревностен изпълнител на собствените си любовни капризи, писах на тази братовчедка — ако би пожелала да напусне своя братовчед заради мене, бих и дал една къща, в която тя би била своя собствена господарка. Ще ѝ намеря компания и ще се погрижа за всички приятни неща, каквито Венеция може да предложи. Предадох ѝ това писмо през време на литургията и ѝ загатнах, че ще ме види отново на следния празник, за да ми отговори.

Бях точен на уговореното място и нейният отговор гласеше следното: тъй като абатът бил тиранин, то би се считала щастлива да се изскубне от ръцете му; но тя би могла да се реши да ме последва само ако се ожения за нея. В заключение ми пишеше, че ако имам това честно намерение, то необходимо е само да говоря с нейната майка Джована Маркети, която живее в града Лузия, на тридесет мили от Венеция.

Това писмо раздразни суетността ми и аз даже си помислих, че тя ми е писала в споразумение с абата. Мислех, че ми се поставя примка. Впрочем намирах това предложение смешно и реших да си отмъстя. Но тъй като преди това трябваше да зная всичко, реших да отида при майката на момичето. Тя беше много поласкана от посещението ми, особено когато ѝ съобщих за писмото на нейната дъщеря и ѝ казах, че искам да се ожения за нея, но не мога да се реша на това, докато тя живее у абата.

— Абатът — разказа ми майката — е мой далечен роднина. Той живееше съвсем сам в своята къща във Венеция допреди две години, когато ми каза, че имал голяма нужда от икономка. Той ме помоли за дъщеря ми, като ме увери, че във Венеция ще ѝ се удаде лесно случай да се омъжи. Предложи ми писмено задължение, в което се определяше точно, че при женитбата ѝ ще ѝ даде всички свои мебели, които са оценени на хиляда дуката. Едновременно той я правеше наследница на едно малко имение, което притежава тук и което му носи сто дуката годишен приход. Тъй като сделката ми се видя изгодна и моята дъщеря беше доволна, то той ми предаде нотариално заверения документ, а тя замина с него за Венеция. Аз знаях, че я третира като робиня, но тя сама поиска това. Впрочем можете сам да си представите, че имам горещото желание да я видя омъжена; защото докато едно момиче няма мъж, то е изложено на толкова опасности, че една бедна майка никога не може да бъде спокойна.

— Тогава елате с мен във Венеция, освободете я от ръцете на абата и аз ще се ожения за нея. Иначе не бих могъл; защото, ако я получа от неговите ръце, бих се обезчестил.

— О, съвсем не! Той е мой братовчед, макар от четвърта степен. Освен това е свещеник, който всеки ден чете литургията.

— Вие ме разсмивате, добра майко! Всеки знае, че един абат чете литургия, но поради това не си отказва известни дреболии. Вземете я със себе си, иначе оставете надеждата да я видите някога омъжена.

— Ако я взема със себе си, той няма да ѝ даде никога своите мебели и вероятно ще продаде своето имение.

— Това е моя работа. Аз ще я освободя по такъв начин от ръцете му, че тя ще дойде при мен с всички негови мебели. Освен това ще получа и неговото имение; ако ме познавате, не бихте се съмнявали в това. Елате с мен! Уверявам ви, че след четири-пет дни ще бъдете отново тук!

Тя прочете още веднъж писмото, което ѝ беше написала нейната дъщеря, след което ми каза, че била една бедна вдовица и че няма пари за пътуването до Венеция, още по-малко за връщане.

— Във Венеция няма да ви липсва нищо; за всеки случай ето ви десет цехини.

— Десет цехини! Значи тогава мога да пътувам с моята зълва!

— Пътувайте, с когото искате! Но нека отпътуваме, за да можем да бъдем за вечеря в Киоца. Утре ще ядем във Венеция и аз ще платя всичко.

На следната сутрин в десет часа ние пристигнахме във Венеция и аз настаних двете жени в една къща в Кастело, чийто първи етаж беше немебелиран. Тук ги оставих сами, след като се бях въоръжил с нотариално заверения документ на господина братовчеда абат.

Отидох за обяд у моите приятели, на които казах, че съм прекарал нощта в Киоца заради важна работа. След обяд отидох при един адвокат, Марко де Лесе; последният ми каза: ако майката подаде заявление до председателя на Съвета на десетте, то полицията веднага ще ѝ даде съдействие да изведе дъщеря си с всички мебели, намиращи се в къщата, от властта на свещеника; тя може да пренесе същите, където пожелае. Аз го помолих да изготви заявлението.

Рано на следната сутрин отидох с майката. Оттам се отправихме в залата на съвета, където тя предаде заявлението си до началника. Четвърт час след това един разсилен от съда получи заповед да се отправи с майката в къщата на свещеника и да ѝ предаде нейната дъщеря; едновременно тя можеше да вземе всички мебели от къщата.

Заповедта беше изпълнена буквално. Аз се намерих с майката в една гондола на брега на площада, намиращ се непосредствено до къщата. С нас имахме една голяма лодка, в която полицаите натовариха всички мебели от къщата. След всичко това видях дъщерята, която бе много изненадана, че ме намира в гондолата. Нейната майка я прегърна и ѝ каза, че още на следния ден ще бъде неин съпруг. Тя ѝ отговори, че това много я радва и че тя е оставила на своя тиранин само леглото и дрехите му. Пристигнахме в Кастело, където наредих да се разтоварят всички мебели; след това обядвахме и аз казах на дамите, че трябва да отидат в Лузия и да ме чакат там, а аз ще дойда, след като си уредя работите. Прекарах следобеда в приятен разговор с моята бъдеща. Тя ми каза, че абатът тъкмо се обличал, когато му предали заповедта на съвета, и го поканили да я изпълни под страх на смъртно наказание; след което абатът се облякъл и излязъл да чете своята литургия. Така всичко се извършило без ни най-малката съпротива.

— Моята леля — прибави тя — ми каза, че майка ми ме чакала в гондолата. Но тя не ми спомена нищо, че също и вие сте там; няхах

никакво понятие, че всичко това е скроено от вас.

— С това, красавице моя, ви дадох първото доказателство за моята нежност.

При тези думи тя се засмя от удоволствие.

Аз се погрижих да получим добра вечеря и превъзходни вина; и след като прекарахме два часа на масата в голямо веселие, подкрепяно от Бакхуса, аз прекарах други четири часа насаме в шегички с моята бъдеща. Сутринта закусихме и след като целият багаж беше натоварен на една пеота, която бях наел и предплатил за тази цел, дадох на майката още десет цехини и трите отпътуваха много весели. След като свърших за моя слава и за мое пълно удоволствие тази работа, прибрах се вкъщи.

Работата бе вдигнала много шум, за да може да остане неизвестна на моите приятели: когато ме видяха, те проявиха към мен тяхното съчувствие и изненада. Дьо ла Хей ме прегърна с израз на дълбока скръб, но това чувство не му струваше нищо; за него то беше арлекиново облекло, което той обличаше с най-голяма лекота. Само господин Де Брагадино се смееше от сърце и каза на другите, че не разбират нищо от тази работа; цялото това приключение дава повод да се заключи за нещо велико, познато само на висшите духовни сили. Не се страхувах и се забавлявах с цялата дрънканица: в това настроение ние седнахме на масата и господин Барбаро беше първият, който каза с приятелски тон, че се надява, че не съм се оженил предния ден.

— Значи говори се, че съм се оженил?

— Това се говори от всички и навсякъде. Вярват го даже и членовете на съвета, а те имат право да го вярват.

— За да имат право да го вярват, трябва да са сигурни, а господата не са. Те не са по-малко безпогрешни от всяко друго същество в света, с изключение на Бога; и ви казвам, че те се заблуждават.

— Но — каза господин Дандоло — ти си прекарал нощта с твоята тъй наречена жена?

— Без съмнение, но за това, което съм направил през тая нощ, не съм длъжен да давам никому сметка. Не сте ли и вие на моето мнение, господин Дьо ла Хей?

— Моля ви, не ме питайте за мнението ми, защото не знам нищо. Но искам да ви кажа, че общественото мнение не бива да се

пренебрегва до такава степен. Нежната любов, която изпитвам към вас, ме кара да се загрижа от тази мълва.

— На какво се дължи, че на господин Брагадино, който положително ме обича по-нежно, отколкото вие, тази мълва не причинява никаква грижа?

— Аз ви уважавам, но съм научил от собствен опит да се страхувам от клеветата. Говори се, че за да си присвоите едно момиче, което живее при своя вуйчо, един почтен свещеник, вие сте платили на една жена, за да се представи като нейна майка и да използва помощта на съвета, за да получите момичето. Разсилният от съда на съвета се кълне, че вие сте били с мнимата майка в гондолата, когато в същата е дошло момичето. Говори се, че документът, въз основа на който са иззети мебелите на почтения духовник, бил подправен и ви укоряват, че сте използвали най-висшето държавно учреждение като оръжие за това престъпление. Най-после говори се: дори и да се ожените за момичето (което непременно трябва да стане), то членовете на съвета все пак няма да се успокоят, понеже сте употребили непозволени средства за постигане на вашата цел.

— Това беше една много дълга реч, господине — казах му хладно, — но нека ви кажа, че един разумен човек, който е чул една криминална история с толкова много блудкави подробности, не е вече разумен, ако повтаря това, което е чул; защото, ако историята е клеветническа, той става с това съучастник на клеветника.

След този начин на приключване, от който йезуитът се изчерви и чието действие възхити моите приятели, го помолих с твърдо изражение да бъде съвсем спокоен за мен; той може да бъде убеден, че познавам законите на честта и че имам толкова разум, за да мога да се държа добре. Той би трябвало само да остави хората да говорят за мене точно така, както аз правя това, когато чуя лоши езици да говорят за него.

Историйката забавлява града в продължение на пет или шест дни; след това случката се забрави.

Но понеже не отидох никога в Лузия и не отговорих на нито едно от писмата, които г-жа Маркети ми писа, не предадох също на нейния пратеник парите, за които ме молеше, то тя се реши на една стъпка, която може би не би останала без последствия, но за щастие все пак няма такива.

Един ден, когато седях още на масата с моите трима приятели, Дьо ла Хей и трима други гости, при мен дойде Игнацио, разсилният от съда на строгия трибунал на държавните инквизитори. Той ми каза учтиво, че рицарят Контарини дел Цофо желае да говори с мен и в този и този час ще бъде в къщата си в Мадона дел Орто. Аз станах и с един поклон му казах, че няма да пропусна да изслушам заповедите на Негово Превъзходителство.

Нямах понятие какво можеше да иска високопоставеният господин от моята скромна личност. Във всеки случай посланието ни разтревожи, защото господинът, който желаше да ме види, беше държавен инквизитор, а това са птици, които рядко означават нещо добро. Господин Де Брагадино, който като член на Съвета на десетте е бил също държавен инквизитор и познаваше навиците на тези господа, ми каза, че няма защо да се страхувам.

Игнацио не беше в униформа, явно не е дошъл като пратеник на строгия трибунал.

— Господин Контарини иска да говори с тебе само като частно лице, ето защо ти предава да отидеш в неговия палат, а не в служебното му помещение. Той е един строг, но справедлив старец. Ти трябва да говориш откровенно с него и преди всичко да изложиш истината; защото, ако я отричаш, излагаш се на опасността да влошиш положението си.

Този съвет ми хареса и ми беше необходим. Точно в определеното време отидох у държавния инквизитор. Негово Превъзходителство седеше на един стол и ме разгледа от горе до долу в продължение на една минута, без да каже нито дума. След това позвъни и заповяда на своя прислужник да въведе двете жени, които бяха в съседната стая. Сетих се веднага за какво се отнася и видях без никаква изненада да влизат майка Маркети и нейната дъщеря. Негово Превъзходителство ме попита дали познавам двете жени.

— Сигурно ги познавам, уважаеми господине, тъй като едната ще стане моя жена, щом със своето поведение ме убеди, че е достойна за тази чест.

— Нейното поведение е добро, тя живее при майка си в Лузия. Вие сте ги измамил. Защо отлагате женитбата? Защо не я посещавате? Вие не отговаряте на нейните писма и я оставяте в притеснено положение.

— Аз мога, уважаеми господине, да се оженя за нея, когато осигуря прехраната си; а това ще стане за три или четири години, когато чрез покровителството на господин Де Брагадино, моята единствена опора, получа едно назначение. До това време тя трябва да живее като порядъчно момиче от своя труд. Преди всичко трябва да съм сигурен, че тя не се среща повече с абата, нейния братовчед от четвърта степен. Аз не ходя при нея, понеже това, което ми се донася, и моята съвест ми забраняват.

— Тя иска да ѝ дадете едно формално обещание за женитба и да се грижите за нейната поддръжка.

— Уважаеми господине! Нищо не ме задължава да ѝ дам подобно обещание. Тъй като сам нямам нищо, то не мога да я поддържам. Тя трябва да се грижи за прехраната си, като работи със своята майка.

— Когато беше при своя братовчед — каза майката, — не ѝ липсваше нищо, тя ще се върне при него.

— Ако се върне при него, то тя няма да ме интересува повече и тогава Ваше Превъзходителство ще види, че аз съм имал право, че не искам, да се оженя за нея, преди да съм сигурен, че тя води целомъдрен живот.

Съдията ми каза, че мога да си отида и с това въпросът се изчерпи. Повече не чух да се говори за него, а моят доклад относно разговора ми с инквизитора развесели господин Де Брагадино и неговите сътрапезници.

В началото на карнавала през 1750 година аз спечелих на лотария три хиляди дуката. Щастието ми направи този подарък в един момент, когато не ми беше нужен, защото през есента държах банка и спечелих. Ние играехме в едно казино, което никой венециански благородник не смееше да посещава, защото единият от притежателите на банката принадлежеше към дома ма испанския посланик, херцога от Монталегро.

Тъй като имах намерението да предприема пътуване към Франция, предадох на господин Де Брагадино хиляда цехини. Имах твърдостта да прекарам целия карнавал, без да рискувам парите си на фараон. Един почтен патриций ме направи съучастник с една четвърт в своята банка и в първите дни на постите ми предаде една доста значителна сума.

Към средата на постите приятелят ми Балети се завърна от Мантуа във Венеция. Той беше ангажиран в театъра Ст. Мозес, за да ръководи балета през време на панаира по Възнесение. Той поддържаше още връзката си с Марина, но те не живееха заедно. Тя беше завладяла един английски евреин на име Мендекс, който харчеше много по нея. Този евреин ми събщи новини за Тереза, която познавал в Неапол. Неговите сведения ме заинтересуваха и аз се зарадвах, задето Анриета ми беше попречила да я посетя, както възнамерявах, защото бих могъл лесно да се влюбя отново в нея и Бог знае какво би станало тогава.

По онова време Бавоа бе назначен за капитан на служба при републиката и създаде своето щастие, за което ще съобщя на съответното място.

Дьо ла Хей пое възпитанието на един млад благородник на име Феличе Калви, с когото след известно време отиде в Полша.

Аз възнамерявах да посетя годишния пазар в Реджо и след това да отида в Торино, където заради сватбата на херцога от Савоя с една испанска инфанта, (дъщеря на Филип Пети) се бе събрала цяла Италия. Оттам исках да отпътувам за Париж, където в очакване на принц, който госпожа дофината трябваше да роди, се подготвяха великолепни празненства. Балети имаше намерение да направи същото пътуване, понеже беше повикан вкъщи от родителите си (неговата майка беше прочутата Силвия). Той трябваше да танцува в италианския театър и да играе първите роли като млад любовник. Не можех да си представя по-приятна компания, тъй като в Париж той можеше да ми бъде от голяма полза и да ми създаде многобройни познанства.

Аз се сбогувах с моите трима добродетелни приятели, като им обещах да се върна след две години. Оставих брат си Франческо като ученик на художника на бойни картини Симонети от Парма и му обещах да помисля за него, когато бъда в Париж. Читателят ще види как удържах думата си към него.

Във Венеция оставих също и моя брат Джовани, който се беше върнал тук, след като с Гуариенти бе обиколил цяла Италия. Той възнамеряваше да отпътува за Рим, където остана в продължение на четиринадесет години като ученик на Рафаел Менгс. В 1764 година той се върна в Дрезден и умря там през 1795 година.

Балети отпътува преди мен, а аз напуснах Венеция на първи юли 1750 година, за да се срещна с него в Реджо. Бях добре материално, притежавах достатъчно пари и бях сигурен, че никога нямаше да почувствувам липса, ако живея разумно.

---

[1] Света Мария Божя Майка (лат.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

КОМИЧНО ПРЕЖИВЯВАНЕ НА МИНАВАНЕ ПРЕЗ ФЕРАРА. ПРИСТИГАНЕТО МИ В ПАРИЖ.

Точно в дванадесет часа по обяд пеотата ме свали на Понтелагоскура. Взех веднага кола, за да стигна във Ферара за обяд. Там отседнах в странноприемницата Сан Марко. Воден от един келнер, се качвах на първия етаж, когато внезапно един весел шум, идващ от една отворена врата, привлече любопитството ми. Поисках да узная какво ставаше, надникнах в стаята и видях десетина господа и дами, седнали около богато наредена трапеза. Поисках да продължа пътя си, когато внезапно бях спрял. Един приятен женски глас извика:

— Ах! Ето го! — И в същия момент дамата стана, спусна се към мен с разтворени обятия и ме прегърна. При това тя извика:

— Бързо! Сложете един прибор до мене и нека се донесе куфарът му в тази стая!

А на един млад мъж, който бе дошъл междувременно, тя каза:

— Е, не ти ли казах, че ще пристигне днес или утре?

Тя ме заведе до масата и след като бях поздравен от всички гости, които станаха от масата си в моя чест, покани ме да седна до нея.

— Мили братовчеде — каза ми тя, — сигурно имате добър апетит. При тези думи тя ме настъпи по крака, като продължи:

— Представям ви моя годеник, а тук виждате моя свекър и моята свекърва, останалите присъстващи са приятели на къщата. Но, мили братовчеде, защо не е пристигнала и майка ми с вас?

Настъпи значи моментът, когато трябваше да говоря!

— Вашата майка, мила братовчедке, ще бъде тук най-късно след три или четири дни.

В началото мислех, че не познавам странното същество, но когато я погледнах по-отблизо, стори ми се, че чертите ѝ ми са познати. Това беше Катинела, една много известна танцьорка, с която обаче не бях разменил никога нито дума. Разбрах веднага, че ме

караше да играя една неподготвена роля в изобретената от нея пиеса и че вероятно се нуждаеше от мен, за да предизвика развръзката. Необикновеното винаги ме е привличало и понеже моята братовчедка беше красива, то с радост приех ролята си, тъй като не се съмнявах, че ще получа своята награда за това. Важно беше да играя добре и главно да не се изложя; затова се показах много гладен и по такъв начин ѝ дадох време да говори с полузагатвания, така че да разбере къде съм. Тя схвана веднага причините за моето въздържание и ми доказа своя ум, като, обръщайки се ту към този, ту към онзи, каза всичко, което бе нужно да узная. Научих, че сватбата би могла да стане едва след пристигането на майка ѝ, която трябвало да донесе дрехите и диамантите ѝ. Научих също, че съм капелмайстор, който пътува за Торино, за да композира оперна музика, която ще бъде свирена на сватбеното тържество на херцога от Савоя. Последното откритие ми достави голямо удоволствие, тъй като видях, че нямаше да имам никакви проблеми, за да замина на следващия ден. Ето защо ролята ми хареса. Във всеки случай, ако не разчитах на една сладка награда, би било напълно естествено да кажа в обществото, че милата ми братовчедка е луда, но Катинела, макар и тридесетгодишна, беше много красива и освен това прочута с любовните си приключения. Посочената като свекърва дама, която седеше срещу мен, наля чаша вино в моя чест и ми я подаде. Вече се бях вживял в ролята си и протегнах ръка, за да взема чашата. Тогава тя забеляза, че държа ръката си малко изкривена, и ме попита:

— Какво ви е, господине?

— Ех, нищо особено, уважаема госпожо, едно леко навяхване, което с малко спокойствие ще се подобри от само себе си.

При тези думи Катинела се изсмя високо и извика, че съжалява, защото по такъв начин компанията била лишена от удоволствието да ме чуе да свиря на пиано.

— Намирам за странно, мила братовчедке, че се смеете на това.

— Засмях се, защото ми напомнихте за едно предпазливо навяхване, което бях измислила преди две години за себе си, за да не трябва да танцувам.

След кафето свекървата, като жена, която знае много добре какво подобава, каза, че без съмнение госпожица Катинела има да говори с

мен по семейни работи, затова трябва да ни оставят сами. Всички се сбогуваха.

Когато останах с Катинела сам в стаята, приготвена за мен, тя се хвърли на едно канапе и се отдаде на една безмерна веселост. После, каза:

— Макар че ви познавам само по име, все пак съм сигурна, че мога да ви се доверя, но ще бъде добре да отпътувате утре отново. Тук съм от два месеца без нито една стотинка. Имам със себе си само малко дрехи и бельо и за да живея, би се наложило да продам тези неща, ако за щастие не бях накарала сина на хазайката да се влюби в мен. Поласках го с надеждата да стана негова жена и да му донеса зестра на стойност двадесет хиляди талера в диаманти, които уж имам във Венеция и които майка ми трябва да донесе. Моята майка няма нищо и не знае нищо за цялата история; тя значи няма да се мръдне от мястото си.

— Но кажи ми, моля те, красива неразумнице, какъв ще бъде краят на този фарс? Предвиждам трагичен край.

— Лъжеш се, краят ще бъде весел и много смешен. Очаквам всеки момент граф Ощайн, брат на курфюрста от Майнц. Той ми писа от Франкфурт; отпътувал е оттам и сега трябва да е във Венеция. Той ще ме вземе, за да ме отведе със себе си на панаира в Реджо и ако на моя годеник би му хрумнало да стане неприятен, но аз искам да не получи нито бой, нито пари. В момента на отпътуването ще му кажа тихо на ухото, че ще се върна и с това всичко ще се нареди, защото, за да го направя щастлив, нужно е само да му обещаая, че ще се съглася да се омъжа за него след завръщането ми.

— Отлично! Ти си умна като ангел, но аз не ще дочакам завръщането ти, за да се ожения за тебе, нашата сватба трябва да стане веднага.

— Каква глупост! Почакай поне докато настъпи нощта!

— По никой начин! Мисля, че чувам вече колата на графа. Ако той не дойде, то не губим нищо за нощта.

— Значи, ти ме обичаш?

— Лудо! А даже и да не те обичам, но заради твоята комедия заслужаваш наистина да бъдеш обожавана. Нека не губим време!

— Ти си прав, това е един епизод, и то толкова по-красив, защото е импровизиран.

Още си спомням, че я намерих прелестна.

Надвечер цялото общество ни посети и се уговорихме да се разходим на чист въздух. Докато се приготвяхме за разходката, внезапно се чу шум от кола. Катинела погледна през прозореца и помоли всички присъстващи да си отидат; пристигналият бил чужденец, който идвал за нея. Всички си отидоха, а мен избута в стаята и ме заключи. Наистина, берлината спря пред странноприемницата и аз видях да слиза един господин, който беше четири пъти по-дебел от мене и беше подкрепян от четирима слуги. Той се изкачи и влезе при бъдещата съпруга, с която проведе близо петчасов разговор. Накрая той бе запълнен с любовни сцени. След това дрехите на Катинела бяха опаковани и натоварени на берлината. После двамата вечеряха и изпразниха набързо няколко бутилки рейнско вино. Към полунощ граф Ощайн отпътува, както беше дошъл и отведе любовния обект на сина на съдържателя. През цялото това дълго време никой не дойде в стаята ми и аз бях разумен да не викам. Страхувах се да не бъда открит, тъй като не знаех как немският принц би погледнал на работата, ако бе научил, че е имал скрит свидетел на своите тежки доказателства за нежност, а пък последните не правеха чест на никого от двамата участващи и ми даваха богат материал за разсъждения върху нищожността на човешкия род.

След отпътуването на героинята забелязах през цепнатината на вратата бедния отблъснат любовник и го повиках да ми отвори. Бедният глупак отговори с плачевен глас, че ключалката трябвало да бъде счупена, защото госпожицата взела ключа със себе си.

Помолих го да направи това веднага, защото бях гладен. Когато се освободих, седнах да ям, а бедният младеж ми правеше компания. Той ми каза, че госпожицата намерила свободен миг, в който да го увери, че след шест седмици ще бъде отново тук, след което заплакала и го целунала нежно.

— Принцът сигурно ви е заплатил нейната сметка?

— Съвсем не, а и не бихме приели парите, ако ги беше предложил. Годеницата ми би се почувствувала обидена, вие не можете да си представите колко благородно мисли тя.

— Какво казва баща ви за отпътуването!

— Моят баща мисли винаги лошо; той казва, че тя няма да се върне, а майка ми държи повече на неговото мнение, отколкото на

моето. Но вие, господин капелмайстор, какво ще кажете?

— Щом ви е казала, то без съмнение ще се върне.

— Да, ако не е имала намерението да се върне, не би ме уверила в това.

— Много правилно! Това наричам разумна приказка!

Вечерята ми се състоеше от остатъците от обяда, който готвачът на графа бе приготвил за своя господар, а аз изпих бутилка отлично рейнско вино, която Катинела бе прикрила, за да се почерпи нейният бъдещ съпруг. Той обаче мислеше, че не би могъл да я употреби по-добре, освен като почерпи своя бъдещ братовчед. След вечеря взех пощенската кола и отпътувах, след като уверих нещастния изоставен, че ще направя всичко, което ми е възможно, за да убедя братовчедка си да се върне час по-скоро. Искях да платя, но той отказа категорично да приеме. В Болоня пристигнах четвърт час след Катинела, отседнах в същата гостоприемница, в която бе отседнала и тя, и намерих удобен случай да ѝ съобщя казаното ми от годеника ѝ. В Реджо пристигнах преди нея, но не ми беше възможно да ѝ говоря, защото тя не напусна нито за момент своя могъщ, но немощнен повелител.

След свършване на панаира, през време на който не ми се случи нищо заслужаващо отбелязване, аз напуснах Реджо заедно с моя приятел Балети и ние отидохме в Торино, защото имах желание да опозная този град.

В Торино намерихме всичко еднакво красиво: града, двора, театъра и жените и на първо място херцогинята от Савоя. Но аз трябваше неволно да се засмея, когато ми казаха, че полицията била отлична, тъй като видях улиците пълни с просяци.

Никога през живота си не бях виждал крал и си бях втъпил в главата побърканата идея, че лицето на краля трябва да изразява рядка красота или величие, с една дума, нещо, което да го отличава от останалите хора. За един мислещ, млад републиканец, моето схващане не беше толкова глупаво, но когато видях този крал на Сардиния, аз скоро се отказах от това си схващане. Той беше грозен, гърбав, навъсен и неблагороден в цялото си държане. Така разбрах, че човек може да бъде крал, без да е свършен.

На сцената слушах Аструа и Гафарело, тези два великолепно гласа и видях да танцува Жофроа, която точно по това време се омъжи за един почтен танцьор на име Бодин.

По време на престоя ми в Торино никакво любовно влечение не смути покоя на моята душа, но имах едно приключение с дъщерята на моята перачка, за което разказвам тук само поради факта, че то разшири физическите ми познания по един особен начин.

Момичето беше много красиво и макар че не бях влюбен, все пак пожелах да бъда ощастливен от нейното благоволение. Моите усилия да уредя среща с нея бяха напразни. Това ме ядоса малко и един ден се осмелих да опитам да я завладея с известно насилие. Удаде ми се случай да я изненадам и отстъпваща донякъде на моето уговаряне, донякъде на моето нападение, тя се намери веднага в най-удобно положение, а аз се залових за работа. Но в първия момент на съединението нещо силно изпука, което понижи значително усърдието ми, още повече че младото момиче покриваше лицето си с ръка, сякаш искаше да прикрие червенината си поради срама. Счетох, че трябва да я успокоя с нежна целувка и започнах отново. Но, велики Боже, в същия момент един още по-силен гръм, свързан с миризма, достигна до ухото и носа ми. Аз продължих — трети път, четвърти път, все същото. И така продължаваше при всяко движение с точността на хронометър, който определя такта на едно музикално парче. Това чудновато явление, смущението на бедното момиче, нашето положение, всичко това ми се стори толкова смешно и аз трябваше толкова да се смея, че бях принуден да се откажа от всякакъв опит. Засрамено и смутено, младото момиче избяга, а аз не се и опитах да я задържа. От този ден нататък тя не смееше да се яви пред мен. След като си отиде, аз останах повече от четвърт час, мислейки върху смешното в тази случка, за която като си спомням и днес ме развеселява. Предполагам, че момичето дължеше своята девственост на този особен своеобразен недостатък и че ако същият беше общ за целия женски пол, то би имало много по-малко галантни жени, а пък ние би трябвало да имаме тогава други органи, защото, ако моментната наслада трябваше да се купува за сметка на слуха и мириса, то тя би била много скъпо платена.

Балети бързаше да стигне в Париж, където в очакване раждането на един бургундски херцог се подготвяха великолепни празненства. Той ме убеди без много труд да съкратя престоя си в Торино. Ние отпътувахме и пристигнахме след пет дни в Лион, където останах за една седмица. Лион е един много красив град, в който по мое време за

чужденците бяха отворени не повече от три или четири благороднически домове, но затова пък можеше да се намери най-добър прием у търговци, фабриканти и ангросисти, които бяха много по-богати от благородниците, и които живееха на широка нога. Те се отличаваха с услужливост, учтивост, непринудено държане и добър тон без вкостенелостта и глупавото високомерие, което цари в къщите на провинциалните благородници. Наистина, тонът не можеше да се сравнява с парижкия, но човек свиква с него. Богатството на Лион се дължеше на добрия вкус и на евтинията, а божеството, на което градът дължеше своето процъфтяване, е модата. Тя се мени всяка година и един плат, комуто модата на деня поставя цена тридесет, струва на следната година само двадесет или петнадесет. Тогава го пращат в чужбина, където се търси и купува само най-нова мода.

Лиончаните плащат на своите художници, които имат вкус, големи възнаграждения — това е тайната. Евтинията почива на конкуренцията, която е добър извор за богатства и дъщеря на свободата. Затова една държава, която иска да има цветуща търговия, трябва да й предоставя пълна свобода на действие. Тя трябва само да внимава и да не допуска измами, които могат да бъдат продиктувани от частния интерес, почиващ на погрешно разбиране, за да не се вреди на общия интерес. Правителствата трябва да отмерят мярката, с която гражданите могат да си служат, както желаят.

В Лион намерих най-прочутата куртизанка на Венеция. Всички бяха на мнение, че тя е нещо необикновено. Казваше се Анчила. Всеки, който я видеше, я пожелаваше, а тя имаше толкова добро сърце, че не можеше да откаже никому.

Венеция е имала винаги куртизанки, които са били прочути повече с красотата си, отколкото с ума си, най-прочутите по мое време бяха тази Анчила и една друга на име Спина. И двете бяха дъщери на лодкари, и двете умряха млади от прекаленото им отдаване на един занаят, който в техните очи им даваше титла на благороднички. Анчила стана танцьорка на двадесет и две години, а Спина искаше да стане певица. Един прочут танцьор от Венеция, на име Кампиони оформи у хубавата Анчила онази прелест, която подхождаше на нейните съвършени телесни красоти, и се ожени за нея. Спина имаше за учител един скопец, който можа да направи от нея само посредствена певица.

Поради липса на талант, тя се видя принудена да прибегне до помощта на тялото си, за да може да живее.

Ще имам още веднъж случай да говоря за Анчила преди смъртта ѝ. В Лион тя беше тогава заедно с мъжа си, те се връщаха от Англия, където бяха имали голям успех в театъра „Хей Маркет“. В Лион тя се бе отбила само за удоволствие и щом се показа, видя в краката си цялата блестяща младеж, която изпълняваше всяко нейно желание, за да ѝ се хареса. През деня имаше излети, вечер блестящи вечери, през нощта голяма фараонова банка. Държател на банката беше някой си дон Джузепе Марати, същият, с когото се бях запознал в испанската армия под името дон Бепе или Кадето, който няколко години след това си прибави името Афлисио, а по-късно завърши много зле. Тази банка спечели в няколко дни 300 000 франка. В един град с двор на подобна сума не би се обърнало никакво внимание, но в един град, който беше само търговски и индустриален, тя създаваше безпокойство сред всички глави на семейства и собственици. Затова черната банда оттатък Алпите трябваше скоро да помисли за своето заминаване.

В Лион един почтен човек, с когото се запознах при господин Дьо Рошбарон, ми оказа честта да бъда допуснат като участник във възвишените обреди на масонството. В Париж дойдох като ученик, а след един месец станах там калфа и майстор. Майсторството навярно е най-висшата степен на масонството, тъй като всички останали, които трябваше да постигна последователно, са само приятни изобретения, които имат символично значение, но не допринасят нищо за достойнството на майстора.

Никой човек в света не е в състояние да знае всичко, но всеки, който се чувства надарен и който горе-долу може да прецени своите душевни способности, трябва да се стреми да научи колкото се може повече един млад човек с добър произход, който иска да опознае света и така нареченото висше общество и който не иска да остане по-назад от подобните си и да бъде изключен от участие във всички техни удоволствия, трябва да се посвети на така нареченото масонство, макар и само за да узнае поне повърхностно какво представлява то. Масонството е една организация за благополучие, която в някои случаи е служила също и като прикритие за престъпни и превратни действия. Но, господи! Та с какво не е злоупотребявано! Не сме ли виждали как йезуитите са въоръжавали под светата егида на религията

отцеубийствените ръце на слепи фанатици, за да убиват крале? Всеки човек, чието обществено положение се отличава със заслуга, знание или богатство, може да стане масон, а такива са много! Е, как да приемем, че подобни организации, чиито членове си налагат сами закона да не говорят никога за политика, религия и правителство, които си служат в речите само с морални или детински символи — как може, казвам, да се приеме, че такива организации, които даже правителствата могат да считат за свои създания, изглеждат опасни до такава степен, щото владетели и папи да се боят от тях и да ги преследват. Впрочем с последното съвсем не се постига целта и папата с цялата си безпогрешност не ще попречи масонството да добие чрез преследването едно значение, което може би то не би постигнало никога без него. Подмолната дейност лежи в природата на човека, всичко, което се представя на масите в една тайнствена форма, ще възбужда винаги любопитството и ще печели съмишленици, макар хората да са напълно убедени, че под воала често се крие едно нищо. И така: аз съветвам всеки млад човек с добър произход, който иска да види света, да стане масон. Същевременно бих му препоръчал да бъде внимателен при избора на ложата, защото макар че в ложата лошото общество не може да упражнява съществено влияние, все пак такова общество може да се срещне там и кандидатът трябва да се пази от опасни връзки. Който влиза като масон само за да се запознае с тайните на ордена, трябва много да се страхува, че ще остарее, без да постигне целта си. Наистина, има една тайна, но тя се пази в такава степен, че никога не е била изказвана или доверявала някому. Който разглежда нещата повърхностно мисли, че тайната се състои от думи, знаци или докосвания, или, че великата дума става известна чак при най-висшата степен, се заблуждава. Който отгатне тайната на масонството — а тя се узнава само чрез отгатване, стига до това познание само чрез често посещение на ложите, чрез размисъл, преценяване, сравняване и заключаване. Той не поверява тайната даже и на най-добрия си приятел в масонството, защото знае, че няма никакъв смисъл да му я пошепне на ухото, тъй като не би имал никаква полза от нея, след като не е могъл да я отгатне сам, както него. Той мълчи и тайната винаги остава тайна.

Любопитството, което вълнува днес непосветените (разбирам тези, които не са масони), е от същия род, както някога любопитството

на гърците, които не са били допускани да вземат участие при Елевзинските мистерии в чест на Церера^[1]. Но Елевзинските мистерии са интересували цяла Гърция и всички издигнати хора на тогавашното общество са се стремели да бъдат допуснати; масонството напротив, освен големия брой много заслужили хора, включва също и доста много нехранимайковци, които не би приело никое общество, тъй като в нравствено отношение те са изметът на човешкия род.

Върху тайнствената служба на Церера се пазило дълго време непроницаемо мълчание, понеже тя е била на голяма почит. Впрочем и какво ли би могло да бъде разкрито? Трите думи, които главният жрец е казвал на посветените. Но какъв смисъл би имало това? По такъв начин би се обезчестил само недискретният, защото той е откривал само груби думи, които не са могли да бъдат разбрани от масите. Чел съм някъде, че светите тайнствени три думи на елевзинските мистерии означавали: бдете и не вършете зло. Осветените и тайнствени думи на различните степени на масонството са донякъде също така разбойнически. Посвещаването в мистериите е траело девет дни; церемониите правели голямо впечатление и обществото било много почитено. Както ни съобщава Плутарх, Алкивиад бил осъден на смърт и цялото му имущество конфискувано, задето се осмелил заедно с Полициан и Теодор, да се подиграва в жилището си пред Евмолпидите^[2] с мистериите. Даже се искало да бъде прокълнат от жреците и жриците. Но клетвата не била изречена, понеже една жрица отказала, като обяснила: аз съм жрица, за да благославям, а не за да проклинам. Възвишени думи! Те съдържат една поука на морал и мъдрост, която папата пренебрегва, на която евангелието учи и която Спасителят предписва.

За определена група от космополити днес нищо не изглежда важно, както нищо не е свещено за нея.

Ботарели обнародва в една книга всички обичаи на масоните, за което се задоволиха само да кажат, че той е нехранимайко. Това се знаеше предварително. В Неапол един княз и господин Хамилтън извършват в къщата на последния чудото на свети Януарий^[3]; естествено, те се смеят на това и с тях се смеят още много други. Но кралят се преструва, че не знае, че носи на кралските си гърди звездата на ордена, която има около фигурата на свети Януарий надписа: „Кръвта свързва“. Днес всичко е непоследователно и нищо вече няма

значение; въпреки това ще бъде добре, ако се върви напред, защото спирането по средата на пътя би било още по-лошо.

Ние отпътувахме от Лион с пощенска кола и за пет дни стигнахме в Париж. Балети беше съобщил на семейството си кога ще отпътува, така че то знаеше момента на пристигането ни.

Бяхме осем души в пощенската кола и седяхме много неудобно, защото това беше един голям сандък с овална форма, така че никой не заемаше ъглово място, понеже такова нямаше. Ако тази кола беше изнамерена в страна, където царува равенство пред законите, то това средство би било много смешно. Но би ли подходило като италианец да не се възхищавам от всичко френско, особено в самата Франция? Овална кола: поклоних се почитателно пред модата, като същевременно я проклинах, тъй като своеобразното движение на колата упражни върху ми същото действие, както движението на кораб върху развълнувано море. Впрочем колата имаше много добри пружини; въпреки това даже и по-силно друго друсане би ми било по-малко неприятно.

Движението ми подеждуваше така, че трябваше да повърна всичко, което бях ял. Поради това ме помислиха за лош компаньон, но не ми го казаха, все пак се намирах във Франция и между французи, които познаваха законите на учтивостта. Задоволиха се само да кажат, че явно съм ял твърде много на вечеря, а един парижки абат каза в моя защита, че съм имал слаб стомах. В крайна сметка започна спор за това. Накрая търпението ми се изчерпа и казах:

— Господа, всички грешите, имах отличен стомах и изобщо не съм вечерял.

В отговор на тези думи един господин каза със съвсем сладък тон: не бивало да казвам на господата, че грешат, но бих могъл да им кажа, че нямат право, подобно на Цицерон, който не казал на римляните, че Катилина и неговите съзаклятници били мъртви, а че са живели.

— Не е ли все същото?

— Моля, за извинение, господине, едното е учтиво, другото — не.

След това започна да държи една дълга реч за учтивостта, която завърши с думите:

— Мисля, че господинът е италианец?

— Да, такъв съм, но ще ми направите ли удоволствието да ми кажете по какво познахте?

— О! По вниманието, с което вие изслушахте моето продължително дрънкане.

Всички се засмяха. Възхитен от неговата оригиналност, започнах да го лаская. Той беше възпитател на едно момче на дванадесет или тринадесет години, което седеше до него. Използувах го през цялото пътуване, за да ме поучава на френска учтивост.

— Какъв?

— Вие трябва да оставите, дори да забравите думичката, която често употребявате по всякакъв повод... не е френска дума. Вместо този неучтив навик, казвайте по-добре... Затова престанете да я употребявате, господине, или бъдете готов всеки момент да давате и да получавате саблени удари.

— Благодаря ви, господине, вашият подарък е скъпоценен и аз ви обещавам да не казвам... вече през целия си живот.

По време на първите две седмици на моя престой в Париж ми се струваше, че правех най-големи грешки, понеже не преставах да искам постоянно извинение. Дори една вечер в театъра помислих, че ще стане скандал, задето съм се извинил по неподходящ начин. В партера един офицер ми настъпи крака и аз побързах да му кажа:

— Извинете, господине!

— Извинете вие, господине!

— Не, вие!

— Не, вие!

— О, господине, нека се извиним взаимно и се прегърнем!

С тази прегръдка спорът беше приключен.

По време на пътуването една вечер бях заспал от изтощение в „гондолата“, когато внезапно рамото ми беше разтърсено силно и моят съсед каза:

— Ах, господине, вижте този замък!

— Виждам го. Е, какво?

— Ах, моля ви, не го ли намирате прекрасен?

— Не би било за учудване, ако той не се намираше на четири часа път от Париж. Ах, ще ми повярват ли моите хапльовци-съотечественици, че на четиридесет мили от столицата се намира такъв красив замък? Колко невежа е човек, когато не е пътувал!

— Тук имате право.

Човекът беше сам парижанин и хапльо в дъното на душата си, като гал от времето на Цезар.

Впрочем, ако парижаните от сутрин до вечер са хапльовци и се забавляват с всичко, то един чужденец като мене трябва далеч да ги превъзхожда. Разликата между тях и мен се състоеше в това, че бях свикнал да гледам нещата такива, каквито са. Затова бях изненадан да ги виждам често под една маска, която ги променяше. Докато тяхната изненада напротив често се дължеше на това, че им се дава възможност да отгатнат какво се крие под маската.

Това, което особено ми хареса при пътуването за Париж, бяха великолепните пътища, безсмъртно творение на Людовик Петнадесети, чистотата на гостоприемниците, доброто ядене, което се получава в тях, бързината, с която човек бива обслужван, отличните легла, скромното изражение на лицето, което прислужва на масата. Обикновено това е най-способната от дъщерите на къщата и нейното приветливо лице, скромно държане, чистота и добри маниери вдъхват уважение и на най-безсрамния развратник. Кой италианец гледа с удоволствие нашите келнери в Италия с техните нахални лица и тяхното безсрамие? По мое време във Франция съвсем не знаеха какво е да изискваш премного; тя беше наистина отечество за чужденците. Наистина, наблюдавах се често действията на един отвратителен деспотизъм: lettres de cachet^[4] и т.н., но това беше деспотизмът на народа. Последният дали е по-малко отвратителен?

Ние обядвахме във Фонтенбло, а на две мили преди Париж забелязахме една берлина, която идваше насреща ни. Когато последната се приближи до нас, Балети извика на кочияша да спре. В колата седеше неговата майка, която ме посрещна като приятел, когото очаквала. Тя беше прочутата актриса Силвия. Когато ѝ бях представен, ми каза:

— Надявам се, господине, че приятелят на сина ми ще има добрината да вечеря днес у нас.

Приех поканата, поклоних ѝ се и се качих отново в „гондолата“, а Балети остана при майка си в берлината. Така продължихме пътуването.

При моето пристигане в Париж намерих един слуга на Силвия с една наемна кола, който ме закара до жилището ми, за да оставя там

моите неща, след това отидохме у Балети, който живееше съвсем наблизо.

Балети ме представи на своя баща, който се наричаше Марио; Марио и Силвия бяха имената, които господин и госпожа Балети носеха в играните от тях импровизирани комедии; по онова време французите имаха обичая да означават италианските артисти само с имената, които те носеха на сцената. „Добър ден, господин Арлекин, добър ден, господин Панталон!“ Така бяха поздравявани господата, които играеха тези роли.

---

[1] По името на малкия градец Елевзис, недалеч от Атина, където най-напред се е извършвал култът към богинята Деметра (древноримската Церера), богинята на природното плодородие, и към нейната дъщеря Персефона (римската Прозерпина), който култ след присъединяването през VII в. пр.н.е. на Елевзис към Атина се поема от атинската власт, обявява се за държавен култ над всички подобни и под името елевзинии или елевзински мистерии става постепенно всеелинско тържество. Тези мистерии са представлявали религиозна пантомима, придружена от свещени песни и изречения, чрез които се е изобразявала свещената история за отвличането на Персефона от бога на подземното царство Хадес (което според митологията е станало до Елевзис, когато Персефона, неподозираща нищо, беряла с другарките си цветя по ливадите), търсенето ѝ от Хелиос, и решението на Зевс Персефона да се връща всяка година през пролетта и лятото в горния слънчев свят при майка си.

В този култ са могли да участвуват само редовно посветените в мистериите. За непосветени участници се е предвиждало смъртно наказание. Към елевзинските тържества бива присъединен и атинският младенчески бог Якхос, който често се отъждествява с Бакхуса. Тържествата в негова чест стават като подготвителна част към общите мистерии. За да станат посветените участници достойни за въвеждане в истинските мистерии, те трябва да бъдат подготвени в тези малки мистерии. Едва след това те са ставали „Гледащи“, издигнати до най-висшето стъпало, на посвещението. — Б.пр. ↑

[2] По името на Евмолпид, тракийски рапсод, син на бог Посейдон, основател на Елевзинските мистерии и пръв свещеник на

Церера и Бакхус. Неговите потомци, Евмолпидите, били жреци на Церера. — Б.пр. ↑

[3] Епископ на Беневент (укрепено градче близо до Неапол), роден в 250 г., измъчван в 305 г. Почита се като покровител на града Неапол, където е запазено едно шишенце от неговата съсирена кръв. Според легендата тази кръв става отново течна на празника на светеца, а също и когато някаква опасност заплашва града. — Б.пр. ↑

[4] Писмо-заповед, подписано предварително от краля, в което притежателят на същото е попълвал името на този, когото е искал да изпрати в затвора. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ОСМА

МОЕТО ОБУЧЕНИЕ В ПАРИЖ. ПОРТРЕТИ. ОСОБЕНОСТИ. РАЗНИ.

На празника по случай пристигането на нейния син, Силвия даде блестяща вечеря, на която събра всички свои роднини, а за мен това беше щастлива възможност да се запозная с тях. Бащата на Балети, който се оказа болен, не взе участие в празненството, но присъствуваше по-възрастната му сестра. С театралното име Фламиния последната бе станала известна в републиката на науките чрез няколко превода; но аз имах желание да я опозная по-основно не толкова за това, колкото заради известната в цяла Италия история за пребиването на тримата известни литератори в Париж. Тези трима учени бяха маркиз Мафей, абат Конти и Пиетро Джакомо Мартели, които станали врагове, оспорвайки правата си относно благосклонността на артистката. Като учени те се нападаха със своите пера: Мартели написа против Мафей една сатира, в която той го означаваше с анаграма Фемиа.

Тъй като бях представен на тази Фламиния като кандидат на литературната република, тя мислеше, че трябваше да ме почете, като в своя разговор отдаде особено предпочитание на мен. Тя обаче не беше права, тъй като ми бе неприятно нейното лице, нейният тон, нейният стил, изобщо всичко, даже и нейният глас. Наистина тя не го каза, но ми даде да разбера, че като една знаменитост на литературния свят знае, че говори на едно насекомо. На всички свои изрази тя придаваше нещо неоспоримо и на една възраст от шестдесет и повече години тя мислеше, че има право на това, особено спрямо един млад новак от двадесет и пет години, който не беше обогатил още никоя библиотека. За да я полаская, говорих с нея върху абат Конти и по някакъв повод цитирах два стиха от този дълбок мислител. С благосклонно изражение уважаемата поправи произношението ми на думата *scevrà*, която означаваше разделен, като ми каза, че трябвало да се каже *sceura*; тя прибави, че сигурно няма да ми е неприятно, че съм

научил нещо още в първия ден на пристигането ми в Париж. С този ден започвал един нов период от моя живот.

— Уважаема госпожо, аз съм дошъл тук да се уча, а не да се отучвам, и ще ми позволите да ви кажа, че *scevra* се изговаря с V, а не U; защото тази дума произхожда от *sceverra*.

— Зависи от това, кой от двамата ни се лъже.

— Вие, уважаема госпожо, защото Ариосто римува *scevra* с *persevra* I, една дума, която не би била в съзвучие със *scevra*, тъй като последната съвсем не е италианска.

Тя поиска да защити твърдението си, но мъжът ѝ, един стар господин на осемдесет години, ѝ каза, че не е права. Тя замълча, но от този момент казваше всекиму, който искаше да слуша, че аз съм измамник.

Нейният съпруг, Луиджи Рикобони бил наречен Лелио. През 1716 година той довел трупата в Париж в служба на херцога-регент. Беше заслужил човек. В миналото е бил много красив и с право се ползваше от всеобщо уважение, както поради своя талант, така и поради своята нравственост. Моето главно занимание по време на обяда беше да изучавам Силвия, която бе на върха на своята слава, според мен, тя надвишаваше всичко, което бе писано за нея. Беше на около петдесет години, имаше елегантна фигура, благородно изражение, изискани маниери, беше любезна, весела, духовита, отзивчива към всеки и съвсем скромна. Нейното лице беше една загадка, понеже тя предизвикваше жив интерес, харесваше се на всеки, обаче при по-подробно проучване нямаше нито една действително красива черта. Не можеше да се каже, че е хубава; но сигурно никой не би я намерил грозна. Въпреки това, не спадаше към онези, които са нито красиви, нито грозни, защото притежаваше нещо извънредно красиво, което биеше на очи и завладяваше. Но всъщност каква беше тя?

Красива — но красива според закони, които бяха неизвестни за онзи, който не се чувствуваше привлечен от нея чрез непреодолима сила, за да я обича и който, следователно, нямаше смелостта да я изучава и издръжливостта, за да я опознае.

Силвия беше идолът на Франция и нейната дарба беше основата на всички комедии, които големите автори, особено Мариво^[1], съчиняваха за нея. Без нея тези комедии не биха дошли до

потомството. Не би се намерила никога една артистка, която би могла да я замести, тъй като последната би трябвало да съчетава всички качества, които притежаваше Силвия в нейното трудно изкуство; подвижност, глас, ум, мимика, държание и голямо познаване на човешкото сърце. Всичко в нея беше природа, а изкуството, което усъвършенствуваше тази природа, оставаше винаги скрито.

Към току-що изброените качества Силвия прибавяше още едно друго, което ѝ придаваше един нов блясък, макар че и без последното предимство тя би блестяла върху сцената на първо място: нейното поведение беше неопетнено. Тя искаше да има само приятели, никога любовници. С това осмиваше едно право, от което можеше да се ползува, но което би я направило смешна в нейните очи. На това поведение тя дължеше своето име на уважавана жена в една възраст, в която то би изглеждало смешно или даже обидно за всички нейни колежки. Много високопоставени дами я удостояваха повече със своето приятелство, отколкото със своето покровителство. Капризният партер не смееше никога да освирква Силвия даже и в ролите, които не му харесваха; мнението беше единодушно, че прочутата артистка е една жена, която стои високо над своята професия.

Силвия смяташе, че доброто поведение не бива да ѝ се приписва като заслуга. Тъй като знаеше, че беше почитана именно затова, нейното самочувствие имаше полза от това почитане. Затова тя не проявяваше никога гордост или превъзходство в отношенията си към нейните колежки, макар че последните малко държаха да се прочуят чрез добродетел, а бяха доволни да се проявят чрез своите дарби или красота. Силвия ги обичаше и бе обичана от всички, тя признаваше публично техните заслуги и искрено ги хвалеше, но човек чувствуваше, че тя не губи нищо, тъй като, превъзхождайки ги със своя талант и със своето безупречно име, те не можеха да я засенчат.

Природата отне десет години от живота на тази изключителна жена, защото на шестдесетгодишна възраст, десет години след нашето запознанство, тя заболя от охтика — парижкият климат оказва често подобно влияние върху италианските артистки. Две години преди нейната смърт аз я видях да играе ролята на Мариана в пиесата на Мариво и въпреки нейната старост и нейното състояние, илюзията беше пълна. Тя умря в мое присъствие, държейки в прегръдките си своята дъщеря, пет минути преди да издъхне, тя даде своите последни

съвети. Тя бе погребана с почести в Сен Сово, без никакво противодействие от страна на уважавания свещеник, напротив, този достопочтен пастир на човешките души, който беше далеч от нехристиянската нетърпимост на повечето от своите събратя, каза:

— Въпреки нейната професия на артистка, все пак тя е била добра християнка, а земята е обща майка на всички ни, както Исус Христос е спасител на целия свят.

Ти ще ми простиш, драги читателю, задето без всякакво намерение да извърша някакво чудо, аз те оставям да вземеш участие в погребението на Силвия десет години преди това, но затова пък ще ти спестя този труд, когато стигна дотам.

Нейната единствена дъщеря, която тя нежно обичаше, седеше на масата до нея, по това време тя беше едва на девет години. Погълнат изцяло от вниманието, което отдавах на майка ѝ, аз съвсем не я забелязвах, но по-късно тя щеше да ме интересува. След вечерята, която трая много дълго, се отправих към моята хазяйка госпожа Кенсон, при която бях чудесно настанен. Когато на следната сутрин се събудих, госпожа Кенсон дойде в моята стая и каза, че вън чака прислужник, който ми предлага услугите си. Казах да влезе и видях един нисък човек, който не ми хареса. Казах му това.

— Моят нисък ръст, принце, ви гарантира, че няма да обличам вашите дрехи, за да ходя по любовни авантюри.

— Как се казвате?

— Както искате!

— Как? Аз ви питам за името, което носите!

— Нямам никакво име. Всеки господар, комуто служа, ми дава според вкуса си едно име и в живота си съм имал повече от петдесет. При вас ще нося името, което вие ми дадете.

— Но вие трябва да имате едно фамилно име?

— Не съм имал никога фамилия. Като младеж имах име, но от двадесет години, откакто служа и с всеки господар сменям името си, го забравих.

— Добре, аз ще ви наричам Еспри.

— Оказвате ми голяма чест.

— Донесете ми срещу този луи дребни пари!

— Ето, господине.

— Виждам, че сте богат.

— На услугите ви.

— От кого мога да се осведомя за вас?

— В посредническото бюро. Впрочем, госпожа Кенсон може да ви даде сведения за мен — цял Париж ме познава.

— Това е достатъчно. Ще ви давам на ден по тридесет су, няма да ви обличам, ще спите, където искате и ще бъдете на разположение всяка сутрин в седем часа.

Балети ме посети и ме помоли да се храня всеки ден с него. След това наредих да бъде заведен до Пале Роял и оставих Еспри при входа.

Любопитен да видя това толкова хвалено място, започнах да го разглеждам. Видях една доста хубава градина, алеи с високи дървета, басейни, високи къщи наоколо, много разхождащи се господа и дами и навсякъде павилиони, в които можеха да се купят новоизлезли книги, благоуханни води, клечки за зъби и всевъзможни дреболии. Видях редица сламени столове, които се наемаха срещу едно су, седнали на сянка хора, които четяха вестници, кокотки и господа, които закусваха сами или в компания, и келнери, които бързаха по една стълба, прикрита с храсти.

Седнах на една малка маса, дойде веднага един келнер и ме попита какво желая. Поисках чаша шоколад, донесе ми отвратителен шоколад в една великолепна позлатена чаша. Поръчах да ми донесе кафе, ако има добро.

— Отлично! Вчера сам го приготвих.

— Вчера! Не го искам.

— Нашето мляко е отлично!

— Мляко? Никога не пия. Пригответе ми чаша кафе с вода!

— С вода? Такова правим само след обяд. Желаете ли един фруктов крем, една чаша бадемово мляко?

— Да! Бадемово мляко.

Намерих питието отлично и реших да закусвам всяка сутрин с него; попитах келнера, дали има нещо ново; отговори ми, че дофината родила принц. Един абат, който седеше на съседната маса, му каза:

— Глупости! Тя е родила принцеса.

Един трети се приближи и каза:

— Аз току-що идвам от Версай, дофината не е родила нито принц, нито принцеса.

Той ми каза, че му приличам на чужденец и когато отговорих, че съм италианец, започна да говори с мен за двора, за града, за пиесите и най-после предложи да ме придружава навсякъде. Аз благодарих, станах и тръгнах. Абатът ме придружи и ми каза имената на всички момичета, които се разхождаха в градината.

Един млад човек го срещна, те се прегърнаха и абатът ми го представи като вещ познавач на италианската литература.

Заговорих на италиански, той отговори духовито, но трябваше да се засмея на неговия стил, като му казах причината: той говореше по начина на Бокачо. Моята забележка му хареса, но скоро го убедих, че не бива да говори така, макар че езикът на този стар писател е съвършен. За по-малко от четвърт час ние станахме добри приятели, понеже забелязахме, че имаме едни и същи склонности. Той беше поет, аз — също. Той се интересува от италианска литература, аз — от френската. Ние си разменихме адресите и обещахме да се посетим.

В един ъгъл на градината видях много хора, които стояха неподвижно с вторачени погледи. Попитах новия си приятел какво интересно има там?

— Следят меридиана, всеки държи часовник в ръката си, за да го нагласи точно на дванадесет.

— Та няма ли навсякъде меридиан?

— Разбира се, но този от Пале Роял е най-точният.

Аз се изсмях високо.

— Защо се смеете?

— Защото е невъзможно всички меридиани да не са еднакви. Това е една пълна парижка безсмислица.

Той помисли един момент, разсмя се също и ми даде изобилен материал за критикуване на добрите парижани.

Напуснахме Пале Роял през главения вход, където видях много хора да се трупат пред един дюкян, който носеше знака на една цибетска котка.

— Какво е това?

— Ето че пак ще се смеете. Всички тези добри хора чакат реда си, за да напълнят табакерите си.

— Та няма ли друг продавач на тютюн?

— Тютюнът се продава навсякъде, но от три седмици се търси само тютюнът от цибетската котка.

— Той по-добър ли е, отколкото другите?

— Може би не по-добър! Но откакто херцогинята от Шартр го въведе като мода, никой не иска друг.

— Но какво е направила, за да го въведе като мода?

— Два или три пъти тя спря колата си пред дюкяна, за да напълни табакерата си и каза публично на младата жена, която я обслужи, че нейният тютюн е най-добрият в цял Париж. Празноскитащите, които се събират винаги около колата на един принц, даже да са го видели вече сто пъти или даже ако той е грозен като маймуна, разпространиха думите на херцогинята из града и повече не беше нужно, за да се раздвижат всички пушачи на столицата. Жената ще си създаде добро състояние, понеже дневно продава тютюн за повече от сто талера.

— Естествено, херцогинята няма никакво понятие какво благодее е направила на жената.

— Напротив, това е една военна хитрост от нейна страна. Херцогинята се интересува от младата жена, която неотдавна се омъжи; тя искаше да ѝ направи добро по един деликатен начин и прибягна до това средство, което има пълен успех. Не бихте повярвали колко доблестни и добри са парижаните; вие се намирате в единствената страна на света, където е безразлично, дали умът предлага нещо истинско или фалшиво: той ще успее и в двата случая; защото в първия случай той ще бъде признат от умните и заслужили хора, а във втория е готова винаги глупостта, която ще го възхвали. Глупостта е наистина нещо характерно за Париж и най-чудното е, че тази парижка глупост е дъщеря на ума. Затова също не е парадокс, когато се казва, че французинът би бил по-умен, ако имаше по-малко ум.

Божествата, на които тук се кланят, макар че не им издигат олтари, са новостта и модата. Достатъчно е да затича човек по улицата и всички започват да го следват. Тълпата се спира едва тогава, когато се открие, че човекът е побъркан, но тук имаме множество хора, които са побъркани по рождение, а минават още за разумни.

Тютюнът на цибетската котка е само незначителен пример как един нищожен повод може да събере огромна тълпа на едно място. Един ден, когато кралят отишъл на лов в Ньой, спрял пред вратата на кръчмата и пожелал чаша ратафия^[2]. Щастлива случайност било, че

бедният кръчмар наистина имал една бутилка. Кралят изпил една чашка и поискал след това втора, като казал, че в живота си не е пил толкова вкусна ратафия. Това било повече от достатъчно, за да се прочуе ратафията на добрия ньойски кръчмар като най-добрата в Европа. Кралят го беше казал. Бедният кръчмар бе посещаван непрекъснато от най-висшето общество. Днес той е един много богат човек и на същото място построи великолепна къща. Тя носи доста смешен надпис, който дължим на един от четиридесетте безсмъртни: Кое е божеството, което този кръчмар трябва да обожаваш? Глупостта, лекомислието и желанието за смях.

— Струва ми се — възразих му аз, — че този израз на одобрение, което се дава на мненията на крале, принцове и прочее, е по-скоро едно доказателство за любовта на нацията, която ги обожаваш, защото французите считат тези хора за безпогрешни.

— Наистина, това, което става у нас, създава у чужденеца вярата, че народът обожаваш своя крал, но мислещите между нас скоро разбират, че това съвсем не е чиста монета, защото дворът не постъпва по същия начин.

Когато кралят пристигне в Париж, всички викат: „Да живее кралят!“, но това става, защото започва някой нехранимайко, или защото някой полицаи в тълпата дава знак. Всъщност тези викове нямат никакво значение, те се дължат на весело настроение, понякога на страх и кралят съвсем не ги взема за чиста монета. В Париж той съвсем не се чувства удобно и предпочита да е във Версай сред двадесет и петте хиляди души, които го пазят от гнева на същия народ, който може да поумнее и също да извика: „Да умре кралят!“ Людвиг Четиринадесети знаеше това много добре и това струва живота на няколко съветници от горната камара, които се осмелиха да изкажат мнение, че трябва да се свикат генералните щати, за да се помогне срещу злото, от което държавата страда. С изключение на Людвиг Благочестиви, Людвиг Двадесети и добрият и велик Хенрих Четвърти, Франция никога не е обичала своите крале, а при последния любовта на народа беше немошна и в невъзможност да го предпази от меча на йезуитите, на тази проклета каста, която е враг, както на народите, така и на кралете. Сегашният крал, един слаб човек, когото министрите водят за нос, веднъж, след една прекрасна болест, каза съвсем откровено: „Аз съм учуден от големите изрази на радост по повод

оздравяването ми, понеже не мога да разбера, защо толкова ме обичат.“ Същото биха могли да кажат много крале, най-малко, ако размерът на любовта би отговарял на размера на извършените от тях добрини. Наивните думи на владетеля били възвеличани до небето, но някой царедворец-философ би трябвало да му каже, че го обичат толкова, защото носи добавъчно име „многообичаният“.

— Добавъчно име или прякор? А има ли у вас царедворци-философи?

— Философи не, понеже това са две неща, които взаимно се изключват както светлината и тъмнината; но у нас има остроумни хора, които се заяждат от честолубие и корistolубие.

С такива разговори господин Патю — така се казваше моят нов познат ме придружи до къщата на Силвия, за познанството, с която той ме поздрави, тук ние се разделихме. Намерих любезната артистка в приятна компания. Тя ме представи на всички присъстващи и ми назова имената им. Името Кребийон^[3] ме изпълни с радост.

— Как, господине — извиках аз, — толкова скоро щастлив? От осем години ви се възхищавам, от осем години желая да се запозная с вас. Моля, слушайте!

И му издекламирах най-красивото място от „Зенобия и Радамис“, което бях превел в бели стихове.

Силвия се радваше за удоволствието, което Кребийон чувствуваше, когато слушаше на осемдесет години един език, който познаваше и обичаше като своя собствен. Той издекламира същата сцена на френски и учтиво наблегна на местата, на които според него бях придал особена красота. Благодарих, но без да се полаская от комплимента му.

Седнахме на масата и понеже ме попитаха какво интересно съм видял в Париж, разказах им всичко, с изключение на разговора ми с Патю. След като говорих дълго, Кребийон, който по-добре от всички останали бе разбрал начина, по който постъпвах, за да изуча добрите и лоши страни на неговия народ, ми каза следното:

— От пръв поглед, господине, намирам наблюденията ви многообещаващи и без съмнение, ще напреднете. Разказвате добре и говорите френски по начин, който дава възможност да ви разбират напълно, но всичко, което казвате, е само преведено от италиански. Слушат ви с интерес и чрез начина на говорене вие приковавате

вниманието на слушателите си. Мога даже да ви кажа, че този начин е в състояние да спечели одобрението на слушателите, понеже е своеобразен и нов, а вие се намирате в страна, където всички харесват своеобразното и новото. Но още от утре трябва да си направите труда да се научите да говорите нашия език, защото след два или три месеца същите хора, които сега ви ръкопляскат, ще започнат да ви се подиграват.

— Вярвам, господине, и се страхувам. Главната причина на пътуването ми до Париж е да се отдам с всички сили на изучаването на френския език. Но, господине, как да намеря учител? Аз съм непоносим ученик: любопитен, упорит, ненаситен. И да приемем, че наистина бих могъл да намеря подходящ учител, то не съм достатъчно богат, за да мога да му платя.

— От шестдесет години насам, господине, аз търся такъв ученик, като вас. Живея в Маре^[4], притежавам най-добрите италиански поети. Ще ги превеждате на френски.

Преизпълнен с радост приех. Чудех се как да изразя благодарността си, но предложението беше отправено с малко думи, както и му отговорих.

Кребийон беше великан. Хранеше се добре и имаше чувство за хумор. Беше прочут със своите духовити изрази и беше отличен събеседник, но прекарваше живота си в своята къща, рядко излизаше и почти никого не приемаше. Беше заобиколен от около двадесет котки, с които играеше през по-голямата част от деня. Имаше една стара икономка, една готвачка и един слуга. Неговата икономка се грижеше за всичко, не оставяше никога да му липсва нещо и никога не му даваше сметка за парите. В лицето Кребийон приличаше на лъв или на котарак, което е все същото. Той беше кралски цензор и тази служба му доставяше удоволствие, както той ми каза. Неговата икономка му четеше произведенията, които му изпращаха и прекъсваше четенето, когато мислеше, че нещо заслужава неговата цензура. Но понякога те бяха на различно мнение и тогава спорът им ставаше наистина смешен. Един ден чух как икономката изпращаше някого с думите: „Елате пак идната седмица; още не сме имали време да прегледаме вашия ръкопис.“

В продължение на цяла година аз ходих три пъти седмично у господин Кребийон и от него научих френски, но никога не ми е било

възможно да се освободя от моя италиански акцент. Забелязвам го много добре, когато го срещна у други, но при писане те се изплъзват от перото. Убеден съм, че никога не ще успея да ги открия, също както никога не съм могъл да открия в какво се състои погрешният латинизъм, за който укоряват Тит Ливий.

По някакъв повод съчиних едно осемстишие в свободни стихове и го показвах на господин Кребийон, за да го поправи. Той прочете стиховете внимателно и ми каза:

— Стиховете са хубави и много правилни, мисълта е красива и много поетична, езикът е съвършен и въпреки това осемстишието е лошо.

— Защо?

— Не зная. Липсва му нещо. Представете си, че виждате един мъж — красив, добре развит, любезен, умен, с една дума съвършен. Идва една жена, вижда го, наблюдава го и си отива, като ви казва, че мъжът не и харесва. „Но какъв недостатък намирате в него?“ — „Никакъв, но той не ми харесва.“ Вие се обръщате отново към онзи мъж, изследвате го още веднъж и откривате, че за да притежава ангелския глас му е отнето това, което го прави мъж. И така, трябва да се съгласите, че несъзнателното чувство на жената ѝ е открило истината.

Чрез това сравнение Кребийон ми разясни едно почти неразяснимо нещо, защото, наистина, само вкусът и чувството могат да обяснят едно явление, което не се поддава на никакви правила.

На масата ние говорихме често за Людвиг Четирнадесети, за чието благоволение Кребийон се е стремял в продължение на петнадесет години и той ни разказа съвсем чудновати анекдоти, които никой не знаеше. Между другото, той ни увери, че сиамските посланици били измамници, които били наети от госпожа дьо Ментенон^[5]. Каза ми, че не довършил своята трагедия „Кромюел“, понеже един ден кралят му казал, че не трябва да злоупотребява с перото си, за да прославя един хитрец.

Кребийон говори с нас и за своя „Катилина“. Каза, че считал тази драма за най-слабата измежду всичките си произведения, но пиесата би била хубава само ако Цезар беше представен на сцената като млад мъж, а това той не желаел, защото по такъв начин Цезар би изглеждал смешен, също както Медея би изглеждала смешна, ако я представеха

като младо момиче преди запознаването ѝ с Язон. Той се възхищаваше от таланта на Волтер, но го обвиняваше в кражба, защото бил откраднал от него сцената на сената. Все пак той бил роден историк и напълно подходящ да пише световната история, както трагедии. За жалост той подправял историята, като я изпълвал с малки историйки, приказки и анекдоти, само за да направи четивото по-интересно. Според Кребийон човекът с желязната маска бил измислица, Людвиг Четирнадесети потвърдил това със собствената си уста.

Същия ден вечерта в италианския театър даваха драмата „Сени“ от госпожа дьо Графини^[6]. Отидох навреме, за да получа добро място в амфитеатъра.

Интересуваха ме дамите, които бяха покрити цели с диаманти и заемаха места в най-предните ложи. Наблюдавах ги внимателно. Носех един хубав костюм, но по отворените ми маншети и по копчетата, всеки познаваше, че съм чужденец, защото тази мода не съществуваше в Париж. Докато стоях и излагах особата си на погледите на зяпльовците, при мен дойде един богато облечен човек, който беше три пъти по-дебел от мен и ме попита учтиво дали съм чужденец. Аз потвърдих и той попита как намирам Париж. Докато хвалех Париж, в близката ложа влезе една огромна дама, покрита със скъпоценни камъни. Нейните чудовищни размери ме смаяха и аз запитах най-просташки господина.

— Каква е тази дебела свиня?

— Жената на този дебел шопар.

— О, господине, моля ви милион пъти за извинение!

Но моят дебел господин не се нуждаеше от извинението ми. Далеч от мисълта да се сърди, той щеше да се пръсне от смях. Аз бях в отчаяние, а дебелият господин се държеше за корема от смях. Най-сетне той стана и напусна амфитеатъра; миг след това го виждах да влиза в ложата и да говори с жена си. Не смеех да ги погледна в лицето, а ги наблюдавах с крайчеца на окото си. Внезапно видях дамата да изпада във веселостта на нейния съпруг и да се смее сърдечно. Веселостта ѝ увеличи още повече смущението ми и аз реших да си отида. Но внезапно чух да ме викат: „Господине! Господине!“

Не можех да се покажа неучтив и влязох в ложата. Сега той ме помоли със сериозно изражение и с най-благороден тон за извинение,

задето се е смял толкова. Покани ме по най-любезен начин да му окажа честта да вечеряам още същата вечер у тях.

Благодарих му учтиво и се извиних, като им казах, че съм вече поканен. Той повтори настойчиво предложението си. За да ги убедя, че не съм се опитал да отклоня поканата им под някакъв измислен предлог, аз им казах, че Силвия ме очаква.

— Убеден съм, че мога да ви освободя, ако не ви е приятно. Ще отида лично при нея.

Би било неучтиво от моя страна да не се съглася. Той стана, излезе и се върна след малко с моя приятел Балети, който ми каза, че неговата майка била възхитена, задето съм направил такива запознанства и ме очаквала на следния ден за обяд. След това приятелят ми ме дръпна настрана и ми каза, че господинът бил главният бирник, господин Дьо Бошай.

Когато завесата падна, аз предложих на уважаемата госпожа ръка, качихме се тримата в един великолепен екипаж и тръгнахме към техния дворец. Там господствуваше изобилието, или по-точно разсипничеството, което в Париж се наблюдава у всички хора от тази класа: многобройно общество, игра на карти, великолепно ядене и непринудена веселост на масата. Вечерята трая до един часа през нощта; колата на уважаемата госпожа ме откара вкъщи. Тази къща бе отворена за мен през време на цялото ми пребиваване в Париж и аз не бива да пропусна да кажа, че тя ми беше от голяма полза. Вярно е, когато се казва, че чужденецът прекарвал в Париж скучно първите четиридесет дни. Аз обаче имах щастието да бъда въведен в обществото още в първите двадесет и четири часа по моя вкус и можех да бъда сигурен, че ще се чувствам удобно.

На следната сутрин ме посети Патю и ми подари своята хвалебствена реч в проза за умрелия маршал на Саксония. Ние излязохме заедно и се разхождахме в градината на Тюйлери, където той ме представи на мадам Бокаж.

От Тюйлери Патю ме заведе при една прочута оперна певица, госпожица Льо Фел, любимката на цял Париж и членка на Кралската музикална академия. Тя имаше три прелестни малки деца, които играеха вкъщи.

— Обожавам ги! — ми каза тя.

— Напълно заслужено, понеже са толкова красиви — отговорих аз, — макар че всяко дете има различно изражение.

— Наистина е така! Най-големият е син на херцог Дьо Анеси, вторият е син на граф Егмонт, а най-малкият е от Мезон Руж, който неотдавна се ожени за Роменвий.

— Ах, извинете, моля, помислих, че вие сте майка и на трите.

— Вие съвсем не сте се излъгали; аз съм майка им.

При тези думи тя погледна Патю и двамата се разсмяха, от което аз не се изчервих, но съзнах грешката си. Бях новак и още несвикнал с това жените да си присвояват някои права на мъжете. Но госпожица Льо Фел не беше безсрамна, тя принадлежеше даже към доброто общество, но както се казва, беше над предразсъдъците. Ако познавах по-добре нравите на времето, то сигурно бих знаел, че подобни неща бяха съвсем редни и че високопоставените господа, които разпространяваха по този начин своето благородно потомство, даваха своите деца в ръцете на майките, за което им плащаха значителни суми за отглеждането. Затова тези дами живееха толкова по-охолно, колкото повече собствени деца бяха насъбрали.

Вследствие на моето непознаване на тези парижки нрави, правех често неприятни грешки и без съмнение госпожица Льо Фел след моя дебелашки отговор, би се изсмяла всекиму в лицето, който би й казал, че съм умен.

Един ден бях при балетмайстора на операта Лани. Видях у него пет или шест млади момичета от тринадесет до четиринадесет години, всички придружавани от майките си и всички със скромно изражение, което говори за добро възпитание. Аз им казах ласкателства и те ми отговориха с наведени очи. Когато една от тях се оплака от главоболие, ѝ предложих моето шишенце за вдишване, а една от нейните другарки ѝ каза:

— Сигурно не си спала добре.

— О, не е от това — отговори моята Агнес, — мисля, че съм бременна.

На този неочакван отговор от страна на едно младо момиче, което по възраст и вид приемах за девица, отговорих:

— Не мислех, че госпожата е омъжена.

Тя ме погледна за миг изненадана, обърна се към приятелката си и двете се изсмяха високо. Засрамен, но повече заради нея, отколкото

заради себе си, си отидох, твърдо решен да не вярвам повече лекомислено за добродетел в една класа от жени, където тя е толкова рядка. Човек трябва да е толкова наивен, за да търси или предполага срамежливост в задкулисни нимфи, те намират за достойно да нямат никакъв срам и се подиграват с всекиго, който предполага у тях такъв.

Патю ме запозна с всички момичета, които бяха що-годе известни в Париж. Той обичаше красивия пол, но за негово нещастие нямаше темперамент като мен и любовта за удоволствие му струва живота през младите години. Ако бе останал жив, то той не би отстъпил много на Волтер, но на тридесет години плати на природата съдбоносния данък, от който никой не избягва. Аз узнах от учения една тайна, която прилагаша мнозина млади френски литератори, за да имат една напълно свършена проза. Отнех му тази тайна до известна степен чрез изненада.

Когато една сутрин бях при него, видях върху масата множество разхвърляни листове, изписани с два двадесетосрични неримувани стихове. Прочетох десетина от тях и му казах, че стиховете са наистина хубави, но тяхното четене доставя повече труд, отколкото удоволствие.

— Това са същите мисли — казах аз, — както в хвалебствената реч на маршала на Саксония, но трябва да ти призная, че прозата ми доставя много по-голямо удоволствие.

— Моята проза не би ти харесала, ако не беше написана преди това в неримувани стихове.

— Напразно си положил толкова голям труд.

— За труд не може да се говори, тъй като неримуваните стихове не ми създават никаква трудност. Пишат се като проза.

— Значи ти мислиш, че прозата ще бъде по-хубава, когато я взимаш от твоите собствени стихове?

— В това не може да има съмнение, тя става по-красива и аз се осигурявам, така че прозата ми да не е изпълнена с онези полустишия, които излизат от перото на автора, без той да забележи това.

— Това недостатък ли е?

— Много голям, непростим, една проза, която е изпълнена със случайни стихове, е по-лоша отколкото една поезия в проза.

— Всеки случай стихове, вмъкнали се като паразити в една надгробна реч, правят лошо впечатление.

— Положително. Вземи за пример Тацит, неговата история започва с изречението: „Градът Рим в началото се управляваше от царе.“ Това е един много лош латински хекзаметър, който големият историк положително не е поставил преднамерено и който той не е забелязал при преглеждане на произведението си, защото в противен случай би дал друга форма на израза. Не е ли лоша също и италианската проза, когато се срещат случайни стихове в нея?

— Много лоша. Но трябва да ти кажа, че много бедни улове вмъкват нарочно стихове, понеже мислят, че по този начин ще я направят по-благозвучна. Изобщо тъкмо това съзвучие е причината, за да ни упрекват. Впрочем мисля, че ти си единственият, който си прави този труд.

— Единственият? Съвсем не. Всички автори, на които неримуваните стихове не създават труд, си служат с тях. Попитай Кребийон, абат Дьо Воазенон, Льо Арп, попитай, когото искаш и ще ти се каже същото. Волтер е първият, който е приложил това средство в малките произведения, в които прозата му е вълшебна. Към последните спада например епистолът до госпожа Дю Шатле, той е великолепен. Прочети го и ако намериш в него дори един-единствен полустих, то можеш да кажеш, че не съм прав.

Този разговор възбуди любопитството ми и аз попитах Кребийон. Той потвърди казаното, но ме увери, че самият той никога не е писал по този начин.

Патю едва можа да дочака да ме заведе в операта, за да видя какво впечатление щеше да ми направи. Без съмнение един италианец трябва да я намери изключителна. Давах операта „Венециански тържества“, чието име ме заинтересува. За нашите четиридесет су отидохме в партера, където, макар че трябваше да се стои прав, имаше добро общество, понеже тази пиеса беше любимото забавление за французите.

След като превъзходният оркестър изсвири една много хубава увертюра, завесата се вдигна и видях красиви декори, които изобразяваха площад Сан Марко, гледан откъм малкото островче Сан Джорджо, но за мое неудоволствие, видях Палата на дожите, вляво, а голямата камбанария — вдясно, значи точно обратното, както е в действителност. Трябваше да се засмея на тази комична грешка, която не биваше да се допуска и нашето столетие, и Патю, комуто казах

причината, се засмя също. Музиката беше наистина хубава за стария вкус, но тя ме забавлява малко само в началото, защото беше нова за мен, а по-късно ме отегчи. Говорът с пеене ме умори както със своята монотонност, така и с надаваните на неподходящи места високи крясъци. Този говор на французите заменя според тях гръцкото пеене и нашия речитатив, който те намират отвратителен, но който биха обикнали, ако разбираха нашия език.

Действието представляваше един карнавален ден, в който венецианците отиват да се разхождат маскирани по площад Сан Марко. На сцената се явиха любовници, сводници и момичета, които завързваха интриги и ги разплитаха отново. Костюмите бяха своеобразни и неистински, но цялата пиеса беше забавна. Трябваше да се смея от сърце, особено когато видях да излизат иззад кулисите дождът и дванадесетте членове на съвета, всички с чудновати талари^[7], да играят голямо хоро. Внезапно чух партерът да ръкопляска силно, появи се висок красив танцьор с маска и с огромна черна перука, която падаше върху половината от гърба му. Облечен бе с отворен отпред талер, който стигаше чак до петите му, Патю ми каза с уважение:

— Това е неподражаемият Дюпре!

Бях чул да се говори за него и внимавах добре. Видях красивата фигура да се движи напред с отмерени стъпки. Когато дойде до предната част на сцената, танцьорът повдигна бавно своите закръглени ръце, движеше ги с пълна грация, протегна ги, кръстоса ги, направи леки и отмерени движения с краката си, малки стъпки, един кръстосан скок, едно завъртане и след това изчезна като зефир. Всичко това не трая даже й половин минута. Ръкопляскания, викове „браво“ от всички ъгли и краища на залата. Бях учуден от това и попитах приятеля си за причината.

— Ръкопляскаят на грацията на нашия Дюпре и на божествената хармония на неговите движения. Той е на шестдесет години и който го е гледал преди четиридесет години, намира, че е все същият.

— Как? Той никога не е танцувал другояче?

— По-добре не би могъл да танцува, защото това, което видя, е съвършено, а знаеш ли нещо, което да надминава съвършеното?

— Нищо, но при положение, че съвършенството не е само относително.

— В случая то е абсолютно. Дюпре прави винаги същото и всеки ден ние имаме илюзията, че го виждаме за пръв път. Това е могъществото на красивото и на доброто, на възвишеното и на истинското. Този танц е една хармония, той е единственият танц, за който вие, италианците, нямате никакво понятие.

Към края на второто действие Дюпре се появи отново с маскирано лице. Той танцува по друга мелодия, но в моите очи направи съвсем същото. Той пристъпи съвсем близо до рампата и застана за миг в красиво положение. Патю поиска от мен да му се възхищавам, признах му това, внезапно чух в партера хиляди гласове да викат:

— Ах, Боже мой, Боже мой, той се развива, той се развива!

Несъмнено, той имаше еластично тяло, което се развиваше и с това изглеждаше по-висок. Ощастливих Патю, като му казах, че Дюпре наистина притежава една съвършена грация. Непосредствено след това видях една танцьорка, която тичаше като фурия по сцената и правеше кръстосани скокове надясно и наляво и във всички посоки, но на малка височина. Въпреки това ѝ ръкопляскаха бясно.

— Тази е — каза ми Патю — прочутата Камараго^[8]. Поздравявам те, приятелю, че си дошъл навреме в Париж да я видиш, понеже тя е привършила вече дванадесетото си лустро.

Признах, че танцът ѝ е възхитителен.

— Тя е — продължи приятелят ми — първата танцьорка, която се е осмелила в нашия театър да прави скокове, защото преди нея танцьорките не правеха това. За учудване е също, че тя не носи гащи.

— Извинете, аз видях...

— Какво си видял? Това е кожата ѝ, която наистина не е от лилии и рози.

— Камараго — казах аз със съкрушено изражение — не ми харесва. Дюпре ми е по-симпатичен.

Един стар поклонник, който стоеше отляво до мен, ми каза, че на младини тя правила скока на баските^[9] и дори гаргуйадата^[10] и никой не видял бедрата ѝ, макар че тя танцувала с голи крака.

— Но, ако никога не сте виждал бедрата ѝ, как можете да знаете, че не носи трико?

— О, това са неща, които могат да се знаят, виждам, че господинът е чужденец тук.

— О, в това отношение напълно чужденец.

Това, което ми хареса най-много във френската опера, беше моменталната бързина, с която декорите биваха сменявани. В Италия нямат никакво понятие за това. Намерих възхитително също и започването на оркестъра с един удар на лъковете, но диригентът с неговата палка, която размахваше надясно и наляво с бесни движения, като че ли всички инструменти трябваше да свирят от само себе си, ми беше просто отвратителен. Възхищавах се също и от мълчанието на слушателите, което е голяма рядкост за един италианец, защото с пълно право се ядосват в Италия на шума, който се вдига, когато пеят артистите, и едва ли може да се изкаже колко смешно е след това мълчанието, когато се появят танцьорите. Човек би помислил, че италианците крият цялата си интелигентност в очите. Впрочем няма страна в света, където наблюдателят да не би могъл да намери нещо особено и неразумно, и то само затова, защото той може да прави сравнения, местните жители не могат да забележат тези грешки. Общо взето, операта ми достави удоволствие, но всецяло ме завладя френската комедия. Тук французите са наистина неподражаеми, те играят майсторски и другите народи не могат да им оспорват палмата на първенството.

Отивах всеки ден в театъра и макар понякога да не присъствувах дори и двеста души зрители, давах се класически пиеси при отлично изпълнение. Така гледах „Врагът на човечеството“, „Скъперникът“, „Тартюф“, „Играчът“, „Самохвалкото“ и много други. И въпреки че ги гледах често, винаги мислех, че ги гледам за пръв път. Бях дошъл в Париж тъкмо навреме, за да видя Саравен, Денвий, Дюменил, Госен, Клерон, Превий. Запознах се също с много артисти, които се бяха оттеглили от театъра и живееха от своите песни, но все още очароваха обществото, което приемаха у себе си. Между другото се запознах с прочутата Льо Васьор. Посещавах много дами с удоволствие и те ми разказваха извънредно интересни анекдоти. Изобщо бяха много услужливи, и то във всяко отношение. Един ден седях в една ложа с Васьор, даваше се една трагедия, в която младо момиче играеше мълчаливата роля на жрица.

— Колко е красива — казах аз.

— Да, прелестна. Тя е дъщеря на актьора, който играе приятеля. Много любезна е в обществото и обещава твърде много.

— С удоволствие бих се запознал с нея.

— О, Боже мой, това не е мъчно. Баща ѝ и майка ѝ са много почитени хора и съм убедена, че ще бъдат възхитени, ако отидете на вечеря у тях. Те не ще ви досаждат, ще си легнат и ще ви оставят да говорите свободно с момичето, докато ви се иска. Вие сте във Франция, господине, а тук познават стойността на живота и търсят начини да му се наслаждават. Ние обичаме насладата и се считаме щастливи, когато можем да си доставим наслада.

— Тези разбирания са прелестни, уважаема госпожо, но как бих могъл да имам нахалството да отида на обяд у хора, които съвсем не познавам и които също не ме познават?

— О, Боже мой, какво говорите? Ние познаваме целия свят! Вижте как се отнасям с вас. След представлението ще ви представя и запознанството е готово.

— Ще ви моля да ми окажете друг път тази чест.

— Когато искате.

---

[1] Пиер Карле де Шамблен де Мариво, френски автор на множество драми и романи (1688–1763). — Б.пр. ↑

[2] Фруктов ликьор. — Б.пр. ↑

[3] Проспер де Кребийон, френски поет и трагик (1674–1762). Най-известното му творение е „Зенобия и Радамис“, за което се говори тук. — Б.пр. ↑

[4] Квартал в Париж. — Б.пр. ↑

[5] Франсоаз д’Обине, маркиза де Ментенон (1635–1719), била натоварена тайно с възпитанието на децата на Людовик XIV и Мадам де Монтеспан. Тя се полюбила на краля и след смъртта на Мария-Терезия, станала негова тайна съпруга (1684). Оставила „Писма върху възпитанието“, които се отличават с рядка психологическа тънкость и изящен стил. — Б.пр. ↑

[6] Франсоаз де Графини (1695–1758), френска писателка, приятелка на Волтер. — Б.пр. ↑

[7] Облекло — мантия, носена от висшите сановници във Венеция. — Б.пр. ↑

[8] Мари Ан Камараго — прочута на времето си танцьорка, родена в Брюксел (1710–1770). Танците ѝ в Парижката опера са били триумф. — Б.пр. ↑

[9] Баски — жителите на Североизточна Испания, известни със своите бурни танци. — Б.пр. ↑

[10] Стар танц със завъртания. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕВЕТА

МОИТЕ ГРЕШКИ НА ФРЕНСКИ ЕЗИК, МОИТЕ УСПЕХИ, МОИТЕ МНОГОБРОЙНИ ПОЗНАНСТВА.
ЛЮДВИК ПЕТНАДЕСЕТИ. ПРИСТИГАНЕТО НА БРАТ МИ В ПАРИЖ.

Всички италиански артисти в Париж искаха да им гостувам, за да ми покажат своя блясък. Бях приет навсякъде великолепно. Карлин Бартинаци, любимият на цял Париж артист, който играеше ролите на Арлекин, ми припомни, че ме е виждал преди тринадесет години в Падуа, когато се връщал с майка ми от Петербург. Той ми даде великолепна гощавка в къщата на госпожа Дьо ла Кайери, при която живееше. Тази дама беше влюбена в него. Аз ѝ направих комплимент за четирите прелестни деца, които играеха около нея. Съпругът ѝ, който присъствуваше, ми отговори: Те са деца на господин Карлин.

— Възможно е, господине, но сега вие се грижите за тях, и понеже носят вашето име, то те трябва да считат вас за техни баща.

— Да, така е според закона, но Карлин е достатъчно почтен да се заеме веднага с тях, ако пожелае да ги напусне. Той знае, че те са от него и жена ми би била първата, която би протестирала, ако той не признае това.

Човекът съвсем не беше никакъв добродушен глупак, но понеже гледаше твърде философски на работата, то говореше за нея спокойно и даже с един вид достойнство. Той обичаше Карлин като приятел, а отношения от този род съвсем не бяха редки по онова време в Париж между хора от една известна класа. Двама високопоставени господа, Буфльор и Люксембург, си бяха разменили съвсем приятелски жените и двамата имаха деца от тях. Малките Люксембург се наричаха Буфльор, а малките Буфльор носеха името Люксембург. Потомците на тези бастарди са известни и днес още под същите имена.

Най-богатият измежду италианските комедианти беше Панталон, баща на Коралина и Камила и известен лихвар. Също и той бе така любезен да ме покани веднъж на обяд в семейството си и неговите две дъщери ме възхитиха. Коралина я издържаше принцът на Монако,

синът на херцога от Валентеноа, който беше още жив, а Камила беше влюбена в граф Мелфор, благодетелствуваният любовник на херцогиня Де Шартр, която по това време, след смъртта на нейния свекър, стана херцогиня Орлеан.

Коралина не беше толкова подвижна, както Камила, но по-красива. Започнах да я ухажвам в неподходящи часове, определени за официалния любовник. Поради това понякога се оказвах при нея тъкмо в момента, когато принцът идваше. При първата такава среща аз се поклоних и излязох, но впоследствие бях помолен да остана, защото князете само се отегчават, когато се намират на четири очи със своите любовници. Ние вечеряхме заедно и те имаха задачата да ме слушат, докато моята беше да ям и да разказвам.

Мислех, че трябваше да направя посещение на принца и бях приет отлично; но една сутрин, когато ме видя да влизам, той ми каза: „Ах, радвам се много, че ви виждам, понеже обещах на херцогиня Дьо Рюфе да ви заведа при нея; да отидем веднага.“

Аха, още една, херцогиня! Аз си казах: на добър час! Напред! Качихме се в един диابل, както се наричаше колата, която тогава бе на мода и към единадесет часа преди обяд бяхме у херцогинята.

Читателю, ако се придържах напълно към истината, то портрета, който би трябвало да нарисувам на тази сладострастна мегера^[1], би те ужасил. Представи си едно намазано с червило лице, върху което са се натрупали шестдесет зими, една покрита с пъпки кожа, едно мършащо с хлътнали бузи лице, една отвратителна физиономия, която развратът беше заклеил с печата на грозотата. Херцогинята лежеше сладострастно протегната върху една кушетка и при явяването ми извика с дива радост: „Ах, аха! Това е красив младеж! Ти си прелестен, принце, че си ми го довел. Седни тук, млади момко!“ Аз се подчиних покорно, но една смрад от мускус, която ми напомни за мъртвец, щеше без малко да ме задуши. Безсрамната херцогиня се изправи и показва едни разголени отвратителни гърди, които можеха да уплашат и най-храбрия. Под предлог, че има работа, принцът излезе, като ми каза, че щял да ми изпрати след малко своя диابل.

Щом останахме сами, начервеният скелет простря ръцете си, преди да имам време да се опомня и притисна мокрите си устни върху бузата ми, при което ужас премина по тялото ми, една от ръцете ѝ ме опипваше по най-неприличен начин и тя каза:

— Нека видя, петленце — имаш ли също хубав...?

Аз треперех, съпротивлявах се.

— О, не ставай дете! — извика новата Месалина — толкова ли си още неопитен?

— Това не, уважаема, но...

— О, ужасен човек! — извика тя, като ме пусна, — какво можеше да ми се случи!

Използувах удобния момент, взех си шапката и изчезнах толкова бързо, колкото можех; страхувах се само, че вратарят нямаше да ме пусне.

Взех един файтон и отидох у Коралина да ѝ разкажа случката.

Тя се смя много и се съгласи, че принцът ми е изиграл много лоша шега. Похвали присъствието на духа, като бях изтъкнал една възпираща ме причина. Но не искаше да повярва, че само съм излъгал принцесата. Все пак аз хранех известна надежда, защото предполагах, че тя само не ме считаше достатъчно влюбен.

Три или четири дни по-късно вечерях сам с нея. По този случай аз се защитих така убедително и накрая се сбогувах с такива недвусмислени изрази, че тя ме утеши за следния ден.

— Принцът — каза ми тя ще се върне едва утре от Версай, значи, утре ще отидем и ще се завърнем напълно доволни в Париж.

— Отлично!

На другия ден към десет часа ние се качихме в един кабриолет и стигнахме до бариерата. В момента, когато искахме да я преминем, се появи един човек, извика внезапно: „Стой! Стой!“

Той беше кавалер Дьо Виртемберг, който, без да ме удостои с поглед, започна да прави комплименти на Коралина; след това ѝ каза нещо на ухото. Тя отговори по същия начин и след това се обърна към мен, разтърси ми ръката и каза, смеейки се:

— Имам важна работа с принца. Идете сам в „Заешкия храсталак“, мили приятелю, обядвайте там и ме посетете утре.

Читателю, ако си се намирал някога в подобно положение, то ще можеш лесно да си представиш каква ярост ме обзе. Ако не си преживял никога нещо подобно, толкова по-добре за тебе.

Кабриолетът ми беше станал отвратителен, аз скочих и казах на кочияша да върви по дяволите. След това наех първия файтон, който намерих и се упътих право при Патю, комуто разказах с пяна на устата

приключението си. Вместо да ме съжали или да одобри възмущението ми, Патю, по-разумен от мене, се изсмя на приключението ми и каза:

— Бих искал да ми се случи нещо подобно, защото сега си сигурен, че при следващата среща красавицата ще бъде твоя.

— Не я искам вече, презирам я ужасно.

— Би трябвало да я презираш преди това, но, понеже работата е вече свършена — какво ще кажеш, ако отидем да се нахраним в хотел Дьо Рул, та да можеш да се успокоиш?

— Наистина предложението е отлично: напред!

„Хотел Дьо Рул“ беше прочут в цял Париж, но аз още не го знаех. Съдържателката го бе подредила изискано и държеше в него дванадесет до четиринадесет отбрани нимфи; освен това, имаше всички удобства каквито човек би могъл да пожелае: изискана трапеза, удобни легла, чистота, самота в прекрасна градина. Готвачът беше отличен и вината ѝ — превъзходни. Тя се наричаше госпожа Пари, което, без съмнение, беше измислено име, но което ѝ беше напълно достатъчно. Бе покровителствувана от полицията. Къщата ѝ се намираше доста далеч от Париж, затова не можеше да бъде сигурна, че посетителите на благотворителното ѝ заведение са хора, които стоят над средната класа. Вътрешният ред бе точно установен и за всяко удоволствие бе определила разумна такса. Плащаха се шест франка за една закуска с някоя нимфа, двадесет за един обяд и двойно за една нощ. Намерих къщата далече надминаваща славата си и се зарадвах, че не бях отишъл към „Заешкия храсталак“.

Качихме се на един файтон и Патю каза на кочияша:

— Към Шарент!

— Разбирам, господине.

След половинчасово пътуване колата спря пред един вход, над който се четеше „Хотел Дьо Рул“. Вратата беше затворена. Някакъв швейцарец с големи мустаци излезе от една странична врата и ни разгледа със сериозно изражение. Една едноока жена на около петдесет години, но която носеше още следите от някогашна хубост, дойде при нас, поздрави ни учтиво и ни попита дали желаем да се нахраним. След нашия положителен отговор тя ни заведе в една красива зала, където видяхме четиринадесет млади момичета, всичките красиви и еднакво облечени с муселинени рокли. При появяването ни те станаха и се поклониха грациозно. Всички бяха

почти на една и съща възраст, някои руси, други черни или кестеняви: за всеки вкус се намираше нещо. Ние ги разгледахме, като казахме по няколко думи на всяка и направихме избора си. Двете избрани нададоха радостен вик, прегърнаха ни с една страст, която някой новак не би могъл да сметне за нежност, и ни заведоха в градината, за да прекараме там времето, докато ни повикат за вечеря.

Градината, беше голяма и така подредена, че можеше да служи на любовта или ако не на любовта, то поне на радостите, които трябва да заменят любовта. Госпожа Пари ни каза: „Сега, господа, наслаждавайте се на хубавия въздух и на сигурността, във всяко отношение; моята къща е храм на спокойствието и на здравето.“

Избраната от мен хубавица приличаше донякъде на Коралина и това обстоятелство ме караше да я намирам прелестна. Но всред най-сладкото занимание ни повикаха. Бяхме нахранени много добре и се чувствувахме в настроение за нови дела, когато еднооката се появи с часовник в ръка и ни съобщи, че нашето забавление е свършило.

Дадох знак на Патю, който започна първо с няколко философски разсъждения, но след това се обърна към госпожа директорката и ѝ каза:

— Ще поръчаме порцията още веднъж, като удвоим възнаграждението.

— Както искате, господа!

Ние се върнахме в залата и започнахме новата разходка. Точно както първия път, радостта ни бе смутена от строгата точност на госпожата.

— Ах, това е вече твърде много, госпожо!

— Мили приятелю, нека да се качим за трети път, да изберем трети път и да прекараме нощта тук.

Великолепен план, който напълно одобрявам.

— А мадам Пари одобрява ли плана?

— Аз самата не бих могла да го съставя по-добре, господа, той е създаден от майсторска ръка.

След като направихме новия си избор в залата, всички други се смееха на първите, които не бяха съумели да ни задържат, а за да си отмъстят, последните казаха, че сме били лигльовци.

Аз бях учуден от новия си избор. Бях взел една истинска Аспазия и благодарих на случая, задето не я бях открил първите два пъти, тъй

като имах намерението да я притежавам четиринадесет часа непрекъснато. Тази красавица се наричаше Сен Илер, тя е същата, която стана прочута с това име в Англия, където един лорд я отведе година по-късно. Отначало тя беше обидена, задето не я бях удостоил с избора си нито първия, нито втория път и ме гледаше гордо и с презрение, но скоро ми се удаде да ѝ обясня, че това е щастлива случайност, понеже вследствие на това тя ще може да остане по-дълго време с мен. Тогава тя започна да се смее и стана възхитителна.

Момичето имаше ум, образование и дарба — с една дума, всичко, което беше необходимо, за да има усет в поетата от нея кариера. Докато вечеряхме, Патю ми каза на италиански, че искал да избере тъкмо нея за себе си, когато аз съм я взел, а на следната сутрин ми каза, че спал през цялата нощ. Сен Илер беше много доволна от мен и се хвалеше с това пред приятелите си. Тя стана причина да посетя няколко пъти „Хотел Дьо Рул“. Тя беше много горда, че ме е пленила.

Тези посещения станаха причина да се охлади любовта ми към Коралина. Един венециански музикант на име Гуадани, красив, способен в изкуството си и умен, я спечели три седмици след като прекратих връзките си с нея. Красивият младеж, който само привидно притежаваше мъжка сила, я заинтересува и стана причина за скъсването ѝ с принца, който я изненада на местопрестъплението. Но Коралина успя да го усмири; след известно време те отново се помириха, и то така сърдечно, че резултатът беше една кукличка. Беше момиче, на което принцът даде името Аделаида и една зестра. След смъртта на баща си, херцог Валентеноа, принцът напусна Коралина окончателно, за да се ожени за госпожица Де Бриньола от Генуа. Коралина стана любовница на граф Дьо ла Марш, бъдещия принц Конти. Коралина не е вече жива; не е жив също и синът, когото тя доби от него и когото принцът провъзгласи за граф Монреал.

Госпожа дофината роди принцеса, която бе украсена с титлата госпожа Дьо Франс.

През август в Лувъра се състоя художествена изложба на членовете на Кралската рисувадна академия и понеже не видях в нея нито една картина с боен сюжет, реших да извикам брат си в Париж. Той живееше във Венеция и имаше талант да рисува.

Понеже Паросели, единственият френски изобразител на сражения, бе починал и аз вярвах, че Франческо би могъл да има успех и да се издигне. Поради това писах на господин Гримани и на брат си и ми се удаде да ги убедя; между другото той дойде в Париж едва в началото на следващата година.

Людвиг Петнадесети обичаше страстно лова и имаше навика да прекарва всяка година по шест седмици във Фонтенбло. Към средата на ноември той беше винаги във Версай. Това пътуване му струваше, или по-точно на Франция, пет милиона.

Той вземаше със себе си всичко, което можеше да допринесе за забавлението на всички чужди посланици и на неговия многочислен двор. Затова го следваха членовете на италианската и френската комедия, артисти и артистки от операта.

През време на тези шест седмици Фонтенбло беше много по-блестящ от Версай; въпреки това парижките представления в операта не се прекратяваха — толкова многобройни бяха трупите.

Бащата на Балети, чието здраве се възстанови, трябваше да отиде заедно със Силвия и цялото семейство във Фонтенбло. Те ме поканиха да ги придружа и да живея с тях в къщата, която бяха наели. Случаят беше прекрасен. Аз мислех, че не трябва да отказвам, тъй като никога не бих могъл да намеря по-добра възможност да се запозная с целия двор на Людвиг Петнадесети и с всички чужди посланици. Представих се на господин Де Морозини, който днес е прокурор на Сан Марко, а тогава беше посланик на републиката в Париж.

В първия ден, когато се даваше опера, аз си позволих да го придружа. Музиката бе от Люли^[2]. Аз седях в партера точно под ложата на Помпадур^[3], която не познавах. При първото действие видях да се явява на сцената прочутата лъо Мор и я чух да надава един толкова неочакван вик, че помислих, че е полудяла. Засмях се съвсем невинно, без да допускам, че някой би могъл да ми се сърди за това. Един кавалер със синя лента-орден, който седеше до маркизата, ме попита с груб тон от коя страна съм. Отговорих със същия тон:

— От Венеция.

— Аз съм бил там и съм се смял много на речитатива на вашата опера.

— Вярвам ви, господине, и съм убеден, че никому не е дошло на ума да ви попречи да се смеете.

На моя малко рязък отговор госпожа Дьо Помпадур се засмя; тя ме попита дали наистина съм оттам долу^[4]?

— От къде долу?

— От Венеция.

— Венеция, госпожо, не е долу, а горе.

Този отговор им се видя още по-чудноват, отколкото първия и цялата ложа започна да спори дали Венеция е долу или горе. Очевидно се прие, че имам право, понеже не бях нападнат повече. Слушах операта вече без да се смея, но понеже имах хрема, ползувах се често от носната си кърпичка. Същият господин със синята лента-орден, се обърна отново към мен и ми каза, че очевидно прозорците на стаята ми не са се затваряли добре. Този господин, когото не познавах, беше маршал Ришельо^[5].

Половин час по-късно господин дьо Ришельо ме попита коя от двете главни героини намирам по-красива.

— Тази там, господине.

— Но тя има грозни крака.

— Не се виждат, господине; освен това, когато преценявам красотата на една жена, преди всичко оставям краката настрана.

Тази случайно подхвърлена дума, за чието значение съвсем не бях помислил, събуди любопитството на цялата ложа. Моят случайно измислен виц стана прочут и господин маршалът ме прие по най-любезен начин.

Измежду чуждите посланици аз се привързах особено към един пратеник на пруския крал, шотландския лорд маршал Кит^[6]. По-късно ще стане дума и за него.

В деня на пристигането ми във Фонтенбло отидох сам в двора, видях Людвиг Петнадесети, най-красивия крал, да отива на литургия; видях кралското семейство и всички придворни дами, чиято грозота ме изненада толкова, колкото торинските придворни ме бяха изненадали със своята красота. Всред тази грозота още повече ме изненада виждането на една истинска красота. Попитах коя е дамата. Един кавалер, който стоеше до мен, ми отговори:

— Тя е госпожа дьо Брион^[7], чиято добродетелност е по-голяма от красотата ѝ; защото за нея не само че няма скандални истории, но тя не е дала никога ни и най-малък повод на порочността да измисли нещо за нея.

— Може би просто не са научили нищо за нея.

— О, господине, тук се узнава всичко.

Скитах сам из вътрешните стаи, когато видях внезапно десетина грозни дами, които изглеждаха по-скоро да тичат, отколкото да ходят: те стояха така несигурно на краката си, че изглеждаха постоянно като че ще паднат напред. Понеже един господин стоеше наблизко до мене, любопитството ме накара да го запitam откъде идват дамите и защо вървят така особено.

— Те идват от кралицата, а стоят така зле на краката си, защото обувките им имат много високи токове, поради което трябва да вървят с прегънати колене, за да не паднат на носа си.

— Защо не носят по-ниски токове?

— Такава е модата.

— О, глупавата мода!

Влизайки наслуки в една галерия, видях да преминава кралят, опиращ едната си ръка на раменете на господин Д'Аржансон^[8].

„О, раболепствие! — помислих си аз, — може ли един човек да се съгласи да носи по такъв начин хомот? И може ли един човек да се мисли за толкова издигнат над другите, че да усвои подобни маниери?“

Людвиг имаше най-красивата глава, която може да се помисли и той я носеше с величествена грация като величество. Никога не се е удало и на най-сръчния художник да предаде изрази на тази чудесна глава, когато владетелят я обръщаше благосклонно настрана, за да погледне някого. Неговата красота и неговата грация пленяваха от пръв поглед. Когато го видях, помислих, че съм срещнал идеалния крал, който аз, за мое разочарование, не бях открил в краля на Сардиния. Не се съмнявах, че госпожа дьо Помпадур бе влюбена в това красиво лице.

Стигнах до една великолепно зала и видях около десетина дворцови кавалери да се разхождат насам-натам и една маса за най-малко двадесет души, която обаче беше наредена само за едно-единствено лице.

— За кого е тази маса.

— За кралицата: Ето, тя иде.

Видях кралицата на Франция, тя не беше си сложила никакво червило и беше облечена просто, главата покрита с голяма барета. Лицето ѝ беше състарено, а изражението ѝ — набожно. Тя пристъпи до

масата и благодари любезно на две монахини, които сложиха една чиния с прясно масло. Кралицата седна и двадесетте кавалери се наредиха веднага в полукръг на десет крачки от масата. Аз се присъединих към тях, като им подражавах в благоговейното им мълчание.

Нейно Величество започна да се храни, без да погледне някого, понеже държеше очите си наведени към чинията. Едно поднесено ястие ѝ хареса, тя поиска да ѝ дадат втори път от него и сега очите ѝ измериха полукръга пред нея, за да видят дали между тези наблюдатели не се намира някой, комуто би трябвало да даде сметка за своето лакомство. Тя го откри и каза:

— Господин Фон Льовендал^[9]!

В отговор на това повикване една великолепно мъжка фигура пристъпи напред, поклони се и каза:

— Госпожо.

— Мисля, че това рагу е фрикасе от кокошка.

— На същото мнение съм госпожо.

След този отговор, даден с най-сериозен тон, кралицата продължи да се храни и маршалът се върна, вървейки заднешком, на мястото си. Кралицата завърши обяда, без да каже нито дума повече и се върна обратно в стаите си, както беше дошла. При това аз си помислих, че ако кралете на Франция се хранеха винаги по същия начин, то не бих завиждал никому за честта да бъде техен сътрапезник.

Бях възхитен, че видях най-прочутия военачалник, на когото Берген-оп-Зом^[10] трябваше да се предаде, но с вътрешна болка чух, че един такъв велик човек трябваше да отговори на въпроса за едно фрикасе от кокошка със същия тон, с който един съдия произнася смъртна присъда.

Обогатен с този анекдот, аз го разказах у Силвия по време на един обяд с хора, подбрани измежду най-приятното общество.

Няколко дни по-късно бях към десет часа сутринта отново в двореца и се включих в шпалира заедно с дворцовите кавалери, за да имам удоволствието да видя как кралят отива на литургия и за да видя разголените гърди и рамене на неговите дъщери госпожи Дьо Франс. Внезапно забелязах Кавамаки, която бях видял наскоро в Чезена под името госпожа Кверини. Ако видят ѝ ме изненада, то тя беше не по-

малко учудена да ме види на такова място. Маркиз Дьо Сен Симон, пръв камерхер на принц Конде, ѝ подаде ръка.

— Сеньора Кверини! Вие тук?

— Спомням си думите на кралица Елизабет: „Нищожният е навсякъде.“

— Сравнението е много вярно, уважаема госпожо.

— Шегувам се, мили приятелю. Идвам тук, за да видя краля, който не ме познава, но утре посланикът ще ме представи.

Тя пристъпи на пет или шест крачки пред мене в редицата близо до вратата, от която кралят трябваше да излезе. Негово Величество се появи и загледа така наречената сеньора Кверини. Без съмнение тя не му хареса, тъй като, без дори да се спре, каза на приятеля си знаменитите думи, които Джулиета трябваше да чуе: „Тук имаме по-красиви“.

След ядене отидох при венецианския посланик. Заварих го по време на десерта. От дясната му страна седеше госпожа Кверини, която ми каза най-ласкателни, и най-приятни неща. Това беше необикновено за една луда глава, която нямаше никаква причина да ме обича. Все пак, аз прозрях причината за държанието ѝ и реших да не я разочаровам, а даже да ѝ отмъстя благородно.

Тя беше насочила разговора върху господин Кверини и посланикът я поздрави, задето той ѝ е отдал нужното внимание, като се е оженил за нея.

— Понеже аз не знаех това — добави той.

— Но от женитбата има вече повече от две години — каза Джулиета.

— Това е факт — поех аз думата, — защото преди две години генерал Спада я представи на всички благородници в Чезена, където имах честта да престоя, под името и с титлата Нейно Превъзходителство госпожа Кверини.

— Не се съмнявам, — каза посланикът, като ми хвърли остър поглед, — понеже самият Кверини ми писа за това.

Когато няколко мига по-късно исках да се сбогувам, посланикът ми каза, че получил много писма, чието съдържание искал да ми съобщи и ме помоли да отида с него в работния му кабинет. Там той ме попита, какво се говори във Венеция около тази женитба.

— Никой не знае нищо, говори се даже, че най-старият от къщата Кверини ще се ожени за една Гримани, но аз ще пиша за новината във Венеция.

— Каква новина?

— Че Джулиета е наистина госпожа Кверини, понеже Ваше Превъзходителство ще я представи на краля като такава.

— Кой ви каза това?

— Самата Джулиета.

— Може би е променила намерението си.

След това аз му предадох думите, които кралят беше казал на господин Дьо Ришельо относно Джулиета.

— Ах, тъй! — каза Негово Превъзходителство, — сега разбирам защо Джулиета не желае вече да му бъде представена.

По-късно узнах, че господин Дьо Сен Кантен, тайният министър на краля, дошъл след литургията при красивата венецианка и ѝ казал, че кралят на Франция трябва да има много лош вкус, тъй като не я намерил по-красива, отколкото много други дами, които се намирили в неговия двор.

На следния ден Джулиета отпътува от Фонтенбло.

В началото на моите спомени аз говорих за красотата на Джулиета. Лицето ѝ наистина беше изключително прелестно, но красотата ѝ беше малко прецъфтяла, когато дойде във Фонтенбло.

Видях я отново в Париж у посланика и смеейки се, тя ми каза, че само се пошегувала като се нарекла госпожа Кверини, и че съм щял да ѝ направя удоволствие, ако я наричам за в бъдеще само с истинското ѝ име графиня Преати. Помоли ме да я посетя в хотел „Люксембург“, където живеела. Аз отивах често, за да се забавлявам с нейните интриги, но за щастие бях разумен да не се забърквам никога в тях.

Тя прекара четири месеца в Париж и има дарбата да накара секретаря на венецианската легация, господин Занки, един любезен, благороден и образован мъж да се влюби в нея, и то в такава степен, че беше решен да се ожени за нея. Но в един момент, за което може би съжаляваше после, тя се отнесе зле с него и глупакът умря от мъка. Посланикът на императрицата Мария Терезия, граф Кауниц^[11], я хареса; също и граф фон Цинцендорф. Но човекът, на когото тя сериозно разчиташе и чиято жена искаше да стане, беше граф Сен Симон; този граф би се оженил за нея, ако не бе му дала лъжливи

адреси, от които да се осведоми за произхода ѝ. Естествено, семейството Преати от Анкона я отрече и господин Дьо Сен Симон, който въпреки любовта си бе запазил малко здрав разум, има силата да я напусне. Накъсо, Париж не бе никакво Елдорадо за моята красива съотечественица, защото трябваше да остави там диамантите си като залог. Тя се върна във Венеция и се омъжи там за сина на същия учител, който шестнадесет години преди това я беше измъкнал от сиромашията. Тя почина преди десет години.

Аз все още вземах уроци по френски при моя добър стар Кребийон. Въпреки това казвах често обратното на това, което исках да изразя! Много дами от висшите кръгове ме помолиха да ги уча италиански, та, както казваха те, да можели да си доставят удоволствието да ме учат на френски; при тези контакти аз печелех повече отколкото те.

Госпожа Преодо, една от моите ученички, ме прие един ден лежаща в леглото си, като ми каза, че нямала желание да вземе урока си, защото предната вечер взела лекарство. Превеждащ глупаво един италиански израз буквално, аз я попитах с тон на искрено съчувствие дали се е облекчила добре.

— Господине, какво питате! Вие сте непоносим.

Аз повторих въпроса си, нова червенина от ярост заля страните на дамата:

— Не изговаряйте никога тази отвратителна дума!

— Можете да се възмущавате колкото обичате: тя е тъкмо подходящата дума.

— Напротив, съвсем неподходяща, господине; но да оставим тази тема. Желаете ли да закусите?

— Не, закусих вече; пих едно кафе.

— Ах, мили Боже. Що за глупава закуска!

— Пих едно кафе и изядох две сладки, потопени в кафето, както правя всяка сутрин.

— Но това е глупаво, приятелю, едно кафе, това е заведението, където се продава кафето; пие се чаша кафе.

— Добре! Изпийте вие чашата. Ние в Италия казваме едно кафе и имаме толкова ум да не мислим, че това е заведението.

— Той иска непременно да има право! А двете сладки? Как сте ги изяли?

— Потопих ги в кафето, понеже не бяха по-големи от тези, които имате тук на масата.

— И това вие наричате сладки? Кажете сухари.

В този момент влезе нейният мъж и аз му разказах набързо целия наш разговор.

Той много се смя, но ми даде право. Докато говорехме, дойде неговата племенница, едно младо момиче на четиринадесет години, възпитано, скромно и умно. Бях ѝ дал пет или шест урока и понеже обичаше много италианския език и непрекъснато се упражняваше, то започна вече да говори. Тя поиска да ми направи един комплимент на италиански, но се обърка.

Господин Преодо и неговата жена избухнаха веднага в смях; госпожицата бе смутена, но аз бях безмълвен. Но станалото беше станало. Важен, аз взех една книга, надявайки се, че техният смях ще престане. Впрочем, когато французите се развеселяваха от грешките, които правех в езика им, то аз не им отвърщах със зло, като излагах известни смешни обичаи.

— Господине — казах на един, — как е вашата госпожа съпруга?

— Вие ѝ правите голяма чест!

— О, моля ви, за каква чест говорите, когато думата е само за здравето?

В Булонската гора видях един млад човек да препуска бясно с коня си, но не можа да го овладее и най-после конят го хвърли. Аз улових коня и побързах да помогна на младия човек да се изправи.

— Причинихте ли си болка?

— О, благодаря, господине, напротив!

— Как, по дяволите, напротив! Значи, сте си причинили удоволствие?

И хиляди безсмислици от този вид!

Един ден бях за пръв път у госпожа президентката дьо Н., когато влезе нейният племенник, едно блестящо конте и тя ме представи, като ми съобщи името и родината ми.

— Как, господине, вие сте италианец? Господи, вие изглеждате толкова добре, че бих могъл да се басирам, че сте французин!

— Господине, вашият вид ме заблуди по същия начин. Бих могъл да се закълна, че вие сте италианец.

Бях на обяд у лейди Ламберт с многобройно и блестящо общество. На пръста ми бе забелязан един карнеол^[12], на който бе издълбана с голямо изкуство главата на Людовик XV. Моят пръстен обиколи масата и всеки намери, че приликата е поразителна.

Една млада маркиза, която минаваше за особено остроумна, ме попита със сериозно изражение:

— Наистина ли е антика?

— Камъкът, уважаема госпожо, положително.

Всички се изсмяха, с изключение на любезната разсеяна, която съвсем не обърна внимание. При десерта се заговори за носорога, който можел да се види за двадесет и четири су на панаира в Сен Жермен.

— Да отидем!

Качихме се в нашите коли и пристигнахме. Направихме няколко обиколки из алеите, докато намерим точното място. Аз бях единственият кавалер и имах да предпазвам от тълпата две дами, а духовитата маркиза вървеше пред нас. Накрая на алеята, където, както ни се каза, трябваше да се намира животното, седеше един човек, за да събира входната такса. Този човек носеше африканско облекло, имаше наистина тъмна кожа и беше много дебел; но, въпреки това, все пак имаше човешки образ и даже подчертано мъжки и хубавата маркиза не би трябвало да се заблуди. Но в нейната занесеност тя се приближила до него и го запитала:

— Господине, вие ли сте носорогът?

— Влезте, госпожо, влезте!

Ние щяхме да се задушим от смях, особено когато маркизата видя животното и се почувствува задължена да помоли неговия господар за извинение, като го увери, че през живота си тя не е виждала никога носорог и затова той не бива да се чувствува обиден, че тя се е заблудила.

Един ден бях във фойето на италианската комедия, където в антрактите идваха най-знатните господа, за да разговарят и да се смеят с артистките, които седяха там и чакаха момента за излизането си на сцената. Аз седнах до сестрата на Коралина Камила, която разсмивах, като ѝ разказвах сладки безсмислици. Един млад съветник се ядосваше от това, че я забавлявах и ме нападна по един много пристрастен начин, критикувайки едно мнение, което бях изразил за една

италианска пиеса, при това той си позволи да покаже лошото си настроение, като критикуваше моя народ. Гледайки смеещата се Камила, му връщах всяка нападка. Около нас се беше образувал голям кръг, който следеше внимателно борбата, която дотогава се водеше само с оръжието на шегата и не съдържахше нищо неприятно. Но изглежда, че започваше да става сериозно, когато контето насочи думите върху градската полиция и каза, че от известно време било опасно да се ходи нощно време пеша из парижките улици.

— През миналия, месец са обесени на Гревския площад седем души на дърветата, от които петима италианци; това е изумително.

— В това няма нищо изумително — отвърнах аз — защото почтените хора се оставят на драго сърце да бъдат обесени далеч от тяхното отечество; например през последната година бяха обесени между Неапол, Рим и Венеция шестдесет французи; пет срещу двадесет и шестдесет; значи, както виждате, това е само една обменна сделка.

Смеещите се наоколо бяха на моя страна и хубавият господин съветник малко се позабърка от това. Един от тях намери отговора ми добър, приближи се до Камила и я попита тихо кой съм. С това запознанството бе направено. Това беше господин Дьо Марини. Запознанството с него много ме зарадва заради моя брат, когото очаквах всеки ден. Господин Дьо Марини беше главен интендант на кралските здания, а управляваше така също и художествената академия. Говорих с него относно брат си и той обеща благосклонно да го покровителствува. Един друг млад кавалер, с когото водих разговор, ме помоли да го посетя; това беше херцог дьо Маталон. Казах му, че съм го виждал преди осем години като дете в Неапол и че съм много задължен към неговия вуйчо, дон Лелио; младият херцог беше във възторг от това и ние станахме интимни приятели.

През пролетта на 1751 година брат ми дойде в Париж и нае жилище у госпожа Кенсон, където живеех и аз. Той започна да работи с успех за частни лица, но неговата главна цел беше да завърши една картина, за да я представи на преценката на академията.

Затова го представих на господин Дьо Марини, който го прие много добре и го насърчи, като му обеща своето покровителство.

След това той се отдаде отново на своето следване, и то с голямо усърдие. Господин Де Морозини^[13] се беше върнал във Венеция и

посланик на негово място бе станал господин де Мочениго^[14]. Бях му препоръчан от господин Де Брагади, но и той отвори къщата си за мен, както и за моя брат, защото схващаше като свой дълг да покровителствува последния като венецианец и като млад художник, който се стреми да се издигне чрез своята дарба.

Господин Де Мочениго имаше благ характер. Той обичаше играта и винаги губеше, обичаше жените и беше нещастен, тъй като не умееше да ги привлича. Две години след неговото пристигане в Париж той се влюби в госпожа дьо Коланд и понеже не успя да извоюва нейната любов, се самоуби.

Госпожа дофината роди бургундския херцог и веселите празненства, които се състояха по този случай, днес ми се струват невероятни, като виждам това, което същият този народ прави против своя крал. Народът иска да се освободи, неговото честолюбие е благородно, защото човекът не е създаден да бъде роб на волята на друг човек, но какво ще излезе от тази революция на един многоброен, велик, умен и лекомислен народ? Времето ще ни научи.

Чрез херцог Дьо Мотолон се запознах с римските князе дон Маркантонио и дон Джанбатиста Боргезе, които се забавляваха в Париж, където живееха.

Имах възможността да забележа, че на тези римски първенци се даваше само титлата маркиз, когато биваха представяни във френския двор. Княжеската титла се отнасяше за руските князе, които биваха представяни в двора. Наричаха ги с руското име княз, а това им беше все едно, тъй като и тази дума означава княз. Относно титлите френският двор е бил винаги дребнав, по най-глупав начин. Забелязал съм, че кралят се обръща към своите епископи само с „абат“, въпреки че тези господа държат извънредно много за своите титли. Ако някой от благородниците от неговото кралство не впишеше името си в списъка на кавалерите, които се поставят в услуга на двора, той се правеше, че не ги познава.

Но високомерието бе внушено на крал Людовик само чрез неговото възпитание, то не му бе вродено. Когато неговият посланик му представеше някого, то представеният си отиваше с увереността, че кралят го е виждал, но това бе всичко. Освен това кралят беше много учтив, особено спрямо дамите, също и спрямо своите любовници на обществени приеми. Който проявеше и най-малката нетактичност

спрямо тях, изпадаше в немилост. Никой не притежаваше в по-голяма степен от него великата кралска добродетел, която се нарича лицемерие. Той знаеше добре да пази тайна и беше очарован, когато беше сигурен, че никой, освен него не я знаеше. Кавалерът Д'Еон е един малък пример за това, защото само кралят знаеше и беше знаел винаги, че той е жена и целият спор с външното министерство относно фалшивия кавалер беше една комедия, която кралят остави за свое удоволствие да се изиграе до край.

Людовик беше велик във всичко и би бил без недостатъци, ако ласкателството не го беше принудило да има такива. Но как би могъл да съзнае грешките си, когато всеки ден му се повтаряше, че той е най-добрият измежду всички крале. Тъжна е съдбата на кралете! Жалки ласкатели вършат постоянно всичко необходимо, за да ги поставят още повече под нивото на обикновените смъртни.

По това време принцесата на Ардор доби малък принц. Съпругът ѝ, който беше неаполитански посланик, изказа желанието Людовик XV да бъде кръстник и кралят се съгласи. Той подари на своя кръщелник един полк, но майката, която не обичаше войската, не искаше да чуе за това. Маршал дьо Ришельо ми разказа, че не е виждал никога краля да се смее така сърдечно както при този своеобразен отказ.

У херцогиня дьо Фулви се запознах с госпожица Госен, наречена Лолот. Тя беше любовница на английския посланик лорд Елбемарл, един умен, благороден и щедър мъж. Една вечер той се оплакал на своята приятелка, че тя славела красотата на звездите, които блестели на небесния свод, тъй като знаела, че той не могъл да ѝ ги подари. Ако лорд Елбемарл беше посланик в Париж, когато се стигна до разрыв между Франция и Англия, той би отстранил всички спорове и нещастната война, в резултат на която Франция загуби Канада, не би се водила. Нека не се съмняваме, че съгласието между два народа зависи почти винаги от посланиците, които те поддържат в дворовете, където има опасност от несъгласие.

Имаше само едно мнение за любовницата на този знатен лорд. Тя притежаваше всички качества, за да стане негова жена; първите къщи на Франция не намираха, че беше необходима титла на една лейди Елбемарл, за да я приемат с уважение, и никоя дама не намираше за неприлично да я види до себе си, макар че бе известно, че тя нямаше никаква друга титла, освен тази на любовница на лорда. Тя беше

преминала на тридесет години от ръцете на майка си в тези на лорд Елбемарл и нейното поведение е било винаги достойно. Тя имаше деца, които лордът бе признал, и умря като графиня де Кронвий. Ще говоря по-късно за нея.

При господин Де Мочениго имах също възможност да се запозная с една венецианска дама, вдовицата на английския рицар Уейн. Тя дойде с децата си от Лондон, където е трябвало да отиде, за да им осигури наследството на нейния починал съпруг, понеже те биха изгубили всичките си права, ако не бяха приели английската религия. Доволна от успеха си, тя се връщаше сега обратно във Венеция. Най-голямата ѝ дъщеря, дете на дванадесет години, носеше, въпреки младостта си, на своето лице всички признаци на съвършенство. Сега тя живее във Венеция като вдовица на граф Розенберг, който умря там като посланик на кралицата и императрица Мария Терезия. Тя блести със своя нравствен живот и с всички обществени добродетели, с които е украсена. Никой не открива в нея друга грешка, освен тази, че не е богата; но самата тя забелязва това, само защото не е в състояние да стори всичките добрини, които би пожелала да направи.

В следващата глава читателят ще види как имах един малък пазарлък с френската справедливост.

---

[1] Една от фуриите (гр. мит.); фигуративно: зла жена. — Б.пр. ↑

[2] Жан-Батист Люли, френски композитор от италиански произход (1633–1687). Спечелил благоволенieto на Людовиг XIV, той пише музика за балетите на краля, също и за балетите-комедии на Молиер. Бил директор на Парижката опера, на която дал голям блясък. Автор на оперите „Психея“, „Прозерпина“, „Артемида“ и др. — Б.пр. ↑

[3] Жана Антоанета Поасон, маркиза де Помпадур, съпруга на банкера Поасон, станала фаворитка на Людовиг XV (1721–1764). Хитра амбициозна и нелишена от култура и художествен вкус, тя упражнявала голямо влияние върху краля, управлението и външната политика. С право Фридрих II Велики казвал, че във Франция царувал котилйонът. Много разточителна, тя покровителствувала и хората на изкуствата и науката. — Б.пр. ↑

[4] На френски изразът значи: „Вие от там ли сте?“, но буквално преведен значи: „Вие оттам долу ли сте?“ — Б.пр. ↑

[5] Арманд дук де Ришельо, френски маршал, внук на известния министър на Людовик XIII кардинал Ришельо. Играл важна роля в двора на Людовик XIV при регентството и при Людовик XIV (1696–1788). — Б.пр. ↑

[6] Джордж Кит, наречен лорд Маришал, шотландски офицер на пруска служба (1693–1788); губернатор на Ньошател; приятел на Ж. Ж. Русо. Неговият брат Джеймс, английски генерал, се отличава през време на Седемгодишната война на страната на Фридрих II Велики (1696–1758). — Б.пр. ↑

[7] Елизабета Фредерика Брион (1752–1813), известна поради връзките си с Гьоте. — Б.пр. ↑

[8] Конт Д'Аржансон — министър на войната (1694–1764). — Б.пр. ↑

[9] Френски маршал, роден в Хамбург (1700–1755). — Б.пр. ↑

[10] Отнася се до Луи-Жозеф дьо Борбон, принц Конде, който в емиграция в Кобленц по време на революцията създава своя армия. — (1736–1818). — Б.пр. ↑

[11] Венцеслав Антоан, принц Кауниц — австрийски държавник (1711–1794). — Б.пр. ↑

[12] Полускъпоценен камък. — Б.пр. ↑

[13] Един от тази венецианска благородна фамилия (Франсоа), дож на Венеция, се е прочул при защитата на о-в Крит срещу турците (1618–1694). — Б.пр. ↑

[14] Също благородна венецианска фамилия, която е дала редица дожове на републиката. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕСЕТА

МОЯТ ПАЗАРТЪК С ПАРИЖКОТО ПРАВОСЪДИЕ. ГОСПОЖИЦА ВЕЗИАН.

По-младата дъщеря на моята хазайка, момиче на петнадесет или шестнадесет години, идваше често при мене, без да я викам. Забелязах скоро, че ме обичаше, и бих станал смешен пред себе си, ако се покажех жесток към една сладка, жива и любезна брюнетка с очарователен глас.

През време на първите четири или пет месеца между мен и нея съществуваха само детски шеги; но една нощ, когато се върнах много късно вкъщи, аз я намерих да спи дълбоко в леглото ми; сметнах, че не бива да я будя, съблякох се и легнах до нея. Тя ме напусна с настъпването на деня.

Не бяха минали и три часа, след като Мими ме беше напуснала, когато ме посети една модистка със своята прелестна дъщеря и се самопокани на закуска. Намерих, че младото момиче заслужаваше една закуска, но понеже имах нужда от почивка, помолих ги да си вървят, след като бях разговарял един час с тях. Едва си бяха отишли, влязоха госпожа Кенсон и дъщеря ѝ, за да ми оправят леглото. Аз облякох нощницата си и седнах до писалището.

— О, тези отвратителни жени! — извика внезапно майката.

— Кого ругаете, госпожо Кенсон?

— Не е трудно да отгатнете, господине, вижте как са омърсени чаршафите ви.

— Съжалявам, мила госпожо, но ги сменете и бедата ще бъде отстранена.

Тя излезе, като мърмореше заплахи: ако дойдат някога пак, ще имат разправии с нея.

Когато Мими остана сама с мен, аз я укорих заради непредпазливостта ѝ. Тя ми отговори, смеейки се, че любовта изпратила тези жени, за да закрилят невинността.

От този ден нататък Мими не се въздържаше повече; тя споделяше леглото ми, когато пожелаеше. Сутрин тя се промъкваше отново незабелязано в стаята си. След четири месеца обаче красавицата ми съобщи, че тайната ни щяла да бъде скоро разкрита.

— Съжалявам — отговорих ѝ аз, — но не мога да направя нищо.

— Тогава помисли.

— За какво да мисля? Ах, да става каквото ще, няма да мисля повече за това.

Към шестия месец закръглеността на тялото ѝ стана толкова голяма, че майката не можеше да се съмнява; тя избухна в ярост и започна да бие момичето, за да узнае кой е бащата. Мими назова мен и може би не излъга.

Направила това откритие, госпожа Кенсон се втурна като фурия в стаята ми. Хвърли се на едно кресло, за да си поеме дъх; след това ме обсипа с ругатни и, най-сетне ми заяви, че трябва да се ожения за дъщеря ѝ. Понеже знаех за какво се отнасяше и тъй като исках да свърша бързо с тази история, на нейното предложение отговорих, че съм женен в Италия.

— Така ли? Тогава защо сте направили дете на дъщеря ми?

— Уверявам ви, че не съм имал такова намерение, освен това кой ви каза, че тъкмо аз съм го направил?

— Самата тя, господине, и е сигурна в това.

— Поздравявам я; но аз, госпожо, ви заявявам, че съм напълно готов да се закълна, че това съвсем не е сигурно.

— Значи?

— Значи нищо. Ако тя е бременна, ще роди дете!

Тя си излезе с проклетия и заплахи и на следващата сутрин бях извикан пред комисаря на квартала. Отзовах се на поканата и намерих при него госпожа Кенсон, въоръжена с всевъзможни доказателства. След обикновените уводни протоколни думи, комисарят ме попита, дали признавам, че съм опозорил момичето, за което се оплаква присъстващата майка.

— Господин комисар, желаете ли, моля, да запишете дума по дума отговора, който ще ви дам?

— С удоволствие.

— Аз съвсем не съм опозорил Мими, дъщерята на тъжителката; за удостоверяване се позовавам на самото момиче, което винаги е

изпитвало към мен също такова приятелство, каквото аз съм него.

— Тя заявява, че е бременна от вас.

— Това е възможно, но не е сигурно.

— Тя казва, че е сигурна; понеже уверява, че не е виждала друг мъж, освен вас.

— Ако това е вярно, то тя е нещастна; защото по тази точка никой мъж не може да вярва на друга жена, освен на своята.

— Какво сте й дали, за да я прелъстите?

— Нищо, защото далече съм от мисълта, че съм я прелъстил. Аз бях прелъстен от нея; но ние веднага се разбихме, понеже аз лесно се поддавам на красиви жени.

— Беше ли девствена?

— Не съм бил нито преди, нито после любопитен да видя това, тъй че, господине, не знам.

— Майка й иска от вас удовлетворение и законът ви осъжда.

— Не дължа на майка й никакво удовлетворение, а ще се подчиня на закона само тогава, когато ми докажат и ме убедят, че съм го нарушил.

— Вие вече сте убеден в това, защото не намирате ли, че един мъж, който прави дете на едно почтено момиче в къщата, където живее, накърнява с това законите на обществото?

— Признавам това, ако майката бъде измамена. Но ако същата тази майка изпраща дъщеря си в стаята на един млад мъж, не трябва ли да се приеме, че тя е склонна да приеме всичко, което би могло да се случи?

— Тя я е изпратила при вас само за да ви обслужва.

— И тя ме обслужи точно така, както и аз я обслужих; и ако госпожа Кенсон я изпрати тази вечер при мене, и ако се хареса на Мими, то ще я обслужи, доколкото мога, но никога с насилие и никога извън стаята ми, за която винаги съм си плащал навреме наема.

— Можете да говорите каквото искате, но ще платите глобата.

— Плащам само това, което считам справедливо. Сега няма да платя, защото не следва глоба там, където няма нарушение на закона. Ако ме осъдят, ще се оплача и ще отида чак до най-горната инстанция, докато признаят правото ми. Зная, господине, че аз, такъв какъвто съм, не ще бъда никога толкова несръчен и жалък, да откажа милувките си на едно красива младо момиче, когато то ми харесва и когато идва

заради това в моята собствена стая, особено когато съм твърдо убеден, че тя идва със съгласието на своята майка.

Прочетох протокола, подписах го и си отидох. На следния ден полицейският наместник прати да ме повикат; след като изслуша мен, майката и дъщерята, той ме освободи и осъди майката да заплати разноските. Това все пак не ми попречи да се поддам на сълзите на Мими и да заплатя на майка ѝ разноските за раждането и лежането. Тя доби момче, което за благо на нацията бе изпратено в яслите. Скоро след това Мими избяга от жилището на майка си, за да се яви на сцената на театъра на панаира в Сен Лоран. Понеже не беше известна, тя намери без мъка един любовник, който я счете за девица. Стори ми се много красива, когато я срещнах случайно отново.

— Съвсем не знаех — ѝ казах аз, — че си музикална.

— Такава съм, както и всички мои колежки, нито една от които не познават нотите. Момичетата от операта също не разбират повече и въпреки това се пее възхитително, ако човек има що-годе хубав глас и вкус.

Поканих я да даде на мен и на Патю вечеря и той я намери прелестна. По-късно тя пропадна.

По това време италианците получиха разрешение да дават в техния театър пародии на комедии и опери. В този театър се запознах с прочутата Шантий, предишната любовница на маршала на Саксония, която наричаха Фавар, защото поетът с това име се беше оженил за нея. Тя пееше при оглушителни ръкопляскания ролята на Тонтон в операта Тетида и Пелей от Фонтнел^[1]. Тя плени със своята грация и своята дарба един мъж с големи заслуги, абат Воазенон, с когото аз станах също така интимен, както с Кребийон. Всички, театрални пиеси, които се считаха за произведения на госпожа Фавар и носеха нейното име, бяха от този прочут абат, който след заминаването ми от Париж бе избран за член на академията. Аз поддържах усърдно това познанство, което съумях да оценя, и той ме почете с приятелството си. Чрез мен абат Дьо Воазенон дойде до мисълта да съчинява оратории в стихове; те бяха изпълнени за първи път в Тюйлери в дните, когато театрите са затворени по религиозни причини. Този любезен абат, таен автор на много комедии, имаше крехко здраве и дребно тяло: той беше само дух и изтънченост и беше прочут със своите хапливи и остри шеги, които въпреки това не обиждаха никого.

Беше невъзможно да има врагове, защото неговата критика едва докосваше. Един ден, когато се завърна от Версай, го попитах какво ново има:

— Кралят се прозява — отговорили той, — защото утре ще трябва да иде в парламента, за да държи там една *Lit de Justice*.

— Защо се нарича така?

— Не зная, може би защото правосъдието спи отгоре.

В Прага намерих отново живия портрет на прочутия писател в лицето на господин граф Франц Хардег; понастоящем пълномощен министър на императора в Саксонския двор.

Абат Дьо Воазенон ме представи на Фонтнел, който тогава беше на двадесет и три години. Фонтнел беше остроумен човек, любезен, учен, голям познавач на природните науки, прочут със своите шеговити забележки. Той не можеше да направи нито един комплимент, без да го одухотвори с ум и любезност.

Казах му, че идвам от Италия специално, за да го видя.

— Признайте, господине — отговори ми той, — че вие оставихте да ви чакат твърде дълго!

Един учтив и същевременно критичен отговор, който по остроумен и същевременно фин начин изложи лъжата в моя комплимент.

Той ми подари произведенията си и ме полита дали френските пиеси ми харесват; отговорих, че съм видял *Thetis et Pelee*. Тази пиеса е негова и, когато аз я похвалих много, той ми отговори, че тя била една плешива глава.

— Снощи бях във Френския театър, даваха „Италия“.

— Тя е шедьовърът на Расин и Волтер ме обвини несправедливо, че съм желал да го критикувам, като ми приписа епиграма, чийто автор никога не бе открит.

Чух да говорят, че господин дьо Фонтнел бил нежният приятел на госпожа дьо Тансен. Господин Д'Аланбер бил плодът на нейните тайни връзки, а Льо Рон го бил само отгледал. Запознах се с Д'Аланбер у госпожа Дьо Графини. Великият философ притежаваше тайната да не изглежда никога учен, когато се намира в общество на любезни хора, които нямаха никакви претенции за научно образование и владееше изкуството да прави остроумни хората, които разговаряха с него.

Когато след бягството ми от оловните килии се върнах повторно в Париж, си устроих едно тържество, като потърсих любезния и достоен за уважение Фонтнел, но той умря четиридесет дни след пристигането ми, в началото на 1757 година.

Когато се върнах за трети път в Париж с намерението да довърша дните си там, разчитах на приятелството на господин Д'Аланбер, но той умря към края на 1783 година. Днес чувствавам, че съм видял Париж и Франция за последен път. Революционното движение на народа ме отблъсна, а аз съм много стар, за да смея да се надявам, че ще доживея края му.

Посланикът на полския крал и курфюрста на Саксония във Версайския двор, граф Фон Лооц, ме покани в 1751 година да преведа една френска опера на италиански. Тя трябваше да бъде творение, в което се допускаха богати преобразования и големи балети, но последните трябваше да са във връзка със сюжета. Избрах „Зороастър“ на господин Каюзак. Трябваше да нагодя думите към мелодиите на пеенето, което е трудно нещо. Затова пък музиката си остана красива, но италианската поезия не беше блестяща. Въпреки това разточителният монарх ми изпрати една красива златна табакера, а аз доставих с работата си голямо удоволствие на майка ми.

По това време в Париж пристигна госпожица Везиан със своя брат. Тя беше млада, добре възпитана, съвсем неопитна и извънредно красива и любезна, брат ѝ живееше при нея, баща ѝ, бивш офицер на френска служба, беше умрял в родния си град Парма. Понеже като сираче беше без всякакви средства, тя последва съвета, който ѝ дадох, продаде всички мебели и ценни неща, които нейният баща ѝ беше оставил, и отиде във Версай, където искаше да се опита да получи от справедливия и добър крал една пенсия, за да преживее. Със слизането си от пощенската кола, тя взела файтон и помолила да я отведат в някой хотел, който да е в непосредствена близост до италианския театър. Случаят нареди така, че тя да отседне в „Хотел Дьо Бургон“, където живеях аз. На сутринта ми казаха, че в съседна до моята стая имало двама новодошли италианци, брат и сестра, двамата били много красиви, но имали твърде малко багаж. Италианци, млади, бедни новодошли — това бе повече от достатъчно, за да възбуди любопитството ми. Отидох до вратата им, почуках и един млад мъж по риза ми отвори, като каза:

— Господине, моля за извинение, задето ви отварям в такова състояние.

— Напротив, аз трябва да ви се извиня. Идвам в двойното си качество на съсед и на съотечественик, за да ви предложа услугите си.

На пода лежеше един дюшек, той представляваше леглото, на което бе спал младият човек; едно легло, което изпълваше алкова, скрито зад завеси, ми подсказа къде е сестрата. Помолих я за извинение, че съм я обезпокоил, без да се осведомя дали е станала. Без да се покаже, тя ми отговори, че уморена от пътуването е спала малко по-дълго отколкото обикновено; но би станала, ако ѝ дам време за това.

— Отивам в стаята си, госпожице, и ще имам честта да се върна отново щом ме повикате.

Вместо да прати да ме повикат, четвърт час по-късно в стаята ми се появи една красива млада дама, която ми направи един скромнен, но пълен с грация поклон, като ми каза, че искала да върне визитата ми, а брат ѝ щял да дойде веднага. Благодарих ѝ, като я поканих да седне, и ѝ изказах пълното си съчувствие. Благодарността ѝ се изрази повече в тона на гласа, отколкото чрез изразите. Спечелил нейното доверие, тя ми описа по наивен начин, но не без известно достойнство, своята история, или по-добре казано, своето положение и завърши с думите:

— Днес трябва да си намеря по-евтино жилище, защото имам само още шест франка.

Попитах я, дали има препоръчителни писма и тя извади от чантата си пакет книжа, който се състоеше от около седем-осем свидетелства за честност и бедност, и от паспорт.

— Това е значи всичко, което имате, красива моя съотечественице?

— Да, аз ще се представя с моя брат на военния министър, надявайки се, че той ще се смили над мен.

— Не познавате никого?

— Никого, господине! Във Франция вие сте първият, комуто разказах историята си.

— Аз съм ваш съотечественик и вие сте ми препоръчана както с вашето положение, така и с вашата добродетел. Искам да бъда ваш съветник, ако сте съгласна.

— Ах, господине, колко много ще ви бъда задължена!

— Съвсем не. Дайте ми вашите документи, ще видя какво мога да направя. Не разказвайте историята си никому. Никой не трябва да подозира положението ви, преди всичко не напускайте къщата. Ето ви два луи, аз ви ги заемам и вие ще ми ги върнете, когато можете.

Тя прие парите с дълбока благодарност.

Госпожица Везиан беше брюнетка на шестнадесет години, интересна в пълния смисъл на думата, говореше добре френски и италиански, беше оформена, имаше грациозни маниери и благороден вид, който ѝ придаваше голямо достойнство. Описа ми положението си, без да се унижи, но и без онзи израз на срамежливост, който може да бъде предизвикан от страх, че слушателят би могъл да използва повереното му бедствие. Тя се държеше нито прекалено смирено, нито прекалено самомнително: надяваше се, без да се гордее със своята смелост. В нейното държане не се забелязваше нищо, от което би могло да се заключи, че тя иска да парадирва със своята добродетел, макар че ѝ беше присъща една срамежливост, която правеше впечатление всекиму, който би искал да се държи с нея непринудено. Аз почувствувах това въздействие върху мен самия; защото въпреки хубавите очи, красивите форми, свежестта на лицето ѝ, хубавата кожа, въпреки всичко, което би могло да изкуши един мъж и което у мен възбуждаше най-горещи желания, не загубих нито за момент самообладанието си — тя ми беше вдъхнала едно чувство на уважение, което ми даваше воля да се владея и аз твърдо реших не само да не предприемам нищо срещу нейната добродетел, но и в никакъв случай да не съм първият, който би я повел по лош път. Даже намерих, че е правилно да избягвам временно разговори на такива теми, защото по този начин те биха могли да ме отведат другояче до целта. Казах ѝ само следното:

— Вие сте дошли в един град, където трябва да се изпълни вашата съдба и където всички предимства, с които природата богато ви е надарила, и които, изглежда, са определени да създадат щастието ви, могат, напротив, да станат причина за вашето пропадане, защото, мила съотечественице, богатите тук презират всички леки жени, с изключение на онези, които са им пожертвували своята добродетел. Ако вие сте добродетелна и искате да останете такава, то бъдете готова да изтърпите голяма нищета, ако някакъв особено щастлив случай не би ви дошъл на помощ. Но ако мислите, че можете да бъдете над тъй

наречените предразсъдъци, искам да кажа, ако сте готова на всичко, за да водите един охолан живот, то пазете се, защото може да бъдете измамена. Не вярвайте на златните огнени думи, които някой мъж ще ви каже, за да спечели вашето благоволение, не вярвайте на думите му, преди да сте видели дела, защото огънят изгасва след наладата и вие ще се видите излъгана. Пазете се също да вярвате на неогоистични чувства у мъжете, когато са изненадани от вида на вашите прелести: те ще ви дадат в изобилие фалшиви монети, не се оставяйте да бъдете лесно прелъстена! За себе си съм сигурен, че няма да ви причиня никакво зло и се лаская от надждата да мога да ви направя нещо добро. За да бъдете напълно спокойна за мен, ще се отнасям към вас като към моя сестра; защото съм още млад, за да се държа към вас като баща, а и не бих ви говорил така, ако не ви намирах прелестна.

Докато още говорех, влезе нейният брат. Той беше красив и строен младеж на осемнадесет години, но не знаеше да се държи, говореше малко и лицето му беше неизразително. Ние закусвахме заедно и на въпроса към коя професия има най-голямо влечение, той ми отговори, че е готов на всичко, за да изкарва по честен начин своята прехрана.

— Имате ли някаква дарба?

— Пища доста добре.

— Това е все нещо. Ако излизате, пазете се от всякакво общуване: не влизайте в никое кафене и не говорете с никого в обществените градини. Хранете се вкъщи с вашата сестра и поискайте да ви дадат една малка стая за вас. Напишете днес какво да е на френски, дайте ми го утре сутринта и след това ще видим. За вас, госпожице, ето тук книги, които ви оставям на разположение. Аз имам вашите книжа, утре ще мога да ви съобща нещо, защото днес няма да се видим повече, тъй като обикновено се връщам много късно вкъщи.

Тя взе няколко книги, поклони ми се скромно и с очарователен тон каза, че има пълно доверие в мен.

Имах най-доброто намерение да ѝ бъда полезен и затова навсякъде, където отидох тази вечер, говорих само за нея и нейните желания и навсякъде господата и дамите ми казваха: ако е красива, то тя сигурно ще постигне своята цел, но, разбира се, трябва да положи нужните усилия. Братът би могъл да бъде настанен в някакво бюро, ме уверяваха. Потрусих се да намеря дама от висшето общество, която би

била съгласна да я представи на господин Д'Аржансон. Това беше правилният път за нея и аз се почувствувах в състояние да се грижа за нея, докато тя беше принудена да чака. Помолих Силвия да говори по този въпрос с госпожа Дьо Монконсей, която имаше голямо влияние върху министъра на войната. Тя ми обеща, но пожела да се запознае преди това с младото момиче.

Върнах се вкъщи в единадесет часа и, тъй като в стаята на младото момиче светеше още, почуках на вратата ѝ. Тя ми отвори, като ми каза, че не си е легнала, понеже се надявала да ме види още веднаж; разказах ѝ всичко, което бях направил. Тя се съгласи с всичко и беше изпълнена с благодарност. Говореше за своето положение с израз на благородно равнодушие, но си беше наложила последното само за да не се разплаче. Задържаше сълзите си, но влажните ѝ очи издаваха какъв труд ѝ струваше това. Ние разговаряхме цели два часа и по време на разговора узнах, че тя не беше обичала още никого и затова беше достойна за един любовник, който би я обезщетил по подходящ начин, ако би изпаднала в положението да трябва да пожертвува своята добродетел. Би било смешно да се изисква това обезщетение да се състои в женитба: младата Везиан не беше извършила своята тъй наречена грешна стъпка, но тя беше съвсем далеч от добродетелното лицемерие на известни момичета, които казват, че не биха направили тази стъпка за всичкото злато в света, а обикновено биват побеждавани още при първото нападение. Везиан не искаше нищо друго, освен да бъде победена по един почтен и изгоден начин.

Аз въздъхнах, когато чух нейните разсъждения, които в положението, в което злата съдба я бе поставила, бяха в основата си разумни. Нейната откровеност ме възхити: аз горях. Спомних си отново за Лучия от Пазеано; спомних си за моето разкаяние, задето оставих едно нежно цвете да бъде откъснато от друг, по-малко достоен от мен. Тя стоеше пред мен като едно агне, което щеше да стане може би плячка на някакъв свиреп вълк. Със своето възпитание тя не беше предназначена да потъне в позора, имаше благородни чувства, но въпреки всичко нейната невинност би могла чрез някакъв нечист полъх да бъде безвъзвратно унищожена. Съжалявах, че не съм в състояние да я направя щастлива, без тя да трябва да жертвува чест и добродетел. Чувствувах, че не можех да я притежавам чрез

прелъстяване, но не исках и да бъда пазител на нейната добродетел и че, явявайки се като неин закрилник, щях да ѝ принеса повече вреда, отколкото полза. С една дума, може би, само бих допринесъл да бъде напълно опростена, вместо да ѝ помогна да се освободи от мъчителното положение, в което се намираше. Тъй тя седеше до мен и аз ѝ говорех прочувствено, но не казвах нито дума за любов; доста често обаче целувах ръката ѝ чак до рамото, без да мога да дойда до някакво решение; защото и най-малкият повод би довел бързо развръзката и би ме принудил да я запазя за себе си. Но тогава нямаше да мога повече да се надявам да ѝ създам щастие, а за мен нямаше да има начин да се освободя от нея. Обичал съм лудо жените, но преди тях съм предпочитал винаги свободата и когато съм в опасност да загубя последната, съм бил спасяван като по някакво чудо.

Бях прекарал с госпожица Везиан вече около четири часа, горещите пламъци на страстта ме изгаряха, но имах силата да се владея. Тя не можеше да припише въздържанието ми на добродетел и може би не знаеше какво ме възпира да пристъпя към крайната цел; затова предполагам ме смяташе за импотентен или болен. Когато най-сетне я напуснах, поканих я на следния ден на обяд.

Обядът бе много приятен и когато след това нейният брат излезе да се разходи, ние седнахме до прозореца и гледахме многобройните екипажи, които се отправяха за италианския театър. Попитах я дали би ѝ направило удоволствие да отиде, тя се засмя щастливо и ние тръгнахме. Намерих място в амфитеатъра, където я оставих сама, като ѝ казах, че ще се видим отново в единадесет часа вкъщи. Не исках да остана при нея, тъй като исках да избегна въпроси, които сигурно биха ми се задали, защото тя беше наистина много обикновено облечена, но тъкмо поради това — двойно по-интересна; след представлението вечерях у Силвия и си отидох вкъщи. За моя изненада видях, че пред вратата е спряла много елегантна кола. Попитах каква е тази кола и ми се отговори, че принадлежи на един млад кавалер, който вечеря у госпожица Везиан. Значи тя беше на добър път.

Когато на следната сутрин, веднага след ставане, погледнах през прозореца, забелязах файтон, който спря пред хотела; от него слезе млад господин, облечен в хубав сутрешен костюм. Непосредствено след това го чух да влиза при моята съседка.

Но самообладание! Моето решение беше непоколебимо: преструвах се на равнодушен, за да се самозалъгвам. Облякох се за излизане и докато се занимавах с тоалета си, Везиан дойде при мен и каза, че не смее да влезе в стаята на сестра си, тъй като младият господин, който вечерял с нея, току-що бил влязъл там.

— Това е съвсем в реда на нещата — отговорих му аз.

— Той е богат и много красив, иска да ни заведе лично във Версай и да ни намери служба.

— Поздравлявам ви за това, кой е той?

— Това не зная.

Поставих всичките й книжа в един плик и му го дадох, за да ги предаде на сестра си; след това излязох. Когато към три часа се върнах вкъщи, хазайката ми предаде едно писъмце от госпожица Везиан, която бе излязла.

Отидох в моята стая, отворих писмото и прочетох следните думи:

„Връщам ви парите, които ми заехте, като ви благодаря. Граф Нарбон се интересува от мен и съм сигурна, че ще направи за мен и за брат ми само добро. Ще ви уведомявам за всичко и ще ви съобщя адреса на къщата, където ще трябва да живея съобразно неговото желание, и където според неговото уверение няма да ми липсва нищо. Държа много на вашето приятелство и ви моля то да продължи и занапред. Моят брат остава тук, а моята стая ми принадлежи за целия месец, тъй като всичко съм предплатила.“

„Аха, казах си аз, една втора Лучия от Пазеано! Значи за втори път се подвеждам от моето глупаво нежно чувство; защото предвиждам, че този граф няма да създаде щастието й. Но измивам ръцете си!“

Облякох се и отидох във френския театър, за да се осведомя за този Нарбон. Още първият, към когото се обърнах, ми каза, че е син на богат човек, голям развратник, потънал до гуша в дългове. Хубави сведения! В продължение на осем дни посещавах всички театри и

обществени увеселителни заведения с надеждата да се запозная с този граф Нарбон, но понеже това не ми се удаде, започнах вече да забравям историята, когато една сутрин към осем часа Везиан влезе при мен и ми каза, че сестра му била в неговата стая и желае да говори с мен. Отидох веднага и я намерих тъжна и със зачервени очи от плач. Тя каза на своя брат да отиде да се разхожда, след което ми разказа следното:

— Господин Дьо Нарбон, когото мислех за честен човек, седна до мен в театъра; аз седях още на мястото, където ме бяхте оставили. Той ми каза, че моето лице му направило впечатление и ме попита коя съм. Казах му същото, което казах и на вас. Вие обещахте да помислите за мен, а Нарбон каза, че той няма нужда да мисли, а може веднага да действа. Аз му повярвах и моята доверчивост ме излъга: той ме прелъсти, той е подлец.

Сълзи заглушиха нейния глас, отидох при прозореца, за да я оставя да се наплаче необезпокоявана. След няколко минути седнах отново до нея:

— Кажете ми всичко, мила Везиан! Облекчете сърцето си от мисълта, че сте виновна пред мен, защото всъщност аз нося по-голяма вина от вас. Вие не бихте имали скръбта, която разкъсва сърцето ви, ако не бях имал непредпазливостта да ви заведа на театър.

— О, не казвайте това; трябва ли да ви се сърдя, че сте се отнесли към мен като към една разумна жена? С една дума негодникът ми обеща по най-любезен начин да се грижи за мен при условието, че му дам едно неоспоримо доказателство за моята нежност и за моето доверие; това доказателство за доверие трябваше да се състои в това, да живея без моя брат при една напълно почтена жена в едно наето от него жилище. Той настоя брат ми да не идва с мен, тъй като лошите хора биха го счели за моя любовник. Оставих се да бъда убедена. Аз, нещастната! Как можах да му се отдам, без да се посъветвам с вас! Той каза, че почтената жена, при която ще ме настани, ще ме отведе във Версай; а той сам ще се погрижи да отиде също и моят брат там и ще представи и двамата ни на министъра. След вечерята си отиде, като ми каза, че на следната сутрин ще дойде отново, за да ме вземе с файтон. Даде ми два луи и златен часовник и аз помислих, че мога да приема подобен подарък от един млад кавалер, който се отнасяше към мен със съчувствие. Жената, на която ме представи, не ми се видя толкова

почтена, колкото трябваше да бъде според неговото твърдение. Прекарах тези осем дни у нея, без той да направи нещо съществено за мен. Идваше и си отиваше безразборно и непрекъснато казваше: „Утре!“, но на следния ден му се явяваше винаги някаква пречка. Днес сутринта в осем часа дойде при мен жената и ми каза, че господинът бил принуден да замине за провинцията, един файтон ще ме върне в хотела, откъде ме е взел, а след неговото завръщане той ще ме потърси отново там. След това тя ми каза с престорено тъжно лице, че трябва да ѝ върна часовника, защото господин графът забравил да го плати на часовникаря. Дадох ѝ го моментално, без да възразя нито дума, и преди половин час пристигнах тук.

— Надявате ли се да го видите отново след завръщането му от провинцията?

— Да го видя отново! О, господи, защо изобщо го видях!

Тя проливаше горещи сълзи и аз признавам, че никога едно младо момиче не ме е затрогвало толкова с израза на своята скръб, както тя. Нежните чувства, които ми беше вдъхнала преди осем дни, се заместиха със състрадание. Подлото поведение на Нарбон ме възмути до такава степен, че аз бих му поискал веднага сметка, ако знаех къде бих могъл да го срещна. Въздържах се да разпитвам бедното момиче за подробности по нейното пребиваване у почтената съучастница на господин Дьо Нарбон; отгатвах повече, отколкото исках да зная и бих унизил госпожица Везиан, ако бях поискал от нея подобно описание. Впрочем прозирах цялата подлост на този господин граф в низостта да ѝ отнеме часовника, който като подарък по правило ѝ е принадлежал, и който нещастното момиче е напълно заслужило. Направих всичко възможно да спра сълзите ѝ, а накрая тя ме помоли да покажа към нея бащинско сърце, тъй като тя вече няма да прави нищо, което би било недостойно за моето приятелство, а за в бъдеще тя ще се ръководи само от съветите ми.

— Ето какво, мила моя! Сега трябва да забравите не само недостойния граф и неговото подло поведение към вас, а изобщо, цялата извършена от вас грешна стъпка! Станалото — станало, защото срещу миналото няма средство; но успокойте се и нека хубавото изражение, което имахте преди осем дни да блесне отново на вашето лице. Тогава върху него се четеше честност, невинност, откровеност и онова благородно упование, което събужда чувства у ония, които

познават неговата прелест. Всичко това трябва да се покаже отново на вашето лице, понеже само то събужда съчувствието на доблестните хора, а за вас е повече от необходимо да бъдете такова съчувствие. Моето приятелство няма голямо значение, но върху него сега имате право, което преди осем дни още не притежавахте. Моля ви да бъдете уверена, че няма да ви напусна, преди да сте настанена по подходящ начин. Засега не мога да ви кажа нищо повече, но бъдете напълно уверена, че ще мисля за вас.

— Ах, мили приятелю, щом ми обещавате, че ще мислите за мен, то аз не желая нищо повече. Аз нещастната, никой друг в света не мисли за мен!

Тя беше толкова развълнувана, че припадна. Аз скочих, без да викам за помощ, и щом дойде отново на себе си и малко се поуспокои, ѝ разказах хиляди истински и измислени истории за хитростите на хората, които в Париж се свеждат само до прелъстяване на момичета. За да я развеселя, разказах също весели истории от този род, а накрая ѝ казах, че трябва да бъде благодарна на небето, че на нея това се е случило с граф Нарбон, тъй като това нещастие ще ѝ послужи, за да я направи за в бъдеще по-предпазлива.

По време на този дълъг разговор на четири очи не ми струваше ни най-малко труд да се въздържа от всякакви любовни милувки; не докоснах даже ръката ѝ, понеже не изпитвах към нея никакво чувство, освен едно тъжно състрадание и за мен беше истинска радост, когато след два часа я видях спокойна и решена да понесе като героиня своето нещастие.

Внезапно тя се изправи, погледна ме с израз на скромно доверие и ме попита:

— Предстои ли ви днес нещо важно?

— Не, скъпа моя.

— Тогава имайте добрината да ме изведете някъде извън града, за да подишам чист въздух на свобода, там лицето ми ще получи отново израза, който според вас то трябва да има, за да създава една благоприятна преценка за мен, а ако след това бих могла да прекарам тази нощ в блажен сън, то чувствавам, че ще мога да стана отново щастлива.

— Благодарен съм ви за това доверие; ще се облека и ще излезем. Междувременно вашият брат ще се върне.

— Ах, какво значение има той!

— Много голямо. Помислете, мила Везиан, че вие трябва да принудите Нарбон да се срамува от своето поведение. Ако той узнае, че същия ден, когато ви е отпратил, вие сте отишли с мен сама на полето, то той ще триумфира и, разбира се, ще каже, че само ви е третирал по начин, който сте заслужавали. Но, ако вие сте с вашия брат, и с мен, вашият съотечественик, то няма да дадете никакъв повод на лошите езици и на клеветата.

— Срамувам се, че не помислих толкова разумно, да почакаме, докато се върне брат ми.

Последният не ни накара да чакаме дълго, повиках един файтон и ние вече тръгнахме, когато дойде Балети, който искаше да ме посети. Представих го на младите хора и го поканих да вземе участие в излета. Той се съгласи и ние отпътувахме. Тъй като нямах друго намерение, освен да развеселя младото момиче, казах на файтонджията да кара за Гранд-Кайю, там получихме отличен импровизиран обяд, при който беше толкова по-весело, колкото по-примитивно беше обслужването.

След ядене младия Везиан беше с натежала глава и отиде на малка разходка, а аз останах сам с неговата сестра и моя приятел. Забелязах със задоволство, че Балети намери младото момиче любезно и реших да му предложа да го научи да танцува. Разказах му за нейното положение и причината, която я бе довела в Париж, описах му, че тя има твърде малка надежда да получи пенсия от краля и че се намира пред необходимостта да се заложи с някаква работа, за да може да живее. Балети каза, че бил готов да стори за нея всичко, и след като разгледа фигурата и формите ѝ, заяви:

— Струва ми се, че мога да я настаня у Лани, като фигурантка в балета на операта.

— Тогава значи — казах му аз, — би трябвало да започнем още утре да ѝ даваме уроци. Госпожица Везиан е моя съседка.

Младата Везиан беше съвсем смаяна от този план, тя се засмя сърдечно и извика:

— Но може ли да се импровизира една танцьорка, както един министър-председател? Аз мога да танцувам и имам достатъчно слух, за да мога да танцувам една контра; извън това обаче не мога да направя нито стъпка.

— Повечето фигурантки — каза Балети, — не могат повече от вас.

— А колко да поискам от господин Лани? Струва ми се, че не мога да искам твърде много.

— Нищо. Фигурантките в операта не са платени.

— Тогава аз съм напреднала извънредно много! — каза с въздишка тя, — но какво да започна, за да мога да живея?

— Не се грижете за това. Такава, каквато сте, вие скоро ще намерите десетина богати господа, които ще се стремят да заместят липсващата ви заплата. Ваша работа ще бъде да направите добър избор и аз съм убеден, че не ще мине дълго и ще ви видим покрита с диаманти.

— Сега разбирам. Вие мислите, че някой знатен господин ще ме издържа.

— Точно така и това ще е много по-добре, отколкото пенсия от четиристотин франка, която бихте получили вероятно също с цената на толкова голяма жертва.

Съвсем учудена, тя ме погледна, дали всичко това е сериозно или само лоша шега.

Когато Балети излезе за момент, аз й казах, че тя не би могла да вземе по-добро решение, в случай че не предпочете тъжната чест да стане камериерка при някоя знатна госпожа.

— Не бих желала да бъда такава даже и при кралицата.

— А фигурантка в операта?

— Предпочитам.

— Смейте се?

— Та не е ли за смях? Любовница на някой знатен господин, който ще ме покрие с диаманти! Аз ще си избира най-възрастния.

— Отлично, любов моя; но не му давайте повод за ревност.

— Обещавам ви, че ще му бъда вярна. Но ще намери ли той също служба за моя брат?

— Не се съмнявайте!

— Но кой ще ме издържа, докато постъпя в операта и докато се яви моят стар любовник?

— Аз, любов моя; аз, моят приятел Балети и всички мои приятели; и ние не целим с това нищо друго, освен да ви услужим, с надеждата, че ще се държите разумно. Убедена ли сте в това?

— Напълно. Аз реших да се ръководя само от вашите съвети и ви моля най-сърдечно да останете винаги мой най-добър приятел.

С настъпването на нощта се завърнахме обратно в Париж. Заведох моята Везиан вкъщи и придружих Балети при майка му. На вечерята моят приятел взе обещание от Силвия, че ще говори с господин Лани в полза на нашата любимка. Силвия каза, че този план бил по-добър, отколкото постъпките за една мизерна пенсия, която би могла и да не се получи.

Тогава в операта имаше много, заслужаващи да бъдат наречени не непоносими, а по-скоро грозни, фигурантки, певици, както и танцьорки, които нямаха никаква дарба и въпреки това живееха в охолство; защото общественото мнение е такова, че момиче от операта трябва да се откаже по професионални съображения от добродетел и приличие, ако не иска да умре от глад. Но когато някоя новопостъпила е толкова ловка, че остане макар и един месец порядъчна, то несъмнено, щастието ѝ е създадено; защото тогава богатите господа, ползващи се със славата на един почтен начин на живот, се стараят да овладеят този образец на добродетелност. Тези хора са възхитени, когато при появяването на тяхната красавица на сцената, публиката изговаря имената им, те ги допускат даже да направят някои отклонения от пътя на добродетелта, когато изневярата им не е особено очебиеща.

Към единадесет часа се завърнах вкъщи и понеже видях отворена вратата на госпожица Везиан, влязох при нея. Тя лежеше в легло, но ми каза:

— Ще стана, защото искам да ви говоря.

— Без церемонии, ние можем да си говорим и така. Освен това, аз ви намирам по-красива така, както сте.

— Това ме радва.

— И тъй, какво имате да ми кажете?

— Нищо, исках само да поговоря с вас за моята бъдеща професия. Аз ще поддържам значи добродетелта на висота, за да намеря някого, който я обича само затова, защото ще я разруши.

— Без съмнение, това е вярно, но на този свят с всичко е така. Всеки тегли чергата към себе си и всеки е тиран по свой маниер. Забелязвам с радост, че вие сте на път да станете философка.

— Как се става такава?

— Мисли се.

— Трябва ли да се мисли дълго?

— В продължение на цял живот.

— Значи никога не се свършва?

— Никога, но при това се печели, доколкото изобщо може да се печели, и се придобива всичкото щастие, което е отредено изобщо някому.

— И в какво се изразява това щастие?

— С всички радости, които философът си доставя, когато има съзнанието, че ги е създал чрез собствен труд, особено с това, че е пренебрегнал множеството предразсъдъци, които правят от повечето хора тълпа от големи деца.

— Какво значи радост? И какво се разбира под предразсъдъци?

— Радост аз наричам истинската чувствена наслада; едно пълно задоволяване по отношение на всичко, към което се стремим и, когато изтощените чувства поискат почивка, за да се поеме дъх или да се съберат нови сили, тогава въображението доставя нови радости. Затова философ е тъкмо онзи, който не си отказва никаква радост, даже ако тя е свързана с най-големи страдания.

— И вие казвате, че това става, като се освободим от предразсъдъците? Но кажете ми какво са предразсъдъците и как може човек да се освободи от тях.

— Задават ми един въпрос, любов моя, на който не може лесно да се отговори, тъй като философията на морала не познава по-важен въпрос. Това ще рече: нито един въпрос, чието разрешение да представлява такава трудност. Затова и тази лекция продължава през целия човешки живот. Съвсем накратко ще ви кажа само това, че предразсъдък се нарича всеки така наречен дълг, който не намира основанията си в природата.

— Философът значи трябва да изучава преди всичко природата?

— Друга задача той изобщо няма и най-мъдър е този, който се заблуждава най-малко.

— Кой философ според вас се е заблуждавал най-малко?

— Сократ.

— Но и той се е заблуждавал?

— Да, в метафизиката.

— Е, това не е от значение за мен, понеже вярвам, че той е могъл да се лиши от изучаването ѝ.

— Лъжете се, защото самият морал е метафизика на физиката. Всичко е природа и вие можете според мен да наречете глупак всекиго, който ви каже, че е направил ново откритие в областта на метафизиката. Но ако продължа да разисквам тази тема, любов моя, то скоро може би бих ви се видял неясен. Не избързвайте! Мислете! Доведете със здрав разум принципите си в съгласие и дръжте винаги под око щастието си; така ще бъдете най-сетне щастлива.

— Урокът, който ми дадохте в този момент, ми е много приятен от онзи, който трябва да получа утре от господин Балети; защото предвиждам, че ще се отегчавам от него, а сега, във вашата компания, не се отегчавам.

— По какво познавате, че не се отегчавате?

— По моето желание да не ме напускате.

— Наистина, мила моя Везиан, никога един философ не е определял отегчението по-добре от вас преди малко. Какво удоволствие! На какво се дължи, че имам желанието да ви го докажа чрез една прегръдка?

— Защото без съмнение нашата душа може да бъде щастлива само тогава, когато се намира в съгласие с нашите чувства.

— Как, божествена Везиан! Вашият ум ме възхищава!

— Вие, мили приятелю, станяхте причина той да се развие и съм ви толкова благодарна за това, че споделям желанието ви.

— Какво ни пречи да задоволим едно толкова естествено желание? Ела в прегръдките ми!

Какъв урок по философия! Той ни се стори толкова сладък и нашето щастие беше така пълно, че при настъпването на деня ние се държахме все още прегърнати и едва при появяването на слънцето забелязахме, че вратата беше останала отворена през цялата нощ.

Балети ѝ даде няколко урока и тя бе приета в операта; но беше фигурантка само в продължение на два или три месеци, понеже се съобразяваше грижливо с предписанията, които ѝ бях дал и които тя беше схванала със своя превъзходен ум като единствено правилни. Тя се отдаваше вече на нарбоновци; най-сетне тя изслуша предложенията на един кавалер, който се различаваше от останалите, защото започна с това, че я взе от сцената. Никой друг не би сторил това, защото по това

време то не спадаше към добрия тон. Щастливецът беше граф Дьо Тресан или Дьо Треан — не си спомням вече точно името му. Тя се държеше много добре и остана при него до смъртта му.

Сега никой не говори вече за нея, макар че живее в голямо охолство; но е на петдесет и шест години, а на тази възраст в Париж една жена е почти несъществуваща.

От момента, в който тя напусна „Хотел Дьо Бургон“, аз не я видях повече. Когато я видях отново покрита с диаманти, нашите души се поздравиха радостно, но щастието ѝ ми беше твърде скъпо, за да се осмеля да я последвам. Нейният брат получи служба, но аз го изгубих от очи.

---

[1] Бернар льо Бавие дьо Фонтнел (1658–1757), френски писател.
— Б.пр. ↑

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

КРАСИВАТА О'МОРФИ. ИЗМАМНИКЪТ-ХУДОЖНИК. ПРАВЯ КАБАЛИСТИЧНИ ПРЕСМЯТАНИЯ У
ХЕРЦОГИНЯТА НА ШАРТР. НАПУСКАМ ПАРИЖ. ПРЕБИВАВАНЕТО МИ В ДРЕЗДЕН.

Един ден, когато се намирах заедно с моя приятел Патю на панаира в Сен Лоран, му хрумна идеята да вечеря с една фламандска актриса на име Морфи и ме покани да отида с него. Момичето не ме привличаше, но какво ли не правим, за да угодим на един приятел? След като вечеряхме с красавицата, Патю изяви желание да посвети нощта на едно по-сладко занимание, но не желаейки да го напусна, поисках едно канапе, за да прекарам нощта на него.

Морфи имаше сестра, една малка мръсница на около тринадесет години, която ми каза, че ако ѝ дам един талер, щяла да ми отстъпи леглото си. Съгласих се и тя ме заведе в една стаичка, където намерих един чувал слама върху четири дъски.

— И това наричаш легло, дете мое?

— Друго нямам, господине.

— Не искам такова легло и ти няма да получиш своя малък талер.

— Вие сте искали, значи, да се съблечете?

— Разбира се.

— Каква идея! Ние нямаме никакви покривки.

— Значи, ти спиш съвсем облечена?

— О, не!

— Тогава легни тук, както правиш винаги и аз ще ти дам малкия талер.

— Че защо?

— Искам да те видя в това положение.

— Но няма да ми направите нищо?

— Абсолютно нищо.

Тя легна върху мизерния сламеник и се покри с едно старо перде. Видях пред себе си една съвършена красота и предприех нужното, за да задоволя желанието си, но тя се съпротивляваше. Един

шестфранков талер я направи послушна и тъй като не видях в нея никакъв друг недостатък, освен пълното отсъствие на чистота, започнах да я мия собственоръчно.

За щастие намерих малката Морфи готова да ме остави да правя всичко, с изключение на едно-единствено нещо, което не ме интересуваше. Тя заяви, че не ще ми позволи това, защото според мнението на сестра ѝ то струвало двадесет и пет луидора. Отговорих ѝ, че ще поговорим друг път за цената на тази главна точка, а засега няма изобщо да ѝ обръщаме внимание. След като се успокои в това отношение, всичко останало ми бе на разположение и аз открих у нея въпреки ранната зрелост една твърде усъвършенствуванa способност.

Малката Елена отнесе послушно на сестра си шестте франка, които ѝ дадох, и ѝ разказа как ги е спечелила. Когато поисках да си вървя, тя дойде при мен и каза, че ако съм искал, щяла да намали малко от цената, защото се нуждаела от пари. Отговорих ѝ, смеейки се, че ще я посетя на следния ден. Патю, комуто разправях случката, помисли, че преувеличавам и за да му докажа, че съм познавач на женската красота, настоях да види Елена в същото положение, в което аз я бях видял. Той призна, че никога длетото на Праксител не е могло да създаде нещо по-съвършено. Бяла като лилия, Елена представляваше най-красивата гледка, която природата и художеството биха могли да създадат заедно. Нейните прелестни черти имаха нещо толкова мило, че наблюдателят изпитваше в душата си някакво неописуемо чувство на щастие, едно очарователно спокойствие. Тя беше руса и въпреки това нейните великолепни сини очи имаха пълния блясък на най-красивите черни очи.

На следната вечер я посетих отново; но тъй като не исках да се съглася с исканата цена, разбрах се с по-старата сестра да плащам при всяко посещение по дванадесет франка, срещу което стаята ще бъде на мое разположение; това споразумение трябваше да трае дотогава, когато пожелае да ѝ платя шестстотин франка. Това беше голямо кождерство, но Морфи беше от гръцко потекло и напълно издигната над празните угризения на съвестта. Съвсем нямах желание да ѝ дам тази голяма сума, понеже не изпитвах никакъв стремеж към равноценността; това, което получавах, беше всичко, което желаех.

По-старата сестра мислеше, че ще ме води за носа, тъй като за два месеца бях изхарчил триста франка, без да съм направил нещо с

момичето; тя приписваше това въздържание на моето скъперничество — чудновато скъперничество!

Имах желанието да притежавам на портрет очарователното женско тяло и един немски художник я нарисува божествено красива за шест луи. Положението, което той я накара да заеме, беше възхитително. Тя лежеше по корем, с ръце и гърди опрени на една възглавница, но главата така обърната, като че ли с трите четвърти се опираше на гърба си. Сръчният и с вкус художник беше нарисувал долната част на тялото ѝ с толкова изкуство и истинност, че не можеше да се желае нещо по-хубаво. Бях възхитен от този красив портрет, който поразително приличаше на оригинала, и написах отдолу: О'Морфи! — една дума, която наистина не е омировска, но пък е не по-малко гръцка, и означава красавица.

Кой обаче може да предвиди тайните пътища на съдбата! Моят приятел Патю изяви желание да има копие от картината; на приятел не се отказва такава незначителна услуга и същият художник получи поръчка да направи копието. След това същият беше повикан във Версай. Там показал между многото портрети също и тази прелестна картина и господин Дьо Сен Кантен я намерил толкова красива, че веднага побързал да я покаже на краля. Като голям познавач в тази област, Негово Всехристиянско Величество решил да се убеди със собствените си очи дали художникът е рисувал вярно, а ако първообразът е също така красив, както изображението, то внукът на Свети Людовик знаеше добре какво можеше да прави с него.

Услужливият приятел на краля, господин Дьо Сен Кантен бе натоварен с поръчката. Той попитал художника, дали първообразът би могъл да бъде доведен във Версай. Художникът счел това за лесно и обещал да го осведоми.

Той дойде при мен, за да съобщи предложението, което ме очарова, веднага го споделих с по-старата сестра, която беше извън себе си от радост. Тя се залови веднага да почисти сестра си, поръча и една хубава рокля и два или три дни след това те отпътуваха заедно с художника за Версай, за да се отдадат на приключението. Посредникът за малките удоволствия на краля беше вече осведомил неговия камердинер. Последният приел двете жени и ги завел в едно павилионче в градината. Половин час след това дошъл сам кралят в

павилиончето, попитал малката Морфи дали е гъркиня, извадил портрета от джоба си, разгледал внимателно малката и извикал:

— Никога не съм виждал нещо подобно!

Малко след това той седнал, взел малката на скута си и ѝ дал няколко милувки. След това се убедил със собствената си кралска ръка, че плодът още не е откъснат и я целунал.

О'Морфи погледнала внимателно своя повелител и се усмихнала:

— Защо се смееш?

— Смея се, защото вие приличате като две капки вода на шестфранковия талер.

На тази наивност монархът се изсмял високо. След това я попитал дали иска да остане във Версай.

— Зависи от моята сестра — отговорила малката.

Сестра ѝ побързала да каже на краля, че по-голямо щастие едва ли биха могли да си пожелаят.

Кралят я заключил отново и си отишъл, но след четвърт час дошъл Сен Кантен и я взел. Той завел малката в едно жилище, в което една жена я чакала, а след това заедно с по-възрастната сестра отишъл при немския художник, комуто дал петдесет луидора за портрета. Морфи не получила нищо. Той само взел нейния адрес, като я уверил, че ще ѝ се обади. И наистина още на другия ден тя получила хиляда луи. А добрият немец ми даде двадесет и пет луи за моя портрет, като обеща да приготви най-внимателно едно копие от този, намиращ се в Патю. След това ми предложи да рисува безплатно всички момичета, чиито портрети бих желал да притежавам.

За мен беше истинско удоволствие да видя радостта, с която добрата фламандка разглеждаше петстотинте двойни луи, които ѝ бяхме доставили. Вследствие на това богатство тя не знаеше как да ми изрази своята благодарност, считайки ме виновник за нейното щастие. Малката красавица О'Морфи — така я наричаше кралят винаги, се хареса на владетеля не по-малко със своята наивност и нежен характер, колкото и със своята рядка красота, най-съвършената, която си спомням да съм виждал. Той ѝ определи жилище в своя Еленов парк, който беше истински харем за сладострастния монарх и в който имаха достъп само представените в двора дами. След една година малката доби момче, което, както много други, изчезна безследно;

защото, докато бе жива кралица Мария, никога не се узна, какво ставаше с извънбрачните деца на Людвиг.

Три години по-късно О'Морфи изпадна в немилост; все пак, когато я отпрати, кралят нареди да ѝ се изплатят четиристотин хиляди франка, които тя донесе като зестра на един бретонски офицер. Когато през 1783 година бях във Фонтенбло, се запознах с един очарователен млад мъж на двадесет и пет години, който произхождаше от този брак и поразително приличаше на своята майка. Той нямаше никакво понятие за нейната история, но не мислех, че трябва да го осветлявам. Вписах името си в неговия бележник и го помолих да предаде на майка си моите почитания.

Причината, за да изпадне хубавата О'Морфи в немилост, беше злобата на графиня Дьо Валентеноа, свекървата на княза от Монако. Един ден тази известна в Париж дама каза на младото момиче, че ако иска да направи на краля хубава шега, трябва само да го запита как се отнася със старата си жена. Младото същество беше твърде наивно, за да забележи клопката и наистина задало на краля този безсрамен въпрос. Възмутен, Людвиг ѝ отправил гневен поглед и ѝ казал:

— Нещастнице, кой те научи да ми зададеш тази въпрос?

Повече мъртва, отколкото жива, бедната О'Морфи се хвърлила в краката му и му казала истината.

Кралят се отдалечил и не я погледнал повече. Графиня Валентеноа се яви в двора едва две години по-късно. Владетелят знаеше добре до каква степен следваше да бъде упрекнат като съпруг на своята жена, но той, като крал, не искаше да бъде упрекван в нищо и горко на този, който се забравяше спрямо кралицата.

Без съмнение, французите са най-духовитият народ в Европа, а може би и в целия свят, но това не пречи измамничеството и шарлатанството да успяват в Париж толкова лесно, колкото в никой друг град. Когато работата стане известна, те се подиграват и смеят с нея, но веднага се появява някакъв нов шарлатанин, който надминава всички останали и прави добри гешефти, докато дойде и неговият ред да бъде освиркан. Несъмнено това явление е резултат от влиянието на модата върху любезното, способно и лекомислено парижко население. Може нещо да бъде напълно безсмислено — ако то изненадва, намира одобрение в масите, защото всеки се опасява да не бъде взет за глупак, ако каже, че това е невъзможно. Във Франция аксиомата, че между

можене и ставане лежи една безкрайност, знаят само учените-природоизпитатели. В Италия напротив тази аксиома е позната всекиму, което, разбира се, не значи, че италианците стоят над французите.

Един художник спечели за известно време много пари от това, че оповести нещо невъзможно. Той съумя да създаде убеждението, че може да нарисува портрета на едно лице само въз основа на обикновено описание, без да е видял последното. При това не искаше нищо друго, освен описанието да бъде точно. Един такъв портрет правеше по-голяма чест на поръчителя, описал лицето, отколкото на този, който го беше нарисувал. Но от това споразумение следваше също, че първият трябваше да признае приликата на портрета с оригинала, защото, ако не направеше това, то художникът изтъкваше най-справедливото извинение, че ако портретът не прилича на лицето, то виновен е този, който е направил описанието, тъй като не е съумял да изпълни душата на художника със същината на онези черти от лицето, който трябва да нанесе върху платното.

Вечерях една вечер у Силвия, когато някой донесе тази чудновата новина, и то не като някаква смешна шега, а с тон на най-твърдо убеждение. Разказа също, че художникът бил нарисувал вече повече от сто портрета и всички били сполучливи. Всички намериха това за изключително. Само аз не можах да се въздържа и да не се засмея и си позволих да кажа, че цялата история е смешна и невъзможна. Разказвачът се разсърди и ми предложи бас за сто луи. Върху това трябваше още повече да се смея, тъй като предложението не беше приемливо, защото съществуваше голяма опасност да бъде подведен.

— Но портретите са много сполучливи!

— Не вярвам, а ако те наистина са сполучливи, то трябва да има някаква измама.

Силвия беше единствената, която споделяше моето мнение. Разказвачът искаше непременно да ни убеди и предложи да ни заведе на обяд у художника. Ние приехме.

На следващия ден се отправихме към художника и видяхме у него множество картини, които привидно бяха напълно сполучливи. Не познавайки оригиналите, ние не можехме да оспорваме това.

— Господине — каза Силвия, — бихте ли нарисували портрета на моята дъщеря, без да я видите?

— Разбира се, уважаема госпожо, ако сте уверена, че можете да ми опишете точно чертите на нейното лице.

Ние разменихме поглед и въпросът се изчерпа. Художникът ни каза, че неговото любимо време за ядене е вечерта и че ще му направим голямо удоволствие, ако го удостояваме по-често с присъствието си.

Подобно на лекарите той носеше със себе си купища благодарствени писма и документи от Бордо, Тулуза, Лион, Руан и др. Последните съдържаха или похвали за превъзходството на неговите картини или описалия за нови портрети, поръчани при него. Впрочем портретите му се плащаха предварително.

Два или три дни след това срещнах неговата красива племенница, която ми отправи задължаващи ме упреци, задето не съм дошъл на вечеря у нейния чичо.

Племенницата беше апетитно парче, почувствувах се поласкан от упрека и обещах да отида още на следващия ден. За по-малко от осем дни обаче работата стана сериозна и се влюбих в нея. Но интересната племенница, която беше духовито момиче и искаше само да се забавлява, не беше влюбена и не ми позволяваше нищо.

Един ден бях в стаята си, пиех кафе и мислех за нея. Внезапно вратата се отвори без някой да ме беше предупредил за идването си и се яви един млад мъж. Не го познавах, но преди да имам време да му задам какъвто и да е въпрос, той ми каза:

— Господине, имах честта да се храня с вас у художника Сансон.

— Аха, да, моля, извинете, господине, не ви познах.

— Не е за учудване, защото на масата погледът ви беше зает само с госпожица Сансон.

— Това е твърде възможно; но понеже сте го забелязали, то признайте, господине, че тя е прелестна.

— Това мога веднага да призная, защото, за мое нещастие, го зная сам достатъчно добре.

— Значи, сте влюбен в нея?

— Да, за съжаление!

— За съжаление? Та спечелете също нейната любов!

— Стремя се към това, господине, от една година. И тъкмо започвах да имам известна надежда, дойдохте вие, за да ме тласнете в отчаяние.

— Ах, господине, тласнах ви в отчаяние?

— Да. Точно вие.

— Съжалявам много, но не мога да направя нищо.

— А не би било трудно за вас да направите твърде много и ако ми позволите, бих ви открил по какъв начин бихте могли да ми окажете една голяма услуга.

— Говорете напълно откровенно!

— За в бъдеще бихте могли да избягвате съвсем къщата.

— Предложението е странно; между това, признавам, че то е единственото, което бих могъл да направя, ако имах желанието да ви окажа тази услуга. Вярвате ли обаче, че в такъв случай ще ви се удаде да спечелите любовта на младата дама?

— Това ще бъде моя работа. Само не ходете там. За останалото ще се погрижа сам.

— Бих могъл, наистина, да ви окажа тази извънредна любезност; но бихте ли имали добрината да признаете, че е доста странно да ме считате за мъж, комуто биха могли да се правят подобни предложения?

— Признавам, господине, че това може да изглежда наистина странно; но аз съм ви считал за един разумен и много умен човек и след зряло обсъждане, помислих, че ако се поставите на моето място, не бихте поискал да ме направите нещастен. От друга страна, вие няма да поставите вашия живот на карта заради една млада дама, която е извикала у вас само един любовен каприз, докато аз копнея с цялата си душа да свържа моята съдба с нейната, независимо дали това ще ми създаде щастие или нещастие.

— Но ако случайно и аз като вас бях имал намерението да се оженя за момичето?

— Тогава и двамата сме за съжаление и единият от нас трябва да умре преди другият да е постигнал целта си; защото, докато съм жив, госпожица Сансон няма да стане жена другиму.

Ето, пред мен стои този красив млад мъж: бледен, сериозен, студен като мрамор, влюбен до безумие, прави ми с поразяващо самообладание полуразумни, полуотчаяни предложения, и то в моето собствено жилище. Това ми даде повод да се замисля. Естествено

съвсем не се страхувах от него; от друга страна, наистина бях влюбен в госпожица Сансон, но все пак не се чувствах запален до такава степен, че заради хубавите ѝ очи да прережа гърлото на един мой ближен, или да бъда убит от него заради една, намираща се още в зародиша си любов.

Без да дам отговор на младия човек, се разхождах около четвърт час в стаята и обсъждах със себе си въпроса: кое ще бъде в очите на един съперник по-похвално и в моите собствени очи — по-достойно? Трябва ли да приема хладнокръвно една борба на живот и смърт, или да се оттегля с пълно достойнство като му отстъпя?

Суетата казваше: бий се! Разумът казваше: принуди съперника си да признае, че ти си по-разумен от него.

Най-сетне се обърнах към него с твърд тон:

— Господине, какво бихте помислили за мен, ако ви кажа, че съм готов да не стъпвам вече в дома на госпожица Сансон?

— Ще кажа, господине, че сте имали милост към един нещастник и че винаги ще ме намерите готов да дам за вас и последната си капка кръв, за да ви засвидетелствувам моята благодарност.

— Кой сте вие?

— Казвам се Гарние и съм единственият син на търговеца на вина Гарние, на улица дьо Сен.

— Е добре, господин Гарние, няма да отивам вече у госпожица Сансон. Бъдете мой приятел.

— До гроб! Сбогом, господине!

— Сбогом, бъдете щастлив.

Пет минути след излизането на Гарние дойде Патю. Разказах му случката, той смяташе, че съм постъпил като герой.

— Разбира се — каза той, — аз не бих действувал другояче, но сигурно не бих се държал като Гарние.

Приблизително по това време граф Дьо Мелфор, полковник на орлеанския полк, ме помоли чрез Камила, сестрата на непосещаваната повече от мен Коралина, да отговоря посредством моята кабала на два въпроса. Написах два мрачни, но красноречиви отговора, запечатах ги и ги дадох на Камила, която ме помоли да отида на следващия ден с нея на едно място, което тя не можеше да ми назове. Съгласих се и се отправихме към Поле Роял, където по една малка стълба той ме заведе

до покоите на госпожа херцогинята Шартр. След като чакахме около четвърт час, херцогинята дойде и благодари най-любезно на Камила, задето ме е довела. След това се обърна към мен и ми каза с много благородство, но и доста благосклонно, че доста се затруднявала с отговорите ми. Тя бе взела същите и ги държеше в ръка. В началото се почувствувах смутен от това, че въпросите произлизаха от Нейно Величество, но след това ѝ казах, че аз наистина зная да поставям кабалата, но не притежавам способността да я тълкувам и ако тя има добрината да ми постави нови въпроси, отговорите биха могли да ѝ станат по-ясни. Ето защо тя написа всичко, което не разбираше и което желаше да узнае.

— Госпожо, вие трябва да си направите труда да зададете въпросите поотделно, защото кабалистичният оракул не отговаря едновременно на два въпроса.

— Е, тогава поставете сам въпросите!

— Ваше Височество ще ме извини, но всичко това трябва да бъде написано от вас собственоръчно. Представете си, госпожо, че вие говорите на някакъв умен дух, който знае всичките ви тайни.

Тя започна отново да пише и постави около седем или осем въпроси. Прочете ги внимателно още веднъж и след това каза с благороден и едновременно доверителен тон:

— Господине, бих желала да съм сигурна, че освен вас никой няма да узнае това, което съм написала тук.

— Господата може да разчита на моята чест.

Прочетох внимателно въпросите и видях, че нейното желание беше оправдано, бях даже на мнение, че не биваше да поставям хартията в джоба си, защото бих я загубил и можех да изложа нея и себе си.

— Необходими са ми, госпожо, три часа, за да свърша работата, и бих желал Ваше Височество да бъде напълно спокойна. Ако имате някакво друго занимание, можете да ме оставите тук сам, но не бива да бъда смушаван от никого. Щом бъда готов, ще запечатам всичко. Ваше Величество нека благоволи да каже кому трябва да предам писмото.

— Лично на мен или на госпожа Дьо Полиняк^[1] ако я познавате.

— Да, госпожо, имам честта да я познавам.

Херцогинята ми даде една малка запалка, за да запаля една свещ и се отдалечи с Камила. Останах сам при заключени врати, а три часа

след това дойде госпожа Дьо Полиняк. Току-що бях привършил и тя получи книгата.

Херцогиня Дьо Шартр, дъщеря на принц Конти, беше тогава на двадесет и шест години. Тя притежаваше онзи особен ум, който прави една жена достойна за обожаване. Беше подвижна, без предразсъдъци, весела, шеговита и обичаше шеги и забавления, които предпочиташе пред дългия живот. „Накъсо“ беше думата, която бе постоянно в устата ѝ. Освен това, беше добра, щедра, търпелива, снисходителна и постоянна във всичките си склонности. Беше красива, но се държеше лошо и се присмиваше на танцмайстора Марсел, който искаше да я отучи от държането ѝ. При танцуване издаваше главата си напред, кривеше главата си навътре, но въпреки това беше прелестна. За нещастие, имаше пъпки на лицето си, които се отразяваха върху красотата ѝ. Мислеше се, че произлизат от болест на черния дроб. В действителност обаче това беше лоша кръв, която после причини смъртта ѝ, на която херцогинята до последния си миг правеше напук.

Въпросите, които тя отправи към оракула ми, се отнасяха до сърдечни работи, но между другото, искаше също да знае, как би могла да отстрани загрозяващите я малки пъпки.

Гадателските ми изрази бяха неясни по всички точки, по които не познавах по-подробно обстоятелствата, но говореха ясно и недвусмислено относно болестта ѝ и по такъв начин ѝ станаха приятни и необходими.

На другия ден, както и очаквах, Камила ми писа писмо, в което ме молеше да оставя всичко и да бъда в пет часа в Пале Роял в същата стая, в която ме беше оставила предишния ден. Точно навреме бях там. Един стар камердинер, който ме чакаше, се отдалечи веднага и пет минути след това видях да влиза прелестната принцеса. След като ми направи мил комплимент, тя извади всичките ми отговори от джоба си и ме попита дали имам работа.

— Ваше Височество може да бъде уверено, че никога няма да имам по-належаща работа от тази да ви слушам.

— Много добре, аз също няма да излизам и ще работим заедно.

След това ми показва множество въпроси, които беше написала, последните се отнасяха до различни предмети, но преди всичко до лечебното средство против малките пъпки. Това, което беше направило моя оракул ценен, беше нещо, което никой не можеше да знае. Бях

направил предположенията си и бях отгатнал правилно, но и да не бях отгатнал, би било все едно. Бих имал същите неприятности, а аз разбирах достатъчно от медицина, за да зная, че опитът да се отстрани насилствено една кожна болест чрез външни средства, би могло да й струва животът.

Нужна ми беше най-малко седмица, за да я излекувам поне привидно от нейната болест, но за едно основно излекуване беше необходимо да бъде лекувана в продължение на една година точно по определени предписания.

Прекарахме три часа в задаване въпроси на оракула. Беше любопитна, дали гадателят знае това със сигурност и се съгласи на всичко — осем дни по-късно всички отвратителни пъпчици бяха изчезнали.

Накарах я да взема всекидневно едно слабително средство, предписах ѝ какво да яде и ѝ забраних всякакви средства за разхубавяване; напротив, препоръчах ѝ да се измива сутрин и вечер с вода от живовляк. Скромният гадател заповяда на принцесата да предприеме същите измивания на всички места, на които желае да постигне същите резултати и принцесата се подчини.

Посетих операта едва в деня, когато принцесата се показва там с гладка и розова кожа. След операта тя се разхождаше, придружена от знатни дами, в голямата алея на Пале-Роял, където беше поздравена радостно от всички присъстващи. Забеляза ме и ме удостои с една усмивка. Само Камила, господин Дьо Мелфор и госпожа Дьо Полиняк знаеха, че аз бях гадателят на принцесата. Успехът ме направи горд, но още на следния ден се явиха отново няколко пъпчици по хубавата кожа на прелестната жена и аз веднага получих заповед да отида в Пале-Роял.

Старият камердинер ме въведе във великолепен будоар, до който се намираше кабинет с вана. Скоро се появи херцогинята, но изражението ѝ беше малко тъжно, понеже имаше пъпчици по челото и брадата. В ръката си държеше листче с един въпрос за моя гадател, и тъй като въпросът беше къс, реших да ѝ направя удоволствие и да я оставя да намери сама отговора. Нанесените от принцесата числа я укоряваха, че е пренебрегнала предписания ѝ начин на живот, и тя призна, че е пила ликьор и е яла шунка.

Но беше съвсем учудена, че е намерила отговор, защото не можеше да разбере как последният е могъл да произлезе от редица числа. Една от нейните придворни влезели и ѝ пошепна нещо на ухото; тя заповяда да я почака един миг навън, след това се обърна към мене и каза:

— Предполагам, че ще ви бъде неприятно, господине, да видите тук един ваш приятел, който е толкова тактичен, колкото и мълчалив.

С тези думи тя постави бързо в джоба си всички листове, които не се отнасяха до болестта ѝ.

Видях да влиза един мъж, когото взех буквално за ратай в обор, беше граф Мелфор.

Принцесата му каза:

— Вижте, господин Казанова ме научи на кабалата!

Едновременно тя му показва отговора, който бе намерила сама, графът не искаше да повярва. Тогава тя извика:

— Е, добре, трябва да го убедим; какво да запитам?

— Каквото Ваше Височество желае.

Тя помисли един миг, след това извади от джоба си една кутийка от слонова кост и написа: „Кажете ми, защо тази помада не оказва вече никакво действие върху мен?“

Тя нареди пирамидата, редиците числа и ключовете, както ѝ бях показал. За да получи отговора, аз я бях научил да прави събирания и изваждания, които изглеждаше, че произлизат от числата, но в действителност бяха напълно произволни. След това ѝ казах да преведе числата в букви; самият аз излязох навън под някакъв предлог. Когато мислех, че би могла да бъде готова с превеждането, влязох отново и намерих принцесата извънредно учудена:

— О, какъв отговор, господине!

— Фалшив, може би — но, госпожо, това може да се случи.

— Фалшив? Божествен! Той гласи: помадата действа само върху кожата на жена, която още не е раждала.

— Съвсем не намирам отговора странен, госпожо.

— Та вие не знаете, че това е помадата, която абатът Дьо Бросе ми даде преди пет години и която тогава ме излекува, това стана десет месеца, преди да родя херцог Дьо Монпансие. Бих дала всичко, за да мога да се науча да съставят сама тази възвишена кабала.

— Как? — извика графът, — това е онази помада, историята на която аз зная?

— Точно тя.

— Това е необикновено.

— Бих искала да поставя още един въпрос, отнасящ се до една жена, чието име не желая да назова.

— Кажете: жената, за която мисля.

Тя зададе въпроса: „От каква болест страда тази жена?“

Накарах я да напише числата и наредих така, щото тя получи, отговора: „Тя иска да вразуми мъжа си“.

Херцогинята нададе висок вик на учудване. Понеже беше вече много късно, поисках да си отида, но господин Дьо Мелфор беше говорил междувременно с Нейно Височество и ми каза, че ще излезем заедно. Така и направихме и по пътя той ми каза, че кабалистичният отговор относно помадата бил направо изумителен; разказа ми следното: „Госпожа херцогинята, колкото красива и да била, имала по лицето си толкова много пъпчици, че херцогът се отвращавал от тях и не можел да си наложи да я прегърне като съпруга; така бедната херцогиня чезнела в напразен копнеж за майчинство. Абат Дьо Бросе я излекувал с тази помада и тя отишла с гладко като коприна лице в ложата на кралицата във френския театър. Отсреща, в ложата на краля, се намирал херцог Дьо Шартр, който съвсем не подозирал, че жена му е в театъра, понеже тя рядко го посещавала. Без да познае херцогинята, той я намерил красива и се осведомил коя е дамата. Казали му. Той не искал да повярва, напуснал ложата на краля, отишъл при жена си, поздравил я и още същата нощ наредил да ѝ съобщят за посещението му. Резултатът бил, че госпожа херцогинята родила девет месеца по-късно херцог Дьо Монпансие; последният бил сега на пет години и напълно здрав. През цялото време на бременността херцогинята запазила красиво лицето си, но веднага след раждането пъпчиците се появили отново и помадата не действувала вече“. След като ми разказа тази история, графът извади от джоба си една кутия от костенуркова черупка със съвсем верния портрет на херцогинята и ми каза:

— Нейно Височество ви моли да приемете портрета ѝ, а ако искате да му се постави също и рамка, то моли да приемете също и това.

Това беше един фишек от сто луи. Взех кутията и стоте луи и помолих графа да предаде на херцогинята моята дълбока благодарност. Не поставих никога портрета в рамка, защото тогава имах нужда от пари за други неща.

След това херцогинята ми оказа няколко пъти честта да ме повика, но за излекуването ѝ от нейното страдание не стана вече дума — тя не беше в състояние да пази нужната диета. Понякога ме оставяше да работя пет или шест часа непрекъснато, ту в единия ъгъл, ту в другия; при това тя непрестанно излизаше и се връщаше. С обяд и вечеря ме снабдяваше посредством добрия стар камердинер, който не си отваряше никога устата.

Кабалата засягаше само тайни въпроси, върху които тя от любопитство искаше да научи подробности. Тя често откриваше истини, за които аз самият не знаех нищо. Искаше да ѝ открия тайната, но никога не настояваше. Обаче накарала господин Дьо Мелфор да ми каже, че ако се съглася да я посветя в тайната, то тя щяла да ме снабди със служба с двадесет и пет хиляди ливри годишен доход. За жалост това беше невъзможно. Бях лудо влюбен в нея, но не си позволих никога да ѝ дам възможност да забележи това: моята суетност задържахше любовта ми. Страхувах се да не бъда унижен от гордостта ѝ — а може би и с право. Знам само това: съжалявам и досега, че съм се поддал на този глупав страх. Във всеки случай се ползувах от редица привилегии, които може би тя би отказала, ако беше узнала за любовта ми.

Един ден поиска да узнае чрез моята кабала дали ракът на гърдата на госпожа Дьо ла Поплиниер може да бъде излекуван. Накарах я да отговори, че дамата няма никакъв рак, а е напълно здрава.

— Как? — извика тя. — Цял Париж вярва това и тя вика един след друг всички лекари. Но няма значение, аз вярвам на кабалата!

Същия ден тя срещнала при двора херцог Ришельо и му каза, че знае положително, че госпожа Дьо ла Поплиниер съвсем не е болна. Маршалът, който беше посветен в тайната, ѝ казал, че се лъже. Тя обаче му предложила бас на сто хиляди франка. Аз потреперих, когато херцогинята ми разказа това и я попитах уплашено:

— Той прие ли баса?

— Не, но остана учуден и сигурно, както знаете, той трябва да е посветен.

Три или четири дни по-късно тя ми каза с триумфиращо изражение, че господин Дьо Ришелъо ѝ признал, че мнимият рак бил само хитрост, за да предизвика съчувствието у съпруга ѝ, при когото тя много искала да се върне. Сетне ми разказа, че маршалът ѝ бил казал, че на драго сърце би платил хиляда луи, за да узнае как тя е открила истината.

— Ако искате да получите хилядата луи — каза ми тя, — то аз ще му кажа всичко.

— Не, не, госпожо! Моля ви коленопреклонно да не правите това.

Страхувах се от някоя клопка. Познавах маршала като буйна глава, а историята за дупката в стената, през която кавалерът намерил достъп до дамата си, беше известна на цял Париж. Господин Дьо ла Поплиниер беше допринесъл сам тя да се разгласи публично, като отказваше да види отново жена си и ѝ даде само една рента от дванадесет хиляди франка годишно.

Херцогиня Дьо Шартр бе съчинила прелестни стихове за тази случка, които не бяха известни никому извън нейния интимен кръг, освен краля. Последният много я обичаше, макар че тя често му правеше груби забележки в лицето. Един ден например го запитала дали е вярно, че пруският крал щял да дойде в Париж. Людвиг ѝ отговорил, че слухът не почива на никакво основание.

— Съжалявам много, защото умирам от желание да видя един крал — извикала тя.

Брат ми беше нарисувал междувременно доста картини и се реши да покаже една от тях на господин Дьо Марини и един хубав ден ние се отправихме у високопоставения господин, който живееше в Лувъра. Там всички художници му правеха посещение. Бяхме първи тази сутрин и чакахме в една зала непосредствено до покоите появяването му. Картината беше изложена; тя представляваше едно сражение по типа на Бургинион^[2]. Първият посетител, който дойде, се спря пред картината, разгледа я внимателно и продължи, като каза: „Лоша“!

Миг след това дойдоха двама нови посетители, видяха картината и казаха, смеейки се: „Работа на ученик!“

Аз погледнах скришом брат си, който стоеше до мен. Изпотил се беше. Не мина и час, залата беше пълна с хора и всеки се шегуваше

със злощастната картина. Бедният ми брат се чувстваше окончателно пропаднал и благодареше на бога, че поне никой не го познава.

Тъй като го съжалявах, станах, за да отида с него в друга зала и казах, за да го утеша, че господин Дьо Марини ще дойде и ще намери картината му хубава. Тогава това ще бъде отмъщението за всички обидни забележки. За щастие той не бе на същото мнение и ние излязохме бързо; качихме се на файтон и отпътувахме към вкъщи, където заповядахме на нашия слуга да прибере отново картината.

Когато злощастната картина бе вече у нас, моят брат направи от нея истинско бойно поле, тъй като я прободеше на двадесет места с шпагата си. След това взе решението си да постави веднага работите си в ред, да напусне Париж и изучава другаде изкуството, което той обожаваше. Решихме да заминем за Дрезден.

Два или три дни преди сбогуването ми с моя прелестен Париж, обядвах сам у швейцареца при вратата Фойан в Тюйлери. Той се казваше Конде. След яденето неговата хубава жена ми даде сметката, в която всичко бе пресметнато на двойна цена. Обърнах й внимание, но тя отразя накъсо, че не може да отстъпи нито хелер. Платих, но понеже сметката бе подписана с думите госпожа Конде, то взех перото и след името Конде написах: Labre^[3]. Оставих сметката на масата и излязох.

Без да мисля за моята кождерка, отидох да се разхождам в една алея, когато внезапно един малък човек, с шапка накривена на лявото ухо, с огромен букет на бутониерата и дълга шпага отстриани, се приближи към мен с безсрамно изражение и каза направо, че има желание да ми пререже гърлото.

— О, хлапе, за тази цел трябва да се качите на кон. А пък аз ще ви отрежа ушите.

— По дяволите, господине!

— Без простащини! Нужно е само да дойдете с мен; веднага ще ви подреда.

Отправих се с бързи крачки към Звездата и тъй като там нямаше никой, внезапно се обърнах и го попитах какво иска и защо ме напада.

— Аз съм рицарят Дьо Талви, вие сте обидили една честна жена, която аз покровителствувам. Пригответе се!

С тези думи извади своята дълга шпага. Аз направих същото, нападнах и го раних в гърдите.

Той отскочи назад и извика, че съм го наранил по подъл начин.

— Лъжеш, простако, и признай, че лъжеш или ще те промуша!

— Не! Не! Та аз съм ранен; но ще искам реванш от вас, а ударът ще бъде преценен от арбитър.

— Жалко дрънкало! Ако не си доволен, ще ти отрежа ушите.

Оставих го. Бях убеден, че ударът ми беше напълно правилен, защото той държеше шпагата в ръката си преди мен и ако не се предпази веднага, то аз не бях длъжен да му напомням за това.

Към средата на август отпътувах с моя брат от Париж, където беше прекарал две години, беше се забавлявал добре и не бе имал друга неприятност, освен недостига понякога на пари. Ние пътувахме през Мец, Майнц и Франкфурт и към края на същия месец пристигнахме в Дрезден. Майка ни ни прие с най-нежна любов и беше възхитена, че ни вижда. Брат ми прекара в този хубав град четири години, отдаден на непрекъснато изучаване на изкуството си; той копираше в Курфюрстската галерия всички красиви бойни картини на най-големите майстори.

Върна се в Париж едва когато се беше уверил, че може да се противопостави на критиката. По-късно ще разкажа как пристигнахме там почти по едно и също време.

Животът, който водих до края на карнавала 1753 година в Дрезден, не предлага нищо особено. За да доставя удоволствие на артистите, и особено на моята майка, аз съставих една трагикомедия, в която се явяваха двама арлекини. Това беше една пародия на „Братята-врагове“ на Расин. Кралят се смя сърдечно на комичните шеги, с които бе изпълнена моята творба, а аз получих от него великолепен подарък. Той обичаше разкоша и беше разточителен и в тази си склонност намери отличен помощник в лицето на прочутия граф Брюл^[4].

Скоро след това отпътувах от Дрезден. Оставих там моята скъпа майка, моя брат и моята сестра, която се бе омъжила за дворцовия учител по пиано Петер Аугуст. Той умря преди две години и остави своята вдовица в добро материално положение и семейство — в щастие.

Пребиваването ми в Дрезден остави в паметта ми спомени за една любовна връзка, от която, както и от други по-рано, се освободих чрез шестмесечно въздържане. Често съм мислил върху това, че по-голямата част от живота си съм прекарал в стремежа да се разболея, и след като постигах целта си, също така ревностно бързах да си

възстановя здравето. И в двете успяха еднакво добре, но днес (тъй като в това отношение се радвам на съвършено здраве) скърбя, че не мога повече да се разболявам; старостта, тази жестока и неизбежна болест ме принуждава въпреки волята да бъда здрав. Болестта, за която говоря и която ние италианците наричаме глупаво френската болест, защото с пълно основание можем да претендираме, че ние сме я въвели най-напред, тази болест не съкращава живота, макар че остава незабележими следи. Тези белези, които може би са по-малко достойни, отколкото тези, придобити по бойното поле на Марс, не бива да предизвикват съжаление у носителя им, ако ги е спечелил с удоволствие.

В Дрезден имах често случай да виждам краля, обичах и неговия министър Брюл, защото той притежаваше двойната тайна да бъде още по-разточителен от своя господар и да осъществява всяко негово желание.

Никога никой монарх не е бил такъв върл враг на спестовността. Той се смееше на хитреците, които го крадяха и изразходваше много, за да може много да се смее. Понеже не беше достатъчно духовит, за да може да се смее на глупостите на други князе и на комичността на човешкия род, то той поддържаше четирима шутове. В Германия те биват наричани глумци, макар че тези изпаднали хора обикновено са по-умни отколкото своите господари.

Тези шутове са назначени официално да разсмиват своите господари чрез всевъзможни шеги, обикновено това са отвратителни кривения на лицето или безобидни грубости.

Но понякога тези професионални глумци придобиват такова влияние върху своите господари, че са в състояние да издействуват от тях значителни благоволения за лица, за които се интересуват. Поради това първите семейства се отнасят с тях извънредно добре. Кой човек не е бил принуден от нуждата да извърши низости? Не казва ли Агамемнон у Хомера, че те са били в положение да трябва да извършат такива? А тези господа са живели отдавна преди нас. С това, изглежда, се доказва, че във всички времена хората са били ръководени от един и същи нагон, а именно от егоизма. Греша се, когато се казва, че граф Брюл бил във вреда на Саксония, понеже той беше само верен изпълнител на желанията и склонностите на своя господар. Той остави децата си в бедност и с това неговата памет е достатъчно оправдана.

Дрезден имаше най-блестящия двор, който някога е съществувал в Европа. Изкуствата се намираха в разцвет. Но изтънченост нямаше. Защото крал Август не беше галантен, а саксонците не са склонни към изтънченост, щом като техният владетел не им даваше пример.

В Прага, където не мислех да пребивавам дълго, отправих само едно писмо на оперния импресарио Локатели; след това направих посещение на една стара позната — госпожа Морели, която обичах и у която намерих за два или три дни всичко, за което жадуваше сърцето ми. В момента, когато исках да отпътувам, срещнах на улицата моя приятел Фабрис, който беше тогава полковник. Той ме принуди да обядваме заедно. Прегърнах го и му обясних, че трябва да замина веднага. Напразно! Трябваше да отстъпя и по-късно бях възхитен, че съм направил това, тъй като прекарахме великолепно деня. Фабрис жадуваше за война и неговите желания се изпълниха след две години. В тази война той спечели голяма слава.

Трябва да кажа още една дума за Локатели. Той беше един оригинален човек, който заслужаваше да бъде опознат. Всеки ден поддържаше трапеза от тридесет прибори и гостите се състояха от негови артисти и артистки, танцьори и танцьорки, както и няколко приятели. Той председателствуваше с благородно достойнство апетитните пиршества, тъй като доброто ядене беше негова страст. Ще има пак случай да говоря за него, когато дойдем до моето пътуване в Русия.

---

[1] Йоланда, княгиня Полиняк, интимна приятелка на кралицата Мария-Антоанета; по време на френската революция тълпата разнася главата ѝ, набодена на копие и я показва на затворената в Гамъл кралица. — Б.пр. ↑

[2] Куртоаз, наречен Бургинион, френски художник на бойни сражения с оригинален характер (1621–1676). — Б.пр. ↑

[3] Labré — френски художник, на бойни сражения (1621–1676). — Б.пр. ↑

[4] Граф Хенрих Брюл (1700–1763), всесилен пръв министър на Август III, курфюрст на Саксония и крал на Полша, който е съсредоточавал в ръцете си цялата власт. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

МОЕТО ПРЕБИВАВАНЕ ВЪВ ВИЕНА. ЙОСИФ ВТОРИ. ОТПЪТУВАНЕ ЗА ВЕНЕЦИЯ.

Ето ме за пръв път в австрийската столица. Бях двадесет и осем годишен, снабден с всичко, но с недостатъчно пари, поради което до изтеглянето на една, издадена от господин Де Брагадино менителница, трябваше да огранича моите разходи. Единственото препоръчително писмо, което имах, беше от дрезденския поет Милиавака до прочутия Метастазιο, с когото имах голямо желание да се запозная. Предадох писмото веднага след моето пристигане и в многочасовия разговор намерих поета още по-начетен, отколкото неговите произведения го представяха. Освен това Метастазιο беше толкова скромен, че в началото аз считах тази скромност за неестествена, но скоро се убедих, че тя е напълно истинска, защото, когато рецитираше някои от своите стихове, той беше първият, който обръщаше внимание върху красивите места. Това той правеше със същата простота, с която изтъкваше слабите места. Аз споменах за неговия учител Гравина^[1] и по този повод той произнесе пет или шест още ненапечатани строфи, които бе съчинил по случай смъртта му. Разчувствуван от спомена за загубата на своя приятел и от нежността на собствените си стихове, очите му се напълниха със сълзи. Когато свърши, той ме попита с тон на наистина затрогваща добродушност:

— Кажете ми истината, дали може по-добре да се изрази?

Отговорих му, че зависи само от него да счита това за възможно. Когато след това го попитах дали хубавите стихове са му стрували голям труд, той ми показа четири или пет изписани страници с много зачерквания. Това бяха всичко четиринадесет редостишия и той ме увери, че за ден никога не е успявал да направи повече. С това потвърди един познат вече факт, а именно, че най-голям труд на поета създават точно стиховете, за които посредственият читател мисли, че са му паднали от небето.

— Коя от вашите опери — запитах го аз — обичате най-много?

— „Атилиус Регулус“, но това още не значи, че тя е най-добрата.

— В Париж всички ваши съчинения са преведени във френска проза, но издателят се опропасти, защото не могат да се четат. Смятам, че това доказва колко възвишена и силна е вашата поезия.

— Преди няколко години друг глупак загуби състоянието си от издаване хубавите стихове на Ариосто във френска проза. Смешно ми става, когато някой твърди, че едно съчинение в проза може да има претенциите да бъде поезия.

— Споделям напълно мнението ви.

— И с право.

След това ми разказа, че той никога не е съчинявал песен без сам да напише музиката, но обикновено не показвал музиката си никому.

— Интересно е — продължи той — как могат французите да вярват, че е възможно да нагодят стихове към някоя вече съществуваща музика. Все едно да кажеш на скулптора: ето ти един мраморен блок, направи ми от него една Венера, но нейното лице трябва да се познава преди още да си издялал нейните черти.

При едно посещение в дворцовата библиотека срещнах за моя голяма изненада господин Дьо ла Хей с двама поляци и един млад венецианец, предаден му от неговия баща за довършване на възпитанието. Мислех, че той е в Полша и срещата с него ми беше приятна, понеже тя предизвика интересни спомени. Прегърнах го сърдечно няколко пъти. Той ми каза, че е във Виена по работа и през лятото ще дойде във Венеция. Ние се посетихме и, когато му казах, че парично не съм добре, той ми зае петдесет дукати, които му върнах скоро след това. Съобщи ми, че неговият приятел, Бавоа, е вече подполковник на венецианска служба и това съобщение ми достави истинска радост. Той пък имал щастието да бъде избран от господин Марозини за негов главен адютант, когато последният след оттеглянето си от поста посланик в Париж, бил назначен за граничен комисар. Бях щастлив да узная, че са щастливи двама души, които трябваше да ме считат като първопричина за тяхното щастие. Във Виена узнах със сигурност, че Дьо ла Хей е йезуит, но за това не биваше да се говори с него.

Тъй като не знаех къде да отида, а имах голямо желание да се забавлявам, то посетих репетицията на операта, която трябваше да се представи след Великден; там срещнах познатия ми от Торино пръв

танцър Боден, който се беше оженил за хубавата Жофроа. Освен това, там срещнах и съпруга на хубавата Анчила Кампиони. Той ми каза, че бил принуден да се раздели с нея, понеже го опозорила публично. Този Кампиони беше толкова голям играч, колкото и голям танцър; наех жилище при него.

Във Виена всичко беше красиво. Много пари и голям разкош. Но поради набожността на императрицата беше извънредно мъчно да се получат радостите на Китера^[2], особено за чужденците. Легион жалки шпиони, украсявани с красивото име комисари на девствеността, бяха неумолими преследвачи на всички момичета. По отношение на така наречената незаконна любов владетелката не притежаваше възвишената добродетел на търпимостта; набожна до прекаляване, тя вярваше, че ще има голяма заслуга пред Бога, ако преследва най-усърдно най-естествения нагон на двата пола. Като взе в кралските си ръце списъка на смъртните грехове, тя смяташе, че може да не обръща внимание на шест от тях, за да насочи цялото си внимание върху сладострастието, което ѝ се струваше непросимо.

Гордостта, казваше, може да не се познае, защото тя се облича в дрехата на достойнството. Скъперничеството е без съмнение отворително, но човек може да се излъже, тъй като то има голяма прилика със спестовността. Гневът е един убийствен порок, когато човек му се отдаде напълно, но за убийството се предвижда смъртно наказание. Гуляйджийството може да бъде само лакомия и този грях не се наказва от религията, защото в доброто общество то минава даже за предимство. Впрочем то зависи от апетита и когато някой умре от лошо храносмилане, то с това той е изтърпял вече наказанието си. Завистта е една ниска страст, която никога не се проявява открито, за да наложи и друго наказание на завистниците, освен това, което те имат от разяждащата отрова, която без това ги измъчва, би трябвало да разпъна на колело най-напред целия си двор. Мързелът е наказан вече със скуката. По-иначе е обаче работата с невъздържанието, което моята девствена душа не може да прости и аз му обявявам открита война. Моите поданици могат да намират всички красиви жени красиви, жените могат да предлагат всичко, за да изглеждат красиви, всеки може да разговаря колкото иска. Това не мога да забраня, но не желая да се задоволяват страсти, от които зависи продължението на човешкия род, когато не е сключен законен брак. Затова всички онези

нещастници, които продават своята любов и дадените им от природата прелести, ще бъдат изпращани в Темешвар. Известно ми е, че в Рим са много снисходителни в това отношение, защото там всяко превъзходителство си има своя любовница, за да се предотврати по-голямо престъпление, — което все пак не се предотвратява. Но в Рим се правят отстъпки поради климата, които аз няма защо да правя, понеже тук бутилката и лулата заместват всички останали наслади. (Коронованата жена би могла да добави и трапезата, защото австрийците са прочути с прекаленото си лакомство). Няма да търпя даже и безредия, които стават в домовете; щом узная, че някоя жена изневерява на съпруга си, ще нареда просто да я затворят, колкото и да се твърди, че само мъжът е господар на жена си; понеже този мотив не е основателен в моята държава, където женените мъже са прекалено равнодушни. Фанатични съпрузи могат да крещат колкото си искат и могат да се оплакват, че ги обезчестявам, като наказвам жените им, чрез изневярата на последните, те са вече обезчестени.

— Но, госпожо, обезчестяването може да бъде такова, само когато стане известно, а освен това възможно е да се излъжете, макар да сте императрица.

— Зная това. Но мълчете! Не ви позволявам да ми възразявате.

Вероятно такива основания са ръководили Мария Тереза. Но макар нейното решение да е било продиктувано само от добродетел, от него произлизаха всички ония низости, които палачите-комисари на девствеността извършваха безнаказано в нейно име. По всяко време на деня и из всички улици на Виена биваха арестувани и отвеждани в затвора намиращите се сами момичета, които често бяха излезли само, за да спечелят по честен начин прехраната си. Това беше подлост; защото как можеше да се знае, че момичето отива при някой мъж, за да бъде утешено, или, че търси на улицата някой утешител? Това не беше толкова просто. Някой шпионин — полицията поддържаше цели тълпи от такива — ги следваше отдалече и тъй като тези нехранимайковци не носеха униформа, не можеха да бъдат познати. Последницата от това беше, че всеки непознат човек предизвикваше недоверие.

Когато някое момиче влезеше в някоя къща, преследващият я шпионин чакаше долу на вратата, спираше я щом тя излезеше и я подлагаше на разпит. Ако бедното момиче имаше смутено лице, ако се забавеше за момент, преди да даде отговора, който да задоволи

шпионина, то дангалакът я завеждаше в затвора, след като ѝ вземаше преди това всички пари и украшения; тези ценни неща биваха безвъзвратно загубени, тъй като никога не се удаваше да се издействува тяхното връщане. В това отношение Виена беше едно истинско свърталище на разбойници, пълно с привилегировани хайдуци. Един ден, при една улична гоненица в Леополщад, едно младо момиче ми пхна златен часовник в ръката, за да не го вземе шпионинът, който я преследваше и искаше да я отведе в затвора. Съвсем не познавах младото момиче, но имах щастието да го видя отново един месец по-късно. Тя беше красива и беше си възвърнала свободата с повече от една жертва. Зарадвах се много, че можех да ѝ върна часовника и не поисках никаква награда за моята честност, макар че красавицата си струваше труда. За да избегнат досажданията, за момичетата имаше само едно средство: те трябваше да вървят по улиците с наведена глава и с броеница в ръка; защото тогава отвратителната банда нямаше да си позволи да ги арестува безпричинно. Нали е възможно да отиват в църква, а в такъв случай Мария Тереза би наредила да обесят комисаря на девствеността.

Тази банда правеше престоя за чужденците във Виена неприятен, защото беше трудно да се задоволят даже съвсем естествени нужди. Бях доста изненадан, когато един ден, стоейки в уличка до стената, бях изруган от един вагабонт с червена перука, който ми каза да съм се махал някъде другаде, защото иначе щял да накара да ме арестуват.

— А защо, моля?

— Защото там вляво от вас стои една жена, която може да ви види.

Аз погледнах нагоре и видях на четвъртия етаж главата на една жена, която с далекоглед наистина би могла да различи дали съм християнин или евреин. Смеещ се, изпълних заповедта. Разказах моето преживяване навсякъде, но никой не се учуди на него, защото подобно нещо се случваше стотина пъти на ден.

За да се запозная с виенските обичаи, хранех се на различни места. Когато един ден отидох с Кампиони да се храня в гостилницата „Рак“, за моя голяма изненада видях на трапезата онзи Бепе ил Кадето, когото познавах от моето пленничество в испанската армия и по-късно бях видял във Венеция, а след това също в Лион под името дон Джузепе Марати. Кампиони, който е бил негов съучастник в Лион, го

прегърна, говори след това с него настрана и ми каза най-после, че господинът приел отново своето истинско име и сега се наричал граф Афлизио. След ядене ще се постави фараонова банка, в която трябва да взема участие; затова ме молят да не играя. Казах, че съм съгласен. Афлизио спечели и някой си капитан Бекария му хвърли картите в лицето — една малка шега, с каквито мнимият граф беше вече свикнал и затова не се случи нищо особено. След играта отидохме в едно кафене, където един добре изглеждащ офицер ме гледаше внимателно. Най-сетне се усмихна, но по този начин, който не изразяваше нищо обидно.

— Господине, — попитах го аз учтиво, — на кого се смеете?

— На вас, господине. Виждам, че не си спомняте за мен.

— Струва ми се, че съм имал вече честта да ви видя някъде. Но къде? Това не мога да кажа.

— Преди девет години, когато по заповед на княз Лобковиц ви доведох до вратата Римини.

— Вие сте барон Файс?

— Съвсем вярно.

Ние се прегърнахме и той ми предложи своето приятелство, като ми обеща да ми достави всички възможни във Виена забавления. Естествено приех и същата вечер той ме представи на една графиня, у която се запознах с абат Тестагроса, когото наричаха дебела глава. Той беше посланикът на моденския херцог и бе приет добре в двора, понеже бе посредничил за женитбата на един ерцхерцог с принцеса Беатриче д'Есте. Там се запознах също и с графовете Рокендорф и Саротин и с много благородни млади дами, които според етикета трябва да се зоват само госпожици. Там беше също и една принцеса, която изглеждаше като че е водила разпуснат живот, но все пак можеше още да се хареса. Ние вечеряхме, при което бях наричан непрекъснато барон. Напразно казвах, че не съм барон и че изобщо нямам никаква титла.

— Все пак трябва да сте нещо, ми се отговаряше, а по-малко от барон не можете да бъдете. Вие трябва да оставите да ви наричат барон, ако искате да бъдете допуснат в обществото във Виена.

— Е нека бъда най-сетне барон. Това няма голямо значение.

Баронесата ми даде скоро да разбере, че ме намира според своя вкус и че би й било приятно, ако я ухажвам. Посетих я още на следния

ден и тя ми каза: „Ако обичате да играете, елате довечера“. Там се запознах с мнозина играчи и три или четири госпожици, които се бяха посветили в служба на Венера, без да се страхуват от комисарите на девствеността. Те бяха толкова отдадени на занятието си, та не считаха, че накърняват благородството си, когато приемат малка награда за своите услуги. Тогава забелязах, че господа комисарите на девствеността бяха неудобни само за такива, които не отиваха в добри домове.

Тъй като баронесата ми каза, че бих могъл да ѝ представя приятелите си, то заведох барон Файс, Кампиони и Афлизио. Графът игра, държа банката и спечели; Трамонтини, с когото се бях запознал, го представи на своята жена, която бе наречена госпожа Тези, а чрез това посредничество Афлизио направи отлично запознанство с принц Саксен-Хилдбургхаузент. Това беше изходна точка за бляскава кариера на самозвания граф, защото Трамонтини, който бе станал негов съучастник във всички големи игри на карти, успя да склони херцога посредством жена му да му даде най-напред чин капитан на служба на Нейно Императорско и Кралско Величество. Три седмици по-късно Афлизио носеше униформата със своите отличия. Когато си тръгнах от Виена, той притежаваше сто хиляди гулдена. Величествата обичаха играта, но не залагаха. Императорът оставаше по-скоро да държи банка. Той беше един добър, обичащ разкоша, но не разточителен княз. Видях го веднъж в пълно императорско облекло и бях изненадан, че носеше испански дрехи. Вярвах, че виждам Карл Пети, който бе въвел този етикет, макар че след него никой император не е бил испанец и Франц Първи нямаше нищо общо с испанския двор.

По-късно забелязах същата особеност в Полша при коронясването на Станислав Август Понятовски. Старите паладини^[3] плакаха от яд, когато гледаха това облекло, но те трябваше да се преструват на доволни, защото под руския деспотизъм не им оставаше нищо друго, освен да се въоръжат с търпение.

Император Франц Първи беше хубав и аз намирах лицето му винаги приятно, независимо дали носи салтамарка или императорски пурпур. Към жена си се отнасяше с най-голямо внимание и не ѝ пречеше да тласка държавата в дългове, защото толерираше търговията, понеже тя му пълнеше касите. Беше галантен и императрицата, която винаги го наричаше неин господар, се

преструваше, че съвсем не забелязва това, защото не искаше светът да добие представата, че нейните прелести не са вече достатъчни, за да пленят Негова Светлост съпруга ѝ, още повече че всички се възхищаваха от красотата на нейните многобройни наследници. Всички ерцхерцогини, с изключение на най-възрастните ми се струваха красиви. От момчетата можах да наблюдавам само най-възрастното. Намерих чертите на лицето му печални, макар че абат Тестагроса, който притежаваше известни физиономични познания беше на друго мнение.

— Какво забелязвате — попита ме един ден той — във физиономията на принца?

— Високомерие и самоубийство.

Бях добър пророк (защото Йосиф Втори наистина се самоуби, без да има такова намерение). Абат Йосиф Втори имаше известни въображаеми познания, които разрушаваха тези, които той наистина притежаваше. Говореше с голямо удоволствие с хора, които не бяха в състояние да му отговорят, защото бяха заслепени от неговите доводи или най-малко се преструваха на заслепени.

Високопоставеният господин обичаше страстно да разказва и разказваше наистина хубаво, с умение да украсява подробностите на някой анекдот, но той непременно искаше да накара слушателите си да се смеят, а пък който не се смееше на шегите му, минаваше за глупак, а за жалост, сериозни оставаха тъкмо тези, които го познаваха най-добре. Той например предпочете съвета на Брамбила, който после докара смъртта му, пред мненията на лекарите, които му даваха разумни нареждания. Впрочем никой не му оспорваше безстрашието, но нямаше никакво понятие от изкуството да управлява, защото нямаше ни най-малкото познание за човешкото сърце и не умееше нито да се преструва, нито да пази тайна. До такава степен не можеше да владее чертите на лицето си, че не можеше да прикрие даже задоволството си, когато налагаше някакво наказание. Когато погледнеше някого, чиито черти не му харесваха, винаги правеше гримаса, която изглеждаше твърде неприятна.

Йосиф Втори умря от една ужасна болест, защото остана до последния миг в пълно съзнание, виждайки пред себе си неизбежната смърт. Той има нещастieto да съжالياва за всичко, което беше направил и което не можеше да се върне отново; от една страна,

понеже по-голямата част не можеше вече да се поправи, от друга — понеже той вярваше, че ще се опозори, ако от разумните съображения разруши това, което беше създал неразумно. Защото, без съмнение той хранеше до последния миг чувството на непогрешимост, присъщо на благородния му произход, макар че колебливото състояние на душата му трябваше да го накара да осъзнае погрешимостта на неговата природа. Беше изпълнен с уважение към брат си, който днес управлява на неговото място; въпреки това, нямаше смелостта да последва важните съвети, които последният му даваше. В изблик на великодушие награди богато сръчния и умен лекар, който събщи смъртната му присъда; но в една тъкмо противоположна област той бе наградил няколко месеца преди това лекарите и лечителите, които му съобщиха, че бил излекуван. Освен това, има нещастieto да знае със сигурност, че смъртта му няма да бъде оплаквана — една безутешна мисъл, особено за един владетел. Многообичната му племенница умря преди него и ако околните го бяха обичали, то сърцераздирателното известие би му било спестено; защото беше ясно, че крайт му наближава.

Бях възхитен от живота във Виена и от насладите, които изживях при красивите госпожици, с които се бях запознала у баронесата. Малко преди заминаването ми от красивия град барон Файс ме срещна на сватбения празник на граф Дурацо и ме покани на пикник в Шьонбрун. Там не се въздържах от нищо и когато се завърнах във Виена, бях развалил стомаха си до такава степен, че двадесет и четири часа по-късно щях почти да умра.

Последната искрица разум, която притежавах в моето изтощено състояние, използвах, за да спася живота си. Кампиони и графовете Рокендорф и Саротин стояха до леглото ми. Саротин, с когото се бях сприятелил много, бе довел един лекар, макар че бях заявил недвусмислено, че не желая такъв. Новият Санградо мислеше, че можеше да ми наложи изкуството си и беше повикал един хирург, който трябваше да ми пусне кръв въпреки волята ми. Бях вече полумъртъв, но по едно необяснимо и за самия мен внушение, отворих очите си и видях човека с ланцета в ръка точно в момента, когато искаше да отвори вената ми. „Не, не!“, казах аз и отдръпнах изтощен ръката си. Обаче, искайки да спаси живота ми, въпреки моята воля, дангалакът хвана отново ръката ми... Точно в този миг почувствувах

съживяване на моите сили; хванах един от пистолетите си и куршумът отрязва една от къдриците на главата му. Това бе достатъчно. Всички присъстващи се измъкнаха, с изключение на моята слугиня, която не се отдели от мен и ми даде да пия толкова вода, колкото исках. На четвъртия ден бях отново напълно здрав.

Моето премеждие даде на всички виенски безделници материал за веселие за няколко дни и абат Тестагроса ме увери, че ако бях застрелял бедния хирург, то той би бил мъртъв и толкова, защото присъстващите свидетели бяха заявили, съгласно истината, че насила са искали да ми пуснат кръв. Така че съм се намирал в положение на самозащита.

В операта мнозина желаеха да се запознаят с мене — виждаха в мен мъж, който се бе защитил от смъртта чрез пистолетни изстрели. Един художник на миниатюри, Морал, който страдаше често от смущения в храносмилането и който накрая умря от това, ми даде следния съвет: за да се излекува човек от болест, не е нужно нищо друго, освен да пие много вода и да има търпение. Той умря от това, че му пуснаха кръв в един момент, когато не можеше да окаже никаква съпротива.

Смущението в храносмилането ми припомни за шегата на един човек, който иначе рядко пускаше шегички, а именно господин Дьо Мезонруж. Един ден той преял и бил донесен умиращ вкъщи. Колата му трябвало да спре срещу Кенз-Вент, тъй като няколко коли се били сблъскали. Един бедняк се приближил до вратата на неговата кола, като казал: „Господине, умирам от глад!“ „Как можеш да се оплакваш ти, хитрецо — му отговорил, пъшкайки Мезонруж — аз бих желал да съм на твоето място“.

Пак по това време се запознах с една танцьорка от Милано. Тя беше умна, имаше отлично държание, литературни познания и беше преди всичко много красива. Тя приемаше в салона си добро общество, с което умееше да се отнася отлично. У нея се запознах с граф Кристоф Ердьоди — един любезен, богат и щедър кавалер, после с княз Кински, който беше прелестен Арлекин. Влюбих се в момичето, но напразно, защото тя беше влюбена в танцьора от Флоренция Анджелино. Ухажвах я, но тя ми се смееше; една дама от театъра, която е влюбена в някого, е непревземаема крепост, още повече, когато човек не е в състояние да прехвърли златен мост към нея. А аз не бях

богат. Въпреки това не изоставих надеждата, а непрекъснато кадах тамян пред нейния олтар. Моята компания ѝ беше приятна, защото тя ми показваше написаните от нея писма и аз изтъквах прелестта им. Тя притежаваше един неин миниатюрен портрет. В деня преди заминаването реших от яд за загубеното време и за извършените от мен поради влюбването ми глупости да ѝ открадна този портрет. Слаба утеха за един нещастник, който напразно се бе домогвал до първообраза! При прощалното ми посещение видях миниатюрата да лежи, прибрах я и отпътувах с две красиви госпожици, за да се повеселим.

Когато слязох от колата, първият човек, комуто тъй да се каже, паднах в обятията, беше покровителят на госпожа Конде — Лабре, кавалерът Талвис, на когото бях дал такава добра поука в Париж. Когато ме позна, той се нахвърли върху мен и каза, че съм му дължал реванш.

— Обещавам ви го — отговорих аз, — но никога не заменям едно удоволствие с друго: ще се видим пак!

— Това е достатъчно. Бихте ли ми направили честта да ме представите на дамите?

— С голямо удоволствие, но не на улицата.

Ние отидохме в една гостоприемница, той ни последва. Тъй като бях на мнение, че младият човек, който иначе беше храбър както никой друг френски кавалер, можеше да допринесе за нашето забавление, то го представих. Той живееше от два дни в странноприемницата, където бяхме отседнали и ние, и беше облечен в траурни дрехи. Попита ни дали ще посетим бала у княз-архиепископа. Не знаехме нищо за последния, но Файс отговори на въпроса му с „да“. Балът може да се посети — каза кавалерът, без да бъде човек представен и затова мисля да отида, което иначе не бих могъл да сторя, тъй като тук никой не ме познава. След това си отиде. Съдържателят, който се яви, за да се осведоми за заповедите ни, ни даде сведения относно бала и тъй като нашите красиви госпожици изявиха желание да отидат, то ние се съгласихме.

Непознати, ние кръстосвахме с пълна свобода всички зали на двореца, докато най-сетне дойдохме до една голяма маса, на която седеше княз-архиепископът и държеше фараонова банка. Купчината злато, което благородникът прелат имаше пред себе си, трябваше да

има, по наше изчисление, около тринадесет или четиринадесет хиляди гулдена. Кавалерът Талвис застана между нашите две дами и им правеше комплименти, докато негова милост размесваше картите. Архиепископът накара да секат, погледна кавалера и го покани приятелски да заложи на някоя карта.

— На драго сърце, уважаеми господине, залагам срещу цялата банка на тази карта.

— Добре! — каза архиепископът, за да не даде вид, че се страхува. Той тегли карти, картата на кавалера спечели и моят щастлив французин прибра с пълно спокойствие всичките пари на прелата и си напълни джобовете. Епископът беше слисан, съзнавайки малко късно глупостта, която бе извършил, и каза на кавалера.

— А ако вашата карта беше загубила, господине, как бихте ми се издължили?

— Уважаеми господине, това би било моя работа.

— Господине, вие имате повече щастие, отколкото разум.

— Може да е така, ваша милост, но това е моя работа.

Кавалерът излезе, аз го последвах и го настигнах долу на стълбата. След като му направих комплимент, го помолих да ми заеме сто дуката. Той ми ги наброи мигновено, като ме увери, че бил възхитен, задето може да ми направи тази услуга.

— Аз ще ви дам полица.

— Глупости, никаква полица.

Пъхнах златото в джоба си, без да се грижа за многобройните маски, които бяха последвали от любопитство щастливия печеливш и сега бяха свидетели на това, което ставаше. Талвис се отдалечи, а аз се върнах отново в игралната зала.

Ракендорж и Саротин, които случайно присъствуваха на бала, бяха узнали, че кавалерът ми бе дал пари и ме попитаха кой е той. Разказах им една история, пълна с истина и лъжа, и казах накрая, че с парите, които ми е дал, кавалерът е изплатил един свой дълг, който още от Париж имал към мене. Те трябваше да повярват на това, или поне да се престорят, че вярват.

В нашата странноприемница съдържателят ни разказа, че кавалерът си отишъл, като препускал бясно коня си, и че целият му багаж се състоял само от едно куфарче. Ние вечеряхме и за да направя вечерята по-весела, разказах на Файс и на нашите красиви госпожици

по какъв начин се бях запознал с Талвис и как постъпих, за да получа моята част от плячката.

Когато се върнахме във Виена, случката беше вече злободневна, смееха се на гасконецата и се шегуваха с епископа. Лошите езици не пощадиха също и мен, но аз не считах за необходимо да се защитавам.

Никой не познаваше кавалера Дьо Талвис и френският посланик не беше чувал нищо за него. Не знаей дали и след това в Братислава се е чуло нещо за него.

След като се сбогувах с всички приятели и приятелки, отпътувах най-сетне от Виена с пощенската кола; на четвъртия ден пренощувах в Триест. Един ден след това се качих на кораб за Венеция, където пристигнах следобед на втория ден на Възнесение. Имах щастието да прегърна след тригодишно отсъствие моя прелестен покровител, господин Де Брагадино, и неговите двама неразделни приятели; те бяха много зарадвани да ме видят отново напълно здрав и в добро материално състояние.

---

[1] Жан Винцен Гравина, италиански писател и юрист, един от основателите на прочутата академия на аркадите (1664–1718). — Б.пр.

↑

[2] Китера или Цериго, един от гръцките острови, южно от Пелопонес, където в миналото е съществувал великолепен храм в чест на Венера. В езика на поезията думата Китера е станала синоним на приказен остров, алегорично име на любов. — Б.пр. ↑

[3] Благородник от свитата на краля (в миналото от тази на Карл Велики — Ролан е тип на паладин), странствуващ рицар, храбрец. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

ПРЕДАВАМ ЗАДИГНАТИЯ ОТ ВИЕНА ПОРТРЕТ. ОТИВАМ В ПАДУА; ПРИКЛЮЧЕНИЕ ПО ВРЕМЕ НА
ВРЪЩАНЕТО; ПОСЛЕДИЦИ ОТ ТОВА ПРИКЛЮЧЕНИЕ. НАМИРАМ ОТНОВО ТЕРЕЗА ИМЕР.
ЗАПОЗНАВАМ СЕ С ГОСПОЖИЦА Ч.Ч.

Видях отново родния си град с онова прекрасно чувство, което изпитват всички добри сърца, когато посещават отново местата, където са получили първите си трайни впечатления. Бях събрал поуки, познавах законите на честта и на учтивостта, чувствавах се надминал почти всички мои връстници и желаех да добия отново моите стари навици; обаче се зарекох да се държа за в бъдеще по-прилично и по-въздържано.

Забелязах с удоволствие при влизане в моята работна стая, че там статуквото бе абсолютно запазено. Пласт прах, дебел един пръст, който лежеше върху книгата, доказваше, че никоя незвана ръка не ги беше докосвала.

На втория ден след пристигането ми един баркароле ми предаде писмо точно в момента, когато имах намерение да изляза, за да придружа Бученторо, с когото дожът искаше да направи ежегодното си пътуване, за да се ожени за Адриатика, вдовицата на толкова много съпрузи, която въпреки това беше все така свежа, както в деня на сътворението. Писмото беше от един млад благородник, Джовани Гримани, който знаеше много добре, че нямаше никакво право да мисли, че стои по-горе от мен и затова ме молеше много учтиво да намина приятелски у него, за да приема едно писмо, което той бил натоварен да ми предаде собственоръчно. Отидох веднага и след като си разменихме обикновените комплименти, той ми предаде едно незапечатано писмо, което бе получил предния ден.

Това писмо гласеше:

„Господине, след вашето заминаване търсих напразно моя портрет и понеже нямам навика да приемам крадци у

себе си, то съм убедена, че той може да се намери само във вашите ръце: моля ви да го предадете на лицето, от което ще получите това писмо.

Фолиаци“

За голяма моя радост, портретът беше у мен; извадих го от джоба си и го предадох веднага на господин Гримани, който го прие с голямо задоволство, но също и с изненада; защото бе помислил, че поръчката му ще е по-трудно изпълнима.

— Изглежда, че любовта ви е накарала да извършите тази дребна кражба — каза ми той. — А сега ви поздравявам, че тя очевидно вече не е толкова силна.

— От какво заключавате?

— От готовността, с която давате портрета.

— Не всекиму бих го предал така доброволно.

— Благодаря ви за това и ви моля за в бъдеще да разчитате, в замяна на тази любов, на приятелството ми.

— Аз го ценя много повече, отколкото този портрет, даже и от първообраза. Смя ли да помоля да ѝ изпратите моя отговор?

— Обещавам ви това. Ето ви хартия, пишете веднага; няма нужда да го запечатвате.

Написах, следното:

„Като предава портрета, Казанова изпитва много по-голяма радост, отколкото в момента, когато, подтикван от един жалък фантастичен каприз, е извършил глупостта да го постави в джоба си.“

Поради лошото време чудната сватба трябваше да бъде отложена за неделя и понеже господин Де Брагадино пътуваше на следния ден за Падуа, то го придружих дотам. Любезният стар господин предоставяше на младостта шумните удоволствия, които вече не му подходеха, и предпочиташе да прекарва дните на венецианските празници, при които той само се отегчаваше в мирно спокойствие.

Следващата събота се храних с него; след ядене му целунах ръка, след това отидох до пощата и наех една кола, за да се върна във Венеция. Ако бях отпътувал от Падуа две минути по-късно, то всичко би било другояче и животът ми би поел съвсем друга насока, дори ако не е вярна мисълта, че животът ни зависи от случайността. Нека читателят сам отсъди.

И тъй, аз отпътувах от Падуа този съдбоносен миг и срещнах при Ориаго един кабриолет, който, впрегнат с два пощенски коня, се приближаваше в силен тръс. В него седяха една много красива жена и един господин в германска униформа. На няколко крачки от мен пътуващият по протежението на реката кабриолет се обърна и жената, която беше изхвърлена над нейния спътник, се намираше в опасност да се търколи в Брента. Скочих от колата си в движение и изтичах на помощ на дамата, като същевременно отстраних с целомъдрена ръка причиненото от падането безредие на дрехите ѝ.

Спътникът ѝ се беше изправил невредим; той побърза към нас и намери своята хубавица да седи съвсем слисана на земята; но смущението ѝ произлизаше по-малко от падането, отколкото от срама поради разголването ѝ. В действителност бях видял това, което една почтена жена не показва никога на непознат. Изказвайки ми благодарности, които траеха през цялото време нужно за нейния и моя пощальон, за да изправят отново кабриолета, тя ме наричаше често неин спасител, неин ангел-покровител. След като всичко бе поставено в ред, дамата продължи пътуването си за Падуа, а аз — моето за Венеция, където след пристигането си едва имах време да се маскирам, за да отида в операта.

На следната сутрин се маскирах отрано, за да следвам Бученторо, който трябваше да отпътува при хубаво време за Лидо, където се извършва голямо и смешно празненство.

Този не само своеобразен, но буквално единствен празник зависи от смелостта на адмирала на арсенала, тъй като последният отговаря с главата си, че ще има постоянно хубаво време. Защото и най-малкият насрещен вятър би могъл да обърне кораба, тогава дожът би се удавил заедно с целия светлейши сенат, чуждите посланици и папския нунций, венчален свидетел на тази смешна сватба, на която венецианците отдават почит, граничеща със суеверие.

Приех с открито лице кафето си под крокурациите^[1] на площада Сан Марко, когато красива женска маска ме удари галантно по рамото с ветрилото си. Понеже не познах маската, не обърнах внимание на закачката; изпих кафето си, сложих отново маската и се упътих към кея за погребения, където ме чакаше гондолата на господин Де Брагадино. Близо до „Сламения мост“ забелязах същата маска, която наблюдаваше внимателно едно изложено на показ срещу десет солди чудовище. Приблжих се до нея и я запитах, защо ме е ударила.

— За да ви накажа, задето не ме познахте, след като ми спасихте живота.

Отгатнах, че това трябва да е красавицата, на която предния ден се бях притекъл на помощ на брега на Брента. Направих ѝ комплимент и я запитах дали ще отплува с Бученторо.

— Бих отишла с удоволствие, ако имах сигурна гондола — отговори тя.

Предложих ѝ моята, която беше много голяма. Тя се посъветва за миг със своя също маскиран спътник и след това прие. Когато тръгваха да се качват, ги поканих да свалят маските си, но те казаха, че по известни причини искали засега да останат непознати. След това ги помолих да кажат дали са от свитата на някой посланик, защото в такъв случай, макар и със съжаление ще трябва да ги помоля да слязат, но те ме увериха, че са венецианци. Тъй като гондолата се караше от прислужниците на един патриций, то имаше вероятност да се изложи пред държавните инквизитори, а исках да избягна това.

И тъй, отплувахме след Бученторо. Седейки до дамата, си позволих някои волности, но тя ме смути до известна степен, като смени мястото си. След тържеството се върнахме обратно във Венеция и офицерът каза, че ще ми бъдат благодарни, ако бих им направил честта да обядвам с тях в „Дивият човек“. Приех поканата, понеже любопитствувах да опозная дамата. Това, което бях видял при падането, обясняваше напълно любопитството ми. Офицерът ме остави сам с нея и излезе да поръча яденето.

Когато оставах сам с красавицата, ѝ казах със свободата, която е позволена при маскирането, че съм влюбен в нея, че имам лежа в операта, която предоставям на нейно разположение и, ако ми даде известна надежда, че няма да изгубя времето си, то съм готов да ѝ

служи по време на целия карнавал. Но ако има намерение да бъде жестока, то я моля да ми каже това предварително и открито.

— Аз ви моля да ми кажете с кого мислите, че имате работа.

— С една извънредно любезна жена, независимо дали сте принцеса или жена от най-нисшето съсловие. При това осмелявам се да се надявам, че ще ми дадете още днес доказателства за вашата доброта; в противен случай, след обяда ще имам честта да ви кажа най-учтиво сбогом.

— Правете каквото искате. Надявам се, че след яденето ще държите друг език, тъй като тонът, с който говорите сега, не е много насърчаващ. Струва ми се, преди да се дойде до подобно разрешение, първо би трябвало да се опознаем. Не чувствувате ли това?

— Разбира се, чувствувам го; но се страхувах да не бъда измамен.

— Това е много странно. И поради този страх вие започвате с това, с което иначе се завършва?

— За днес изисквам само една насърчителна дума. Кажете ми я и ще видите, че съм скромнен, покорен и мълчалив.

— Въздържайте се!

Намерихме офицера пред вратата на „Дивият човек“ и влязохме вътре. Когато влязохме в стаята, тя свали маската и аз я намерих още по-красива, отколкото предния ден. Трябваше обаче да разбере дали офицерът е неин съпруг, любовник или роднина. Имах вече различни приключения зад себе си и затова исках да узная от какво естество е това, което сега започваше.

Седнахме на масата и държанието на господина и дамата ме принуди да внимавам. Затова предложих нему моята лежа. Той я прие, но аз нямах такава, та след ядене се извиних, че съм зает и излязох, за да се снабдя. Наех лежа в Комичната опера, където тогава блестяха Петричи и Ласки. След представлението им дадох вечеря в една гостилница, а след това ги отведох с моята гондола до вкъщи, при което, под закрилата на нощния мрак, получих от красавицата всички доказателства за благоволение, които могат да се дадат в присъствието на трети, за когото трябва да се държи сметка. Когато се разделихме, офицерът ми каза:

— Утре ще ви се обадя.

— Къде и кога?

— Не се грижете за това.

На следната сутрин ми съобщиха за офицер, беше самият той. След като си разменихме обикновените комплименти, му благодарих за честта, която ми бе оказал предния ден, и го помолих да каже с кого имам удоволствието да говоря. Той отговори с добре подбрани думи, но без да ме гледа.

— Наричам се П. Ч. Баща ми е богат и се ползува с уважение на борсата, но сме скарани. Живея на брега на Сан Марко. Дамата, която видяхте, е родена О.; тя е жена на посредника Ч., а сестра ѝ е съпруга на патриция П. М. Госпожа Ч. се раздели заради мен със съпруга си, както аз заради нея живея в несъгласие с баща си.

Нося униформата си благодарение на един австрийски патент за капитан, но никога не съм служил. Снабдявам Венеция с волове, като доставям стоката си от Щайермарк и Унгария.

Това предприятие ми осигурява годишен приход от десет хиляди гулдена. Но едно непредвидено затруднение, с което веднага трябва да се справя, един банкрут и извънредни разходи, са причина да се намирам за момента в голяма нужда за пари. Преди четири години чух да се говори за вас и оттогава съм имал винаги желанието да се запознаем; вярвам, че самото небе ви доведе завчера тук. Затова ви моля без колебание за голяма услуга, която ще ни свърже в най-искрено приятелство. Вие можете да ми се притечете на помощ без ни най-малък риск, като акцентирате тези три менителници. Не бива да се страхувате, че ще трябва да ги плащате, защото вместо тях ще ви дам тези други три, които са с падеж преди вашите. Освен това, залагам ви доставката на волове за цялата година. Ако не удържа думата си към вас, бихте могли да конфискувате всичките ми волове в Триест, по друг път те не могат да пристигнат.

Бях учуден от тази реч и от плана, които ми изглеждаше несериозен и би ми създал само неприятности; а от такива се отвращавах. Намерих странно също и хрумването на този човек да си въобрази, че аз лесно ще се хвана в клопката, като ме предпочете пред мнозина други, които трябваше да познава по-добре. Поради това му казах незабавно, че няма да приема никога предложението му. Той удвои красноречието си, за да ме убеди, но аз го поставих в затруднение, когато му казах, че съм много учуден, задето ме е

предпочел пред всички свои познати, тъй като съм имал честта му да бъде познат едва от два дни. Но той отговори нахално:

— Господине, познах във вас един много умен човек и затова бях убеден, че ще разберете веднага изгодата от моето предложение и ще го приемете без колебание.

— Сега трябва да сте се убедили, че сте се излъгали в предположението си, и без съмнение ще ме считате за глупак, като виждате, че се страхувам да не бъда измамен от вас, ако се съглася с предложението ви.

Той ме помоли за извинение и си отиде, след като ми каза, че се надява да ме види вечерта на площад Сан Марко, там щял да бъде заедно с госпожа Ч. Остави ми адреса си, като каза, че задържа без знанието на баща си своето старо жилище. Това значеше, че трябваше да му върна посещението, но ако бях разумен, бих си спестил този труд.

Ядосах се, че беше отправил намеренията си тъкмо към мене и не изпитвах вече никакво желание да опитам щастието си при неговата красавица, защото ми се струваше, че двойката е решила да ме ограби, и тъй като няхах никакво желание да бъда ограбен, избягнах срещата с тях. Трябваше да запазя това си държание, на следния ден обаче моят зъл дух ме подтикна да го посетя; мислех, че едно посещение от учтивост не би имало кой знае какво значение.

Един слуга ме заведе в стаята на Ч.; той ме прие много любезно и ми отправи приятелски укори, че не съм се показал предната вечер. След това заговори отново за предприятието си и показа цял куп книжа, което ме отегчи много.

— Ако приемете трите менителници — каза той, — ще ви направя съдружник в моето предприятие. — Чрез това изключително доказателство за приятелство, той ми подаряваше според неговото твърдение пет хиляди гулдена годишно, но му отговорих да не ми говори никога повече за това. Когато се сбогувахме, ми каза, че искал да ме представи на майка си и сестра си.

Той излезе и се върна след две минути с тях. Майката беше жена с откровен и чист вид, а дъщерята същински образец на красота. Бях като ослепен. Четвърт час след това прекалено доверчивата майка ме помоли за позволение да се оттегли; дъщерята обаче остана. Тя не се нуждаеше даже и от половин час, за да ме плени напълно. Бях

омагьосан от всичките ѝ прелести, а нейният наивен, за мен съвсем особен ум, нейната невинност и чистосърдечие, нейното естествено и все пак възвишено чувство, нейната весела и невинна живост, с една дума цялото ѝ същество, изтъкано от красота, разум и чистота — едно същество, на което никога не бих могъл да противостоя — всичко това ме направи роб на най-съвършената жена, която въображението може да си представи.

Госпожица Ч.Ч. излизаше винаги само със своята майка, която беше набожна и въпреки това снизходителна. За четене ѝ бяха предоставени само книгите на баща ѝ, който като разумен човек не притежаваше никакви романи, тя обаче изгаряше от любопитство да чете тъкмо такива книги. Имаше също най-голямо желание да опознае Венеция, тъй като никой не посещаваше къщата им, то още никой не ѝ беше казал, че тя е едно истинско чудо. Докато брат ѝ беше зает с писане, разговарях с нея, по-точно казано отговарях на многобройните ѝ въпроси, които ми задаваше. Само едно не ѝ казах, че е красива и че се интересувах извънредно много от нея, с това бях излъгал вече толкова много жени, че се страхувах да не стана тъкмо при нея подозрителен чрез подобни изрази.

Тъжен и замислен напуснах къщата. Редките качества, които бях открил в прелестното същество, ми направиха дълбоко впечатление и аз реших да не я виждам повече, защото имах чувството, че не аз бях мъжът, който можеше да пожертвува свободата си, като я поиска за жена. Все пак я считах създадена, за да ме направи щастлив.

След завръщането си не бях виждал госпожа Манцони и насочих стъпките си към нейното жилище. Намерих достойната жена точно такава, каквато беше винаги към мен; прие ме по най-приятелски начин. Тя ми разказа, че Тереза Имер, красивото момиче, заради което преди тринадесет години бях получил от господин Малиниеро удар от бастун, току-що се била завърнала от Байройт, където била спечелила състояние като любовница на маркграфа. Понеже тя живееше срещу госпожа Манцони, последната реши да я изненада по шеговит начин и изпрати да я помолят да дойде за един момент. Наистина няколко мига след това дойде, водеща за ръка едно хубаво като картина осемгодишно момченце. То беше единственото ѝ дете и произлизаше от нейния мъж, който беше танцьор в Байройт. Изненадата ни от тази среща беше толкова голяма, колкото и удоволствието от спомените за

нашите детски години. Естествено тези спомени се отнасяха само до детинщини. Поздравих я за придобитото състояние и тя, преценявайки по външния ми вид, мислеше, че трябваше да ми върне същия комплимент. Но нейното щастие би било по-постоянно от моето, ако през по-късните години се бе държала разумно. Но тя имаше капризи, за които ще разкажа на читателите пет години по-късно. Беше станала голяма певица, и съвсем не дължеше цялото си състояние на своята дарба, прелестите ѝ бяха допринесли за това много повече, отколкото всичко друго. Разказа ми за своите преживелици, без съмнение с някои украсявания, и ние се разделихме едва след като разговаряхме в продължение на цели два часа. Тя ме покани да закуся на следната сутрин у нея. Маркграфът наредил да я наблюдават, както казваше тя, но, понеже съм бил стар познат не съм могъл да възбудя подозрение. Това е изразът на всички галантни дами. Каза ми още, че съм могъл да я посетя същата вечер в ложата ѝ. Господин Папафава щял да ме види с удоволствие. Той бе нейният кръстник. На следния ден отидох рано при нея. Намерих я в леглото с нейния син, който, като добре възпитано момче, стана и излезе веднага, когато ме видя да сядам до леглото ѝ. Прекарах с нея три часа, от които последният — за него си спомням още — беше очарователен; след пет години читателят ще се запознае с последиците от това. Видях я още веднъж в продължение на четиринадесетте дни, които тя прекара във Венеция. При нейното заминаване обещах, че ще я посетя в Байройт, но не удържах думата си.

По това време трябваше да се занимавам и с работите на моя помлад брат, който по негово твърдение притежавал някакво божествено призвание за свещеничество, но за това се нуждаеше от средства. Без знания, без никакво възпитание и без всякакви предимства, освен едно красиво лице, той съзираше своето щастие в духовното звание, възлагаше големи надежди на проповядването, за което, по мнението на жени от кръговете, които познаваше, имал безсъмнена дарба. Направих всички искани от него постъпки и успях да убедя абат Гримани да му предостави известен приход. Последният ни беше задължен за всички мебели от родителската ни къща, за които не беше давал никога сметка. Той му определи доживотно ползуване от една къща, а две години по-късно моят брат стана притежател на част от бащиното наследство. Впрочем тази част от наследството беше само

привидна, тъй като къщата беше вече ипотekiрана за цялата ѝ стойност, но господин абат Гримани беше малко йезуит, а за тези свети служители на бога всички средства са оправдани, стига само да имат полза от тях. Ще говоря за поведението на този нещастен брат, когато дойдем там, където той се появява от превратностите на съдбата в моя собствен живот.

Два дни след моето посещение у П. Ч. срещнах последния на улицата. Каза ми, че сестра му говорила непрекъснато за мен, че запомнила много от моите думи и че майка му била възхитена, защото се е запознала с мене.

— Тя би била добра партия за вас — ми каза той, — тъй като ще получи зестра от десет хиляди сребърни дуката. Ако дойдете утре при мен, ще можем да пием кафе с майка ми и сестра ми.

Бях решил да не стъпвам повече в къщата му, но не удържах думата си. Впрочем в подобни случаи човек лесно може да промени решението си.

Прекарах три часа в приказки с прелестното дете и когато се разделихме, бях влюбен до ушите. При сбогуването ѝ казах, че завиждам на мъжа, който ще я спечели за жена и този комплимент — първият от подобно естество, който ѝ бях направил — покри хубавото ѝ лице с най-ярка червенина.

Когато вече бях навън, изследвах характера на чувството, което изпитвах към нея и се уплаших, тъй като към Ч.Ч. не можех да постъпя нито като честен човек, нито като развратник. Не можех да се лаская от надеждата да получа нейната ръка, а имах чувството, че бих убил всекиго, който би ме посъветвал да я прелъстя. Почувствувах нужда да се разсея, затова отидох да играя. Понякога играта е отлично средство против тревогите на любовта. Играх щастливо и си отидох вкъщи с пълна със злато кесия.

По пътя за вкъщи срещнах в една безлюдна улица един човек, прегърбен от старост и още повече от бедност. Когато се приближих повече, познах в него граф Бонафеде. Неговият вид предизвика съжалението ми. Той също ме позна и ми разказа различни неща, описа мизерията, в която се намирал поради необходимостта да се грижи за издръжката на своето многобройно семейство.

— Не се срамувам да ви помоля за една цехина, с която ще мога да живея пет или шест дни.

Побързах да му дам десет и спрях с мъка изблиците на неговата благодарност, но не можах да му попреча да се разплаче. За да допълни нещастieto си, при сбогуване ми каза, че дъщеря му станала много красива. Тя обаче предпочитала по-скоро да умре, отколкото да пожертвува своята добродетел поради нуждата.

— В тези разбирания — заключи той — не мога нито да я подкрепя, нито да я възхваля.

Вярвах, че съм разбрал желанията, които му внушаваше нуждата, и взех адреса му, като обещах да го посетя; бях любопитен да видя какво е станало от една добродетел, за която през десетте години, по време на които не бях виждал момичето, не бях имал никога високо мнение. На следващия ден отидох у тях. Намерих дом, в който липсваше почти всичко, момичето беше само и това съвсем не ме изненада. Младата графиня като видя, че идвам, ме прие най-любезно горе на стълбата. Беше доста добре облечена и я намерих също така красива, жизнерадостна и любезна, както тогава, когато я видях за последен път в крепостта Сан Андрея. Нейният баща ѝ казал, че ще я посетя, тя сияеше от радост и ме прегърна тъй нежно, както може да се прегърне само един обожаван възлюбен. Заведе ме в стаята си. След като ми каза, че майка ѝ лежи болна в леглото и не може да се яви, тя се отдаде на нов изблик на радост за щастieto, което чувствувала от нашето повторно свиждане. Поради изблика на радост бяха дадени и получени бурни целувки, които скоро възпламениха чувствата ми, тъй че още след първия четвърт час не ни остана да желаем нищо повече. След като това стана, естествено трябваше да се покажем изненадани или най-малко да се престорим на такива. По задължение, като честен човек, не можех да избегна да уверя бедната графиня, че за мен нейното отдаване е само първият залог за нашата продължителна любов. Тя повярва на това или показа, че го е повярвала, както впрочем и аз самият го вярвах в този момент. Когато се поуспокоихме, тя ми заговори за своето ужасно положение, разказа ми, че братята ѝ се скитат боси из улиците и че баща ѝ не може да им дава насъщния хляб.

— Значи нямате любовник?

— Как? Любовник? Кой мъж би имал смелостта да ми бъде любовник в такава къща? И затова ли съм създадена — да се отдавам на първия срещнат за някакво мизерно възнаграждение от тридесет солди? А по-високо не би ме оценил никой във Венеция, когато ме

види в тази къща. А и аз самата не се чувствавам призвана към проституиране!

Един разговор от подобно естество не е приятен. Тя проливаше сълзи и картината на нейната скръб, допълнена с мизерната обстановка, която имах пред очите си, не беше в състояние да възбуди отново моята любов. На сбогуване и обещах да дойда отново, като пъхнах в ръката ѝ дванадесет цехини. Тя беше учудена от една такава сума, никога не била виждала толкова пари. След това съжалявах винаги, че не съм ѝ дал двойно повече.

На следния ден ме посети П. Ч. и със светнало от радост лице ми каза, че неговата майка позволила на дъщеря си да отиде с него в операта. Малката била съвсем възхитена от това, тъй като никога не била ходила там, и ако ми доставяло удоволствие, бих могъл да ги чакам някъде.

— Но знае ли вашата сестра, че ми позволявате да бъда с вас?

— Тя се радва вече за това.

— А госпожа майка ви? Тя знае ли?

— Не, но ако узнае, няма да ѝ бъде неприятно, тъй като вие сте ѝ вдъхнали голямо уважение.

— Ще се опитам да получа лежа.

— Отлично. Чакайте ни там.

Хлапакът не говореше повече за менителници. Тъй като видя, че не ухажвам повече неговата дама, а напротив, бях влюбен в сестра му, то той беше намислил да ми продаде последната. Съжалих майката и дъщерята, които бяха дали доверието си на подобен човек, но не бях достатъчно добродетелен да откажа поканата. Даже се убедих, че трябваше да приема поканата именно защото обичах Ч.Ч., за да я предпазя от други измами; защото, ако бях отказал, то той, може би, би намерил някого другото, по-малко съвестен и безскрупулен, а тази мисъл бе непоносима. Струваше ми се, че не я грозеше никаква опасност от моя страна.

Наех една лежа в операта Сан Самуела и дълго преди определеното време ги очаквах на уговореното място. Те дойдоха и видът на моята млада приятелка ме очарова. Тя беше маскирана елегантно, а нейният брат носеше своята униформа. За да не изложи прекрасното момиче на опасността да бъде позната, придружавайки брат си, ги накарах да се качат бързо в моята гондола. Той ме помоли

да го сваля пред жилището на неговата любовница, тя била болна, но ние да отидем в нашата ложка, той щял да дойде по-късно. За мое учудване Ч.Ч. не прояви нито изненада, нито съпротива да остане сама с мен в гондолата. От изчезването на брат ѝ съвсем не се учудих, тъй като очевидно той преследваше своите цели. Предложих на Ч. да се разходим до започването на представлението. Поради голямата горещина трябваше да свали маската си. Тя стори това веднага. Бях решил да уважавам нейната невинност. Благородното доверие, излъчващо се от нейното красиво лице и нейните доверчиви погледи, чистата радост, която тя изразяваше — всичко това усили още повече любовта ми към нея.

Естествено можех да ѝ говоря само за моята любов, но понеже това беше деликатен въпрос, то не знаех какво да ѝ кажа, затова се задоволих да наблюдавам само прелестното ѝ лице, тъй като, опасявайки се да не смутя нейната срамежливост, не се осмелявах да спра погледа си върху двете набъбнали полукълба, заоблени от самите богове на любовта.

— Та разкажете ми нещо — извика тя, — вие само ме гледате непрекъснато и не казвате нито дума; днес вие се жертвувате за мене, тъй като брат ми би ви завел иначе у своята дама, която по неговото описание трябва да е красива като ангел.

— Аз видях дамата.

— Вероятно не е много умна.

— Възможно е. Не съм могъл да забележа това, тъй като никога не съм бил у нея, а също и нямам намерение да я посетя някога. Затова недейте вярва, хубава Ч.Ч., че правя каквато и да е жертва за вас!

— Тъй като не говорехте нищо, помислих, че сте тъжен.

— Ако не ви говоря, то това се дължи на щастливото вълнение, което ми причинява вашето ангелско доверие.

— Това ме радва извънредно много, а и как бих могла да нямам доверие във вас? С вас се чувствавам по-свободна и много по-сигурна, отколкото в присъствието на моя брат. Майка ми казва, че във вас човек не може да се излъже и че вие положително сте един напълно почтен човек. Впрочем вие сте неженен; това беше първото, за което питах брат си. Спомняте ли си думите си, че завиждате на щастието на мъжа, който ще ме вземе за жена? В същия момент си казах, момичето,

за което вие някога ще се ожените, ще бъде най-щастливата жена в цяла Венеция.

Тези думи, които тя произнесе с най-непринудена наивност и с един произлизащ от сърцето тон на искреност, възпроизведоха у мен чувства, които едва ли бих могъл да опиша. За съжаление не се решавах да притисна дори с най-нежна целувка розовите устни, които бяха произнесли тези думи, но едновременно почувствувах най-голяма наслада да се видя обичан от този ангел.

— Тъй като нашите чувства са толкова сходни — казах аз, — то ние можем да добием най-съвършеното щастие, любезна Ч.Ч., ако бихме могли да се свържем завинаги. Но аз бих могъл да бъда ваш баща!

— Вие мой баща! Каква безсмислица! Та не знаете ли, че аз съм на четиринадесет години?

— А вие не знаете ли, че аз съм на двадесет и осем?

— Е, кой мъж на вашата възраст би имал дете на възраст като мен! Смешно ми става, като помисля, че сигурно не бих се страхувала никога от баща си, ако изглеждаше като вас.

Беше време да отидем в театъра, затова напуснахме гондолата. Представлението я завладя изцяло. Нейният брат се яви едва към края. Дадох им вечеря в една гостилница и поради удоволствието да видя прелестното момиче да яде с добър апетит, съвсем забравих, че не бях обядвал. По време на цялата вечеря не продумах почти нито дума, тъй като бях болен от любов и в едно състояние на възбуда, което бе невъзможно да продължава дълго. Като оправдание за мълчанието си казах, че ме боли зъб, те ме съжалиха и ме оставиха да мълча.

След това П. каза на сестра си, че съм влюбен в нея и бих почувствувал облекчение, ако ми позволи да я целуна. Нейният отговор се изрази в това, че тя ми подаде своите смеещи се и жадуващи за целувка устни. Аз горях, но изпитвах такова уважение към невинното нищо неподозиращо същество, че я целунах само по бузата, и то по един привидно съвсем хладен начин.

— Що за целувка е това! — извика П. — Напред, напред, една истинска любовна целувка!

Аз не се помръдвах, безсрамният сводник ми беше досаден. Но неговата сестра обърна глава настрана и каза тъжно:

— Не го принуждавай, нямам щастието да му харесвам!

Тези думи възбудиха цялата ми влюбеност, загубих самообладанието си и извиках пламенно:

— Как хубава Ч.? Вие не искате да припишете въздържанието ми на чувството, което сте ми вдъхнали? Вие мислите, че не ми харесвате? Ако е необходима само една целувка, за да ви успокоя относно това, то получите я, като знак за дълбоките чувства, които изпитвам към вас.

С тези думи я взех в обятията си, притиснах я в любовно опиянение към гърдите си и прилепих на устата ѝ една дълга огнена целувка, копнежът по която отдавна ме разкъсваше. Но от тази целувка боязливата гълъбица забеляза, че е попаднала в ноктите на орел. Съвсем изненадана, че е открила по този начин моята любов, тя се изскубна от моите обятия. Нейният брат запляска одобрително с ръце, а тя постави отново маската си, за да прикрие своето смущение. Попитах я дали още вярва, че не ми харесва.

— Вие ме убедихте, но не бива да ме наказвате за това, че ме извадихте от моето заблуждение.

Намерих този отговор много деликатен, тъй като произлизаше от чувствата ѝ. Но нейният брат не беше съгласен с думите ѝ и каза, че са глупави.

Поставихме маските си и тръгнахме. Придружих ги до вкъщи, а след това се отправих сам към дома. Бях силно влюбен, доволен напълно и въпреки това много тъжен.

В следните глави читателите ще видят как продължи моята любов и в какви приключения попаднах чрез нея.

---

[1] Дворци от 1584 г. на северната и южната страна на площада Сан Марко, служещи за жилище на прокурорите, т.е. най-висшите магистри на Венецианската република. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА МОЯТА ЛЮБОВ С КРАСИВАТА Ч.Ч.

На следния ден П. Ч. влезе в стаята ми с тържествуващо лице и каза, че неговата сестра казала на майка си, че ние се обичаме и ако трябва да се омъжи, то тя може да бъде щастлива само с мен.

— Обожавам вашата сестра — отговорих му аз, — но вярвате ли, че баща ви ще се съгласи да ми даде ръката ѝ?

— Мисля, че не. Но той е стар. Засега се любете спокойно. Майка ми позволява сестра ми да дойде с нас тази вечер в операта.

— Добре, мили приятелю, значи ще отидем.

— Виждам се принуден да ви помоля за една малка услуга.

— Разполагайте с мен.

— Продава се отлично кипърско вино. Срещу шестмесечна менителница мога да получа една бъчва. Сигурен съм, че ще мога да я продам веднага с печалба, но търговецът иска поръчителство и той ще приеме вашето, ако желаете да ми го дадете. Искате ли да подпишете менителницата ми?

— С удоволствие.

Подписах без колебание, защото кой влюбен на земята би отказал в подобен случай една услуга някому, който би могъл да го направи нещастен, за да си отмъсти за отказа? След това ние се уговорихме за вечерта и се разделихме напълно доволни.

След като се облякох, излязох и купих една дузина ръкавици, също толкова копринени чорапи и един чифт везани жартieri със златни закопчалки, радвах се предварително за този пръв подарък на моята нова приятелка.

Не е нужно да казвам, че бях точен на уговореното място, но когато влязох, видях ги да се оглеждат вече за мен. Ако намеренията на П. Ч. не бяха подозрителни, то едно подобно внимание би ме поласкало. Когато отидох при тях, П. Ч. каза, че има работа и за това ме оставя сам със сестра си, ще се видим по-късно в театъра. След като

си отиде, казах на Ч.Ч., че не ни остава нищо друго, освен да се разхождаме с гондолата до започване на представлението.

— О, не — извика тя, — по-добре да отидем в една от градините на Зуека!

— С удоволствие!

Взех една гондола за преминаване и ние отплувахме към Сан Биаджо в една градина, която познавах, наех я за една цехина за целия ден, тъй че никой не можеше да влезе в нея. Оказа се, че и двамата не бяхме още обядвали, затова поръчах добро ядене и отидохме в една стая, където съблякохме маскарадното си облекло. След това се отправихме отново в градината.

Любезната Ч.Ч. беше облечена само с едно елече от тафта и една поличка от същия плат, но в това леко облекло тя изглеждаше очарователна. Моят влюбен поглед проникваше през тези обвивки и моята душа я виждаше гола. Но въпреки че въздишах от желание и страст, се въздържах.

Моята млада спътничка, която не бе изпитала още подобно щастие, скачаше леко като сърна наляво и надясно по поляната от страна на дългата алея. Тя ликуваше в своята сърдечна веселост, но когато трябваше скоро да се спре, защото се задъхваше от умора, се изсмия високо, като ме видя да я наблюдавам мълчаливо и възхитено. След това ме покани на състезание. Предложението ми хареса и го приех, но ми хрумна да му придам още по-голяма прелест чрез облог. Затова казах:

— Който загуби, ще направи това, което заповяда победителят.

— Съгласна съм.

Ние определихме целта и се затичахме. Бях сигурен в победата, но исках да загубя, за да видя какво наказание тя би ми отсъдила. Тя веднага започна да тича колкото й сили държаха, а аз пазех силите си. Така тя пристигна преди мен до целта. Докато дишаше дълбоко, аз мислех какво ли наказание би могла да ми наложи. Тя внезапно се скри зад едно дърво и ми каза, че трябва да търся пръстена ѝ. Била го скрила по тялото си и с това ми се предоставя изцяло. Намерих това за прелестно, тъй като съзрях ясно дяволито намерение, но чувствавах, че не биваше да злоупотребявам с благоприятното си положение. Нейното непринудено доверие трябваше по-скоро да бъде поощрено. Седнахме на поляната, преобърнах джобовете ѝ, гънките на елечето и полата ѝ,

обувките ѝ, а накрая дори жартиерите, които носеше над коленете. Тъй като никъде не намерих нищо, продължих търсенето, защото пръстенът беше все пак по тялото ѝ и трябваше да го намеря някъде. Читателят сигурно се сеща, че се досещах за прекрасното скривалище, в което моята хубавица бе скрила пръстена, но преди да го намеря трябваше да си доставя множество наслади, от които изпитах опиянение. Най-сетне пръстенът бе открит в очарователното място между двата най-красиви хълма, които природата е заобляла някога. Но когато го извадих, бях толкова възбуден, че ръката ми видимо трепереше.

— Защо треперите? — попита тя.

— Треперя от радост, че съм намерил пръстена, тъй като го бяхте скрили много добре. Но вие ми дължите реванш и този път няма да ме победите!

— Ще видим!

Затичахме се и понеже видях, че тя не бързаше много, вярвах, че мога да я настигна, когато пожелае. Но се излъгах. Тя бе пазила силите си и когато бяхме изминали две трети от пътя, внезапно ускори тичането и спечели преднина. Видях, че съм загубил. Тогава ми хрумна хитрина, която непременно трябваше да сполучи. Престорих се, че падам и извиках от болка. Бедната малка се спря, а след това изтича съвсем уплашена към мен, за да ми помогне да се изправя. Щом станах на крака, започнах внезапно да се смея, затичах се и постигнах целта много преди нея.

Очарователната бегачка ме попита съвсем смаяна:

— Та не сте ли ранен?

— Не, аз паднах нарочно.

— Нарочно — за да ме излъжете. Не очаквах това от вас. Не е позволено да се победи чрез измама. Значи не съм загубила.

— О, да! Вие загубихте, защото аз стигнах преди вас до целта. Хитрост за хитрост! Признайте, че и вие се опитахте да ме излъжете, като изведнъж започнахте да тичате по-бързо.

— Но това е позволено, а вашата хитрост, драги приятелю е от съвсем друго естество.

— Но тя ми даде победа, а:

*Дали с щастие или с измама ще победиш,
за победата похвала винаги ще получиш.*

— Това съм чувала често от моя брат, но никога от баща си. Добре, признавам, че съм загубила. Заповядайте, наложете ми наказанието, ще се подчиня.

— Почакайте. Нека седнем, защото трябва първо да размисля. Осъждам ви да смените жартиерите си с моите.

— Жартиерите? Вие ги видяхте, те са грозни и не струват нищо.

— Все едно, аз ще мисля два пъти дневно за любимия предмет и приблизително по същото време ще бъдете принудена да мислите за мен.

— Предложението е много хубаво и ласкателно за мен. Сега ви прощавам, че ме излъгахте. Ето ви моите отвратителни жартиери!

— Ето и моите.

— Ах, мили измамнико, колко са хубави! Какъв красив подарък! Как ще се харесат на майка ми! Сигурно са ви подарък, защото са съвсем нови!

— Не, не са подарък. Аз ги купих за вас и си блъсках главата как бих могъл да ви убедя да ги приемете. Любовта ми внуши мисълта да ги употребя като цена на едно състезание. Сега можете да си представите моята мъка, когато видях, че ще спечелите повторно. Неудоволствието от това ми внуши да прибегна до измамата. Но тя се дължи на едно чувство, което ви прави чест, защото признайте, че бихте се показали много коравосърдечна, ако не бяхте ми се притекли на помощ.

— Аз съм убедена, че вие не бихте прибегнали до тази хитрина, ако бихте могли да предположите, каква болка ми причинихте с това.

— Значи вие се интересувате живо от мен?

— Бих сторила всичко, което е по силите на един човек, за да ви убедя в това. Обичам извънредно много моите красиви жартиери, няма да нося вече никакви други и ви гарантирам, че няма да позволя на брат ми да ги открадне!

— Та би ли могъл той да стори това?

— О, сигурно! Особено, когато закопчалките са от злато.

— Те са от злато, но му кажете, че са от позлатена мед.

— Но вие ще ми покажете как се затварят тези красиви закопчалки.

— Да, разбира се!

След това отидохме на обяд. След яденето, което и двамата удостоихме с еднаква почит, както си спомням и досега, тя ставаше все по-весела и все по-влюбена, но и толкова по за оплакване, поради суровия закон, който си бях наложил. Нетърпелива да постави своите жартieri, тя ме помоли да ѝ помогна, но съвсем невинно и без всякакво скрито намерение. Едно невинно младо момиче, което въпреки своите петнадесет години още не е любило и което нито е общувало с други млади момичета, нито е посещавало обществото, не подозира нищо за силата на любовните страсти, а също и за причините, които предизвикват последните. Положително тя нямаше никакво понятие за опасностите от едно оставане на четири очи. Когато за първи път се влюби, тя вярваше, че обектът на любовта ѝ е достоен за всяко доверие и мислеше, че може да спечели любовта му само като му се довери безгранично.

Тъй като се оказа, че чорапите ѝ бяха твърде къси, за да могат да се закрепят жартierите над колената, тя ми каза, че щяла да ги постави, когато носи по-дълги чорапи. Използувайки умело това обстоятелство, извадих от джоба си купените от мен чорапи и ми се удаде да я склоня да ги приеме. Весела и преизпълнена с благодарност, тя седна на скута ми и в неудържимата си радост ми подари толкова целувки, колкото би дала на своя собствен баща, ако той ѝ бе направил подобен подарък. Владеещ се, потискащ непрестанно силната си страст, аз ѝ върнах целувките, казах ѝ само, че една-единствена от нейните целувки струва повече от едно кралство.

Моята прелестна Ч.Ч. свали своите чорапи и obu една двойка от новите, които ѝ достигаха чак до средата на бедрото. Колкото по-невинна я намирах, толкова по-малко се осмелявах да се реша да завладея тази очарователна плячка.

Върнахме се отново в градината, където се разхождахме до вечерта, след това отидохме в операта, където не свалихме маските си, понеже театърът беше малък, биха могли да ни познаят, а моята прелестна приятелка беше уверена, че баща ѝ не би ѝ позволявал вече да излиза, ако разбере, че е участвувала в подобни удоволствия.

Останахме много учудени, че не видяхме брат й. Вляво от нас седеше испанският посланик, маркиз Де Монталегре, със своята призната метреса, госпожица Бола, вдясно от нас две маски, господин и дама, които не се бяха демаскирали. Тези две маски гледаха постоянно към нас, но тъй като моята млада приятелка седеше с гръб към тях, тя не можа да забележи това. По време на балета Ч.Ч. беше поставила програмата на операта върху парапета на ложата, когато внезапно маскираният господин протегна ръка и я взе. От това заключих, че той трябваше да ни познава и казах това на моята приятелка, която се обърна и позна брат си. Дамата можеше да бъде само неговата приятелка Ч. Понеже П. Ч. знаеше номера на нашата ложа, той беше взел просто съседната и аз предвиждах, че щеше да накара сестра си да вечеря заедно с жената. Това ме ядоса, но можех да попреча само, ако предизвиках открито обяснение. А това не желяех, бях твърде влюбен, за да го направя.

След втория балет той дойде със своята красавица в нашата ложа. Размениха се обичайните комплименти, с това запознанството бе извършено и ние трябваше да отидем на вечеря в неговото казино. Щом двете дами свалиха маските си, те се прегърнаха и любовницата на П. Ч. обсипа приятелката ми с похвали и с любезни изрази. На масата тя се показва извънредно любезна и Ч.Ч., която нямаше никакво понятие за света, й отвърна с голямо уважение. Междувременно забелязах все пак, че Ч., въпреки изкуството й да се прикрива, издаваше своя яд, предизвикан от вида на далеч превъзхождащите я прелести, които бях предпочел пред нейните. П. Ч. беше изпаднал в неудържима веселост и непрекъснато пускаше блудкави шеги, на които само неговата красавица се смееше. Поради лошото си настроение само вдигах рамене, а сестра му не разбираше шегите и затова не отговаряше нищо. Така нашата зле съставена четворка не беше особено забавна.

По време на десерта П. Ч., възбуден малко от виното, целуна своята красавица и ме покани да последвам примера му, като сторя същото с неговата сестра. Отговорих му, че наистина обичам госпожица Ч.Ч. и не бих си позволил подобни волности, преди да съм придобил права над сърцето й. П. Ч. започна да се шегува с това, но Ч. му заповяда да мълчи. Благодарен за това прилично държане, извадих купената от мен дузина ръкавици, подарих й шест от тях и предложих

на приятелката си да приеме останалите. П. Ч. стана от масата, смеейки се иронично, издърпа любовницата си, която беше донякъде в неговото състояние и легна с нея върху едно канапе. Тъй като сцената стана неприлична, застанах така, че прикривах гледката, като дърпах приятелката си в нишата на един прозорец. Все пак, не можах да попреча на Ч.Ч. да види в едно огледало положението на двамата безсрамници. Лицето ѝ пламтеше от червенина, но аз ѝ отправих съвсем невинни думи и скоро тя заговори за красивите си ръкавици, с които гладеше парапета на прозореца. След грубото си геройство П. Ч. дойде дръзко към мен, за да ме прегърне. Неговата безсрамна другарка последва примера му и целуна моята млада приятелка, като ѝ каза, че била убедена, че не е видяла нищо. Ч.Ч. ѝ отговори скромно, че не знаела какво би могла да види, но един поглед, който ми хвърли, ме накара да отгатна какво чувствуваше. Какво изпитвах аз самият, читателят може да си представи, ако познава човешкото сърце. Трябваше да понеса подобна сцена в присъствието на едно невинно момиче, което обожавах! И при това, трябваше да се боря с моите собствени страсти, за да не се провиня пред нея! Бях като върху горещи въглища. Гняв и негодувание се бореха в мен с въздържанието, което бе необходимо, за да предпази от мен любимото същество. Треперех с цялото си тяло. Господата, които са измислили ада, сигурно биха предвидили при обзавеждането му и това мъчение, ако го знаеха. Безсрамният П. Ч. мислеше, че с грубата си шега ми е дал голямо доказателства за своето приятелство. Той не отдаваше никакво значение на опозоряването на своята любовница и на свенливостта на своята сестра, която обричаше на проституция. И до днес не мога да си обясня, как се въздържах да не го удуша. Когато ме посети на следния ден, го обсипах с укори, той се опита да се извини, като ми каза, че никога не би го сторил, ако не бил убеден, че при нашето оставане насаме, аз вече съм извършил със сестра му това, което той направил с любовницата си пред очите ни.

Моята любов към Ч.Ч. ставаше от ден на ден все по-дълбока и по-гореща и бях готов на всичко, за да я предпазя от окаения ѝ брат, за да не я продаде някому, който може би не би размишлявал колкото мен. Какъв ужас. Какво нечувано измамничество. Какъв странен начин, за да се спечели приятелството ми! Освен това се виждах изправен пред неумолимата необходимост да се преструвам пред човека, когото

презирах най-много в света. Бяха ме осведомили, че бил потънал в дългове и че във Виена, където имал жена и деца, бил фалирал, че във Венеция създал неприятности на баща си, поради което последният се видял принуден да го изгони от къщата си и само от съжаление се преструвал, че не знае, че той все още живее там. Беше прелъстил жена си, или по-добре казано, любовницата си, чийто мъж не искал да знае вече за нея. След като пропилял цялото ѝ състояние, търсел начин да я използва и я карал да протитуира. Бедната майка, която го обожаваше, му дала всичко, което притежавала, дори скъпоценностите си и дрехите си. Предвиждах, че той отново щеше да ме безпокои за някой заем или за някое поръчителство, но бях твърдо решен да му откажа всичко. Непоносима беше мисълта Ч.Ч. да стане невинна причина за моето разоряване и да послужи на брат си като оръдие, за да може той да продължи своя развратен живот.

Подтикван от едно непреодолимо чувство на искрена любов, потърсих П. Ч. още на следния ден. Казах, че обичам сестра му с най-чисти намерения и му обърнах внимание каква мъка ми е причинил, като е нарушил всякакво приличие, а дори и онзи срам, който и най-разпуснатият развратник никога не бива да пренебрегва, ако държи да принадлежи към доброто общество.

— А даже и ако би се наложило — извиках аз — да се откажа от удоволствието да виждам занапред вашата подобна на ангел сестра, то решен съм да не се срещам повече с вас, но ви казвам, че ще съумея да попреча тя да излиза с вас, защото не бива да се сключва отново някоя подла сделка с нея.

Той се извини повторно със своето пиянство, още повече че не можел да повярва, че изпитвам към сестра му любов, която изключва наладата. Помоли ме за извинение, като ме прегърна плачейки, и аз бих се умиловил, ако не влязоха внезапно майка му и сестра му, благодарейки ми по най-възторжен начин за моя красив подарък. Отговорих на майката, че обичам дъщеря ѝ и живея с надеждата, че тя ще ми я даде за съпруга.

— С тази надежда, уважаема госпожо, ще говоря с господин съпруга ви, щом получа една сигурна служба, която ще ме направи в състояние да я поддържам по подходящ начин и да я направя щастлива.

С тези думи ѝ целунах ръка. Бях така развълнуван, че сълзите се стичаха по страните ми. След като ми благодари сърдечно, тя ме остави с дъщеря си и сина си, който стоеше неподвижен като статуя.

На света има много майки от този род и много често те са тъкмо тези, които са били винаги целомъдрени и въздържани, не подозират никаква измама, защото не познават никакви други стимули, освен тези на добродетелта, но почти всички те стават жертва на своята наивност и на доверието, което изпитват към ония, които считат за справедливи. Думите, които бях казал на майката, накараха дъщерята да се учуди. Изумлението ѝ обаче стана още по-голямо, когато узна какво бях казал на брат ѝ. След като се замисли за миг, тя му каза, че би била изгубена с всекиго другиго, освен с мен, и на мястото на неговата дама тя не би му простила, защото държането му е опозорило последната толкова силно, колкото и него самия. П. Ч. заплака, но измамникът може винаги да заповядва на сълзите си.

Беше Света Троица и понеже по този случай в театъра нямаше никакво представление, той ми каза, че ако на следващия ден отида на същото място както обикновено, щял да доведе сестра си и тъй като неговата чест не му позволявала да остави госпожа Ч. сама, то те щели да ни оставят напълно свободни.

— Давам ви моя ключ и вие ще доведете сестра ми вкъщи, след като вечеряте заедно с нея там, където желаете.

С тези думи ми даде ключа си, който няхах достатъчно воля да не приема и ни остави сами. Миг след него си тръгнах и аз, като казах на моята приятелка, че ще отидем на следващия ден в градината на Зуека.

— Моят брат — каза тя, — се държа толкова прилично, колкото бе възможно при тези обстоятелства.

Дойдох навреме на уреченото място и понеже горях от любов, предвиждах какво ще стане. Бях взел естествено една ложа в операта, но до вечерта ние се разхождахме в нашата градина. Тъй като беше празник, множество малки компании седяха на отделни маси. Не искахме да общуваме с други хора и затова решихме да останем в стаята, която поискахме да ни покажат, а от операта да видим само края. Поръчах добра вечеря. Имахме на разположение седем часа и моята прелестна приятелка ми каза, че няма да се отегчаваме. Тя съблече маскарадното си облекло, седна на скута ми и каза, че съм я

пленил напълно чрез начина, по който съм я пощадил след онази отвратителна вечеря. Но всички наши разговори бяха съпроводени с целувки, които ставаха все по-жарки и по-жарки.

— Видя ли — попита ме тя — това, което брат ми направи със своята дама, когато тя седна върху него, като че го яздеше? Аз гледах само в огледалото, но можех добре да си го представя.

— Не се ли страхуваш, че и аз бих могъл да се отнеса с теб по същия начин?

— Не, уверявам те! Как бих могла да се страхувам? Аз зная колко много ме обичаш. С това ти би ме унизил толкова, че не бих могла да те обичам повече. Нека се въздържаме, докато се оженим, нали, мили приятелю? Ти едва ли можеш да си представиш каква радост изпитах, когато те слушах да обясняваш пред майка ми намеренията си. Ние ще се обичаме вечно. Но искам да те питам, мили, обясни ми думите, които са извезани на жартиерите.

— Има ли надпис? Съвсем не знаех това.

— О, да, той е на френски. Направи ми удоволствието и го прочети.

Както беше седнала срещу мен, тя откопча едната жартиера, докато аз свалих другата. Би трябвало да прочета двата стиха, преди да ѝ направя подаръка, те гласяха:

*Виждайки всеки ден съкровището на моята
хубавица,
Кажете му, че любовта изисква да ѝ остане то
вярно.*

Тези стихове бяха без съмнение много свободни, но ми се струаха добре съчинени, смешни и духовити. Изсмях се високо и се изсмях още по-високо, когато трябваше да ѝ преведа по нейно настояване съдържанието. Понеже обектът беше съвсем нов за нея, аз трябваше да се впусна в обясняване на подробностите, при което и двамата пламнахме в огън.

— Вече не бих се осмелила — каза тя — да покажа жартиерите си някому и съжалявам за това.

И тъй като аз направих замислено лице, тя продължи:

— Кажи ми за какво мислиш?

— Мисля, че тези щастливи жартиери се ползват с едно предимство, което аз, може би, никога не бих имал. Как бих желал да бъда на тяхно място. От това желание бих умрял, и то бих умрял щастлив.

— Не, приятелю! И с мен става същото, както с теб, но аз съм убедена, че ще живея. Впрочем ние можем да ускорим нашата сватба. Готова съм да се сгодим още утре, ако желаеш. Ние сме свободни и баща ми ще трябва да даде съгласието си.

— Ти си права, честта би го принудила да стори това. Все пак, възнамерявам да го помоля за ръката ти чрез другото, за да му дам доказателство за моето уважение, след това скоро ще имаме своя дом. До осем или десет дни той ще получи предложението ми.

— Толкова скоро? Ще видиш, че той ще отговори, че съм още много млада.

— И може би има право.

— Не, защото съм наистина млада, но не толкова млада, че да не мога да бъда твоя жена.

Намирах се върху нажежени въглени и ми беше невъзможно да се противя повече на огъня, който ме изгаряше.

— О, моя обожаема възлюблена — извиках аз, — убедена ли си също и в това, че те обичам и считаш ли ме за способен да те измамя? Сигурна ли си, че никога не ще съжаляваш за това, че си станала моя съпруга.

— Повече от сигурна съм, сърце мое, защото не можеш да желаеш нещастieto ми.

— Е, добре тогава нека се оженим още веднага. Сам бог ще бъде свидетел на нашите клетви, а по-добър свидетел не можем да имаме, защото той познава чистотата на нашите намерения. Нека се закълнем във взаимна вярност, да съединим съдбините си и да бъдем щастливи. Ние ще засилим връзката на нежността, която ни съединява, чрез одобрението на твоя баща и чрез тържествения обред на религията, щом бъде възможно. Но дотогава бъди моя! Бъди изцяло моя!

— Вземи ме, приятелю! Обещавам пред бога и пред теб, от този момент желая да бъда твоя вярна съпруга през целия си живот. Това ще заявя също на моя баща, на свещеника, който ще благослови брака ни, и на целия свят.

— И аз ти се заклевам за същото, моя нежна приятелко, и те уверявам, че с това ние сме оженени по един неоспорим начин. Ела в прегръдките ми и допълни моето щастие.

— О, боже мой! Възможно ли е да съм толкова близо до щастието!

След като я прегърнах нежно, излязох и казах на собственицата на казиното да ни донесе яденето само когато я повикаме и да не ни безпокои. Междувременно моята прелестна Ч.Ч. беше легнала съвсем облечена върху леглото, но аз ѝ казах, че облеклото стеснява Бога на любовта и за по-малко от една минута направих от нея една нова Ева, гола и красива, като че ли току-що бе излязла от ръцете на създателя. Нейната гладка като коприна кожа беше ослепително бяла и белотата се засилваше още повече от великолепната и черна като абанос коса, която се беше простряла върху безупречно закръглените гърди, нейните розови устни, приятният цвят на нейната кожа, нейните големи очи, които нежно сияеха и в следния момент заблестяха жадувайки — всичко в нея беше съвършено красиво и предлагаше на страстните ми погледи цялото съвършенство на майката на боговете на любовта, засилено още повече от очарованието, което срамът разпростира върху прелестите на една красива жена.

Напълно не на себе си, започнах да се страхувам, че щастието ми не е действително, или че не ще настъпи най-висшата наслада, за да го направи съвършено, когато дяволитият Амур пожела тъкмо в този тъй сериозен момент да ми даде повод за смях.

— Закон ли е това — попита ме съпругата ми, — че съпругът не бива да се съблича?

— Не, ангеле мой! Но и ако би имало такъв, аз бих го намерил за твърде варварски, за да му се подчиня.

За миг съблякох всичките си дрехи и сега моята любима се отдаде на всички подтици на инстинкта и любопитството си, защото всичко в мен беше ново за нея! Упоена сякаш от насладата, която изпитваха очите ѝ, най-сетне тя ме притисна силно до гърдите си и извика:

— О, любими, каква разлика между теб и моята възглавница!

— Твоята възглавница, сърце мое? Но ти се смееш — обясни ми това!

— Това е една детинщина. Но нали няма да се сърдиш?

— Да се сърдя? Бих ли могъл да се сърдя в най-сладкия миг от живота ми?

— Тогава слушай! От няколко дни не можех да заспя, ако не държах моята възглавница в прегръдките си, милвайки я. Представях си, че си ти и когато след сладкото удоволствие лежах неподвижна, заспивах и на сутринта при събуждане намирах моята голяма възглавница все още в прегръдките си.

Моята любима Ч.Ч. стана моя жена с една героична смелост, защото във възторга на нейната любов дори болката и причини наслада. След като прекарахме три часа в най-сладки борби, аз станах и извиках да ни донесат яденето. Вечерята беше обикновена, но вкусна. Без да говорим, ние само се гледахме, защото какви думи бихме могли да си кажем, за да изразим нашите чувства? Намирахме нашето щастие свръхчовешко и му се наслаждавахме с убеждението, че всеки миг можехме да го подновим по наше желание.

Съдържателката дойде горе, за да ни попита дали желаем нещо и дали няма да отидем в операта, която — както тя чула — била толкова хубава.

— Никога ли не сте били там?

— Никога. За хора от нашата класа подобно нещо е твърде скъпо. Дъщеря ми обаче е толкова любопитна да види опера, и мисля — нека Бог ми прости — че би отдала моминството си, за да има поне веднъж удоволствието да посети операта!

— Това би било висока цена — извика, смеейки се моята малка жена. — Мили, ние бихме могли да я направим щастлива, без това да й струва толкова скъпо, защото боли много!

— Помислих вече за това, любима. Ето ти ключа на ложата, можеш да им го подариш.

След това тя каза на съдържателката:

— Ето ви ключа от една ложа в театъра Сан Моазе. Тя струва две цехини, идете вместо нас и кажете на дъщеря си да запази розата си за нещо по-добро.

— И за да се забавлявате добре, майчице, — казах ѝ аз, — ето ви още две цехини, оставете дъщеря си добре да се наслаждава.

Добрата жена беше съвсем слисана от щедростта на нейните гости, тя изтича при дъщеря си, а ние се поздравихме, че по такъв начин се бяхме принудили да легнем отново в леглото.

Съдържателката се върна с дъщеря си, една красива и много апетитна блондинка, която искаше непременно да целуне ръка на благодетелите си.

— Тя ще тръгне веднага със своя възлюбен — каза ни майката — той е долу, но няма да ги пусна сами, защото той е един обесник, ще отида с тях!

— Хубаво, добра жено, но когато се върнете, накарайте гондолата, която ще ви доведе, да чака, ние ще я използваме, за да се върнем във Венеция.

— Какво? Вие искате да останете тук, докато се върнем?

— Да. Днес ние се оженихме.

— Днес! Бог да ви благослови!

Когато след това пристъпи към леглото, за да го оправи, тя видя почетните доказателства за девствеността на моята съпруга. В изблик на радост тя дойде при моята скъпа Ч.Ч. и я прегърна, след това започна да държи реч на своята дъщеря, като ѝ показваше кървавите следи, които според твърдението ѝ, правели неизмерима чест на всяка новобрачна.

— Това са почтени знаци — извика тя, — които в днешно време Химен вижда съвсем рядко пред олтара си!

Дъщерята наведе своите хубави сини очи и ѝ отговори, че била убедена, че и на нейната сватба щяло да се случи същото.

— Аз съм също уверена в това, защото не те изпускам от очи. Сега налей вода в този съд и я донеси тук, прелестната женичка ще има нужда от нея.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ЛЮБОВТА МИ С Ч.Ч. ГОСПОДИН ДА БРАГАДИНО ПОИСКВА ЗА МЕН РЪКАТА НА МЛАДОТО МОМИЧЕ. БАЩА Й КАЗВА „НЕ“ И Я ИЗПРАЩА В МАНАСТИР. ДЪО ЛА ХЕЙ. ЗАГУБВАМ В ИГРА. СЪДРУЖИЕ С КРОЧЕ, КОЕТО ОТНОВО МИ ДОНАСЯ ПАРИ. РАЗЛИЧНИ ПРЕЖИВЯВАНИЯ.

Отчаянието, с което ме изпълваше моята любов, ме беше направило доста нечувствителен спрямо претърпяната загуба. Бях съвсем увлечен по моята любезна приятелка и изоставих всяка мисъл, която не се отнасяше до нея.

Мислите ми на следната сутрин бяха насочени към младото момиче, когато при мен влезе брат ѝ със светнало от радост лице и ми каза:

— Уверен съм, че сте спали при сестра ми и тази мисъл ме възхищава. Тя не иска да признае, но е безполезно да отрича. Днес ще я доведе със себе си.

— Това ще ме радва много, понеже я обожавам и ще накарам да поискат от вашия баща ръката ѝ по такъв начин, че той да не може да ми я откаже.

— И аз желая това, но се съмнявам. Между другото се виждам принуден да ви помоля за една нова услуга. Срещу една менителница с падеж след шест месеца мога да получа един пръстен, който струва двеста цехини и съм уверен, че ще мога да го продам още днес за тази цена. Тези пари са ми необходими, но без вашето поръчителство бижутерът, който ви познава, няма да ми даде пръстена. Ще ми направите ли тази услуга? Знам, че вчера сте загубили, ако имате нужда от пари, ще ви отделя сто цехини, които ще ми върнете при падежа на менителницата.

Как бих могъл да му откажа услугата? Виждах добре, че ще ме измами, но обичах толкова силно сестра му! Затова казах:

— Готов съм да подпиша менителницата, но не правите добре, като злоупотребявате с моята нежна любов към сестра ви.

Ние излязохме, търговецът прие поръчителството ми и сделката бе сключена. Бижутерът, който съвсем не ме познаваше, или ме знаеше

само по име, мислеше, че ще ми направи комплимент и каза на П. Ч., че срещу моето поръчителство му предоставя на разположението целия си магазин. Комплиментът не ми направи голямо удоволствие, но ми разкри П. Ч. като голям хитрец. По такъв начин ангелската Ч.Ч., която по всички изгледи можеше да ме направи само щастлив, стана неволна причина за разоряването ми. Към обяд П. Ч. доведе при мен сестра си. Без съмнение само за да ми покаже, че е честен човек — защото тъкмо мошениците си дават труд за това — той ми върна полицата за взетото срещу моето поръчителство бъчва кипърско вино, същевременно ме увери, че при първата ни среща щял да ми даде стоте цехини, които ми е обещал.

Заведох както обикновено приятелката си в Зуека, наредих да затворят градината и ние се хранихме в една беседка. Моята Ч.Ч. ми изглеждаше по-красива, откакто ми принадлежеше, чувства на приятелство се вплитах в нашата любов и ни изпълваха с едно сладко задоволство, моето се отразяваше на лицата ни.

Съдържателката, която ме бе намерила щедър, ни поднесе печен дивеч и риба, а нейната руса дъщеричка ни прислужваше на масата. Тя също така съблече моята приятелка, след като се качихме горе, за да се отдадем на насладите на нашия скорошен брак.

Когато останахме сами, моята приятелка ме попита какви са тези сто цехини, които брат ѝ трябваше да ми донесе, и аз ѝ разказах какво се е случило между нас.

— Моля те сърдечно, мили — извика тя, — за в бъдеще отказвай му абсолютно всичко, нещастникът е така отрупан с дългове, че накрая ще завлече и теб със себе си в бездната, към която отива безвъзвратно.

Този път нашите чувства ни се сториха по-солидни, ние ги изпитвахме по-дълбоко, така да се каже с разум и обмисляне.

— Ах, любими — извика тя, — направи възможното, за да стана майка, защото тогава баща ми няма да може да изтъкне предлога, че съм много млада, за да се омъжа.

Само с голяма мъка можах да ѝ поясня, че изпълнението на това желание — макар че и аз го споделях, не зависеше само от нас, но при нашите телосложения е вероятно рано или късно то да се осъществи.

След като бяхме работили с всички сили за изпълнението на това велико дело, прекарахме няколко часа в превъзходен дълбок сън. Веднага след събуждането си поисках да ни донесат свещи и кафе,

след това се заехме отново с работа, с надеждата да предизвикаме едновременно изливане, което щеше да осигури щастието ни. Всред най-сладките любовни игри ни изненада ранната заран и ние побързахме да се завърнем във Венеция, за да избегнем любопитните погледи.

В петък повторихме излета. Но колкото и голямо удоволствие да изпитвам днес, спомняйки си за щастливите мигове, все пак ще спестя на читателя едно описание на нашите нови наслади. Искам само да спомена, че на раздяла приятелката ми и аз определихме нашия празник в градината за следния понеделник, последният ден на карнавалната свобода. Само смъртта би могла да ме възпре да не отида точно на срещата, защото това може би щеше да е последният ден на нашите любовни наслади.

След като в понеделник сутринта П. Ч. потвърди още веднъж деня и часа, отидох на уреченото време. Първият час измина бързо в очакване въпреки нетърпението ми, но вторият беше с потискаща бавност. Въпреки това, очаквах още един трети, четвърти час, но тя не дойде. Намирах се в такова душевно състояние, че си представях най-ужасното нещастие. Ако Ч.Ч. не би могла да излезе, то би трябвало да дойде поне нейният брат, за да ми каже. Разбира се, възможно беше да го е възпрепятствувала някоя непреодолима пречка. Да я потърся сам в къщата ѝ ми бе невъзможно, не можех дори заради това, че можехме да се разминем по пътя. Най-сетне в момента, когато църковните камбани забиха английския поздрав, при мен дойде само Ч.Ч. маскирана.

— Знаех положително — каза тя, — че ще бъдеш тук. Затова оставих майка ми да си приказва. И ето ме тук. Ти сигурно си полумъртъв от глад. Брат ми не се е мяркал целия ден. Сега бързо в нашата градина, защото и аз съм гладна. След това любовта ще ни утеши за всичко, което изтърпяхме днес!

Всичко това тя каза, без да ми даде време да кажа нито една дума. Впрочем нямах за какво да питам, тръгнахме и взехме една гондола, за да отплуваме към нашата градина. Вееше ужасен вятър, един вид вихрушка и понеже гондолата имаше само един гребец, ние наистина се намирахме в опасност. Ч.Ч. нямаше понятие за това и се шегуваше. Но движенията, които правеше, застрашаваха лодкаря и ако той паднеше във водата, нищо не би могло да ни спаси и вместо насладата, която търсехме, бихме намерили смъртта.

Казах ѝ да стои спокойно, но от страх да не я изплаша, не се осмелявах да ѝ кажа нищо за опасността, която ни заплашваше. Баркаролът нямаше нужда да взима под внимание същите съображения и ни извика със страховит глас, че и тримата ще бъдем изгубени, ако не седим съвсем неподвижно. Тази заплаха действа и ние пристигнахме невредими до целта. Платих богато на лодкаря и той се засмя от радост, когато видя парите, които опасността му бе донесла.

Прекарахме в нашето казино шест блажени часа, по време на които извършихме безброй любовни геройства, този път не стана въпрос за спане. Само една мисъл смущаваше нашата радост, маскарадът бе минал и не знаехме как бихме направили възможни за в бъдеще нови любовни срещи. Уговорихме се да посетя брат ѝ в сряда преди обяд и тя да се яви тогава както обикновено.

Сбогувахме се с добрата жена, която ни изрази своето най-голямо съжаление, че няма да ни види повече и ни пожела много щастие и успех. След това заведох благополучно приятелката си до нейната врата и си отидох вкъщи.

При ставането си по обяд видях за моя голяма изненада Дьо ла Хей с неговия ученик Калви, който беше един красив младеж, но в пълния смисъл на думата маймуна на своя майстор. Той вървеше, говореше, смееше се също като него, неговият говор беше също като този на йезуита — един правилен, но твърд френски език. Едно до такава степен пресилено подражание намерих скандално и счетох за необходимо да кажа на господин Дьо ла Хей да отучи непременно своя ученик от тези маниери, тъй като подобни унижителни папагалщини биха докарали на младия мъж горчиви подигравки. Докато изказвах възгледите си по този въпрос, яви се барон Бавоа, а той беше напълно на моето мнение, след като бе прекарал един час в обществото на младежа. Младият Калви умря две или три години по-късно. Дьо ла Хей, който страдаше от манията да възпитава млади хора, стана няколко месеца след смъртта на Калви дворецов интендант на младия рицар Морозини, на чийто чичо дължеше щастието си. Този чичо бе по това време комисар на републиката по регулирането на границите с Австрия.

Бях влюбен извънредно много и затова мислех, че не бива да отлагам стъпката, от която тогава зависеше щастието ми. Затова след

ядене, щом гостите се сбогуваха, помолих господин Де Брагадино и приятелите му да се затворят с мен за два часа в един кабинет, в който никой нямаше достъп. След това им казах без заобикалки, че съм влюбен в Ч.Ч. и съм решен да я отвлека, ако те не намерят средства и пътища да склонят баща ѝ да ми я даде за съпруга.

— Касае се — казах аз на господин Де Брагадино, — да ми се намери една служба, от която можем да живеем, и да се даде поръчителство за една сума от десет хиляди дукати, която младото момиче ще получи като зестра.

Те ми отговориха, че с удоволствие ще изпълнят желанието ми, ако Паралис им даде нужните указания. Повече не желяех. Прекарах два часа в нареждане на желаните от тях пирамиди от числа и най-сетне се разбра, че господин Де Брагадино лично трябваше да помоли от моя страна бащата за ръката на дъщеря му. Гадателят обясни този избор с това, че годежникът трябва да бъде същият, който е поръчителствувал за зестрата с цялото си настоящо и бъдещо имущество. Тъй като бащата на моята приятелка беше по това време на село, им казах, че ще бъдат точно осведомени за завръщането му и те трябва да бъдат всички заедно, когато господин Де Брагадино изпълнява задачата си.

Много доволен от резултата на моите усилия, се отправих на следната сутрин у П. Ч. Старата жена, която ме пусна да вляза, ми каза, че господинът не бил вкъщи, но госпожа майка му щяла да дойде да говори с мен. Тя дойде скоро с дъщеря си и двете ми се видяха много натъжени. Това ме изпълни с лоши предчувствия. Ч.Ч. ми каза, че брат ѝ се намирал в затвора за дългове и било трудно да го освободят, понеже сумите, които дължал, били значителни. Майката ѝ каза, плачейки, че била в отчаяние, защото не могла да плаща за издръжката му в затвора. Показа ми едно писмо, което той ѝ беше написал и с което я молеше да предаде на сестра му едно друго писмо, приложено към първото. Попитах моята приятелка, дали мога да го прочета, тя ми го даде и аз видях, че я молеше да се застъпи за него пред мен. Върнах обратно писмото, като ѝ казах да му пише, че ми е съвсем невъзможно да сторя нещо за него. Същевременно, принудих майката да приеме от мен за издръжката му двадесет и пет цехини, от които може да му изпрати засега една или две. Тя прие парите едва след като дъщеря ѝ помоли много настойчиво.

След като този не твърде приятен въпрос бе временно уреден, аз им изложих постъпките, които бях направил, за да получа ръката на моята любима. Старата дама ми благодари, тя намери държанието ми почтено и правилно, но ми каза да не храня надежда, защото мъжът ѝ, който държал много на планове си, бил обещал да я омъжи едва осемнадесетгодишна, и то само за някой търговец. Както тя ми каза, щял да дойде същия ден в къщи. Когато си отивах, моята любима ми пхна една бележка, в която пишеше, че мога да идвам съвсем спокойно при нея посред нощ посредством ключа от малката вратичка, който вече имах. Ще я намеря в стаята на брат ѝ. Това известие ме направи прещастлив, защото въпреки съмненията на майката, се надявах на пълен успех.

Отидох вкъщи и съобщих на господин Де Брагадино, че бащата на моята обожавана Ч.Ч. ще се върне в най-скоро време, почтеният стар господин седна веднага и написа в мое присъствие едно писмо до него. Молеше го да му определи часа, в който да го намери, за да говори с него по една важна работа. Помолих го да изпрати това писмо едва на следния ден.

Както читателят може да си помисли, не оставих към полунощ да ме чакат. Влязох безпрепятствено в къщата и намерих моя ангел, който ме прие с отворени обятия.

— От нищо не бива да се безпокоиш — каза тя. — Баща ми се върна здрав и бодър и вкъщи всичко спи.

— Само не и любовта, която ни кани към радост — извиках аз. — Тя ни покровителствува любима, а утре твойт баща ще получи писмо от моя достоен покровител.

При тия думи Ч.Ч. потрепери, тя имаше твърде вярно предчувствие.

— Баща ми — каза тя, — според чието мнение аз съм още дете, ще отвори очите си и Бог знае какво ще направи, за да се осведоми за поведението ми. Сега ние сме щастливи — още по-щастливи, отколкото при посещенията ни в Зуека, понеже можем да се виждаме свободно всяка нощ, но какво ще направи баща ми, когато узнае, че имам любовник!

— Какво може да направи? Ако ми откаже, ще те отвлека и патриархът не може да ни откаже брачната благословия. Ние ще си принадлежим един към друг за цял живот!

Прекарахме два часа заедно, но те изминаха повече в скърби, отколкото в наслади. Когато си отивах, обещах ѝ следващата нощ да дойда пак. Прекарах тъжен останалата част от нощта. Към обяд господин Де Брагадино ми каза, че изпратил писмото на бащата и последният поръчал да му отговорят, че на следния ден щял да дойде лично в неговия палацо, за да получи заповедите му. Около полунощ бях пак при моята любима и я уведомих за всичко станало. Ч.Ч. ми каза, че писмото на сенатора го заинтересувало много и тъй като никога не бил имал работа с господин Де Брагадино, не можел да си представи какво би могъл да иска от него високопоставеният господин. Неизвестността, един вид страх и една объркана надежда, отнеха през двата часа, които прекарахме заедно, много от свежестта на нашата любовна радост. Бях убеден, че бащата на моята приятелка, господин К. Ч. след разговора си с господин Де Брагадино ще се върне веднага вкъщи, във всеки случай щеше да разпита строго дъщеря си и в смущението си Ч.Ч. би могла да се издаде. Тя самата чувствуваше това и беше силно обезпокоена. Това ме разтревожи извънредно много, а се страхувах да ѝ дам какъвто и да е съвет, понеже не можех да предвидя как бащата щеше да подхване работата. Разбира се, тя трябваше да премълчи известни обстоятелства, които биха могли да му създадат лошо мнение за нас, трябваше да му каже истината и да се покаже много покорна. Намирах се в особено положение, преди всичко съжалявах за това, че бях направил решителната стъпка, именно защото тя трябваше да има за последствие един невъзвратим резултат. Имах силно желание да изляза от ужасната неизвестност и останах учуден, че моята млада приятелка беше много по-малко неспокойна, отколкото аз. Ние се разделихме с потиснати сърца, но все пак с надеждата, че ще се видим отново следващата нощ. Обратното ми се струваше нещо невъзможно.

На следващия ден след обяд К. Ч. дойде при господин Де Брагадино. Аз не се показах. Той прекара три часа с моите трима приятели и щом си отиде, узнах, че той отговорил, както майката ми бе предсказала, на това отгоре с едно много печално за мен обстоятелство: искал да даде дъщеря си в манастир за четири години, по време на които тя би могла да мисли за женитба. И като че ли за да смекчи отказа си, казал, че може да се съгласи с нашия брак, ако аз имам тогава осигурено съществуване. Намерих отговора му

съкрушителен и в отчаянието, в което се намирах, не се и учудих, когато през тази нощ намерих малката вратичка заключена.

Повече мъртъв, отколкото жив си отидох вкъщи, там прекарах двадесет и четири часа в ужасната безпомощност, в която човек се намира, когато трябва да вземе някакво решение, а не знае какво. Мислех за отвличане, но открих хиляди трудности, поради които то можеше да не успее. И тъй като братът се намираше в затвора, то беше много трудно да се уреди размяна на писма с жена ми, защото в очите ми Ч.Ч. бе с по-голямо основание моя жена, отколкото ако бяхме получили благословията на свещеника и сключили договор пред нотариуса.

Измъчен от хиляди мрачни и отчаяни мисли, се реших да посетя на третия ден госпожа Ч. Една слугиня ми отвори и каза, че уважаемата госпожа отишла на село и не се знаело кога ще се върне. Това известие ме удари като гръм, стоях неподвижен като статуя, защото не виждах как бих могъл да получа и най-малкото сведение. Дадох си труд да изглеждам спокоен в присъствието на моите трима приятели, но се намирах в такова плачевно състояние, че реших да потърся П. Ч. в неговия затвор, защото се надявах да узная нещо чрез посредничеството му.

Отидох напразно, той не знаеше нищо, а и не исках да го уведомя. Разказа ми куп лъжи, които се престорих, че вземам за чиста монета. След като му подарих две цехини, оставих го с пожеланието за скорошно освобождение.

Непрекъснато мислех как бих могъл да се осведомя за състоянието на моята любима. Предполагах, че тя трябваше да е ужасно нещастна и си отправих най-горчиви укори, че съм причина за това. Бях загубил напълно апетита и съня си.

Два дни след това господин Де Брагадино и неговите двама приятели отидоха в Падуа, където искаха да прекарат един месец. Бях останал сам в палата, защото при тъжното душевно настроение ми бе невъзможно да ги последвам. Търсец забрава, аз играех и понеже бях разсеян, губех постоянно. Бях продал всичко, което имаше някаква стойност и навсякъде дължах пари. Помощ можех да очаквам само от моите трима благодетели, но се срамувах да им разкрия положението си. Намирах се в настроение, в което човек лесно извършва самоубийство и мислех тъкмо за това, бръснейки се. В същия момент

дойде един слуга и въведе в стаята една жена, която ми носеше писмо. Жената се приближи и ми даде писмото, като каза:

— Вие ли сте господинът, до когото е адресирано писмото?

Видях отпечатъка на един печат, който бях дал на Ч.Ч. и ми се стори, че ще падна мъртъв на земята. За да се успокоя, казах на жената да почака, исках първо да се дообърсна, но ръката отказваше да ми служи. Оставих бърснача настрана, обърнах гръб на жената и прочетох следното:

„Преди да ти пиша подробно, трябва да се уверя, дали жената е сигурна. Намирам се в този манастир като пансионерка, отнасят се с мен много добре и съм напълно здрава въпреки душевното вълнение, в което се намирам. Игуменката има заповед да не ме оставя да виждам никого и да не ми позволява каквато и да е кореспонденция. Между впрочем вече съм сигурна, че въпреки забраната ще мога да ти пиша. Не се съмнявам във верността ти, мой любими съпруге, и съм уверена, че никога няма да се усъмниш в сърцето, на което ти си единствен повелител. Разчитай, че ще направя с най-голямо усърдие всичко, което заповядаш, понеже аз ти принадлежа, и то само на теб. Отговори ми с няколко думи, докато се уверим в нашата пратеница. Мурано, 12 юни.“

Младото момиче беше придобило мъдрост за по-малко от три седмици, но, разбира се, нейна учителка беше любовта, а само любовта върши чудеса. Докато четях писмото на моята приятелка, се чувствах като престъпник, който бе помилван в момента на езекутирането му, или като някой, който възкръсва от смъртта. Нужни ми бяха няколко минути, за да си върна отново съзнанието и обикновеното хладнокръвие.

Попитах жената дали може да чете.

— Ах да, ако не знаех, господине, би ми вървяло много зле. Ние сме седем жени в служба на набожните калугерки от Мурано. Всяка от нас идва по един път през седмицата в определен ден във Венеция. Аз

идвам всяка сряда и мога да ви донеса след осем дни отговор, ако желаете да напишете веднага писмо.

— Значи вие можете да разнасяте писма, които калугерките ви поверяват?

— Това не спада към същинската ми служба, но тъй като най-важната от нашите задачи е довереното разнасяне на писмата, то не биха могли да ни използват, ако не бяхме в състояние да четем адресите на поверените ни писма. Калугерките искат да бъдат сигурни, че няма да предадем някое писмо на Петър, когато то е адресирано до Павел. Нашите набожни дами се страхуват винаги, че ще извършим някога подобна глупост. И тъй, вие ще ме видите след осем дни по същия час, но разпоредете се да бъдете събуден, ако спите, защото минутите ни се измерват с аптекарски везни. Преди всичко осланяйте се на моето мълчание докато имате работа с мен, защото ако не можех да мълча, бих загубила прехраната си, а какво бих могла да правя тогава като вдовица с четири деца, едно осемгодишно момче и три красиви момичета, най-възрастното от които е едва на шестнадесет години? Вие ще можете да ги видите, когато дойдете някога в Мурано. Аз живея до църквата срещу градината и съм винаги вкъщи, ако не съм заета в манастира, защото там постоянно има работа. Госпожицата, още не зная името ѝ, защото е едва от осем дни при нас, ми предаде скришом писмото. А как сръчно направи това! О, тя трябва да е също така умна, колкото красива, защото трите калугерки, които присъствуваха, не забелязаха нищо. Заедно с писмото тя ми даде и тази бележка за мен. Оставям ви я и нея. Бедното дете! Моли ме да мълча, но пишете ѝ, моля, че може да бъде напълно спокойна, доверете ми се, без да имате грижа. За другите не бих казала същото с положителност. Считам ги всички за честни — защото бог да ме пази да помисля лошо за ближния си, но вижте, те всички са невежи и сигурно дрънкат най-малко при изповед. Аз, слава богу, зная много добре, че трябва да призная на изповедника си само моите грехове, а да предадеш писмото на една християнка до един християнин, това не е грях. Освен това моят изповедник е един добър стар монах и аз мисля, че е глух, защото добрият човек не ми отговаря никога.

Нямах намерение да разпитвам жената, но дори и бях поискал, тя не би ми дала време за това, защото без да ѝ задам нито един въпрос,

тя ми разказа всичко, което желях да узная. Тя явно нямаше никакво друго намерение, освен да ме накара да използвам само нея.

Седнах веднага, за да отговоря на моята любима затворница, имах намерение да ѝ пиша само няколко реда. Но не ми бе възможно да ѝ пиша толкова малко. Моето писмо беше словоизлияние от четири страници, а вероятно съдържаше по-малко, отколкото едната страница на нейното писмо. Казах ѝ, че нейното писмо ми е спасило живота и питах дали бих могъл да се надявам да я видя. Писах, че съм дал на пратеницата една цехина, а втора тя щяла да намери под печата на писмото, щях да ѝ прашам толкова пари, колкото тя има нужда. Молах я да ми пише редовно всяка сряда, би могла да бъде сигурна, че писмата ѝ никога няма да са достатъчно дълги, би трябвало да ми пише изчерпателно не само как е тя и какво трябва да прави там, но и как мисли да скъса веригите и да премахне всички пречки, които биха могли да се противопоставят на нашето взаимно щастие. Посъветвах я да напегне целия си ум, за да спечели обичта на калугерките, и послушниците, но без да се доверява на никоя и да не издава никога недоволството си, че е изпратена в манастир. Похвалих я за това, че е била така сръчна да намери средства и пътища да ми пише, въпреки забраната и ѝ обърнах внимание, че никога не трябва да се оставя да бъде изненадана при писането на писмата, защото ако се случи това, то стаята ѝ ще бъде сигурно претърсена и биха ѝ отнели всичко написано, което биха намерили.

Запечатах писмото така, че монетата остана съвсем незабележима под печата, след това дадох на жената пари, като ѝ казах, че ще получава същото възнаграждение всеки път, когато ми донесе писмо от моята приятелка. Съглеждайки в ръката си една цехина, добрата жена започна да плаче от радост, каза ми, че за нея не съществува никакво наказание и че ще предаде писмото на госпожицата веднага щом остане сама с нея.

Бележката, която Ч.Ч. беше предала на жената заедно с писмото, гласеше следното:

„Добрият бог ми даде идеята, добра жено, да се обърна към вас, а не към някоя друга. Предайте това писмо на адреса, а ако въпросното лице не е във Венеция, върнете

ми го обратно. Трябва да предадете писмото лично нему и ако го намерите, ще получите веднага отговор, който можете да ми предадете само когато бъдете сигурна, че не сте наблюдавана“.

Любовта е непредпазлива само в надеждата за наслада, но щом се касае да се предизвика връщането на едно щастие, разрушено от някоя нещастна случка, то любовта е толкова остроумна, че предвижда и най-малките обстоятелства. Писмото на моята прелестна приятелка ми донесе голяма радост, мигът на най-дълбоката скръб се превърна в най-висше блаженство.

Сега бях сигурен, че мога да я отвлека, даже и стените на нейния манастир да са защитени с топове. Когато пратеницата си отиде, помислих първо как бих могъл да прекарам най-добре седемте дни, които трябваше да изминат до получаването на второто писмо. Развлечение можеше да ми донесе само играта, а всички мои познати бяха в Падуа. Накарах да стегнат куфарите ми и да ги отнесат веднага до буркиело, който тъкмо трябваше да отплува. Самият аз отпътувах до Фузине и оттам яздих с отпуснати юзди до Падуа, където се намерих за по-малко от три часа пред палацо Брагадино. В същия миг мойт скъп покровител се връщаше вкъщи за обяд. Той ме прегърна нежно и като видя, че бях цял в пот, каза:

— Убеден съм, че не е било нужно да бързаш.

— Не — отговорих аз, — но съм гладен като вълк.

Братската тройка се зарадва от сърце да ме види отново, особено когато им казах, че ще остана шест дни при тях. Дьо ла Хей се храни с нас, веднага след обяд той се затвори с господин Дандоло и останаха два часа заедно. През това време аз бях легнал да поспя и господин Дандоло дойде до леглото ми да ми каже, че съм дошъл тъкмо навреме, за да запитам нашия гадател относно една работа, която засягала само него лично. Той ми постави въпросите и помоли да намеря отговорите. Искаше да знае, дали ще стори добре да се съгласи с плана, който Дьо ла Хей му предложил.

Отговорът на гадателя бе отрицателен.

Изненадан, господин Дандоло зададе втори въпрос. Питаше какви причини са накарали духа Паралис да даде отрицателен отговор.

Аз построих кабалистичната пирамида от цифри и наредих да излезе от тях следния отговор:

— Исках да зная мнението на Казанова и понеже то е против предложението на Дьо ла Хей, то не искам да чувам вече за работата.

Колко голяма е силата на внушенията! Добрият човек се радваше, че може да стовари вината за отказа върху мен и се отдалечи напълно доволен. Аз не знаех за какво се отнасяше, а и не бях любопитен да узная, неприятно ми беше само, че един последовател на Лойола желаше да постигне нещо при моите приятели без мое посредничество и исках да дам на интриганта да разбере, че моето влияние е по-голямо от неговото.

След това се облякох и отидох в операта, където седнах при една фараонова маса и загубих всичките си пари. Щастieto все още ме караше да чувствавам, че то невинно е в съгласие с любовта. Моето положение покрусил сърцето ми, легнах си преизпълнен със скръб. При събуждането си видях Дьо ла Хей да стои пред мен със светнало лице. С израз на най-предано приятелство той ме увери, че изпитвал най-искрени чувства към мен. Знаех за какво се отнасяше и очаквах спокойно как ще се развие работата.

— Мой мили приятелю — каза най-сетне той, — какво ви е накарало да предумате господин Дандоло да не се съгласи с предложението ми?

— Че какво сте му предложили?

— Вие го знаете.

— Ако го знаех, не бих ви питал.

— Самият той ми каза, че сте го съветвали да не се съгласи.

— Че съм го съветвал да не се съгласи, признавам, но по никой начин не съм го отклонил от решението му, защото ако е бил решен, не би имал нужда от съвет.

— Както искате. Но смея ли да ви помоля да кажете основанията си.

— Кажете ми първо за какво се отнася.

— Не ви ли го каза сам той?

— Възможно е. Но ако желаете да ви кажа основанията си, трябва да науча от вас самия всичко, понеже той говори с мен под най-голяма тайна.

— Какво означава това въздържание?

— Всеки има своите принципи и разбирания. Имам твърде добро мнение за вас, за да не вярвам, че вие бихте постъпили точно така, както и аз, защото ми се струва, че съм ви чул да казвате, че в тайните работи човек трябва да се предпазва от изненади.

— Признавам, че вашето основно правило е добро. Обичам предпазливостта. И тъй, работата се отнася до следното: Както знаете госпожа Триполи е останала вдовица и господин Дандоло я ухажва упорито. Младата, красива и свежа дама, която впрочем живее много почтено, иска да стане негова жена. Тя ми се довери и тъй като мога да считам такъв брак за похвален, както от светска, така и от религиозна гледна точка, то аз се заех с искрено удоволствие за тази работа. Мисля дори, че господин Дандоло беше склонен на тази женитба, когато ми каза, че днес ще ми съобщи отговора си. Съвсем не се учудвам, че ви е помолил за съвет относно тази работа, защото предпазливият човек постъпва добре, като се допитва до разумен приятел, преди да се реши на окончателна стъпка от такава важност. Но искам да ви кажа открито, че се учудвам, че тази женитба не намира вашето одобрение. Извинете, ако изявя желанието си да узная защо мнението ви се различава от моето.

Бях зарадван, че съм разкрил всичко и че съм дошъл тъкмо навреме, за да възпра приятеля си, който беше олицетворение на самата добрина, от подобна смешна женитба. Отговорих на моя Тартюф, че обичам господин Дандоло и познавайки темперамента му, съм убеден, че една женитба с жена като синьора Триполи би скъсила живота му.

— Затова ще признаете, че като искрен приятел трябваше да го посъветвам да откаже. Не си ли спомняте, като ми казахте, че същата причина ви е възпряла да се ожените? Не си ли спомняте, че в Парма защитавахте пред мен най-убедително безбрачието? Имайте също така предвид, че всеки човек е малко егоист, аз също съм малко такъв и затова мисля, че жената на господин Дандоло би упражнявала известно влияние върху него и че всичко, което тя би спечелила в това отношение, би означавало загуба за мен. Виждате значи, че не би било естествено да го посъветвам да се реши на една стъпка, която би била напълно в моя вреда. Ако можете да ми кажете, че изтъкнатите от мен основания са незначителни, или софистични, то говорете. Тогава ще се откажа пред господин Дандоло от всичко, което съм казал. След

връщането ни във Венеция госпожа Триполи ще стане негова жена, но ви казвам предварително, че ще се предам, само ако можете да приведете убедителни доводи.

— Не се считам достатъчно силен, за да ви убедя. Ще пиша на госпожа Триполи, че трябва да се обърне към вас.

— По-добре не ѝ пишете, защото ще помисли, че искате да се подиграете с нея. Мислите ли, че тя е толкова глупава, за да си въобрази, че ще се съглася с желанията ѝ? Тя знае, че не я обичам.

— Та откъде би могла да знае, че не я обичате?

— Тя не може да не е забелязала, че никога не съм имал желанието да ѝ бъда представен от господин Дандоло. Запомнете, докато аз живея с тримата приятели, те няма да имат никакви жени. Вие сам можете да се ожените, ако имате желание за това, обещавам ви, че няма да преча на вашите планове, но ако искате да останем приятели, откажете се от плана да ми отнемете приятелите.

— Тази сутрин сте много хаплив!

— Тази нощ загубих всичките си пари.

— Значи попаднал съм на неудобен момент. Довиждане!

От този ден Дьо ла Хей стана мой неприятел и допринесе немалко, за да ме вкара две години по-късно в оловните килии, не чрез клевети (тъй като не вярвам, че той, макар и йезуит, бе способен на такива, дори и у тези хора понякога се проявява характер), но чрез тайнствени забележки пред набожни хора. Мисля, че трябва да обърна внимание на читателите си, че ако харесват подобни хора, то по-добре да не четат моите спомени, защото аз не съм човек, който отдава някакво значение на това изчадие. За хубавата женитба повече не стана дума. Господин Дандоло отиваше всеки ден, както преди при своята хубава вдовица, а аз си забраних чрез моя гадател да стъпя някога в къщата ѝ.

Когато Дьо ла Хей ме напусна, ми дойде на гости един млад човек от Милано, дон Антонио Кроче. Бях се запознал с него в Реджо, беше голям играч и опитен измамник в играта. Каза ми, че ме видял като съм изгубил парите си и искал да ми направи предложение как бих могъл да си възвърна изгубеното. Трябвало да взема участие наполовина в една банка, която той уреждал в своето жилище, за играчи имал на разположение седем или осем богати чужденци, които ухажвали жена му.

— Ще дадеш триста цехини в банката ми и ще ми помагаш като крупие. Аз имам също триста цехини, но те не са достатъчни, защото имаме работа със силни играчи. Ела да ядеш у мен, ще се запознаеш с тях. Утре е петък, тогава можем да играем, понеже операта е затворена. Бъди уверен, че ще спечелим, понеже само от един швед на име Гиленспец можем да вземем двадесет хиляди цехини.

Не можех да очаквам никаква помощ, или най-много можех да се надявам за такава само от господин Де Брагадино, а се срамувах да се обърна към него. Чувствувах добре, че всъщност предложението на Кроче не бе морално. Но ако отблъсних предложението му, то чрез това кесиите на обожателите на синьора Кроче не биха били третирани по-малко зле, някой друг би използвал стечението на обстоятелствата. Моите представи за морал не бяха достатъчно строги, за да ме накарат да му откажа помощта си като адютант и да отблъсна частта си от плячката.

И така, приех поканата му.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

СПЕЧЕЛВАМ ОТНОВО ПАРИ. ПРИКЛЮЧЕНИЕТО МИ В ДОЛО. РАЗБОР НА ЕДНО ДЪЛГО ПИСМО ОТ МОЯТА ПРИЯТЕЛКА. ЛОША ШЕГА, КОЯТО П. Ч. МИ ИЗИГРАВА ВЪВ ВИЧЕНЦА. ТРАГИКОМИЧНАТА СЛУЧКА В СТРАННОПРИЕМНИЦАТА.

Нуждата, тази неумолима повелителка и мое единствено извинение, ме направи съучастник на този разбойник. Оставаше само да намеря нужните триста цехини, но преди да се заема с това, исках първо да опозная избраните за оскубване жертви и идола, към който те отправяха своите почитания. Кроче ме заведе до Прато де ла Вале, където намерихме в кафенето уважаемата госпожа, заобиколена от кръг непознати господа. Тя беше красива, но тъй като един секретар на императорския посланик граф Розенберг се беше сближил с нея, никой венециански благородник не се осмеляваше да я доближи. Господата, за които се интересувах, бяха шведът Гиленспец, англичанинът Мендекс, за когото вече говорих, един хамбургчанин и трима или четирима други.

След отличното ядене, гостите пожелаха фараонова банка, но Кроче не се съгласи. Това ме изненада, защото като сръчен играч той би могъл да пробва щастието си дори и с триста цехини^[1]. Работата ми изглеждаше подозрителна, но той не ме остави дълго в неизвестност, а ме заведе в кабинета си и ми показа петдесет дублони, те правеха повече от триста цехини. Когато видях, че нечестният играч не искаше да ме обере, му казах, че ще набавя сумата, а той покани веднага всички присъстващи за следващия ден на вечеря. Уговорихме се, че ще делим всяка вечер и че той не бива да приема залози не в брой.

Трябваше да намеря парите, но към кого можех да се обърна? Не знаех никого, когото бих могъл да помоля, освен господин Де Брагадино. Добрият и великодушен стар господин не притежаваше сумата, защото както обикновено, касата му бе празна, но той намери един лихвар — за жалост, винаги се намират такива изчадия за опропастяване на младежта — и последният ми даде срещу една

приподписана и от него полица хиляда венециански дуката. Това бе точно сумата, която ми бе нужна.

Отидох на вечерята, Кроче държа банката чак до зори и ние си поделихме шестстотин цехини. На следния ден се игра отново, Гиленспец загуби сам две хиляди цехини, Мендекс — хиляда. В чест на неделата се направи пауза, но в понеделник банката спечели четири хиляди цехини. Във вторник всички се хранихме заедно и веднага след ядене играта започна отново, едва бяха поставени няколко залога, когато влезе един полица ефрейтор на подеста^[2] и каза на Кроче, че имал заповед да му каже две думи на четири очи. Те излязоха, скоро след това Кроче се върна малко смутен и ни каза, че току-що получил заповед да не държи повече банка в своето жилище. Красавицата припадна, играчите се разбързаха, а аз последвах техния пример, след като бях прибрал половината от лежащото на масата злато. Страх ме беше, че би могло да дойде и нещо по-лошо, затова си отидох. На сбогуване Кроче ми каза, ще се видим отново във Венеция, защото получил заповед да напусне града за двадесет и четири часа. Не се учудих на това, понеже той беше общоизвестен, но в очите на подеста най-голямото му престъпление беше това, че той скубеше играчите, а желателно беше те да носят парите си във фойето на операта, където повечето държатели на банки бяха венециански благородници.

При ужасно време, с настъпването на нощта отпътувах на кон с отпуснати поводите, нищо не би могло и да ме задържи, защото на следния ден трябваше да получа писмо от моята мила затворница. На шест мили от Падуа конят ми падна и левият ми крак остана под него. Пощальонът, който яздеше пред мен, бе чул шума от падането, изтича и ме освободи, не бях ранен, но конят ми окуця. Възползувах се от правото си и се качих на коня на пощальона, но безсрамният дангалак го хвана за юздата и не искаше да ме пусне да продължа. Опитах се да му обясня, че не е прав, но той не искаше да разбере и не ме пускаше. И тъй като бързах да пристигна във Венеция стрелях срещу него с пистолета си, но не го улучих. Уплашен, той избяга и аз препуснах стремглаво. Пристигайки в Доло, отидох в обора и оседлах сам един кон, който пощальонът ми посочи като много добър.

Беше един часа през нощта, от проливния дъжд пътищата се бяха размекнали и беше така тъмно, че не се виждаше нищо на две крачки. Започна да се зазорява, когато пристигнах във Фусине.

Лодкарите ми казаха, че ще има нова буря, но не обръщах внимание на никаква опасност, качих се на една четириравеслена лодка и пристигнах вкъщи здрав и читав, но измокрен до кости. Не бе изминал и четвърт час, когато пратеницата от Мурано ми предаде едно писмо. Тя каза, че ще се върне след два часа, за да вземе отговора. Писмото беше дълъг седем страници дневник, чието дословно възпроизвеждане сигурно ще отегчи читателя, затова предавам само една извадка.

След разговора с господин Де Брагадино бащата на Ч.Ч. отишъл вкъщи, повикал майката и дъщерята в своята стая и попитал приятелски любовницата ми, къде се е запознала с мен. Тя му отговорила, че говорила с мен четири или пет пъти в стаята на брат си, там аз съм я попитал дали е съгласна да ми стане жена и тя отговорила, че това зависело от баща ѝ и от майка ѝ. Баща ѝ отговорил, че е още много млада, за да мисли за женитба, освен това не била още самостоятелна. След като издал тази присъда, отишъл в стаята на своя син и заключил малката врата, също и вратата, водеща към стаята на майката. Заповядал на дъщеря си да ми съобщи, че ще отиде на село, в случай че бих се отбил у нея да я посетя.

Два дни по-късно я потърсил и я намерил да седи до леглото на болната си майка. Казал ѝ, че леля ѝ щяла да я отведе в манастир и там щяла да остане като пансионерка до момента, когато получи съпруг от ръцете на родителите си. Тя му отговорила, че се подчинява напълно на волята му и ще бъде послушна. Зарадван от това, баща ѝ обещал да я посети и я уверил, че и майка ѝ ще дойде, щом бъде отново здрава. Изпратили дрехите и леглото ѝ в манастира, където тя била много доволна от стаята си и от калугерката, на която била дадена, за да ѝ служи. Под страх от папска анатема, вечно проклетие и някои други заплахи, тя ѝ забранила да получава писма или посещения, или да пише някому, впрочем същата калугерка ѝ дала книги, хартия и мастило, и нощем моята приятелка, престъпвайки манастирските правила, ми описваше всички тези подробности. Съобщаваше ми, че считала пратеницата за мълчалива и вярвала, че ще остане такава, защото била бедна и моите цехини представлявали едно малко състояние за нея.

Пишеше с шеговити изрази, че най-красивата от всички калугерки в манастира била лудо влюбена в нея, давала ѝ два пъти дневно уроци по френски език и ѝ забранила приятелски да завързва

запознанства с останалите пансионерки. Тази калугерка била едва на двадесет и две години, била красива, богата и щедра, всички останали калугерки я уважавали. „Когато сме сами — така ми пишеше моята приятелка, — тя ми дава толкова нежни целувки, че би я ревнувал, ако тя не беше жена. Относно плана за отвличане ми пишеше, че считала изпълнението му за не много мъчно, но все пак предпазливостта би трябвало да ни посъветва да почакаме дотогава, докато тя опознае достатъчно местността. Напомняше ми за вярност, и накрая ме молеше да ѝ подаря портрета си в един пръстен, но той трябвало да бъде направен тайно, тъй че никой освен нас да не знае за това. Могъл съм да ѝ изпратя пръстена чрез нейната майка, последната била оздравяла и отивала всеки ден на първа литургия в тяхната енорийска църква. Добрата ѝ майка щяла да бъде много зарадвана да ме види отново и щяла да направи всичко, което бих поискал от нея. Освен това, така завършваше тя, надявам се за няколко месеца да бъда в едно състояние, което ще причини неприятност на манастира, ако са решили непременно да не ме пуснат.“

Тъкмо бях готов с отговора си, когато пратеницата Лаура дойде отново, за да го вземе. След като ѝ подарих обещаната цехина, дадох ѝ един пакет с червен восък, хартия, пера и запалка. Обеща да го предаде на моята красавица. Приятелката ми ѝ каза, че съм неин братовчед и Лаура се преструваше, че вярва на това.

Не знаех какво да правя във Венеция, а освен това мислех, че честта ми изисква да се покажа в Падуа, защото иначе би могло да се предположи, че и аз съм получил като Кроче същата заповед за интерниране. Затова закусих набързо и взех един щемпелуван пътнически билет от римската поща. Предполагах, че моят пистолетен изстрел и окуцелият кон са разсърдили съдържателите на пощите, но те не можеха да ми откажат коне, щом им покажех моя щемпелуван билет. По отношение на пистолетния изстрел не ме беше страх, защото не бях улучил нарочно безсрамния пощальон, а дори и да го бях прострелял на земята, това не би имало никакви последствия. Във Фусине наех двуколка, понеже бях толкова уморен, че не бих могъл повече да яздя. И тъй пристигнах в Доло, където ме познаха и отказаха коне. Вдигнах шум, съдържателят на пощата излезе и заплаши, че ще накара да ме арестуват, ако не му платя увредения кон. Отговорих му, че ако конят е умрял, то аз трябва да оправя сметките си със

съдържателя на пощата в Падуа, но последният не бе ми отказал незабавно бодри коне. С тези думи му показах вдъхващия уважение щемпелуван билет. При вида му той намали чувствително тона, но все пак каза, че ако ми даде коне, то те нямало да ми бъдат от полза, защото съм се отнесъл толкова лошо с пощальона, че никой няма да иска да ме придружи.

— Тогава вие ще ме придружите! — извиках аз.

Той се изсмя в лицето ми и ми обърна гръб. Взех двама свидетели и отидох при един нотариус, който състави протокол, чрез който приканвах съдържателят на пощата да ми даде веднага коне при глоба от десет цехини за всеки час закъснение.

Без съмнение постмайсторът очакваше вече това, защото, щом узна за моя документ, нареди да доведат два диви коня от обора. Видях, че имаше намерението да ме събори по пътя, може би даже да ме изтърси в реката, но казах хладнокръвно на пощальона, че в същия момент, в който ме събори, ще му пратя един пистолетен куршум в челото. Силно уплашен, той заведе конете отново в обора и обясни на господаря си, че няма да пътува с мен. По това време дойде един куриер и поиска шест впрегатни коне и два коня за езда.

Дадох на постмайстора да разбере, че никой няма да замине преди мен, а ако се противи, ще се пролива кръв. За да подсиля действието на заплахата, извадих пистолета си. Човекът псуваше и проклинаше, но понеже никой от присъстващите не му даде право, той си отиде.

Пет минути по-късно дойде внезапно в красива берлина Кроче със своята жена, една камериерка и двама лакеи с големи ливреи. Той слезе, ние се прегърнахме, а аз му казах с тъжно изражение, че не може да продължи пътуването си.

Разказах му случката, той се съгласи с мен и така ругаеше като големец, че всички затрепериха от страх. Съдържателят на пощата беше изчезнал, дойде обаче жена му и заповяда да ме обслужат. Между другото Кроче ми каза, че правя добре, като се връщам в Падуа, тъй като там се носел слух, че съм отпътувал по висша заповед. Обещах му да го посетя през следващата седмица. За четири вечери той беше спечелил от игра десет хиляди цехини, от които аз получих половината. Изплатих бързо дълговете си и освободих всички

заложен ценни предмети. Мошеникът ми беше донесъл щастие и нещастieto, което дотогава ме следваше по петите, изчезна веднага.

Пристигнах благополучно в Падуа и пощальонът, който може би от страх ме бе возил отлично, остана доволен от мен. Наградих го богато, защото исках да живея в мир с подобни хора. Моите трима приятели бяха извънредно зарадвани от пристигането ми, защото бързото ми отпътуване ги беше обезпокоило. Разбира се, господин Де Брагадино не се беше загрижил, защото ден преди заминаването си му бях предал моята касета. Неговите двама приятели обаче бяха повярвали на носещия се в града слух, че подестът изпратил и на мен заповед да напусна града. Те не бяха и помислили, че срещу мен като венециански гражданин не можеше да се приложи подобна принудителна мярка.

Бях уморен, но вместо да си легна в леглото, се наконтих и отидох немаскиран в операта. Казах на моите приятели, че трябва да се покажа, за да накажа лошите езици. Дъо ла Хей обаче не пропусна да отбележи:

— Радвам се извънредно много, ако всичко, което се говори, не е вярно, но сам вие сте виновен, защото прибързаното ви отпътуване даде добър материал за предположения.

— И за клевети...

— Възможно е, но публиката иска да знае всичко и това, което не може да отгатне, тя го измисля.

— А глупаци и зложелатели проявяват усърдие да разпространяват тези измислици.

— Все пак установено е, че сте искали да застреляте пощальона. И това ли е клевета?

— Най-голямата от всички! Вярвате ли, че една сигурна ръка би могла да не улучи един човек на разстояние колкото една ръка?

— На това, разбира се, трудно може да се повярва, но поне е сигурно, че конят е мъртъв и че вие ще го заплатите.

— Не. Не съм длъжен да го заплатя дори и да беше ваш, тъй като пощальонът яздеше пред мен. Вие знаете толкова много — не ви ли е известно това предписание на пощите? Освен това бързах, защото бях обещал на една красива жена да закусвам на другия ден с нея, а известно ви е, че подобно обещание не бива да не се удържи.

Господин Дьо ла Хей изглеждаше малко обиден от твърде хапливата ирония, с която водех този разговор. Но той бе още по-дълбоко засегнат, когато извадих от джоба си фишек цехини и му върнах сумата, която ми бе заел във Виена. Никога човек не е толкова остроумен, както когато има добре натъпкана кесия в джоба, тогава се намира тъй лесно точната дума. Господин Де Брагадино намери, че явяването ми немаскиран в операта е много правилно.

Когато се явих в партера, всички направиха учудени лица и множество хора ме поздравиха, може би искрено, може би не. След първия балет отидох в игралната зала и в пет раздавания на картите спечелих петстотин цехини.

Полумъртъв от глад и умора, си отидох вкъщи, за да се похваля с победата си пред тримата приятели. Приятелят Бавоа, който тъкмо беше там, използва случая да ме помоли да му заема петдесет цехини, които никога не ми върна. Но, за да бъде справедлив, трябва да кажа, че никога не съм му ги искал.

Мисълта ми беше заета постоянно с моята любима Ч.Ч. и аз прекарах целия следващ ден, като накарах един сръчен пиемонтски художник, който тогава се бе спрял в Падуа и по-късно спечели много пари във Венеция, да ме нарисува в миниатюра. Когато портретът бе завършен, той ми нарисува в същата величина една красива Света Катерина, а един опитен златар от Венеция ми направи великолепен пръстен. В рамката се виждаше само светицата, но една почти незабележима синя точка върху бялата емайлена основа бе свързана с пружина, която откриваше моя портрет, щом се натиснеше с върха на игла върху точката.

В петък ми предадоха едно писъмце в момента, когато ставахме от масата. За голяма моя изненада познах почерка на П. Ч. Съобщаваше ми да го потърся в гостоприемница „Звезда“, имал да ми съобщи нещо, което щяло да ме заинтересува. Тъй като помислих, че би могло да бъде нещо, което се отнася до сестра му, отидох веднага.

Намерих го заедно с госпожа Ч. и след като го поздравих за освобождаването му, го попитах какво има да ми съобщи.

— Зная положително — каза ми той, — че сестра ми е в един манастир и бих могъл да ви кажа името на този манастир, щом се върна във Венеция.

Престорих се, че не зная нищо и му казах:

— Много ще ви бъда задължен.

Но тази новина бе само предлог, за да ме накара да го посетя, а неговото голямо усърдие имаше по-друга причина, отколкото желанието да ми послужи.

— Продадох — каза той, — срещу петнадесет хиляди дуката моя договор за доставка на провизии за три години. Човекът, с когото сключих тази сделка, издействува освобождаването ми от затвора за дългове, като поръчителствува за мен и освен това ми даде предплата от шест хиляди гулдена в четири менителници.

Той ми показва книжата, които бяха заверени с един подпис, който не познавах, но който той обяви за солиден и след това продължи:

— Искам да купя във Виченца копринени платове за шест хиляди гулдена и ще платя на фабрикантите с тези менителници. Сигурен съм, че ще мога да продам бързо платовете с печалба десет на сто. Елате с нас, ще ви дам платовете за двеста цехини и по такъв начин ще имате покритие за поръчителството, което бяхте така добър да дадете за пръстена ми. В двадесет и четири часа всичко ще бъде уредено.

Историята не бе по моя вкус, но се заслепих от желанието да добия покритие на сумата, за която бях поръчителствувал, защото предвиждах, че рано или късно трябваше да я платя. Ако не отида с тях, мислех си аз, той ще продаде платовете с двадесет и пет процента загуба, и аз не ще получа нищо. Обещах му да отида. Той ми показва различни препоръчителни писма до първите фирми във Венеция и ние се уговорихме да отпътуваме на следната сутрин много рано.

На разсъмване бях в „Звездата“. Пристигна една кола с четири коня, а съдържателят дойде със сметката и П. Ч. ме помоли да я платя. Сметката възлизаше на пет цехини, в които влизаха четирите, които съдържателят бе платил за колата, с която те бяха пристигнали от Фусине. Видях, че ме мамят, но се престорих на равнодушен и платих. Хитрецът беше отпътувал от Венеция без нито един хелер.

След три часа пристигнахме във Виченца, където отседнахме в „Шапката“. Господин П. Ч. поръча изтънчен обяд и след това ме остави сам с дамата си, за да потърси своите фабриканти.

Когато останахме насаме с нея, тя започна да ме укорява с любезен тон.

— Обичам ви от осемнадесет години — каза тя, — тъй като ви видях за пръв път в Генуа, когато бяхме на девет години.

Наистина не си спомнях за това, но то бе вярно. Тя беше дъщеря на един антиквар, приятел на господин Гримани, който ме бе настанил у лошата славонка. Трябваше неволно да се засмея, защото си спомних, че майка ѝ ме бе обичала.

След малко дойдоха прислужници от различни магазини и донесоха платове, при вида на които лицето на госпожа Ч. се проясни. За по-малко от два часа цялата стая се изпълни с тях и П. Ч. се върна с двама търговци, които бе поканил на обяд. Госпожа Ч. блестеше с любезни закачки, яденето се донесе и се лееха превъзходни вина. След обяд бяха донесени още стоки. П. Ч. се споразумя с господата относно цените. Но той поиска още стоки и те му обещаха, че ще ги получи на следния ден, макар да е празник.

На смрачаване дойдоха графовете, понеже във Виченца всеки благородник е граф. П. Ч. им беше оставил своите препоръчителни писма. Имаше един Бело, един Сесо, един Тренто — всички много любезни господа. Те ни поканиха в казиното на благородниците и там Ч. блестеше с прелестите и кокетството си. След като прекарахме два часа, П. Ч. покани всички присъстващи господа на вечеря. На богато наредената трапеза цареше голямо веселие. Всичко това ми беше много отегчително и поради това не бях любезен, затова никой не размени нито дума с мен. Оставих веселата компания на масата, станах и отидох да си легна. На сутринта слязох на закуска. Стаята беше претъпкана със стоки и ми се струваше невъзможно П. Ч. да може да ги плати със своите шест хиляди гулдена. Той ми каза, че цялата сделка шест хиляди уредил на следващия ден и че сме били поканени на бал, в който щели да вземат участие всички благородници.

Фабрикантите, с които бе сключил сделка, дойдоха да се хранят у нас и трапезата бе отново уредена с най-голямо прахосничество.

Отидохме на бала, но не след дълго се разсърдих сериозно, защото всички гости говореха с Ч. и с П. Ч., който дрънкаше всевъзможни глупости, а когато аз си отварях устата, се правеха, че не ме чуват. Поканих една дама за менует, тя танцуваше с мен, но постоянно гледаше ту наляво, ту надясно и ме поставяше в ролята на някакво чучело. Започна се контратанц и те се наредиха така, че аз бях изключен. Ако бях в добро настроение, не бих позволил подобно

отнасяне. Но сега ѝ хвърлих само един поглед, пълен с презрение и предпочетох да напусна бала. Не разбихах какъв повод биха могли да имат благородниците от Виченца да се отнасят с мен по такъв начин. Може би ме пренебрегваха, защото в препоръчителните писма на П. Ч. не се споменаваха моето име, но те би трябвало да познават поне обикновените правила на учтивостта.

Показах се търпелив, тъй като на следната сутрин и без това щяхме да си заминем.

В понеделник уморената от бала двойка спа до обяд, след ядене господин П. Ч. излезе, за да плати избраните от него платове.

Във вторник трябваше да отпътуваме и аз копнеех, въздишайки за този миг с някакво мрачно предчувствие. Графовете, които П. Ч. беше поканил, бяха възхитени от неговата любовница и дойдоха на вечеря, но аз избягнах да седна с тях на масата.

Във вторник сутринта ми съобщиha, че закуската е сложена, и понеже закъснях малко, келнерът дойде още веднъж и ми каза, че моята съпруга ме молела да побързам. При думата съпруга залепих на дангалака силна плесница, в яда си го преследвах с ритници по цялата стълба. Силно разгневен, се втурнах в стаята, където ме очакваха и попитах П. Ч. кой нехранимайко ме е препоръчал в гостоприемницата за съпруг на уважаемата госпожа. Той ми отговори, че не знаел нищо, но в същия миг влезе съдържателят с голям нож в ръка и ме попита ядосано, защо съм изхвърлил келнера му надолу по стълбите. Извадих бързо един пистолет, насочих го към него и му заповядах да ми каже, кой ме е препоръчал в гостоприемницата за съпруг на дамата. Съдържателят отговори:

— Сам господин капитан П. Ч. ни каза да запишем така в книгата за чужденците.

Едва чул това, сграбчих безсрамника за яката и го блъснах в стената, ако съдържателят не бе застанал помежду ни, бих му смазал черепа с дръжката на пистолета. Красавицата се престори, че пада в несвяст — дами от нейната категория имат под ръка винаги сълзи и припадъци, мизерният П. Ч. викаше непрестанно:

— Това не е вярно! Това не е вярно!

Съдържателят изтича навън и донесе своята книга за чужденците, тикна я с яростен поглед под носа на подлеца и го покани да каже още веднъж, че не е диктувал сам П. Ч., императорски капитан

и госпожа и господин Казанова. Хлапакът отговори, че го е разбрал криво, след което съдържателят го удари с книгата по лицето така силно, че той политна съвсем замаян към стената.

Когато видях, че мизерният страхливец допуска подобно унизително отнасяне, без да помисли, че носеше шпага, аз излязох, като помолих съдържателя да ми доведе една карета с два коня за Падуа. Почервеният от срам и побеснял от гняв, се качих в стаята си, разбирайки твърде късно огромната грешка, която бях направил, като се поведох с един нехранимайко.

Опаковах с възможната бързина ръчните си куфари. Тъкмо исках да изляза, когато в стаята ми влезе Ч.

— Излезте — казах й аз, — в яда си бих могъл да забравя уважението, което дължа на вашия пол.

Проливайки сълзи, тя се отпусна на един стол и ме замоли горещо да й простя, уверяваше ме, че била невинна, защото не присъствувала, когато хитрецът дал сведенията си. Дойде и жената на съдържателя и потвърди това. Моят гняв се изрази в думи, а и скоро видях да идва поръчаната от мен кола с два добри коня. Повиках съдържателя, за да му платя моята част от сметката, но той ми отговори, че понеже нищо не съм поръчвал, не съм му дължал нищо. Докато говорехме, дойде граф Бело.

— Държа бас, господин графе, че вие сте повярвали, че дамата тук е моя жена?

— Това е известно на целия град.

— Как? Гръм и мълнии! И вие сте могли да вярвате в това, макар да знаете, че живея сам в тази стая и макар да сте видели как завчера вечерта напуснах сам бала и как вчера не се храних с вас, а оставих дамата сама между всички господа?

— Има такива удобни съпрузи.

— Мисля, че нямам вид на такъв и ако вие не разбирате от честни мъже, елате с мен, ще ви го докажа!

Графът се спусна бързо по стълбата и напусна гостоприемницата. Нещастната Ч. бе полузадавена от сълзи, аз я съжалих, защото женските сълзи са оръжие, на което никога през живота си не съм могъл да противостоя. Размислих, че не би било добре, ако си отида, без да платя нещо, защото биха могли да се шегуват поради вдигнатия от мен шум и да ме заподозрат, че съм

съучастник в измамата. Затова заповядах на съдържателя да ми донесе сметката, исках да платя половината. Той отиде да я донесе. Внезапно, проливайки сълзи, госпожа Ч. се хвърли в краката ми и извика, че ако я изоставя, щяла да бъде загубена, защото нямала никакви пари, а също и никакви вещи, които би могла да заложим.

— Как, уважаема госпожо? Нямате ли менителници на стойност шест хиляди гулдена или поне платовете, които купихте за тази сума.

— Платовете не са вече тук. Взеха ги всички обратно, защото фабрикантите само се изсмяха на полиците, които видяха и които според нас бяха налични пари. Те накараха да приберат отново всичко. Можеше ли да се предполага подобно нещо?

— Мошеник! Той е предвиждал какво ще се случи и затова ме е поканил да го придружа. Пада ми се! Трябва да понеса наказанието за моята грешка.

Сметката, която съдържателят ми донесе, възлизаше на четиридесет цехини — една огромна сума за тридневен престой, но в нея имаше много разноси на гостилничаря в пари. Разбрах веднага, че моята чест изискваше да платя цялата сметка и затова не се поколебах нито миг. Все пак, бях тъй предпазлив да поискам да ми се издаде разписка в присъствието на трима свидетели. След това дадох на племенника на съдържателя две цехини като обезщетение и удовлетворение за получените плесници и ритници. Но отказах същата сума на мизерната Ч., която ме помоли за това чрез съдържателката.

Така завърши това отвратително приключение, което ми даде горчива поука, от която би трябвало повече да се нуждая. Две или три седмици след това узнах, че граф Тренто накарал печалната двойка, за която не исках вече да чуя нищо, да замине на негови разноси. Един месец по-късно П. Ч. попадна отново в затвора, понеже човекът, който бе поръчителствувал за него, изпадна в несъстоятелност. Той беше достатъчно безсрамен, за да ме помоли коленопреклонно в едно дълго писмо да го посетя, но не му отговорих. Неумолим бях също и спрямо Ч., на която отказах твърдо трите й молби за свиждане, и тя изпадна в най-голяма мизерия.

Завърнах се в Падуа, където обаче останах само толкова, колкото бе нужно, за да взема пръстена си и да се нахраня с господин Де Брагадино, който няколко дни по-късно се върна във Венеция.

Пратеницата от манастира ми донесе в ранен утринен час моето писмо, прочетох го жадно, то беше нежно, но не съдържаше нищо ново. В отговора си описах на моята приятелка всичките подробности на отвратителната шега, която нейният брат — нехранимайко ми бе изиграл, същевременно ѝ съобщих, че пръстенът е готов и описах тайното му устройство.

Следвайки дадените ми от моята Ч.Ч. указания, отидох една сутрин до едно място, откъдето можех да видя майка ѝ да влиза в църквата. Влязох непосредствено след нея, коленичих до нея и ѝ казах, че трябва непременно да ѝ говоря. Тя ме последва в кръстообразния свод.

След като се опитах да ѝ вдъхна смелост, като я уверих, че принадлежа с ненарушима вярогност на нейната дъщеря, попитах я, дали ще я посети наскоро.

— В неделя — отговори ми тя — възнамерявам да прегърна моето мило дете, ще ѝ разкажа за вас и това ще я зарадва много, но за мое голямо огорчение аз не смея да ви кажа къде е тя.

— Съвсем не искам да ми казвате, добра майко. Позволете ми само да ви помоля да ѝ предадете този пръстен. Той носи образа на нейната светица-покровителка и вие трябва да ѝ напомните да го носи винаги на пръста си, трябва само да ѝ се моли всеки ден, понеже без нейната помощ няма да стане никога моя жена. Кажете ѝ също, че аз от своя страна ще се обръщам всеки ден към свети Якоб, като казвам по едно кредо^[3].

Възхитена от моите набожни чувства и от вероятността да може да внуши на дъщеря си този нов набожен мироглед, добрата жена обеща да изпълни всичките ми желания. Сбогувах се, като я помолих да предаде на дъщеря си за дребни нужди десет цехини, които ѝ дадох. Тя взе парите, но ми обясни също, че мъжът ѝ се грижел дъщеря ѝ да не чувства никога нужда.

Писмото, което моето момиче ми писа следващата сряда, бе изпълнено с най-нежните и най-живите чувства. „Щом остана сама, — пишеше тя, — вземам веднага иглата и светицата се обръща, за да предостави на страстните ми целувки милите черти на съществото, което е всичко за мен. Непрестанно те целувам, дори и някоя калугерка да ме изненада, защото, когато дойде съвсем близо до мен, нужно е само да спусна капака и моята добра светица закрива всичко.

Калугерките са възхитени от моята набожност и от моето доверие в покровителството на светлата ми патронка, която, както те казват, ми приличала напълно“. Това бе едно създадено само по фантазия красиво лице, но моята мила малка жена беше толкова красива, че красотата винаги ѝ приличаше. Тя ми каза, че калугерката, при която учела френски език, ѝ предложила петдесет цехини за пръстена, но само заради приликата на образа със светицата, а не от любов към нейната покровителка, защото с последната тя се подигравала, като ѝ прочитала историята на нейния живот. Благодареше ми за десетте цехини, които ѝ бях пратил, понеже майка ѝ ги предала в присъствието на няколко калугерки. Доставяло ѝ удоволствие да прави малки подаръци на пансионерките и сега се видяла в положение да може да задоволи тази си склонност. „Моята майка — пишеше тя още — ми говори с най-голямо признание за твоята набожност. Тя е съвсем възхитена от нея. Моля те, не ми говори повече за моя недостоеен брат.“

В продължение на четири или пет седмици тя пишеше в писмата си само за света Катерина. Пишеше, че треперела от страх всеки път, когато трябвало да я повери на тайнственото любопитство на някоя стара сестра от манастира, която държала пръстена на разстояние два пръста пред очите си, за да може да го види по-добре с очилата си и непрекъснато разглеждала емайла. „Треперя да не би случайно да натисне върху едва видимото копче! Защото какво бих правила, ако моята светица предложи внезапно на погледа ѝ едно божествено, но съвсем неприличащо на светец лице? Кажи ми, как би трябвало да се държа в подобен случай?“

Един месец след повторното затваряне на П. Ч. търговецът, при когото бях поръчителствувал за пръстена ми показва моя подпис. Споразумях се с него и той ме остави на спокойствие, след като му заплатих двадесет цехини и му предоставих изключителните претенции върху изискуемостта на дълга. Недостойният П. Ч. ме отегчаваше непрекъснато от затвора със своите плачевни умолителни писма.

Кроче беше във Венеция и вдигаше голям шум около себе си. Построи си голяма къща, даваше добри угощения и държеше една фараонова банка, в която глупците изпразваха кесиите си. Тъй като предвиждах какво ще се случи рано или късно, не бях стъпил в къщата му, но когато се срещнем някъде, ние се отнасяхме един с друг като

добри приятели. Неговата жена доби момченце и той ме помоли да го кръстя. Не смятах, че мога да му откажа това, но след кръщенето и вечерята не стъпих повече в къщата на моя кум и сторих добре. Невинаги съм постъпвал така добре.

---

[1] Цехината струвала около дванадесет франка, дублонът — около седем пъти повече. — Б.пр. ↑

[2] Подеста (итал.) 1. В средните векове: пръв магистрат на града в Северна и Средна Италия, натоварен с полицейския надзор и с раздаване на правосъдие; 2. Днес — кмет. — Б.пр. ↑

[3] Лат. Вярвам. Име на католическа молитва, започваща с тази дума. — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

КРОЧЕ Е ИЗГОНЕН ОТ ВЕНЕЦИЯ. СГРОМБО. НЕГОВОТО ПОДЛО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ И НЕГОВАТА СМЪРТ.
ЕДНО НЕЩАСТИЕ СПОЛЕТЯВА МОЯТА ЛЮБИМА Ч.Ч. ПОЛУЧАВАМ БЕЗИМЕННО ПИСМО ОТ ЕДНА
КАЛУГЕРКА И МУ ОТГОВАРЯМ. ЛЮБОВНА ВРЪЗКА.

Моят побратим направи във Венеция отлични гешефти и понеже беше любезен и принадлежеше към така нареченото добро общество, би могъл да продължава още дълго време по същия начин, ако се беше ограничил само с играта. Държавните инквизитори бяха много заети и те не си поставиха за задача да възпрепятствуват глупците да се разпореждат с имуществата си, глупавите — да станат разумни, а мошениците — да не измамват глупавите. Но Кроче бе подтикнат от един съвсем изключителен повод, който не му правеше чест, без разлика дали бе действувал с юношеска необмисленост, или от нравствена поквара.

Един благороден венецианец, благородник по рождение, но много неблагороден в нравствено отношение — някой си Сгромбо от семейство Грити, се влюбил в него и Кроче, било че искаше да се пошегува, било че споделяше вкуса му, не се показва жесток към него. За нещастие те не спазваха въздържанието, което благоприличието изисква и скандалът стана така явен, че правителството се видя принудено да изпрати на моя Кроче покана да напусне веднага града и да опита щастието си някъде другаде.

Скоро след това безчестният Сгомбро прельстил и своите двама сина. За негово нещастие докарал по-младия до необходимостта да потърси помощ при един лекар. Ниската постъпка стана известна и бедното дете призна, че нямало смелостта да прояви непослушание спрямо своя създател. Намериха с право, че подобна подчиненост не спада към задълженията, които един син има към баща си и държавните инквизитори изпратиха отвратителния баща в цитаделата на Катаро^[1], където той умря след едногодишно затворничество.

Смъртоносното действие на въздуха, който се диша в Катаро, е така известно, че същият налага такова наказание само на такива

престъпници, които не се осмелява да осъди публично на смърт, защото се страхува, че един публичен процес би възбудил твърде голям шум.

Преди петнадесет години Съветът на десетте изпрати в Катаро адвоката Контарини, един благородник, който с красноречието си се издигнал до господар на висшия съвет и искаше да измени държавното законодателство. Той умря в Катаро след една година, от неговите съмишленици трибуналет намери за уместно да накаже само четирима или петима, а останалите да остави ненаказани. И последните започнаха от страх да изпълняват мълчаливо дълга си.

Сгромбо, когото споменах по-горе, имаше прелестна жена, която предполагам, че е още жива. Тя се казваше Корнелия Грити, бе прочута както със стройното си тяло, така и с ума си и бе запазила красотата си въпреки своите години. Когато след смъртта на недостойния си съпруг стана самостоятелна, тя внимаваше да не встъпи във втори брак, защото нейната независимост ѝ беше скъпа. Но все пак, понеже не беше нечувствителна към любовните радости, тя изслушваше домогванията на онези свои обожатели, които намираще по вкуса си.

Към края на юли моят слуга ме събуди един понеделник на разсъмване, като ми каза, че Лаура искала да ми говори. Предчувствайки някакво нещастие, ѝ казах веднага да влезе. Тя ми предаде едно писмо, което гласеше следното:

„Мои мили приятелю, едно нещастие, което ми се случи вчера вечерта, ме прави неутешима, толкова повече, че съм принудена да го държа в тайна от целия манастир. Имам ужасно кръвотечение и не знам какво да направя, за да спра кръвта, защото нямам достатъчно бельо, а Лаура ми каза, че ще имам нужда от голямо количество, ако кръвотечението продължи. Не мога да се доверя никому, освен на теб и те моля да ми изпратиш толкова бельо, колкото ти е възможно. Разбираш, че трябваше да се доверя на Лаура, понеже само тя може да влиза и излиза по всяко време при мен. Ако умра, скъпи ми съпруге, то целият манастир ще узнае от какво съм умряла, но аз мисля за теб

и треперя. Какво ще правиш ти в твоята скръб. Ах, сърце мое, колко жалко!“

Обличайки се набързо, разпитвах Лаура. Тя ми каза съвсем открито, че има преждевременно раждане и че трябва да действаме с най-голяма предпазливост, за да пощадим името на моята приятелка. Но тя не се нуждаела от нищо друго, освен от достатъчно количество бельо, иначе нямало нищо особено. Това бяха обикновени изрази и те съвсем не намалиха страха, който изпитвах. Отидох с Лаура у един евреин, от когото купих голямо количество чаршафи и двеста носни кърпички, след като поставих всичко това в един голям денк, отпътувах заедно с нея за Мурано. По пътя писах с молив на приятелката си да се довери напълно на Лаура, уверих я, че не ще напусна Мурано, докато не разбере, че се намира във от опасност. Преди да слезем, Лаура ми каза, че е добре да се скрия у тях, за да не бъде забелязан. По всяко друго време това би било все едно да се пусне вълкът сред стадото. Остави ме сам в една бедна стаичка в партера, сложи по тялото си толкова бельо, колкото можеше да скрие и след това побърза при болната, която не бе виждала от предишната вечер. Надявах се, че тя ще я намери във от опасност и копнеех за момента, когато щеше да ми донесе това известие.

Тя се забави цял един час, най-сетне се върна с тъжно лице и ми каза, че моята бедна приятелка загубила много кръв през нощта и лежала много слаба в леглото и ние трябва да измолим божията милост за нея, защото ако кръвотечението не спре скоро, тя в никакъв случай не би преживяла още двадесет и четири часа.

Когато видях бельото, което тя извади изпод полата си, се отдръпнах ужасен и помислих, че умирам. Същинска касапница. Лаура мислеше, че ще ме утеши, като ми каза, че мога да бъда сигурен, че тайната няма да бъде издадена.

— Ах, какво ме интересува това! — извиках аз, — ако спаси живота си, нека целият свят узнае, че ми е жена!

В друг момент би трябвало да се разсмея на глупавата забележка на Лаура, но в тази тъжна минута няха силата, а също и желанието за това.

— Милата болна се засмя — каза тя, — когато прочете вашето писмо. Увери ме, че щом сте толкова близо до нея, тя нямало да умре.

Тези думи ми подействуваха добре. Колко малко е необходимо, за да се утеши един човек или да се облекчат болките му!

— Когато калугерките се хранят — продължи Лаура, аз ще отида отново при нея и ще взема толкова бельо, колкото мога да нося, а това тук ще изпера.

— Тя имала ли е посещения?

— О, естествено, целият манастир. Но никой не подозира.

— Но при голямата горещина тя може да има само една лека покривка и многото носни кърпи, които заемат толкова място, не може да не се забележат.

— Няма защо да се страхувате от това, понеже тя е седнала в леглото.

— Какво яде?

— Нищо, защото не бива да яде.

Скоро след това Лаура си отиде, а и аз също. Потърсих един лекар, при когото загубих време и пари, за да ми напише една дълга рецепта, която не можех да използвам, понеже по такъв начин работата би се узнала веднага от целия манастир, а даже и от целия свят, понеже тайните на калугерките проникват бързо през стените на манастира. Освен това лекарят на манастира би бил може би първият, който от жажда за отмъщение би разгласил тайната.

Върнах се тъжен в моята бедна стая у Лаура и половин час по-късно пратеницата дойде със сълзи на очи и ми предаде едно почти нечетливо писмо:

„Нямам вече сили да ти пиша, защото ставам все по-слаба, загубвам всичката си кръв и започвам да вярвам, че страданието ми е неизлечимо. Предоставям се на божията воля и му благодарим за това, че честта ми не се намира в опасност. Не тъжи много! Единствената ми утеха е, че зная, че си така близо до мен. Ах, ако бих могла да те видя само за миг, бих умряла доволна.“

Видът на една дузина кърпички, които Лаура ми показва, ме накара да потрепера. Добрата жена мислеше, че ме утешава, като ми казва, че толкова кърпи биха могли да се напият само с една-единствена бутилка кръв. Но душата ми не бе настроена да вярва на подобни уверения. Бях в отчаяние и си отправях най-ужасни укори, че съм причинил смъртта на невинното момиче. Хвърлих се на леглото и останах да лежа като замаян повече от шест часа, когато Лаура се завърна от манастира с около двадесет напоени с кръв сервиети. Понеже вече бе настъпила нощта, не можеше да се отиде там чак до следната сутрин. Прекарах една ужасна нощ, без да ям, без да мога да спя, отвращавах се от себе си и отказвах грубо услугите, които ми предлагаха дъщерите на Лаура. Едва бе настъпил денят, когато дойде Лаура и ми каза с плачевно изражение, че приятелката ми няма вече кръвотечение. Аз помислих, че е умряла и извиках:

— Тя не е вече жива!

— Тя е жива, господине! Но се страхувам, че няма да преживее деня, защото е съвсем изтощена, тя почти вече няма сили да отвори очите си, а пулсът ѝ едва се усеща.

Отдыхнах си. Чувствувах, че моят ангел бе спасен.

— Лаура — казах аз, — това известие съвсем не е лошо, стига само кръвотечението да е спряло съвсем, не е нужно нищо друго, освен да ѝ се даде малко лека храна.

— Повикали са един лекар, той ще нареди какво трябва да ѝ се даде, но, ако трябва да ви кажа истината — нямам голяма надежда.

— Дай ми само уверението, че е жива!

— Да, уверявам ви в това, но вие ще разберете, че тя няма да каже истината на доктора и бог знае какво ще ѝ предпише той. Аз ѝ пошепнах на ухото да не взима никакви лекарства и тя ме разбра.

— Ти си божествена жена! Да, ако не умре до утре от слабост, тя е спасена, природата и любовта ще я излекуват!

— Дай боже! Ще ме видите отново след обяд.

— Защо не по-рано?

— Защото стаята ѝ ще бъде пълна с хора.

Бях съвсем слаб от изтощение, но понеже трябваше да бъда силен, за да поддържам надеждата си, казах да ми приготвят малко храна и седнах да пиша на приятелката си, за да получи писмото в момента, когато ще може да го чете. Моментите на разкаяние са много

тъжни и аз бях наистина за оплакване. Чувствувах голяма нужда да видя Лаура, за да науча какво е казал докторът. Имах достатъчно основание да се смея на гадателите, но не знаех откъде дойде тази слабост, та имах нужда от гаданието на доктора и преди всичко от едно благоприятно гадание.

Най-младата дъщеря на Лаура ми донесе яденето, не ми беше възможно да погълна нито хапка, но ми правеше удоволствие да гледам трите сестри как лапат моето ядене, когато ги поканих. Най-възрастната, едно много апетитно парче, не вдигна нито веднъж своите големи очи към мене, двете по-млади ми се струваха, като че ли биха могли да бъдат любезни, но се занимавах с тях само за да вникна още по-дълбоко в горчивото си разкажание.

Лаура, която очаквах вече с най-голямо нетърпение, дойде най-после, тя ми каза, че моята любима болна лежала все още в същото състояние на пълно изтощение, нейната слабост изненадала лекаря и той не могъл да си я обясни.

— Той ѝ предписа укрепителни и леки супи и ако може да спи, то според него ще оздравее. Докторът предписа още една пазачка да седи нощно време при нея и болната протегна ръка към мен, като че ли искаше да ме посочи. Сега ви обещавам да не я напускам, денем и нощем, освен за да ви донеса известия.

Благодарих ѝ и ѝ обещах да я възнаградя богато. С най-голяма радост узнах, че майката е присъствувала на посещението, че не е забелязала нищо и че била много загрижена и нежна.

Чувствувах се много по-спокоен, дадох на Лаура шест цехини, а на всяка от дъщерите ѝ по една. Хапнах нещо за вечеря, след това легнах в едно от мизерните легла, които бяха в същата стая. Когато двете по-млади ме видяха в леглото, те се съблякоха без церемонии и легнаха заедно във второто легло, което бе съвсем близо до моето. Това невинно доверие ми хареса. Най-възрастната, която сигурно имаше вече известни познания, легна в съседната стая, тя имаше любовник, за когото мислеше скоро да се омъжи. Не бях обладан от демона на плътта и оставих невинността да спи спокойно, без да предприема ни най-малкото нападение.

Рано на следващата сутрин Лаура дойде и ми донесе известия, които бяха балсам за душата ми. С радостно лице тя ми каза, че болната спала добре и че трябва да се върне веднага при нея, за да ѝ

занесе малко супа. Бях като пиян, когато чух това. Все пак, не бяхме стигнали дотам да извикаме „виктория“, защото приятелката ми трябваше първо да се съвземе и да замести отново всичката си загубена кръв, а това можеха да направят само времето и непрекъснатата внимателна грижа. Останах още осем дни при Лаура и напуснах Мурано едва когато моята приятелка ми беше, тъй да се каже, заповядала това в едно дълго четири страници писмо.

Лаура плачеше от щастие, като видя, че ѝ подарявам цялото хубаво бельо, което бях купил за моята Ч.Ч., а дъщерите ѝ плачеха очевидно затова, че през десетте дни, които прекарах при тях, не можах да ме съблазнят да ги целуна нито веднъж.

Във Венеция възприех отново моите стари навици, но как бих могъл аз, с моята натура, да бъда щастлив без една истинска любовна връзка? Нямах никакво друго удоволствие, освен да получавам всяка сряда по едно от моята любима пленница, вместо да ме покани да я отвлека, тя ме окуражаваше да я чакам. Лаура ми каза, че била станала по-красива и аз умирах от желание да я видя. Скоро се удаде случай за това и аз не го изпуснах. Една калугерка трябваше да бъде подстригана, а такова тържество привлича винаги множество зрители. Понеже калугерките, поради събитието, приемаха много посещения, то бе вероятно, че и възпитаничките щяха да бъдат в стаята за разговори. Нямах никаква опасност, че този ден бих направил повече впечатление, отколкото кой да е друг, защото щях да се загубя напълно в тълпата. И тъй отпратих се към манастира, без да кажа нещо на Лаура и без да предупредя моята малка жена и щях да припадна от възбуда, когато я видях да стои на четири крачки пред мен и да ме гледа в някакъв екстаз. Намерих я пораснала и по-развита и ми се стори по-красива, отколкото преди. Гледах само нея, а тя — само мен, и напуснах последен мястото, което този ден ми се стори като един храм на щастието.

Три дни след това получих писмо от нея. Описваше ми тъй страстно насладата, която моето присъствие ѝ причинило, че обмислях средства и начини да ѝ доставям тази радост колкото е възможно често. Отговорих ѝ веднага, че ще ме вижда всеки празник на литургия в тяхната църква. Това не ми създаваше никакъв труд. Аз не я виждах, но знаех, че тя ме вижда и нейната радост бе също и моя. Нямах от

какво да се страхувам, защото бе почти невъзможно да ме познае някой в тази църква, която се посещаваше само от граждани на Мурано.

След като бях слушал две или три литургии, наех една гондола за преминаване, чийто лодкар не можеше да прояви любопитството да узнае кой съм аз. Бях предпазлив, понеже знаех, че бащата на Ч.Ч. желаете дъщеря му да ме забрави и че той би я отвел бог знае къде, ако би имал и най-малкото подозрение, че зная местопребиваването ѝ.

Така мислех аз в страха, че всяка връзка с моята приятелка можеше да бъде прекъсната, но още не познавах характера и хитростта на тази смирена божия дъщеря. Също тъй малко вярвах, че моята личност може да има нещо необикновено — поне за един манастир, но бях още новак, който не познаваше любопитството на жените и особено любопитството на безработните. Скоро имах случай да се поуча.

Бях правил своите посещения в продължение на около месец или пет седмици, когато моята любима Ч.Ч. ми писа шеговито, че съм станал загадка за целия манастир, и то както за калугерките, така и за пансионерките, без изключение и на най-възрастните. Целият хор чакал минутата, когато ще се покаже, побутвали се, когато ме виждали да влизам и да вземам светена вода. Забелязали, че никога не съм поглеждал към решетката, зад която трябваше да седят обитателките на манастира, и че никога не съм поглеждал никоя жена, която влизала в църквата или я напускала. Старите казвали, че сигурно имам някаква голяма скръб, за освобождението от която съм се надявал само на милостта на тяхната Света Дева, младите казвали, че сигурно съм меланхолик или мизантроп. Моята любима жена, която знаеше повече от другите и нямаше нужда от предположения, се забавляваше много с това, а забавляваше и мен, като ми разказваше всичко. Писах ѝ, че ако се страхува, че бих могъл да бъда познат, няма да отивам повече там. Тя ми отговори, че не бих могъл да ѝ наложа по-мъчително лишение и ме молеше да идвам както преди. Все пак мислех, че не биваше да отивам вече при Лаура, защото бърбривите богомолки биха могли да узнаят това и по такъв начин да научат повече, отколкото бе нужно да знаят. Но този начин на живот ме изнервяше и не можеше да продължава повече. Бях създаден да имам любовница и да живея щастливо с нея. Понеже не знаех какво да предприема, играех и почти

винаги печелех, въпреки това, отслабвах видимо все повече, вследствие на моето неудовлетворено настроение.

След като бях спечелил чрез моя побратим Кроче в Падуа пет хиляди цехини, последвах съвета на господин Де Брагадино и наех едно казино, където държах фараонова банка на обща сметка с един матадор, който ме пазеше от лукавите атаки на известни силни аристократи, срещу чиято тирания един обикновен жител на моя роден град нямаше никога право.

Когато в деня на всички светии през 1753 година, след изслушване на литургията, исках да се кача в една гондола, за да се върна във Венеция, видях една жена от типа на Лаура, която при минаването си край мен ме погледна и пусна едно писмо. Вдигнах го и забелязах, че жената продължи спокойно пътя си, когато видя писмото в ръцете ми. Писмото бе без адрес, а печатът изобразяваше една примка. Сkochих бързо в гондолата и щом се отдалечих, счупих печата ѝ прочетох следното:

„Една калугерка, която от три и половина месеца насам ви вижда всеки празник в тяхната църква, желае да се запознае с вас. Една брошура, която сте загубили, която случайно е попаднала в нея, ѝ дава повод да допусне, че говорите френски. Все пак, ако предпочитате да ѝ отговорите на италиански, можете да сторите това, понеже за нея са от значение преди всичко яснотата и точността. Тя не ви предлага да я повикате в стаята за разговори, защото желае да я видите, преди да говорите с нея, затова тя ще ви определи една дама, която да придружите до стаята за разговори. Тази дама не ще ви познава и следователно не ще има нужда да ви представи, ако случайно бихте пожелали да останете непознат.

Ако мислите, че този начин на запознаване не е подходящ, то калугерката ще ви назове едно казино в Мурано, където ще я намерите сама в седем часа вечерта в определен от вас ден. Вие можете да останете при нея на вечеря или да си отидете след четвърт час, ако сте зает другаде.

Или предпочитате да ѝ дадете вечеря във Венеция? Определете ден, час и място, където тя трябва да дойде и вие ще я видите да слиза маскирана от една гондола, само че трябва да бъдете маскиран и да стоите сам на брега с фенер в ръка.

Уверена съм, че ще ми отговорите и че ще отгатнете с какво нетърпение очаква тя отговора ви, затова ви моля да го предадете утре на същата жена, от която ще получите това писмо. Ще я намерите един час преди обяд в църквата Сан Канчиано при първия олтар отдясно.

Помислете, че аз никога не бих се решила на една стъпка, която би могла да ме представи в неблагоприятна светлина пред вас, ако не подозирах във вас благородно сърце и възвишен дух.“

Тонът на това писмо, което преписвам дословно, ме изненада повече от самото съдържание. Имах работа, но оставих всичко, за да се затворя в стаята си за отговор. Както изглеждаше, писмото беше от някоя странна личност, но същевременно намерих в него известно достойнство и чудноватост, които ме привлякоха. Дойде ми мисълта, че би могла да бъде същата калугерка, която даваше уроци на приятелката ми. Тя ми я беше описала като красива, богата, изтънчена и щедра. Моята любима жена може би беше извършила някоя непредпазливост, хиляди мисли ми минаваха през главата, но аз отхвърлях всяка, която не бе благоприятна за разкриващата се пред мен възможност. Впрочем, моята приятелка ми бе писала, че калугерката, която ѝ давала уроци по френски, била не единствената, която говорела този език. Съвсем не можех да допусна, че Ч.Ч. не би ми казала, ако е поверила на приятелката си нещо за нашата тайна.

Въпреки това калугерката, която ми пишеше, можеше да бъде красивата приятелка на моята малка жена, но можеше да бъде и някоя съвсем друга. Тази възможност ме постави в известно затруднение. Най-сетне сметнах, че можех да ѝ пиша следното, без да се изложа:

„Отговарям ви на френски, госпожо, и се надявам, че писмото ми ще притежава яснотата и точността, за които

вие ми давате пример.

Работата е извънредно интересна и като се вземат предвид обстоятелствата, ми се струва много важна. Понеже трябва да отговоря, без да зная кому отговарям, то разберете, уважаема, че би трябвало да съм един глупак, ако не се страхувах от измама и, че следователно, трябва да внимавам.

Ако е вярно, че перото, което ми пишете било ръководено от една почтена дама, която ми отдава справедливост, като предполага и в мен същите благородни помисли, които има самата тя, то надявам се тя ще се съгласи, че не мога да ѝ отговоря другояче, отколкото имам чест да сторя това тук.

Ако вие, уважаема, сте ме сметнали достоен за честта да се запозная с вас лично, макар че сте могли да съдите за мен само по външния ми вид, то се считам задължен да ви се подчиня, макар и само за да можете да съзнаете заблуждението си, в случай че съм ви дал неволно повод за такова.

От трите пътя, които бяхте така добра да ми предложите, се осмелявам да избира само първия и даже с ограничението, което вашият проникателен ум ми е оказал, ще придружа една дама, която не ме познава и следователно не може да ме представи, до вашата стая за разговори.

Не съдете много строго, уважаема, за особените причини, които ме принуждават да не се назова, и приемерте моето обещание под честна дума, че ще узная името ви само за да ви направя чест. Ако намирате за уместно да се обърнете към мен, аз ще ви отговоря само с най-дълбоко уважение. Позволете ми тая надежда, че ще дойдете до решетката сама и ми позволете да ви кажа между впрочем, че съм венецианец и свой собствен господар в пълния смисъл на думата. Ако не избирам едно от двете предложения, които би трябвало да ми харесат повече, отколкото първото — защото за мен те означават една безкрайна чест — то това се дължи, позволете ми да

повторя, единствено само на това, че се страхувам да не бъда подигран. Но и тези две възможности не са загубени, щом вие ме познавате и аз съм ви виждал. Моля ви да вярвате в откровеността ми и да мерите нетърпението ми с вашето. Утре ще получа вашия отговор по същия начин и на същото място.“

Отидох на уреченото място, намерих любовната пратеница, дадох ѝ моето писмо и една цехина и ѝ казах, че на следващия ден ще бъда отново там, за да получа отговора. Отидох навреме и я намерих. Щом ме видя, тя дойде към мен и ми даде цехината, която ѝ бях подарил и едно писмо, като ме помоли да го прочета и да ѝ кажа дали трябва да чака за отговор. Отдалечих се, за да прочета писмото, което гласеше следното:

„Вярвам, господине, че не съм се излъгала в никое отношение. Отвращавам се като вас от лъжата, когато тя може да има важни последици, но я считам само за шега, когато тя не може да навреди никому. От моите три предложения вие избрахте онова, което прави най-голяма чест на ума ви. Уважавам причините, които са ви въздържали да се назовете и пиша на графиня С. тук приложеното писмо, което ви моля да прочетете. Желаете ли, моля, да го запечатите, преди да ѝ го предадете? Тя ще бъде известена предварително за него чрез друго писмо. Идете при нея, когато ви е удобно, тя ще ви определи часа и вие ще я придружите дотук в нейната гондола. Графинята не ще ви зададе никакъв въпрос и вие нямате нужда да ѝ давате никакво обяснение. За представяне не става и дума, но тъй като вие ще узнаете по този повод моето име, то можете след това да дойдете маскиран и да попитате за мен. Кажете да ме повикат в стаята за разговори от името на графинята. По такъв начин нашето запознанство ще бъде направено, без да си налагате някаква принуда и без да губите време от нощта. Заповядах на слугинята да чака вашия отговор, в случай че графинята не би ви била

приятна, защото може би сте ѝ познат. Ако моят избор ви хареса, кажете на момичето, няма нужда да ми отговаряте.“

Тъй като бях сигурен, че графиня С. не ме познаваше, казах на момичето, че няма да отговаря на господарката ѝ и тя си отиде.

Писъмцето, което моята калугерка пишеше на графинята и което аз трябваше да предам гласеше:

„Моля те, мила приятелко, да дойдеш при мен за един разговор веднага, щом имаш време, и да определиш на маската, която ни предава тези редове, един удобен за теб час, за да може тя да те придружи. Тя ще бъде точна. Сбогом, с най-голяма благодарност, твоята приятелка.“

Това писъмце ми се видя великолепно поради духа на интригата, който лъхаше от него, и ми се стори, че то съдържа нещо възвишено, което много ме привличаше, макар и да чувствавах добре, че ме караха да играя една роля, като че ми оказваха милост.

В последното си писмо моята калугерка даваше вид, че ѝ е все едно кой съм, тя одобри моя избор и се преструваше равнодушна по отношение на нощните срещи, но ми се стори, че е сигурна, че ще я повикам в стаята за разговори, след като я видя. Знаех вече за какво се отнасяше, понеже какво би целяла интригата, ако не любов или среща? Между това нейната сигурност, или по-добре, нейното доверие засили любопитството ми и аз чувствавах, че тя имаше право да се надява на това, ако беше млада и хубава. Зависеше само от мен да забавя работата с един-два дни и да зная от Ч.Ч. коя е калугерката, но, първо, това би било нечестно, второ, се страхувах да не разваля с това приключението, за което после може би бих съжалявал. Тя ми казваше да потърся графинята, когато ми е удобно, но това бе само защото достойнството ѝ изискваше да не се показва прекалено усърдна, освен това, тя можеше да помни, че съм бил нетърпелив. Струваше ми се твърде опитна в галантните работи, за да я смятам за неопитна начинаеща, затова се страхувах да не изгубя времето си, но се справих с тази възможност и реших да се присмея на себе си, ако се намеря

срещу някоя остаряла красавица. Положително не бих направил ни най-малката отстъпка, ако не бях любопитен, защото исках непременно да зная как изглеждаше една калугерка, която си беше предложила услугите да дойде във Венеция и да вечеря с мен. Впрочем, бях много учуден от свободата, на която се наслаждаваха набожните калугерки и от лекотата, с която те съумяваха да нарушат манастирския обет.

Към три часа отидох у графинята и казах да ѝ предадат писъмцето, тя се яви и ми каза, че ще ѝ направя удоволствие, ако дойда на следния ден по същия час. Ние се поклонихме и се разделихме. Графинята беше знаменита жена, малко прецъфтяла, но все още красива.

На следващия ден бе неделя и аз не пропуснах да отида на литургия. Бях облечен и фризиран елегантно и във въображението си бях вече изменил на моята любима Ч.Ч., защото целях повече да се покажа пред калугерката, била тя красива или грозна, отколкото на моята прелестна малка жена.

След обяд поставих отново маската си и отидох в уречения час у графинята, която вече ме очакваше. Качихме се в една гондола с две весла и пристигнахме в манастира, без да сме разговаряли за нещо друго, освен за хубавото време. Когато дойдохме до решетката, тя накара да повикат М.М. Това име ме изненада, защото притежателката му бе прочута. Влязохме в една малка стая за посещения и няколко минути по-късно видях да се появява една калугерка, която вървеше право към решетката и натисна едно копче. Четири прозоречни стъкла се дръпнаха настрана и разкриха един широк отвор, през който двете приятелки можаха удобно да се прегърнат. Непосредствено след това остроумно измисленият прозорец бе отново затворен грижливо. Отворът беше квадрат с най-малко осемнадесет цола широчина и един мъж с моето телосложение би могъл да се промъкне удобно през него. Графинята седна срещу калугерката, а аз заех място малко настрана, но тъй, че можех удобно да наблюдавам една от най-красивите жени, които човек изобщо може да види. Не се съмнявах, че това бе калугерката, която даваше френски уроци на моята любима Ч.Ч. и за която последната ми бе говорила. От учудване бях като омагьосан, тъй че не разбрах нито дума от разговора. Моята красива калугерка не отпрати нито дума към мен, дори не ме удостои с поглед. Тя беше

вероятно на двадесет и две или двадесет и три години и лицето ѝ имаше най-красива форма. Ръстът ѝ надминаваше доста средната мярка, нейното много бяло лице беше малко бледо, изразът ѝ — благороден и смел, но същевременно въздържан и скромен, нейните добре оформени очи имаха красив небесносин цвят, изражението ѝ беше нежно и усмихнато, устните ѝ бяха красиви и влажни от най-сладка чувственост, зъбите ѝ — два реда перли от най-блестящ емайл. Косите ѝ не можах да видя поради качулката, но, ако имаше такива, те трябваше да са красиво светлокафяви, това можех да видя по веждите. Но което ме възхити най-много, това бе нейната ръка, която виждах чак до лакътя. Длетото на Праксител никога не е оформяло нещо по-красиво заоблено, по-съвършено и по-грациозно. Въпреки всичко, което виждах и отгатвах, аз не съжалявах, че бях отказал двете срещи, които красавицата ми бе предложила, защото се чувствавах сигурен, че в няколко дни ще я притежавам, а за мен бе наслада да мога да ѝ принеса в жертва моите страсти. Копнеех за момента, когато ще бъда насаме с нея при решетката за разговори. И считах, че бих я обидил, ако не отида още на следния ден да я уверя, че ѝ отдавам справедливата дан, която ѝ се полага. През цялото време тя не ме погледна нито за миг, но всъщност този вид въздържание ми хареса. Внезапно двете приятелки понижиха глас и от деликатност трябваше да се отдалеча. Техният таен разговор продължи четвърт час, през което време аз разглеждах привидно една картина. След изтичането на това време те се прегърнаха отново, както в началото, калугерката затвори отново подвижната решетка, обърна ни гръб и си отиде, без да ми хвърли нито един поглед.

При пътуването ни обратно за Венеция на графинята вероятно омръзна моето мълчание и тя ми каза, усмихвайки се:

— М.М. е красива и много умна.

— Едното забелязах, а за другото вярвам.

— Тя не ви каза нито дума.

— Понеже не исках да ѝ бъда представен, тя ме наказва, като се престори, че съвсем не забелязва присъствието ми.

Графинята не отговори и ние пристигнахме до къщата ѝ, без да разменим повече нито дума. Оставих я на вратата, понеже един красив поклон и думите: „Сбогом господине!“, ми дадоха да разбера, че нямаше нужда да я придружавам по-нататък. Впрочем, няхах и

никакво желание за това, отидох на друго място, за да се отдам на моите размишления относно това своеобразно приключение, за което бях много любопитен да узная как ще се развие по-нататък.

---

[1] Катаро, укрепен град на Далматинското крайбрежие, в дъното на Катарския залив. От 1420 до 1797 г. е принадлежал на Венецианската република. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

ГРАФИНЯ КОРОНИЦИ. ОТЕГЧЕНИЕ ОТ ЖИВОТА. ОДОБРЯВАНЕ. ПЪРВА СРЕЩА. ФИЛОСОФСКИ
РАЗСЪЖДЕНИЯ.

Моята хубава калугерка не беше говорила с мен и това ме радваше, защото аз бях толкова смаян, толкова пропит с възхищение, че от несвързаните отговори, които бих дал на въпросите ѝ, тя би си съставила много лошо мнение за мен. Разбирах, че трябваше да я убедя да не се страхува от унижението на един отрицателен отговор. Все пак се учудвах на смелостта ѝ да се изложи в нейното положение на подобна опасност. Такова безумие можех трудно да си обясня и не разбирах как бе придобила свободата, на която очевидно се радваше. Казино в Мурано! Възможност да се храни във Венеция през нощта на четири очи с един млад човек! Всичко това ми беше ясно и най-последно дойдох до предположението, че тя има вероятно някой официален любовник, комуто доставяше удоволствие да я прави щастлива, като удовлетворява нейните прищевки. Тази мисъл нарани малко моята гордост, но приключението беше твърде пикантно, хубавицата твърде привлекателна, за да обърна внимание на тези мисли. Видях се готов да изневеря на моята любима, или по-точно: бях го направил вече в мисълта си, но признавам, че въпреки любовта ми към прелестното момиче не изпитвах никакво угризение на съвестта. Струваше ми се, че от изневяра в този вид тя не би се обидила, ако я откриеше, защото тази малка измяна се извършваше само за да ме спаси и запази за нея, защото по този начин забравях мъката, от която умирах.

С помощта на една калугерка, роднина на господин Дандоло, бях представен на графиня Короници. Тази графиня била някога много хубава, а беше и много умна, след като не желаете да се занимава повече с дворцовите интриги, които бяха изпълвали дотогава целия ѝ живот. Тя се беше оттеглила в манастира Санта Джустина, за да потърси там спокойствието, към което се стремеше, след като се бе отвратила от всичко. И тъй като се бе радвала на голяма известност, тя виждаше на своята решетка за разговори все още всички чужди

посланици и най-първите хора на републиката. При разговорите любопитството се проявяваше и от двете страни. Зад манастирските стени графинята знаеше всичко, което се бе случило в града, а понякога дори твърдеше, че знае повече от това. Дамата ме приемаше винаги много добре, като ме третираше като млад човек, комуто при всяко посещение тя даваше приятни морални поуки. Бях сигурен, че чрез умело държане ще науча нещо относно М.М. и затова реших да посетя графинята още на следната сутрин след посещението ми у хубавата калугерка.

Тя ме прие по обичайния начин. След като разговаряхме за различни незначителни неща, както е прието в доброто общество, преди да се пристъпи към разумен разговор, насочих разговора върху манастира до Венеция. Ние говорихме за ума и достойнството на една калугерка, на име Челси, която, въпреки отвратителните си прегрешения упражняваше значително влияние. След това се сетихме за прелестната млада сестра Мичели, която бе станала калугерка само за да докаже на майка си, че тя е по-умна. След това разговорът мина върху редица други, за които се говореше, че са галантни и аз споменах М.М., като забелязах, че вероятно тя спада към галантните, но е загадка. Графинята ми отговори, смеейки се, че поначало това наистина е вярно, но загадката не е загадка за всички.

— Необяснимо ми е защо е имала прищявката да стане калугерка, въпреки че е красива, богата, независима, учена, много начетена и доколкото ми е известно — свободомислеща. Тя стана калугерка без всякаква телесна или морална причина, то беше просто един неин каприз.

— Мислите ли, че е щастлива, госпожо графиньо?

— Да, ако не съжалява за постъпката си или по-късно не се разкайва за нея. Но ако това стане някога, то я считам за достатъчно умна да не даде да се разбере.

Тайнственото изражение на графинята ме доведе до убеждението, че М.М. трябва да има любовник. Но реших да не се измъчвам по този въпрос, а се маскирах и след обяд заминах за Мурано. Позвъних на манастирската врата и попитах с биещо сърце за М.М. Малката стая за разговори бе заключена. Вратарката ми показва една друга, където да вляза. Направих това, свалих маската си, седнах и зачаках идването на моята богиня.

Сърцето ми лудо биеше. Чаках с голямо нетърпение и въпреки това, чакането ми беше приятно, защото се страхувах от момента на първото виждане. Един час ми се стори, че измина твърде бързо, но след това чакането започна да ми става все пак малко отегчително. Помислих, че може би вратарката не ме е добре разбрала, затова позвъних още веднъж на входа и запитах дали е уведомена сестра М.М. Един глас ми отговори:

— Да.

Седнах отново и след няколко минути при мен влезе беззъба стара калугерка и каза:

— Майка М.М. е заета целия ден.

След това тя излезе, без да ми остави време да продумам.

Това бе един от тези ужасни моменти, каквито търсещият приключения понякога преживява. Те са най-горчивата болка, каквато съществува. Те смиряват, поразяват, убиват!

Чувствувах се унижен. Първото ми вълнение беше най-голямо презрение към самия себе си, което граничеше с ярост, второто чувство беше неволното презрение към калугерката, върху която произнесох най-тежката присъда, която ми се струваше, че заслужава и която единствено облекчаваше мъката ми. Безумна, мизерна, безсрамна трябваше да я нарека, само за да се утеша. За да се отнесе с мен по такъв начин, тя сигурно е най-безсрамната от всички жени и няма капка ум, защото двете писма, които имах от нея бяха достатъчни да я обезчестя, ако исках да си отмъстя, а такова отмъщение тя би трябвало да предполага. Трябваше да е безумна, за да предизвиква такова отмъщение. И наистина бих я помислил за безумна, ако не бях чул разговора ѝ с графинята.

Но се свързах от срама и гнева, които потискаха душата ми. Времето носи съвет, казах на себе си, то също носи спокойствие, а чрез обсъждане се внася яснота в мислите. Всъщност това беше едно съвсем обикновено преживяване и ако не бяха ме заслепили прелестите на калугерката и моята собствена суетност, то би ми изглеждало такова още в самото начало. Най-сетне почувствувах, че зависи само от мен да се смея над неуспеха и че никой не би могъл да забележи дали наистина се смея искрено или само се преструвам.

Но въпреки всички тези хубави разсъждения, мислех за отмъщение. В последното не биваше да има обаче никаква низост. Не

исках да ѝ дам възможност да тържествува, че ме е измамила с лошата си шега и затова не биваше да се покажа обиден. Тя бе накарала да ми кажат, че е заета. С това моята роля беше определена, трябваше да се преструвам на равнодушен. Без съмнение, си казах аз, друг път няма да бъде заета, но нека само опита да ме примами още веднъж в мрежата си! Ще ѝ покажа, че само съм се присмял на отвратителното ѝ държане. Естествено, трябваше да върна нейните писма, но това трябваше да стане чрез писъмце, чиято изисканост не би ѝ дала възможност да се засмее от задоволство. Най-неприятното беше, че бях задължен да ходя в нейната църква. По всяка вероятност тя не знаеше, че аз ходех там от любов към Ч.Ч. и би могла да си въобрази, че отивам само с надеждата да ѝ дам възможност да ми се извини и да уговорим нова среща. В презрението ми тя не биваше в никакъв случай да се съмнява, освен това, мислех, че срещите, които бе ми предложила, са възможни само в нейната фантазия и че само би ме измамила с тях, за да ми направи впечатление.

Легнах си, обзет от желанието за отмъщение. Обмисляйки въпроса, заспах и се събудих с решението да удовлетвори това желание. Писах ѝ, но понеже исках да съм сигурен, че от писмото ми няма да се забележи любовната мъка, която ме гнетеше, го оставих върху писалищната си маса, за да го прочета по-спокойно на следния ден още веднъж. Тази предпазливост беше уместна, защото, когато го прочетох отново след двадесет и четири часа, го намерих недостойно и го разкъсах на хиляди парчета. В писмото се срещаха изрази, които издаваха слабост, любов, мъка, и които, следователно, не само нямаше да я унижат, а напротив, щяха да ѝ дадат материал да се подиграва с мен.

В сряда писах на Ч.Ч., че важни причини ме принуждават да не посещавам повече литургиите в тяхната черква. След това съставих друго писмо до моята калугерка, което в четвъртък има същата съдба, както първото, защото при четенето му открих същите недостатъци. Струваше ми се, че изобщо не мога вече да пиша, след изтичането на десет дни разбрах, че съм твърде влюбен, за да мога да се изразявам другояче, освен както изискваше сърцето ми.

Лицето на М.М. ми бе направило такова дълбоко впечатление, че последното можеше да се изличи само от най-абстрактното от всички същества — времето. В глупавото положение, в което се намирах,

изпадах стотина пъти в изкушение да отида при графиня С., за да ѝ се оплача. Но, слава богу, че бях достатъчно предпазлив да не прекрача нейния праг. Мисълта, че калугерката сигурно изпитваше силен страх, тъй като в ръцете ми се намираха две писма, които можеха да унищожат нейната репутация и да причинят голяма вреда на манастира — тази мисъл ме доведе след десет дни най-после до решението да ѝ върна писмата, заедно със следното писмо:

„Моля да ми повярвате, госпожо, че досега не съм ви върнал двете писма единствено поради разсеяност. Ще ги намерите приложени тук. Никога не съм помислял да изменям на характера си и да си отмъщавам по някакъв недостоеен начин. Прощавам ви от сърце двете необмислени постъпки, извършени от вас, било че сте следвали неволно природата си, било че може би сте искали да се подиграете с мен. Но позволете ми да ви дам съвет да не постъпвате по същия начин с другиго, защото бихте могли да попаднете на някого, който не би бил толкова деликатен. Известно ми е името ви и зная коя сте. Но бъдете спокойна, все едно че нищо не зная. Впрочем, възможно е да не отдавате на мълчанието ми някакво значение, ако това е така, то ви съжалявам. Както можете да си помислите, госпожо, във вашата църква няма да ме видите повече, но бъдете уверена, че това няма да означава за мен никаква жертва, достатъчно ми е само да отида другаде да слушам богослужението. Все пак, трябва да ви кажа причините, поради които няма да се явявам за в бъдеще във вашия манастир. Намирам за съвсем естествено, ако към двете извършени от вас необмислени постъпки прибавите и трета, не по-малко голяма, именно, да се похвалите с геройството си пред някоя калугерка, а не желая да ви доставям материал да се смеете във вашата килия или във вашия будоар. Не намирате ли за извънредно смешно, че въпреки петте или шестте години, с които съм по-възрастен от вас, не съм загубил всякакъв срам и не съм стъпнал всякакво чувство за почтеност в краката си — или

ако предпочитате да се изразя по друг начин, че съм запазил още известни предразсъдъци? На мнение съм, че съществуват предразсъдъци, от които човек не бива никога напълно да се освободи. Приемете, госпожо, тази малка поука, тъй както и аз приемам радушно тази, която вие очевидно ми дадохте само на шега. Обещавам ви тя да ми служи за ръководно начало през целия ми живот.“

Намирах това писмо доста сдържано. След като го написах, се маскирах и потърсих един форлан или риул, който не ме познава. Дадох му половин цехина и му обещах още толкова, когато ми съобщи, че е предал писмото в манастира в Мурано. Дадох му всички необходими указания и го накарах да ми обещае, че ще се отдалечи веднага, щом като предаде писмото на вратарката, дори и ако му се каже да почака. Трябва да спомена тук, че във Венеция форланите бяха прислужници, които се ползуваха с особено доверие.

Никога не се бе чувало някой от тях да е злоупотребил с доверието. Същото важеше по-рано за савойците в Париж, но всичко се променя в този свят.

Започнах вече да забравям историята, защото неволно мислех, че съм поставил между нея и себе си непреодолима преграда. Но десет дни по-късно, при излизане из операта, забелязах същия форлан със своя фенер в ръка. Без всякакво намерение го повиках и го попитах, дали ме познава. Държах маската пред лицето си. Той ме погледна, разгледа ме от горе до долу и отговори отрицателно.

— Изпълни ли добре задачата си в Мурано?

— Ах, слава богу, че имах щастието да ви намеря. Имам да ви съобщавам важни неща. Отнесох и предадох писмото ви както ми бяхте заповядали и си отидох веднага след като го видях в ръцете на вратарката, макар че калугерката ми каза да почакам. След завръщането си не можах вече да ви намеря, но няма значение. Рано на следната сутрин дойде един от моите другари, който беше при манастирската врата, когато предадох писмото, събуди ме и каза, че трябва да отида пак в Мурано, понеже вратарката искала непременно да ми говори. Отидох. След като почаках няколко минути, сестрата ме въведе в една стая за разговори, където една красива като зората

калугерка ми задава в продължение на повече от един час най-различни въпроси, които се свеждаха до това, да ѝ кажа кой сте, или поне на кое място бих могъл да ви намеря. Както знаете, не можех да ѝ дам задоволителен отговор. Най-после тя излезе, но ми заповяда да чакам и след два часа се върна с едно писмо, което ми предаде. Каза ми, че ако успея да ви връча писмото и да ѝ дам отговор, ще ми даде две цехини. Междувременно, докато ви намеря, трябвало да ходя всеки ден в манастира, за да ѝ показвам писмото. За всяко отиване ще получавам по четиридесет солди. По този начин спечелих досега двеста лири, но страхувам се, че работата ще ѝ омръзне и зависи само от вас, добри господине, да ми дадете възможност да спечеля две цехини, като отговорите на писмото с два реда.

— Къде е писмото?

— Залючено е у дома, понеже постоянно се страхувам да не го загубя.

— Та как бих могъл тогава да напиша отговора му?

— Имайте добрината да ме почакаете тук, за по-малко от четвърт час ще се върна с писмото.

— Няма да те чакам, защото за мен този отговор не представлява никакъв интерес. Но кажи ми, как си могъл да дадеш на калугерката надежда, че ще ме намериш? Ти си мошеник, защото невероятно е, че тя би ти поверила писмото, ако ти не си ѝ дал надежда, че ще можеш да ме намериш!

— Не съм мошеник, защото изпълних точно това, което ми бяхте възложили. Но за всеки случай аз ѝ описах точно вашия костюм, вашите закопчалки, вашия ръст и уверявам ви, че от десет дни насам разглеждам всяка маска с вашата фигура. Но напразно. Наистина сега познавам отново закопчалките на обувките ви, но мисля, че днес сте с друг костюм. Ах, господине, не ви струва нищо да напишете няколко реда. Бъдете тъй добър и ме почакайте тук, в кафенето, един момент!

Не можех да устоя по-дълго на любопитството си и реших не да го чакам, а да го придружа до дома му. Нужно беше само да пиша, щом получех писмото. С това щях да си доставя едно удовлетворение и същевременно щях да дам възможност на форлана да спечели две цехини. На следния ден ще сменя закопчалките на обувките и маската си и ще мога да се смея на всички търсения.

Придружих моя форлан до вратата му. Той влезе и ми изнесе писмото. Отидох с него в една гостоприемница, наредих да ми се даде стая и да се запали хубав огън, и казах на човека да чака. Отворих дебелото писмо и първото, което видях, бяха двете писма, които ѝ бях върнал, за да я успокоя за последиците от нейната непредпазливост.

При вида им аз получих толкова силно сърцебиене, че трябваше да седна. Връщането на писмата беше сигурен знак за моето поражение.

Освен тези две писма, видях едно малко писъмце, надписано за М.М. и подписано със С. Прочетох го, то съдържаше само следните думи:

„Маската, която ме придружи на отиване и на връщане, мисля, не би изобщо отворила уста, ако не бях направила забележката, че прелестите на твоята душа са още по-привлекателни от тези на твоето лице. Той ми отговори: едното видях, другото вярвам. Продължих, че не разбирам защо ти не си говорила с него, а той ми отговори със смях: не исках да ѝ бъда представен, затова тя ме наказва, като не обърна никакво внимание на присъствието ми. Това бе целият ни разговор. Исках да ти изпратя това писъмце днес, но ми беше невъзможно. Сбогом!“

След като прочетох тази бележка, която отговаряше точно на истината и можеше да служи като доказателство за смекчаване вината на калугерката, сърцебиенето ми намаля. Вероятността да се видя изобличен в несправедливост ме възхити, вдъхнах си смелост и прочетох следното писмо:

„Една слабост, която намирам за твърде оправдана, ме направи любопитна да узная какво сте казали за мен по пътя на графинята. Използувах един благоприятен момент, за да ѝ кажа незабелязано да бъде така добра и да ми съобщи това най-късно на следната сутрин, тъй като предвиждах, че вие ще ми направите следобед посещение.

Нейното писъмце, което ви изпращам с молба да прочетете, ми се предаде едва половин час след като си бяхте отишли.

Първа фаталност.

Понеже не бях получила още това писмо, когато вие ме повикахте, то аз нямах силата да приема вашето посещение. Това беше една отвратителна слабост — която, надявам се, вие ще намерите също така оправдателна. Защото това беше втората фаталност. Заповядах на сестрата прислужница да ви каже, че съм болна. Това беше много правдоподобно извинение, независимо дали бе вярно или не, защото то беше една лъжа от приличие, и от нея се познаваше, че е само претекст. Вие си бяхте отишъл и не беше възможно да кажа да се върнете, когато глупавата стара жена ми съобщи, че ви е казала, че съм била заета.

Това беше третата фаталност!

Не можете да си представите какво бих искала да кажа и направя на глупавата калугерка, но тук, в манастира, не бива нищо да се казва или прави. Човек трябва да има търпение и да се преструва, а отгоре на това да благодари на бога, че неволните грешки произлизат от глупост, а не от злоба, защото последните съвсем не са рядкост в манастирите. Предположих веднага, макар и отчасти, какво е станало в действителност, защото мисля, че човешкият ум не може да предположи всичко. Отгатнах, че ще се сметете за подигран и ще бъдете възмутен, а това ми причини неизказана мъка, защото не виждах никаква възможност да ви открия истината преди следващия празник. Моето сърце копнееше за по-скорошното идване на този ден. Как можех да предположа, че сте взели решението да не идвате вече на нашата литургия. Понасях търпеливо нещастieto си до следната неделя, но когато се видях излъгана в надеждата си, моята мъка стана непоносима и тя ще ме убие, ако вие откажете да признаете моето оправдание. Вашето писмо ме направи съвсем нещастна и ще умра от отчаяние, ако продължавате да

държите на жестокото решение, за което ми говорите в писмото. Вие се смятате за подигран. Друго не може да кажете. Но дали това мое писмо ще ви убеди във вашата заблуда? Дори и да бяхте повярвали, че съм ви излъгала позорно, то все пак — това трябва да признаете! — можете да ми пишете такова ужасно писмо, само ако ме считате за отвратително чудовище, каквото е невъзможно да бъде една жена от благороден произход и с възпитание. Прилагам тук отново двете писма, които ми връщате, тъй като мислите да отстраните с това моето безпокойство, което вие жестоко приписвате на една съвсем погрешна причина. Разбирам по-добре от вас физиономии. Бъдете уверен, че това, което направих, направих го не от необмисленост, защото никога не съм ви считала способен за някаква некрасива постъпка, та камо ли за някаква лоша вина. В чертите на моето лице вие трябва да сте открили само душата на една безсрамна лудетина, а такава аз не съм. Ще бъдете вероятно виновен за моята смърт или най-малко ще ме направите нещастна за цял живот, ако избегнете да се оправдаете сега сам, защото от моя страна, вярвам, че съм се оправдала напълно.

Даже и никак да не ви интересува моя живот, надявам се, ще се съгласите, че честта ви изисква да ме потърсите за един разговор. Елате сам и вземете обратно всичко, което сте писал!

Длъжен сте да направите това, а аз го заслужавам! Ако можеше да разберете колко съдбоносно е подействувало писмото ви върху мен, колко съдбоносно то би подействувало върху сърцето на всяка невинна и нелишена от ум жена — то въпреки нещастията си, мога да ви съжалявам, защото в такъв случай нямате никаква представа за човешкото сърце. Но съм сигурна, че вие ще дойдете отново — само ако човекът, комуто предавам това писмо, успее да ви намери. Сбогом! Очаквам от вас живот или смърт!“

Нямаше нужда да чета това писмо втори път. Бях объркан, отчаян. М.М. имаше право. Повиках фриола веднага да влезе и го попитах, дали е говорил сутринта с нея и дали е изглеждала болна. Отговори ми, че я намирал всеки ден все по-тъжна и измъчена и имала зачервени очи.

— Чакай ме навън!

Седнах да пиша и завърших дългото писмо едва при зазоряване. Моето писмо до най-благородната жена, която в гнева си бях преценил толкова погрешно, гласеше следното:

„Виновен съм, госпожо, и не мога да кажа нищо за мое оправдание. Но относно вашата невинност съм напълно убеден. Бих бил неутешим, ако не се отдадох на сладката надежда да добия опрощение, и вие няма да ми го откажете, ако бихте имали добрината да вземете под внимание на какво се дължи вината ми. Видях ви. Вие заслепихте очите ми и не можех да обхвана едно щастие, което ми се струваше като химера. Вярвах, че съм в плен на един от онези омайни сънища, които изчезват при събуждането. Едва след двадесет и четири часа можах да добия увереност дали съмнението ми е наистина неоправдано и кой би могъл да опише нетърпението, с което очаквах този щастлив момент? Най-после той дойде и докато седях и броих минутите в стаята за разговори, моето изпълнено с желание и надежда сърце ви очакваше с нетърпение. Но един час ми се стори, че измина твърде бързо. Това бе единствената последица от моето нетърпение и от вълнението, че ще ви видя да влизате. Но точно в момента, когато бях напълно уверен, че ще видя любимото лице, чиито черти се запечатиха неизлечимо още от първия момент в сърцето ми, видях да влиза отвратителната стара жена, която с хладно и сърдито изражение ми каза, че сте заета през целия ден. Преди да мога да дойда на себе си, си бях отишъл. Представете си моето замайване и всичките ми чувства. Светкавицата не би могла да ме удари по-внезапно и по-ужасно. Ако по

същата сестра прислужница ми бихте изпратили два реда, два реда от вашата ръка, но макар и недоволен щях да разбера и послушно да си отида.

Но ето идва една четвърта фаталност, която вие във вашето очарователно пикантно оправдание не сте изброила. Счетох се за подигран, моята гордост се възмути и негодуванието принуди моята любов да замълчи за момент. Срамът ме задушаваше. Мислех, че всеки трябва да прочете по лицето ми отвращението, което изпитвах. Видях във вас едно отвратително чудовище в ангелски образ. Бях съвсем замаян и след единадесет дни загубих и малкото разум, който ми беше останал. Най-малко, това трябва да приема, защото пишех всеки ден писмото, от което вие с право се оплаквате, но което тогава считах за образец на въздържание.

Сега надявам се всичко е в ред и още днес рано, в единадесет часа, ще ме видите нежен, послушен и каещ се във вашите крака. Вие ще ми простите, божествена моя, или сам ще отмъстя за неприятността, която ви причиних. Само за една милост се осмелявам да ви помоля. Изгорете моето писмо и не давайте никога повод да говорим за него. Изпратих го, след като бях скъсал едно след друго четири други. От това можете да заключите за душевното състояние, в което се намирах.

Изпращам прислужника веднага във вашия манастир, за да получите писмото ми още преди събуждането си. Човекът не би ме открил, ако добрият дух не ми подсказа да го заговоря при тръгването си от операта. Неговите услуги няма да са ми повече нужни. Не ми отговаряйте и приемоте искрените уверения на едно сърце, което ви обожават!“

След като довърших писмото, повиках моя форлан да влезе, дадох му една цехина и го накарах да ми обещае да отпътува веднага за Мурано и да предаде писмото ми само в ръцете на калугерката. Щом

той се отдалечи, се хвърлих на леглото, но от нетърпение и копнеж не можах да затворя очи.

Читателят може да си представи колко бях точен на следващия ден. Каза ми се да вляза в малката стая за разговори, където я бях видял за пръв път и скоро тя дойде.

Когато я видях зад решетката, коленичих, но тя ме помоли веднага да стана, понеже можеше да ме види някой. Лицето ѝ беше цяло в огън, но погледът ѝ ми се видя божествен. Тя седна, а аз седнах срещу нея. Тъй седяхме няколко минути и се гледахме, без да си кажем нито дума. Накрая аз наруших мълчанието, като с нежен и полузадушевен тон я попитах дали мога да се надявам, че ще ми прости. Тя ми даде през решетката красивата си ръка, която покрих със сълзи и целувки.

— Нашето запознанство — каза тя, — започна със силна буря. Да се надяваме, че занапред то ще бъде по-съвършено и с времето по-спокойно. Днес ние говорим за пръв път, но след случилото се между нас, трябва да се познаваме напълно. Надявам се, че нашето приятелство ще бъде както нежно, тъй и искрено и че ще се научим да прощаваме взаимно грешките си.

— Може ли един ангел като вас да има грешки?

— О, мили приятелю, кой няма грешки?

— Кога ще имам щастието да ви уверя в дълбочината на моите чувства, без никаква принуда и следващ напълно радостта на моето сърце?

— Ще вечеряме в моето казино, когато пожелаете. Само трябва да зная два дни преди това. Или мога да дойда във Венеция и ще се храним у вас, ако това ви е неудобно.

— Това само ще увеличи моето щастие. Мисля, че трябва да ви кажа, че се намирам в много благоприятно положение, и че не само не съжалявам, когато правя разходи, но напротив, това ми е приятно. Всичко, което притежавам, принадлежи на съществото, което обожавам.

— Вашето съобщение, мили приятелю, ми е много приятно, толкова по-приятно, защото и аз мога да ви кажа, че съм богата и не мога да откажа на възлюбения си никакво желание.

— Но вие сигурно вече имате някой?

— Да, и той е, който ме прави богата. Той е мой неограничен повелител. Нямам никакви тайни от него. Когато вдругиден бъдем на четири очи и аз стана ваша, ще узнаете повече по това.

— Но се надявам, че вашият любовник...

— Няма да присъствува — бъдете сигурен. Нямате ли и вие любовница?

— Имах. Но уви, отнеха ми я насила и от шест месеца живея в пълно целомъдрие.

— Вие я обичате още?

— Не мога да си спомня за нея, без да я обичам. Тя ви прилича почти напълно по красота и прелести, но аз предвиждам, че заради вас ще я забравя!

— Ако сте били щастлив, то искрено ви съжалявам. Отнели са ви я и вие сте избягал от света, за да се отдадете на вашата скръб. Отгатнах, но ако се случи така, че си извоювам мястото, което тя още заема във вашето сърце, то тогава, мили приятелю, никой не бива да ме изгонва оттам!

— Но какво ще каже на това вашият любовник?

— Той ще бъде възхитен да ме види щастлива с един възлюблен като вас. Такъв е неговият характер.

— Чудесен характер! За такъв героизъм би ми липсвало характер и сила.

— Какъв живот водите във Венеция?

— Посещавам театрите, казината и там се боря с щастието, което понякога ми се усмива, понякога е враждебно.

— Посещавате ли чуждите посланици?

— Не, нямам много близки връзки с патриции, но ги познавам всички.

— На какво се дължи, че ги познавате, без да контактувате с тях?

— Запознах се с тях в чужбина: в Парма с испанския посланик херцог Де Монталегри, във Виена с граф Розенберг, в Париж преди около две години с френския посланик.

— Скоро ще звъни обяд, мили приятелю, време е да се разделим. Елате вдругиден в същия час и аз ще ви дам необходимите указания, за да можете да вечеряте с мен.

— На четири очи?

— Разбира се.

— Смя ли да ви помоля за един залог за вашето обещание? Защото щастieto, което ми обещава, е твърде голямо.

— Какъв залог искате?

— Да застанете на малкия прозорец и да ми позволите да заема мястото на графинята.

Тя стана и с най-милата усмивка натисна една пружина. След като получих една сърдечна целувка, си отидох. Нейните очи ме придружиха до вратата и любвеобилният ѝ поглед би ме задържал там, ако най-после не си беше отишла.

Прекарах два дни в чакане с такава радост и нетърпение, че не можех нито да ям, нито да спя. Струваше ми се, че никога досега не съм имал такова щастие в любовта, или по-точно струваше ми се, като че ли за пръв път в живота си щях да бъда истински щастлив.

Моето ново завоевание беше от благороден произход, беше красиво и умно, но към тези действителни предимства се прибавяше и едно съображение, което правеше моето щастие почти необхватно, имах работа с весталка. Предлагаше ми се забранен плод, а кой не знае, че от времето на Ева до днес тъкмо забраненият плод е бил винаги най-сладкият? Трябваше да стана съперник на всевишния съпруг, и затова М.М. стоеше над всички царици.

Ако в тези моменти разумът ми не бе замъглен от страстта, то сигурно бих разбрал, че тази монахиня не можеше да бъде създадена по-другояче, отколкото всички красиви жени, които бях познал от тринадесет години откакто бях стъпил за пръв път на бойното поле на любовта. Но кой влюбен би се съгласил с тази мисъл? Той я отблъсква презрително от себе си, ако случайно би искала да му се наложи. М.М. трябваше непременно да стои по-високо от всички жени в света.

Животинската природа — това, което химиците наричат животинско царство — си създава инстинктивно трите средства, от които се нуждае, за да се размножава във вечността.

Тези средства са три действителни нужди, които природата е заложила във всички живи същества. Последните трябва да се хранят и тази необходимост би била за тях само глупав и отегчителен товар, ако не изпитваха усещането на глад и не намираха удоволствие в неговото задоволяване. Те трябва да продължат своя вид, това е една неизбежна необходимост, в която се открива цялата мъдрост на Създателя, защото без размножаване и увеличаване, съгласно валидния закон за

израждането, залязването и умираването, всичко би изчезнало. Свети Августин и други, които не са по-умни от него, могат да говорят каквото си искат — живите същества не биха извършили работата на размножаването, ако последната не беше свързана с удоволствие за тях и ако великото дело не ги привличаше с една непреодолима съблазън. Накрая, всички живи същества имат силно изразена и непреодолима склонност да умножават неприятелите си и сигурно не може да съществува нещо по-разумно, защото инстинктът за самосъхранение им повелява да искат и преследват с всички сили унищожението на всичко онова, което може да им бъде от вреда.

И макар че тези три закони са общовалидни, всеки вид действа по свой начин. Трите усещания, глад, полов нагон и омраза, се удовлетворяват от животните чисто инстинктивно и не бива да ги считаме за удоволствие, защото за удоволствие може да се говори само при един индивид. Само човекът е снабден със свършени органи, затова действителното удоволствие е присъщо нему, тъй като със своята възвишена способност да мисли, той може да го познае, той го търси, съчетава го с други удоволствия, усъвършенствува го и го разширява чрез разсъждение и спомени.

Човекът не е по-добър от животното, когато се отдава на споменатите три наклонности, без да прибегне до немоцта на разум и съждение. Но когато тези наклонности се уравновесят чрез влагане на духовен елемент, тогава усещанията стават удоволствия, и то свършени удоволствия. Това е едно необяснимо чувство, чрез което само на нас е възможно да изпитваме тъй нареченото щастие и което ние само изпитваме, без да можем да опишем.

Един надарен с разум чувствен човек ненавижда неумереността, презира разврата и сладострастието и се държи далеч от онова брутално отмъщение, което произлиза от първите изблици на гнева. Но той е лаком и задоволява своя апетит само по начина, който отговаря на неговата природа. Той е влюбен, но се наслаждава на любимото същество само когато е сигурен, че насладата му се споделя, а това е в случай само когато любовта им е взаимна. Когато му е нанесена някаква обида, той си отмъщава, след като е обсъдил хладнокръвно най-сигурните средства, които правят отмъщението му удоволствие. Ако понякога е по-жесток, то той се утешава, понеже е действувал с обмисляне, а неговото отмъщение понякога е толкова благородно, че се

състои в опрощение. При такива разбираня трите наклонности се явяват израз на душата, която е в услуга на страстите, за да си създаде от тях наслада. Ние търпим понякога глад, за да ни се усладят по-добре ястията, които ще го утолят. Ние забавяме любовната наслада, за да я направим по-силна, и отлагаме момента на отмъщението, за да го направим по-сигурно. От друга страна, естествено, човек може да умре от развален стомах, в любовта се заблуждаваме често от софизми, и човекът, когото искаме да унищожим, избягва често отмъщението ни. Но съвършенството не съществува и този риск трябва да поставим с готовност в сметката.

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ПРЕДНАТА ГЛАВА. ПЪРВА СРЕЩА С М.М. ПИСМОТО ОТ Ч.Ч. ВТОРАТА МИ СРЕЩА С КАЛУГЕРКАТА В МОЕТО ВЕЛИКОЛЕПНО КАЗИНО ВЪВ ВЕНЕЦИЯ. ЩАСТЛИВ СЪМ.

За мислещия човек нищо не е по-скъпо от живота му, нищо не може да му бъде по-скъпо. Въпреки това тъкмо най-чувствителните хора, т.е. онези, които се стремят да извлекат най-голяма наслада от живота, разбират най-добре трудното изкуство да оставят живота бързо да измине и да го съкратят. Не че имат намерение да го съкращават, напротив, те искат той да продължи вечно, за да могат вечно да му се наслаждават, но човекът желае животът да измине в наслаждение незабелязано и в това той има право, при положение че не изменя на своите задължения. Но човек не бива да си внушава и да схваща като задължение само онова, което е приятно за неговите чувства, това би било една голяма заблуда, на която най-после той би могъл да стане жертва. Мисля, че моят любим Хораций лъже, когато казва на Флорус:

*Не ме е грижа какво ще каже наследникът ми,
когато не намери това, което му е завещано.*

Най-щастливият човек е онзи, който умее да си достави най-голямо количество щастие, без да наруши своя дълг, а най-нещастният е онзи, който е избрал едно поприще, в което се намира непрестанно в печалната необходимост да вземе предпазни мерки.

Убеден, че М.М. няма да наруши своята дума, към десет часа преди обяд се отправих към стаята за разговори и я видях да влиза веднага, след като ѝ бяха съобщили за идването ми.

— За бога, мили приятелю, болен ли сте?

— Не, божествена приятелко, но възможно е да изглеждам болен, защото неспокойното очакване на моето щастие ми се отразява

извънредно зле. Загубих апетита и съня си и ако щастието ми бъде отложено, то не гарантирам дали ще остана жив.

— Не е отложено, мили, приятелю, но какво нетърпение! Да седнем. Ето ключа от казиното, където ще отидете. Къщата се обитава, тъй като ни е необходима, естествено, прислуга, но никой няма да говори с вас и вие няма нужда да говорите с никого. Ще бъдете маскиран и ще дойдете едва два часа след залез-слънце, не по-рано. Ще се изкачите по стълбата насреща на къщната врата, горе, при светлината на един фенер, ще видите една зелена врата, която ще отворите, за да влезете в жилището. Последното ще бъде осветено. Във втората стая ще ме намерите, ако не съм още там, ще ме почакате няколко минути, бъдете сигурен в моята точност. Можете да свалите маската си и да се разположите удобно, ще намерите книги и хубав огън.

Описанието беше ясно и точно, целунах ръката, която ми подаде ключа на този тайнствен храм и попитах прелестната жена дали ще дойде като калугерка.

— Ще изляза от манастира като калугерка, но в казиното имам пълен гардероб, за да се облека светски, мога даже и да се маскирам.

— Надявам се да ми направите удоволствието да останете във вашето облекло на калугерка.

— Защо, моля?

— Тъй ми е приятно да ви виждам в това облекло!

— Ха, ха! Разбирам, вие си представяте остриганата ми глава и се страхувате. Но, успокойте се, мили приятелю, аз имам една перука, която е направена толкова добре, че възпроизвежда напълно природата.

— Господи, какво говорите! Самата дума перука е съкрушителна. Не, бъдете сигурна, че ще ви намеря прелестна, както и да се явите. Само, моля, не си поставяйте неприятната перука в мое присъствие! Ах, аз ви обиждам, извинявам се! Отчаян съм, че говорих за това. Сигурна ли сте, че никой няма да ви види като напускате манастира?

— Можете да се убедите сам, като заобиколите острова и разгледате вратичката, която води до другия бряг. Аз имам ключ от една стая, която се намира към този бряг и мога да се доверя на сестрата, която ме обслужва.

— А гондолата?

— Моят приятел ми гарантира за верността на лодкаря.

— Що за човек е вашият любовник! Струва ми се, трябва да е стар.

— Лъжете се. Ако това бе така, бих се срамувала. Той няма даже и четиридесет години и притежава всички качества, за да бъде обичан: красота, благ характер, благородно държание.

— И той гледа със снизхождение на вашите капризи?

— Какво наричате вие капризи? Той ме завоюва преди една година и преди него не познавах никой мъж, вие сте първият, който възбужда в мен фантастични желания. Когато му признах това, той беше малко учуден, след това започна да се смее и ми обясни с няколко думи, че се излагам на опасността да попадна на някой недискретен. Би му било приятно, ако преди да отида по-нататък, поне узнае кой сте, но беше вече късно. Гарантирах за вас и, естествено, той се засмя, че се застъпвам за човек, когото съвсем не познавам.

— Кога му изповядахте всичко това?

— Онзи ден. И нищо не скрих. Показах му вашите и моите писма и той ви счита за французин, макар вие да казахте, че сте венецианец. Много е любопитен да знае кой ли сте. Но бъдете спокоен, обещавам ви да не предприема никога и най-малката стъпка, за да узнае това.

— Също така и аз няма да се мъча да узная кой е този мъж, който е толкова странен, колкото и вие. Аз съм в отчаяние, когато си спомня каква скръб ви причиних.

— Да не говорим вече за това! Защото, когато размисля добре, виждам, че другояче би могъл да постъпи само един лекомислен човек.

На сбогуване получих при прозорчето нов залог за нейната нежност и погледът ѝ ме изпрати до вратата.

Вечерта в определения час се отправих към мястото на нашата среща. Следващ точно указанията ѝ, стигнах до един салон, където намерих моето ново завоевание в най-елегантния официален тоалет. Салонът беше осветен от четири светилници, чиято светлина се отразяваше в огледалата и от четири хубави свещи, поставени върху една покрита с книги маса. Тя ми се видя много по-красива от по-рано, тъй като я бях виждал само като калугерка. Имаше фризура с една великолепна сплитка на тила, но аз избягвах да разглеждам последната по-подробно, толкова ми беше неприятна самата мисъл за перука, че се предпазвах да ѝ направя комплимент за същата. Паднах на колене пред

нея, за да ѝ засвидетелствувам моята благодарност и целувах в захлас нейните хубави ръце, като подготовка за любовната борба, която трябваше да настъпи, но М.М. мислеше, че трябва да ми окаже съпротива. Колко очарователна е тази съпротива на една влюбена любима, която отлага момента на щастието, само за да може по-добре да му се наслади! Като нежен, почтителен, но едновременно смел и предприемчив нападател, който е сигурен в победата си, вложих нежно внимание, съчетано с огнена буйност. Крадейки от най-красивата уста най-горещите целувки, моята душа примираше от удоволствие. В такива встъпителни борби ние прекарахме два часа и когато те се прекратиха, и двамата се поздравихме: тя, че е могла да устои, аз, че съм могъл да обуздам нетърпението си.

Нуждаехме се и двамата от момент за отмора, тя отгатна желанието ми и каза:

— Мили приятелю, чувствавам глад, който ме кара да мисля, че ще отдадем на вечерята най-голяма чест, обещавах ли да ми дадеш пример?

Чувствувах се напълно в състояние да направя това и ѝ отговорих:

— Да, обещавам ти, след това ще видиш дали мога да се състезавам добре и с Амур, както с Комус^[1].

Тя позвъни, влезе добре облечена и почтително изглеждаща жена на средна възраст, която постла маса за двама души, сложи върху друга това, от което се нуждаехме, за да можем сами да се обслужваме и след това остави пред нас осем ястия в чинии от севърски порцелан върху сребърни горещи тави. Вечерята беше вкусна и изобилна.

Още от първите ястия познах френската кухня и тя не оспори мнението ми. Пихме само бургундско и шампанско вино. Тя приготви салата чисто и сръчно и при всяко движение трябваше да се възхищавам от нейната прелест и елегантност. Очевидно нейният любовник беше познавач, който я е научил на тази изисканост. Бях любопитен да се запозная с него и когато бяхме стигнали до пунша, ѝ казах, че ако удовлетвори любопитството ми, съм готов да ѝ кажа името си. Но тя ми отговори:

— Да оставим, мили приятелю, времето да удовлетвори взаимното ни любопитство!

Между украшенията на часовника си М.М. имаше едно малко шишенце от кварцов кристал, което имаше точно същата форма като това, което аз носех на ланеца си. Обърнах й внимание върху това и понеже в моето шишенце имах памук, напоен с розово масло, дадох й го да го помирише.

— Аз имам същото такова — каза тя, и ме остави също да помириша.

— Есенцията е много рядка и струва много скъпо.

— Затова и не може да се купи.

— Това е вярно. Производител на тази есенция е коронована глава, кралят на Франция. Той е произвел един пфунд^[2] от нея, което му е струвало тридесет хиляди ливри.

— Моят любовник получи розовото масло като подарък и ми отдели от него.

— Госпожа Де Помпадур, чрез посредничеството на сегашния тукашен френски посланик, господин Де Вернис, изпрати едно пълно шишенце на венецианския посланик в Париж, господин Де Мочениго.

— Познавате ли господин Де Вернис?

— Точно в деня, когато се сбогуваше с нашия посланик, имах честта да се храня с него. Господин Де Вернис е облагодетелствуван от щастieto и със своите заслуги умее да го задържи. Благороден е както по ум, така и по произход, мисля, че той е един граф Де Лион. Спомням си, че заради красивото си лице, бе получил прякор бел-бабе. От него имаме една малка стихотворна сбирка, която му прави чест.

Наближаваше полунощ, бяхме се нахранили отлично и седяхме пред хубав огън. Освен това, бях влюбен във великолепната жена и понеже времето ми се струваше скъпоценно, станах настойчив. Но тя все още се противеше.

— Жестока приятелко — извиках аз, — затова ли само ми обеща блаженство, за да ме накараш да изтърпя всички мъки на Тантала? Ако не желаеш да се отдадеш на любовта, то отстъпи поне на природата. Вечерята ни беше отлична, нека сега отидем в леглото!

— Спи ли ти се?

— Разбира се, не, но в този късен час се отива в леглото. Позволи ми да те отнеса в леглото, аз ще седна до твоята възглавница или ще си отида, ако желаеш.

— Ако си отидеш, ще ми причиниш голяма болка.

— Моята не би била по-малка, вярвай ми! Но ако остана какво ще правим?

— Можем да се изтегнем съвсем облечени в тази софа.

— Облечени! Така да бъде. Ще те оставя да спиш, ако желаеш. Но мен ще извиниш, ако не спя. Защото да спя до теб, и то с дрехите си, — това е нещо невъзможно.

— Чакай!

Тя стана, с леко дръпване разтегна канапетото, извади възглавници, чаршафи и покривки и приготви едно великолепно, широко и удобно легло. Тя взе една голяма джобна кърпа и я върза около главата ми, след това ми даде една втора и ме покани да ѝ направя същата услуга. Пристъпих към това, без да оставя да се забележи отвращението ми от нейната перука, но едно ценно откритие ми причини най-приятната изненада. Вместо перука, държах в ръката си най-хубавата коса. От щастие и възхищение, нададох силен вик, на който тя сърдечно се изсмя, след това ми каза, че една калугерка няма друго задължение, освен да крие косата си от погледите на профаните. В същия момент тя ме блъсна тъй умело, че паднахме с цялата си дължина върху канапетото. Скочих, съблякох за минута дрехите си и се хвърлих повече върху, отколкото до нея. Тя ме прегърна силно с двете си ръце, като ми каза да ѝ простя всички мъки, които ми е причинила чрез своята съпротива. Не бях постигнал още нищо съществено, говорех, но знаех да владея нетърпението си, мислех, че още нямах правото да предявявам искания. Развързах пет или шест панделки и моето сърце заби от наслада, когато тя ми позволи и аз станах притежател на най-красивите гърди, които покрих с целувки. Но с това се ограничи и цялото ѝ благоволение. Колкото повече виждах от нейната съвършена красота, толкова по-пламенни ставала моите усилия, но напразно. Изморен, трябваше да се откажа от борбата и притискайки я до гърдите си, най-после заспах в нейните обятия. Събуди ме някакво шумолене.

— Какво има? — извиках аз, ставайки.

— Мили приятелю, трябва да ставаме, време е да се върна в манастира.

— Облечи се и ми направи удоволствието да те видя в облеклото на светица, тъй като се разделяш от мен като девица.

— Бъди за този път доволен, мое сладко съкровище, и се научи от мен на въздържание, друг път ще бъдем по-щастливи. Щом си

отида, можеш да си отпочинеш тук, ако не ти предстои нещо важно.

Тя позвъни и се яви същата жена, която бе дошла вечерта и която без съмнение беше нейната довереница и тайна посредница при любовните ѝ мистерии. След като моята възлюбена бе фризирана, тя се съблече, заключи накитите си в един шкаф и облече едно монашеско елече, скриващо нейните великолепно полукълба, които през тази напрегната нощ допринесоха най-много за моето щастие. След това облече своето монашеско облекло. Когато довереницата излезе, за да уведоми гондолиера, тя ме целуна нежно и пламенно и каза:

— Чакам те вдругиден, тогава ще ми кажеш коя нощ ще прекарам с теб във Венеция. И тогава, нежни приятелю, ще бъдеш напълно щастлив, а и аз също. Сбогом.

Щастлив, макар незадоволен, легнах отново и спях до обяд.

Напуснах къщата, без да видя никого и се отправих добре маскиран към Лаура, у която намерих едно писмо от моята скъпа Ч.Ч. Последното гласеше следното:

„С това си писмо, мили приятелю, ти давам едно указание за моите разбирания и се надявам, че то не само няма да ми навреди пред теб, но чрез него ще достигнеш до убеждението, че въпреки младостта си, аз съм в състояние да пазя тайна и че съм достойна да стана твоя жена. Понеже съм сигурна в сърцето ти, то аз не те укорявам заради въздържанието ти към мен, и понеже съм ревнива само относно това, което отклонява духа ти и може да попречи на търпеливото понасяне на жестоката ни раздяла, то трябва да се радвам на всичко, което ти доставя удоволствие. Слушай! Когато вчера минавах по един коридор, изтървах една четка за зъби. За да я взема, бях принудена да поместя една табуретка, при което забелязах в стената една цепнатина. Станала съм вече толкова любопитна като калугерка — защото този порок е нещо естествено за безделието на манастирския живот и поставих бързо окото си на тази цепнатина. И видях — отгатни, кого? Теб, сладък приятелю! Ти разговаряше много оживено с моята прелестна приятелска, майка М.М.

Едва ли би могъл да си представиш моята изненада и моята радост! Но скоро тези две чувства отстъпиха на страха, че мога да бъда забелязана и да възбудя любопитството на някои недискретни. Поставих бързо табуретката на мястото ѝ и се отдалечих. Кажи ми всичко, мой мили приятелю — ще ме направиш щастлива. Как бих могла аз, която те обичам с цялата си душа, да не бъда любопитна да узная подробности относно една такава баснословна гледка. Кажи ми, дали тя те познава добре и как се е запознала с тебе. Тя е моята нежна приятелка, за която вече ти писах, но не намерих за нужно да споменавам името ѝ. Тя ми дава френски уроци и ми даде също книги, чрез които добих познания в една област, в която са посветени само малко жени. Без нея, приятелю, не бих открила причината на неразположението, което щеше без малко да ми струва живота. Тя ми даде веднага бельо и кърпи. Честта си дължа на нея. Но едновременно тя естествено трябваше да узнае, че имам възлюбен, както впрочем и аз зная, че и тя има. Но и двете не сме били любопитни да проникнем по-дълбоко в тайните си. Майка М.М. е рядка жена. Сигурна съм, скъпи приятелю, че вие се обичате, не може да бъде другояче, тъй като се познавате, но понеже не съм ревнива, то заслужавам да ми кажеш всичко. Но съжалявам и двама ви, защото страхувам се, всичко, което сте в състояние да направите, може само да раздразни страстите ви. Целият манастир вярва, че си болен, а аз, аз умирам от желание да те видя. Ела поне само веднъж. Сбогом!“

Макар че това писмо ми вдъхна само уважение към Ч.Ч., все пак то ме обезпокои. В моята скъпа Ч.Ч. бях наистина сигурен, но тези цепнатини са ни изложили може би и на други любопитни погледи. Освен това, виждах се принуден да измисля за моята любезна и доверчива приятелка някаква приказка, защото честта и деликатността не ми позволяваха да ѝ кажа истината. Отговорих ѝ веднага: приятелството ѝ с М.М. изисква да ѝ кажа, без да се бавя, че я е видяла в стаята ѝ за разговори с един маскиран кавалер. От известността на

М.М. съм любопитствувал да се запозная с нея, представил съм се под фалшиво име и съм я помолил да дойде в стаята за разговори. Да не ѝ казва кой съм, а само това, че в мен е познала господина, които идва редовно в тяхната църква, за да слуша литургията. Уверих я най-решително, че за любовни отношения между М.М. и мен не може и дума да става, но не исках да отрека, че я намирам във всяко отношение една отлична жена.

В деня на Света Катерина, именния ден на моята любима Ч.Ч. мислех, че мога да доставя удоволствието на моята прелестна затворница, която страдаше заради мене, да ме види. След като напуснах църквата, забелязах, тъкмо в момента, когато се качвах в една гондола човек, който ме следваше. Станах подозрителен и реших да бъда наясно. Човекът взе също една гондола и ме последва. Това не можеше да бъде само случайност, и за да се предпазя от изненади във Венеция слязох при палацо Морозини дел Джардино. Моят човек слезе също, повече не се съмнявах. Преминах през палата и взех посока към фландърската поща. В една тясна улица се спрях и дочаках с изваден нож шпионина, хванах го за яката, притиснах го в един ъгъл, поставих върха на ножа до гърлото му и поисках да ми каже какво желае от мен. Той трепереше и искаше да признае всичко, когато за нещастие някой влезе в уличката. Шпионинът се изскубна и аз не узнах нищо, но бях убеден, че за в бъдеще дангалакът ще се държи на почтително разстояние. Същевременно чувствавах, че някой любопитен би могъл лесно да узнае кой съм. Затова реших да ходя в Мурано само маскиран или нощно време.

На следния ден трябваше да видя моята хубава калугерка, за да узная от нея кога ще вечеря с мен във Венеция. Намерих се в стаята за разговори много рано. Тя дойде веднага и радостта беше изписана върху лицето ѝ. Направи ми комплимент, че съм се показал пак в тяхната църква. Всички калугерки били възхитени, че ме виждат отново след триседмично отсъствие.

— Игуменката — разказа ми тя, — изрази своята радост, че си се върнал и ми каза, че била сигурна, че ще открие кой си.

Аз ѝ разправих случката с шпионина и на двама ни се стори твърде вероятно, че може би това е било средството, чрез което набожната жена е пожелала да научи подробности за мен:

— Решен съм, божествена приятелко, да не посещавам повече литургията.

— Това ще бъде за мен едно лишение, но за общия ни интерес мога само да одобря това твоё решение.

След това ми разказа за издйническата цепнатина и стената, но, прибави тя, тя е вече запушена и от тази страна няма какво повече да се страхуваме. За това й обърнала внимание една млада пансионерка, която тя много обичала и която държала на нея.

Не проявих любопитство да узная името на тази приятелка, а и тя не ми го назова.

— А сега, мой ангеле, кажи ми дали щастието ми е отложено?

— Да, но само за двадесет и четири часа. Новопостъпилата сестра ме покани на вечеря в нейната стая и ти разбираш, че няма никаква уважителна причина да се откаже.

— Значи ти не би й доверила, че аз имам твърде оправданото желание да не отидеш у нея на вечеря?

— Разбира се, не. В манастирите доверието не отива толкова далеч. Освен това, приятелю, човек може да откаже подобна покана, само когато има желанието да си създаде една непримирима неприятелка.

— Не може ли човек да каже, че е болен?

— Да. Но тогава посещенията?

— Разбирам. Ако откажеш посещенията, би могло да се яви подозрението, че не си била в манастира.

— Подобно подозрение е невъзможно. Защото тук не се вярва на възможността, че някоя от нас би могла да напусне манастира.

— Ти си, значи, единствената тук, която може да осъществи това чудо?

— Бъди сигурен! Но чудото тук, както и навсякъде, се създава от парите.

— Те създават, може би, и други.

— Времето мина. Но кажи ми, любими, къде ще ме чакаш утре вечер, два часа след залез-слънце?

— Не бих ли могъл да те чакам тук, при твоёто казино?

— Не, защото моят любовник ще ме заведе сам до Венеция.

— Той сам?

— Да, той сам.

— Това е невероятно.

— Но вярно.

— Ще те чакам на площада Сан Джовани е Сан Паоло, зад паметника на Бартоломео от Бергамо.

— Виждала съм площада и паметника само върху изображения. Но това ми е достатъчно. Ще бъда точна. Само някое съвсем лошо време може да ми попречи да не дойда на среща, на която ме вика моето сърце.

— Ако се случи такова време?

— Тогава, мили приятелю, няма да бъде нищо загубено. Ние ще се срещнем отново тук и ще уговорим друг ден.

Нямах никакво време за губене, тъй като нямах още казино. Наех втори лодкар и за по-малко от четвърт час бях на площада Св. Марко. Започнах веднага да търся. Когато един смъртен има щастието да се ползува от благоволенieto на бога Плутос и когато не е скъперник, то той може да бъде сигурен, че почти във всичко ще успее. Затова не беше нужно дълго да търся, за да намеря едно казино, каквото аз желаех. То беше най-хубавото в цяла Венеция и нейната околност, но, естествено и най-скъпото. Беше принадлежало на английския посланик, който при напускането на Венеция го бе отстъпил на своя готвач на ниска цена. Новият собственик ми го даде под наем до Великден за сто цехини, които аз му предплатих при условието, че той лично ще ми приготвя обедите и вечерите, които бих желал да му поръчам.

Имах пет стаи, които бяха добре обзаведени и всичко изглеждаше да е приспособено да бъде в услуга на любовта, на удоволствието и на радостите от трапезата. Яденето се внасяше чрез скрито прозорче в столовата, последното беше поставено в стената и снабдено с една въртяща се табла, която изпълваше точно отвора, тъй че господарите и прислугата не можеха да се видят. Тази трапезария беше украсена с великолепни огледала, с полилеи от кварцов кристал и със стенни светилници от позлатен бронз, разкошно огледало се намираше върху камина от бял мрамор, украсено с малки четириъгълници от китайски порцелан, върху който бяха изобразени голи любовни двойки във всички възможни положения, каквито фантазията можеше да измисли. Отляво и отдясно на камината се намираха елегантни и удобни софи. Непосредствено до тях се

намираше една осмоъгълна стая, чиито стени, под и таван, бяха покрити изцяло с най-хубавите венециански огледала, тъй че любовната двойка, която използваше тази стая, виждаше всички свои положения стократно умножени. В нея имаше хубав алков с два скрити входа. Отдясно една елегантна стая за обличане, отляво един будоар, който изглеждаше като да е украсен за майката на боговете на любовта и една баня от карарийски мрамор. Таваните бяха украсени художествено със злато или с нарисувани по тях цветя и арабески.

Следа като бях заповядал да се поставят свещи във всички свещници и навсякъде, където беше нужно, да се постави най-хубавото бельо, поръчах най-изобилната и вкусна вечеря за двама души. След това казах да ми се даде ключът от къщната врата и обясних на майстор готвача, че не желая да бъда виждан от никого при идването ми, както и при отиването ми.

Забелязах с удоволствие, че часовникът в алкова бе снабден с будилник, защото въпреки цялата ми любов започнах да се поддавам на силата на съня. След като в къщата всичко бе наредено съобразно моите желания, излязох и като внимателен и изискан любовник, купих най-хубавите пантофи, които можеха да се намерят и една нощна шапчица от алансонска дантела.

В определения час, два часа след залез, се отправих към моя палат. Едва ли човек може да си представи какво учудено лице направи г-н френският готвач, когато ме видя да идвам сам. Понеже не намерих всичко осветено, както бях заповядал, му направих остра забележка и му обясних, че не обичам да казвам едно и също нещо два пъти.

— Друг път няма да пропусна да изпълня точно нарежданията на господаря.

— Донесете яденето.

— Господинът е поръчал за двама.

— Сервирайте за двама и този път присъствавайте при храненето ми, за да ви кажа кое намирам добро и кое лошо.

Яденето влизаше през въртящия се прозорец в добър ред, винаги две чинии едновременно. Правех забележки за всичко, но всъщност го намирах за отлично: дивеча, чигата, трюфелите, вината, десерта. Всичко се сервираше в красив майсенски порцелан или върху сребро. Казах му, че е забравил твърди яйца, аншоа и оцет с различни

подправки за приготвяне на салата. Той отправи очите си към небето, като че ли искаше да изкупи някакъв голям грях.

След една вечеря, която трая два часа и която предизвика възхищението на моя хазаин, му поисках сметката. Даде ми я след четвърт час и аз я намерих разумна. Освободих го и легнах във великолепното легло, намиращо се в алкова. Отличната вечеря ми предостави скоро най-сладък сън, който без действието на бургундското и шампанското вино, вероятно, не би се явил, тъй като все пак бих се отдал на мисълта, че следната нощ на същото място ще притежавам една богиня. Събудих се късно след настъпване на деня. След като поръчах за вечерята още плодове и лед, си отидох. За да съкратя деня, който поради моя копнеж изглеждаше много дълъг, играх и забелязах с удоволствие, че щастието ме третираше не по-зле, отколкото любовта. Понеже всичко се развиваше тъй добре, съобразно моите желания, създадох си удоволствие от това, да припиша щастието си на добрия дух на моята калугерка.

Един час преди определеното време бях на уговореното място, нощта беше студена, но аз не чувствавах студ. Точно в определения час видях да се приближава една лодка с две весла. Щом лодката стигна до брега, от нея изскочи едно маскирано лице. Тя говори с лодкаря и след това се отправи към паметника. Когато се приближи, моето сърце заби от наслада, но внезапно забелязах, че маската беше мъж. Отбягнах я и в себе си съжалих, че не съм взел пистолетите си. Но маската заобиколи паметника, пристъпи към мен и ми протегна приятелски ръка, познах моя ангел. Тя се засмя на моята изненада и ме хвана под ръка, без да разменим нито дума, ние тръгнахме към площада Сан Марко и оттам към моето казино, което отстоеше само на около сто крачки от театъра Сан Моизе.

Намерих всичко подредено според желанията ми. Ние се изкачихме и аз свалих моето домино, но на М.М. ѝ доставяше удоволствие да се разхожда из жилището и да разглежда всички ъгли на очарователното любовно гнездо. Беше изненадана от чудото, че без да се движи виждаше своята прекрасна фигура по хиляди различни начини. Нейното отражение, което благодарение на остроумното нареждане на свещите, се отразяваше в огледалата и предлагаше една нова картина, от която тя не можеше да откъсне погледа си.

Седнала върху една табуретка, тя наблюдаваше с възхищение цялата прелест на своята фигура. Тя носеше рокля от розово кадифе със златна везба и една отговаряща жилетка с богата ръчна везба, черни атлазени панталони до коленете, закопчалки на обувките с брилянти, един скъп диамант на малкия пръст, а на другата ръка един пръстен, в чиято рамка се намираше само един кристал, поставен върху парченце бял атлаз. Нейната маска от черна копринена дантела беше забележително хубава и фина. За да мога да я видя по-добре, тя застана пред мен. Претърсих също и нейните джобове и намерих в тях златна табакера, една обсипана богато с перли бонбонiera, един златен прибор, един великолепен лорнет, джобни кърпички от най-фина батиста, които бяха не само парфюмирани, а буквално напоени с най-скъпи есенции. Разгледах с учудване внимателно богатия материал и изисканата работа на двата ѝ часовника, на нейните синджирчета и блестящите по тях малки диаманти. Най-после аз намерих един пистолет — това беше едно английско оръжие от чиста и добре полирана стомана.

— Всичко, което виждам тук, моя обожаема приятелко, не може далеч да се сравни с твоите собствени предимства, но аз не мога да се въздържа да не ти изкажа възхищението си за удивителния, дори бих казал за достойния за обожаване човек, който очевидно иска да те убеди, че ти наистина си негова повелителка.

— Това ми каза и той, когато го помолих да ме доведе до Венеция и да ме остави тук сама. Забавлявайте се, само желая мъжът, когото искаш да направиш щастлив, да се окаже достоен за това.

— Аз повтарям — той е удивителен човек, едва ли има друг такъв. Любовник от този вид е рядкост и аз чувствавам, че не мога да му подражавам, както от друга страна се опасявам, че не заслужавам щастието си, което ме заслепява.

— Позволи ми да отида сама в съседната стая да си сваля маската.

— Бъди свободна господарка на желанията си.

Четвърт час след това моята възлюбена влезе отново. Беше фризирана като мъж, но нейните странични дълги къдрици падаха върху бузите ѝ, а вързаната ѝ с черна панделка сплитка от косите достигаше до коленете. Със своите форми наподобяваше на някой

Антиной^[3] ако не носеше френския си костюм, то илюзията би била пълна. Бях като омагьосан и щастието ми се струваше непонятно.

— Не — извиках аз, — не божествена моя, ти не си създадена за смъртен и струва ми се, че никога няма да бъдеш моя. В момента, когато ще те притежавам, някакво чудо ще те отнеме от моята страст. Твоят божествен съпруг, ревнив като обикновен смъртен, вероятно ще унищожи всичките ми надежди. След четвърт час, може би, няма да съм вече жив.

— Разпален ли си, приятелю? Аз ти принадлежа и в този момент, ако искаш.

— Ах, дали искам! Целият ден не съм хапнал нищо, но ела! Любов и щастие ще бъдат моята храна.

Тя трепереше. Седнахме пред огъня. Не можех да владее повече търпението си и откопчах една брилянтна карфица, която закопчаваше нейната дантелена плисирана якичка. Читателю, съществуват такива живи и толкова сладки преживявания, че годините едва ли могат да заличат спомена от тях и времето не може никога да ги разруши напълно. Моята уста беше наистина вече покрила с целувки тези очарователни гърди, но досадният корсет не бе ми позволил да се възхитя на тяхната пълна съвършеност. Сега ги имах свободни от всякаква принуда и от всякаква излишна подпора, никога не съм виждал по-красиви, никога не съм докосвал по-красиви. Ако двете полукълба на медицинската Венера биха били оживени от искрата на Прометея, то те биха бледнели пред тези на моята божествена калугерка.

Изгарях от желание и се готвех да задоволя последното, когато моята възшебница ме успокои с една-единствена дума:

— Нека почакаме до след вечеря! — каза тя.

Позвъних. Тя изтръпна, но аз ѝ казах:

— Успокой се, любима! Ще можеш да кажеш на любовника си, че никой не те е видял.

— Той ще се възхити от твоето внимание и ще отгатне, че не си новак в изкуството да се живее. Но очевидно аз не съм единствената, която се наслаждава с теб на това прелестно любовно гнездо.

— Лъжеш се. Вярвай на думите ми. Ти си първата жена, която виждам тук. Ти не си първата ми страст, обожавана, но ще бъдеш моя последна!

— Аз ще съм щастлива, ако си постоянен. Моят любовник е такъв. Той е приветлив, добър и любезен. Въпреки това откогато го познавам, моето сърце е било винаги празно.

— Също и неговото сърце трябва да е празно, защото ако неговата любов беше от рода на моята, ти не би ме направила никога щастлив.

— Той ме обича, както аз те обичам. А вярваш ли, че те обичам?

— Бих искал да вярвам това с удоволствие, но ти не ме обичаш.

— Мълчи! Защото чувствавам, че бих могла всичко да ти простя, само ако не криеш нещо от мен. Радостта, която изпитвам в този момент произлиза повече от надеждата, че ще мога да изпълня всичките ти желания, отколкото от мисълта, че ще прекарам с теб една възхитителна нощ. Тя ще бъде първата в моя живот.

— Как? Ти не си прекарвала някоя нощ с твоя любовник?

— Много. Но те се изпълваха от приятелство, любезност и благодарност. Същественото и любовта липсваше. При това моят любовник ти прилича. Той има весел темперамент, подобен на твоя и лицето му е много красиво. Но въпреки това — той не е ти! Мисля също, че е по-богат от теб, макар че по обзавеждането на твоето казино трябва да предположа обратното. Но какво значение има богатството за любовта?

— Ще бъде ли той любопитен да узнае подробностите от тази нощ?

— Той ще мисли, че ще ми достави удоволствие, като се осведоми за това, а аз ще му разкажа всичко, с изключение на обстоятелствата, които биха го засрамили.

След яденето, което тя намери отлично, тя приготви пунша, при което показва голямо умение. Но аз чувствавах нетърпението си да нараства все повече и й казах:

— Имай предвид, че имаме пред себе си само седем часа и че бихме се излъгали, ако ги прекараме на трапезата!

— Ти говориш по-мъдро от Сократ и твоето красноречие ме убеждава. Ела!

Тя ме заведе в галантната стая за обличане. Там ѝ подарих красивата нощна шапчица и я помолих да подреди косите си като жена. Тя прие подаръка ми с радост и ме помоли да се съблека в салона. Ще ме повика щом бъде в леглото.

Не чаках дълго, понеже, когато се касае за наслади от такова естество, всичко се извършва бързо. Пиян от любов и щастие паднах в нейните обятия и в продължение на седем часа ѝ давах неоспорими доказателства за моя любовен плам и за чувствата, които тя ми бе вдъхнала. От гледна точка на материалното не научих от нея нищо ново, но научих много за въздишки, трепети, екстази и чувства, които се проявяват в една чувствителна душа само в най-сладките мигове. Разнообразих насладата по хиляди начини и тя беше учудена, че се намира по-сладострастна, отколкото сама се е считала. Най-последният фаталният будилник се чу. Трябваше да прекратим нашия екстаз. Но преди да се отдели от обятията ми, тя отправи очи към небето, като че ли искаше да благодари на своите божествени повелители за това, че е надминала себе си, като ми е доказала своята страст.

Ние се облякохме. Когато ѝ поставих в джоба хубавата дантелена шапчица, тя ме увери, че ще я пази за цял живот за спомен от щастieto, в което е плувала тази нощ. След като изпихме чаша кафе, напуснахме моето казино и аз я придружих до пиацата Сан Джовани и Сан Паоло, където ѝ обещах, че ще я посетя на по следния ден. След като се уверих, че се е качила в гондолата, си отидох вкъщи и легнах. Един десетчасов непрекъснат сън ми възстанови силите.

---

[1] Комус — бог, който е подстрекателствувал на трапезата удоволствията у старите гърци. — Б.пр. ↑

[2] Около половин килограм. — Б.пр. ↑

[3] Антиной, млад грък от Витиния, надарен с извънредна красота, любимец на император Адриан. Удавил се в р. Нил, Египет и на същото място Адриан основал в негова чест града Антиноя. Станал образец на пластическа красота. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ПРЕДИШНАТА ГЛАВА И РАЗГОВОР С М.М. НЕЙНО ПИСМО И МОЯ ОТГОВОР. НОВА СРЕЩА В КАЗИНОТО ПРИ МУРАНО В ПРИСЪСТВИЕТО НА НЕЙНИЯ ЛЮБОВНИК.

Както бях обещал на М.М., посетих я на третия ден, но с влизането си в стаята за разговори, тя ми каза, че любовникът ѝ съобщил, че ще дойде и че го очаква всеки момент. Затова се надява да ме види на следния ден. Аз си отидох. Близко до моста видях един зле маскиран кавалер да слиза от една гондола. Разгледах гондолиера и забелязах, че беше от хората на френския посланик.

— Значи, той е — си казах. Видях го да влиза в манастира. Сега нямах повече никакво съмнение и, възхитен от откритието си, отпътувах за Венеция, но реших да не казвам нищо на любовницата си.

На следната сутрин я видях и ние имаме следния разговор:

— Моят приятел — каза тя, — дойде вчера да се сбогува за Коледа с мен. Той отива в Падуа. Но са взети всички мерки да можем да вечеряме в неговото казино, когато пожелаем.

— А защо не във Венеция?

— Той ме помоли да не отивам във Венеция по време на отсъствието му. Той е умен и предпазлив и не мога да откажа на молбата му.

— Това е приемливо. Кога ще се храним заедно?

— В неделя, ако искаш.

— Ако искаш — не е добре казано. Защото искам винаги. В неделя ще изляза в ранни зори, ще те чакам и ще чета, за да мине времето по-бързо. Каза ли на приятеля си, че в моето малко казино не беше зле?

— Всичко — той знае всичко. Но, мое сърце, само едно го безпокои, той се страхува от бременност.

— Да умра, ако съм помислил за това! Но, любов моя, не си ли изложена и при него на същата опасност?

— Не, това е изключено.

— Разбирам. Тогава за в бъдеще трябва да бъдем много разумни. Идва ми на ум, че девет дни преди Коледа престава маскарадната свобода. Тогава ще трябва да се отправя с гондолата към твоето казино, иначе бих могъл да бъда лесно познат от шпионина, който неотдавна ме беше проследил.

— Да, това е много разумна мисъл. Ще ти опиша разположението на къщата при канала по начин, че да можеш лесно да я намериш. Надявам се, че ще можеш да идваш и през време на постите, макар че както се казва, божията воля е през това време да убием плътта си. Не е ли смешно, че има време, когато съгласно божията воля трябва да се отдаваме напълно на наслади, и друго време, когато трябва да живеем съвсем въздържано, за да му се харесаме? Какво общо може да има този или онзи възпоменателен ден с божеството и как могат действията на създанията да имат някакво значение за Създателя, когато моят разум може да си представи само като независим? Струва ми се, че ако бог е създал човека, тъй че той може да го обижда, то човекът ще е в правото си да върши всичко, което бог му е забранил, тъй като неговото непълно устройство е дело на бога. Може ли да си представи човек, че бог е тъжен през време на постите?

— Очарователна приятелко, ти говориш отлично. Но би ли ми казала, къде си се научила да мислиш така? Как си могла в един манастир да прескочиш трапа?

— Моят приятел ми даде книги, които внимателно прочетох и светлината на истината прогони тъмнината, която замъгляваше погледа ми. Уверявам те, когато мисля за себе си, намирам моето щастие в това, че съм намерила някой, който е просветил духа ми. Затова нещастията ми, че съм станала калугерка е по-малко. Защото най-голямото щастие, без съмнение се състои в това, да може спокойно да се живее и спокойно да се умре, а на това човек едва ли може да се надява, когато слуша брътвежа, с който свещениците ни оглушават.

— Споделям напълно твоето мнение и ти се възхищавам. Защото да се просветли един дух, който трябва да е толкова предубеден, както твоя, това не може да бъде дело само на няколко месеци.

— Безсъмнено, светлината би ме озарила много по-късно ако не бях изпълнена с по-малко предразсъдъци. Една плътна завеса отделяше в моя дух истината от заблудата и само разумът можеше да я

отстрани, но беше ми внушено като закон да се страхувам от този беден разум, да се държа далеч от него, като че ли неговият факел би ме изгорил, вместо да ме осветли. Откакто разбрах, че едно разумно същество трябва да бъде ръководено само от разума, предоставих се изключително на неговото ръководство, и превръзката, която скриваше истината, падна от моите очи. Истината се показва с блясък, глупостта изчезна, и аз не се страхувам, че последната ще придобие отново надмощие, понеже всеки ден ставам по-силна и мога да кажа, че започнах да обичам Бога едва след като се освободих от представата, която ми бяха създали за него свещениците.

— Поздравявам те за това. Ти си била по-щастлива от мен, тъй като за една година си изминала по-дълъг път, отколкото аз за десет.

— Значи, ти не си се запознал с творбите на лорд Билинбрук? Преди пет месеца четох книгата на Шарон „За мъдростта“ и неизвестно как нашият изповедник узна това. При изповядването се осмели да ми каже, че трябва да престана да чета такива книги. Отговорих му, че съвестта ми не чувства никакво угризение и затова не мога да го послушам. Тогава няма да ви дам опрощение, възрази той. Въпреки това, ще отида за причастие, казах аз. От това той се ядоса и понеже не знаеше какво да прави, говори с епископа. Негово преподобие ме посети, за да ми поясни, че трябва да се подчиня на изповедника си. Отговорих му, че имаме взаимни задължения — задачата на един свещеник в изповедническия стол е да ме изслуша, да ми наложи подходящо покаяние и да ми даде опрощение, но той не бива да си позволява да ми дава съвети, когато не съм му искала такива. Във всеки случай, изповедникът трябва да избегне скандала, ако му хрумне да ми откаже опрощението — което той наистина може да направи, — но въпреки това, ще отида с другите калугерки за причастие. Епископът видя, че не може да излезе с мен на глава и ме остави да постъпвам според съвестта си. Но това не ми бе достатъчно. Моят любовник ме снабди с едно позволително от папата, което ми даваше право да се изповядвам, при когото си искам. Всички мои сестри ми завиждат за тази привилегия, но аз си послужих с нея само един-единствен път, тъй да се каже, за да създам прецедент и да подсиля правото си чрез един факт, защото цялата история не си заслужава труда. Изповядвам се винаги при същия свещеник и нему

няма да му е трудно да ми даде опрощение, понеже аз му казвам само това, което искам.

— За останалото си даваш сама опрощение?

— За останалото се изповядвам на бога, който познава интимните ми мисли и единствен може да отсъди дали действията ми са добри или лоши.

Разбрах от този разговор, че моята хубавица е свободомислеща. Съвсем не бях учуден от това, тъй като тя имаше по-голяма нужда да успокои съвестта си, отколкото да задоволи страстта си.

В неделя следобед взех една гондола с двама лодкари и обиколих около остров Мурано, за да разгледам разположението на манастира откъм водата и да си отбележа малката врата, през която моята приятелка напускаше манастира. Но това беше загубено време и напразен труд. Защото с брега, на който беше построен манастира, се запознах едва по време на новена^[1], а с малката врата едва шест месеца по-късно, и то с опасност за живота ми — за това обаче ще говоря, когато стигнем дотам.

Когато часът наближи, отидох в храма на любовта. Докато чаках богинята си, забавлявах се да разглеждам книгите на една малка библиотека, намираща се в будоара. Те не бяха много, но подбрани грижливо и подходящо за мястото. Тук се намираха всички писания против религията и всичко, което сладострастните пера са писали за радостите на любовта — съблазнителни книги, чиито стил поставя читателя в пламък и го принуждава да търси действителността, от която те описват само отражението. Множество елегантно подвързани томове съдържаха само безнравствени медни гравюри. По-голямата им стойност се състоеше в изисканата работа при рисуването, отколкото в похотливостта на положенията. Това бяха английските гравюри към „Portier des Chartreux“, картините към Алоиза Сигеа Толетана от Мьорзиус и други, всички бяха забележително хубави. Множество малки картини покриваха, освен това, стените на кабинета — все майсторски творения от същия вид, както медните гравюри. Занимавах се вече цял час с разглеждане на всички тези неща и тяхното разглеждане ме бе поставило в неукротимо възбуждане, когато моята любима влезе в калугерско облекло. Нейният образ съвсем не беше успокоително средство и затова извиках:

— Идваш точно в най-благоприятния момент. Всички тези еротични картини вляха в жилите ми изгарящ ме огън и в монашеското си облекло трябва да ми доставиш лечебното средство, което моята любов изисква от теб.

— Остави ме първо да облека обикновеното си облекло, любими, след пет минути съм всецяло твоя.

— В пет минути ще съм щастлив, след това можеш да отидеш да се преоблечеш.

— Но остави ме да се освободя поне от вълнените рокли, които не обичам.

— Не, ти трябва да получиш почтителността на моята любов в същото облекло, което носиш, когато ти я събуди в мен.

С най-смирено лице тя каза:

— Добре, да бъде волята ти, — и като придружи думите си с най-сладострастната усмивка, се остави да я положи върху една софа и за момент ние забравихме целия свят. След този сладък унес ѝ помогнах да се съблече и скоро едно обикновено облекло от индийски муселин преобрази моята любезна монахиня в очарователна нимфа.

След вкусното ядене се уговорихме да се видим отново на първия ден на новената. Тя ми даде ключа за входа откъм страната на водата и ми каза, че през деня ще мога да позная вратата по една синя лента, която ще виси от прозореца непосредствено върху последната, за да не се заблудя през нощта. Зарадвах я извънредно силно, като ѝ казах, че до завръщането на приятеля ѝ ще остана просто да живея в нейното казино. През време на десетте дни, които прекарах в къщата, я видях четири пъти и всеки път я убеждавах, че обичам само нея.

Прекарах времето си в четене и писане до Ч.Ч. но моята нежност към последната беше станала спокойна. В писмата, които тя ми пишеше, интересуваше ме най-много това, което ми съобщаваше за приятелката си. Укоряваше ме, че не съм поддържал по-ревностно познанството си с М.М., а аз ѝ отговорих, че не съм направил това, понеже съм се опасявал да не бъда познат. Същевременно я подканях да пази пълно мълчание.

Не вярвам, че е възможно да се обичат едновременно в еднаква степен две същества. Също любовта не остава на своята висота, когато ѝ се дава много изобилна храна или когато не ѝ се дава никаква. Моята

страст към М.М. запазваше постоянно същата сила, понеже можех да я притежавам винаги само при най-голяма опасност да я изгубя.

— Не е ли възможно — казах ѝ аз, — някоя от калугерките да почувствува нужда да говори с теб точно тогава, когато отсъствуваш.

— Не — отговори тя, — това не може да се случи, тъй като всяка калугерка има правото да се прави недостъпна и никое друго право не се спазва тъй строго в манастира, даже и от страна на самата игуменка. Опасно е само, ако избухне случайно пожар, защото тогава, всичко ще бъде в ужасен безпорядък и ще изглежда неестествено, ако някоя калугерка остане спокойно в килията си, когато е изложена на такава голяма опасност. Безсъмнено тогава бягството ѝ ще се узнае. Успях да спечеля на моя страна сестрата прислужница, градинаря и една друга калугерка, това чудо се осъществи от моя опит в съюз с парите на моя приятел. Той ми гарантира за верността на готвача и жена му, на които е поверил надзор върху казиното. Също е сигурен и в двамата гондолиери, макар че единият от тях е сигурно шпионин на държавните инквизитори.

В деня преди Бъдни вечер тя ми каза, че любовникът ѝ ще се върне на Стефановден. Тя ще посети с него операта и след това ще прекарат нощта заедно.

Тъй като трябваше да се изнеса, за да направя място на друг, прибрах рано-рано вещите си и напуснах убежището си, където в продължение на десет дни се бях наслаждавал на такова голямо блаженство. Отправих се към палацо Брагадино и прочетох там следното писмо:

„Ти ме обиди малко, мили приятелю, когато относно тайната да скрия от теб кой е моят любовник, забеляза, че си доволен да притежаваш сърцето ми, като предоставяш пълна свобода на моя дух. Това отделяне на сърцето от духа ми изглеждаше напълно софистично и ако не изглежда и на теб такова, то трябва да признаеш, че не ме обичаш напълно. Защото невъзможно е да съществувам без дух, а невъзможно е да обичаш сърцето ми, ако то не е в съгласие с духа ми. Ако твоята любов може да се задоволи с обратното, то тя не е достатъчно нежна. Но понеже може

да се случи да ме изобличиш, че не съм била напълно искрена към теб, както внушава и изисква една истинска любов, то реших да ти открия една тайна, отнасяща се до моя приятел, макар да зная, че той разчита твърдо на моето мълчание. Ще извърша една измяна, но за това ти няма да ме обичаш, по-малко, защото, намирайки се в положение на необходимост да избирам един от двама ви и трябва да лъжа или единия или другия, то победата се спечели от любовта. Не ме наказвай обаче за това, понеже не направих избора си сляпо, ти ще прецениш основанията, които наклониха везните в твоя полза.

Когато почувствувах, че не съм повече в състояние да се противопоставя на желанието си да се запозная отблизо с теб, разбрах, че можех да постигна целта си само като се открия на приятеля си, а и не се съмнявах нито миг в неговата любезна помощ. Той доби за твоя характер положително мнение, когато прочете първото ти писмо — от една страна, защото за първата ни среща избра стаята за разговори, от друга страна, защото предпочете неговото казино в Мурано пред твоето. Но той ме помоли да му позволя да присъствува на първото ни събиране, и то в един малък кабинет, едно истинско скривалище, откъдето човек може, без сам да бъде видян, да наблюдава всичко, което става в салона, и да чуе всичко, което се говори. Ти не си виждал още този кабинет, тъй като е невъзможно да се отгатне съществуването му, но ще го видиш вечерта срещу Нова година.

Кажи ми, мое сърце, можех ли да откажа това странно желание на човека, който е бил толкова услужлив към мен? Съгласих се с молбата му и беше съвсем естествено, че трябваше да се скрие от теб. Сега знаеш, че моят приятел беше свидетел на всичко, което направихме и си казахме през нашата първа любовна нощ. Но това да не ти е неприятно, тъй като ти си му харесал във всичко, твоето държане, както и хубавите забележки, с които ме развеселяваше. Когато разговорът дойде до него, аз доста се страхувах, да не би да кажеш нещо, което да не е твърде

ласкателно за него, за щастие, той можа да чуе само ласкателни неща. С това, мое сърце, ти изповядах искрено цялата си измяна, но като влюбен и умен мъж ти ще ми простиш, още повече че не си имал никаква вреда от това. Моят приятел е извънредно любопитен да узнае кой си. Но слушай, в онази нощ ти беше непринуден и съвсем любезен, би ли бил също такъв ако знаеше, че присъствува и свидетел? Това е невероятно и ако те бях посветила, ти би отказал и с право.

Надявам се, вече не се съмняваш в нежната ми любов, искам да успокоя съвестта си, като те посветя във всичко. Знай, обични приятелю, че на новогодишната вечер моят приятел ще бъде в казиното и ще го напусне едва на следната сутрин. Ти няма да го видиш, но той ще ни гледа. Понеже той предполага, че ти нищо не знаеш, то разбираш колко естествено във всяко отношение трябва да бъде държането ти, защото ако ти не си естествен, той може да заподозре, че съм издала тайната. Най-много трябва да внимаваш върху думите си. Моят приятел притежава всички добродетели, с изключение на теологичната добродетел наречена вяра, и на тази област можеш да се отдадеш колкото си искаш. Можеш да говориш колкото ти душа иска върху литература, пътуване, политика, относно анекдоти не бива да се стесняваш, можеш да бъдеш сигурен в одобрението му.

Сега, приятелю, ми остава да питам само още едно — имаш ли настроение да бъдеш гледан от друг мъж в моментите, когато се отдаваш на най-сладката чувствена наслада? Тази неизвестност засега е мъката ми и аз много те моля, отговори ми с да или не. Разбираш ли колко мъчително ми е това опасение? Чувствува ли колко тежко трябва да ми е, за да се реша на подобна стъпка? Предвиждам, че следната нощ няма да затворя очи, защото няма да имам спокойствие да получа отговора ти. Ако си на мнение, че не можеш да бъдеш нежен в присъствието на третия, още повече на един непознат, то аз ще взема онова решение, което ми подсказва любовта. Впрочем, надявам

се, че ще дойдеш! Защото, дори и да не можеш да играеш напълно добре ролята на любещия, то това не би имало голямо значение. Ще му обясня, че твоята любов не е вече в най-голямата си сила.“

Това писмо ме изненада. Но когато размислих добре, намерих моята роля по-красива от тази, която възнамеряваше да играе любовникът, и се разсмях от сърце. Впрочем, признавам, че не бих се смял, ако не знаех какъв беше мъжът, когото трябваше да имам за свидетел. Понеже знаех, че приятелката ми беше в голямо безпокойство и че трябваше да я успокоя, ѝ писах веднага следното:

„Ти желаш, божествена, да ти отговоря да или не. Изпълнен от любов към теб, бързам да изпратя отговора си още преди обяд, за да можеш да се нахраниш напълно спокойно.

Ще прекарам новогодишната нощ с теб и те уверявам, че ще дам на приятеля ти едно представление, от което Пафос и Алатунт^[2] не биха се срамували. Той няма нищо да види или да чуе, което би могло да му даде да предполага, че съм посветен в тайната му, и бъди уверена, че ще играя ролята си не като дилетант, а като майстор. Ако човек е длъжен да бъде винаги роб на своя разум, ако той, доколкото зависи от него не бива да си позволи нищо, без да се ръководи от него, то аз не съм в състояние да разбера, защо трябва да се срамува да се покаже на един приятел в момента, когато е облагодетелствуван едновременно от природата и от любовта.

Но признавам, че не би постъпила добре, ако ми бе поверила тайната веднага още при първия път и че без съмнение бих отказал да ти услужа в това отношение. Не че тогава те обичах по-малко, отколкото те обичам днес, но съществуват толкова странни извратености, че може би бих си внушил, че вкусът на твоя любовник е да търси своята наслада, като гледа насладата на някоя страстна и отдаваща се безгранично на най-сладкото съединение любовна

двойка. Тази мисъл би ми създала неблагоприятно мнение за теб и досадата би охладилa любовта, която ми бе вдъхнала, но която все пак беше в своя зародиш. Днес, прелестна приятелко, въпросът е съвсем друг, понеже зная много добре какво съкровище притежавам в твоe лице. От всичко, което ми разказа за твоя приятел, добих точна представа за неговия характер, обичам го и го считам за мой приятел. Ако теб не те възпира някакво чувство на срам да се покажеш пред него в пламенно нежно съединение с мен, защо трябва аз да се срамувам, когато, напротив, всичко може да ме прави само горд. Аз нито мога, моя богиньо, да се червя от това, че съм те завоювал, нито мога да се срамувам да покажа колко щедро природата ме е надарила с красота и сила, които ми дават толкова силни наслади и на които дължа сигурността, че обожаваната от мен жена взема участие в тях. Аз зная, че поради чувство, което се означава като естествено, но което вероятно е само продукт на цивилизацията и произхожда от младежки предразсъдъци, зная, казвам, че на повечето хора е противно да бъдат гледани в такива моменти. Извинявам от сърце всички онези, които знаят, че биха предизвикали само съжаление на зрителите, но ние знаем, че сигурно не бихме могли да предизвикаме това тъжно чувство. Всичко, което ми каза за твоя приятел, ми дава увереността, че той ще споделя нашите наслади. Но знаеш ли какво ще се случи? Огънят на нашите страсти ще запали и неговите — мъчно ми е за този отличен човек, той няма да може да се сдържа повече и ще се хвърли в краката ми да ме моли, да му отстъпя теб, която единствена можеш да успокоиш възбудата му. Какво трябва да правя, ако стане това? Да те предоставя нему? От учтивост не бих могъл да откажа, но бих си отишъл, понеже би ми било невъзможно да остана спокоен наблюдател.

Впрочем, сбогом, ангел мой, всичко ще се нареди добре. Подготви се за атлетическата борба, която трябва двама да изнесем и се осланяй на щастливеца, който те обожава!“

Прекарах шестте свободни дни с моите приятели в Ридото, което по онова време беше отворено на Стефановден. Понеже не можех да отбивам, тъй като държането на банката беше позволено само на благородници в патрициански талар, то аз играех сутрин и вечер и постоянно губех, защото този, който само залага, трябва да загуби. Загубата обаче от четири до пет хиляди цехини, които съставляваха цялото ми имущество, не само не охлади моята любов, а още повече я засили.

Към края на 1774 година Висшият съвет издаде един закон, с който се забраняваха всички хазартни игри и чието първо действие се изрази в това, че Ридото трябваше да бъде затворено. Този закон беше същинско чудо. Когато бюлетините за гласуване бяха извадени от урната, сенаторите се погледнаха съвсем смаяни. Те бяха гласували един закон, който съвсем не можеха да гласуват, тъй като три четвърти от гласуващите бяха против него, а въпреки това, три четвърти от гласовете бяха за него. Каза се, че това било едно чудо на Свети Марко и че тогавашният главен коректор, сегашният кардинал монсиньоре Фланжини, и тримата държавни инквизитори са го помолили да го направи.

На уговорения ден се явих в обикновения час на обикновеното място и моята приятелка не ме остави дълго да чакам. Тя беше в кабинета, където бе успяла вече да се преоблече, щом ме чу влезе при мен в стаята. Беше облечена извънредно елегантно.

— Приятелят още не е на поста си, но щом го заеме, ще ти дам знак с очите.

— Къде е този тайнствен кабинет?

— Там! Разгледай задното облегалo на канапето на стената. Всички тези великолепно изработени цветя имат в средата една дупка, през която намиращия се отзад кабинет може да се вижда. В последния се намира едно легло, една маса и други необходими неща за този, който иска да пренощува и да гледа какво става в салона. Ще ти го покажа, щом пожелаеш.

— Твоят любовник ли е наредил да се устрои така?

— Не, разбира се не, защото не е могъл да предполага, че някога ще го употреби.

— Аз разбирам, че такава гледка ще му достави голямо удоволствие. Но какво ще прави, ако в някой момент, когато природата

властно го изисква, няма да може да те притежава?

— Това е негова работа. Впрочем, той може да си отиде, ако му стане скучно, или да спи, ако се умори. Но ако ти се държиш съобразно природата си, той няма да се отегчи.

— Това ще направя, само ще бъда по-учтив.

— Никакви учтивости, моля, моля! Защото ако си учтив, прощавай, природо! Къде си видял, моля ти се, двама любещи се да спазват формите на учтивостта при пълно развихряне на любовта?

— Имаш право, сърце мое, но ще бъда нежен.

— С това съм съгласна, нежността не вреди. Но бъди, какъвто си обикновено. Твоето писмо ме зарадва, разгледал си темата като нещо лице!

Както вече споменах, моята любима беше облечена извънредно елегантно, но трябва също да добавя, че тази елегантност не нарушаваше простотата и непринудеността на нейното същество. Очебиешо намирах само, че се беше начервила, но това ми хареса, понеже си бе поставила червилото по начина на версайските дами. Прелестта на това рисуване се състои в небрежността, с която се поставя червилото върху страните. Съвсем не се иска червилото да изглежда като естествено, поставя се, за да се достави удоволствие на очите, защото последните виждат в него знак на опиянение на чувствата, който им обещава необикновени наслади и очарователни любовни лудувания.

Тя ми каза, че се е начервила така заради любопитния, защото този начин на червене му доставя голямо удоволствие.

— По този вкус — казах аз, — отгатвам, че той е французин.

При тези думи, тя ми даде знак — приятелят беше на своя пост. Комедията започна:

— Колкото повече те гледам, ангел мой, толкова повече те намирам достойна за моето обожание.

— Но уверен ли си, че не обожаваш едно жестоко божество?

— Разбира се и затова не ти отдавам жертви, за да те успокоя, а за да те разпаля. Ти ще чувствуваш през цялата нощ пламъкът на моето обожание!

— Ти няма да ме намериш нечувствителна към твоите жертви.

— Ще ги започна веднага, но мисля, че за да бъдем по-сигурни в тяхното действие, трябва първо да вечеряме, защото днес не съм

сложил нищо в стомаха си, освен чаша шоколад и една салата от твърд белтък с масло от лук и оцет.

— Но, мили приятелю, каква неразумност! Ти трябва да си болен.

— Да, в този момент, но ще се чувствам отлично, след като вместя тези яйца едно след друго в твоята любяща душа.

— Не вярвам, че за това ще ти е нужно някакво дразнещо средство.

— Кой би имал нужда при теб от такова! Но аз имам един основателен страх, и ако ми се случи, че запалката даде огън, без да последва гърмеж, то ще си пратя куршум в главата.

— Мила моя чернокоса глава, това би било естествено нещастие, но поради това човек няма нужда да изпада в отчаяние.

— Ти мислиш, че е нужно само да подновя нападението?

— Естествено!

Докато се забавлявахме с подобни почтителни разговори, масата бе наредена и ние седнахме. Тя яде за двама, а аз за четирима, понеже отличният ни апетит беше увеличен още повече от превъзходните ястия. Великолепният десерт бе поднесен в чинии от позлатено сребро, които подхождаха към четириръчните свещници на масата. Когато забеляза, че се възхищавам от тяхната красота, тя каза:

— Те са подарък от моя възлюбен.

— Един великолепен подарък. Даде ли ти към тях и чистачките?

— Не.

— По това бих искал да вярвам, че твойт приятел е големец.

— Защо?

— Големците не знаят, че свещите се чистят.

— Нашите свещи имат фитили, които няма нужда да се чистят.

— Каж ми, моля те, от кого си научила твой френски?

— От стария Ла Форест. Бях шест години негова ученичка. Той ме научи също да съставям стихове. Но знаеш ли, ти познаваш много думи, които аз никога не съм чувала от него. От кого си ги научил?

— От доброто парижко общество и особено от жените.

След като тя приготви пунша, ние си направихме шегата да ядем стриди по най-сладострастния начин, който е възможен само за двама обожавачи се влюбени. Ние ги сърбахме редуващи се един друг от устата, след като ги бяхме поставили върху езиците си.

Най-после трябваше да свършим с игрите, трябваше да помислим за по-съществени наслади и аз ѝ напомних за това.

— Чакай — каза тя, — ще сменя облеклото си и след момент съм твоя.

Аз не знаех какво да започна сам и тършувах из чекмеджетата на нейната писалищна маса. Множество писма, които намерих, оставих недокоснати, но когато намерих една кутия с известни служещи за предпазване от бременност обвивки, взех съдържанието и на мястото на откраднатото поставих следните стихове:

*На приятелството рожби, слуги на страха,
Аз съм Амур, треперете! Почит към крадеца!
А ти божествена жена, не бой се, че майка ще
станеш.
Защото станеш ли, сам Бог ще е бащата.
А желаеш ли все пак да се предпазиш —
То говори: готов съм като мъж, в жертва да се
пренеса!*

След малко моята любима се върна облечена като нимфа. Едно облекло от индийски муселин, извезано със златни линии, оставяше да изпъкват нейните сладострастни форми, а нейната шапчица от истинска дантела беше достойна за една кралица. Аз се хвърлих в краката ѝ и я молих да не забавя повече щастието ми.

— Обуздай огъня си още един момент — каза тя, — ето олтара и след две минути жертвата ще бъде в обятията ти.

Тя се приближи до писалищната маса и продължи:

— Трябва да видиш докъде достига нежната внимателност на моя приятел!

Тя извади кутията и я отвори, но вместо търсените обвивки, намери моите стихове. След като прочете последните и след това високо още веднъж, тя ме нарече крадец, даде ми един куп целувки, и ме помоли да ѝ върна плячката. Но аз се престорих, че не зная нищо. Тя прочете стиховете ми още веднъж, помисли един момент, каза, че иска да донесе по-добро перо и излезе.

— Искам да си платя със същата монета — извика тя, смеейки се.

След миг се върна и написа следното шестстишие:

*Без любовната наслада да намалява,
Това, което ми открадна, нашите желания
осъществява.*

*Душата ми в безопасност и доволна
Спокойно на пълно сладострастие се отдава.
И искаш ли със сигурност да се насладиш сам,
То върни ми, сладки приятелю, приятелския дар.*

На едно подобно нападение ми бе невъзможно повече да противостоя и аз ѝ върнах нещата, които за една отдаваща жертва на Венера калугерка, са толкова ценни.

Бе ударило полунощ. Показах ѝ копнеещ я малък герой и тя пригответи софата, като каза, че в алкова било много студено и е по-добре да спим в салона. Всъщност тя направи това, за да може да вижда любопитният любовник.

Читателю! Всяка картина има нужда от сенки, даже и най-хубавата трябва да бъде тук-там замъглена. За да ти представя непрекъснато сменящите се сцени, които представлявахме на разсъмване, трябва да разполагам с всички бои на богатата палитра на Аретино.

Бях пламенен и силен, но имах работа с един достоен противник и сутринта след борбата ние бяхме напълно изтощени. Да, бях до такава степен изтощен, че моята прелестна калугерка се обезпокои сериозно за мен. В действителност, беше видяла при последното жертвоприношение кръвта ми да пръска върху нейните гърди и понеже това явление беше изненада за нея, побледня от страх. Разпръснах страха ѝ чрез различни лудории, на които тя трябваше да се смее от сърце. Измих очарователните ѝ гърди с розова вода, за да ги изчистя от кръвта, която ги обагреше за пръв път в нейния живот. Тя ми изрази страха си, че може би е глътнала някоя капка от кръвта, но лесно я убедих, че даже и да е станало, това няма никакво значение. Тя облече монашеското си облекло и ме закле да отида да легна и още преди

връщането си във Венеция да ѝ пиша за състоянието си. Също и тя щяла да ми пише веднага, чух я да напуска къщата едва след половин час. Разбира се, през това време беше при приятеля си.

Беше ми лесно да изпълня искането ѝ, и тъй като имах най-голяма нужда от почивка, спях до вечерта. Когато се събудих, я уведомих бързо, че се намирам в отлично състояние и напълно разположен да започнем отново нашата сладка борба. Молих я да ми пише как се чувствава и отпътувах за Венеция.

---

[1] Новене (итал.), деветдневна молитва у католиците. — Б.пр. ↑

[2] Пафос и Апатунт, древни градове на о. Кипър, прочути със своите храмове в чест на Венера и с култа си към Адонис и Венера. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА

ПОДАРЯВАМ НА М.М. ПОРТРЕТА СИ. НЕЙНИЯТ НАСРЕЩЕН ПОДАРЪК. ОТИВАМ С НЕЯ В ОПЕРАТА. ТЯ ИГРАЕ И АЗ ОТНОВО СЪМ С ПАРИ. ФИЛОСОФСКИ РАЗГОВОР С НЕЯ. ПИСМО ОТ Ч.Ч., КОЯТО ЗНАЕ ВСИЧКО. БАЛ В МАНАСТИРА, МОИТЕ ГЕРОЙСТВА КАТО ПИЕРО. ВМЕСТО М.М. В КАЗИНОТО ИДВА Ч.Ч. ГЛУПАВА НОЩ, ПРЕКАРАНА С НЕЯ.

Моята обична М.М. беше изявила желание да притежава портрета ми, той трябваше да бъде като този, който имаше Ч.Ч., но по-голям, за да може да се носи като медальон. Трябваше да бъде прикрит с портрета на някой светец или някоя светица и да е снабден с невидима пружина, чрез която да се отваря капачето, за да се яви портрета. За да изпълня обещанието си, аз отидох при художника, който ми бе изготвил първия миниатюрен портрет. Чрез три позирания получих желаното. Същият художник ми нарисува едно Благовещение, на което ангел Гавраил беше изобразен с черни къдри. Светата Дева представена като красива руса жена, която му протяга ръцете си. Прочутият художник Менгс възпроизведе тази идея в Благовещението, което той нарисува двадесет години по-късно в Мадрид, но не ми е известно дали той се е ръководил от същите съображения, както моя портрет, и златарят, който направи медальона, постави светата картина по такъв начин, че никой не би могъл да допусне, че трябва да служи само като прикритие за една съвсем светска глава.

На 2 януари 1754 г., преди да се отправя в казиното, наминах при Лаура да ѝ предам едно писмо за Ч.Ч. и да получа друго от моята малка жена, на която трябваше от сърце да се смея. Моята калугерка беше посветила младото момиче не само в мистериите на Сафо, но също и във висшата метафизика, тъй като беше станала свободомислеща. Тя пишеше, че няма да разказва на изповедника си вече нищо за своите работи и понеже не желала да го лъже, няма да му казва изобщо нищо.

Същия ден получих от моята обожаема калугерка следното писмо:

„Пиша ти в леглото си, моя черна главичко, защото ми е невъзможно да се държа права, чувствам се като че съм измъчвана на колело. Но не се безпокоя от това, малко почивка ще ме възстанови, тъй като ям и спя отлично. Ти вля балсам в кръвта ми със съобщението, че проливането на твоята не е имало никакви лоши последици. В деня на тримата Царе^[1] ще се убедя във Венеция сама в това, ако искаш. Ти ще ме уведомиш. Ако си съгласен с желанията ми, то те моля, любимо сърце, да ме заведеш в операта. Между впрочем, имай предвид, че за в бъдеще ти забранявам строго белтъчната салата, защото предпочитам по-малко наслада, но по-голяма сигурност, заради твоето ценно здраве. Когато в бъдеще отиваш в казиното в Мурано, питай първо дали има някой, ако ти се отговори утвърдително, то иди си. Моят приятел ще прави същото. По този начин избягваме опасността да се срещнете, но това малко принудено отношение ще продължава още малко, тъй като моят приятел е полудял по теб и има горещото желание да се запознаете. Каза ми, че ако не е виждал със собствените си очи, не би повярвал никога, че един мъж може да има такива постижения, но той твърди, че отдавайки се в такава степен на любовната наслада, ти предизвикваш смъртта.

Той иска да яде белтъчна салата и аз трябва да те помоля да дадеш от твоя оцет, защото твърди, че във Венеция не може да се намери истински. Казвам ти, че е прекарал една много приятна нощ, макар че се опасява от последиците на нашите любовни борби, защото намира, че моите напрежения били прекалено големи за нежните сили на моя пол. Това е възможно, мила чернокоса главичко, но аз сега съм съвсем възхитена, че съм надминала себе си и съм дала толкова сладко пробно постижение на моята сила. Без теб, мое сърце, бих продължила живота си, без да се позная и аз се питам, дали е възможно да съществува жена, която би могла да остане безчувствена в твоите обятия и която на твоите гърди да не усети нов живот. Не е достатъчно да ти кажа, че те обичам, аз те обожавам, аз те

боготворя и с надеждата да срещнат твоите моите устни, ти изпращат през въздуха хиляди целувки. Изгарям от желание да притежавам твоя божествен портрет, за да загася в сладка заблуда огъня във влюбените ми устни. Надявам се, че моят портрет ще ти бъде също тъй скъп, понеже ми се струва, че природата ни е създала един за друг и аз проклинам злощастния момент, когато по собствена воля създадох пречка за нашето съединение. Приложен тук, изпращам ти ключа от моя шкаф за накитите ми. Потърси в него и вземи пакетчето, което ще намериш означено с думите: За моя ангел! Това е един малък подарък, по желание на моя приятел, за подарената ми от теб великолепна нощна шапчица. Сбогом!“

Малкият ключ, който се намираще в писмото, беше от едно шкафче в будоара. Нетърпелив да узнае какъв можеше да бъде подаръка, направен ми по почина на нейния приятел, отключих веднага и намерих едно пакетче, което съдържаше писмо и кожена кутийка.

„Това, което надявам се ще направи този подарък ценен, — гласеше писмото, — е портретът на една жена, която те обожаваше. Нашият приятел притежаваше два от тях, но приятелството му към теб му внуши щастливата мисъл да ти отстъпи единият. Кутията съдържа моят портрет в двоен образ под две различни ключалки, ако отместиш настрана основата на кутията по продължение на страната ѝ, ще ме видиш като калугерка, ако натиснеш върху тясната страна, то ще видиш, че отскача едно капаче и ще се представя пред очите ти в състоянието, както ме е създала природата.

Невъзможно е, влюбени приятелю, някоя друга жена да те е обичала толкова много, както те обичам аз. Нашият приятел изостри страстта ми чрез ласкателното признание, с което говори за теб. Не мога да реша, кое е по-голямо щастие за мен: един такъв приятел ли да притежавам, или

един такъв възлюбен, тъй като не мога да си представя, че някой би могъл да се сравни с двама ви.“

Кожената кутийка съдържаше една табакера и няколко зрънца испански тютюн доказаха, че последната е била употребявана. Последвах указанията в писмото и видях първо моята любима като калугерка, представена права и в полупрофил. Вторият портрет ми я показва гола, легнала върху черна атлазена постелка в положение на мадоната на Кореджо. Тя гледаше към Амур, който бе поставил своя колчан със стрелите пред себе си и седеше прелестно върху монашеските ѝ дрехи. Това беше толкова красив подарък, че аз не се считах достоен за него. Написах ѝ едно писмо, в което най-горещата благодарност се смесваше в изразите на най-пламенната любов. Шкафчето съдържаше в чекмеджетата си всички нейни диаманти и четири кесии пълни с цехини. Възхитих се от благородното ѝ доверие, като заключих отново шкафчето, оставяйки съвестно всичко на мястото си. След това отпътувах за Венеция. Ако бих могъл да се отскубна от властта на щастието — искам да кажа: ако бях престанал да играя, то бих бил щастлив във всяко отношение.

Моят портрет бе изготвен извънредно художествено, понеже беше предназначен да се носи на врата, го прикрепих на шест лакти дълго венецианско синджирче с испанска бримка и по този начин приготвих един много изискан подарък. Тайната пружина се намираше в пръстена, на който висеше медальона, тъй че много трудно можеше да се открие. За да се постави пружината в действие и се открие портрета, пръстенът трябваше да се дръпне силно и по особен начин. Щом се затвореше отново медальона, виждаше се само Благовещението и по този начин това беше един хубав накитен предмет за една калугерка.

Вечерта в деня на Тримата царе се отправих рано с моя медальон в джоба към пиаца Сан Джовани в Сан Паоло и застанах на пост до хубавата статуя, издигната на героя Колеони, който — ако не лъже тайната история — е бил отровен.

Точно в два часа видях моята възлюбена да слиза от гондолата, беше в женско облекло и добре маскирана. Ние посетихме операта в театъра Сан Самуеле, след втория балет отидохме в Ридото, където ѝ

правеше голямо удоволствие да види благородните дами, които единствено имаха привилегията да седят там с открити лица. След като се разходихме половин час в залите, отидохме в голямата игрална зала. Тя остана права до масата на господин Мочениго, който по това време беше най-благородният от аристократичните банкодържатели. Понеже никой не играеше при него, той седеше небрежно, докато една маскирана дама, която познах, му разправяше нещо на ухото. Това беше госпожа Пизани и той беше неин обожател.

М.М. ме попита дали искам да играя, но аз ѝ отговорих:

— Не.

— Аз ще играя с теб на половина — каза тя, — и без да дочака отговора ми извади една кесия и постави един фишек злато върху една карта.

Без да прекъсва разговора си, банкодържателят взе картите, размисли и изтегли, моята приятелка спечели на картата си и спечели още веднъж пароли^[2].

Банкерът плати, взе друга колода карти и продължаваше да бърби със своята дама, макар че моята хубавица беше поставила сега на картата си четиристотин цехини. М.М. ми каза на изискан френски:

— Нашата игра не е достатъчно висока, за да заинтересува господина — да си ходим.

Тя оттегли картата си, аз загребах парите и ги сложих в джоба си, без да отговоря на господин Мочениго, който ми каза:

— Но вашата маска е наистина нетърпелива.

Последвах моята красива спътница, която бе вече заобиколена от кръг любопитни.

След това застанахме при масата на господин Пиетро Марчело, един любезен млад кавалер, до него седеше синьора Вениеро, сестрата на господин де Момоло. Моята любима игра и загуби последователно пет фишека злато. Тъй като нямаше повече пари, тя взе няколко шепи злато от моя джоб и след четири-пет раздавания банката се изчерпа. Тя прекъсна и благородният банкодържател ѝ направи с поклон комплимент за щастието ѝ. След като прибрах всички спечелени пари ѝ подадох ръка и ние си тръгнахме, но забелязах, че няколко любопитни ни последваха, затова взех една гондола за преминаване, като наредих да ни свалят някъде на брега. По този начин човек се спасява във Венеция от твърде любопитни погледи.

След вечеря проверих нашата печалба и намерих, че моята част възлизаше на хиляда цехини. От остатъка направих фишеци и моята приятелка ме помоли да поставя последните при другите в нейния малък шкаф. След като това бе направено, извадих моя медальон от джоба си и го окачих на врата ѝ, а това ѝ причини извънредно голяма радост. След като дълго се мъчи сама да намери пружината, най-после аз ѝ показах тайната. Тя намери моя портрет много сполучлив.

Тъй като имахме пред нас само три часа, за да се посветим на мистерията, я помолих да ги използваме.

— Да — каза тя, — но бъди разумен! Нашият приятел твърди, че можеш да останеш мъртъв на място.

— А защо вярва той, че ти си предпазена от тази опасност? Та твоите тръпки са много по-чести от моите.

— Той каза, че сокът, който ние изпускаме, не идва от мозъка, както при вас, и разплодителните органи при жената не са във връзка с интелигентността. От това следва, че детето относно мозъка, който е седалището на разума, произхожда не от майката, а от бащата. При този толкова важен акт, жената има толкова разум, колкото е нужен само за нея. Не ѝ остава в излишък да даде част от него за съществото, което произвежда.

— Твоят приятел е учен. Но слушай, идва ми внезапно нещо на ум. Ако тази теория е вярна, то очевидно на жените трябваше да се прощават всички лудории, които извършват от любов, а за мъжа не съществува никакво извинение. Аз бих бил в отчаяние, ако стана виновен да станеш майка.

— Скоро ще зная дали това е така. И ако това наистина стане, то толкова по-добре! Аз съм взела своето решение.

— И какво е това решение?

— Да се предоставя изцяло на вас двамата! Сигурна съм, че нито ти, нито той ще ме оставите да родя в манастира.

— Това би било едно съдбоносно събитие, което би определило цялата ни съдба. Ще те отвлека в Англия и там ще се оженим.

— Моят приятел вярва, че може да се подкупи някой лекар, който да ми предпише някаква измислена болест и да ми нареди употребата на минерална вода в някой курорт, епископът ще даде за това своето позволение. В курорта ще оздравея и след това ще се върна в своя манастир. Но би било много по-приятно, ако съединим нашата съдба

до смъртта. Кажи ми, приятелю, би ли могъл да живееш навсякъде тъй удобно както тук?

— За съжаление, не, любимо мое сърце. Но мога ли да бъда с теб нещастен? Ние ще се върнем на този въпрос, когато дойде време. Сега нека отидем в леглото!

— С удоволствие. Ако получа дете, моят приятел иска да се грижи за него като баща.

— Може ли той да си представи, че той е бащата?

— Вие можете и двама да се ласкаете с това. Но някаква прилика ще ми открие кой е истинският баща.

— Да. Ако например детето започне след време да разбира от съчиняване на стихове, то ще приемеш, че е от него.

— Кой ти е казал, че той може да съчинява стихове?

— Признай, че той съчини шестте, които ти написа като отговор на моите стихове.

— Ще се пазя да кажа такава лъжа. Защото били те добри или лоши, те са мое произведение. За да не се съмняваш повече в това, ще те убедя веднага.

— О, това съвсем не е нужно. Аз вярвам на думата ти. Нека отидем в леглото, нека там Амур предизвика на двубой богът на Парнас.

— Добре. Но вземи молива си и пиши! Аз съм Аполон, ти бъди Амур!

Не ще се бия: отстъпвам ти мястото.

Ако Венера ми е сестра и сроден ми е Амур,

То знам и стихове да съчинявам. Един загубен миг

не обижда Амур, щом той от мен е вече убеден.

— Моля те коленопреклонно за извинение, моя божествена приятелко. Но можех ли да допусна такава дарба в една млада двадесет и две годишна венецианка, която освен това е възпитана в манастир?

— Ненаситна съм в моята страст да се покажа все по-достойна за теб. Намери ли ме ловка в играта?

— Толкова ловка, че най-безстрашният банкодържател трябва да трепери пред теб.

— Аз не играя винаги тъй блестящо, но те взех партньор и с това предизвиках щастието. Ти защо не игра?

— Защото предната седмица загубих четири хиляди цехини. Затова нямах пари в себе си. Но утре ще играя и щастието ще бъде благосклонно към мен. Но днес — виж това е една книжка, която намерих в твоя будоар. В нея са позите на Пиетро Аретино^[3]. Искам да възпроизведа някои от тях с теб.

— Мисълта е достойна за теб, но някои от положенията са неизпълними и даже съвсем неинтересни.

— Това е вярно, но аз избрах четири много интересни.

С тези прелестни занимания прекарахме остатъка от нощта до момента, когато будилникът ни напомни за раздялата. Придружих моята обожаема калугерка до нейната гондола, след това легнах, но не можах да заспя. Ставах и излязох, за да платя няколко спешни дългове, защото едно от най-големите удоволствия, които според мен един прахосник може да си достави, е изплащането на известни дългове. Парите, които моята любима спечели за мен донесоха щастие, тъй като не минаваше нито ден от карнавала, без да спечеля.

Три дни след деня на Тримата царе отидох в казиното в Мурано, за да поставя една дузина златни фишеци в шкафчето на М.М., по този случай икономката ми даде едно писмо, а малко преди това бях получил чрез Лаура едно друго от Ч.Ч.

Моята нова възлюбена ми пишеше за състоянието си и след това ме молеше да се осведомя при моя златар дали той е направил един пръстен, чиято рамка съдържа една Св. Катерина и под нея сигурно един портрет, тя желаше да узнае тайната на този пръстен.

„Притежателката на пръстена, — пишеше тя, — е една млада и хубава пансионерка, моя приятелка. Пръстенът сигурно има тайна пружина, но тя самата не знае за това.“

Отговорих ѝ, че ще изпълня желанието ѝ най-точно. Но писмото на Ч.Ч.! То ме постави наистина в затруднение. Впрочем, имаше скорошна дата, докато това на М.М. беше вече от два дни.

„Ах, как се радвам мое мило мъжленце, пишеше Ч.Ч. Ти обичаш майка М.М., моята мила приятелка. Тя има един медальон със същата изработка, като моя пръстен, който може да е получила само от теб, аз съм убедена, че под Благовещението се намира твоят любим образ. Познах четката на художника, тя е безспорно същата, която е рисувала и моята светица-покровителка, а същият златар, който е направил моя пръстен, трябва да си е изготвил също и медальона. Напълно съм сигурна, че майка М.М. е получила подаръка от теб.

Бях довольна, че знаех всичко и затова не исках да я лъжа, като ѝ казах, че нейната тайна ми е известна. Но моята мила приятелка, която е или по-откровена или по-любопитна не постъпи като мен. Тя ми каза, че е убедена, че Св. Катерина е поставена да служи само като прикритие за образа на моя любим! Тъй като нямаше как ѝ казах, че пръстенът е наистина подарък от моя възлюбен, но не ми е известно дали в него е скрит неговия портрет.

Ако това е тъй, каза ми тя след това, и ако не ти е неприятно, то ще се опитам да открия тайната и тогава ще узнаеш и ти моята. Убедена, че няма да намери нищо, ѝ дадох пръстена, като ѝ казах, че подобно откритие ще ми причини голяма радост.

В същия момент бях повикана от моята леля, затова оставих пръстена в ръцете на М.М. и тя ми го върна след обяд. Каза ми, че не е открила тайната, но вярвала, както и по-рано, че в него е скрита такава тайна. Уверявам те, че от мен тя няма да научи никога нищо, защото ако те види, тя ще отгатне всичко и тогава ще бъде принудена да ѝ кажа кой си. Съжалявам, че съм принудена към такава въздържаност, но съвсем не съжалявам, че вие се обичате. Съжалявам само от сърце, че трябва да говорите за любовта си разделени чрез една отвратителна решетка. Как искрено бих желала, о, мой приятелю, да отстъпя мястото си. Тогава бих направила за миг щастливи двама души! Сбогом!“

Аз ѝ отговорих, че е отгатнала правилно, че медальонът на приятелката ѝ е подарък от мен и че съдържа моя портрет, но тя трябва да запази тайната и да бъде напълно убедена, че приятелското ми отношение към М.М. съвсем не намалява любовта ми, чрез която ще бъда свързан завинаги с нея.

Не скривах от себе си, че се нагаждах според вятъра и че държанието ми не беше свободно и откровено, но се опитвах да се самоизлъжа. Защото неоспоримо е: колкото и слаба да е една жена, чрез чувството, което вдъхва, тя е по-силна и от най-силния мъж. Както и да е — проявих слабостта да искам да продължа една връзка, макар да виждах, че поради интимните отношения между двете сприятелени съпернички, тя се приближаваше към своя неизбежен край.

Лаура ми бе казала, че в един от следните дни в голямата стая за разговори на манастира ще се състои бал и аз реших да отида маскиран, като се облека така, че двете ми приятелки да не могат да ме познаят. Маскирах се като Пиеро, тъй като това облекло прикрива най-добре фигурата и стойката. Бях сигурен, че двете ми очарователни възлюбени ще седят зад решетките и че ще имам удоволствието да ги видя и сравня съвсем отблизо.

Във Венеция през време на карнавала се позволява това невинно удоволствие в женските манастири. Публиката танцува в стаята за разговори, а калугерките седят във вътрешното помещение зад техните решетки и вземат участие в празненството като наблюдателки. Щом деня свърши, свършва се и балът, всички се разотиват, а бедните затворнички са още дълго време щастливи от спомена от зрителното удоволствие. Балът щеше да се състои в същия ден, за който бях уговорил с М.М. среща в казиното в Мурано, но това не можеше да ме възпре да посетя празника, имах нужда да видя Ч.Ч.

Както споменах, облеклото като Пиеро скрива най-добре формата и стойката. Освен това, има и това предимство, че косите са скрити под голямата шапка, а белият памук, който се поставя на лицето, предпазва да се открие цветът на очите и веждите. Но за да не се затрудняват движенията, маскираният не бива да има нищо под дрехите си, а да се носи през зимата само обикновен ленен костюм е доста неприятно. Но на това не обърнах внимание, качих се в една гондола и отпътувах за Мурано. Бях без наметка и в джобовете си

нямах нищо друго, освен носната си кърпичка, кесията си и ключа от казиното.

Влязох, стаята за разговори беше пълна с хора, но благодарение на костюма ми, всеки ми правеше с удоволствие място, понеже във Венеция се вижда извънредно рядко един Пиеро. С дебелашки стъпки, каквито се изискват от характера на дрехите, се приближих и застанах в кръга, който се беше образувал около танцуващите. След като разгледах различните пулцинели, арлекини и скарамуши^[4], отидох до решетките за разговори и видях зад тях всички калугерки и пансионерки, някои от тях седнали, други прави. Не се спрях на никоя по-специално, но видях моите две приятелки да стоят една до друга и да наблюдават много внимателно това празнично оживление. След това обиколих цялата зала, и щом ми правеше удоволствие, разглеждах другите маски от горе до долу. Изобщо, бях на голяма почит.

Накрая се приближих до една хубава арлекина, като ѝ предложих несръчно ръка да танцувам с нея менует. Всички се разсмяха и ни направиха място. Моята партньорка танцуваше отлично за характера на своята роля, а аз също тъй добре за характера на моята, та разсмях цялото общество. След менуета танцувах с най-голямата живост дванадесет форлани. Съвсем изморен, аз седнах и се престорих, че спя. Щом те ме чува да хъркам, всички почетоха съня на Пиеро. Танцуваше се един контратанц, който продължи един час и в който предпочетох да не взема участие. Но едва бе свършил танца, при мен дойде един арлекин и започна с присъщата за облеклото му безсрамност да обработва задницата ми със здрави удари на тояжката си. Плоската тояжка е оръжието на арлекина. Понеже като Пиеро нямах оръжие, аз го хванах за колана и тичайки го носех из цялата зала, докато той продължаваше да ме налага с тояжката си. На помощ му дойде и неговата арлекина, вежливото момиче, с което бях танцувал и започна също да ме удря. Пуснах го, отнех му тояжката, метнах първо неговата арлекина на рамото си и го подгоних с удвоени удари пред себе си — при силния смях на зрителите и при виковете на арлекината, която се опасяваше, че мога да падна. Тя имаше право. Защото внезапно един глупав пулцинел се приближи отзад и постави крак, тъй че трябваше да падна. Всички го освиркаха. Аз скочих и понеже се бях ядосал, започнах с безсрамника истински ръкопашен бой. Той беше голям колкото мен, но не умееше да се ползува от силите си. Тръшнах го на

пода и тъй силно го разтърсих, че той изгуби изкуствения си корем и гърбицата си. При високия смях на обществото и при ръкоплясканията на всички калугерки, които никога не бяха виждали такова представление, аз използвах един благоприятен момент, промъкнах се през тълпата и изчезнах.

Бях съвсем изтощен, а времето студено, скочих в една гондола, но слязох при Ридото, за да не настина. До отиването си в казиното в Мурано имах още два часа и едва можех да дочакам да се насладя на изненадата на моята хубава калугерка, когато щеше да види пред себе си господин Пиеро. Прекарах двата часа, като играх на всички малки банки, спечелих, загубих и извърших хиляди безчинства, понеже бях сигурен, че никой не ме позна.

Най-после удари два часа и това ми напомни, че Амур и Комус ме викаха за нови наслади. С джобове, пълни със злато и сребро напуснах Ридото и забързах към Мурано, влязох в светинята и видях моята богиня облегната на камината. Беше в монашеско облекло. За да я изненадам, пристъпвам тихо на пръсти. Поглеждам я — и се спирам като вкаменен. Калугерката, която виждам пред себе си не е М.М.

Това е Ч.Ч. в монашеско облекло. Още по-силно изненадана от мен, тя не продумва, даже не въздъхва, нито прави някакво движение. Хвърлих се в едно кресло, за да спечеля време и да мога да се свързва от изненадата си.

„Тази шега по всяка вероятност устройва М.М., си помислих. Но как е открила, че аз съм любовникът на Ч.Ч.? Дали последната е издала в разговор тайната? Но ако ме е издала как има смелост да се яви пред очите ми! М.М. ме обича, как е могла да се лиши от удоволствието да ме види тук и е оставила да бъде замествана от нейната съперница? Не мога да считам това като услуга към мен, тъй като до такава степен услужливост не бива.“

Самолюбието ми се мъчи да намери доводи да отрече възможността за презрение, но напразно. Изпаднах в мрачно отчаяние, считах се подигран, измамен, презрян и така прекарах половин час в недружелюбно мълчание. Не погледнах Ч.Ч., която в своето смущение, тъй като не знаеше пред кого се намира, не продумваше нито дума и едва смееше да диша, защото в мен тя можеше да познае само Пиеро, който бе видяла на бала.

Бях влюбен в М.М. и само заради нея бях отишъл в казиното. Затова не бях в настроение да се задоволя със заместничката, макар че съвсем не презирах Ч.Ч., която ценях най-малко толкова колкото М.М. Обичах я, обожавах я, но в този момент не исках нея, и то затова, защото нейното присъствие ми беше създавало впечатлението за някаква мистификация. Струваше ми се, че щях да извърша престъпление към себе си, ако се оставя да дам доказателства за моята любов на Ч.Ч., казах си, че честта ми забранява да се съглася с подобна измама. Освен това, макар и ненапълно съзнателно, ми беше приятно да мога да упрекна М.М. в равнодушие, което е чуждо на истинската любов и аз исках да се държа по начин, че тя никога да не може да приеме, че със своята шега ми е доставила някакво удоволствие. Най-последно, вярвах, че М.М. е в кабинета, а може би е и със своя любовник.

Трябваше да взема някакво решение, тъй като не можех да седя цялата нощ в костюма на Пиеро, без да продумам. Първо мислех да си отида, още повече, че нито Ч.Ч., нито приятелката ѝ можеха да бъдат съвсем сигурни, че Пиеро и аз бяхме едно и също лице, но веднага отхвърлих тази мисъл с отвращение, тъй като помислих за смъртната болка, която би изпитала Ч.Ч., ако узнае, че аз съм бил Пиеро. Помислих, че тя може би предполагаше това и се вживявах в мъчителното чувство, което тази мисъл би ѝ причинило.

Бях я прелъстил, бях ѝ дал правото да ме нарича неин съпруг. Тези разсъждения ми разкъсаха сърцето.

Ако М.М. е в тайния кабинет, мислех в себе си, тя ще се покаже сама, щом дойде време. И аз свалих джобната си кърпичка, която прикрепяше памука и показах лицето си. Моята прелестна Ч.Ч. въздъхна и каза:

— Олекна ми! Това си наистина ти, моето сърце ми казваше. Ти изглеждаш изненадан, когато ме видя, приятелю. Та не знаеше ли, че ще те чакам тук?

— Съвсем не. Не знаех абсолютно нищо.

— Ако се сърдиш за това, то съм в отчаяние. Но аз нямам никаква вина.

— Обожаема приятелко, ела в обятията ми и никога ме вярвай, че мога да ти се сърдя! Аз съм възхитен, че те виждам, ти си винаги моята любима съпруга. Но моля те, освободи душата ми от една

ужасна неизвестност! Ти не можеш да бъдеш тук, без да си отгатнала моята тайна!

— Ах! Никога не бих била в състояние да направя това, даже и да трябваше да умра!

— Та как можеш да бъдеш тук? Как е успяла твоята добра приятелка да открие всичко? Никой, освен теб не може да й каже, че аз съм твоят съпруг. Може би Лаура...

— Не, Лаура е вярна, мили приятелю. Но аз нямам никакво понятие...

— Но как си се оставила да бъдеш убедена да дойдеш тук чрез подобно маскарадно шествие? Ти напуснах манастира — за тази важна тайна не си ми казала досега нищо.

— Можеш ли да повярваш, че не бих те уведомила, ако съм излизала преди това даже и един-единствен път? Преди два часа напуснах манастира за първи път и това стана по най-простия и най-естествения начин.

— Разкажи ми всичко, мила приятелко, моето любопитство ме изгаря.

— Това любопитство ме радва и аз ще ти доверя всичко. Ти знаеш как се обичаме с М.М. От всичко, което съм ти писала, трябва да знаеш, че нашите отношения не могат да бъдат по-нежни. Преди два дни моята мила приятелка помоли игуменката и леля ми да ми позволят да спя в нейната стая, понеже сестра прислужницата й била силно настинала и била отправена в залата за болни, за да се накашля там до насита. Позволението й бе дадено и ти можеш да си представиш нашата радост, когато можехме за първи път да спим заедно в едно легло. Днес моята любима М.М. напусна с мен празничната бъркотия веднага след твоето излизане от стаята за разговори, където ти се смяхме от сърце, без ни най-малко да допускаме, че очарователният Пиеро бил нашият любим приятел. Щом останахме сами, тя ми каза, че би желала да й направя една услуга, от която зависело щастието й. Както можеш да си помисляш, отговорих й, че трябва само да говори. Тя отвори един шкаф и за голяма моя изненада ми извади дрехите, в които ме виждаш тук. Тя се смееше, а така също се смеех и аз, без да зная какво означава цялата шега. След като ме видя облечена напълно като калугерка, тя ми каза, че ще ми повери една голяма тайна и това прави без всякакъв страх. Нека ти кажа, мила приятелко, продължи тя,

че днес исках да напусна манастира и да се върна едва утре сутринта, но сега е решено да изляза не аз, а ти няма от какво да се опасяваш и не ти са нужни никакви наставления, защото съм сигурна, че няма да изпаднеш в затруднение. След един час тук ще дойде една сестра прислужница, аз ще ѝ кажа тайно две думи и тя ще те покани да я придружиш. Ти ще излезеш с нея до задната врата, през градината до задния бряг. Там ще се качиш в една гондола и ще кажеш на гондолиера само две думи: в казино 5. След пет минути ще бъдеш там, слизаш, и достигаш до едно малко жилище, където ще намериш приятен огън. Ще бъдеш там сама и ще чакаш.

— Кого? — попитах я аз.

— Сега няма да узнаеш повече. Но бъди сигурна, че няма да ти се случи нищо лошо: довери се на думата ми. Там ще вечеряш, а също можеш да спиш, ако ти е приятно. Никой няма да те безпокои. Сега не ме питай, тъй като не мога да ти кажа нищо повече.

Това е, драги приятелю, чистата истина. Кажи ми сега: какво можех да правя след тези нейни думи? Обещах ѝ да направя всичко, каквото тя пожелае. Не ме оскърявай с недоверие! Моята уста може да говори само истината! Засмях се аз и се приготвих за едно приятно приключение. Щом дойде сестрата прислужница, аз излязох веднага с нея и тъй дойдох тук. След като скучах три четвърти час, видях Пиеро. Повярвай ми, в момента, когато те видях, моето сърце ми подсказа, че това си си, веднага бях като ударена от гръм, когато те видях да се отдръпваш уплашен. Понеже забелязах ясно, че не очакваше да ме намериш. Твоето мрачно мълчание ме уплаши и аз не се решавах да го наруша, още повече че въпреки гласа на моето сърце, може би се лъжех. Под маската на Пиеро може би се криеше някой друг и, естествено, друг мъж на това място можех да погледна само с отвращение. Помисли си, че от осем месеца насам съм откъсната насила от щастието да те прегърна! А сега, понеже трябва да си убеден в моята невинност, нека те поздравя, че познаваш това казино. Ти си щастлив и се радвам за това. Освен мен, тя е единствената жена, която е достойна за твоята нежност. Тя е единствената, с която мога да дележаш твоята нежност. Аз съжалявах. Сега не съжалявам вече и твое щастие ме прави щастлива. Прегърни ме!

Аз бих бил много благодарен, бих се показал даже варварин, ако не я притиснех с най-задушевна нежност до сърцето си. Защото

този ангел на добротата и красотата ми бе доведен само чрез най-сърдечно приятелство.

След като я уверих многократно, че не се съмнявам ни най-малко в нейната невинност, казах ѝ, че намирам поведението на приятелката ѝ твърде двусмислено и едва ли бих могъл да го изтълкувам в благоприятен смисъл. Независимо от радостта, която ми причини нейното виждане, приятелката ѝ ми е изиграла лоша шега, която съвсем не може да ми хареса, тъй като чувствавам ясно обидата, която е вложена в нея.

— Не съм на твоето мнение — отговори Ч.Ч. — Моята мила М.М. трябва да е открила по някакъв начин — как, това не ми е известно, — че преди запознанството си с нея, ти си бил мой любовник. Тя е имала основание да вярва, че ти все още ме обичаш и е помислила — понеже познавам душата ѝ, — че не би могла да ни даде по-голямо доказателство за своята любов, като, без да ни предупреди, ни даде възможност да имаме точно това, което двама любещи се най-силно желаят. Тя е искала да ни направи щастливи, и аз не мога да ѝ се сърдя за това.

— Ти имаш право да мислиш така, мила приятелко, но аз се намирам в съвсем различно положение от твоето. Ти нямаш друг възлюбен и не можеш да имаш, но аз съм свободен и понеже не можех да те виждам, не бях в състояние да устоя срещу прелестите на М.М. Аз съм влюбен безгранично в нея, тя знае това, и каквато е умна, тя е могла да направи това, което е направила, само за да ми покаже своето презрение. Трябва да ти призная, че това ме огорчава много силно. Ако тя ме обичаше, както я обичам аз, то не би ѝ дошло никога на ум да ми оказва тази оскърбителна учтивост и да те изпраща тук като нейна заместница.

— Аз не мисля като теб, мили приятелю. Нейната душа е толкова възвишена, колкото е благородно сърцето ѝ. Както аз не гледам с лошо око, че вие двама се обичате и се наслаждавате, също и тя не гледа лошо, че ние се обичаме, напротив, тя е във възторг да може да ни докаже, че се радва за това. Без съмнение тя е поискала да ти покаже, че тя те обича заради самия теб, че твоите радости са и нейни радости и че тя не ревнува, ако най-добрата ѝ приятелка е нейна съперница. За да те убеди, че не бива да се сърдиш, за това, че е открила тайната ни и ме оставя да дойда тук като нейна заместничка и с това ти дава да

разбереш, че ѝ е приятно, ако разделиш сърцето си между нея и мен. Ти знаеш, че тя ме обича, и че аз съм често нейна жена или неин малък мъж, и тъй като не намираш, че с това се явявам твой съперник и доколкото ми е възможно често я ощастливявам, също така тя не желае да си внушиш, че нейната любов съдържа някаква омраза. Защото това е случаят с любовта на ревнивото сърце.

— Мила приятелко, твоето желание да ми отстъпиш мястото си, когато не знаеш, че съм щастлив, произхожда повече от твоето приятелство, отколкото от твоята любов, а сега би ми било по-приятно, ако твоето приятелство е по-силно от твоята любов, но аз имам пълно основание да бъда възмутен, че същото чувство ръководи и М.М. Аз я обичам, без да мога да се ожения за нея, разбираш ли ме, мой ангеле? За теб съм сигурен, че ще станеш моя жена, затова съм сигурен и за нашата любов, тъй като тя ще се възпламени отново щом сме заедно. С любовта на М.М. не е същото, тя няма да се възпламени отново. Не е ли унижително за мен, че съм могъл да ѝ вдъхна само едно повърхностно чувство? Ти, естествено, трябва да я обожаваш. Тя те е посветила във всичките си мистерии и ти ѝ дължиш вечно приятелство и благодарност.

Бе вече полунощ и ние все още губехме времето си в подобни разговори, когато грижливата икономка дойде и по свой почин ни донесе отлична вечеря. Не се докоснах до нищо, беше ми тъжно на сърцето. Моята малка жена обаче яде с добър апетит. Трябваше неволно да се засмея, когато видях на масата белтъчна салата, а Ч.Ч. намери забавно, че са отстранени жълтъците. В своята невинност, тя не подозираше нищо за намерението на приятелката си, която беше наредила състава на вечерята. Докато тя ядеше, я разглеждах внимателно и не можех да не призная, че беше станала по-хубава и по-зряла. Ч.Ч. беше една съвършена красота и въпреки това, останах студен. Аз съм бил винаги на мнение, че не е никаква заслуга да се остане верен, когато човек обича истински.

Два часа преди зазоряване ние седнахме отново пред камината. Ч.Ч. видя, че бях тъжен и се отнесе с нежно съчувствие към моето състояние. Тя не си позволи никаква задявка и всяка нейна постъпка беше въздържана и прилична. Думите ѝ бяха нежни и съчувствени и в тях не се чувствуваше ни най-малък укор, какъвто, поради моята студенина, вероятно заслужавах.

Накрая на нашия дълъг разговор тя ме попита какво да каже на приятелката си, когато се завърне в манастира.

— Моята мила М.М. очаква да ме види радостна и изпълнена с благодарност за ценния подарък, който тя мислене, че ми прави тази нощ, но какво желаеш да ѝ кажа?

— Цялата истина. Преди всичко, не скривай нито дума от нашия разговор, доколкото твоята памет го е запазила и особено кажи ѝ, че ме е направила за дълго време нещастен.

— Не, с това ще ѝ причиня голяма скръб, тъй като тя те обича нежно, тя обожава медальона, в който се намира твоя портрет. Напротив, ще направя всичко, за да премахна огорчението и последното няма да трае дълго, тъй като моята приятелка няма никаква вина и ти се чувствуваш оскърбен без основание. Ще изпратя писмото си чрез Лаура, ако не предпочетеш да го вземеш сам от нея.

— Твоите писма ще ми бъдат винаги скъпи, но ти ще видиш, че М.М. няма да се съгласи на едно оправдание. Тя ще ти повярва всичко, с изключение само на едно!

— И аз вярвам същото. Ти мислиш, че тя няма да повярва, че сме били толкова твърди да прекараме заедно цяла нощ тъй невинно, като брат и сестра. Ако тя те познава тъй добре, както аз, то това ще ѝ се стори невъзможно.

— В такъв случай, кажи ѝ, ако искаш, точно обратното.

— Само това не допускай! Не обичам лъжата и сигурно няма никога да кажа подобна лъжа! Това съвсем не би ми подходило. Аз не те обичам по-малко, о, мой приятелю, макар че тази нощ ти не пожела да ми дадеш нито веднъж доказателство за твоята любов.

— Повярвай ми, сладка приятелко, болен съм от мъка. Обичам те от цялата си душа, но те намирам в едно състояние...

— Ти плачеш, приятелю! Ти? О, моля те, смили се над мен! Аз съм в отчаяние, затова че ти казах това, но повярвай ми, нямах намерение да ти причиня мъка. Сигурна съм, че след четвърт час също и М.М. ще плаче.

Будилникът издрънка. Изгубих надежда, че М.М. ще дойде, за да се оправдае. Затова прегърнах Ч.Ч. и ѝ дадох ключа от казиното, за да го върне от мое име на М.М. След това поставих маската си и си отидох, тъй като за моята приятелка беше време да се върне в манастира.

---

[1] Ден на Тримата Царе е 6 януари, тримата царе, това са мъдреците от изток, от 8-ми век те са именувани Каспар, Мелхиор, и Балтазар и провъзгласени за царе. — Бел.ред. ↑

[2] Пароли (итал.) при игра за карти трикратно спечелване на първото залагане. — Б.пр. ↑

[3] Аретино е известен със своите сладострастни сонети, написани към гравюрите на Раймонд по картините на Джулио Романо, изобразяващи различните любовни пози. — Бел.ред. ↑

[4] Фигури от италианския комичен театър. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ВТОРА

В ГОЛЯМА ОПАСНОСТ СЪМ ДА СЕ УДАВЯ В ЛАГУНИТЕ. ПИСМА ОТ Ч.Ч. И М.М. СДОБРЯВАНЕ ПРИ СРЕЩА В КАЗИНОТО В МУРАНО. НАУЧАВАМ ИМЕТО НА ПРИЯТЕЛЯ НА М.М. И СЕ СЪГЛАСЯВАМ ДА ГО ПОКАНЯ НА ВЕЧЕРЯ ЗАЕДНО С ОБЩАТА НИ ЛЮБОВНИЦА В МОЕТО КАЗИНО.

Времето беше ужасно. Вятърът духаше силно и студът проникваше до мозъка на костите ми. Стигнах до брега, огледах се за някаква гондола и извиках за лодкари. Но напразно. Според венецианските полицейски закони, подобен случай не би трябвало никога да има. За всяко преминаване трябва да стоят готови най-малко две гондоли всеки два часа за публиката. Почти не се случва да не се намери даже и една гондола. Но днес това беше така. Нямах никаква лодка, никакъв лодкар. Какво да се прави? Облечен в обикновено ленено облекло, аз не можех в такова време да се разхождам цял час по брега. Ако имах ключ, вероятно бих се върнал в казиното, но сега трябваше да изтърпя наказанието, че в раздразнението си го бях върнал. Вятърът почти ме отнасяше, а не можех да вляза в някаква къща, за да се предпазя от неговата ярост.

Имах в джоба си триста филипи^[1], които бях спечелил вечерта в игра и една кесия пълна със злато.

При тези обстоятелства трябваше да се страхувам от крадците в Мурано, много опасни главорези и смели убийци, които се ползват с известна ненаказаност и злоупотребяват с нея, тъй като имат редица привилегии, дадени им от правителството, за да се набавят необходимите работници за многобройните фабрики за огледала и стъкларии на острова. За да не се изселят, правителството им гарантира венециански граждански права. Трябваше да се опасявам да срещна по пътя си няколко от тези разбойници, които най-малкото биха ме оставили гол-голеничък, защото случайно нямах в себе си даже и малкия си меч, който в моя любим град трябва да носят всички честни хора, за да защитят живота си.

В това безизходно положение, внезапно видях светлина през цепнатините на прозоречните капаци на една къщичка. Приблжих се

и похлопах боязливо на капака.

— Какво искате? — ме попита един човек, съвсем учуден, като ме видя. С няколко думи му описах положението, в което се намирах, поставих едновременно в ръката му един филипо и го помолих да ме пусне да вляза, за да се предпазя от лошото време. Моят талер действа по-силно от думите ми — с една дума, той ми отвори вратата, аз влязох и го помолих, обещавайки му още един филипо, да ми намери гондола, която да ме откара във Венеция. Отправяйки благодарност към добрия бог, той бързо се облече и се отдалечи, като ме увери, че ще ми докара веднага една гондола. Останах сам в една мизерна стая, в която цялата фамилия лежеше върху широко черно легло, като ме гледаше учудено в моя своеобразен костюм. След половин час добрият човек се върна и ми съобщи, че лодкарите били на брега, но искали да им се плати предварително. Казах, че съм съгласен, дадох му неговия филипо, благодарих му и тръгнах.

Когато видях двамата здрави лодкари, се качих спокойно в гондолата. Отделихме се лесно от брега, без да ни попречи вятърът. До Сан Микеле всичко вървеше добре. Но щом минахме острова, бурята ни нападна с такава ярост, че се видях в опасност за живота си, защото макар и добър плувец, не се доверявах на силите си чрез плуване или да мога да устоя срещу силата на течението. Заповядах на лодкарите да се върнем, за да се приютим на острова, но те ми отговориха, че не са страхливци и да бъда спокоен. Познавайки характера на нашите гондолиери, замълчах. Междувременно ударите от вятъра следваха един след друг, пенливите вълни се удряха и влизаха в гондолата и моите двама лодкари, въпреки своето безстрашие и сила не можеха да управляват вече лодката. Ние бяхме само на сто крачки от устието на Рио де Джезоити, когато един яростен удар от вятър преобърна предния лодкар в морето, но той се вкопчи в лодката и се качи отново без голям труд. Беше загубил лопатата и взе друга, но гондолата беше вече отвлечена доста настрана. Опасността беше голяма и няха никакво желание да вечеряем при Нептун. Изсипах една шепа филипи върху пода на лодката и заповядах на лодкарите да хвърлят във водата покрива на гондолата. Звънът на среброто, както и заплашващата опасност действаха и те изпълниха веднага моята заповед. Вятърът обхващаше сега само малка площ за нападение и моите лодкари доказаха на бог Еол, че са по-силни от него, защото за по-

малко от пет минути ние навлязохме в Рио де Мендиканти и слязох пред палата Брагадино. Легнах и се завих добре, за да възстановя отново естествената си топлина. Но напразно копнеех за сладкия сън, който скоро би възстановил силите ми.

Пет или шест часа по-късно при мен дойдоха господин де Брагадино и двамата му неразделни приятели и ме намериха в трескаво бълнуване. Въпреки това моят достоен покровител трябваше да се смее, когато видя върху канапето костюма на Пиеро. Поздравиха ме, че съм се избавил тъй умело от опасното положение и след това ме оставиха на спокойствие. Вечерта се изпотих толкова силно, че трябваше да се смени даже бельото на леглото, на следния ден изпотяването се повтори и аз бълнувах, на третия ден треската престана, но всичките ми членове бяха като парализирани и чувствувах ужасни болки в слабините, но си наложих търпение, тъй като чувствувах, че облекчение можеше да ми даде само строга диета. В сряда при мен дойде вярната пратеница Лаура. Казах ѝ, че не мога нито да чета, нито да пиша и я помолих да дойде пак на следващия ден. Тя постави писмата, които носеше за мен, върху една масичка до леглото ми и си отиде, след като я осведомих подробно, за да може да разкаже на Ч.Ч. за състоянието ми.

Тъй като вечерта се чувствувах малко по-добре, заповядах на прислужника си да ме заключи и отворих писмото на Ч.Ч. Първото, което видях, и то с голямо удоволствие, беше ключът от казиното, който тя ми изпращаше обратно. Вече съжалявах, че бях го върнал и имах някакво предчувствие, че може би не съм прав.

Видът на ключа ми подействува като същински балсам. Второто, което ми беше не по-малко приятно от връщането на скъпоценния ключ, беше едно писмо от М.М., което жадно прочетох. То гласеше:

„Подробностите, които прочетохте или ще прочетете в писмото на моята приятелка, ще ви накарат, надявам се да простите и забравите грешката, която извърших. Извърших я наистина съвсем невинно, тъй като се надявах да ви доставя най-голямата радост. Видях и чух всичко и вие не бихте си отишъл и не бихте оставил ключа, ако за нещастие не бях заспала един час преди вашето

отпътуваме. Вземете обратно ключа и се върнете утре вечер в казиното; тъй като слава богу, сте се спасил от бурята. Може би вашата любов ви дава основание да се оплаквате, но тя не ви дава право да измъчвате една жена, която сигурно не ви е засвидетелствувала незачитане.“

След това прочетох писмото на Ч.Ч., което предавам тук, тъй като то ми се стори много интересно:

„Аз те моля, мили съпруге, да не ми връщаш този ключ — ти би трябвало да си станал най-жестокият от всички хора, за да намериш удоволствие в това да измъчваш две жени, които те обичат най-пламенно, и то само заради теб самия. Познавам твоето сърце и затова се осмелявам да мисля, че утре вечер ще отидем в казиното, за да се сдобриш с М.М., която тази вечер не може да дойде. Ти ще видиш, мили приятелю, че не си прав и че моята обична приятелка съвсем не те подценява, а напротив, само теб единствен в света обича. Между другото, съобщавам ти нещо, което ти още не знаеш и ще чуеш сигурно с голям интерес. Непосредствено след като ти си бе отишъл, мислех за отвратителното време, което ме изпълни с голям страх за теб. В този момент, когато исках да се върна в манастира, видях за моя голяма изненада пред себе си моята мила М.М. От едно скривалище тя беше чула всяка дума, казана от теб. Няколко пъти била в изкушение да се покаже, но винаги била възпирана от страха, че би могла да се яви в неподходящо време и чрез това да попречи на едно сдобряване, което според нея се разбира от само себе си между двама души, които действително се обичат. За нещастие, преди да си тръгнеш, сънят я надвил и тя се събудила едва от шума на будилника, когато беше вече късно, за да те задържи, тъй като ти избяга така бързо, като че ли искаше да избегнеш някаква голяма опасност. Щом я видях, ѝ дадох ключа, който не познавах, и моята приятелка дълбоко въздъхна и обеща да ми разкаже всичко,

щом си отидем вкъщи. Върнахме се в ужасното време, но треперехме само за теб, за нас самите едва мислехме. Пристигнах в манастира, облякох веднага моите обикновени дрехи, а М.М. си легна. Седнах до нейната възглавница и тя ми разказа следното:

«Когато лелята те повика и ти ми остави пръстена, аз го разгледах внимателно, докато най-после ми направи впечатление малката точка. Предположих, че последната може би крие пружина и взех една игла. Капачето отскочи и не мога да ти опиша колко силно се зарадвах, когато видях, че ние обичаме един и същ мъж, и колко много се наскърбих, когато помислих, че съм нарушила твоите права. Не бях очарована от моето откритие и реших веднага да го използвам, като ти създам удоволствието да вечеряш с него. Затворих отново капачето на пръстена и ти го върнах, като се престорих, че не съм открила нищо. В този момент мислех, че съм най-щастливата от всички жени. Познавах твоето сърце, знаех, че ти е известно любовта на твоя любим към мен, тъй като ти показах неговия портрет съвсем невинно, видях с възхищение, че ти не беше ревнива към мен. Затова сама бих се презирала, ако бях изпитала по-различни чувства от тези, които ти изпитваше, още повече, че твоите права върху него бяха съвсем други. Отгатнах лесно причината да криеш винаги името му от мен — това можеше да се дължи само на неговата заповед и в твоята дискретност се възхищавах от благородството на твоите чувства и от добрината на твоето сърце. Казах си, че твоят възлюбен сигурно се страхува да не ни загуби и двете. Не мога да ти опиша каква мъка ми причини мисълта, че ти си видяла неговия портрет в мен и въпреки това съвсем не измени държанието си, макар че не можеше да се съмняваш, че неговата любов не принадлежеше само на теб. Имах само една мисъл: исках да докажа на двама ви, че М.М. е достойна за вашата нежност, за вашето приятелство и за вашето уважение. С неописуемо задоволство аз си представих как ние тримата бихме могли да бъдем сто пъти щастливи, защото да се

държи в тайна нещо от любимото същество е непоносима мъка. Изпратих те на мое място и това ми изглеждаше като едно великолепно дело. Ти ми позволи да те облека като калугерка с една готовност, която отговаряше на безграничното ти доверие в мен, отиде в моето казино, без да знаеш къде отиваш. Едва бе слезла, когато гондолата се върна и аз се отправих към едно скривалище, което нашият приятел познава, и откъдето, без да бъда виждана, можех да наблюдавам всички ваши движения и да слушам всички ваши думи.

Пристигнах в казиното четвърт час след теб. Невъзможно ми е да ти опиша колко бях изненадана и възхитена, когато видях да влиза великолепният Пиеро, на когото се смеехме тъй сърдечно в стаята за посещения и когото трябваше инстинктивно да познаем. Но с неговото първо виждане се изчерпи и цялото удоволствие, което имах. В момента, когато видях действието, което оказва върху него измаменото очакване, появи се страх, учудване и безпокойство и аз се почувствувах нещастна. Нашият възлюбен прие работата другояче. Отчаян, той избяга, той ме обича още, но мисли за мен само защото иска да ме забрави. Това, предполагам, ще му се отдаде със сигурност. Връщането на ключа за мен е вече едно указание, че той няма да дойде повече в казиното. О, нещастна нощ. Та аз исках само да направя трима души щастливи. Как е възможно да стане така, че постигнах точно обратното? Ще умра, ако ти не успееш да го вразумиш, защото, чувствавам, че без него не мога да живея. Сигурно имаш възможност да му пишеш, ти го познаваш, знаеш името му, моля те, върни му ключа и му пиши, като го склониш да дойде утре или вдругиден в казиното поне да говори още веднъж с мен, надявам се да го убедя в моята любов и в моята невинност. Днес си почини, мила приятелко, но утре му опиши цялата истина. Съжали се над твоята бедна приятелка и ѝ прости, че тя обича твоя любим. Аз ще му пиша само две страници, които да приложиш към твоето писмо. Аз съм виновна, за да не те обича повече, ти трябва

да ме мразиш, а въпреки това си добра и още ме обичаш, умолявам те! Видях неговите сълзи, видях как силно обича неговата душа, сега го познавам! Не знаех, че има хора, които толкова обичат! Прекарах отвратителна нощ. Не мисли, драга приятелко, че ти се сърдя за това, че му довери нашите нежни любовни отношения, това съвсем не ми е неприятно и спрямо него това не е никаква непредпазливост, тъй като неговият ум е толкова свободен, колкото е добро и неговото сърце.»

Сълзи задушиха нейния глас, опитах се да я утеша и ѝ обещах от сърце да пиша. Тя не можа да заспи през целия ден, но аз спях дълбоко четири часа.

Когато стигнахме, намерихме целия манастир изпълнен с лоши новини, които ни засегнаха по-отблизо, отколкото можеше да се предполага. Разказваше се, че един час преди разсъмване в лагуната е потънала една рибарска лодка, две гондоли се били обърнали и пътниците се удавили. Представи си нашия страх! Не се осмелявахме нищо да запитаме, но часът съвпаднаше с времето, когато ти ме напусна и ние мислехме най-лоши неща. Върнахме се в нашата килия и М.М. падна в безсъзнание. Аз имах повече смелост от нея и ѝ казах, че си добър плувец. Но всичките ми думи не я успокоиха и треперейки от треска, тя трябваше да легне. В такова тъжно състояние се намирахме, когато моята леля, която е изобщо много весела, влезе при нас, смеейки се и ни разказа, че същият Пиеро, който толкова ни бе разсмял щял без малко да се удави при бурята. Ах, бедният Пиеро! — казах аз, о, разправете ни подробно мила лельо! Радвам се истински, че се е отървал. Кой е той? Знае ли се? — О, да, отговори тя, знае се всичко, тъй като нашите собствени гондолиери са го отвели до вкъщи. Единият от тях току-що бе тук и разказа, че в нощта на бала Пиеро бил у Бриати и когато поискал да се завърне във Венеция, не намерил на определеното място никаква гондола. Нашите гондолиери се съгласили да го превозят за една цехина. Предният гондолиер бил тласнат от вятъра в морето, доблестният

Пиеро хвърлил върху килима на гондолата една шепа талери и запратил покрива във водата. С това опасността от вятъра се намалила и те достигнали по аросешкия канал благополучно до Венеция. Щастливите лодкари си поделили тази сутрин тридесет филипи, които намерили в гондолата, а също имали и щастието да намерят и извадят отново покрива на гондолата. Пиеро има да си спомня за Мурано и за бала у Бриати! Лодкарят каза, че той бил синът на господин де Брагадино, брат на прокуратора, те го докарали полумъртъв от страх и студ до палата, бил облечен само със своя ленен костюм и нямал със себе си наметка.

Когато леля ми си отиде, се гледахме известно време, без да продумахме, но чувствувахме, че това съобщение ни възвърна живота. Смеейки се, М.М. ме попита дали си действително син на господин де Брагадино? Това не е изключено, отговорих аз, но името му не дава основание да се заключи, че той е незаконороден син на господин сенатора, а още по-малко, че е негов законороден син, защото господин де Брагадино не е бил никога женен. Бих съжалявала, каза М.М. ако беше негов син. Тогава счетох, че не е възможно повече да не ѝ кажа истинското ти име и да не ѝ разкажа какви постъпки е направил господин Де Брагадино пред моя баща, за да получи ръката ми за теб и че по тази причина именно съм изпратена в манастира. Тъй че, многообични ми, твоята малка женичка няма вече никакви тайни от М.М. и се надявам, че ти няма да ме упрекнеш в недостатъчно дискретност, защото по-добре е нашата мила приятелка да знае цялата истина, отколкото някаква, смесица от истина и лъжа. Както можеш да си помислиш, намерихме за много забавно, че всички мислят, че през нощта на бала си бил в палацо Бриати. Щом хората не знаят нещо, те си измислят и често вероятното заема мястото на действителното, а понякога това е твърде удобно. Истината е обаче, че това съобщение дойде като балсам за приятелката ни и сега тя е съвсем добре. Прекара добре нощта, а надеждата да те види в казиното ѝ възвърна

цялата красота. Тя прочете това писмо три или четири пъти, като бурно ме целуваше. Едва ще дочакам отговора, който ще й пишеш. Пратеницата ще чака за него. Може би ще те видя още веднъж в казиното и се надявам, че тогава ще бъдеш в по-добро настроение.“

Съвсем не бяха нужни толкова думи, за да ме вразумят. Когато привърших четенето на писмото, вече обожавах Ч.Ч., обожавах пламенно и М.М. Но, уви, бях схванат в кръста, макар че нямах треска. Тъй като бях сигурен, че на следващата сутрин Лаура пак ще дойде, реших да пиша и на двете. Писах наистина малко, но достатъчно, за да се убедят, че в моя беден мозък господства отново разумът. На Ч.Ч. писах, че е направила добре, като е съобщила името ми на приятелката си, още повече че не ходя вече на литургия при тях, така че няма причина да крия името си по-дълго. Освен това ѝ писах да бъде сигурна, че съзнавам цялата си несправедливост и ще дам на М.М. най-красноречиви доказателства за това веднага щом бъда в състояние да посетя казиното ѝ. А на моята достойна за обожаване калугерка написах следното писмо:

„Аз оставих, прелестна приятелко, ключа от твоето казино на Ч.Ч., за да ти го предаде. Сторих това, защото помислих, че съм подигран, че обожаваното от мен същество ми е показало презрението си. В плен на това заблуждение, се считах за недостоеен да се явя отново пред очите ти и тръпнех от ужас, въпреки цялата ми любов. Така ми подействува една постъпка, която би ми изглеждала достойна за възхищение, ако моята суетност не бе заслепила очите ми или по-скоро не беше замъглила напълно разума ми. Моят дух би трябвало да бъде на висотата на твоя, обожавана приятелко, а опитът ме убеди, че това не е така. Ти ме превъзхождаш във всичко — само не в страст, и в това ще те убедя при нашата първа среща, когато ще моля коленопреклонно за твоята великодушна прошка. Вярвай ми, очарователна женичке, ако желая тъй силно да оздравея, то е, за да ти докажа чрез удвоена любов

как се срамувам за своята несправедливост. Единствено болките в кръста ми попречиха да отговоря още вчера на твоето писъмце, да ти изкажа моето съжаление и да ти се закълна в моята любов, чиято жар е удвоена от твоето тъй зле възнаградено от мен великодушие. Повярвай ми, че сред яростта на вълните, в момента на застрашаващата смърт, мислите ми бяха отправени само към теб и аз не съжалявам за нищо друго, освен че съм те огорчил. Но в нещастията, което ме заплаши, аз съзрях, обожаема моя, само едно справедливо наказание за моята несправедливост. Ако не бях оставил да ти се предаде по такъв оскърбителен начин ключа от казиното, то безспорно, бих се върнал и тогава нямаше да изтърпя наказанието за моето прегрешение и болката, която трябваше да понеса като възмездие за моята вина. Безкрайно съм ти благодарен, че ме върна към мен самия, бъди сигурна, че за в бъдеще нищо няма да е в състояние да ме накара да се усъмня в твоята нежност. Но какво ще кажеш, обожаема приятелко, за поведението на Ч.Ч.? Не е ли тя ангел в човешки образ, който само в теб има подобие? Ти обичаш и двамата ни и ни обичаш с еднаква любов. Само аз съм слаб и несъвършен и вие ме карате да се червя от срам. И все пак, чувствавам, че за нея, както и за теб, бих дал без колебание живота си. Измъчва ме силно любопитство, което не смея да поверя на писмото си, но което ти ще трябва да удовлетвориш, когато ще имам щастията да те видя. Ще се радвам, ако след осем дни бъда в състояние да дойда в казиното, което този път ще бъде за нас изкупителен храм. Ще те уведомя два дни преди това. До това време бъди добра да мислиш малко за мен и да не се съмняваш никога в моята нежна любов. Сбогом!“

Когато на следната сутрин Лаура дойде при мен, вече седях в леглото и започвах да оздравявам. Помолих я да каже устно на Ч.Ч., че съм по-добре, след това ѝ дадох написаното от мен писмо и получих друго от моята малка жена, в което беше приложено и писмо от М.М.

Тези две писма не съдържат нищо друго, освен клетви, изрази на загриженост за здравето ми и горещи пожелания за по-скорошно оздравяване.

След шест дни бях отново здрав, отидох в казиното в Мурано и икономката ми предаде едно писмо от М.М. Пишеше ми, че умира от нетърпение да знае, че съм здрав и отново в притежание на нейното казино, което трябва да считам винаги като моя собственост.

„Моля, съобщи ми кога мислиш, че ще можеш да се видим, все едно дали в Мурано или във Венеция, това ти ще определиш. Бъди уверен също, че в Мурано няма да имаме милостиво опрощение.“

Отговорих ѝ, че ще се видим на по-следващия ден, и то в казиното, откъдето пиша, защото на същото място, където съм я оскърбил, трябва да получа нейното милостиво опрощение.

Изгарях от желание да я видя, тъй като се срамувах, че съм бил несправедлив към нея и исках да се сдобрим колкото се може по-скоро. Когато обмислих спокойно случая и анализирах характера ѝ, видях ясно, че постъпката ѝ не беше проява на незначитане, а напротив, едно изтънчено доказателство на любов, която се отнасяше само до мен. След като бе открила, че аз бях любовникът на нейната млада приятелка, тя не можеше вече да допуска, че обичам само нея. Както нейната любов към мен не ѝ пречеше да бъде любезна към посланика, тя е приела, че също и аз мога да бъда любезен към Ч.Ч. Тя не мислеше за различните проявления на двата пола и за привилегиите, с които жените се ползват.

Днес, когато косите ми са побелели от годините, и е изгаснал огънят на чувствата, моята вече спокойна фантазия ме кара да мисля другояче. Аз чувствавам, че моята хубава калугерка е престъпвала срама и скромността, които са най-хубавата украса на красивата половина на човешкия род. Но ако тази наистина единствена или най-малко рядка жена имаше този порок, който тогава за мен бе добродетел, то тя бе чиста от онази отрова, която се нарича ревност — една пагубна страст, която разяжда обременения с нея нещастник, а

повлича в нещастieto също и онзи, който я предизвиква и върху когото тя се излива.

Два дни след това, на 4 февруари 1754 година, имах щастието да бъде отново сам с моя ангел. Тя беше в своето монашеско облекло. Понеже и двамата се чувствувахме виновни, неволно паднахме едновременно един пред друг на колене. И двамата бяхме прегрешили пред бога Амур — тя като го третираше като дете, аз, като го обожавах като янсенист^[2].

Но на какъв език можехме да изразим извиненията, които трябваше да си кажем? Можехме ли да ги поискаме и да ги дадем? Целувката — този безмълвен и все пак толкова изразителен език, това нежно и сладостно докосване, което ни разтърсва трепетно и което изказва едновременно чувствата на сърцето и мислите на духа! Този език беше единственият, с който ние си послужихме и, о, колко скоро се разбрахме!

Нетърпеливи да докажем искреността на нашето разкаяние и да изгасим изгарящия ни огън, ние се изправихме и в най-висшия момент на нашето нежно вълнение, без да се отделим от обятията си, се отпуснахме върху близката софа. Там ние лежахме, докато се чуха две дълги въздишки, които ние не бихме задържали, дори ако знаехме, че са последни.

Тъй се извърши щастливото помирение. Спокойствието, с което съзнанието за задоволство изпълни душата ни, беше тъй да се каже удвоило щастието ни, и ние се засмяхме високо, когато забелязахме, че аз бях още с наметка и маска. След като се насмяхме до насита, се демаскирах и я попитах дали наистина на нашето помирение не е присъствувал свидетел.

Тя взе един свещник, хвана ръката ми и ме заведе в стаята пред голям шкаф, в който предполагах и по-рано, че се крие тайната. Когато го отвори, отмести една дъска настрана. Видях пред нас врата и през нея влязохме в хубав кабинет, снабден с всичко необходимо за някой, който би искал да прекара няколко часа в него. Над софата се намираше една подвижна дъска. М.М. я отмести настрана и през двадесет дупки, поставени близо една до друга, аз обхванах с погледа си всички части на стаята и се убедих, че любопитният приятел на моята хубавица е могъл да наблюдава съвсем удобно шестте действия

на представлението, което природата и любовта му бяха подготвили. И мисля, че не е бил недоволен от артистите.

— А сега — каза М.М. — искам да задоволя любопитството ти, което ти от предпазливост не си доверил в писмото си.

— Но ти не можеш да знаеш.

— Мълчи, любимо сърце, любовта не би била божествена, ако не можеше да отгатва, тя знае всичко! Не е ли вярно, че искаш да знаеш дали в съдбоносната нощ, която ми струва толкова сълзи, при мен не е бил мойт приятел?

— Съвсем вярно.

— Е, да. Той беше там и за това ти не бива да се сърдиш, тъй като сега той е във възторг от теб. Той е възхитен от твоя характер, от твоята любов, от твоите чувства и от твоята справедливост. Той не можеше да се начуди на верността ти и одобрява напълно страстта, която ти ми вдъхна. На сутринта той ме утешаваше, като ме уверяваше, че е невъзможно да не се върнеш при мен, когато ти изясня чувствата си, чистотата на намеренията си и искрената си вяра.

— Но вие често трябва да сте заспивали, тъй като е невъзможно човек да прекара в тъмно осем часа, без да продума нито дума.

— Будни ни държеше най-жив интерес. От друга страна, на тъмно стояхме само когато бяха отворени дупките за гледане. По време на ядене дъската бе изместена отново напред и при пълно мълчание ние чувахме всичките ви думи. Интересът, който държеше буден моя приятел, беше даже по-голям от моя. Той ми каза, че досега не е имал никога такава възможност да изучава човешкото сърце, а сигурно, ти никога не си преживявал такава мъчителна нощ. Той те съжали. От Ч.Ч. бяхме възхитени. Просто необяснимо е как едно петнадесетгодишно момиче можа да ме защити тъй умело само с помощта на природата и истината. Тя трябва да има ангелска душа. Ако се ожениш за нея, ще имаш божествена жена. Нейната загуба ще ме направи нещастна, но твоето щастие ще ме обезщети напълно. Знаеш ли, мили приятелю, не разбирам как можа да се влюбиш в мен, след като я познаваш и не разбирам също как тя не ме презира, след като знае, че съм ѝ откраднала твоето сърце! Моята Ч.Ч. има наистина нещо възвишено в чувствата си. И знаеш ли защо тя ти е разказала за нашите невинни любовни игри? Каза ми, че за да освободи съвестта си

от упреците, които си е отправила, че с това в известен смисъл ти е изневерила.

— Мисли ли, че тя ми дължи пълна вяност, когато знае, че аз не съм ѝ верен?

— Тя е извънредно нежна и съвестна, счита се напълно твоя съпруга и не мисли, че има правото да шпионира действията ти, като е убедена, че е длъжна да ти дава сметка за всяка своя постъпка.

— Благородно момиче!

Грижливата икономка беше донесла яденето и ние седнахме на масата. М.М. забеляза, че съм отслабнал.

— От телесните страдания не се пълнее — отговорих аз, — а от душевните болки се отслабва. Но ние и двамата достатъчно страдахме, трябва да бъдем разумни и да не предизвикваме спомени, които биха могли да ни причинят болка.

— Да, скъпи приятелю, и аз мисля като теб, миговете, които човек прекарва в нещастие или страдание, са загубени за живота му. А човек удвоява съществуването си, когато притежава дарбата да увеличава удоволствието от какъвто и да е вид.

Ние се развеселихме, като си спомнихме превъзможнатите опасности, за маскарада на Пиеро, за бала у Бриати. М.М. се учудваше на поразителното действие на костюмирането, защото каза тя, Пиеро от стаята за разговори ми се стори по-висок и по-строен от теб. Ако случайно не бе взел манастирската гондола и ако не бе ти дошла странната идея да се преоблечеш като Пиеро, то не бих узнала никога кой си, защото другите калугерки не биха се заинтересували за съдбата ти. Много се зарадвах, когато чух, че не си благородник, както се опасявах, защото ако беше такъв, след време би могло да ме постигне голяма беда.

Знаех много добре от какво се опасяваше, но се престорих, че не зная и запитах:

— Не разбирам от какво можеш да се страхуваш, ако принадлежа към благородничеството.

— Мили приятелю, за това не мога да говоря с теб откровенно, ако не ми дадеш дума, че ще направиш това, за което искам да те помоля.

— Мила приятелко, какво може да ме възпре да изпълня всяко твое желание — при положение, че не засяга честта ми? Нали сега

нямаме вече никакви тайни? Говори, мое сърце! Кажи ми основанията си и разчитай на нежната ми любов, тя ти гарантира, че ще направя всичко, което може да ти достави радост.

— Е, добре. Ще дойда с моя приятел при теб в твоето казино. Той умира от желание да се запознае с теб.

— А след това? Ти ще си отидеш с него?

— Естествено, разбираш, че от благоприличие трябва да направя това.

— И твойт приятел, безсъмнено, знае вече кой съм?

— Мисля, че трябва да му кажа това, защото в противен случай, не би посмял да се надява на удоволствието да се храни с теб, и то в твоето казино.

— Сега се сещам! Предполагам, че твойт приятел е някой от чуждите посланици.

— Точно тъй.

— Но надявам се, ще ми окаже честта да премахне своето инкогнито?

— Това се разбира от само себе си. Ще те представя според всички изисквания, като при това ти съобщя неговото име и ранга му.

— Това е великолепно, любимо сърце! При такива обстоятелства би ли могла да допуснеш, че ще ти създам трудности, когато всъщност и на мен самия не би могла да доставиш по-голямо удоволствие? Определи деня и вярвай, че ще го очаквам с нетърпение.

— Бих била сигурна в съгласието ти, но съм свикнала да се съмнявам.

— Заслужавам порицанието ти.

— Но на което надявам се, ти само ще се смееш. Нашият приятел е френският посланик господин де Берни. Той ще дойде маскиран и щом свали маската си, ще те представя. Имай предвид, че ти, естествено знаеш, че той е мой любовник, но трябва да изглежда, че той не знае за нашето нежно съгласие.

— Така изисква приличието. Надявам се, ще останеш доволна от моя опит. Самата мисъл за тази вечеря ме възхищава и се надявам, че в действителност срещата ще ме възхити още повече. Ти си напълно права, мила приятелко, ако мисълта, че мога да бъда патриций, ти вдъхва страх, тъй като в такъв случай господа държавните инквизитори, които често се престарават, сигурно биха се намесили, а

аз изтръпвам при мисълта, какви ужасни последици би могло да има това. Бих се намерил в оловните килии, а ти би била опозорена. Игуменката, манастирът, господи! Да, ако ми бе поверила опасенията си, бих ти казал кой съм, това можех да направя без колебание, тъй като моята сдържаност се дължеше само на това, че може да бъде познат и Ч.Ч. ще бъде преместена от баща си в друг манастир. Но можеш ли да ми кажеш кой ден ще се състои вечерята? Наистина съм нетърпелив да узная това.

— Днес сме четвъртък, значи след четири дни.

— Значи на осми?

— Да, след втория балет ще дойдем при теб. Опиши ми всичко подробно, за да можем да намерим твоето казино, без да става нужда да питаме някого.

Седнах на писалищната маса и написах точно как може да стигне до казиното ми по суша и по вода. Щастлив от мисълта за това прелестно удоволствие, помолих любимата да си легнем. Но я предупредих, че не съм още напълно оздравял и за това първите ми почитания ще бъдат поднесени вероятно не на Амур, а на Морфей. Съобразявайки се с обстоятелствата, тя нагласи будилника за десет часа и ние легнахме върху леглото в алкова. Когато се събудихме, Амур заяви своите права и нямаше основание да се оплаква. Към полунощ заспахме сред работата си с притиснати устни. В същото положение се намерихме сутринта, когато бе дошъл моментът на раздялата. Но макар че времето беше напреднало, не можехме да се решим да си кажем сбогом, преди да принесем на Венера още една жертва.

След като моята красива калугерка си отиде, останах в казиното и спях до обяд. След това се облякох, отпътувах веднага за Венеция и първата ми работа беше да дам на готвача си подробни указания, за да бъде вечерята ми на осми достойна за моите гости.

---

[1] Вероятно това са сребърни талери на херцога Филип от Парма, един филипо е единадесет лири, а според други тълкувания, петнадесет франка. — Б.пр. ↑

[2] Корнелиус Янсан (1585–1638), холандски богослов, който в съчинението си „Августинус“ излага според личните си схващания

учението на Св. Августин за личността, свободната воля и
предопределението. — Бел.ред. [↑](#)

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА

ВЕЧЕРЯ С ФРЕНСКИЯ ПОСЛАНИК ДЕ БЕРНИ. ЕДНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ М.М., КОЕТО АЗ ПРИЕМАМ.
ПОСЛЕДИЦИ. Ч.Ч. МИ ИЗНЕВЕРЯВА, НО АЗ НЕ МОГА ДА СЕ ОПЛАЧА ОТ ТОВА.

Срещата, която уговорих с моята любима М.М. ме изпълни с най-голяма радост и като че ли трябваше да бъда щастлив. Но не бях щастлив. Откъде идваше тогава безпокойството, което ме измъчваше? Откъде идваше то? От моя погубен навик да играя. Тази страст беше дълбоко вкоренена в мен: да се живее и да се играе беше за мен едно и също, тъй като не можех да държа банка в Ридото, само залагах и загубих преди обяд и вечеря. Това ме направи нещастен. Естествено човек можеше да ме запита: та защо играеш? Ти нямаше нужда, тъй като не ти липсваше нищо и имаше толкова пари, че можеше да задоволиш всяка своя прищявка. Този въпрос би ме поставил в затруднение, ако не беше в характера ми да говоря истината. Ето, господа любопитни, ако не играех въпреки пълната сигурност, че ще загубя, макар че никой може би не е бил по-чувствителен от мен към загубите, то това се дължеше на моето скъперничество. Обичах харченето, даже прахосването, но сърцето ме болеше, когато трябваше да изразходвам пари, които не са спечелени от игра. Това е отвратителен недостатък на моя характер и не искам да го оправдавам. Както и да е, през четирите дни на очакването загубих всички пари, които бях спечелил чрез М.М.

В жадувания ден се отправих за моето казино, където в уговорения час дойдоха М.М. и нейният приятел. Щом той свали маската си, тя ми го представи по всички правила.

— Имах силно желание — каза посланикът — да подновя познанството си с вас, тъй като, както ми каза мадам, ние се познаваме от Париж.

При тези думи ме погледна изпитателно, за да си припомни срещата ни. Поясних му, че ние не сме говорили никога, тъй че едва ли е виждал достатъчно лицето ми, за да си припомни чертите ми.

— Имах честта да се храня с Ваше Превъзходителство у господин Де Мочениго, но вие бяхте зает цялото време с пруския посланик и аз нямах щастието да привлека вниманието ви нито за момент върху себе си. Тъй като след четири дни трябваше да отпътувате за Венеция, то вие бързахте и се сбогувахте почти веднага след яденето. Оттогава не съм имал повече честта да ви видя.

— Сега си спомням — извика той, — спомням си, че запитах някого дали вие не сте секретар на посолството. От днес вече няма да се забравим, тъй като мистериите са от такова естество, че те трябва да създадат едно трайно интимно отношение помежду ни.

Рядката двойка се разположи удобно и скоро седнахме на масата. Естествено прислужването поех аз. Министърът беше изтънчен гастроним, той възприе вината ми за отлични и се зарадва, когато чу, че ги набавям от граф Алгароти. Последният беше известен с това, че притежава най-добрите изби.

Моята вечеря беше вкусна, изобилна и разнообразна и аз прислужвах на красивата двойка като частно лице, което има за гости своя княз и неговата любима. Видях М.М. очарована от моето почтително държане към нея и от моите забележки, които караха посланика да ме слуша с голям интерес. Макар че както подобава на първа среща, тонът на разговора беше по принцип сериозен, той не изключваше фин хумор, а в тази област господин Де Берни беше французин в пълния смисъл на думата. Пътувал съм много и съм изучавал хората както индивидуално, така и групово, но истинска общителност съм намирал само у французите, защото единствено те умеят да се шегуват, а финият и изтънчен хумор оживява разговора, прави обществото приятно.

Весели думи придружаваха хубавата вечеря през цялото време, любезната М.М. насочи умело разговора върху романтичния случай, чрез който се бе запознала с мен. По този повод ние заговорихме съвсем естествено за моята страст към Ч.Ч. и тя даде за прелестното момиче едно извънредно интересно описание, което посланикът слушаше толкова внимателно, като че ли никога не бе виждал Ч.Ч. Това спадаше в неговата роля, тъй като не му бе известно, че знаех, че той е наблюдавал от своето скривалище глупава ми нощна среща с нея. Той каза на М.М., че би му доставило най-голямо удоволствие, ако тя я беше взела със себе си на нашата вечеря.

— Бих се изложила — отговори хитрата калугерка, — на много голяма опасност и рискът би бил много голям. Но, — продължи тя, като се обърна благородно и любезно към мене, — ако ви е приятно, мога да ви събера с нея в моето казино на вечеря, тъй като ние спим в една и съща стая.

Това предложение много ме учуди, но моментът не беше удобен да оставя да се забележи учудването ми.

— Удоволствието човек да бъде с вас, многоуважавана — възразих аз, — не може да се сравни с нищо друго. Все пак признавам, че срещу едно подобно благоволение не бих бил нечувствителен.

— Тогава ще помисля за това.

— Но — каза сега посланикът, — мисля, че ако взема участие в срещата и аз, бихте направили добре да я предупредите.

— Това не е нужно — казах аз, — тъй като ще ѝ пиша да извърши сляпо всичко, което мадам ще ѝ каже. Ще изпълня това си задължение още утре.

След това помолих посланикът да бъде снизходителен към едно петнадесетгодишно момиче, което няма още никакъв житейски опит. И му разказах историята на О'Морфи, която му направи голямо удоволствие. Помоли ме да му покажа портрета ѝ и ми съобщи, че тя е все още в Еленовия парк и кралят, от когото тя има вече дете все още е възхитен от нея. В осем часа^[1] моите гости се сбогуваха много доволни и аз останах сам в моето казино.

За да изпълня обещанието си, дадено на хубавата калугерка, на следната сутрин писах на Ч.Ч. Предадох писмото на Лаура и отидох в казиното в Мурано, където икономката ми връчи следното писмо от моята М.М.

„Не бих могла да се надявам на спокойна нощ, скъпо съкровище, ако не освободя душата си от известни угризения, които я измъчват. Може би ти се съгласи с плана да вечеряме четирима с нашия приятел само от учтивост. Бъди откровен, мое сърце, тъй като, ако срещата не ти е приятна, ще я отменя веднага, без ни най-малко да те изложам. Разчитай на мен! Но ако чистосърдечно си съгласен, то всичко ще стане съгласно уговореното. Вярвай

ми, обичам своята душа по-силно от своето сърце, исках да кажа своята личност. Адио!“

Нейният страх беше естествен, но един фалшив срам ме възпираше да взема думата си обратно. М.М. ме познаваше добре и като опитен психолог ме хвана на слабостта ми място.

Отговорих ѝ следното:

„Очаквах писмото ти, мила приятелко, в това сигурно не се съмняваш, защото познавайки ме основно, трябва да знаеш, че и аз те познавам. Да, познавам твоя ум и знам каква представа трябва да си си съставила за моя, защото чрез моите софизми съм се показал пред теб в цялата си слабост и раздразнителност. Изкупувам това, мила приятелко, при мисълта, че се съмняваш в мен и поради това твоята нежност трябва да е малко поотслабнала. Моля, забрави моите своенравности и повярвай, че за в бъдеще моята душа ще бъде винаги в съзвучие с твоята. Уговорената вечеря трябва да се състои, тя ще бъде за мен едно удоволствие, но позволи ми да ти кажа, че дадох съгласието си повече от благодарност, отколкото от учтивост. Ч.Ч. е млада и съвсем няма да ми е приятно, ако започва да се учи как да се движи в общество. В кое училище би могла тя да се научи по-добре отколкото под твоего настояничество? Предоставям я на теб и ще ми направиш удоволствие, ако за в бъдеще ѝ посвещаваши приятелските си грижи и удвоиш към нея добрината си, ако това изобщо е възможно. Опасявам се само, че ще я убедиш да стане калугерка, ако това стане, ще бъде вечно неутешим. Твоят приятел ме плени напълно, той е един разумен и прелестен човек.“

По този начин се поставих доброволно в невъзможност да отстъпя, но поради познанията ми на човешкото сърце през главата ми минаха множество мисли. Разбрах лесно, че посланикът без съмнение

беше влюбен в Ч.Ч., че той беше говорил с М.М. за това и че последната не беше в състояние да попречи на неговата любов. Естествено като вярна ученичка на господин посланика тя трябваше да се съгласи с всичко, което можеше да поощри неговата страст. Разбира се, без моето съгласие не можеше нищо да направи и работата ѝ се бе сторила твърде трудна, за да ми предложи срещата по такъв начин. Те постъпиха така, като че ли без особено намерение насочиха разговора за това, а аз от учтивост, а може би и от убеждение одобрих плана и по този начин влязох в мрежата им. Посланикът, чиято професия беше интригантството, беше постигнал напълно своята цел. Захапах примката точно както той искаше. И не ми оставаше нищо друго, освен да направя весело лице на лошата шега, било за да не изглеждам като някакъв глупав дебелак, било, за да не се покаже неблагоороден към един човек, който ми бе засвидетелствувал нечувано благоволение. Но резултатът от цялата тази коварна игра явно щеше да бъде охлаждане на чувствата ми както към едната, така и към другата ми любовница. Всичко това М.М. беше почувствувала съвсем вярно след завръщането си вкъщи и за да се запази и предотврати всяка опасност, тя ми пишеше веднага, че би провалила плана, ако не го одобря, но тя знаеше предварително, че няма да приема предложението ѝ. Суетността е по-силна от ревността. Тя забранява на онзи, който не иска да мине за глупав, да се покаже ревнив, особено пред такива, у които липсата на тази ниска страст изпъква очебиешо.

На следния ден отидох доста рано в казиното и намерих там посланика, който ме прие най-приятелски. Той ми каза, че ако ме бе познавал в Париж, би ме въвел лесно в двора, където според него бих създал щастието си. Когато днес мисля случайно за това, си казвам: възможно е, но какво бих спечелил. Като много други вероятно и аз бих станал жертва на революцията. Същото би постигнало безсъмнено и него, ако съдбата не му бе определила да умре през 1794 г. в Рим. Той умря богат, но нещастен, ако не е променил преди смъртта своите разбирания, но не вярвам в това. Запитах то дали му харесва Венеция, а той ми отговори, че се чувства много добре, тъй като се радва на отлично здраве и срещу много пари може да си достави по-добре от другаде всички удоволствия от живота.

— Съмнявам се дали ще ме оставят още дълго време на поста ми тук. Но, моля, запазете това за себе си, не бих желал да огорчавам

М.М.

Водехме още такива тъй да се каже доверителни разговори, когато влязоха М.М. и нейната млада приятелка. Последната силно се изненада, като ме видя с друг господин. Но я насърчих, като я посрещнах най-нежно, а тя се успокои напълно, когато видя, че непознатият беше възхитен да чуе, че на отправления му към нея комплимент тя отговори с хубав френски език. Това даде възможност на двамата да възхвалят познанията и уменията на учителката, от която тя бе научила тъй добре езика.

Ч.Ч. беше очарователна. Нейният оживен и все пак скромнен поглед като че ли ми казваше: ти трябва да бъдеш мой! Едновременно с това исках да я видя да блести и това двойно чувство ми помогна да превъзмогна една позорна ревност, която би ме завладяла. Насочвайки разговора на теми, за които знаех, че е запозната с тях, й дадох възможност да прояви своя естествен ум, а аз имах задоволството да я видя, че блести.

Отрупана с одобрение и ласкателства, разгорещена от израза на задоволство, което тя четеше в моите погледи, Ч.Ч. се стори на господин Де Берни като същинско чудо. А аз — странни противоречия на човешкото сърце — радвах се на това и едновременно изтръпвах, че той може да се влюби в нея.

Каква загадка: помагах аз сам в едно дело, в което бих убил всеки, който би посмял да вземе участие в него.

По време на яденето, което беше достойно за някой крал, посланикът отрупа Ч.Ч. с всичкото възможно внимание. Ум, веселие, благоприличие и добър тон ръководеха нашата компания, те не изключваха онези шеговити забележки, с които френският дух умее да украси всички разговори.

Един критичен наблюдател, който, без да ни познава, би поискал да отгатне дали беше намесена и любовта, би предположил може би нещо подобно, но никога не би могъл да го твърди със сигурност. М.М. се отнасяше към посланика само с тона и държанието на една приятелка. Към мен проявяваше безупречно внимание, а към нейната Ч.Ч. нищо друго, освен сестринска нежност. Господин Де Берни беше към М.М. любезен, учтив и благосклонен, но това не му пречеше да проявява непрекъснато голям интерес към всяка забележка на Ч.Ч., като я поставяше в благоприятна светлина, и със своето одобрение

всеки път се обръщаше към мен. Най-добре играеше ролята моята млада приятелка. Последната отговаряше на натурата ѝ, а тя беше красива, така че Ч.Ч. трябваше да бъде очарователна.

Прекарахме пет приятни часа. Особено посланикът, изглежда, се забавляваше отлично. Върху лицето на М.М. личеше израз на радост от нейното дело, а аз прикривах лицето си на доволен критик. Ч.Ч. светеше от удоволствие, че се е харесала на всички ни, вероятно беше примесена и искра от суетност поради това, че посланикът се занимаваше изключително с нея. Тя ме гледаше усмихната и аз разбрах напълно езика на нейната душа. Искеше да ми каже, че схваща напълно разликата, която съществува между това общество и онова, в което нейният брат се бе държал тъй грубо.

След полунощ беше време да прекъснем. Господин Де Берни започна да прави комплименти. Той благодари на М.М., че му е дала най-приятната вечеря, каквато някога е преживял и с това я принуди да му предложи подобна за по следния ден. Той направо ме попита дали на мен такава вечеря не би направила същото удоволствие, както на него. Можеше ли да се съмнява в съгласието ми? Не вярвам, още повече че трябва да се считам за задължен да бъда любезен с него. Разделихме се най-сърдечно.

Когато на следната сутрин размислих върху тази образцова вечер, разбрах лесно какъв край щеше да има цялата работа. Посланикът дължеше щастието си на красивия пол, тъй като той притежаваше във висша степен изкуството да внушава любов. И тъй като по природа беше много чувствен, той имаше сметка от това, понеже възбуждаше страсти, а това му доставяше наслади, които да отговарят на неговата изтънчена природа. Виждах, че е влюбен до полуда в Ч.Ч., а съвсем не ми изглеждаше като човек, който би се задоволил само с възхищението от нейните хубави очи. Съвсем сигурно, мислех си аз, той има определен план, чието изпълнение ще трябва да поеме М.М., колкото и искрена да е нейната любов към мен. При това тя ще се държи толкова умело и изискано, че вероятно, ще ми липсват съществени доказателства. Макар че не чувствах никаква склонност да продължавам повече играта, която можеше да се изисква от мен, предвиждах, че накрая аз ще бъда измаменият и че моята бедна Ч.Ч. ще стане жертва на един фокус. Не можех да се реша нито да стане това доброволно, нито да попреча на изпълнението на плана.

Също не считах моята малка жена способна на някаква постъпка, която не би ми харесала и затова се чувствах полусигурен, като разчитах на това, че съществуват доста трудности, за да я прелъсти. Глупаво внушение! Суетност и фалшив срам ми пречеха да прибегна до здравия си човешки разум. Цялата интрига ме постави в един вид треска, тъй като се страхувах от последиците и все пак любопитството ме възбуждаше до такава степен, че сам ускорих развитието. Знаех, че второто издание на вечерята няма да бъде в никакъв случай повторение на същата комедия, предвиждах, че ще има твърде съществени изменения.

За да бъда кратък — мислех, че честта ми изискваше да не променям държанието си. От мен зависеше да дам тон и аз си поставих за задача да приложа цялата си мъдрост, за да осуетя намеренията им.

Всички тези разсъждения ми вдъхваха известна самоувереност, да треперя ме караше само неопитността на Ч.Ч., защото въпреки всички познания, които беше придобила напоследък, тя все пак беше още начинаеща. Тя можеше да мисли, че е задължена да бъде учтива, а с тази й вяра можеше да се злоупотреби. Това опасение беше скоро разсеяно чрез моето доверие в деликатността на М.М. Тя бе видяла по какъв начин бях прекарал шест часа с младото момиче, на нея й беше напълно известно, че имах намерение да се ожена за нея и ми се струваше, че не биваше да я считам способна за такова ниско предателство. Но всички тези разсъждения не бяха нищо друго, освен слабост и срам, че ревнувам, и затова не водеха до нищо. Трябваше да оставя нещата да се развиват от само себе си и тогава да видя какво да се прави.

В уговорения час бях в казиното и намерих моите хубави приятелки да седят пред огъня.

— Добър вечер, мои богини! Къде е нашият любезен французин?

— Още не е дошъл — отговори М.М., — но ще дойде сигурно.

Свалих маската си, седнах между тях и им дарих хиляди целувки, като внимавах добре да не предпочета никоя от двете. Макар да знаеха, че имам неоспорими права и върху двете, запазих едно прилично въздържание. Направих им хиляди комплименти за тяхното взаимно влечение и забелязах, че бяха много доволни, че не трябва да се червят заради това.

Прекарах в галантни и приятелски разговори повече от един час и макар че горях от любов, не си позволих никакво задоволяване на желанието, защото М.М. ме привличаше повече от Ч.Ч., а за нищо в света не бих оскърбил прелестното дете. М.М. започна да проявява известно безпокойство поради закъснението на господин Де Берни, когато влезе икономката и ѝ предаде едно писмо от него.

„Един куриер — пицеше той, — който пристигна преди два часа ме възпрепятствува да бъда щастлив тази нощ, тъй като съм принуден да я прекарам в отговаряне на получените телеграми. Надявам се, че не само ще ми простите, но и ще ме съжалите. Мога ли да се надявам, че ще ми позволите за в петък удоволствието, от което днес съдбата ме лиши? Уведомете ме за това утре. Желая да ви намеря в същата компания, която ви моля да поздравите сърдечно от мен.“

— Жалко — каза М.М., — но не по негова вина ще вечеряме трима. Ще дойдеш ли в петък?

— Разбира се, с удоволствие. Но какво ти е, моя мила Ч.Ч.? Лицето ти е толкова тъжно!

— Тъжно — не. Това би могло да бъде най-много заради моята приятелка, защото не съм виждала никога толкова учтив и любезен човек.

— Радвам се, любов моя, че ти е направил впечатление.

— Направил ми е впечатление! Та може ли човек да не види неговите достойнства?

— Още по-добре. Напълно съм съгласен с теб. Кажи ми само дали го обичаш.

— Та ако го обичам, с това още не е казано, че ще му го призная. Впрочем, сигурна съм, че той обича приятелката ми.

С тези думи тя стана и седна в скута на М.М. Тя я нарече нейна малка жена и моите две хубавици започваха да се милват по такъв начин, че бих могъл да умра от смях. Далеч от мисълта да смуцавам играта им, даже ги поощрих, за да имам удоволствието от едно зрелище, за което отдавна знаех.

М.М. взе една папка с гравюри, върху които бяха изобразени най-сладострастните положения и ме попита с многозначително смигване:

— Съгласен ли си да се запали огън в стаята с алкова?

Отгатвайки мислите й, отговорих:

— Ще ми направиш удоволствие с това, леглото е толкова голямо, че трима бихме могли да легнем съвсем удобно.

Разбрах, че тя се опасяваше от подозрението ми относно нейния приятел, който можеше да иска да има гледката на нашето трио. С предложението тя искаше да премахне това подозрение, без да влиза в подробности.

Масата бе наредена пред алкова. Ядохме с удивителен апетит, като дамите не останаха зад мен. Докато М.М. показваше на приятелката си как се приготвява пуншът, наблюдавах с удоволствие напредъка, който бе направила красотата на Ч.Ч.

— Твоите гърди — й казах аз, — трябва да са станали през последните девет месеца съвсем хубави.

— Те са като моите — каза М.М. — Искаш ли сам да прецениш?

Понеже не можех да откажа, тя пристъпи към работа и развърза корсета на приятелката си, която прие това с удоволствие, а след това и своя. В по-малко от две минути видях пред себе си четири състезаващи се гърди, които биха могли да си оспорват наградата, както някога трите богини. Нужно ли е да казвам какъв огън запали в мен тази очарователна гледка? Поставих веднага папката с гравюрите върху масата и показах на М.М. една от групите. Тя разбра желанието ми и попита:

— Какво ще кажеш, мила? Да представим ли тази група в действителност?

Отговорът беше един одобрителен поглед. Тя не каза нищо, не беше още толкова опитна, както учителката си. Докато аз се смеех, моите две хубавици се приготвиха и скоро тримата се намерихме върху леглото в състоянието, както ни е създала природата.

Отначало аз останах само зрител на привидната борба, която моите две вакханки водеха помежду си. Наслаждавах се на техните движения и на цветния контраст, тъй като едната беше руса, а другата черна. Но скоро сам бях обзет от огъня на сладострастието. Хвърлих се върху тях и последователно техните души замираха в любов и щастие.

Когато и тримата бяхме напълно изморени, ги поканих да се отдадем на почивка и ние спяхме, докато издрънча будилникът, който бях нагласил за четири часа. По този начин бяхме сигурни в използването и на двата часа, които имахме до нашата раздяла.

На зазоряване се разделихме, бяхме изтощени и трябваше със смирение да признаем това, но същевременно доволни един от друг и с копнеж за скорошно повторение на същите наслади.

Когато на следната сутрин си спомних за тази весела нощ, почувствувах угризение на съвестта. Както обикновено, любовта беше заглушила разума. М.М. искаше да ме убеди, че ме обича, затова украси любовта си с всички добродетели, които се ценяха от моята любов, чест, нежност и искреност. Но нейният ум беше роб на темперамента ѝ, а последният я увеличава към разврата. Всички нейни приготовления целяха именно това и тя само чакаше момента, за да ме направи свой помощник. Тя милваше обекта на своята любов, за да го направи мек и послушен. Опитваше да се самоизлъже, като не искаше да признае пред себе си, че вероятно можех да се оплача, задето ме изненадва. Но тя знаеше, че можех да направя това само ако се признаех за по-слаб или по-малко храбър, а тя разчиташе на моето чувство за срам. Не се съмнявах ни най-малко, че неявяването на посланика беше умишлено и уговорено с нея. Нещо повече: за мен беше съвсем ясно, че двамата съзаклятници бяха допуснали, че ще прозира техния добре скроен план и хванат на чувствителното ми място, няма да искам да се покажа, по-малко великодушен от тях. Посланикът ми беше създал пръв една прекрасна нощ — как бих се съгласил да го лиша от една подобна? Моите приятели си бяха направили много добре сметката, колкото и да се противеше моето чувство, все пак виждах, че не можех да противопоставя личността си на тяхната победа. Ч.Ч. не ги смущаваше. В победата си над нея те бяха сигурни, щом като аз не ги безпокоях със своето присъствие. За това трябваше да се погрижи М.М., която бе поставила напълно под своята власт бедното младо същество. Виждах я по лош път и аз бях виновният за това! Стенех от болка при мисълта, че при нашата последна оргия не съм предпазил двете момичета, а какво би станало, ако се видят и двете в положение да изхвъркнат из манастира. Виждах ги вече и двете на врата си и изглежда за толкова щедра благодат той не беше твърде блестящ. Това беше едно много малко приятно

изобилие от добрина. В този зловещ спор между разум и предразсъдък, природа и чувство, не можех да взема никакво решение дали да участвам или не във вечерята. Ако отида, нощта ще измине в пълно благополучие, но ще се покаже смешен, ще изглеждам ревнив, неблагодарен, дори и неучтив. Не отида ли, то Ч.Ч. е загубена поне за мен, защото чувствам, че няма да я обичам повече, а за женитба не може и дума да става. В своята безпомощност чувствах нужда да се опра на нещо положително, отколкото на предположения. Маскирах се и отидох право в палата на френския посланик. Обърнах се към швейцареца и му казах, че имам едно писмо за Версай и би ми било много приятно, ако мога да го предам на куриера, който трябва да се върне щом получи депешите от Негово Превъзходителство.

— Но господине — каза швейцарецът, — от два месеца не сме имали тук никакъв извънреден куриер.

— Как, нали вчера е пристигнал тук куриер!

— Той трябва да е влязъл през покрива или през комина. През вратата, давам ви честната си дума, не е влизал.

— Но господин посланикът е работил цялата нощ.

— Възможно е, но не тук. Защото Негово Превъзходителство беше на вечеря у испанския посланик и се върна много късно вкъщи.

Бях отгатнал правилно, не съществуваше вече никакво съмнение. Решението бе взето, с чест не можех вече да се оттегля. Ч.Ч. трябваше сама да пази кожата си, ако работата не беше по вкуса ѝ, насилие нямаше да се упражни върху ѝ.

Надвечер се отправих специално за казиното в Мурано, за да напиша писъмце на М.М. Молах я да ме извини, че една важна работа, която засяга господин де Брагадино ме възпрепятствува да прекарам нощта с нея и двамата ни приятели. Молих я да поздрави последните от мен и да ме извини пред тях. След като свърших това хубаво дело, аз се върнах във Венеция, за да се поразсея, отидох в игралната зала и губих през цялата нощ.

На третия ден отидох отново в Мурано, тъй като бях сигурен, че ще намеря там писмо от М.М. Наистина, икономката ми даде едно пакетче, в което намерих едно писмо от моята калугерка и друго от Ч.Ч., защото помежду им сега всичко беше станало общо.

Ч.Ч. ми пишеше:

„Наскърбихме се много, мили приятелю, когато чухме, че няма да имаме щастието да те видим. Четвърт час след това дойде приятелят на моята скъпа М.М. Също и той много съжали, когато прочете писъмцето ти.

Мислехме, че ще имаме твърде скучна вечеря, но приятният разговор на нашия кавалер ни развесели и ти едва ли можеш да си представиш колко разпуснати станавме, след като пихме пунш от шампанско. Нашият приятел беше също тъй разпуснат като нас и ние прекарахме цялата нощ в трио, което не ни измори, а ни достави голямо удоволствие. Уверявам те, той е прекрасен човек, който трябва да бъде обичан, но в себе си трябва да призная, че във всяко отношение стои под теб. Бъди убеден, че винаги ще те обичам и че ти ще бъдеш винаги повелителят на моето сърце.“

Въпреки недоволството си, трябваше да се смея на това писмо. Но писмото на М.М. беше по-особено. То гласеше:

„Убедена съм, мое сърце, че ти излъга само от учтивост и отгатна, че аз съм очаквала това. С това ти поиска да направиш на нашия приятел един великолепен подарък за този, който ти получи от него, когато той не се противопостави неговата М.М. да ти отдаде сърцето си. Ти притежаваш всецяло това сърце, мили приятелю, и би го притежавал съвсем сам, ако не беше толкова сладко да се подсладят радостите на любовта с всички прелести на приятелството. Мъчно ми беше, че не те видях, но чувствувах, че не би било толкова весело, ако присъствуваше и ти, защото въпреки големия си ум, нашият приятел все пак има известни вродени предразсъдъци. Умът на Ч.Ч. сега е вече толкова свободен, колкото е нашият и аз се считам щастлива, че това благодееие тя дължи на мен. Също и ти трябва да ми благодариш загдето завърших развитието ѝ и я направих

напълно достойна за теб. Би ми доставило удоволствие, ако беше в скривалището на стаичката в наша близост, убедена съм, че би прекарал там прелестни часове. В сряда ще бъда в твоето казино във Венеция сама с теб и напълно твоя. Съобщи ми дали в обикновения час ще бъдеш при паметника на героя Колеони. Ако не можеш да дойдеш, то определи ми някой друг ден, който ти е удобен.“

Трябваше да отговоря на тези две писма в същия тон ѝ въпреки горчивината, която чувствах, че тече по всичките ми кръвоносни съдове, отговорите ми трябваше да бъдат меденосладки. Това ми костваше много усилия, но си спомних навреме думите: „Ти го поиска, Жорж Данден“^[2]. Не можех да се противя да поема наказанието за действията си и никога не ми е било напълно ясно, дали срамът, който почувствах, беше тъй нареченият фалшив срам. Ще оставя този проблем неразрешен.

В писмото, си до Ч.Ч. имах смелостта или безсрамието да ѝ направя комплименти и даже да я насърча да прави като М.М. Подобър образец не можех да ѝ препоръчам.

На калугерката си писах, че ще ме намери навреме при паметника и между множеството фалшиви комплименти, от които тя би могла да схване състоянието на сърцето ми, ѝ писах, че се възхищавам от съвършеното възпитание, което Ч.Ч. е получила от нея, но се поздравявам, че не са ми били отсъдени мъките на наблюдателния пост, защото чувствам, че не бих могъл да ги изтърпя.

В сряда бях точен на мястото и не чаках дълго М.М. Тя дойде облечена като мъж.

— Тази вечер никакъв театър — извика тя. — Ще отидем в Ридото, за да загубим или удвоим парите си.

Тя имаше шестстотин цехини в себе си, аз около сто. Щастieto ни обърна гръб и ние загубихме всичко. Надявах се, че сега ще напуснем игралната, но тя се отдалечи за момент и се върна с една кесия пълна със злато. Нейният приятел, когото тя знаеше как да намери ѝ беше дал триста цехини. Тези пари на любовта или на приятелството ѝ донесоха за момент щастие, тъй като тя спечели

обратно всичко, което бе загубила, но от алчност или неразумност, ние продължихме да играем и скоро няхаме нито хелер повече.

Когато не можехме изобщо да играем повече, тя веднага каза:

— Ела, сега няма нужда да се спасяваме от разбойници. Да отидем на вечеря.

Тя беше калугерка, свободомислеща светска дама, играчка и една очарователна жена във всичко, което правеше. Беше загубила дванадесет хиляди франка, а настроението ѝ беше тъй непомрачено като че ли беше спечелила значителна сума. Във всеки случай не би ѝ струвало голям труд да си набави проиграните пари.

Когато останахме сами, тя ме намери тъжен и разсеян, макар че исках да не се забележи това. Тя обаче беше точно както обикновено: красива, блестяща, весела и влюбена.

Вярваше, че ще ме развесели, като ми разправи с всички подробности преживяното с Ч.Ч. и нейния приятел през въпросната нощ, но трябваше да се сети, че това е една нетактичност от нейна страна. Но това е една грешка, която се извършва от всички. Човек приема, че и другите са в същото настроение, в което се намира той.

Бях като върху жарава и се мъчех да отклоня тази тема и да насоча разговора върху друг въпрос, защото сладострастните подробности, които тя ми описваше с особено удоволствие ме ядосаха, а понеже ядът действа охладително, страхувах се, че в предстоящата любовна борба може би ще представлявам тъжна фигура. А когато един любещ се съмнява в силите си, то той почти винаги може да приеме, че последните ще му изневерят.

След вечерята ние легнахме върху леглото в алкова. Красотата, телесните и душевни прелести, миловидността и огънят на моята очарователна калугерка прогониха скоро лошото ми разположение и ме приведоха в най-добро настроение. Понеже нощите бяха станали вече по-къси, ние прекарахме целите два часа, които имахме на разположение в най-сладките любовни борби, след това се разделихме доволни и щастливи. Преди това М.М. ме помоли да отида в нейното казино, за да взема оттам пари и да играя с нея по наполовина. Сторих това и взех всички пари, които намерих. С тях аз играх мартингал^[3], като постоянно удвоявах залозите. До края на карнавала печелех непрекъснато. Имах щастието да не загубя никога на шестата карта, и ако би ми се случило това, то не бих имал повече никакъв капитал да

играя, понеже това шесто залагане възлизаше на две хиляди цехини^[4]. Радвах се, че съм увеличил състоянието на моята скъпа любима. Последната ми писа, че от приличие трябва да вечеряме четиримата на Розовия понеделник^[5] и аз се съгласих.

Тази вечер беше същевременно моята последна среща с Ч.Ч., но когато видя, че съм взел своето решение и се занимавам само с М.М., тя, без да се смущава направи точно като мен и се посвети изключително на новия си любовник.

Предвиждах, че по-късно сигурно ще си попречим и затова помолих М.М. да нареди така, че да бъдем разделени и тя направи това отлично.

След яденето посланикът предложи да постави фараонова банка. Нашите хубавици не познаваха тази игра, тъй като в Ридото се играеше само басета. Той каза да донесат карти, постави сто двойни луидора на масата и държа банката, като съумя тъй да нареди, че Ч.Ч. спечели цялата сума. Това бяха парите за харчене, които той считаше, че й дължи. Младото момиче беше съвсем объркано, не знаеше какво да прави с парите и помоли милата си приятелка да й ги пази, докато напусне манастира, за да се ожени.

Когато играта свърши, М.М. каза, че има главоболие и иска да си легне в алкова. Мен помоли да я приспя. Дадохме възможност на нововлюбените да се наслаждават взаимно. Когато шест часа по-късно будилникът ни извести, че е време за раздяла, ние ги намерихме да спят прегърнати. Аз самият прекарах една спокойна любовна нощ, бях доволен от моята М.М. и не помислих нито за момент за Ч.Ч.

---

[1] Около среднощ. — Б.пр. ↑

[2] Лице в едноименната комедия на Молиер, в която се представя грешката извършена от един мъж, който се оженва за жена по-високостояща от него и на която трябва да търпи капризите. Думите „Ти го иска, Данден“, които Данден отправя към себе си са станали нарицателни за това, че човек си е сам виновен за извършената грешка. — Б.пр. ↑

[3] Начин на игра, при която, за да се печели, залогът се увеличава прогресивно. — Б.пр. ↑

[4] Първият залог е възлизал на около шестдесет цехини и Казанова е рискувал в шестте си залагания около 50 000 франка. Една

смела система. — Б.пр. ↑

[5] Краят на карнавала или денят преди започване на постите. —
Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА

Г-Н ДЕ БЕРНИ ЗАМИНАВА И МИ ПРЕХВЪРЛЯ ВСИЧКИ ПРАВА ВЪРХУ СВОЕТО КАЗИНО. ДАВА МИ МЪДРИ СЪВЕТИ, КОИТО ИЗПЪЛНЯВАМ ЗЛЕ. ИМА ОПАСНОСТ ДА СЕ УДАВЯ С М.М. АНГЛИЙСКИЯТ ПОСЛАНИК МЪРЕЙ. НЯМАМЕ КАЗИНО. СРЕЩИТЕ НИ СЕ ПРЕКРАТЯВАТ. М.М. ЗАБОЛЯВА ТЕЖКО. ЦОРЗИ И КОНДУЛМЕР. ТОНИНА.

Макар че поради изневярата на Ч.Ч. я гледах с по-други очи, отколкото по-рано и макар че не можеше да става вече дума да я направя своя приятелка в живота, все пак не можех да се противопоставя на убеждението, че зависеше само от мен да я предпазя от падането в пропастта. Вследствие на това схващах като свой дълг да остана привързан към нея като неин постоянен и верен приятел.

Ако бях разсъждавал разумно, то относно нея бих дошъл безсъмнено до съвсем други заключения. Бих разбрал, че аз й дадох пример за неверност, след като я бях прелъстил, аз й заповядах да следва сляпо съветите на своята приятелка, макар да знаех, че съветите и примерът на М.М. ще я покварят. Нанесох й в лицето най-тежкия позор, какъвто може да се нанесе на една нежна възлюбена. Как можех след всичко това да бъда толкова несправедлив като тълпата и от една слаба жена да изисквам повече, отколкото може да постигне един мъж, който се перчи със своята сила? С такава присъда бих осъдил себе си и затова спрямо нея бих останал същия. Вярвах, че съм се издигнал над всякакви предразсъдъци и все пак бях роб на най-ниския, именно на онзи предразсъдък, с който силният си служи само за да потиска по-слабите.

В деня след Заговезни отидох в Мурано и намерих там едно писмо от М.М., което съдържаше две неприятни съобщения: Ч.Ч. загубила добрата си майка и бедното момиче било в отчаяние от това. Освен това, сестрата прислужница била оздравяла от нейната настинка и беше заела отново мястото си. Това принудило приятелката й да се отдели от нея в един момент, когато имала най-голяма нужда от утеха, която тя можела да й даде. Ч.Ч. преминала като гостенка в стаята на

леля си, за което старата калугерка, която много я обичала, получила разрешение от игуменката. Това събитие отнемаше на посланика удоволствието да вечеря повече с нея и аз бих бил много радостен, ако случаят бе поставил тази пречка няколко дни по-рано.

Но всичко това ми се струваше незначително в сравнение с нещастieto, от което се страхувах. Ако Ч.Ч. трябваше да изкупи изпитаните наслади с една нова бременност, аз се виждах все пак като първия причинител на нейното нещастие и затова щях да се считам задължен да не я напускам никога. А това би ми създавало ужасни затруднения.

М.М. ме канеше за следния понеделник на вечеря с нейния приятел. Отидох и намерих двамата много тъжни. Той беше разстроен поради това, че бе загубил новата си любовница, а тя, че нямаше при себе си приятелката, която ѝ правеше по-поносима принудата на манастирските стени.

Към полунощ господин Де Берни ни напусна. На сбогуване каза с много тъжно изражение, че поради важни преговори може би ще е принуден да ни напусне. Едновременно ние се уговорихме, щото нашите вечери да се състоят всеки петък.

Когато останахме сами, М.М. ми каза, че посланикът ще ми бъде много благодарен, ако идвам в казиното винаги два часа по-късно. Разбрах. Духовитият, любезен бонвиван имаше твърде естествения предразсъдък да се отдава на изблиците на своята нежност само когато е сигурен, че е сам.

До заминаването си за Виена, господин де Берни идваше редовно на нашите вечери и си отиваше винаги в полунощ. За скривалището не ставаше повече дума, тъй като ние спяхме само в алкова. Впрочем, до моето идване той имаше достатъчно време за любов, тъй че страстите му бяха задоволени. М.М. ме намираще винаги влюбен, даже попламенен отколкото по-рано, защото виждайки я в осем дни само веднаж и понеже ѝ бях верен, то жътвата беше винаги изобилна. Писмата на Ч.Ч., които тя ми поднасяше, ме разплакваха, защото ми пишеше, че след като е имала нещастieto да загуби майка си, тя не може да разчита на приятелството на никой роднина. Наричаше ме неин единствен приятел, неин единствен покровител, описваше ми мъката си от това, че не може да се надява повече на среща с мен и ме заклеваше да бъда винаги верен на любимата ѝ приятелка.

Когато на Велики петък отидох в казиното, намерих двойката дълбоко наскърбена. Яденето бе донесено, но посланикът седеше съкрушен, с втренчен поглед. Не яде нищо и не продума почти нищо. М.М. изглеждаше като някаква статуя, която се движеше само от време на време като чрез пружина. Дискретност и чувство на благоприличие ми забраняваха да им отправя какъв да е въпрос. Когато обаче М.М. ни остави сами, господин де Берни ми каза, че тя е натъжена и има основания за това, тъй като той е принуден да отпътува за Виена четиридесет дни след Великден.

— На вас мога да поверя. Мисля, че няма лесно да ми се удаде да се върна отново във Венеция, но не бива да ѝ казваме това, понеже това би я довело до отчаяние.

След малко М.М. влезе. Можеше лесно да се види, че тя е плакала.

След няколко незначителни забележки, господин де Берни, виждайки М.М. все още тъжна, каза:

— Не тъжи, мила приятелко, моето заминаване е неизбежно, но ще се върна със сигурност щом свърша важната работа, която ме вика във Виена. Казиното остава на теб, но, любов моя, съветвам те от приятелство и предпазливост да не го посещаваш по време на отсъствието ми, тъй като щом няма да съм тук, не мога да разчитам вече на верността на гондолиерите, които са на служба при мен, а от друга страна, се съмнявам дали на нашия приятел ще се отдаде да намери неподкупни гондолиери. Даже не искам да премълча, че имам сериозни основания да приема, че нашите отношения са известни на държавните инквизитори и те се правят, че не ги виждат само от политически съображения. Но не мога да гарантирам, че тайната няма да бъде скоро открита, когато не съм вече тук и когато калугерката, която улеснява твоите излизания, научи, че не излизаш вече заради мен. Единствените, за които мога да ти гарантирам са икономът и неговата жена. Преди отпътуването си ще им заповядам да се отнасят с нашия приятел както с мен самия и вие ще се разберете помежду си. Надявам се, че до завръщането ми всичко ще бъде добре, ако двамата се държите разумно. Ще ти пиша чрез моя иконом. Жена му ще ти предава писмата ми, както е правила досега и ти ще следваш същия начин, за да ми отговаряш. Трябва да замина, нежна приятелко, но сърцето ми остава тук и до завръщането те предавам в ръцете на

приятел, познанството с когото за мен е голяма радост и успокоение. Той те обича, смел е и опитен. Няма да те остави да направиш грешна стъпка.

Тези думи развълнуваха толкова М.М., че тя ни помоли да я оставим да си отиде. Имала нужда да бъде сама и да си легне. Преди да си отиде, се уговорихме да вечеряме заедно следния четвъртък.

Когато останахме сами, посланикът ми каза:

— Необходимо е безусловно да крием от нея, че заминавам завинаги. Ще взема участие в изготвянето на един договор с австрийския кабинет, за който ще заговори цяла Европа. Моля ви да ми пишете като приятел напълно откровенно и ако обичате нашата обща приятелка, да имате грижа за нейната чест. Преди всичко бъдете достатъчно силен, ако се появи нужда да се противопоставите на всичко свързано с известна опасност, която би могла лесно да се предположи и която и за вас би могла да бъде съдбоносна. Известно ви е какво се случи с госпожа да Рива, която беше калугерка в манастира С.

Когато се узна, че е бременна, тя изчезна, и моят предшественик, господин де Фрулей скоро след това се умопобърка и умря. Ж. Ж. Русо ми разказа, че е отровен, но той вижда навсякъде привидения и всичко в черни бои. За себе си вярвам, че той умря от тъга, защото не можа да направи нищо за нещастната. След това папата я освободи от нейния обет, тя се омъжи и сега живее в Парма без чест и достойнство. Нека любовните чувства замълчат пред чувствата на едно искрено и предпазливо приятелство! Посещавайте М.М. понякога в стаята за разговори, но въздържайте се от всяко посещение тук в казиното, понеже гондолиерите ще ви издадат. Сигурността, че тя не е бременна намалява значително моята мъка, но признайте, че и вие сте бил твърде неразумен! Защото вие не бихте я напуснал, в това съм убеден. Тя вярваше, че опасността би могла да се отстрани посредством средства за помятане, но ѝ отнех тази вяра. За Бога бъдете за в бъдеще разумни! Пишете ми всичко, тъй като ще се интересувам винаги за нейната съдба, не само от чувство за дълг, но и от любов.

Върнахме се заедно във Венеция, където се разделихме и аз прекарах останалата част от нощта в голяма възбуда. На следната сутрин написах писмо на нашата хубава опечалена. Не се скъпях с утешителните изрази, които вярвах, че ще ѝ помогнат да се съвземе,

като едновременно се опитвах да я убедя в необходимостта да се държим предпазливо и да избягваме всяка стъпка, която би могла да ни доведе до нещастие.

На следния ден получих отговора ѝ. От всеки ред личеше най-дълбоко отчаяние. Природата я беше надарила с горещ темперамент и нейният разгулен живот беше развил последния до такава степен, щото манастирът ѝ беше станал непоносим. Предвиждах, че ѝ предстоят тежки борби.

Видяхме се в четвъртък след Великден, бях ѝ писал преди това, че ще дойда в казиното едва в полунощ. Тя беше имала време да прекара четири часа с приятеля си в оплаквания и тъжни спомени, като проклинаше често жестоката си съдба и своя каприз да стане калугерка. Хранехме се трима, но не отдадохме голяма почит на яденето, макар че беше великолепно и вкусно приготвено. Веднага след вечерята посланикът си отиде. Той ме помоли да остана и аз направих това, но без да мисля ни най-малко за радостите на любовта. Защото Амур не запалва своя факел, когато двама любещи се са потиснати от грижа и са потопени в дълбока скръб. М.М. беше отслабнала, нейното състояние изискваше моето състрадание и изключваше всякакво друго чувство. Държах я дълго в обятията си и я покрих с нежни и изпълнени с любов целувки, но бях далеч от мисълта да доведе до възбуда страстите ѝ, в които сърцето не може да вземе участие. На сбогуване ми каза, че сега съм ѝ доказал, че действително я обичам и с едно божествено изражение ме помоли да имам предвид, че освен мен тя няма вече друг покровител и приятел.

Когато следващата седмица бяхме заедно както обикновено, господин де Берни повика малко преди яденето иконома и в негово присъствие ми издаде документ, който той накара да подпише. Чрез този документ той ми прехвърляше правата си върху цялата собственост на казиното и му заповяда да гледа на мен във всяко отношение като на негов господар.

Уговорихме се да се съберем два дни след това още веднаж на една прощална вечеря, но когато аз пристигнах, М.М. стоеше сама в салона бледа като смъртта или по-добре бяла като статуя от карарийски мрамор.

— Той замина — каза тя, — и те поздравява! Съдбоносен човек! Може би ми е съдено никога да не го видя. Вярвах, че го обичам само

като приятел, но сега, когато го загубвам, виждам заблудата си. Преди да го познавам, не бях щастлива, но не се считах за нещастна. А сега чувствавам, че съм такава.

Прекарах с нея цялата нощ и се опитвах с най-нежно внимание да облекча болката ѝ, но не ми се отдаваше. През тази дълга и мъчителна нощ пред мен се откри целият ѝ характер. Колкото страстно се отдаваше нейната душа на насладата, когато се мислеше за щастлива, толкова безгранично се отдаваше на скръбта, когато щастието я напускаше.

Каза ми в кой час на следния ден да бъда в стаята за разговори. Когато дойдох, бях очарован, като я намерих по-малко тъжна. Тя ми показва едно писъмце, което нейният приятел ѝ писал от Тревизо. След това ме помоли да я посещавам два пъти седмично. Тя ще идва ту с една, ту с друга калугерка, защото предвижда, че моите посещения ще станат голяма манастирска новина, щом се узнае, че съм същият кавалер, който посещаваше богослужението в тяхната църква. За това би трябвало също да казвам друго име при идването си, за да не се яви някакво подозрение у лелята на Ч.Ч.

— Впрочем — прибави тя, — това няма да ми попречи да дойда сама, когато имам да ти казвам нещо особено. Обещай ми, приятелю, да ядеш и да спиш в казиното най-малко веднаж всяка седмица и всеки път ми пиши по едно писъмце. Икономката ще ми го предава.

Не ми беше трудно да ѝ обещаю това.

Така ние прекарахме четиринадесет дни доста спокойно, докато се върна отново веселото ѝ настроение, а също и нейната жажда за любов стана толкова силна, както по-рано. По това време получих от нея едно съобщение, което ми достави голямо удоволствие. Ч.Ч. беше вън от всяка опасност.

Бяхме и двамата все още силно влюбени и понеже няхме друго удоволствие, освен това да се гледаме през една решетка, което повече ни възбуждаше, то ние измъчвахме нашите мозъци, за да намерим някакво средство, как бихме могли да се виждаме сами на свобода и без опасност.

— На верността на жената на градинаря — каза ми тя, — мога все още да разчитам. Мога да излизам и да се връщам, без да се страхувам, че ще бъде видяна, тъй като задната врата към манастира не може да се види от никой прозорец, освен това, тази врата се счита

омагьосана. Никой не може да ме види, когато отивам през градинката към задния бряг, също се мисли, че там не може да спре никаква лодка. Не ни е нужно нищо друго, освен една лодка с едно весло и не ми се струва невъзможно да купиш с помощта на много пари услугите на някой доверен лодкар.

От всички тези думи заключих, че тя подозираше, че съм охладнял и това подозрение ме прободеше в сърцето.

— Слушай — казах, — аз сам ще бъда лодкарят, ще сляза на брега, ще вляза през задната врата в манастира и ти ще ме заведеш в своята стая, където ще прекараме с теб цялата нощ, а дори и през следния ден, ако мислиш, че би могла да ме скриеш.

— Този план ми създава голям страх, изтръпвам само при мисълта за опасността, на която би се изложил. Не, бих била много тъжна, ако стана причина да те постигне нещастие. Но понеже можеш да гребеш, то ела с една лодка. Кажи ми предварително колкото е възможно по-точно времето на твоето пристигане. Доверената жена на градинаря ще бъде на пост и няма да те оставя да чакаш повече от четири минути. Ще се кача в твоята лодка, ще отпътуваме към нашето мило казино и там ще бъдем щастливи без никаква грижа.

— Обещавам ти да помисля върху това.

За да задоволя нейното желание, направих следното: купих една малка лодка, без да ѝ кажа предварително нищо, и отплувах през нощта съвсем сам около острова, за да разгледам стените на манастира откъм водата. С труд открих една малка врата, която според мен беше единствената, през която тя можеше да напусне манастира, но да се стигне оттам до казиното трябваше да се заобиколи половината остров, а това не беше лесна работа, тъй като се излизаше в открито море и само с едно весло беше необходимо при голямо напрежение най-малко четвърт час пътуване. Но бях сигурен, че ще успея в това пътуване и споделих този си план с хубавата калугерка. Едва ли някога е посрещано съобщение с по-голяма радост. Ние сверихме часовниците си и определихме срещата за следния петък.

В уговорения ден отидох един час преди залез-слънце в Сан Франциско де ла Вина, където бях оставил лодката си. След като приведох лодката в ред и се преоблякох като гондолиер, се качих и заплувах право към задната вратичка, която се отвори веднага с пристигането ми. М.М. излезе, а вратата след нея бе отново заключена.

Обвита в наметката си, тя се качи в моята лека лодка и след четвърт час ние бяхме в нашето казино. М.М. влезе бързо вътре, аз обаче останах още навън, за да прикрепя лодката си със синджир и с един предпазен ключ, та да я запазя по този начин от крадци, за които нощем е удоволствие да откраднат толкова лодки, колкото имат възможност.

Макар че гребането не ми беше създало голям труд, все пак бях цял изпотен, но това не попречи на моята обожаема възлюбена да падне на врата ми. Благодарността изглежда подканяше любовта и аз съвсем горд от своето постижение се радвах на нейните трепети.

Не бях помислил, че можех да имам нужда от смяна на бельото и затова не бях взел такова, но тя съумя да се справи веднага с липсата. Съблякох се, тя ме изсуши грижливо с нежната си ръка и ми облеche една от нейните ризи, в която аз се чувствавах извънредно добре.

Ние не бяхме се наслаждавали един другиму твърде дълго време, за да можем да мислим за ядене, преди да отдадем богата жертва на любовта. Прекарахме два часа в най-сладко опиянение и нашите радости ни се струаха по-силни, отколкото първия път. Въпреки моя огън, въпреки жарта на моята любима, все пак умеех достатъчно да се владея, за да я заблуждавам в критичния момент. Картината, която нашият приятел ми беше нарисувал, стоеше твърде ясно пред очите ми. М.М. ме намери нов като гондолиер, тя беше весела и разпусната и оживяваше нашите наслади чрез всевъзможни любовни шеги, но беше излишно да разпалва още повече моята жар, понеже я обичах повече от себе си.

Нощта беше къса, тъй като в три часа тя трябваше да бъде отново в манастира. Когато седнахме на масата, биеше един. За наш ужас, внезапно се изви буря докато се хранехме. Косите ми настръхнаха. Можехме да се надяваме само на това, че такива бури рядко траят повече от час. Надявахме се също, че бурята няма да бъде последвана от твърде силен вятър, което понякога се случва. Въпреки че бях смел и силен, все пак съвсем нямах опитността и ловкостта на един професионален лодкар. За по-малко от половин час бурята достигна най-висшата си степен, светкавица следва след светкавица, гръмотевици трещят, а вятърът духа с ужасна сила. Но едва ли измина и час и след един проливен дъжд, небето се изясни. За жалост месецът не светеше. Удари два часа. Показах главата си през прозореца и

почувствувах силен вятър, който за съжаление духаше в неблагоприятно за нас направление.

Не оставих нищо да се забележи, но почувствувах страх. Казах на приятелката си, че за предпазливост трябва да пожертвуваме непременно един час от наладата.

— Да тръгнем веднага, защото ако вятърът се усили, ще ми бъде невъзможно да заобиколя острова.

Тя видя, че е необходимо да последва съвета ми и отвори само още шкафа си, понеже имаше нужда от пари. За голяма нейна радост тя намери състоянието си четворно. Тя ми благодари, задето не съм й казал нищо за това и ме увери, че не желае нищо друго, освен моето сърце. След това тръгнахме, тя се качи в моята лодка и легна на пода, за да не пречи на движението. Изпълнен със смелост и страх, застанах на задната част и заобиколих за пет минути успешно върха на острова. Но тук ме очакваше морският тиран. Скоро забелязах, че в борбата с непрекъснатия натиск на вятъра силите ми бяха се изчерпали. Гребях с всички сили, но не постигах нищо друго, освен да задържа лодчицата си да не бъде тласната назад. Намирах се вече от половин час в това лошо положение, чувствувах, че силите ми отпадаха, но не смеех да кажа нищо. Бях съвсем отмалял, но не биваше да мисля за отдъхване, най-малкото отслабване би ме върнало далеч назад и нещастиято не би могло да бъде поправено. М.М. лежеше неподвижно в пълно мълчание, понеже чувствувах, че няма да съм в състояние да й отговоря. Започнах да мисля, че сме загубени.

И ето, забелязах в далечината една барка, която идваше бързо към нас. Какво щастие! Почаках докато се приближи, тъй като едва ли биха могли да ме чуят. Но щом дойдоха на разстояние няколко разтега от лявата ми страна, извиках високо:

— На помощ, за две цехини!

Платното бе свалено и барката, карана от четири весла, се приближи до нас. Когато лодките ни бяха една до друга, помолих да ми се даде само един човек в моята лодка, който да ни откара до отсрещния край на острова. Поискаха ми една цехина в предплата, дадох я и обещавах да дам другата на човека, след като ми помогне да стигна до целта си. За по-малко от десет минути се видях срещу манастира, но моята тайна беше много ценна, за да остава да бъде открита. Щом стигнахме до ъгъла платих на моя спасител и го

освободих. Обърнах и понеже сега вятърът беше благоприятен, стигнах лесно до малката врата. М.М. излезе и на прощаване ми каза:

— Иди в казиното и спи там.

Намерих съвета ѝ много разумен и го последвах. Понеже имах вятър в гърба си, достигнах до целта без труд. Спах до обяд. След събуждането си писах веднага на моята многообичана, че съм добре и че ще се видим на решетката за разговори. След като откарах лодката си в Сан Франциско, се маскирах и отидох в Ридото.

Следният ден М.М. дойде сама на решетката. Разгледахме обстойно вчерашната случка, но вместо да дойдем до решението, което мъдростта трябваше да ни внуши, да не се излагаме втори път на опасност, ние мислехме, че сме извънредно умни, като си казвахме, че когато в бъдеще забележим, че ще се яви буря, трябва да оставим всичко и веднага да прекъснем. Но трябваше да признаем пред себе си, че ако богът на любовта или случаят не беше ни изпратил спасителната барка, то щяхме да бъдем принудени да се върнем в казиното и да останем там, тъй като М.М. не можеше да влезе в манастира по друг път, а как биха я приели след това? Трябваше да напусна с нея Венеция, и то завинаги. Тогава моят живот щеше да бъде безвъзвратно свързан с нейния и безсъмнено не биха съществували никога преживяванията, които най-после доведоха дотам, да пиша днес на седемдесет и две години в Дукс спомените си.

Три месеца продължихме по същия начин да се виждаме всяка седмица по веднъж.

М.М. не можеше да не съобщи на посланика всичко, което ни се случи. Също и аз бях обещал да му пиша и в изложенията си да се ръководя винаги от истината. В отговора си той ни поздравяваше за нашето спасение, но ни предсказваше, че щом не сме били толкова предпазливи да преустановим съвсем нашите излети, то не сме се спасили от нещастieto.

Английският министър резидент Мърей, един красив, духовит и учен човек, голям любител на нежния пол, на виното и на удоволствията от трапезата, забавляваше хубавата Анчила, която ме запозна с него в Падуа. Този доблестен човек стана скоро мой приятел, приблизително по същия начин, както господин де Берни, с тази разлика, че на французина му доставяше удоволствие да бъде зрител, а англичанинът, напротив, предпочиташе сам да даде зрелището. Бях

винаги желан свидетел на неговите любовни деяния, при които той се държеше много храбро и сладострастната Анчила беше във възторг, че я гледах. Но никога не си направих удоволствието да се намеся в техните борби. Обичах М.М., но трябва да призная, че верността, която запазих към хубавата калугерка, не биваше да се приписва изключително на моята любов към нея. Въпреки красотата си Анчила предизвикваше у мен известно отвращение. Тя имаше дрезгав глас и се оплакваше постоянно от една остра болка в гърлото. Макар че любовникът ѝ се чувствуваше много добре, все пак се страхувах и не без основание, защото болестта, от която умря френският крал Франциск Първи, отнесе следната есен и нея в гроба. Четвърт час преди да издъхне, нейният британец, поддавайки се на похотливата молба на тази нова Месалина, извърши с нея в мое присъствие последното жертвоприношение, въпреки че една огромна рана беше обезобразила ужасно лицето ѝ.

Този акт на един наистина героичен цинизъм стана известен в целия град, тъй като Мъррей разправяше сам навсякъде за това и се позоваваше на мен като свидетел.

Когато порочната, но поради красотата си станала с право известна куртизанка, се почувствува разяждана от едно вътрешно страдание, тя обеща сто луидора на един лекар на име Лукези, който даваше дума да я изцери чрез живачно лекуване. Но върху записа, който тя издаде за тази сума, Анчила поставяше изрично условие, че няма да изплати сумата преди споменатият Лукези да принесе с нея една любовна жертва. След като докторът я беше излекувал толкова колкото можеше, той поиска да му се плати, като отказа обаче да се подчини на условието на договора. Но Анчила настояваше за това и спорът дойде до съд.

В Англия, където изрично уговаряне трябва да бъде изпълнено, Анчила би спечелила делото, но във Венеция тя го загуби. Съдията мотивира присъдата си е това, че неизпълнението на едно наказуемо условие не е нарушение на договора. Една мъдра присъда, особено в този случай.

Два месеца преди Анчила да бъде обезобразена тъй отвратително от нейните рани, моя приятел Мемо — по-късно прокуратор на републиката Сан Марко — ме помоли да го заведа при нея. Точно когато водехме забавен разговор, дойде внезапно една гондола, от

която видяхме да слиза австрийският посланик граф Розенберг. Мемо изтръпна, защото един венециански благородник не бива да се среща никъде с чужд посланик, тъй като само за това той бива обвинен в държавна измяна. Напусна бързо салона на Анчила и аз го последвах, но на стълбата той срещна посланика, който се изсмя високо, като видя смущението му, а след това продължи пътя си. Качих се веднага с Мемо в неговата лодка и отидохме право при секретаря на държавните инквизитори господин Кавали. Това беше най-доброто, което Мемо можеше да направи, за да избегне възможните опасни последици от неприятната среща и нему беше много приятно, че присъствувах и аз, понеже можех да свидетелствувам, че се касаеше за най-обикновена случка, в която той е съвсем невинен. Секретарят прие Мемо с усмивка и му каза, че е сторил добре, като е дошъл да изповяда незабавно всичко. Твърде изненадан от този прием, Мемо му разказа късата история за срещата, а секретарят му отговори с най-сериозно изражение, че не се съмнява в истинността на думите му, тъй като обстоятелствата се покриват напълно с това, което му е известно.

Този отговор на секретаря ни даде повод да се замислим и когато бяхме навън, говорихме дълго за случая, но дойдохме до заключението, че господин Кавали не можеше да знае всъщност нищо преди идването ни в неговата къща и странните му думи трябваше да се обяснят само с това, че държавните инквизитори обикновено искат да създадат вярата, че от тях не може да остане нищо скрито.

След смъртта на Анчила, Мърей не си взе официална любовница, но като хвърчаща наоколо пеперуда сменяше една след друга най-хубавите девойки на Венеция. Две години по-късно любезният епикуреец замина за Константинопол, където в продължение на двадесет години беше представител на кабинета от Сент Джеймс пред Високата порта. В 1778 година се върна във Венеция с намерение да завърши дните си далеч от всякакви занимания, но умря в лазарета осем дни преди изтичане на предписаната карантина.

Щастието все още продължаваше да ме облагодетелствува в играта. Срещите ми с М.М. не можеха да бъдат открити, тъй като аз бях лодкар, а и калугерките, които знаеха за тайната, имаха само интерес да я пазят. Водих впрочем много приятен живот. Но предвиждах, че рано или късно господин де Берни ще съобщи на

М.М., че няма да се завърне във Венеция и ние няма да имаме повече казино. Освен това, знаех, че с настъпване на най-лошото годишно време не бих могъл да ползвам за нашите пътувания моята неустойчива лодка.

Когато в първия понеделник на октомври театрите бяха отново отворени и започна пак маскарадната свобода, взех в лодката си моята приятелка и отпътувах с нея за нашето казино. Нощите бяха станали вече дълги, така че за радостите на любовта оставаше достатъчно време, но първо правехме една отлична вечеря. След това се отдавахме последователно на насладите на Купидон и на обятията на Морфей. Внезапно, когато плувахме в най-блажена наслада, някакъв шум в канала ме обезпокои. Изтичах до прозореца и видях съвсем изненадан и разгневен, че лодката ми беше отвлечена от една голяма лодка. Успях да овладеея първата си възбуда и да извикам на крадците, че ще им подаря десет цехини, ако ми върнат лодката. Очевидно не ми повярваха, защото се изсмяха и спокойно продължиха. Какво можех да направя? Да викам за помощ против крадците? За бога, в никакъв случай! Да ги преследвам? Не можех да ходя по водата. Бях неутешим, а също и М.М. този път наистина се изплаши, защото не виждаше никаква възможност да намеря изход.

Без да мисля повече за любовните наслади, се облякох бързо. Единствената ми утеха беше, че имах пред себе си още два часа, за да се снабдя с лодка. Бих платил за такава сто цехини. Ако можех да намеря някаква гондола, затруднението не би било голямо, но разбира се, следната сутрин гондолиерите биха раздрънкали в цяло Мурано, че са докарали една калугерка в този и този манастир и тогава всичко би било загубено за нас.

Не ми оставаше нищо друго, освен да набавя с пари лодка или да направя същото, което направиха дангалаците с моята лодка. Затъкнах пистолетите си, взех меча си и една кесия пълна със злато в джобовете, също едно весло и една лодкарска кука на рамо и се отправих на път. Крадците бяха претъркали един пръстен от синджира на моята лодка. Това средство не можех да използвам, можех само да се надявам на щастливия случай да намеря някоя лодка, която беше вързана само с въжета.

При големия мост видях множество лодки, но на брега имаше хора, тъй че не се решавах да открадна някоя. Тичах по кея като

полудял, а на края на същия видях кръчма, която беше още отворена. Влязох и попитах дали има лодкари, келнерът ми отговори:

— Ето там двама, но са съвсем пияни.

Приблжих се до тяхната маса и казах:

— Кой иска да спечели четири лири и да ме откара до Венеция?

— Аз. Аз!

Прекъснах спора им, като дадох на по-пияния четиридесет солди, а с другия излязох.

По пътя му казах:

— Ти си много пиян, заеми ми твоята лодка, утре ще ти я върна.

— Та аз не те познавам.

— Ще ти оставя залог десет цехини. Лодката ти не струва повече, кой ще ми гарантира за теб?

— Елате с мен, господине!

Върнахме се в кръчмата и келнерът гарантира за него. Силно зарадван се оставих да бъда заведен до лодката му, която той снабди с две куки и с второ весло. Зарадван, че ме е измамил, той се отдалечи, а аз бях също така зарадван, че съм измамен от него. Беше изминал цял час, за да поправя нещастieto. Отпътувах към казиното, където моята любима М.М. ме очакваше в смъртен страх. Но когато видя радостното ми лице, веднага се успокои. Откарах я до нейния манастир и се върнах сам в Сан Франческо, където човекът, от когото бях наел лодка, очевидно ме помисли за луд, когато му казах, че съм сменил лодката му с тази, докарана от мен. След като си поставих маската и доминото, аз си отидох бързо вкъщи и си легнах. Неприятната история съвсем ме беше изтощила.

По същото време съдбата пожела да се запозная с патриция Маркантонио Цорзи. Той беше умен човек и прочут със своите шеговити стихове на венециански диалект. Като страстен поклонник на театъра, Цорзи полагаше всички усилия да принадлежи към жреците на Талия.

Написа една комедия, която публиката си позволи да освирка. Той обаче си втълпи, че пиесата е пропаднала само поради машинациите на абат Киари, който пишеше за театър Сан Анджелио. Затова започна да преследва с омраза всички творения на абата.

Не ми костваше никакво усилие да се присъединя към кръга на Цорзи, тъй като той имаше отличен готвач и прелестна жена, а не

обичах и Киари като поет и това му харесваше. Господин Цорзи дори плащаше на хора, които безмилостно, но без всякакъв усет и разум, освиркваха всички пиеси на абата. Направих си шега, като критикувах и последните по един особен начин с повишаване на интонацията, а Цорзи се погрижи те да бъдат разпространени в преписи. Това им създаде мощен неприятел в лицето на господин Кондулмер, който не можеше да ме търпи и за това, че госпожица Цорзи ми даваше благоволенieto, а последната, преди да се появя аз, беше ухажвана усърдно от него.

Но човек не можеше да се сърди на господин Кондулмер, задето не ме обичаше, тъй като театър Сан Анджелио беше до голяма степен негова собственост и пропадането на пиесите на поетизиращия абат представляваше загуба за него, защото за ложите се намираха посетители само при много ниски цени.

Добрият господин Кондулмер беше шестдесетгодишен, но все още напълно запазен, той обичаше жените, и парите. Беше дори лихвар, но притежаваше изкуството да минава за малък светец, тъй като държеше да бъде виждан всяка сутрин на богослужението в катедралата Св. Марко и не пропускаше да поплаче пред разпятието. На следната година стана член на Съвета на десетте и като такъв — държавен инквизитор в продължение на осем месеца. Тази висока длъжност му даваше дяволска сила и не му беше трудно да убеди двамата си колеги, че аз като смутител на общественото спокойствие, трябва да бъда поставен в оловните килии.

В началото на зимата се разнесе изненадващата новина за сключения съюзен договор между Франция и Австрия, чрез който политическата система в Европа се промени из основи. Това съобщение изглеждаше толкова невъзможно, че европейските сили не искаха да повярват. Цяла Италия трябваше да се радва на този съюз, тъй като той предпазваше за в бъдеще хубавата страна от опасността да стане бойна арена между двете сили при най-малкото недоразумение между тях. Най-много изуми мислещите глави фактът, че този прекрасен договор бе изработен почти изцяло от един млад дипломат, който дотогава минаваше за шегобиец. Договорът беше изработен съвсем тайно през 1750 година и действащите лица бяха госпожа Помпадур, граф Кауниц, който получи за това княжеската титла, и абат Де Берни, който стана известен в по-широките кръгове

едва следната година, когато кралят го провъзгласи за посланик във Венеция. В продължение на двеста и четиридесет години Бурбоните и Хабсбургите бяха воювали като неприятели, преди да се създаде този съюз, но той не беше дълготраен, защото продължи само четиридесет години, а и не е възможно един съюз между два толкова коренно различни двора да продължи по-дълго.

Скоро след сключването на договора, абат Де Берни стана министър на външните работи. Три години по-късно той възстанови отново парламента, след това стана кардинал, после изпадна в немилост и отиде като посланик в Рим. Там умря.

Смъртта заличава всичко.

Това, което трябваше да предвидя, се случи. Девет месеца след заминаването си от Венеция, той съобщи на М.М. за своето отзоваване. Направи го по най-деликатен начин. Въпреки това ударът беше толкова тежък за М.М., че той би я съсипал, ако дълго преди това не бях я подготвил предпазливо и постепенно. Господин де Берни изпрати на мен всички свои нареждания. Всичко, което се намираше в казиното, трябваше да бъде продадено и сумата да получи М.М., само книгите и портретите икономът трябваше да му занесе в Париж. Последните бяха хубава молитвена книга за един кардинал, но да пази Бог, ако има по-опасни за обществото от тях.

Докато М.М. се беше отдала на своята скръб, изпълних нарежданията на господин де Берни и към средата на януари 1755 година ние нямахме вече казино. М.М. задържа за себе си две хиляди цехини и своите украшения, които мислеше по-късно да продаде, за да си осигури доживотна рента. Парите за игра тя предостави на мен, защото ние играехме все още на обща сметка, аз имах тогава три хиляди цехини. Ние можехме да се виждаме вече само на решетката за разговори. Скоро след това тя заболя тежко от тъга, когато я видях за последния път, носеше по лицето си всички признаци на близка смърт. Даде ми своето сандъче с всички диаманти, всички пари, с изключение на една малка сума, всички непозволени книги, които притежаваше, и всички свои писма. Ако не умреше, щях да ѝ върна всичко обратно, но

то щеше да бъде моя собственост ако, както тя вярваше, умре от болестта.

Каза ми, че Ч.Ч. ще ме държи в течение на нейното състояние и ме помоли да имам милост към нея и да ѝ пиша, защото моите писма ще ѝ бъдат единствената утеха и че до последния си миг ще има поне толкова сила, за да може да ги чете.

Слушах нейните думи, облян в сълзи, защото я обичах до полуда. Обещах ѝ да живея в Мурано, докато оздравее. Поставих всички неща в една гондола и отпътувах в палата Брагадино, за да ги заключа на сигурно място. След това се върнах в Мурано и натоварих Лаура да ми потърси една мебелирана стая, където да мога да живея необезпокояван от никого.

— Зная — каза тя, — едно хубаво жилище с кухня, ще живеете там добре срещу нисък наем и ще имате пълно спокойствие, а ако поискате да предплатите наема, дори няма да има нужда да казвате кой сте. Старият човек, комуто принадлежи къщата, живее в приземието. Той ще ви даде всички ключове и ако не искате, няма нужда да виждате никого.

Тя ми даде адреса, отправих се веднага и намерих всичко според желанията си. Предплатих за три месеца и всичко се уреди. Къщичката се намираше в края на една задънена уличка, която отвеждаше към канала. Отидох още веднъж при Лаура и ѝ казах, че ще ми е нужно момиче, за да ми донася яденето и да почиства стаята ми. Тя обеща да ми намери такова за няколко дни.

След като уредих всичко това, се върнах във Венеция и опаковах куфара си, като че ли ми предстоеше далечно пътуване. След вечерята се сбогувах с господин Брагадино и двамата му приятели, казах им, че поради важна работа ще отсъствам няколко седмици.

На другата сутрин отидох в моето ново жилище и намерих там за голяма моя изненада дъщерята на Лаура Тонина, едно красиво дете на петнадесет години. Зачервена, но с известна сръчност, която не очаквах от нея, тя ми каза, че ще се осмели да ме обслужва толкова ревностно, колкото би могла да направи това нейната майка. Бях твърде съкрушен, за да бъда благодарен на Лаура за този красив подарък и дори си внуших, че трябва да бъде другояче, а не както тя вероятно си бе мислила, тъй като дъщеря ѝ не би могла да остане на

служба при мен. Читателят ще види как се изпълняват подобни решения. Временно се отнасях само приятелски с младото момиче.

— Убеден съм в твоята добра воля — й казах, — но трябва да говоря първо с твоята майка. Имам нужда да бъда сам, защото трябва да пиша целия ден и ще ям едва довечера. Погрижи се за необходимото!

Тя ми даде едно писмо, като ме помоли за извинение, че не ми го е предала по-рано.

— Не бива никога да забравяш да изпълняваш възложените ти поръчки — й казах, — защото, ако ми беше предала писмото по-късно, може би щеше да се случи голямо нещастие.

Тя се изчерви, помоли за извинение и излезе.

Писмото беше от Ч.Ч. Пишеше ми, че приятелката й е на легло и лекарят установил треска. Прекарах остатъка от деня, за да подредя всичко в стаята си и да пиша на Ч.Ч. и нейната болна приятелка. Надвечер Тонина донесе свещ и каза, че яденето било готово.

— Прислужвай ми — казах аз. Видях, че бе поставила само един прибор и нейната скромност ме радваше. Казах й да сложи втори прибор, защото желая да ми прави винаги компания в яденето. Не можех да си обясня защо постъпих така. Искях да бъда само любезен и няхах никакви други намерения.

Няхах никакъв апетит и затова не ядох нищо. Все пак намерих всичко за добро, с изключение на виното. Тонина обеща да намери за следния ден по-добро. След това тя си легна в преддверието. След като запечатах писмата си, поисках да проверя дали е заключена вратата на жилището. Излязох и видях Тонина да лежи в леглото и да спи спокойно или поне изглеждаше така.

На следната сутрин се събудих много рано. Повиках я и тя влезе напълно, и то чисто облечена. Дадох й писмото за Ч.Ч., в което беше приложено и това за М.М. и й казах да го отнесе на майка си и веднага да се върне, за да ми приготви кафе.

— Днес ще обядвам тук, Тонина. Пригответи навреме всичко.

— Вчера ви приготвих сама вечерята и ако желаете, мога изобщо да ви готвя.

— Много се радвам, че можеш това. Продължавай. Ето ти една цехина за разходите.

— От цехината, която ми дадохте вчера, имам още шестнадесет лири. Достатъчни са ми.

— Не, остатъка ти подарявам и така ще правя всеки ден.

Нейната радост беше толкова голяма, че въпреки съпротивата, тя целуна ръката ми. Не биваше да отдръпвам ръката си, а да я прегърна, но понеже чувствавах, че в такъв случай не бих сдържал смеха си, а смятах, че това би осквернило моята скръб, се въздържах. Вторият ден измина както първият. Тонина се радваше, че не става вече дума да говоря за майка ѝ. Затова тя смяташе, че нейните услуги са ми приятни. Чувствах се отпаднал и се страхувах, че на следната сутрин няма да се събудя навреме, за да мога да изпратя писмото си в манастира. Но понеже не исках да събудя Тонина, в случай че още спи, то я повиках тихо. Тя стана веднага и влезе при мен облечена само по долна рокличка. Престорих се, че не виждам нищо, и ѝ заповядах да го отнесе рано на майка си. Тя отговори, че ще изпълни заповедта ми и излезе. Трябваше неволно да си кажа, че е много хубава и мисълта колко лесно би било за младото момиче да ме утеши, ме натъжи и обърка. Моята скръб ми беше скъпа и реших да държа Тонина, която можеше да ме излекува от нея, далеч от себе си. Обещах си да говоря с Лаура да ми намери по-малко съблазнителна прислуга.

Но добрият съвет идва след пренощуване и на следната сутрин се въоръжих със софизми, като си казах, че всъщност младото момиче не е виновно за моята слабост и не бива да я наказвам за това, като ѝ причиня най-голяма неприятност.

Ние ще видим, драги читателю, докъде доведе всичко това.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЕТА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ ОТ ПРЕДНАТА ГЛАВА. М.М. ОЗДРАВЯВА. ТОНИНА МЕ УТЕШАВА. ЛЮБОВТА МИ КЪМ М.М. ОТСЛАБВА. ДОКТОР РИГЕЛИНИ. СВОЕОБРАЗЕН РАЗГОВОР С НЕГО. ПОСЛЕДИЦИ ОТ ТОЗИ РАЗГОВОР ПО ОТНОШЕНИЕ НА М.М. Г-Н МЪРЕЙ РАЗКРИВА ЗАБЛУДАТА И БИВА ОТМЪСТЕН.

Тонина беше тактична и разумна. Тя разбираше, че състоянието ми изисква внимание и се отнасяше с голяма деликатност. Винаги си лягаше едва след като бе приела писмата ми и се беше уверила, че не се нуждаех повече от нея. Влизаше в стаята ми вече само прилично облечена и ѝ бях благодарен за това. В продължение на две седмици положението на М.М. беше толкова лошо, че всеки момент очаквах да получа съобщение за нейната смърт. В деня на Заговезни Ч.Ч. ми пишеше, че приятелката ѝ нямала вече сили да прочете писмото ми. Щяла да получи последното миропомазване. Това съобщение ме засегна толкова силно, че не бях в състояние да стана от леглото. Прекарах целия ден в плач и писане и Тонина ме напусна едва в полунощ. Не можах да заспя цялата нощ. В сряда след Заговезни получих рано писмо от Ч.Ч., че лекарят е загубил всякаква надежда за приятелката ѝ. Давал ѝ най-много още четиринадесет дни. Една бавна треска я разяждаше. Била толкова слаба, че не можела да погълне дори и малко бульон. За нещастие, била измъчвана, освен всичко това и от нейния изповедник, който я плашел с всички ужаси на смъртта. Можех да облекча болката си само чрез писане, а Тонина си позволяваше понякога свободата да забележи, че съм подхранвал изкуствено мъката си и ще бъда виновен за смъртта си. Чувствувах, че наистина усилвам сам мъката си и че лежането, недостатъчното хранене и непрекъснатото писане съвсем ще ме побъркат. Със скръбта си бях заразил и младото момиче.

Тя не знаеше какво повече да ми каже и главното ѝ занимание се състоеше в избърсване на сълзите ми. Съжалих я.

Няколко дни по-късно писах на Ч.Ч., че ако приятелката ми умре, то не бих я преживял. Помолих я да ѝ каже, че ако иска да дам на

живота си някаква цена, то тя трябва да ми обещае, че ще се съгласи да я отвлека, при положение че имам щастието да оздравее.

„Аз имам — писах на Ч.Ч. — четири хиляди цехини, а М.М. — диаманти на стойност шест хиляди. Това е достатъчен капитал, за да си осигурим навсякъде в Европа едно прилично съществуване.“

На следната сутрин Ч.Ч. ми отговори, че моята любима, след като прочела писмото ми, изпаднала в делириум със спазми, забравила се и говорила три часа на френски такива неща, от които всички калугерки биха избягали, ако ги бяха разбрали.

Бях в отчаяние от това съобщение и малко оставаше да изпадна и аз в същото това трескаво лудуване както моята бедна калугерка. Нейният делириум продължи три дни. Щом дошла на себе си поръчала на младата си приятелка да ми пише, че знае със сигурност, че ще оздравее, ако обещае да изпълня обещанието си и да я отвлека, щом здравето ѝ позволи да понесе напреженията на едно продължително пътуване. Естествено, отговорих ѝ, че може да разчита на това, още повече че животът ми зависи само от изпълнението на този план.

Така, като се заблуждавахме взаимно с искрено убеждение и двамата оздравяхме, защото всяко писмо от Ч.Ч., което ми съобщаваше за напредващото оздравяване на М.М., беше балсам за сърцето ми. Колкото повече се успокоявах, толкова повече се подобряваше и апетитът ми. Здравето ми се възстановяваше ден след ден и скоро наивните приказки на Тонина започнаха несъзнателно да ме развеселяват. Беше придобила навика да си ляга, след като види, че съм заспал.

Към края на март М.М. ми писа сама, че се мисли за вън от всякаква опасност и при подходящо гледане ще бъде в състояние след Великден да напусне стаята. Отговорих ѝ, че няма да напусна Мурано, преди да съм имал щастието да я видя на решетката. Там ще можем, без да избързваме да уговорим всичко относно изпълнението на нашия план.

Господин Де Барагадино не ме беше виждал от седем седмици. Вероятно беше обезпокоен за мен и реших да го посетя още същия ден. След като казах на Тонина, че преди десет часа вечерта няма да се върна вкъщи, отпътувах за Венеция без палто. Тъй като бях отишъл в Мурано с домино, бях забравил да взема със себе си и палто. Бях прекарал в стаята си двадесет и осем дни, без да изляза нито веднъж.

Почти всичките дни бях изживял в скръб и сълзи, а някои от тях и без храна и сън. Това, което бях направил, ласкаеше самочувствието ми. Бях обслужван от младо момиче, което във всички страни в Европа с право биминало за красиво. Беше кротка като агне, грижовна и нежна и без да преувеличавам, можех да си представя, че беше влюбена в мене или най-малко бях я намерил напълно готова да ми хареса. Въпреки това можах да устоя на силата на нейните прелести, дори вече бях престанал да се опасявам изобщо от тяхното въздействие. Навикът да я виждам постоянно явно беше премахнал всякакви любовни чувства, като изглеждаше, че пълно господство имат само приятелството и благодарността, защото трябва да призная, че очарователното дете се беше грижило за мен най-внимателно и старателно. Цели нощи бе прекарала в едно кресло до леглото ми, беше се отнасяла с мен като майка и не беше ми дала никакъв повод за оплакване.

Не я бях целувал, не си позволих да се съблека в нейно присъствие, а тя, с изключение на онзи първи път, беше влизала в стаята ми винаги прилично облечена. Въпреки това знаех, че бях водил борба със себе си и бях горд от моята победа. Само едно не ми харесваше. Бях убеден, че нито М.М., нито Ч.Ч. биха повярвали, че това е възможно, а дори и самата Лаура, на която дъщеря й сигурно бе разправила всичко, не би повярвала, макар че от добрина би се престорила, че вярва.

Влязох у господин Де Брагадино точно в момента, когато се поднасяше супата. Той ме посрещна с радостен вик и се разсмя, че предчувствието му, че съм щял да го изненадам именно по този начин, се било изпълнило. Освен двамата ми други приятели, на масата бяха още Дьо ла Хей, Бавоа и лекарят Ригелини.

— Как? Без палто? — ме попита господин Дандоло.

— Да. Излязох с домино и не се сетих да взема от предпазливост палто.

Всички се изсмяха, но не им обърнах внимание и седнах. Никой не ме запита къде съм бил, защото, разбира се, само аз можех да говоря за това. Единствено господин Дьо ла Хей, който се пукаше от любопитство, не можа да се стърпи да направи някои намеци.

— Вие сте толкова отслабнал — каза ми той, — че лошите езици биха си помислили нещо лошо.

— Надявам се, че няма да се каже, че съм прекарал времето си при йезуитите.

— Вие сте хаплив. Може би ще се каже, че сте прекарали цялото време в болнична стая и сте се посветили на бога Меркур.

— Успокойте се, скъпи господине. За да не се изложи на една толкова смела присъда, ще замина отново още тази вечер.

— О, твърдо съм убеден, че няма да направите това.

— Вярвайте ми, господин Дьо ла Хей — отговорих подигравателно, — ценя твърде много вашето мнение, за да се съобразявам с него.

Когато моите приятели забелязаха, че вземам работата сериозно, те му се скараха и той се смути.

Ригелини беше близък приятел на посланика Мъррей. Той ми каза любезно, че е нетърпелив да съобщи на последния, че съм възкръснал от мъртвите и че мълвата, разпространена за мен, е лъжлива. Отговорих му:

— Ние ще отидем при него, ще вечеряме там, а след яденето ще отпътувам.

И тъй като видях, че Брагадино и приятелите му се обезпокоиха, обещах им, че на деня на Св. Марко, 25 април, ще се храня пак с тях.

Когато Мъррей ме видя, се хвърли на врата ми и ме целуна като истински немец. Представи ме на жена си и последната много учтиво ме покани на вечеря. Мъррей ми разказа множество лъжливи истории, които се разпространявали относно моето изчезване и между другото ме запита дали съм чел един малък роман от абат Киари, издаден към края на карнавала. Понеже не познавах книгата, той ми я подари. Увери ме, че ще я намеря забавна и имаше право. Това беше една сатира против партията на Цорзи. На мен мизерният абат беше определил в нея нищожна роля. Поставих романа в джоба си и го прочетох едва по-късно. След вечерята, която мина много приятно, взех гондола за преминаване и се върнах в Мурано.

Беше среднощ и много тъмно, така не забелязах, че гондолата е недостатъчно покрита и изобщо в много лошо състояние. Когато се качвах, ръмеше студен ситен дъжд и понеже дъждът се все повече усиливаше, скоро съвсем се намокрих. Но нещастieto не беше голямо, защото не бях далеч от къщичката си. Изкачих пипнешком стълбата и

почуках на вратата на преддверието. Тонина не ме очакваше вече и си беше легнала.

Събудена от чукането ми, в уплахата си тя дойде по риза и без свещ, за да ми отвори. Тъй като носех свещ, ѝ казах да донесе огниво. Това тя извърши веднага, но със скромен и мил глас ми обърна внимание, че не била облечена.

— Щом си покрита — казах аз, — това няма значение.

Тя не отговори нищо и запали една свещ, но когато ме видя съвсем измокрен, се разсмя.

— Не се нуждая от нищо друго, мило дете, освен да изсушим косата ми — ѝ казах.

Тя взе пудрата и с кичура в ръка, започна своята работа. Но ризата ѝ беше доста къса и горе много широко изрязана. Малко по-късно съжалих, че не съм ѝ оставил време да се облече. Чувствувах, че съм загубен, още повече че двете ѝ ръце бяха заети и тя не можеше да придържа ризата си, за да прикрие от погледа ми две изпъкнали ябълки, които бяха по-съблазнителни от тези на Хесперидите. Какво можех да направя, за да не ги гледам? Да затворя очите си? Пфуй! Отдадох се на природата и насладих погледа си с такава алчност, че бедната Тонина съвсем се изчерви.

— Знаеш ли какво? — ѝ казах. — Захапи горната ивица на ризата си. Тогава няма да виждам нищо.

Но сега стана по-лошо. Бях налял масло в огъня. Тъй като ризата беше много къса, видях двете колони на нейните крака, почти и фризът. Без да искам, издадох вик на изненада и наслада. Тонина вече не знаеше какво да направи, за да прикрие от погледа ми всичките си прелести. Тя легна на софата, но аз, обзет от любовен огън, стоях пред нея. Не можех да дойда до никакво решение.

— Е? — каза тя най-последно. — Трябва ли да изляза, за да се облека и тогава да свърша фризирането ви?

— Не, седни на коленете ми и завържи очите ми.

Тя изпълни послушно заповедта ми, но огънят бе вече запален. Не можех повече. Взех я в обятията си, без да мисля повече да играем на сляпа баба, сложих я в леглото си и я покрех с целувки. Когато, ѝ се захлех, че ще я обичам вечно, тя отвори обятията си по начин, който ми доказваше, че е копняла отдавна за този момент.

Откъснах розата и естествено намерих я както винаги много похубава, отколкото всички други, които бях скъсвал, от както обработвах плодовитите полета на любовта.

При събуждането си бях толкова влюбен в Тонина, както вярвах, че никога не съм бил влюбен в друга жена. Тя беше станала, без да ме събуди. Щом ме чу, влезе. Смърхих я нежно, че не е чакала за сутринния поздрав от мен. Без да ми отговори, тя ми даде писмо от М.М. Взах го, благодарих ѝ, но оставих писмото настрана, прегърнах я и я притеглих до себе си.

— Как? Какво чудо! — извика Тонина. — Как? Не бързате да прочетете писмото? Непостоянен мъж! Защо не остави да те излекувам още преди шест седмици? Колко съм щастлива! О, прекрасен дъжд! Не ти правя никакъв упрек, любимо съкровище, само ме обичай както обичаш тази, която ти пише всеки ден, и аз ще бъда доволна.

— Знаеш ли коя е тя?

— Една пансионерка, красива като ангел, но тя е в манастира, а аз съм тук. Ти си моят повелител и ще бъдеш такъв, докато желаш.

Бях много доволен, че тя се заблуждаваше и ѝ се заклех, че ще я обичам вечно. Тъй като по време на разговора ни се беше измъкнала от леглото, я помолих да легне пак. Но тя ми каза, че напротив, и аз трябва да стана, за да получа добър апетит, тъй като ще ми поднесе вкусно ястие, приготвено по венециански начин.

— Кой го е приготвил? — попитах аз.

— Аз! През петте часа, откакто съм станала, вложих цялото си готварско умение.

— Та колко е часът?

— Минава един.

Момичето ме заинтересува, изненада ме. Това не беше вече моята вчерашна боязлива Тонина! Лицето ѝ имаше тържествуващ израз, който се придава от щастието, и онова сияние от задоволство, което една щастлива любов отпечатва върху лицето на една млада красавица. Не разбирах как не съм оценил нейните прелести още първия път, когато я видях при майка ѝ. Но тогава бях твърде много влюбен в Ч.Ч., мъката ми беше много голяма, а и Тонина не беше още толкова развита.

Намерих писмото на М.М. нежно, но не толкова интересно, колкото предния ден. Седнах веднага да отговоря и бях много

изненадан, че тази задача за пръв път ми беше мъчителна. Но малкият излет до Венеция ми даде материал, за да изпълня с думи четири страници.

С моята прелестна Тонина имах отличен обяд. Съзирах в нея едновременно жена, любовница и домакиня и ми беше приятно да бъда щастлив на такава ниска цена. Останахме целия ден на масата, говорихме за нашата любов и я доказвахме взаимно чрез хиляди дребни комплименти. Няма по-изобилен и по-приятен материал за разговор, когато говорещите са едновременно съдия и страна. С очарователна откровеност тя ми каза, че знаела добре, че не би могла да ме накара да се влюбя в нея, защото съм обичал вече друга, затова се е надявала да ме спечели само чрез някаква изненада. Разбрала веднага, че този момент е дошъл, когато съм ѝ казал, че няма нужда да се облича, за да се запали свещта.

— Досега — завърши тя, — казвах на майка си чистата истина, а тя не ми вярваше. Отсега нататък няма да ѝ казвам нищо.

Тонина имаше природен ум, но не знаеше нито да чете, нито да пише. Радваше се, че е станала богата, защото се считаше за такава, без някой в Мурано да може да каже нещо лошо за нейната чест. Прекарах с прелестното дете двадесет и два дни и смятам тези три седмици и до днес за едни от най-щастливите в моя живот. Това именно прави старостта ми тъй ужасна, че с жадуващото си сърце нямам вече нужната сила да изживея поне един от тези дни, които дължа на онова възхитително момиче.

Към края на април видях М.М. при решетката за разговори. Беше отслабнала и много променена, но вън от опасност. Благодарение на ласкателствата и нежното съчувствие, което проявих към нея при тази среща, съумях да се държа така, че тя не беше в състояние да забележи промяната, която новата любов беше причинила в мен. Всеки лесно ще повярва, че не бях толкова непредпазлив да я оставя да забележи, че съм се отказал от плана за бягство, на който тя разчиташе повече отвсякога. Испитвах голям страх да не припадне, ако ѝ отнема тази надежда. Задържах квартирата си, която не ми струваше скъпо. Понеже посещавах М.М. всяка седмица по два пъти, то тези два дни спях в Мурано и се отдавах с моята Тонина на радостите на любовта.

В деня на Свети Марко обядвах, както бях обещал, при моите трима приятели, а след това отидох с доктор Ригелини в стаята за

разговори в манастира Де ла Вержини, където една девица даваше обет за калугерка. Девическият манастир е под личната съдебна власт на дожа, комуто калугерките дават титлата Светлейши баща. Последните принадлежат към първите венециански семейства.

Когато похвалих на доктор Ригелини майка М. Е., която беше извънредно хубава, той ми прошепна, че бих могъл да я имам за пари, ако съм любопитен. Исканата цена беше сто цехини за нея и десет за посредника. Той ме увери, че Мърей я е имал и може да я има, когато поиска. Когато видя, че съм изненадан каза, че във Венеция изобщо няма калугерка, която да не може да се притежава с пари, ако човек знае как да постъпи.

— Мърей има смелостта да похарчи петстотин цехини, за да има една изключително красива калугерка от Мурано. Тогава тя се издържаше от френския посланик.

Макар че страстта ми към М.М. беше поугаснала, все пак почувствувах сърцето си стиснато като от желязна ръка. С голямо усилие на волята издържах да изглеждам равнодушен. Въпреки това не се усъмних нито за момент. Бях убеден, че се касае за отвратителна клевета. Но въпросът ме засягаше твърде отблизо, за да не положа всички усилия да го изясня.

Затова отговорих на Ригелини с най-спокоен вид, че е твърде възможно да може да се притежава тази или онази калугерка срещу пари. Но това се случва рядко, тъй като излизането из манастира е много трудно.

— А що се отнася до известната с основание поради своята красота калугерка М.М. от манастира в Мурано, то не само не вярвам, че Мърей някога я е имал, но съм убеден, че тя никога не е била издържана от господин Де Берни. Ако френският посланик я е познавал, то той се е срещал с нея само при решетката за разговори, а какво може да се направи там, наистина не зная.

Ригелини беше умен и почтен човек. Отговори ми с хладен тон, че английският посланик е честен човек, а той е чул това от самия него.

— Ако Мърей не беше ми поверил работата при условие да я пазя в тайна, то бих го помолил сам да потвърди. Ще ви бъда задължен, ако той не узнае никога, че съм говорил с вас за това.

— Можете да разчитате на мълчанието ми.

Същата вечер се храних с Ригелини в дома на Мърей. Историята ми тежеше на сърцето и понеже имах пред себе си двамата души, от които можех да получа желаните осветления, започнах да хваля въодушевено хубавата М. Е., която съм видял в девическия манастир.

Посланикът подзе веднага темата и каза:

— Между нас казано — вие бихте могли да си набавите наладата от нейните прелести, ако искате да пожертвувате известна сума, която, впрочем, не е много висока, но човек трябва да е посветен.

— Вероятно са ви разказали нещо?

— Не, доставиха ми се доказателства и работата беше по-малко трудна, отколкото мислите.

— Ако са ви доставени доказателствата, то ви правя комплимент и не се съмнявам повече. Завиждам на щастието ви, тъй като не вярвам, че във венецианските манастири би се намерила втора такава съвършена красота.

— Лъжете се. Майка М.М. от манастира при Мурано е положително по-хубава.

— Чух да се говори за нея и веднаж я видях, но вярвам, че е невъзможно да се притежава с пари.

— А аз вярвам, че да! — каза той с усмивка. — А когато вярвам в нещо, то е сигурно.

— Вие ме изненадвате. Въпреки това, бих се хванал на бас, че са ви излъгали.

— Ще загубите баса. Вие сте я видели наистина само веднъж, но бихте ли я познали отново по портрета ѝ?

— Разбира се! Нейното лице ми направи силно впечатление.

— Почакайте!

Той стана, излезе и се върна след минута с една кутия, в която се намираха осем или десет миниатюрни портрета. Всичките бяха бюстове с еднаква изработка: разплетени коси и разголени гърди.

— Това са все забележителни хубавици — казах му аз, — безсъмнено опознали сте ги отблизо.

— Вярно, ако познаете някоя от тях, ще пазите тайна.

— Разбира се. Тези три познавам. Тази прилича на М.М., но признайте, че може би са ви излъгали, било когато сте я имали само в манастира или когато лично сте я взели, защото има жени, които си приличат.

— Та как може да са ме излъгали? Притежавах я тук, в моето казино, в нейното монашеско облекло и прекарах цяла нощ с нея. Предадох ѝ лично една кесия, съдържаща петстотин цехини. Доблестният сводник получи петдесет.

— Мисля, че след като сте я видели тук, вие сте я посещавали в стаята за разговори.

— Не, никога. Тя се опасяваше, да не би да узнае нейният официален любовник. Както ви е добре известно, това беше френският посланик.

— Но тя го приемаше само при решетката за разговори.

— Тя отиваше при него в светско облекло толкова често, колкото той желаше. Това знаех от същия човек, който ми я доведе.

— Много пъти ли е идвала при вас?

— Само веднъж. Това ми е достатъчно. Но за сто цехини мога да я имам, когато поискам.

— Всичко това изглежда като вярно, но бих искал да се базирам на петстотин цехини, че са ви измамили.

— След три дни ще ви дам отговор.

Повтарям още веднъж, че не се съмнявах нито за момент, че цялата история е голяма изненада, но аз трябваше да бъда сигурен за това, тъй като изтръпвах само при мисълта, че все пак би могла да бъде вярна. Това би било едно прегрешение, което би ме освободило от множество задължения, но вътрешно бях напълно убеден в нейната невинност. Ако тя наистина се окажеше виновна, което все пак не беше изключено, то бих загубил с удоволствие петстотинте цехини. Тази цена нямаше да бъде много висока, за да се обогати моето познание за хората чрез едно такова ужасно откритие.

Измъчваше ме отвратително безпокойство, което е, може би най-лошото терзание за душата. Ако доблестният англичанин е станал жертва на някаква мистификация или по-точно на някаква измама, то честта на М.М. изискваше задължително да го извадя от заблудата му, без да я изложа. Бях твърдо решен на това и щастието ми помогна.

Три или четири дни по-късно Мърей казал на доктора, че иска да ме види. Отидохме при него и той ме посрещна с думите:

— Работата е наред. Сигурен съм, че за сто цехини ще получа хубавата калугерка.

— Добре, значи се базираме за петстотин цехини!

— Не, не за петстотин, драги ми! Бих се срамувал да ви взема петстотин цехини чрез такъв абсолютно сигурен бас, но стоте, които тя ще ми струва, бих взел с удоволствие. Спечеля ли, то насладата ми ще платите вие. Загубя ли, няма да ѝ дам нищо.

— Кога ще се разреши загадката?

— Моят Меркурий ми каза, че трябва да почакаме един ден, докато настане маскарадната свобода. Сега трябва да се обмисли как да направим, за да получим и двамата необходимото уверение, защото в противен случай някой от нас няма да се счита за задължен да плати баса. Но за да получим и двамата това доказателство, ми изглежда доста трудно, защото, ако наистина притежавам М.М., би било против моята чест, ако тя се усъмни, че съм издал тайната ѝ.

— Не, това би било наистина непростима подлост. Имам следния план, който може да задоволи и двама ни, защото след неговото провеждане всеки от нас, независимо дали е спечелил или загубил, ще бъде убеден, че всичко е било редовно. Веднага щом сте в притежание на истинската или лъжлива калугерка, вие ще я напуснете под някакъв предлог и ще се срещнете с мен на някое предварително уговорено място. Ще отидем заедно в манастира и аз ще кажа да повикат М.М. Щом я видите и говорите с нея, вие ще се убедите, че тази, която сте напуснали във вашата къща, е една измамница.

— Разбира се, тогава ще бъда напълно убеден и ще платя баса с най-голямо удоволствие.

— В същото мога и аз да ви уверя. Ще наредя да повикат М.М. в стаята за разговори. Ако сестрата прислужница ни каже, че е болна или заета, то ще си отидем и вие печелите. Вие ще отидете да вечеряте с вашата хубавица, а аз ще отида другаде.

— Отлично, но понеже срещата може да стане само нощно време, то възможно е вратарката да ви отговори, че по такова време не може да се извика някоя от сестрите.

— В такъв случай пак аз губя.

— Значи, вие сте сигурен, че тя ще дойде, ако е в манастира?

— Това е моя работа. Повтарям ви, че ако не ви се даде възможност да говорите с нея, ще се обявя за победен и губя стоте цехини, а даже и хиляда, ако искате.

— Уговорено е ясно и недвусмислено, мили приятелю, и ви благодаря предварително.

— Моля ви само за едно. Бъдете съвсем точни и нека часът да не бъде много неподходящ за един манастир.

— Например един час преди залез-слънце, добре ли е?

— Отлично.

— Ще се погрижа също и маската да остане на мястото, на което съм й определил среща даже и да е истинската М.М.

— Тя няма да чака дълго, дори ако й определите да дойде в едно казино, което аз имам в Мурано и където притежавам едно момиче, в което съм влюбен. Ще се погрижа това момиче да не е там в определения ден и ще ви дам ключа от казиното. Ще се погрижа даже да намерите там отлична студена вечеря.

— Превъзходно! Но трябва да мога да означа мястото на Меркурий.

— Имате право. Каня ви утре на вечеря, но всичко трябва да се пази в пълна тайна. Ще отидем в казиното с една гондола и след ядене ще напуснем къщата през вратата откъм улицата. По този начин ще научите как можете да стигнете по вода и по суша. На вашия посредник е необходимо да покажете само мястото за спиране на лодки и къщната врата. В деня, за който той ще ви обещае калугерката, ще получите ключа. В къщата ще намерите само един стар човек, който живее в приземието. Той няма да ви забележи, нито при идването, нито при отиването. Моята малка няма нищо да види и няма да бъде видяна, и всичко ще се изпълни отлично. На това можете да разчитате.

Англичанинът беше много зарадван от всички тези разпоредби и ми каза:

— Започвам да считам баса за изгубен, но това няма значение. Ще се радвам толкова и на загубата, колкото на печалбата.

Уговорихме се за следния ден.

На другата сутрин отпътувах за Мурано, за да уведомя Тонина, че вечерта ще се храня при нея и че ще доведе двама приятели.

Но понеже нашият мил англичанин беше толкова голям приятел на Бакхуса, както и на любовта, то предадох на моята малка домакиня множество бутилки отлично вино. Тонина беше възхитена, че ще ги гощава и само ме попита, дали двамата ми приятели ще си отидат веднага след яденето.

— Да, мое съкровище.

При този отговор тя светна от удоволствие. Измъчваше я въпросът за десерта.

После отидох в манастира, където прекарах с М.М. един час в стаята за разговори. Виждах с удоволствие, че всеки ден тя ставаше все по-здрава и по-красива и ѝ направих комплимент за това.

Вечерта моите двама приятели бяха точно на уговореното място, два часа след залез-слънце се отправихме към малкото казино.

Нашата импровизирана вечеря беше вкусна, а моята малка Тонина имаше едно миловидно държание, което ме възхити. Каква наслада беше за мен да видя Ригелини като омагьосан и посланика ням от удивление!

Когато бях влюбен, тонът ми не беше насърчителен за приятелите ми да ухажват предмета на моята любов, но бях много снизходителен и услужлив, когато времето беше вече намалило моя жар. Към среднощ се разделихме. Придружих Мърей до мястото, където трябваше да го чакам в решителния ден. След това си отидох отново вкъщи, за да отдам почитанията си на моята очарователна Тонина, които тя наистина заслужаваше. Тя говори с голямо възхищение за двамата ми приятели и постоянно изтъкваше изненадата си, че англичанинът напуснал къщата свеж и трезвен, макар че изпил сам шест бутилки от най-хубавото ми вино.

На Петдесетница при мен дойде Ригелини и каза, че английският посланик уговорил всичко с привидния Меркурий за М.М. за последния ден.

Дадох му ключа от жилището си в Мурано и го помолих да каже на приятеля ни, че ще бъде точен.

Нетърпението ми причиняваше неприятно сърцебиене и аз прекарах двете нощи, без да мога да заспя, защото макар да бях сигурен, че М.М. ще се окаже невинна, все пак бях твърде неспокоен. Откъде идваше това неспокойствие? Очевидно само от моето нетърпение да видя, че посланикът е заблуден. В неговите очи М.М. сигурно изглеждаше като някаква проститутка. Едва когато той ще е принуден да признае, че е излъган от измамници, честта на калугерката ще бъде напълно възстановена.

Мърей беше също нетърпелив като мен, с тази разлика, че намираще приключението много комично и се смееше от сърце, докато

в моите очи то беше ужасно трагично и ме караше да треперя от възмущение.

Във вторник сутринта отидох в Мурано и казах на Тонина да приготви в стаята ми студена вечеря, за която ѝ дадох меню.

Освен това ѝ заповядах вечерта да отиде в стаята на стария домопритежател и да излезе оттам едва когато си отидат лицата, които ще използват моето жилище. Тя обеща да изпълни всичко точно и не си позволи нито един въпрос.

След това отидох в стаята за разговори в манастира и казах да повикат М.М. Тя не очакваше посещението ми и ме попита, защо не съм взел участие в отпътуването на Бученторо. Последното беше същият ден, тъй като времето беше благоприятно. Не си спомням вече какво ѝ отговорих, но още си спомням, че тя намери думите ми несвързани. Най-после дойдох до важната точка и ѝ казах, че трябва да я помоля за една услуга, от която зависи душевното ми спокойствие, но тя трябва да изпълни молбата ми сляпо и без да задава какъв да е въпрос.

— Заповядай, сърце мое, бъди уверен, че доколкото зависи от мен, няма нищо да ти откажа.

— Тази вечер, един час след залез-слънце, ще дойда и ще кажа да те повикат на тази решетка. Моля, ела! С мен ще бъде един друг господин. Моля те да му отправиш няколко учтиви думи. След това ще си отидеш. Сега трябва да намерим още някакъв претекст, за да оправдаем неподходящия час.

— Ще изпълня желанието ти, но ти нямаш представа с колко трудности е свързано това в нашия манастир, защото след залез-слънце стаите за разговори се заключват и ключовете се намират в игуменката. Но понеже се касае само за пет минути, ще кажа на игуменката, че чакам писмо от моя брат, което може да ми се предаде само тази вечер. Ще ми предадеш едно писмо, за да може калугерката, която ще ме придружи, да засвидетелствува, че не съм излъгала.

— Значи, няма да дойдеш сама?

— Не, за това не смея да помоля.

— Добре, но нареди така, че да имаш за придружителка късогледа старица.

— Ще поставя свещника в задната част на стаята.

— Не, ангел мой, много те моля, не прави това. Напротив, ти трябва така да го поставиш, че да можеш да бъдеш видяна съвършено ясно.

— Това е странно, но ти обещах сляпо подчинение и затова ще дойда с два свещника. Смея ли да се надявам, че при следващата ни среща ще разрешиш загадката.

— Най-късно утре ще научиш всичко с всички подробности.

— От любопитство няма да мога да спя.

— Не, сърце мое, спи спокойно и бъди сигурна, че ще ти бъде благодарен.

Читателят вероятно вярва, че след този разговор сърцето ми трябва да се е успокоило. Но нищо подобно! Когато се връщах към Венеция, измъчваше ме страхът да не би Мърей да ми каже вечерта, че неговият Меркурий му е съобщил, че калугерката е била принудена да отложи срещата. Ако стане това, то не бих подозрял точно М.М., но посланикът би могъл да помисли, че работата е осуетена по мой почин.

Със сигурност, тогава не бих го завел в стаята за разговори, а бих отишъл тъжен сам.

Така прекарах мъчително целия ден, който ми се стори безкрайно дълъг. Вечерта поставих едно писмо в джоба си и се отправих за уговореното място, където трябваше да чакам посланика. За щастие, Мърей също беше много точен.

— Дойде ли калугерката? — извиках аз, щом го видях.

— Да, мили приятелю. Ако желаете, да отидем в стаята за разговори, но ще видите, че ще ви се каже, че тя е болна или заета. Ако искате, можете още да се откажете от баса.

— За бога, не! Държа извънредно много на тези сто дукати! Напред!

Позвънихме на вратата. Казах да повикат М.М. и ключарката ми възвърна живота, като ми каза, че ме чакат. Влязох с моя мил англичанин в стаята за разговори, която намерих осветена от четири свещи. Когато си спомням за тези моменти, животът ми става приятен! От това разпореждане се убедих не само в невинността на моята благородна и чистосърдечна възлюбена, но се възхитих от нейната проникателна мъдрост. Мърей беше станал сериозен и вече не се усмихваше.

Сияеща от миловидност и красота, М.М. влезе. Придружаваше я една сестра прислужница и двете носеха по един свещник. На отличен френски език тя ми отправи един ласкателен комплимент. Подадох ѝ писмото. Тя разгледа надписа и печата и го сложи в джоба си, като ми благодари и каза, че ще отговори веднага. След това се обърна към моя придружител.

— Може би съм виновна, господине, че сте пропуснали първото действие от операта.

— Честта да ви видя за момент, мадам, струва повече от всички опери на света.

— Струва ми се, че сте англичанин?

— Да, мадам.

— Английската нация днес е първата в света, защото е свободна и мощна. Господа, аз съм ваша покорна слугиня.

Никога не бях виждал М.М. тъй красива, както в този момент. Напуснах стаята за разговори, горящ от любов. Изпълваше ме една радост от съвсем нов вид, каквато дотогава не бях познавал. Забързах с големи крачки към моето казино, без да се грижа за министър резидента, който нямаше защо да бърза, за да ме следва. Пред вратата го почаках.

— Е — казах аз — сега убеден ли сте, че сте бил измамен?

— Само спокойствие! Ще имаме достатъчно време да говорим за това. Елате горе!

— Да дойда горе?

— Моля ви за това.

— Та какво да правя четири часа със съществото, което ме чака горе?

— Да си направим шега с нея.

— По-добре, изхвърлете я!

— Не, нейният сводник трябва да дойде рано сутринта в два часа, за да я вземе. Тя ще го предупреди и той ще избегне справедливото ми отмъщение. Да изхвърлим двамата през прозореца.

— Въздържайте се! Честта на М.М. изисква тази история да не става известна. Добре, да отидем горе. Ще се пошегуваме. Любопитен съм да видя мръсницата.

Мърей влезе пръв. Когато ме видя, момичето постави кърпа на лицето си и каза на посланика, че постъпката му е недостойна. Мърей

не отговори. Тя не беше толкова висока като М.М. и се беше изразила на лош френски.

Палтото и маската ѝ лежаха върху леглото. Освен това беше облечена като калугерка. Понеже държах много да видя лицето ѝ, помолих я любезно да ми го покаже.

— Не ви познавам — ми каза тя. — Кой сте вие.

— Вие сте в моята къща и не знаете кой съм?

— Във вашата къща съм, защото ме измамиха. Не вярвах, че имам работа с мошеник!

При тези думи Мърей ѝ заповяда да мълчи, като я нарече с титлата на нейната достойна професия. Жената стана и поиска да вземе палтото си, като каза, че иска да си отиде. Но Мърей я блъсна назад и ѝ обясни, че трябва да почака, докато дойде благородният ѝ сводник. Той я посъветва да не вдига шум, освен ако няма желание да отиде в затвора.

— Аз в затвора!

При тези думи тя посегна към цепнатината на роклята си, но хванах бързо едната ѝ ръка, а Мърей другата. Поставихме я върху един стол и ѝ отнехме пистолетите, които тя имаше в джобовете си.

Мърей разкъса отпред светата ѝ одежда и измъкна един дълъг осем цола меч. Фалшивата калугерка плачеше отчаяно.

— Искаш ли — попита посланикът — да мълчиш и да се държиш спокойно, докато дойде Капучефало или искаш да отидеш веднага в затвора?

— А щом той дойде?

— Тогава обещавам да те пусна да си отидеш.

— С него?

— Може би.

— Добре, ще бъда спокойна.

— Имаш ли още оръжия?

На този въпрос жената отговори, като съблече роклята си и долната си фуста. Ако я бяхме оставили, тя би се привела в състоянието, както е създадена от природата — безсъмнено, с надеждата да постигне чрез нашата животинска чувственост онова, което не можеше да очаква от нашия разум.

Бях извънредно учуден, когато видях, че тя имаше съвсем малка прилика с М.М. Казах това на посланика и той се съгласи, но аз пък от

своя страна трябваше да се съглася с него, че при неговото предубеждение грешката му беше обяснима и че мнозина други също биха могли да се заблудят на негово място. Желанието да се притежава калугерка, която по призвание и чрез тържествен обет, независимо дали последният е доброволен или принудителен, се е отказала от радостите на този свят и особено от плътското общуване с другия пол — това желание към забранения плод възбужда и човек не се замисля много.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА

ПРИКЛЮЧЕНИЕТО С ЛЪЖЛИВАТА КАЛУГЕРКА ЗАВЪРШИ КОМИЧНО. НА КАПУЧЕФАЛО СЕ ОТМЪЩАВА. РАЗОРЯВАМ СЕ В ИГРА ПО ИСКАНЕ НА М.М. ПРОДАВАМ ПОСТЕПЕННО ВСИЧКИТЕ Й ДИАМАНТИ, НО ЩАСТИЕТО УПОРИТО МИ ОСТАВА ВРАЖДЕБНО. ОТСТЪПВАМ ТОНИНА НА МЪРЕЙ, КОЙТО Я ОСИГУРЯВА ЗА ЦЯЛ ЖИВОТ. НЕЙНОТО МЯСТО СЕ ЗАЕМА ОТ СЕСТРА Й БАРБЕРИНА.

— Как направихте това очарователно запознанство? — попитах посланика.

— Преди шест месеца — отговори той, — стоях пред манастирските врати с нашия консул господин Смит, когото придружавах, за да видим някаква церемония. Говорихме за десет или дванадесет калугерки, които бяха минали покрай нас и по този повод му казах:

— Бих дал петстотин цехини, за да мога да прекарам няколко часа с майка М.М.

Граф Капучефало ме чу, но не каза нищо. Господин Смит ми каза, че човек може да я види само при решетката за разговори, както прави френският посланик, който често я посещава. На следващия ден при мен дойде Капучефало и ми каза, че ако съм говорил сериозно, то той би могъл да ми достави с калугерката една любовна нощ на някое определено от мен място, само тя да бъде сигурна, че работата ще се запази в тайна.

— Току-що говорих с нея и когато назовах името ви, тя ми отговори, че ви е видяла да стоите с господин Смит и би желала да вечеря с вас, и то повече от желание, отколкото за петстотинте цехини. Аз съм единственият, комуто тя се доверява и съм този, който я придружава до къщата на френския посланик във Венеция, когато тя пожелае да го посети. Няма нужда да се опасявате, че ще бъдете измамен, тъй като ще ѝ предадете сумата сам, и то след като сте я притежавали.

При тези думи той извади от джоба си портрета ѝ и ми го показа. Ето го тук. Четиринадесет дни след нашия разговор го откупих от него. Това беше два дни след като бях прекарал цяла нощ с въображаемата

очарователна жена. Тази хубостница тук дойде маскирана и облечена като калугерка, а аз бях толкова глупав да вярвам, че притежавам едно съкровище. Ядосвам се само, че не открих измамата още когато видях косата ѝ, защото знаех, че калугерките трябва да носят косите си късо отрязани. А когато обърнах внимание върху това на тази хубостница, тя ми отговори, че те имат право да ги носят под качулката си, а аз бях отново толкова глупав да ѝ повярвам.

Знаех, че по тази точка Мъррей не е бил излъган, но в този момент не се считах за задължен да го осветля.

Мъррей ми даде портрета. Държах го в ръка и го сравнявах с лицето, което имах пред себе си. Хубавицата върху портрета беше представена с разголени гърди и когато направих забележката, че художниците рисуват тази част винаги по въображение, безсрамницата използва случая да ми покаже, че копие то е вярно. Обърнах ѝ гръб с израз на презрение, който би трябвало силно да я оскърби, ако подобни същества имат изобщо някакво чувство на срам. Трябваше неволно да се смея, когато намирах в резултат на наблюденията ми през тази нощ, че старият израз: „два предмета, които са еднакви с трети, са еднакви и помежду си“, невинаги е верен. Защото портретът приличаше както на М.М. тъй и на недостойната куртизанка, която си приписваше нейното име и въпреки това, между двете жени нямаше никаква прилика. Споделих наблюдението си с Мъррей и той ми даде право. На тази тема философствувахме цял час. Когато случайно научих, че заместницата на М.М. се казва Иноченция, решихме да разберем дали това име подхожда на занаята ѝ. Затова я попитахме, как хитрецът е успял да я накара да играе възприетата от нея роля. Тя разказа следното:

— Познавам граф Капучефало от две години и неговото познанство ми е било от полза. Самият той, наистина не ми е давал пари, но съм спечелила много от хората, с които той ме е запознавал. Един ден в късната есен на миналата година ми каза, че ако се наема да играя ролята на калугерка, като се облека в дрехи, които той ще ми набави и прекарам като такава цяла нощ с един англичанин, то бих могла да спечеля сто цехини.

— Не бива да се страхуваш от нищо — каза ми той, — тъй като аз сам ще те отведа в казиното, където ще те чака кандидатът, и ще те взема рано сутринта, за да те върна в твоя мним манастир.

Показа ми как трябва да се държа и ме научи какво да отговарям, в случай че любовникът ми ме попита за манастирския живот. И, господа, шегата ми хареса. Тя ме разсмиваше предварително и му отговорих, че съм съгласна. Би трябвало, обаче и да помислите, дали коя да е жена от моята професия би могла да устои на изкушението да спечели сто цехини. Намерих историята както забавна, тъй и изгодна и го подканих да предприеме необходимото, като му обещах, че ще играя ролята си отлично. Сделката бе сключена и графът ми даде указания за евентуалния разговор. Каза ми, че англичанинът ще говори вероятно само за моя манастир и сигурно ще ми загатне и за другите ми любовници. За това не бива да говоря, а да му отвърна само с усмивка, че не зная за какво говори. Мога дори да му кажа, че съм само една преоблечена калугерка и с шеговити думи да му покажа и косата си.

— Въпреки това, той ще те мисли за калугерка, и то за калугерка, която обича, защото ще бъде убеден, че не можеш да бъдеш друга.

Шегата ми стана ясна и не помислих нито за момент да се заинтересувам за името на калугерката, която щях да представям или за името на манастира, към който уж принадлежа. Единственото, което ме интересуваше, беше възнаграждението от сто цехини. И затова, макар че прекарах с вас една прекрасна нощ и макар че според мен, повече заслужавате да ви се плати, отколкото сам да плащате, даже не полюбопитствувах да узная как се казвате или кой сте. Вие знаете как прекарах нощта. Казах ви вече, че я намерих прекрасна и ви уверявам, че мисълта да прекарам с вас още една такава нощ ме направи щастлива. Дадохте ми петстотин цехини, но аз трябваше да се задоволя със сто, както ми каза Капучефало. Останалите четиристотин той задържа за себе си. Вие открийте всичко. Съжалявам за това, но не се страхувам от нищо, защото мога да се маскирам както си искам и не мога да попреча на хора, които ме желаят, да ме считат за светица. Щом това им прави удоволствие, за мен е все едно. Намерихте в мен оръжие, но всекиму е позволено да носи такова за своя защита. Не намирам, че имам каквато и да е вина.

— Познаваш ли ме? — попитах я аз.

— Не, но съм ви виждала често да минавате под прозореца ми. Аз живея в Сан Роко, при моста.

Разказаната с тон на нещо разбиращо се от само себе си история, ни убеди, че жената беше упражнила своя занаят като опитна

проститутка, но струваше ни се, че Капучефало, въпреки графската му титла, заслужаваше позорния стълб. Момичето беше вероятно с десет години по-възрастно от М.М. Тя беше красива, но беше руса, а косите на моята калугерка имаха великолепен пепелив светлокафяв цвят. Освен това, М.М. беше най-малко с три цола по-висока.

След полунощ седнахме на масата и с най-добър апетит почетохме отличната закуска, която ни беше приготвила моята Тонина. Бяхме толкова жестоки, че не предложихме на нещастната хубавица даже и чаша вино, но мислехме, че не биваше и да постъпим другояче. При разговорите ни на масата моят весел британец изказа различни остроумни забележки относно ревността ми да го убедя, че не се е насладил от благоволението на М.М.

— Невъзможно е да проявите такъв голям интерес по тази работа, ако не сте влюбен сам в божествената калугерка.

Отговорих му:

— Ако бях влюбен, то бих бил за съжаление, тъй като ще трябва да се огранича само с ужасната стая за разговори.

— Аз бих платил с удоволствие по сто гвинеи месечно — отговори той, — за привилегията да я посещавам при решетката за разговори.

С тези думи ми даде стоте цехини, за които се бяхме хванали на бас. Благодарни ми, че съм ги спечелил в играта и аз ги сложих в джоба си.

Два часа след полунощ чухме, че се почука тихо на пътната врата.

— Приятелят идва — казах аз, — бъдете разумен. Можете да бъдете сигурен, че ще признае всичко.

Капучефало влезе. Той видя Мърей и хубавицата, а присъствието на трети забеляза едва когато чу, че ключът от вратата към преддверието се обърна. Тогава се огледа и ме видя.

Той ме познаваше и без да изгуби присъствие на духа каза:

— Ах, това сте вие. Така да бъде. Вие разбирате необходимостта да се пази тайна.

Мърей се засмя и му каза спокойно да бъде тъй добър да седне. Той държеше в ръцете си пистолетите на хубавицата и го попита, къде ще я заведе преди разсъмване.

— В жилището й.

— Може би и там не, защото много е вероятно двамата да отидете в затвора.

— Не, от това не ме е страх. Историята би вдигнала твърде голям шум и шегобийците няма да са на ваша страна. Хайде — каза той на своята съучастница, — обличай се да вървим!

Посланикът остана спокоен и студен като англичанин. Той му наля чаша шамбертен и мерзавецът я изпразни за негово здраве. Мърей видя на пръста му красив брилянтен пръстен. Той изказа похвала за него и каза, че би желал да го разгледа. С тези думи той извади пръстена, разгледа го, намери го съвършен и попита графа колко струва. Капучефало отговори объркан, че му е струвал четиристотин цехини.

— Задържам го за тази цена — каза посланикът и постави пръстена в джоба си, а другият наведе глава. Мърей се засмя на неговата умереност и каза на проститутката да се облече и да отиде с достойния си мошеник.

Тя се облече за миг. Дватама се поклониха ниско и си отидоха.

— Сбогом, своднико на калугерки! — извика посланикът след него. Графът не отговори.

Когато останахме сами, прегърнах Мърей. Направих му комплимент за неговата въздържаност и му благодарих за това, защото един скандал би поставил само трима невинни в неудобно положение.

— Бъдете спокоен — каза той, — виновните ще получат наказанието си, без някой да може да допусне коя е причината.

След това казах на Тонина да се качи при нас. Англичанинът ѝ предложи чаша вино, но тя благодари скромно и миловидно. Мърей я погледна с пламенни очи. След това си отиде, като с най-топли думи ми изрази своята благодарност.

Търпението и самообладанието на моята бедна Тонина бяха поставени на тежко изпитание и тя имаше основание да предполага, че съм ѝ изневерил, но ѝ доказах, че съм се въздържал и съм се запазил свеж за нея. Останахме шест часа в леглото и когато станахме, бяхме и двамата щастливи.

Веднага след обяд отидох при моята благородна М.М. и ѝ разказах цялата история с всички подробности. Тя я изслуша с внимание и върху лицето ѝ се отпечатваха различните чувства, които изпитваше. Тя узна с голямо удоволствие, че маската, която ме беше

придружила в стаята за разговори, е била английският посланик, но прояви най-благородно презрение, когато ѝ казах, че той би дал на драго сърце сто гвинеи месечно, за да я посещава и да може да се разговаря с нея при решетката в стаята за разговори. Тя беше ядосана на него, задето е могъл да си въобрази, че я е притежавал и задето е могъл да повярва, че притежаваният от него портрет е бил нейният, защото, според нея, последният едва ли е имал каква да е прилика с нея. С прелестна усмивка ми каза, че сигурно не съм показал лъжливата калугерка на моята малка, понеже последната би могла да си помисли нещо лошо.

— Значи ти знаеш, че имам едно младо момиче.

— Да. И при това много хубаво. Дъщерята на Лаура. Ако я обичаш, нямам нищо против, както и твоята Ч.Ч. Надявам се, че ще ми дадеш възможност да я видя. Ч.Ч. я познава вече.

Видях, че не мога да я заблудя, тъй като тя знаеше твърде много, затова ѝ разказах откровено цялата история на моята нова любов. Тя изрази съвсем искрено радостта си от това и тази радост със сигурност не беше лицемерна. Когато поисках да си отида, тя каза, че честта ѝ изисквала да се убие граф Капучефало. Мизерникът я е оскърбил толкова силно, че тя не може да му прости. За да я успокоя, обещах ѝ, че ако посланикът не се справи до една седмица с него, то ще се погрижа сам за нашето общо отмъщение.

Приблизително по това време умря прокурорът Брагадино, братът на моя покровител. Чрез това последният стана много богат. С него би се прекъснала фамилията му и за да попречи на това, една жена, някогашна негова любовница, от която той имаше един незаконороден син, поиска да се ожени за нея. С този брак синът щеше да бъде узаконен и би могъл да продължи рода. Срещу заплащане на малка сума сенатът би признал на жената гражданско право и всичко би било уредено. Тя ми писа едно писъмце и ме помоли да намина към нея. Любопитствувах да узная какво можеше да иска от мен една жена, която не познавах нито от страна на Адам, нито от страна на Ева, и тъкмо се канех да отида при нея, когато ми предадоха, че господин Брагадино ме вика. Той ме помоли да попитам Паралис дали да последва съвета на дъо ла Хей по една известна работа. Обещал му да не ми казва нищо по това, но въпреки това, на оракула тя трябва да е

позната. Естествено, оракулът се изказа против йезуита. Като уредих това, се отправих към дамата.

Тя ме посвети веднага във всичко и ми представи своя син. Каза ми, че ако бракът стане, ще ми се представи нотариално заверено писмено задължение, съгласно което след смъртта на господин де Брагадино ще получа едно имение, което ще ми носи годишно наличност от пет хиляди дуката.

Естествено, досетих се, че се касае за същата работа, която бе предложена на господин де Брагадино от дьо ла Хей. Отговорих ѝ без колебание, че не мога да се меся в тази работа, понеже с нея се е занимавал преди мен дьо ла Хей. С това се сбогувах.

Изглеждаше странно, че йезуитът плетеше непрекъснато интриги зад гърба ми, за да ожени приятелите ми, защото преди две години той би оженил господин Дандоло, ако не се бях противопоставил. На мен ми беше съвсем безразлично, дали изгасва фамилията Брагадино, но ми беше скъп животът на моя благодетел, а бях убеден, че този брак значително би го съкратил, защото той беше тогава на шестдесет и три години, прекарал един опасен апоплектичен удар.

Лейди Мърей ме беше поканила на обяд.

След яденето посланикът ми каза, че е разказал на господин Кавали цялата история за лъжливата калугерка и секретарят на инквизицията му съобщил вечерта, че всичко е уредено, за да бъде удовлетворен. Граф Капучефало бил изпратен в родината си Кефалония, като му било забранено да се връща във Венеция. Проститутката била изчезнала.

Хубавото, или по-точно ужасното в тази проста процедура е, че никой не узна причината, така че това отвратително своеволие не можа да засегне нито виновния, така и невинния. М.М. беше във възторг от това разрешение, на което аз повече от нея се радвах, защото би ми било неприятно да омърся ръцете си с този мизерен граф.

В живота на човека има периоди, които биха могли да се нарекат кръговрати на съдбата. В дългия житейски път съм се убедил в това и съм бил вероятно повече от всеки друг в положение да установя истината на това твърдение. Бях имал доста продължителен щастлив период. В играта щастието беше ме облагодетелствувало дълго време. Бях щастлив в отношенията си с хората, а що се отнася до любовта не ми оставаше какво повече да желая. Но сега започна да се показва

обратната страна на медала. Любовта все още ме благодетелствуваше, но щастието в играта съвсем се бе отказало от мен и скоро ще видиш, драги читателю, че хората не се отнасяха с мен по-добре, отколкото сляпата богиня. Съдбата има своите фази както месеца, доброто следва след лошото, както нещастieto — след щастието.

Все още играех моите мартингали, но толкова нещастно, че скоро нямах нито една цехина. Тъй като играех на обща сметка с М.М., трябваше да й давам отчет за състоянието на финансите си.

По нейно настояване продадох един след друг всичките й диаманти. И проиграх получените суми. За себе си тя запази само петстотин цехини, в случай на нужда. За отвличане не ставаше вече дума, защото какво бихме правили без никакви средства в широкия свят? Все още играех, но само на дребни суми, като държах банка за малки играчи. Тъй, играейки въздържано, чаках да се обърне щастието.

Английският посланик ме беше поканил на вечеря в своето казино с прочутата Фани Мъррей. Затова един ден той дойде на вечеря в моето казино в Мурано, което държах още само заради Тонина. Той намери малката ми любовница за забавна и учтива, но все пак тя не излизаше извън границите на приличието, което съвсем не му хареса. На следния ден ми писа:

„Влюбен съм до полуда във вашата Тонина. Ако сте съгласни да ми я отстъпите, готов съм да се погрижа за нея по следния начин: ще й дам напълно обзаведено жилище, при условие, че ще мога да я посещавам там колкото пъти пожелае и че ще ми осигури всички права на един щастлив любовник. Ще й поддържам прислужница и готвачка и ще й давам месечно по тридесет цехини за трапеза за двама души. Вината ще доставям допълнително. Освен това, ще й предоставя една доживотна рента от двеста дуката в наличност годишно, с която ще може да разполага, след като е живяла една година с мен. Оставям ви, мили приятелю, осем дни, за да ми съобщите нейния отговор.“

Отговорих му веднага, че ще му съобща след три дни дали предложението му може да бъде прието, защото Тонина има майка,

пред която има голямо страхопочитание и без нейно съгласие не би направила вероятно нищо. От друга страна, по всичко изглеждаше, че младото момиче беше бременно.

За Тонина работата беше важна. Обичах я, но всъщност тя знаеше много добре, че ние няма да останем през целия си живот заедно и аз не виждах никаква възможност да я осигуря по такъв начин, какъвто сега ѝ се предлагаше. Затова не се поколебах нито за момент, а отпътувах веднага за Мурано и ѝ казах всичко.

— Значи искаш да ме напуснеш, — извика тя, плачейки.

— Аз те обичам, моя мила приятелко, и предложението ми би трябвало да те убеди именно в това.

— Не! Не мога да принадлежа на двама.

— Ти ще принадлежиш само на новия си любовник, мило сърце. Помисли си, че това ще ти достави една прилична сума, чрез която би могла добре да се омъжиш. Колкото и да те обичам, за мен е съвсем невъзможно да те осигуря тъй добре.

— Остави ме днес да поплача и помисля и ела утре вечер при мен.

Аз бях точен и тя ми каза:

— Намирам, че твоят англичанин е много красив, а когато говори венециански, не мога да се сдържа да не се смея. Ако майка ми е съгласна, може би бих могла да го обичам. В случай че не си подхождаме, то след година ще можем да се разделим и тогава ще имам годишен приход от двеста дуката.

— Радвам се, че обсъждаш въпроса тъй спокойно. Говори ли с майка си?

— Да се обсъждат такива работи между майка и дъщеря е много неудобно. По-добре говори ти с нея.

— На драго сърце.

Не бях виждал Лаура откакто ми беше дала дъщеря си. Не ѝ беше нужно дълго време, за да обмисли въпроса. Силно зарадвана, ми каза веднага, че благодарение на това споразумение дъщеря ѝ ще може да я подпомага, когато остарее. Тогава ще напусне Мурано, тъй като няма да ѝ е приятно вече да служи. Тя ми показа сто и тридесет цехини, които Тонина беше спестила от службата си при мен и които ѝ бе дала да съхранява.

В стаята влезе Берберина, по-младата сестра на Тонина и ми целуна ръка. Намерих я прелестна и ѝ дадох всичките сребърни пари, които имах у себе си. Казах на Лаура, че я очаквам в жилището си. Тя дойде скоро след мен и даде на дъщеря си своята благословия. Повери я на света Катерина и ѝ каза, че моли само за три лири дневно, за да може да се пренесе и живее със семейството си във Венеция.

Тонина увисна на врата ѝ и ѝ обеща това.

След като тази важна работа се свърши при общо задоволство, посетих М.М., която ми достави удоволствието да дойде в стаята за разговори с Ч.Ч. Намерих я тъжна, но по-красива отвсякога. Беше в траур, но това не ѝ пречеше да бъде нежна. Тя можа да остане само четвърт час в стаята за разговори, защото се опасяваше да не бъде видяна, тъй като все още ѝ бе забранено да напуска стаята си. Разказах на М.М., че Тонина ще се пренесе във Венеция и ще живее с Мърей.

— Съжалявам за това — каза тя, — защото сега, когато Тонина няма вече да те привлича в Мурано, ще те виждам още по-рядко, отколкото досега.

Обещах ѝ, че ще я посещавам редовно. Но какво са обещанията! Наближаваше времето, когато трябваше да се разделим завинаги.

Същата вечер отидох у моя приятел Мърей и му занесох приятната вест. Той ме прегърна, обзет от радост, и ме помоли да вечерям на по следния ден в жилището му, като доведе и Тонина, за да му я предам напълно изискано. Разбира се изпълних желанието му. Той ѝ предаде в мое присъствие доживотната рента от двеста венециански дуката във форма на превод при пекарския еснаф. С втори документ той ѝ приписваше цялата мебелировка на жилището, което ѝ беше наел като нейна собственост, при условие че ще живее в продължение на една година с него. Предписанията, които той даваше относно поведението ѝ, бяха много либерални. Позволяваше ѝ да ме приема като приятел и да посещава майка си и сестрите си колкото пъти пожелае. Тонина увисна на врата му, увери го в нейната благодарност и му обеща да положи всички старания, за да му хареса. Посочвайки ме, тя добави:

— Господин Казанова ще приемам, но само като приятелка, повече той няма да изисква. — По време на тази наистина трогателна сцена тя едва сдържаше сълзите си, аз обаче нямах сила да скрия

своите. Чрез Мърей тя създаде щастието си, но аз не бях дълго време свидетел на това щастие. Защо, това ще разкажа по-късно.

Три дни след това Лаура дойде при мен. Разказа ми, че се е пренесла във Венеция и ме помоли да я придружа до нейната дъщеря. Бях твърде много задължен на добрата жена, за да ѝ откажа тази услуга и затова тръгнах веднага с нея. Тонина благодари на добрия господ, благодари също и на мен. Нейната майка ѝ пригласяше, защото тя не беше сигурна, дали добрия бог беше направил повече за нея, отколкото аз. Тонина се изказа много похвално за Мърей и не ме упрекна, че не съм я посетил. Това много ми хареса. Когато поисках да си отида, Лаура ме помоли да я взема в гондолата си. Понеже трябваше да минем покрай къщата, която беше наела, тя ме помоли да ѝ направя удоволствието да вляза за момент. Изпълних желанието ѝ, тъй като не исках да я обидя с отказа си. За моя чест трябва да кажа, че това направих само от любезност и съвсем не мислех, че ще видя Барберина.

Младото момиче беше толкова красиво, колкото сестра ѝ, макар че неговата красота беше от друг вид. Започнах да ставам любопитен. На тази слабост се дължи изобщо непостоянството на един мъж, свикнал на порочен живот. Ако всички жени имаха еднакво изражение на лицето, еднакъв характер и един и същ начин на мислене и изразяване, то мъжете не само че никога не биха били непостоянни, но въобще не биха се влюбвали. Човек би си взел инстинктивно някоя жена и би държал до смъртта ѝ само на нея, но тогава цялото устройство на нашия свят би било различно от сегашното. Новото — това е тиранинът на нашата душа. Ние знаем добре, че това, което не сме видели, е приблизително същото като това, което сме видели. Но сме любопитни, искаме да се убедим в това и за тази цел си създаваме толкова главоболия, като че ли знаем със сигурност, че ще намерим нещо съвсем ново и несравнимо.

Младата Барберина гледаше на мен като на стар познайник, защото майка ѝ я беше свикнала да ми целува ръка, когато ги посетя. Беше се събличала неведнъж в мое присъствие, без да помисли, че това би могло да ме възбуди. Тя знаеше, че нейната сестра, а с това и цялото ѝ семейство бе създадо щастието си чрез мен. Естествено тя се считаше за по-красива от Тонина, понеже имаше бяла кожа и хубави черни очи. Имаше желание да замести сестра си и разбираше, че за да

успее трябваше да ме нападне внезапно. Нейният млад разум ѝ подсказваше, че не бих могъл да се влюби в нея никога, ако не идвах повече у тях. Тя знаеше, че трябва да ме превземе с пристъп и като най-подходящо средство ѝ се струваше да бъде при удобен случай толкова отзивчива, че завладяването ѝ да не ми струва никакъв труд. Всички тези мисли бяха само нейни, защото бях уверен, че не беше научена от майка си. Лаура беше една от онези майки, каквито има много по света, особено в Италия. Тя извличаше с удоволствие полза от естествените постъпки на своите дъщери, но никога не би помислила да ги тласне по пътя на порока. Нейната добродетел не отиваше по-далеч.

След като разгледах двете им стаи и малката кухня и се учудих на чистотата, малката Барберина ме попита, дали не бих искал да видя и тяхната градинка. Отговорих, че бих направил това с удоволствие, защото за Венеция градината е рядкост. Нейната майка ѝ каза да ми предложи смокини, ако има зрели.

Градинката беше голяма около тридесет стъпки в квадрат и в нея не растеше друго, освен салата и едно хубаво смокинено дърво. Но по него имаше малко плодове и аз ѝ казах, че не виждам никакви.

— Виждам няколко горе на върха — каза Барберина, — и ако желаете да ми държите стълбата, ще ги откъсна.

— Добре, направи го, ще държа стълбата.

Тя се изкачи леко, но за да достигне няколко доста отдалечени плодове, трябваше да протегне ръката си и да се наклони настрана, като с другата си ръка се държеше за стълбата.

— Моя мила Барберина, ако знаеш какво виждам!

— Това, което често сте виждали у моята сестра.

— Вярно е, но ти си по-красива от нея.

Малката не отговори, но се престори, че не може да достигне една смокиня и постави единия си крак върху един по-висок клон, чрез което ми предложи най-съблазнителната гледка. Бях като замаян. Барберина забеляза това, но съвсем не ускори работата си. Най-после ѝ помогнах да слезе. При това ръката ми се заблуди и аз попитах, дали плода, който държа, е вече откъснат. Тя ме погледна с мила усмивка и ми остави толкова време, колкото желаех, за да се убедя, че беше непокътната девственица. Бях вече победен, взех я в прегръдките си,

притиснах я влюбено до гърдите си и залепих на устните ѝ една огнена целувка, на която тя сърдечно отговори.

— Искаш ли, мило дете, да ми подариш това, което държах в ръката си?

— Майка ми отива утре в Мурано и ще остане там целия ден. Ако дойдете, няма да ви откажа нищо.

Когато една невинна уста говори такива естествени думи, то мъжът, към когото те са отправени, трябва да е щастлив, защото страстите са само мъки, те са същински болки и ние само за това ценим толкова насладата, защото тя ни освобождава от тези болки. Това доказва, че онези, които предпочитат малко съпротива пред незабавното задоволяване на техните желания, не са прави. Но прекалено голяма отстъпчивост често е признак на развратност, а такава мъжете не обичат, колкото и да са самите те развратни.

Ние се върнахме в къщата. Прегърнах Барберина в присъствието на майка ѝ и казах на последната, че притежава истински бисер. При този комплимент тя се засмя от радост. Дадох на прелестното момиче десет цехини и си отидох много доволен, но едновременно проклинах съдбата, че не ми позволяваше да предложа на очарователната Барберина веднага също такава щастие, като на нейната сестра.

Тонина ми беше казала, че от приличие би трябвало да вечерям поне веднъж при нея. Отидох същата вечер и намерих там Ригелини и Мърей. Вечерята беше много мила и се възхитих от пълното разбирателство, което вече царуваше при новата любовна двойка.

— Поднасям ви моя комплимент, — казах на посланика, — че сте изгубил известен вкус.

— Ако бях загубил нещо подобно, то това би ме натъжило, защото тогава би трябвало да приема, че отивам назад.

— Но по-преди обичахте да принасяте жертви на любовта, без да прикривате нейните тайни.

— Не аз обичах това, а Анчила, и тъй като нейната наслада ми беше толкова скъпа, колкото моята, то се приспособявах на драго сърце към нейния вкус.

— Вашият отговор ме радва, защото признавам, че би ми струвало голямо усилие да съм свидетел на любовните ви борби с Тонина.

Споменах в разговора, че нямам вече жилище в Мурано и Ригелини ми каза, че ако искам, може да ми набави много хубаво и евтино жилище при фундамента Нуове.

Тази градска част се намира на север и колкото е приятна през лятото, толкова е неприятна през зимата. Понеже е разположена срещу Мурано, където трябваше да отивам няколко пъти седмично, то казах на доктора, че бих искал да видя жилището.

Към полунощ се сбогувах с богатия и щастлив англичанин. Понеже следващия ден щях да прекарам с моето ново завоевание, то веднага легнах, за да бъда свеж и за да мога да се покажа дееспособен.

При Барберина отидох доста рано. Тя ме посрещна с думите:

— Майка ми ще се върне чак довечера, а брат ми ще обядва в училище. Ще бъдем, значи, напълно необезпокоявани. Имам тук пушена кокошка, шунка, сирене и две буталки скополо. Ще ядем без никакви приготовления, щом ни се поиска.

— Изненадан съм, прелестна приятелко, че си успяла да се снабдиш с такова добро ядене?

— Дължим го на майка ми, тя заслужава всяка похвала.

— Значи си й казала какво възнамеряваме да правим?

— О, не! Поне не всичко! Понеже сама не го зная. Но й казах, че ще ме посетите и едновременно й дадох десетте цехини.

— И какво отговори майка ти?

— Каза ми, че съвсем няма да ѝ е неприятно, ако ме обичате също тъй, както сте обичали сестра ми.

— Ще те обичам още повече, макар че нея много обичам.

— Вие я обичате? Защо тогава я напуснахте?

— Не съм я напуснал. Вчера вечерях при нея, само не живеем вече като любовна двойка. Отстъпих я на един богат приятел, който ѝ създаде щастието.

— Това е много хубаво, само че не го разбирам напълно. Кажете, моля, на Тонина, че сега аз ще заема нейното място. Освен това, би ми било много приятно, ако ѝ кажете още, че сте бил съвсем сигурен, че вие сте първия мъж, когото съм обичала.

— А ако това съобщение я ядоса?

— О, толкова по-добре! Ще ми направите ли това удоволствие? Това е първото нещо, за което ви моля.

— Обещавам ти.

След този разговор ние закусихме и после при пълно единодушие отидохме в леглото. Жертвите ни бяха пренесени като че ли повече на Химен, отколкото на Амур.

Барберина не познаваше още играта. Нейните екстази, нейните естествени и наивни мисли, които тя неподправено ми съобщаваше, нейната неопитност или по-точно несръчност ме възхищаваха. Струваше ми се, като че ли докосвах за първи път сладкото дърво на познанието и като че ли никога не бях вкусвал такъв сочен плод. Моята малка нимфа би се засрамила, ако ме оставеше да забележа, че първият трън ѝ е причинил болка, за да ме убеди, че се е насладила само от розата, тя се престара с уверенията, че изпитва най-висша наслада. При това тя преувеличи, тъй като първият опит винаги е повече или по-малко болезнен. Та тя не беше още напълно израснала. Зърната на гърдите ѝ бяха още едва забележими пъпки и напълно зряла беше само в сърцето си.

След като бяха предприети и издържани редица атаки, ние станавме да ядем. Получили чрез това нови сили, се качихме отново върху олтара на любовта и се посветихме на сладката ѝ служба до свечеряване.

Когато Лаура се върна в къщи, тя ни намери облечени и напълно задоволени. Подарих на Барберина още двадесет цехини, заклех ѝ се във вечна любов и си отидох. Сигурно тогава нямах намерение да не остана верен на клетвата си. Но събитията, които съдбата ми беше предопределила не можеха да се съчетаят с онези обещания, които в момент на страст бяха излезли от устата ми.

На следната сутрин Ригелини ме взе, за да ми покаже жилището, за което ми беше говорил. То ми хареса. Наех го веднага и предплатих наема за четири месеца. Къщата принадлежеше на една вдовица, която имаше две дъщери. На по-възрастната току-що ѝ бе пускано кръв, неин лекар беше Ригелини. Той я лекуваше от девет месеца, без да може да я излекува. Тъй като искаше да ѝ направи своето посещение, аз влязох с него. Помислих, че се намирам пред хубава восъчна статуя и в изненадата, си извиках:

— Тя е красива, но скулпторът би трябвало да ѝ предаде съответния цвят.

Статуята отговори с една усмивка, която би била божествена, ако би се появила върху розови устни.

— Нейната бледност — ми каза Ригелини — не бива да ви учудва, днес ѝ е направено кръвопускане за сто и четвърти път.

Направих един разбираем жест на учудване.

Красивото момиче беше осемнадесетгодишно и природата още не беше го дарила с благодатта на месечното изчистване. В резултат от това тя се чувствуваше всяка седмица три или четири пъти близо до смъртта и единственото средство да ѝ се даде облекчение се състоеше в това, да ѝ се отвори кръвоносния съд.

— Мисля да я изпратя на полето — каза докторът, — чистият и приятен въздух там и особено по-голямото движение ще подействуват по-добре, отколкото всички лекарства тук.

— Но, драги докторе, не можете ли да ѝ бъдете и аптекар, както сте ѝ лекар?

— За мен тази игра би била твърде рискована, защото бих се видял принуден да се ожения за нея, а от женитба се страхувам като от огън.

Наистина към женитбата и аз имах толкова склонност, колкото и моят приятел, докторът, но току-що се бях приближил твърде много до огъня. В следната глава читателят ще види как постигнах чудото, което възвърна на хубавата малокръвна отново здравия цвят.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И СЕДМА

КРАСИВАТА БОЛНА БИВА ИЗЛЕКУВАНА ОТ МЕН. ЗАГОВОР СРЕЩУ МЕН. МЛАДАТА ГРАФИНЯ
БОНАФЕДЕ. ЕРБЕРИЯ. ОБИСК. РАЗГОВОР С Г-Н БРАГАДИНО. АРЕСТУВАТ МЕ ПО ЗАПОВЕД НА
ДЪРЖАВНИТЕ ИНКВИЗИТОРИ.

Вечерта отидох на вечеря у господин Брагадино и достойният и великодушен старец прекара една приятна вечер. Тъй беше винаги. Той и неговите двама добродетелни приятели бяха щастливи всеки път, когато се хранех с тях.

Напуснах ги рано и отидох вкъщи, където за голяма моя изненада намерих балкона на спалнята си зает. Една млада дама с красива фигура стана, когато ме видя и с изискано благоприличие ме помоли да я извиня за свободата, която си е позволила.

— Аз съм — каза ми тя — статуята от тази сутрин. Заради комарите вечер не палим свещи. Но ако искате да си легнете, ще затворим прозорците и ще си отидем. Представям ви сестра си, майка ми вече си легна.

Отговорих ѝ, че балконът е винаги на разположението ѝ и понеже е още рано, то я моля да облека дрехата си за спане и да ми позволи да ѝ правя компания. Дарбата ѝ за разговор беше прелестна. Тя ми подари два приятни часа и остана при мен до среднощ. Младата ѝ сестра запали свещ. След това те се поклониха и пожелавайки ми лека нощ, си отидоха.

Легнах си с изпълнено от хубавото момиче въображение. Съвсем не можех да повярвам, че тя е наистина болна. Разговаряше толкова оживено и весело. Беше начетена, умна и с приятни маниери. Ако действително болестта ѝ можеше да се премахне само чрез средството, което Ригелини посочи като единствено, то не разбирах как в един град като Венеция не е била отдавна излекувана, защото въпреки бледността си тя ми се стори напълно достойна да плени някой любовник, а според мен тя беше достатъчно умна, за да не се реши да прибегне в една или друга форма към най-приятното средство, което медицинският факултет може изобщо да предприше.

На следната сутрин, когато позвъних, защото исках да стана, влезе по-младата сестра и каза, че в момента нямали слугиня, затова тя ще ми послужи, с каквото ми е нужно. Извън палата Брагадино не обичам да бъда обслужван от моя прислужник, тъй като по този начин имах по-голяма свобода.

След като младото момиче ме обслужи, я попитах как се чувства сестра й.

— Много добре, нейното малокръвие не е никаква болест и тя се чувства зле само когато се затрудни дишането й. Има добър апетит и спи отлично като мен.

— Какво е това свирене на цигулка, което чувам?

— Това е танц майсторът, който обучава сестра ми.

Облякох се бързо и отидох да я видя. Лицето й беше оживено от един розов оттенък и я намерих очарователна, макар че старият й учител я караше да танцува с превити крака. На красивото момиче липсваше само искрата на Прометея — цветът на живота. Нейната бледност напомняше много на снега, тя причиняваше болка на окото.

Учителят по танц ме помоли да танцувам с ученичката му един менует и аз се съгласих, като го помолих да свири ларгисимо. Той беше на мнение, че това ще бъде много уморително за синьората, но тя бързо му отговори, че съвсем не е толкова слаба и танцува много добре, но накрая трябваше да седне в едно кресло.

— За в бъдеще, драги маестро — каза тя на стария господин, — ще танцувам винаги ларгисимо, понеже мисля, че това бързо движение ми действа добре:

Когато учителят си отиде, й казах, че лекциите й са много къси и учителят й я оставя да придобие лоши привички. И поставих краката, раменете и ръцете й в правилно положение, показах й как да подава ръката си грациозно и как да свива коляното си според такта, с една дума й дадох в продължение на един час напълно изискано обучение. Когато я видях малко изморена, я помолих да седне и излязох, за да направя посещение на М.М.

Намерих М.М. много тъжна, защото бащата на Ч.Ч. беше умрял и бившата ми любовница беше взета от манастира, за да бъде омъжена за един адвокат. При сбогуването си Ч.Ч. оставила за мен едно писмо, в което ми пишеше, че ако й обещае да се ожени за нея, когато имам възможност да направя това, то тя би ме чакала и би отблъснала всяко

друго предложение. Отговорих ѝ направо, че нямам служба, а и никакви изгледи да получа такава, затова ѝ давам пълна свобода и дори я съветвам да не отказва на някой кандидат, за когото мисли, че би могъл да я направи щастлива.

Въпреки това Ч.Ч. се омъжи за някой си Н. едва след моето бягство от оловните килии, когато никой не можеше повече да се надява да ме види отново във Венеция. Видях я отново чак след дванадесет години и изпитах болката да я намеря като нещастна вдовица. Ако сега бях във Венеция, не бих се оженил за нея, тъй като в моята възраст бракът е безсрамие, но сигурно бих разделил с нея малкото, което имам и бих живял с нея като с една нежно обичана сестра.

Някои жени наричат мъжете неверни и ги обвиняват в непостоянство. Когато ги слушам в подобни случаи да уверяват, че мъжете им обещават вечна вярност само с цел да ги измамат, то им давам право и се присъединявам с удоволствие към оплакванията им. Но в действителност никоя жена не може да твърди това, защото в момента, когато се обича, обещава се обикновено само това, което внушава сърцето. Поради това подобни жаловити песни ми се виждат обикновено смешни. За съжаление ние обичаме, без да се допитваме до разума, а когато престанем да обичаме, разумът няма нищо общо с това.

По това време получих писмо от абат де Берни. Беше писал в същия смисъл и на М.М. Пишеше ми, че трябва да употребя всички усилия да вразумя нашата калугерка и ми описваше подробно всички опасности, на които бих се изложил, ако я отвлека и отида с нея в Париж, защото цялото му влияние там не би могло да ни гарантира сигурността, без която човек не може да се надява на щастие. Отидох при М.М. и разменихме писмата си. Тя заплака горчиво и нейната тъга нарани сърцето ми. Нещастната прелестна жена предизвика в мен най-силно съчувствие. Изпитвах към нея все още гореща любов, макар че ѝ изневерявах всеки ден. Когато мислех за онези светли моменти, в които я бях виждал тръпнеща от наслада, можех само да я оплаквам и да съжалявам за нейната съдба, защото трябваше да мисля за дните на отчаяние, които още ѝ предстояха.

Когато един ден я посетих, ми каза:

— Днес бе погребана една калугерка, която онзи ден умря от охтика. Беше едва седемнадесетгодишна и беше като светица. Казваше се Мария Кончета. Познаваше те и каза на Ч.Ч. името ти, когато на празници посещаваше по-рано нашето богослужение. Ч.Ч. мислеше, че трябва да я помоли да пази тайна, но калугерката ѝ каза, че си бил много опасен човек, от когото едно младо момиче трябва да се пази. Ч.Ч. ми разказа всичко това, когато след пиеро маскарада името ти се узна.

— Как се казваше тази светица, когато беше още жива?

— Марта.

— Сега разбирам.

И разказах на М.М. цялата история на моята любов с Нинета и Мартина, до писмото, което тя ми беше писала най-накрая и в което ми беше казала, че дължи пряко на мен вечното блаженство, което се надява да придобие.

С дъщерята на моята хазайка разговарях всяка вечер на балкона и разговорите ни продължаваха почти винаги до среднощ. Обучавах я редовно всяка сутрин по един час в танц. След осем или десет дни се проявиха две действия, които трудно можеха да не се явят. Първо, изчезнаха затрудненията в дишането, второ, влюбих се в нея. Естественото лечебно средство не беше още приложено, но все пак не беше повече нужно да ѝ се пуска кръв. Ригелини продължаваше да прави посещенията си както по-рано, когато видях как тя непрестанно се съвземаше, той предрече, че още преди есента тя ще се възползува от онова благодеяние на природата, без което животът може да се поддържа само изкуствено. Нейната майка виждаше в мен един ангел от небето, който добрият бог ѝ беше изпратил, за да излекува дъщеря ѝ, а последната изпитваше към мен благодарност, която при жената е отдалечена само една крачка от любовта. Казах ѝ да напусне стария си танц майстор и направих от нея една добра танцьорка.

На десетия или на дванадесетия ден тъкмо исках да ѝ изнеса лекцията си, когато дишането ѝ престана и тя падна като мъртва в ръцете ми. Уплаших се силно, но майка ѝ, която беше свикнала да я вижда в такова състояние, отиде веднага да повика хирурга, а нейната сестра ѝ разкопча елечето. Твърдостта на нейните гърди, които нямаха нужда от никакъв цвят, за да бъдат съвършено красиви, ме възхити. Покрих гърдите ѝ, като казах, че хирургът не би улучил правилно

кръвоносния съд, ако ги види тъй разголени. Но когато почувствува, че обзет от възхищение, оставих ръката си да лежи върху гърдите ѝ, тя ме отблъсна нежно и ми отправи един умиращ поглед, който ми направи най-дълбоко впечатление.

Хирургът дойде и отвори един кръвоносен съд на ръката. Почти моментално тя дойде в съзнание. Пусна ѝ се най-много четири унции кръв, а когато майка ѝ ми каза, че никога не ѝ се пуска повече, разбрах, че чудото не беше толкова голямо, както твърдеше Ригелини, защото като ѝ правеше по този начин кръвопускане, той ѝ отнемаше месечно по три фунта кръв^[1]. Това беше количеството кръв, която тя би загубила по естествен начин, ако кръвоносните съдове не бяха запушени. Природата, която винаги се приспособява, за да се запази, я заплашваше със смърт, ако чрез някое изкуствено средство не се възстановеше колкото се може по-скоро нарушеното равновесие.

Едва си беше отишъл хирургът, когато за голямо мое учудване тя ми каза ако искам да я почакам малко в залата, защото ще дойде, за да танцуваме. Тя наистина дойде и танцува като че ли не бе се случило нищо.

Наистина гърдите, чиято красота можах да удостоверя с сигурност две от моите сетива, ме бяха съвсем запалили.

С настъпването на нощта се върнах вкъщи и я намерих със сестра ѝ в нейната стая. Каза ми, че очаква кръстника си, който е бил интимен приятел на нейния баща и от осемнадесет години прекарва всяка вечер по един час у тях.

— Колко е годишен той?

— Над петдесет.

— Женен ли е?

— Да, той е граф Чериго. Обича ме като баща, със същата гальовна любов, която изпитваше към мен, когато бях дете. Понякога идва и неговата жена и ме кани на ядене. Следната есен ще отиде с тях на село и се надявам, че добрият въздух там ще ми подействува добре. Моят кръстник знае, че живеете при нас и е съгласен с това. Той не ви познава, но ако желаете, ще се запознаете с него.

Нейното съобщение ми достави удоволствие, защото по този начин бях посветен във всичко, без да имаше нужда да задавам нескромни въпроси. Приятелството на гръцкия граф беше очевидно

един вид любов. Той беше съпругът на графиня С., която преди две години ме беше въвела в манастира Мурано.

Графът беше много учтив. С бащински тон ми благодари за приятелството, което посвещавах на неговата кръщелница и ме помоли да му направя удоволствието да се храня следния ден с него в къщата му. Ще му окажа чест, ако му дам възможност да ме представи на жена си. Приех поканата с удоволствие, защото обичах театрални ефекти, а моята среща с графинята ми обещаваше един твърде интересен. Поканата беше един израз на благороден характер и моята хубава ученичка беше много зарадвана, когато след отиването на графа изказах хвалебствия за него.

— Моят кръстник — каза ми тя — има в ръцете си всички необходими документи, да му се изплати от къщата Перзико наследството на моята фамилия, което възлиза на 40 000 сребърни дуката. Една четвърт от тази сума принадлежи на мен, а моята майка обеща на сестра ми и мен, че ще подели своята част помежду ни.

Разбрах, че момичето щеше да донесе на мъжа, който се ожени за него 15 000 сребърни дуката.

Отгатнах, че чрез своето състояние момичето искаше да възбуди интереса ми и че искаше да ме накара да се влюбя в нея, като се показваше непристъпна, защото когато си позволих някои волности, тя ги отблъсна с укор, на което не се осмелих да отговоря. Но се заех да я наведа на други мисли.

На следния ден я придружих до нейния кръстник, без да ѝ кажа предварително, че вече познавам графинята. Мислех, че дамата ще се направи, че не ме познава, но се излъгах, защото тя ме прие приятелски като стар познайник. Това очевидно изненада графа, но той беше достатъчно възпитан, за да не издаде изненадата си. Все пак я попита къде се е запознала с мен, а тя му отговори с женска находчивост без най-малко смущение, че сме се видели преди няколко години в Мира. С това въпросът бе изчерпан и ние прекарахме деня приятно.

Надвечер взех една гондола и отпътувах с госпожицата към къщи. За да ускоря работата, си позволих няколко милувки. Ядосах се, че тя ми отговори с упреци и затова не слязох с нея, а продължих към Тонина, при която прекарах почти цялата нощ, тъй като посланикът дойде много късно.

На следната сутрин станах много късно и затова нямаше час по танци. Когато после я помолих за извинение, тя ми каза да не си създавам никакви затруднения. Вечерта седях на балкона до късно през нощта, но хубавицата не дойде. Това подчертано равнодушие ме ядоса. Следната сутрин станах много късно. Тя беше на балкона, но се държах на прилично разстояние и произнасях само безразлични думи. На другия ден ме събуди силен шум. Станах, облякох бързо халата си и изтичах в нейната стая, за да видя какво има. Намерих я умираща. Беше началото на юли, жегата беше непоносима, а моята хубава болна беше покрита само с тънка покривка. Можеше да говори само с очите си, но въпреки изтощението ѝ, в последните имаше нещо толкова нежно. Попитах я дали има сърцебиене и сложих ръката си върху сърцето ѝ, а устните ми залепиха върху гърдите ѝ една гореща целувка. Тя изпусна една въздишка, която я облекчи. Нямаше сили да отстрани ръката ми, която притиснах любовно върху нейното сърце. Осмелен от това, притиснах горещите си устни върху умиращата ѝ уста, стоплих я с дишането си и дръжката ми ръка се плъзна до светилището на щастieto. Тя направи усилие да ме отблъсне. Погледът ѝ ми казваше, колко обидена се чувствава.

Изтеглих ръката си и в същия момент влезе хирургът. Едва бе отворен кръвоносния съд и тя започна отново да диша, а когато операцията бе свършена, поиска да стане. Помолих я да остане в леглото и майка ѝ се присъедини към мен. Най-после успях да я увеща, като ѝ казах, че няма да се отделя нито за момент от нея и ще кажа да се донесе яденето ми при нейното легло. Тя облече едно елече и помоли сестра си да я завие с тафтена покривка.

След като поръчах яденето си, седнах на леглото ѝ, взех ръката ѝ и покрих последната с целувки. Казах ѝ, че знам със сигурност, че ще оздравее, ако би могла да обича.

— Уви — въздъхна тя, — кого бих могла да обичам, когато не съм сигурна, дали ще се отговори на любовта ми.

Не оставих незабелязани тези думи и я обсипах с галантни думи, на които тя отговори с тиха въздишка и таен любовен поглед. Сложих ръката си върху нейното коляно и я помолих да ми позволи да остане там, като ѝ обещах да не искам повече. Но постепенно се приближих към центъра и се опитах да възбудя в нея приятно чувство.

— О, оставете ме — каза тя с чувство, като едновременно се отдръпна. — Може би точно това е причината на моята болест.

— Не, моя приятелко, не — казах ѝ пламенно аз, — това не може да бъде. — Моята душа задуши върху устните ѝ възражението, което искаше да ми направи.

Бях във възторг, тъй като това признание разчистваше пътя и виждах близо момента на щастието. Чувствувах се сигурен, че ще мога да я излекувам, ако докторът не се лъжеше относно естеството на лечебното средство. Щадях нейната срамежливост, като се въздържах, от всякакви нескромни въпроси, но ѝ обясних моята любов, като ѝ обещах да не искам нищо от нея, освен онова, което тя сама би сметнала като подходящо, за да даде нова храна на моята нежност.

После се хранихме заедно с добър апетит. След това тя стана, а аз се облякох за излизане. Когато вечерта се върнах рано вкъщи, намерих я на моя балкон. Седнах съвсем близко срещу нея и двамата говорихме само с погледи и въздишки. Оглеждайки със страстни погледи нейните прелести, които лунната светлина правеше още по-привлекателни, ѝ предадох огъня, който ме изгаряше. Притиснах я страстно до гърдите си и тя ме направи щастлив с толкова жар и самоотдаване, че явно повече мислеше да получи наслада, отколкото да ми даде такава. Извърших жертвата без олтарът да се зацапа с кръв.

Когато сестра ѝ дойде и каза, че е вече късно, тя ѝ отговори:

— Легни си, свежият нощен въздух ми действа добре и искам да му се насладя още малко.

Когато останахме сами, легнахме в леглото, като че ли от години бяхме тъй свикнали. Прекарахме една вълшебна нощ. Мен ме оживяваше любовта и желанието да я излекувам, а нея сладко сладострастие и нежна благодарност. На зазоряване тя стана и отиде в спалнята си, за да си отпочине в нейното легло, след като прочувствено и с радостни сълзи ме беше прегърнала още веднъж. И аз се нуждаех от почивка, в резултат на което урокът по танц не се състоя. Макар че в моментите на наслада очарователното момиче се беше забравило в несвестни трепети, не пропуснах нито за момент да бъда предпазлив. В продължение на три седмици ние преживяхме най-сладки нощи и имах щастието да я видя напълно оздравяла. Без съмнение бих се оженил за нея, ако към края на същия месец не ме бе сполетяло едно нещастие.

Ти ще си спомниш, драги читателю, за един сатиричен роман от абата Каири, който ми бе дал господин Мърей. В него авторът ме беше представил доста лошо. Този абат Каири не беше по-добър, отколкото повечето от неговите колеги. Нямах никакво основание да бъда доволен от него и в този смисъл се бях изразил толкова ясно, че господин абатът се страхуваше от порядъчно набиване и вземаше всички предпазни мерки. Приблизително по същото време получих едно анонимно писмо. Съобщаваше ми се: вместо да мисля да възпитавам абата, бих направил по-добре да помисля за себе си, понеже съм заплашен от близко нещастие. Човек трябва да презира анонимните писачи, но понякога трябва да умее да се възползува от съветите, които получава по такъв начин. Не го направих и това беше голяма моя грешка.

По това време с мен се запозна някой си Мануци, като предложи да ми доставя диаманти на кредит, което ми даде повод да го приема в жилището си. Той беше бивш каменоделец, а сега шпионин и оръдие на държавните инквизитори, но аз съвсем не го познавах. При своето посещение той видя много книги, които се намираха из стаята ми, между които и ръкописи върху магията. За нещастие неговата изненада ме развесели и аз му показвах книгите си, които се отнасяха до контактите с елементарните духове^[2].

Читателите ми да бъдат тъй добри да ми повярват, че в ползата от тези стари негодни книги не вярвах ни най-малко. Притежавах ги и се забавлявах с тях както човек се забавлява и с хиляди други глупости, които са излезли от кухи глави. Няколко дни по-късно предателят дойде пак и ми каза, че един, чието име не може да ми съобщи, бил готов да плати за петте книги хиляда цехини, но иска предварително да ги види и се увери, че са истински. И тъй като се задължаваше да ми ги върне в срок от двадесет и четири часа, а на мен те съвсем не бяха нужни, то му ги поверих. На следния ден той наистина ми ги върна, но ми каза, че любителят ги счита за подправени. Няколко години по-късно узнах, че той ги е занесъл на секретаря на държавните инквизитори, който по този начин се убедил, че съм бил голям магьосник.

В този съдбоносен месец сякаш всичко се съюзи, за да ме унищожи: госпожа Мемо, майката на господата Андрея, Бернандо и Лоренцо Мемо си беше втълпила, че увличам синовете ѝ в атеизъм. Тя

се обърна към стария рицар Антонио Мочениго, чичо на господин де Брагадино. Той не можеше да ме търпи, понеже според него съм заблудил племенника му с помощта на моята кабала. Работата беше сериозна и едно аутодафе не беше изключено, тъй като с това се засягаше свещения официум, а това е един вид диво животно, с което е по-добре човек да няма никаква работа. Но понеже му беше трудно да нареди да ме затворят в духовните тъмници на светата инквизиция, то реших да изложа случая пред държавните инквизитори и последните предприеха първо проучване относно моя начин на живот.

Антонио Кондулмер, мой неприятел в качеството си на приятел на абат Киари, беше тогава червен държавен инквизитор. Той използва случая да ме представи като смутител на обществения ред. Един легационен секретар, с когото се запознах няколко години по-късно, ми разправи, че един платен обвинител и двама свидетели, които бяха също на заплата при строгия трибунал, ме обвинили, че вярвам само в дявола — като че ли такава глупава вяра, в случай, че последната изобщо съществува, няма за предпоставка по необходимост вярата в бога. Тримата достопочтени хора дали клетва за това. Когато съм губел в игра никога не са ме чували да проклинам дявола, а в такива моменти всички вярващи християни обикновено го проклинали. Освен това бях обвинен, че ям всеки ден месо, че отивам в църква само на най-големи празници и че съществува силно подозрение, че принадлежа към масонството. Освен това контактувам с чужди посланици и понеже живея с трима патриции, то било сигурно, че изтръгвам от тях всякакви държавни тайни и ги продавам за многото пари, които ме виждат да губя.

Тези обвинения, никое от които не беше обосновано, послужиха на строгия трибунал за повод да ме третира като неприятел на отечеството и съзаклятник. От няколко седмици бях съветван от лица, на които можех да имам доверие, да замина за чужбина, понеже трибуналят се занимавал с мен. Това беше достатъчно, защото във Венеция могат да живеят спокойно само онези, чието съществуване е неизвестно за страшния съд. Но аз отблъснах упорито всички предупреждения. Ако се бях вслушал в съветите, които ми се даваха, то се бих обезпокоил, а сега бях враг на всяко безпокойство. Казах си, че нямам угризения на съвестта, не съм виновен, а щом съм невинен, то няма защо да се страхувам.

Бях глупак, така можеше да разсъждава един свободен човек, но във Венеция нямаше свободни хора.

Не мога да отрека, че онова, което до голяма степен ми пречеше да помисля за едно възможно нещастие, беше действителното нещастие, което ме преследваше непрекъснато. Губех ден след ден, имах навсякъде дългове, бях заложил всичките си скъпоценности, даже и табакерите си, от които предпазливо бях извадил портретите. Последните бях поверил на моята приятелка госпожа Манцони, която съхраняваше също важните ми книжа и любовните ми писма. Забелязах, че ме избягваха. Един стар сенатор ми каза един ден, че се знаело, че младата графиня Бонафеде се е побъркала в резултат на даденото ѝ от мен любовно питие. Тя била още в болницата и в пристъпите си на лудост повтаряла с проклетие непрекъснато моето име. Трябва да разкажа накъсо тази история на читателите си.

Младата графиня Бонафеде, на която малко след завръщането си във Венеция бях подарил няколко цехини, искаше да ме предизвика да ѝ направя други посещения, тъй като би извлякла голяма полза от това. Досаждаше ми с писмата си и я посетих още няколко пъти, като всеки път ѝ оставях по няколко цехини, но с изключение на първия път, никога не се показвах нежен към нея. В продължение на една година всичките ѝ опити се осуетяваха от моето равнодушие. Тогава тя скрои престъпен план, но не можах да я изоблича.

Написа ми писмо, в което с топли думи ме молеше да я посетя в определен час във връзка с важна работа. От любопитство, както и от желание да ѝ бъда полезен, отидох. Когато ме видя да влизам, тя се хвърли на врата ми и каза, че важната работа била любовта. Засмях се сърдечно на това и ми хареса, че беше по-чиста, затова ми се стори и по-хубава. Тя насочи разговора към нашите преживявания в крепостта Сан Андре и съумя тъй да ме възбуди, че получих желание да изпълня молбата ѝ. Свалих наметката си и попитах дали баща ѝ е вкъщи.

— Той излезе — отговори тя.

Трябваше да изляза за момент. Когато се връщах сбърках вратата и влязох в съседката стая, където за голяма моя изненада видях графа и двама зле изглеждащи младежи.

— Драги графе — казах му аз, — вашата дъщеря току-що ми каза, че не сте вкъщи.

— Тази поръчка ѝ дадох аз, защото трябва да сключа една сделка с господата. Но това може да се свърши друг път.

Исках да си отида, но той изпрати двамата души и ме задържа. Каза ми, че е очарован да ме види и започна да ми разказва историята на цялото си злополучие, защото последното беше твърде разнообразно. Държавните инквизитори му отнели скромната пенсия. Виждал се в положение да бъде изхвърлен със семейството си на улицата и да тръгне да проси за насъщния. Каза ми, че от три години не е могъл да плати нищо на хазаина си, но ако би могъл да му плати само за четвърт година, то би получил отсрочка. Понеже се касаше само за двадесет дуката, извадих от джоба си шест цехини и му ги дадох. Той ме прегърна със сълзи от радост, взе мизерната си наметка, повика дъщеря си, каза ѝ да ми прави компания и излезе.

Когато останах сам с графинята, изследвах междинната врата към стаята, в която бях преди това с нея и открих, че тя беше само прикрепена.

— Баща ви — казах ѝ аз — би ме изненадал и може лесно да се отгатне, какво би направил с двамата полицаи, които бяха с него. Заговорът е твърде ясен, а аз се спасих благодарение на щастливата случайност.

Тя отричаше, плачеше, кълнеше се в бога и всички светци, падна на колене. Обърнах глава, взех наметката си и си отидох, без да кажа нито дума. Тя ми пишеше непрекъснато писма, на които не отговарях и повече не отидох при нея. Това беше през лятото. Горещината, страстта, гладът и мизерията ѝ объркаха главата. Тя полудя и един ден излезе по обедните часове гола на Петровия площад, като молеше хората, които тя спираше, да я доведат при мен.

Тази неприятна история се разнесе из целия град и ми причини голяма досада. Бедната нещастница бе затворена и разсъдъкът ѝ се възвърна едва след пет години. Когато бе пусната от болницата, я видях в печалната нужда да проси по улиците. Същата съдба имаха и всичките ѝ братя, с изключение на най-възрастния, когото дванадесет години по-късно срещнах като обикновен кадет в гвардията на испанския крал в Мадрид. По времето, за което сега разказвам, младата графиня беше вече остаряла с една година, но тъй като за зловните намерения на моите неприятели и малкото можеше да бъде от полза, то историята се изрови от забравата, като се добавиха най-

фантастични неща. По такъв начин облаците се натрупаха и сгъстиха още повече.

През юли 1755 година страшният трибунал съобщи на Месер-гранде заповедта да се намери моята личност жива или мъртва. Така гласеше дивата форма на всички заповеди за арестуване от строгия триумвират, защото най-нищожната от неговите заповеди съдържаше заплахата от смъртно наказание за провинения.

Три или четири дни преди имения ден, деня на Св. Якоб, М.М. ми подари няколко лакти сребърна дантела, за да се обшие една тафтена дреха, която исках да облека за първи път на имения си ден. Посетих я в хубавия си нов костюм и ѝ казах, че на следния ден ще дойда пак, за да я помоля да ми заеме пари, защото вече не знаех какво да правя, за да се сдобия с такива. Тя притежаваше още петстотинте цехини, които беше оставила настрана, когато продадох диамантите ѝ.

Тъй като бях сигурен, че на следния ден ще получа пари, играх цялата нощ и загубих петстотин цехини на честна дума. На разсъмване чувствувах нужда да се успокоя и отидох към Ерберия при Големия канал, който минава през града. Това е пазарът за зарзават, плодове и цветя.

Всяка по-хубава сутрин в Ерберия отива да се разхожда част от доброто общество. Привидно те правят това за удоволствието да гледат стотиците лодки, които пристигат натоварени със зарзават, овощия и цветя от многобройните острови на околността в града. Но всеки знае, че това са млади господа и дами, които са прекарали нощта в любов или пиршество или които чрез нещастие или непредпазливост в игра са загубили последната си надежда. Те идват тук, за да подишат чист въздух и да успокоят възбудата си. Фактът, че се намира удоволствие в тази разходка, доказва колко може да се измени характерът на една нация. Някогашните венецианци, които бяха също толкова потайни в личните си дела, колкото и в политиката си, бяха заменени от модерните, които обратно, намираха удоволствие да вършат всичко открито. Кавалерите, които отиват там придружени от дами, искат да предизвикат завистта на своите другари, като излагат на показ любовните си успехи. Който отива сам, търси да открие нещо или да направи другите ревниви. А дамите отиват всъщност само за да бъдат видени. Те са извънредно доволни, когато всички узнаят, че не се срамуват. Впрочем за кокетирание на това място не може да става дума,

тъй като облеклото често е в лошо състояние. Дори изглежда, че дамите са се уговорили да се покажат небрежни и с това да дадат на зрителите материал за всевъзможни предложения. Кавалерите, които ги водят под ръка, дават да се разбере чрез небрежното си облекло и неизисканото си държание, че уважението към дамите всъщност е нещо остаряло и досадно. В небрежното облекло на техните придружители човек трябваше да съзре признак на техния триумф. С една дума, ако човек изглежда при тези сутринни разходки доста изморен, — това е признак на принадлежност към доброто общество.

От това достоверно описание, драги читателю, ти едва ли ще си съставиш добро мнение за нравите на моите съотечественици, но защо на моята възраст да не кажа истината? Впрочем Венеция не се намира на другия край на света. Тя е доста познато място, което се посещава от повечето чужденци, които любопитството привлича в Италия и всеки може да каже дали моето описание е преувеличено.

След като се разхождах половин час в Еберия, си отидох вкъщи. Понеже мислех, че всички още спят, извадих ключа от джоба си, за да отворя къщната врата, но за голяма моя изненада се оказа, че това беше излишно, тъй като вратата беше отворена, а и ключалката беше строшена. Изкачих се горе, влязох и намерих дамите станали. Хазайката ме посрещна с жални оплаквания.

— Месер-гранде — каза тя — дойде с една банда полицаи и влезе насила в къщата ми. Обърна всичко с главата надолу, за да търси както ми каза, някакъв куфар със сол.

Контрабандата със сол беше строго забранена.

Предния ден наистина беше донесен куфар от една гондола. Това беше вярно, но той принадлежеше на граф Чериго и съдържаше само бельо и дрехи. След като Месер-гранде видял този куфар, си отишъл, без да каже нито дума. Претърсил също и моята стая. Тя ми каза, че ще поиска на всяка цена удовлетворение. Според мен тя имаше право и ѝ обещах да говоря още същия ден с господин Де Брагадино за това.

Тъй като имах голяма нужда от почивка, си легнах, но едно вътрешно безпокойство, което приписвах на претърпяната загуба в играта, ми попречи да заспя. Затова станах след два или три часа и отидох при господин Де Брагадино. Разказах му цялата история и го помолих да поиска непременно удовлетворение. Изтъкнах му убедително основанията, на които моята почтена хазайка желае

удовлетворение, което да съответствува на обидата, защото законите би трябвало да гарантират спокойствието на всяко семейство с почтено поведение.

Моята реч натъжи много тримата приятели и мъдрият старец ми каза със спокойно и замислено изражение, че ще ми отговори след ядене.

Дьо ла Хей се хранеше с нас, но през цялото време на обяда, който беше тъжен, не проговори нито дума. Неговото мълчание би трябвало да ми се стори подозрително, ако не се намирах под властта на един лош дух, който ми попречи да употребя обичайния си разсъдък.

Тъгата на тримата приятели си обясних с приятелските чувства, които те изпитваха към мен.

Приятелството ми с тези трима почтени господа беше предмет на учудване в целия град. Всички бяха на мнение, че не се касае за обикновена работа, а трябва да е намесено някакво магьосничество. Те бяха във висша степен добродетелни и набожни, аз напротив, бях всичко друго, само не и набожен, а във Венеция едва ли имаше по-голям развратник от мен.

След ядене господин де Брагадино ме заведе в своята работна стая заедно с тримата си приятели, които при такива случаи не биваше да липсват. Каза ми доста спокойно, че вместо да мисля за отмъщение на обидата, която Месер-гранде е нанесъл на къщата, в която живея, по-добре да помисля за своята сигурност.

— Куфарът със сол или злато е повод, мили приятелю. Безсъмнено са търсили теб и са вярвали, че ще те намерят. Тъй като твоят дух покровител е наредил тъй, че не са те намерили, то спасявай се. Утре може би няма да има време за това. Бил съм осем месеца държавен инквизитор и познавам начина, по който трибуналетъ постъпва при арестуване. Не се разбива вратата, за да се търси куфар със сол. Може би се е знаело, че не си вкъщи и затова са отишли, за да ти дадат време да избягаш. Послушай съвета ми, мили синко. Отпътувай моментално за Фузина и замини оттам колкото се може по-бързо за Флоренция. Остани там докато ти пиша, че можеш да се върнеш без опасност. Ако нямаш пари, то на първо време ще ти дам сто цехини. Бъди разумен! Мъдростта изисква да заминеш веднага.

В заслепението си му отговорих, че не се чувствам в нищо виновен и затова не се страхувам от трибунала, следователно, не мога да последвам съвета му, макар, че признавам последния за много мъдър.

— Строгият трибунал — отговори ми той — може да те изкара виновен, без да ти дава сметка за това. Попитай твоя оракул, дали трябва, да последваш съвета ми или не!

Спестих си този труд, защото познавах най-добре несериозността на моя оракул. Все пак казах на моя баща, за да смекча отказа си, че се допитвам до моя оракул, когато се съмнявам. Накрая приведох последния си довод, че чрез отпътуването си бих се признал за виновен, защото невинният не може да има никакви угризения на съвестта.

Казах му:

— Ако мълчанието е присъщо за строгия трибунал, то след моето отпътуване, на вас ще е невъзможно да узнаете дали съм постъпил добре или лошо, като съм избягал. Същата предпазливост, която караше Ваше Превъзходителство да ме посъветва да отпътувам, ще ми попречи да се завърна. Трябва ли значи да напусна завинаги моя роден град и всичко, което ми е скъпо?

Той направи последен опит и положи всички усилия, за да ме убеди поне да прекарам деня и следващата нощ в неговия палат. Срамувам се и до днес, че отказах на достойния старец, комуто дължах толкова обич и благодарност, защото дворецът на един патриций е свещен за полицаите. Те не биха се осмелили никога да пристъпят прага на такъв дворец без изричната заповед на трибунала, а такава заповед той не би издал никога. Бих избягнал по този начин голямо нещастие и бих спестил на доблестния стар господин голяма скръб.

Бях трогнат, когато видях господин Де Брагадино да плаче и може би сълзите му биха постигнали това, което отказвах упорито на неговите молби и разумни основания.

— Моля ви — извиках аз — спестете ми сърцераздирателната гледка на вашите сълзи!

Той веднага се съвзе. Каза ми още няколко незначителни думи, след това ме прегърна и с една добродушна усмивка ми каза:

— Може би, приятелю, не ми е съдено да те видя повече, но съдбата знае пътя.

Прегърнах го нежно и си отидох. Неговото предсказание се оказа вярно, защото не го видях вече. Той умря единадесет години след това.

Вървах из улиците, без да изпитвам ни най-малък страх, но бях много угрижен заради дълговете си. Нямах смелост да отида в Мурано и да взема от М.М. нейните последни петстотин цехини, които трябваше да платя веднага на господина, от когото ги бях загубил през последната нощ. Предпочетох да го помоля за отсрочка от осем дни и добре направих. След като направих това неприятно посещение, отидох вкъщи и утеших хазайката си с всички доводи, които можах да измисля. След това прегърнах дъщеря ѝ и си легнах. Това беше вечерта на 25 юни 1776 година. Сутринта на следващия ден ужасният Месер-гранде влезе в моята стая. Събудих се, като го чух да пита, дали аз съм Джакомо Казанова.

— Да, аз съм Казанова.

Заповяда ми да стана, да се облека, да предам всичките собствени и чужди книжа, които притежавам и да го последвам.

— По чие нареждане ми давате тази заповед?

— По нареждане на трибунала.

---

[1] Три италиански фунта са един литър. — Б.пр. ↑

[2] Под елементарни (или природни, стихийни) духове в средните векове се е разбирало духовете, обитаващи четирите елемента или първични материи; огнен дух или саламандър, ундини във водата, силфи — във въздуха, и гноми — в земята. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ОСМА

ПОД ОЛОВНИТЕ ПОКРИВИ. ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ.

На какво се дължи фактът, че дадени думи упражняват странна власт върху душата? Кой може да обясни тези явления? Предния ден толкова се гордеех със своята смелост и се позовавах на моята невинност, а сега думата трибунал ме вкамени и имах само дотолкова сила, че да мога механически да се подчиня.

Секретарят^[1] ми стоеше отворен, всичките ми книжа лежаха върху една маса, която използвах за писане.

— Вземете — казах на пратеника на страшния съд, като му показах с ръка книжата, които покриваха масата. Той напълни с тях един чувал, който даде на един полицаи. След това ми каза, че трябва да му предам също и свързаните ръкописи, които съм притежавал, и аз му посочих мястото, където те се намираха. Очите ми се отвориха. Разбрах, че мизерният Мануци ме беше предал. Хората, които знаеха, че притежавам тези книги смятаха, че съм голям магьосник и това не ми беше неприятно.

Месер-гранде взе също и книгите, които имах върху нощната си масичка, между които Петрарка, Ариосто, Хораций, Военна философия, един манускрипт, подарен ми от Матилда^[2], и Аретино. Последният беше посочен от Мануци, тъй като месер-гранде ме попита изрично за това.

Шпионинът Мануци имаше вид на почтен човек и това явно е необходимо качество за занаята, който той упражняваше. Неговият син намери щастието си в Полша, като се ожени за госпожа фон Опеска, която по-късно уби. Поне така се твърдеше. Доказателство за това аз нямам и в християнската си любов отивам дори дотам, че не го вярвам, макар че в действителност е способен на такова дело.

Докато месер-гранде прибираше моите ръкописи, книги и писма, аз се обличах машинално, нито по-бързо, нито по-бавно, отколкото обикновено. Измих се, избърснах се и вчесах, облякох риза с дантели и

хубавия си костюм. Всичко това направих, без да мисля за нещо и без да кажа нито дума. Месер-гранде, който не ме изпускаше нито за момент из погледа си, нямаше нищо против да се облека, като че ли отивам на сватба.

Когато напуснахме моята стая, видях за голяма изненада около четиридесет полицаи в преддверието. Бяха ми оказали честта да считат това число за необходимо при моето арестуване. Странно е, че в Лондон, където всеки е храбър, за да се арестува някого се изпраща само един, а в моето мило отечество, където почти всички са страхливи, са необходими четиридесет души. Може би това се дължи на обстоятелството, че един страхливец като нападател трябва да има повече страх, отколкото един нападнат страхливец, затова един обикновено страхлив човек при известни условия може да бъде храбър. Но е факт, че във Венеция се вижда често един-единствен да се защитава срещу двадесет полицаи и накрая да им избяга, след като ги е набил здраво. Спомням си, че веднъж в Париж помогнах на един мой приятел да се отърве от четиридесет такива телохранители и че ние превърнахме цялата мизерна сган в бягство.

Месер-гранде каза да се кача на една гондола и седна до мен, като за охрана взе четири души. Пристигнали в неговата къща, ми предложи кафе, което отказах, след това ме заключи в една стая. Тук спях четири часа, като се събуждах всеки четвърт час, за да пускам вода. Това беше едно своеобразно явление, защото съвсем не страдах от често уриниране, беше много горещо и предния ден бях вечерял. По-рано бях забелязал, че една изненада чрез брутални средства ми беше действувала като упойка, но сега установих, че една изненада има и силно уриниращо действие. Преди шест години в Прага трябваше да се смея сърдечно, когато чух, че няколко чувствителни дами се възмутили от това, че в моето бягство от оловните килии, което по това време бях вече публикувал, съм съобщил тази подробност, която според тях е било по-добре да изоставя. Навярно бих я изоставил, ако разказвах историята на една дама, но публиката не е една красива жена, която бих искал да щадя, а моето намерение е да поучавам.

Към три часа при мен влезе полицейският началник и ми каза, че има заповед да ме отведе под оловните покриви. Без да кажа нито дума го последвах. Качих се в една гондола и по хиляди извивки през

малките канали се отправихме към Големия канал. Слязохме на Затворническия кей. След като се изкачихме по множество стълби, минахме по Моста на въздишките, който над Рио ди палацо представляваше връзката между затворите и Палатата на дожите. От другата страна на този мост се намира галерия, която преминахме. Накрая стигнахме до една стая, където месер-гранде ме представи на един господин, който носеше патрицианска роба. Последният ме разгледа от главата до краката, след което му каза:

— Това е той, поставете го на сигурно място!

Този човек беше секретар на инквизиторите, благоразумният Доменико Кавали, който очевидно се срамуваше да говори венециански в мое присъствие, тъй като даде своята заповед на тосканско наречие.

Месер-гранде ме предаде на затворническия пазач на оловните килии, който стоеше с огромна връзка ключове. При охрана от двама полицаи той ме накара да изкача две малки стълби, които водеха до един коридор, от който стигнахме през една затворена врата до втори коридор, от този в трети, в чийто край пазача отвори отново една врата. Последната водеше към един мръсен таван, дълъг шест разтега и широк два разтега, който получаваше светлина през една намираща се много високо горе капандура. Помислих, че тази покривна килия е моят затвор, но се излъгах, тъй като пазачът взе огромен ключ и отвори една обкована плътно с желязо врата, която беше висока само три и половина стъпки, а в средата си имаше кръгла дупка с диаметър от осем цола и ми заповяда да вляза. Заех се да разглеждам една желязна машина, зазидана здраво в дебелата стена. Тази машина имаше форма на конско копито, беше около един цол дебела и от единия край до другия около пет цола широка. Тъкмо си мислех за какво би могла да служи тази ужасна машина, когато ключарят усмихнато ми каза:

— Виждам господине, че бихте желали да знаете за какво служи този апарат и мога да изпълня желанието ви. Когато техни превъзходителства заповядат да бъде някой удушен, то въпросният се поставя да седне върху едно столче с гърба към това вратно желязо, главата се намира в такова положение, че желязото обхваща половината от врата му. Другата страна е обхваната от една връв, която минава през тази дупка, двата края са закрепени на оста на едно въртящо се колело, а човек върти това колело, докато пациентът

предаде душата си на нашия господ повелител, защото, слава богу, изповедникът не се отделя от него, докато не спре напълно дишането му.

— Това е много остроумно и аз предполагам, че вие сте човекът, който има честта да върти колелото.

Той не отговори, а само ми кимна да вляза в килията. Направих това, като трябваше да се наведе до половина. Той ме заключи и след това ме попита през решетъчната дупка на вратата какво искам да ям.

— Още не съм мислил за това — отговорих му аз.

След това той се отдалечи, като заключи грижливо всички врати.

Съкрушен и зашеметен се облегнах с лактите си върху перилото на решетъчния прозорец. Последният беше две стъпки висок и също толкова широк, шест цола дебели железни пръчки се кръстосваха и образуваха шестнадесет отвора от около пет цола в квадрат. Чрез тези отвори моята килия би била доста светла, но под капандурата, която имах срещу себе си, се намираше една греда от покривната конструкция, широка една и половина стъпка, която запречваше светлината, която бих могъл да получа от отвратителния таван. Почти пипнешком изследвах тази тъжна дупка, при което трябваше да държа главата си наведена, тъй като тя беше висока само пет и половина стъпки. Намерих, че тя образуваше три четвърти от един квадрат от два разтега. Липсващата последна четвърт бе заета от нещо като алков, където можеше да се постави едно легло, но не намерих нито легло, нито маса или стол, нито каква да е друга мебел, с изключение на една кофа, предназначението на която читателя може лесно да отгатне, и една поставена в стената дъска, широка една стъпка и намираща се на височина четири стъпки от пода. Върху тази дъска аз поставих наметката си от матова коприна, нещастно осветеното си палто и моята шапка, която беше поръбена с дантела и носеше красиво бяло перо. Горещината беше ужасна и инстинктът ме отведе механически при малкото решетъчно прозорче, което беше единственото място, където можех да подпра лактите си. Капандурата не можех да виждам, но чрез светлината, която падаше през нея върху пода на тавана, видях огромни плъхове, които се разхождаха свободно наоколо, защото омразните животни, чиито вид ми е бил винаги отвратителен, идваха без всякакъв страх чак до моето решетъчно прозорче. При тази неприятна гледка затворих бързо кръглата дупка в средата на вратата

посредством едно вътрешно капаче, тъй като при едно посещение от тях кръвта ми би се смръзнала. Подпрян с ръце върху перилото на прозореца, потънах в дълбок размисъл. Тъй аз прекарах осем часа в мълчание, без да направя никакво движение.

При звука на часовника, който показваше двадесет и първия час, се стреснах и бях малко обезпокоен, че не дойде никой да ми донесе нещо за ядене и да се пренесат нещата и мебелите, от които се нуждаех, за да мога да ходя. Струваше ми се, че би трябвало да ми се донесе поне стол, хляб и вода. Нямах никакъв апетит, но знае ли човек? А никога в моя живот устата ми не е била толкова суха и горчива. Все пак, бях убеден, че преди настъпване на нощта някой ще дойде. Но когато чух, че часовникът бие двадесет и четири часа, обзе ме ярост. Заудрях с юмруци и заритах с крака по вратата, проклинах и крещях. Това продължи повече от час, но не се яви никой, а не се и даде знак, че някой е чул виковете ми. Беше тъмно като в рог. От страх, че плъховете биха могли да скочат в моята килия, затворих решетъчното прозорче и се проснах върху пода. Такова ужасно изоставяне ми се струваше неестествено и аз дойдох до заключението, че варварските инквизитори са решили моята смърт. Нямах нужда да размислям дълго върху въпроса с какво бях заслужил едно такова мизерно отнасяне, защото колкото и старателно да проучвах моите действия, то не намирах и най-малкото основание за подобно отнасяне. Бях развратник, играч, смел в думите си и мислех само как да се наслажда на моя живот, но във всичко това не виждах никакво политическо престъпление, въпреки това с мен се отнасяха като с престъпник и в моята ярост и отчаяние употребявах срещу преследващата ме ужасна тирания изрази, които трябва да предоставя на читателите си да отгатнат, тъй като приличието ми забранява да ги повторя тук. Но въпреки възбудата, въпреки глада, който започна да се чувства, въпреки жаждата, която ме изгаряше, въпреки твърдостта на пода, върху който се бях проснал, изтощената природа заяви своите права и аз заспах. Силното ми тяло се нуждаеше от сън, у един млад и здрав човек пред тази властна нужда отстъпват всички останали нужди и в това отношение сънят може да се нарече благодетел на човечеството.

Събудих се, когато биеше полунощ. Колко страшно е събуждането, когато то изтръгва човека из илюзиите на нищото. Не

можех да си представя, че съм прекарал три часа, без да почувствувам никаква болка. Лежах върху лявата си страна, и без да се помръдна протегнах дясната си ръка, за да взема носната си кърпичка, която си спомних, че бях поставил на пода вляво от мен. Опипах да я намеря и, господи! Каква изненада! Ръката ми хвана друга леденостудена ръка. Ужас премина през цялото ми тяло и косите ми настръхнаха.

Никога през живота си не съм изпитвал такъв ужас. Никога не бях вярвал, че може да съществува такъв страх, в продължение на три или четири минути седях като замаян, без да мога не само да се помръдна, но даже и да мисля. Когато най-сетне дойдох отново на себе си помислих, че ръката, която бях докоснал е била само плод на моята разгорещена фантазия. С тази надежда протегнах още веднъж ръката си и намерих отново същата студена ръка. Ужасен, издадох пронизителен вик, отместих ръката, която държах настрана и дръпнах треперещата си ръка.

Но скоро малко се поуспокоих и можех да размисля. Дойдох до заключението, че докато съм спал навярно до мен е поставен някой мъртвец, бях положителен, че той не беше там, когато легнах. „Това ще е, — си казах аз, — трупът на някакъв нещастник, когото са удушили и по този начин са поискали да ми покажат участта, която и мен очаква.“ Тази мисъл ме изкара из кожата ми, на мястото на страха се яви яростта и аз протегнах за трети път ръката си към ледената ръка. Хванах я здраво, за да се убедя напълно в отвратителния факт. Искях да стана, подпрях се на левия си лакът и почувствувах, че ръката, която държах, беше моята собствена ръка.

От тежестта на моето тяло и от твърдостта на пода, който ми служеше за пухено легло, ръката ми беше съвсем изтръпнала и беше загубила своята топлина, подвижност и чувствителност.

Това преживяване съдържащо наистина нещо комично, но то съвсем не ме развесели, по-скоро събуди в мен най-черни мисли. Припомних си, че бях на едно място, където истината щеше да изглежда лъжа, защото и лъжливото изглеждаше истинско, където разсъдъкът загубваше половината от своите права и където болезнената фантазия караше разумът да стане жертва или на неоснователна надежда, или на ужасно отчаяние. Реших да бъда внимателен в това отношение и за пръв път в живота си, на тридесетгодишна възраст, повиках на помощ философията. Носех

нейните зародиши в душата си, но дотогава не бях имал нужда да ги употребя.

Вярвам, че повечето хора умират без никога да са мислили и причината за това не е само липсата на ум и разум, а се дължи на това, че способността да се мисли никога не се е проявявала чрез някакво извънредно събитие, което да я откъсва от всекидневните привички.

След преживяната възбуда, за сън не можеше да се мисли повече. Но защо трябваше да стане? При ниския таван не можех да стоя прав. Останах седнал и при съществуващите обстоятелства това можеше да бъде единствено разумно решение. Тъй седях до четири часа сутринта, когато се яви здрачевината на новия ден, а едно предчувствие ми казваше, че ще бъда освободен. Горях от желание за отмъщение. Видях се начело на народ, който събаря правителството, което упражняваше насилие върху мен, избивах безмилостно всички аристократи, всичко трябваше да бъде направено на пух и прах. Лудувах в трескаво въображение. Познавах виновниците на моите страдания и в мисълта си разрушавах извора, от който те извираха. Възобновявах отново естественото право, според което хората трябва да се подчиняват само на закона и да бъдат съдени само от подобните им въз основа на признати от тях закони. С една дума, строях въздушни кули. В такова състояние се намира човек, когато е обзет от някоя голяма страст. Той не забелязва, че онова, което го ръководи не е разумът, а неговият най-голям враг — гневът.

Трябваше да чакам по-малко отколкото бях предположил и това малко ме успокои. В четири и половина часа мъртвата тишина на това място, истински ад за живи хора, бе нарушена от скърцането на ключалката.

— Имахте ли време да обмислите какво искате да ядете? — извика с дрезгавия си глас моят тъмничар през дупката за гледане.

Отговорих му, че желая оризена супа, варено месо, печено, хляб, вино и вода. Забелязах, че простакът беше учуден, че не чува оплаквания, каквито той очакваше. Отиде си, но се върна след четвърт час, за да ми каже:

— Учудвам се, че не искате да получите легло и необходимите мебели, защото ако си въобразявате, че сте доведен тук само за една нощ, то лъжете се.

— Тогава донесете ми всичко, което считате за необходимо.

— Какво да донеса? Ето ви молив и хартия — напишете ми.

Написах му откъде да вземе ризи, чорапи, различни дрехи, легло, маса и стол, освен това поисках книгите, които Месер-гранде ми бе взел, хартия, пера и пр. След като му прочетох всичко това, тъй като дебелакът не можеше да чете, той ми каза:

— Зачеркнете, господине, зачеркнете! Зачеркнете книгите, хартията, перата, огледалото, бръснача. Тук всичко това са забранени неща. И след това ми дайте пари, за да ви купя ядене за обяд.

Имах в себе си три цехини, дадох му една от тях и той се отдалечи. Както научих по-късно, бил е зает в продължение на един час в различните ходове да обслужва още седем други затворници, които се намираха разделени един от друг, за да се направи всякакво сближаване между тях невъзможно.

Към обяд ключарят дойде пак, с него бяха пет затворнически прислужници, които трябваше да обслужват политическите престъпници. Той отвори моята килия, за да могат да се нанесат поисканите от мен мебели и обяда ми. Леглото бе поставено в алкова, а яденето ми върху малка маса, приборът ми се състоеше от една лъжица от слонова кост, която той беше купил с дадените от мен пари, вилица, нож и всякакви други остри предмети бяха забранени. Накрая ми каза:

— Поръчайте какво искате да ядете утре, защото мога да идвам само веднъж на ден при изгрев-слънце. Високо благородният секретар ми заповяда да ви кажа, че той ще ви изпрати подходящи книги, исканите от вас са забранени.

— Изкажете му моята благодарност за милостта, че ме е оставил да бъда сам в килията.

— Ще направя каквото желаете, но вие не сте прав, като се подигравате по такъв начин с него.

— Не се подигравам, мисля, че е по-добре да бъда сам, отколкото с престъпниците, които навярно се намират тук.

— Как господине, престъпници? Благодаря за това! Тук са само честни хора, които наистина поради причини, известни само на техни превъзходителства, трябва да се държат отделени от обществото. Вие сте поставен сам, за да бъдете наказан още по-тежко. Наистина ли желаете да благодаря за това от ваше име?

— Не знаех това.

Глупакът имаше право, разбрах тава скоро. Когато човек е затворен сам, той няма никаква възможност да се занимава. Когато човек е сам на тъмно място, където не може да се вижда, където идва само веднъж през деня тъмничарят, за да донесе яденето, където може да ходи само прегърбен, тогава той е най-нещастният човек. Тогава предпочита да бъде в ада, ако вярва в него, само за да има компания. Това чувство е толкова силно, че най-сетне желязах да имам за другар дори някой убиец, някой чумав, някоя мечка. Самотата зад ключалката довежда човека до отчаяние, но за да се повярва в правотата на това твърдение човек би трябвало, може би, да го преживее сам. А не бих пожелал и на неприятелите си да имат такива преживявания. Ако един научно образован човек би получил в моето положение пера, мастило и хартия, то нещастieto му би се намалило с девет десети, но палачите, които ме преследваха, съвсем не мислеха да облекчават положението ми.

Когато ключарят си отиде, поставих моята маса под дупката, за да имам малко светлина и седнах да ям, но ми беше невъзможно да изям повече от няколко лъжици супа. Не бях ял почти четиридесет и осем часа и затова не беше чудно, че бях болен. Прекарах целия ден седнал в креслото си и мислех само за книгите, които ми бяха милостиво обещани. Цялата нощ не можах да заспя, тъй като плъховете вдигаха шум, а часовникът от кулата на Сан Марко биеше тъй силно, че все едно беше в моята стая. Но тази двойна мъка не беше единствената, която трябваше да изтърпя. Струва ми се, че само малко читатели биха могли да си създадат понятие за това, което искам сега да съобщя, хиляди бълхи се наслаждаваха по цялото ми тяло. Малките насекоми смучеха кръвта ми с неописуемо упорство и настървение. От техните непрестанни хапания получих буквално спазми, те отравяха цялата ми кръв.

С настъпване на деня, дойде Лоренцо — тъй се казваше моя тъмничар — и каза да се направи леглото ми и да се измете и почисти стаята ми. Един от неговите полицаи ми поднесе вода, за да се измия. Поисках да изляза на тавана, но Лоренцо ми каза, че това е забранено. Даде ми две дебели книги. Не ги отворих, защото не бях сигурен дали ще мога да потисна първия израз на неодобрение, за което те навярно биха ми дали повод, и който шпионинът, естествено, би съобщил на

своите господари. След като остави яденето ми и два разрязани лимона, той си отиде.

Щом останах сам, изядох бързо супата, докато е топла, след това пристъпих с книгата до прозорчето и видях с удоволствие, че ще бъде възможно да чета. Разгледах заглавието, то гласеше: „Мистичният град на исусовата сестра Мария, наречен д’Аграда“ Нямах никакво понятие каква може да бъде тази книга. Втората беше от един йезуит на име Каравита. Този йезуит, един лицемер, както всички негови събратя, препоръчваше едно ново обожаване на свещеното сърце на нашия спасител Исус Христос. От всички човешки части на нашия божествен спасител трябва според мнението на автора, сърцето да се обожават особено много. Своеобразна идея на един невеж глупак, която ме ядоса още от първата страница, защото ми се стори, че сърцето, съвсем не е по-достойна вътрешна част, отколкото белия дроб, стомаха или някой друг орган. Мистичният град малко ме заинтересува.

Изчетох всичко, което възбудената фантазия на една испанска девица може да създаде — една прекомерно набожна и меланхолична испанска девица, която в усамотението на нейния манастир е имала за съветници на съвестта си само невежи, лицемерни, двулични попове. Всички нейни фантастични и невъзможни видения бяха украсени с красивото име откровения. Като привърженица и особено като интимна приятелка на светата дева, тя получила от самия господ заповедта да опише живота на неговата божествена майка. Необходимите указания, които никой не е могъл да прочете никъде са й били съобщени от свети дух.

Тя започваше живота на Мария не от деня на нейното раждане, а от нейното неопетнено зачеване в утробата на майка ѝ. Тази сестра Мария д’Аграда беше игуменка на женски францискански манастир, който беше основала сама в своя роден град. След като бе разказала подробно всичко, което нейната божествена героиня бе направила през деветте месеца, прекарани от нея в тялото на майка ѝ, тя съобщаваше, че на тригодишна възраст измела къщата. При това помагали са ѝ деветстотин прислужници, все ангели, които Бог определил сам за тази служба. Тези ангели стояли под специалните заповеди на техния княз Михаил, който уреждал контактите между тях и бога.

Учудващото в тази книга е, че способният да разсъждава читател добива непрекъснатото убеждение, че крайно фанатизираната авторка

не е открила нищо, тъй като откритието не може да стигне толкова далеч, всичко е чиста вяра, казана с пълно убеждение. Това са видения на един напрегнат мозък, който без никаква сянка от гордост, упоен от бога, не мисли да открие нищо друго, освен онова, което светият дух му внушава.

Тази книга беше отпечатана с разрешението на всесветата и всеужасна инквизиция. Не можех да се съвзема от учудване. В моята душа книгата не предизвикваше, нито увеличаваше някаква склонност към набожност, нито даже най-простото желание за вярване, а напротив, даде ми основание да считам всички наши мистични, а дори и догматични предания за басни.

Книги като тази не могат да останат без въздействие, защото читател, чиято душа е по-чувствителна и по-достъпна за обикновеното, отколкото моята е изложен на опасността да стане като тази бедна девица духовидец и графоман.

Понеже трябваше да се занимавам с нещо, то прекарах цяла седмица върху това майсторско творение на безумието, което явно беше произлязло от един разстроен мозък. Пазех се да кажа нещо на ключаря относно това хубаво творение, но постепенно започнах да се чувствам силно повлиян от него.

Щом заспих, чувствавах чумата, с която сестра д'Аграда беше заразила духа ми, който от меланхолията, лошото хранене, липсата на въздух и движение и от ужасната неизвестност за онова, което ми предстои, беше отслабнал. Когато при събуждането си си спомнях за безумните си сънища, трябваше да се смея. Ако бях имал необходимото за писане, то бих го използвал великолепно и навярно бих създал в килията си едно съчинение, което би било още по-смахнато от това, избрано за мен толкова остроумно от господин Кавали.

От този опит узнах колко се лъжат онези, които приписват на човешкия ум известна позитивна сила, тази сила е само относителна и ако човек се наблюдава внимателно, ще открие в себе си само слабости.

Разбрах, че човек може да се побърка, макар че това става рядко, защото нашият разсъдък прилича на барута, който наистина се запалва много лесно, но все пак не се запалва никога, ако не дойде в допир с искрата, книгата на испанката притежаваше всички качества да

побърка един човек, но за да упражни отровата върху него това действие, той трябва да бъде изолиран — да бъде тикнат под оловните покриви — и да му се отнеме всякакво друго занимание.

Когато през ноември 1767 година пътувах от Пампелуна за Мадрид, кочияшът ми Андреа Капело спря за обяд в един град в Стара Кастилия. Намерих този град толкова тъжен и отвратителен, че пожелах да узная името му. О, колко сърдечно трябваше да се смея, когато казаха, че това било градът Аграда.

Тук значи, си казах аз, мозъкът на смахнатата светица е измъдрувал чудното майсторско творение, с което без господин Кавали, никога не бих се запознал! Един стар свещеник, комуто вдъхнах най-голямо уважение, когато го запитах за обичащата истински биографка на божията майка, ми показва даже мястото, където тя е писала и ме увери, че бащата, майката, сестрата и всички роднини на блажената биографка са били всички големи светци. Той ми каза — и това беше вярно — че испанското правителство в Рим извършва нейното признаване за светица едновременно с това на достопочтения Палафокс. Може би този мистичен град даде нужния талант на отец Малагрида, за да опише живота на света Ана, който му беше продиктуван също от светия дух. Но бедният дявол трябваше да изтърпи за това мъчение. Едно основание повече, за да бъде обявен за светец, в случай, че ужасното общество възкръсне и стане отново всесилно, което е тайната цел, към която то се стреми.

След девет или десет дни парите ми свършиха. Лоренцо ми поиска.

— Нямам вече!

— Откъде да взема?

— От никъде.

Това, с което правех впечатление на този невеж, алчен, бърбурлив и любопитен човек беше моето мълчание и отговорите ми само с единични думи.

На следния ден ми каза, че трибуналът ми е определил дневно по шестдесет солди, парите ще останат в него, но ще ми дава сметка всеки месец и остатъкът ще се употребява според желанието ми.

— Ще ми носиш два пъти седмично Лайденски вестник.

— Невъзможно! — това не е позволено.

Седемдесет и пет лири месечно бяха повече отколкото се нуждаех, тъй като не можех вече да се храня, голямата горещина и причиненото от лошото хранене изтощение, ме бяха съвсем обезсилили.

Бяха настъпили кучешки дни, слънчевите лъчи падаха в килията ми с такава сила, че се намирах като в баня. Потта течеше по бедното ми тяло отляво и отдясно на креслото, върху което трябваше да седя съвсем гол.

От четиринадесет дни линеех в този ад и не бях имал нито едно изпразване на червата си. След изтичане на това почти невероятно дълго време, природата заяви своите права и помислих, че е настъпил последният ми час. Хемороидалните вени бяха толкова подути, че тяхното напрежение ми причиняваше непоносими болки. На този тъжен престой в оловния затвор дължа болезненото си страдание, което оттогава не можах да излекувам. Същите болки се явяват от време на време отново, макар и не в такава степен, те ми напомнят за причината и не допринасят с нищо да направят спомена за това време приятен. Ако медицината не може да ни посочи средствата, за да лекуваме всички болести, то тя ни дава сигурни средства да придобием страдания от най-различно естество. С тази болест спечелих в Русия комплименти, там на нея се отдава такава голяма стойност, че не смеех да се оплача от нея, когато десет години по-късно пребивавах в тази страна. Нещо подобно ми се случи в Константинопол, когато веднъж имах хрема и се оплаках от това, в присъствието на един турчин, последният изказа мнението, че едно християнско куче не е достойно за такова щастие.

На петнадесетия ден ме нападна силна треска и аз останах да лежа в леглото. Не казах на Лоренцо нищо за това, но когато на следващия ден видях, че яденето, което ми беше донесъл, е непокътнато, той ме попита как се чувствавам.

— Много добре.

— Това не е възможно, господине, защото не ядете. Вие сте болен и ще познаете великодушието на трибунала, който ще ви даде безплатно лекар, хирург и лекарства.

Той излезе и се върна след три часа без своите телохранители. Носеше в ръка една свещ и се следваше от една почтителна личност: лекарят. Лежах в огъня на треската, която от три дни не беше ме

оставяла. Той пристъпи към леглото ми и започна да ме разпитва. Казах му, че с изповедника и с лекаря си говоря само на четири очи. Докторът каза на Лоренцо да излезе, но той отказа. Лекарят си отиде, като ми каза, че се намирам в смъртна опасност. Точно това исках, защото при тези условия, за мен животът не беше най-голямото благо. От друга страна, изпитах известно задоволство от мисълта, че по този начин моите безмилостни преследвачи щяха да бъдат принудени да разберат колко безчовечно и ужасно беше тяхното отнасяне с мен.

Четири часа по-късно чух пак шума от ключалката и лекарят влезе отново. Този път той носеше сам свещта, а Лоренцо остана навън. Бях отслабнал толкова много, че на слабостта си дължах истинско спокойствие. Благодетелната природа беше освободила действително болния човек от мъките на суката. Бях възхитен, че подлият ми тъмничар бе останал навън, защото откакто ми беше обяснил вратното желязо, се отвращавах от него.

Беше ми нужно по-малко от четвърт час да осветля доктора върху всичко.

— Ако искате да оздравеете — каза ми той — не бива да бъдете повече тъжен.

— Напишете рецептата и я отнесете на единствения аптекар, който може да я изпълни. Господин Кавали е лошият лекар, който ми даде „Сърцето на Исуса“ и „Мистичният град“.

— Твърде е възможно треската и хемороидите да дължите на тези две отрови. Няма да ви изоставя.

Той си отиде, след като приготви собственоръчно една слаба лимонада, от която ми каза да пия по-често. Прекарах нощта в полусъзнание и сънувах хиляди мистични глупости.

На следната сутрин той дойде отново с Лоренцо и един хирург, който ми направи кръвопускане. Даде ми едно шише бульон и лекарството, което трябваше да взема вечерта.

— Издействувах разрешението — каза ми той — да ви поставят в таванското помещение, където горещината не е толкова голяма и въздухът не е толкова лош като тук.

— Отказвам се от тази милост, понеже се отвращавам от плъховете, за които вие не знаете и които сигурно биха дошли в леглото ми.

— Каква мизерия! Казах на господин Кавали, че без малко е щял да ви убие с книгите си, той ме натовари да му ги върна и да ви дам вместо тях Боеций. Ето го.

— Много съм ви благодарен за това, той е по-добър от Сенека. Ще ми подействува добре.

— Оставям ви ечемичена вода и един необходим инструмент, гледайте да оздравеете.

Той ме посети четири пъти и успя да ме спаси. Моят темперамент направи останалото и скоро апетитът ми се върна. В началото на септември бях вече напълно здрав, не ме измъчваха повече никакви телесни страдания, освен ужасната горещина, насекомите и скуката — защото не можех да чета непрекъснато Боеций.

Един ден Лоренцо ми каза, че имам позволение да напускам килията си, за да се мия навън по времето, когато се оправя леглото ми и се измита. Използувах този израз на милост, за да правя движения през тези десет минути, докато траеше почистването. Тъй като се движех много бързо, плъховете се страхуваха и не смееха да се показват. Същия ден Лоренцо ми даде сметка за парите ми, той ми дължеше тридесет лири. Оставих му ги, като му казах, да отслужи с тях литургии. Бях убеден, че ще ги употреби съвсем за друго, а той ми благодари с тон на задоволство, от който разбрах, че свещеникът ще бъде той. Същото правех всеки месец и не видях никога квитанция от попа, който е отслужил литургиите, по този начин от парите все още имаше известна полза.

Живеех тъй ден за ден. Всяка вечер се утешавах с надеждата, че на следния ден ще бъда освободен. И тъй като всеки ден оставах излъган в тази си надежда, нещастният ми мозък ми внуши, че това ще стане непременно на първи октомври. В този ден именно, започва властта на новите инквизитори. Според тези изчисления моето задържане трябваше да трае до сменяването на сегашните инквизитори, поради тази причина не бях видял нито веднъж секретаря, който в противен случай би ме посетил, за да ме изслуша, изследва, да ме изобличи в престъпление и да ми съобщи присъдата. Струваше ми се, че срещу това не беше възможно никакво възражение, тъй като то беше напълно естествено, но това заключение беше погрешно под оловните покриви, където нищо не става съобразно естествените помисли. Въобразих си, че инквизиторите навярно са

разбрали моята невинност и своята несправедливост и ме задържат още в затвора само за форма, за да не изложат името си с петното на несправедливостта. В резултат на това заключих, че те ще ми възвърнат свободата в момента, когато оставят жезъла на своята нечувана власт. В душата ми цареше такова спокойствие, че се чувствувах в състояние да им простя и да забравя обидата, която ми бяха нанесли. Как биха могли господата, си казвах аз, да ме представят тук на милостта на своите приемници, на които те не биха могли да представят нещо съществено, за да оправдаят осъждането ми? Струваше ми се невъзможно, че биха могли да ме съдят и да изготвят присъдата ми, без да ми я съобщят, без да ми посочат даже причината за моето затваряне. Правотата ми се струваше неоспорима. Съобразно с това, правех своите изводи, но не биваше да търся основания в разума срещу един трибунал, отличаващ се от всички трибунали по земята със своето своеволие и самовластие. Достатъчно е инквизиторите да започнат срещу някого процес, с това той е вече виновен и защо е нужно да се говори повече с него? А щом като е вече осъден, защо е нужно да му се съобщава присъдата? Неговото съгласие не е необходимо, и затова те са на мнение, че е по-добре да се остави на нещастника поне надеждата, защото и да му се каже всичко, с това той няма да излезе нито час по-рано от затвора.

Мъдрият не оставя да му се въздействува от други при извършване на работата му, а работата на трибунала във Венеция е да съди и да осъжда. Виновният е една машина, която няма нужда да се намесва в тяхната работа и да допринася със своето участие. Той е само един пирон, който трябва да се чука по главата, за да се забиے в стената.

Познавах само отчасти привичките на чудовището, в чиито лапи се намирах, но съществуват неща, които човек не може да знае добре, преди да ги е преживял.

В последния ден на септември прекарах безсънна нощ, очаквах с ужасно нетърпение настъпването на новия ден — толкова сигурен бях, че в този ден ще придобия отново свободата си. Господството на подлещите, които ми я бяха отнели, се свършваше, но денят настъпи, Лоренцо дойде както обикновено и не ми съобщи нищо ново. В продължение на пет или шест дни бях в ярост и отчаяние. Тогава си внуших, че поради причини, които ми беше невъзможно да отгатна,

искат да ме държат затворен до живот. На тази отвратителна мисъл трябваше да се смея. Защото знаех, че ще остана само още късо време роб, тъй като бях решил да поставя край на затворничеството си, дори това да е свързано с опасност за живота ми. Знаех, че ще успея или да избягам, или да намеря смъртта.

В началото на ноември обмислях сериозно плана да напусна насила едно място, където бях затворен противозаконно и този план беше единствената ми мисъл. Измъчвах мозъка си да намеря начинът, по който бих могъл да осъществя един такъв план. Обмислях хиляди начини, един от друг по-смели, но винаги се явяваше някакъв нов начин, като се отказвах от този, на който преди това бях дал предимство.

По време на тази изморителна за въображението ми работа стана едно особено събитие, което ми даде възможност да осъзная в какво печално състояние се намираше моят дух.

Стоях в килията и гледах нагоре към капандурата и намиращата се под нея дебела греда. Внезапно видях тази греда да се движи или по-точно да се обръща на дясната си страна и след това бавно и равномерно да се връща в първоначалното си положение. Понеже загубих едновременно и равновесието си, то разбрах, че това беше земетресение. Лоренцо и полицаите, които в този момент излизаха от затвора ми казаха, че и те също са почувствували люлеенето. Това събитие предизвика у мен радостно настроение, което прикрих, без да кажа нито дума.

Четири или пет секунди след това същото люлеене се повтори и аз извиках неволно „Още веднъж! Още веднъж! Но по-силно!“ Полицаите избягаха ужасени от тази мнима безбожност на един отчаян луд.

Когато те си отидоха, размислих и разбрах, че срутването на Големия палат считам като една от възможностите, чрез които бих могъл да възвърна свободата си, огромното здание ще се срина и аз ще се намеря здрав и читав, и разбира се, свободен на Марковия площад, където в най-лошия случай можех да бъде погребан под развалините. В положението, в което се намирах, човек счита свободата за всичко, а животът за нищо, или за много малко. Всъщност, бях вече на път да полудея.

Това земетресение беше във връзка с голямото земетресение, което по същото време разруши Лисабон.

---

[1] Мебел, подобна на шкаф със сглобяема дъска за писане и чекмеджета за съхраняване на книжа. — Б.пр. ↑

[2] Това женско име е много загадъчно, би могло да се помисли, че дарителката на ръкописа е М.М. Може би Матилда е името, което тя е носила, преди да стане калугерка. Всеки случай в манастира се е казвала Мария Магдалена (М.М.). Това се доказва от свидетелството на Бартолд, който в оригиналния текст на Казанова е видял зачеркнатото, но все пак ясно четящо се име. — Бел.ред. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА

РАЗЛИЧНИ СЛУЧКИ. СЪЗАТВОРНИЦИ. ПРИГОТОВЛЕНИЯ ЗА БЯГСТВО. ПРЕМЕСТВАНЕ В ДРУГА
КИЛИЯ.

За да може читателят да разбере бягството ми от оловните килии, трябва да го запозная с обстановката.

Оловните килии, които служат за затвор на политически престъпници, не са нищо друго, освен таванските помещения на големия дворец, а килиите са добили името си от големите оловни плочи, с които е покрит дворецът. До тях може да се стигне само чрез входната врата на двореца или през зданието за арестуваните или по споменатия вече от мен мост, така нареченият Мост на въздишките. Пътят за тях води само през голямата зала, в която се събират инквизиторите и единствен секретарят има ключ от нея, който той поверява на ключаря само за кратко време, от което последният се нуждае, за да обслужи сутрин затворниците. Това обслужване става на разсъмване, защото по-късно слугите на затвора биха били забелязани на идване и отиване от хората, които имат работа с членовете на Съвета на десетте. Този съвет се събира всеки ден в една съседна зала, така наречената Бусола и през тази зала трябва да минават пазачите винаги, когато искат да отидат в оловните килии.

Килиите са разположени под покривите на двете фасади на двореца. Три лежат на запад — към тях спада и моята — четири — на изток. Дъждовната тръба откъм западната страна води в дъното на двореца, другата води отвесно в канала, наречен Рио ди Палацо. Килиите от тази страна са много светли и в тях може да се стои прав, не е такъв случаят с килията, в която се намирах аз и която наричат *la trave*, поради огромната греда, която ме лишаваше от светлина. Подът на моята килия се намираше точно над тавана на залата на инквизиторите, които се събираха в нея обикновено нощем, непосредствено след дневното заседание на десетте, в което участвуват и те тримата.

Познавах точно обстановката и неизменните навици на инквизиторите. Единственото средство за бягство, или най-малко единственото, на което можех да разчитам на успех, беше пробиването на пода на моята килия. Но за това имаше нужда от инструменти, а това бе трудна работа на едно място, където всяка връзка с външния свят бе забранена, където не се позволяваха нито посещения, нито размяна на писма с когото и да било. За да подкупя някой полицай, би трябвало да имам много пари, а аз няхах нищо. Да приемем също, че ключарят и двамата слуги на затвора биха се оставили доброволно да бъдат удушени — защото няхах никакво оръжие, освен ръцете си, — то трети пазач стоеше винаги на стража пред вратата на коридора. Той държеше последната заключена и я отваряше само ако другият, който искаше да излезе, му кажеше паролата. Въпреки всички пречки, аз се занимавах само с мисълта за моето бягство и понеже не намирах в Боеций никакво средство, престанах да го чета. Бях убеден, че можех да намеря такова средство само чрез обмисляне и затова не си позволявах и най-малката мисъл, която не се отнасяше до него.

Винаги съм бил на мнение, че когато някой си втълпи в главата да успее в нещо и когато се занимава само с постигането на този план, то той ще постигне своята цел. Въпреки всички трудности този човек ще стане велик везир или папа, ще провали някоя монархия, при положение, че той започне навреме и че притежава нужния разум и издържливост, защото щастието презира старостта, а без помощта на щастието, човек не може да се надява на успех и затова старите хора не ги бива за нищо. За да имаме успех, трябва да разчитаме на щастието си и да не се отчайваме от неуспехите. Това е обаче едно от най-мъчителните политически пресмятания.

Към средата на ноември Лоренцо ми каза, че месер-гранде имал един нов затворник. Новият секретар, господин Бузинели, му заповядал да го постави в най-лошата килия, следователно, щял да го доведе при мен. Той ме увери, че му изтъкнал, че съм считал за особено благоволение да имам килия само за мен. Секретарят му отговорил, че по време на четирите месеца сигурно съм станал по-разумен. Това съобщение не ми бе неприятно, още по-приятно ми бе да чуя за сменяването на секретаря. Този Пиетро Бузинели беше добър човек, с когото се бях запознал в Париж.

След обяд чух ключалката да изскърцва. Дойде Лоренцо с двама полицаи и доведе млад човек, облян в сълзи. Той му свали белезниците, заключи отново вратата и си отиде, без да му каже ни дума. Аз лежах върху леглото си, където той не можеше да ме види. Неговата изненада ме развесели. Понеже имаше щастието да бъде седем или осем цола по-нисък от мен, той можеше да стои прав. Отначало той разглеждаше моето кресло, което, без съмнение, считаше предназначено за негова употреба. След това видя Боеций върху перилото на прозореца, взе книгата, отвори я и я захвърли отново с някаква досада — беше написана на латински и едва ли можеше да му послужи. Той продължи изследването на килията, обърна се наляво, опипа стената надлъж и остана много изненадан, когато намери дрехи. Дойде до алкова, протегна ръката си, докосна ме и ме помоли почтително за извинение. Поканих го да седне и с това нашето запознанство бе извършено.

— Кой сте вие?

— Казвам се Маджорино и съм от Винченца. Моят баща е кочияш в дома Поджана, до единадесетата година ме караше да ходя на училище, където се научих да чета и пиша, след това бях пет години ученик при един бръснар и изучих добре този занаят. След това отидох камердинер при граф Х. От две години насам служех при този господин, когато неговата дъщеря се завърна от манастир вкъщи. Натовариха ме да я фризирам. След време се влюбих в нея и ѝ вдъхнах една страст, която бе също толкова голяма, колкото моята.

След като се бяхме заклели стотина пъти да си принадлежим вечно само един на друг, се отдадохме на повелителната нужда да си докажем взаимно нашата нежност. Резултатът бе, че скоро състоянието на младата графиня издаде връзката ни. Една слугиня в къщата, набожна стара жена, откри първа нашето споразумение и състоянието на моята любовница. Затова тя каза, че трябва да съобщи на баща ѝ, но моята приятелка успя да я предума да мълчи, като я увери, че през следната седмица сама ще каже всичко на баща си чрез своя изповедник. Тя ме уведоми за всичко и вместо да отиде на изповед, направихме нашите приготовления за бягство. Тя присвои значителна сума пари и няколко диаманта, които бяха принадлежали на нейната покойна майка, и тази нощ трябваше да отпътуваме за Милано. Но вчера след обяд бях повикан при графа, той ми даде едно писмо и ми

каза да отпътувам за Венеция и да го предам лично на лицето, до което е адресирано. Той говори тъй спокойно и благосклонно към мен, че не можех да подозра ни най-малко каква съдба ми бе определил.

Взех наметалото си и се сбогувах набързо с моята малка жена, като я уверих, че ще се върна скоро. Тя беше по-проницателна от мен, или имаше само някакво предчувствие за моето нещастие — с една дума, стана й зле. Пристигнах с голяма бързина във Венеция и побързах да предам съдбоносното писмо. Казаха ми да почакам за отговор и щом го получих отидох в една кръчма, за да пия нещо. Но когато излязох от кръчмата, арестуваха ме и ме отведоха в караулната, където ме държаха до момента, когато ме доведоха тук. Мисля, господине, че мога да считам младата графиня за моя жена.

— Лъжете се.

— Но природата...

— Природата увлича оногова, който я слуша, само за да го накара да извърши глупости, докато го пхнат под оловните покриви.

— Аз съм значи под оловните покриви?

— Като мен.

Бедният млад човек заплака горчиво. Той беше красив младеж, откровен, почтен и извънредно силно влюбен. Простих вътрешно на графинята и решително осъждах нейния баща графа, че бе изложил дъщеря си на изкушението от общуването с един красив и чувствителен млад човек. Когато овчарят пусне вълка в кошарата си, не бива да се оплаква, ако беда постигне стадото му. Неговите сълзи и жалби не се отнасяха до него самия. Всичките му чувства принадлежаха само на приятелката му. Той мислеше, че ключарят ще се върне, за да му донесе легло и нещо за ядене, извадих го от това заблуждение и му предложих от моите провизии. Толкова му тежеше на сърцето, че не можеше да яде нищо. Вечерта му дадох моя сламеник и той прекара нощта на него, защото макар че очевидно беше чист, не исках да го пусна да спи при мен, тъй като се страхувах от влиянието на сънищата на един влюбен. Той не схващаше вината си и не разбираше също, защо графът бе почувствувал нуждата да накара да го накажат публично, за да спаси по такъв начин честта на дъщеря си и на семейството си. На следния ден му донесоха един сламеник и ядене за петнадесет солди, които трибуналет му беше определил от благоволение или от милосърдие, защото думата справедливост явно

бе чужда за това отвратително учреждение. Казах на ключаря, че моето ядене ще стигне и за двама ни, че може да употреби отредените за младия човек пари, за да нареди да му четат литургии. Той прие с радост това. След като го поздрави, че е дошъл при мен, той ни каза, че можем да се разходим половин час из тавана. Намерих тази разходка отлична за моето здраве и за моя план за бягство, който можах да изпълня едва единадесет месеца по-късно. На единия край на това място за игра на плъховете видях една купчина стари мебели, които бяха нахвърляни по пода вдясно и вляво от два големи сандъка, зад тях лежеше голяма купчина хартии, съшити в тетрадки. Взех една дузина от тези тетрадки със себе си и видях, че бяха дела по криминални процеси.

Намерих това четиво много забавно, защото ми бе позволено да чета това, което по това време сигурно се държеше в строга тайна. Четях своеобразни отговори на опасни въпроси, преписките се отнасяха до прелъстявания на девизи, отишли твърде далеч в нежностите си с ръководители на девически възпитателни институти, прегрешения на изповедници спрямо ония, които се изповядват пред тях, хомосексуални отношения на учители с техни възпитаници, укривания и измами на настояници. Някои от тези процеси бяха отпреди двеста или триста години, старинният стил и особените обичаи на онова време ме забавляваха в продължение на часове. Между вещите, които лежах по пода, видях бутилка за стопляне, лопата за печка и ръжен, стари светилници, пръстени, гърнета и даже едно църкало за клизма. Помислих си, че някой знатен затворник трябва да е бил облагодиятствуван с позволението да употребява всички тези предмети. Но най-много от всичко ме заинтересува едно съвсем право, дебело колкото палец, дълго стъпка и половина желязо. Не пипнах нищо, тъй като плановете ми не бяха достатъчно на зряло, за да вземат една определена насока.

Една сутрин към края на месеца отведоха моя другар и Лоренцо ми каза, че бил поставен в килиите. Тези килии се намират в обикновеното здание за арестантите и принадлежат на държавните инквизитори.

Затворените там имат привилегията да викат ключаря, когато имат нужда от него. Те са тъмни, но има маслена лампа, която дава светлина на затворниците. Опасност от пожар не съществува, понеже

всичко е от мрамор. Много по-късно научих, че нещастният Маджорино прекарал в този затвор пет години и че оттам бил изпратен за десет години в Чериго. Дали някога се е върнал свободен оттам, не зная. Правеше ми добра компания и аз забелязах това веднага, щом си отиде, защото веднага изпаднах отново в меланхолия. Имах щастието да не ми се забрани разрешената ми половинчасова разходка из тавана. Така се заех да разгледам по-внимателно всички намиращи се там предмети. Един от двата сандъка беше пълен с хубава хартия за писане и рисуване, с неподрязани пера и с кълба конци, другият бе закован. Едно парче изгладен чер мрамор, дебело един цол, дълго шест цола и широко три цола привлече погледа ми, взех го, и макар че не знаех какво бих правил с него, го скрих грижливо в моята килия под ризите си.

Осем дни след отвеждането на Маджорино Лоренцо ми каза, че по всички изгледи скоро съм щял да имам отново компания. Моят тъмничар си беше въобразил, че аз никога не го питам нищо, защото вярвам, че не знае нищо. Това раздразни неговата суетност и за да ми докаже, че се лъжа, той започна да дърдори, без да го питам. Така, той каза:

— Вярвам, господине, че вие ще имате често посещения, защото всяка от другите шест килии има вече по двама затворника, които не могат да се пратят в кватрото.

Тъй като не му отговорих, след малко продължи.

— В кватрото затварят безразборно всевъзможни хора, които са осъдени там. Затворниците, които като вас са под мой надзор в оловните килии, са все високопоставени хора, които се наказват само за работи, за които любопитните не бива да узнаят нищо. Ако знаехте, господине, какви другари по съдба имате. Бихте се учудили, тъй като за вас с право се говори, че сте умен господин... но ще ми простите... Вие знаете, че умът не може да послужи за нищо, когато човек е тук, горе... Вие ме разбирате. Петдесет солди дневно, това е вече нещо... Един венециански гражданин получава три лири, един благородник — четири, а един граф чужденец — осем. Струва ми се, че трябва да зная това, защото всичко минава през моята ръка.

И той започна да пее за себе си хвалебствена песен, и то все с отрицания:

— Аз не съм крадец, нито предател, нито лъжец, не съм алчен, нито зъл, нито груб, както всички мои предшественици, и когато съм изпил половин литър повече, ставам още по-добър. Ако баща ми ме беше изпратил на училище, бих се научил да чета и пиша и днес бих бил, може би, месер-гранде, но това не е моя вина. Господин Андреа Диедо ме цени и моята жена, която е едва на двадесет и четири години и всеки ден готви ядене за вас, го посещава, когато иска, и той я пуска да влиза без церемонии, даже и когато е в леглото, едно благоволение, което той не оказва даже и на сенатор. Обещавам ви, че ще получите всички нови пришелци, но винаги за късо време, защото, щом секретарят чуе от собствената им уста всичко съществено, той ги изпраща на определеното им място, в кватро, в някое укрепление или в Левант. Ако са чужденци, изпращат ги през границата, защото правителството смята, че няма правото да се разпорежда с поданиците на чужд княз, макар и да са били на служба на републиката. Мекотата на Трибунала е безпримерна, няма друг съд в света, който да осигурява на своите затворници по-големи удобства. Приемат за жестока забраната на Трибунала да се пише или да се правят посещения, но това е глупост, защото с писане и посещения се губи само време. Ще ми кажете, че вие и без това няма какво да правите, но ние, другите, не можем да кажем същото и за себе си.

Така гласеше горе-долу първата кратка реч, с която дангалакът ме удостои, и трябва да призная, че той ме забавлява. Видях, че ако човекът беше по-малко глупав, би бил сигурно много подъл. Реших да използвам неговата глупост.

На следния ден ми доведоха нов другар, с когото първия ден се отнесоха по начина, както се бяха отнесли с Маджорино. И видях, че трябваше да кажа да ми купят втора лъжица от слонова кост, тъй като, понеже новодошлият не получаваще първия ден нищо, то аз се считах задължен да му окажа гостоприемство.

Моят нов другар ми направи дълбок поклон, понеже с брадата си, която беше вече четири цола дълга, правех много по-голямо впечатление, отколкото с ръста си. Лоренцо ми заемаше често една ножица, за да си изрязвам ноктите, но му бе забранено под страх на най-голямо наказание да ме остави да докосна брадата си. Не знаей причината за това, но бях свикнал с брадата си, както се свиква с всичко.

Новият беше петдесетгодишен човек, на ръст почти равен с мен, малко прегърбен и слаб. Имаше голяма уста и лоши зъби, изпод две дебели червени вежди гледаха малки сиви очи, което му придаваше вид на кукумявка. Впечатлението се допълваше от една малка перука от черни конски косми, която издаваше една много неприятна миризма на зехтин и от едно палто от дебело сиво сукно. Той прие яденето ми, но беше въздържан и през целия ден не ми каза нито дума. Постъпих като него и мълчах, защото бях убеден, че той скоро ще си възвърне говора, това стана още на следния ден.

Рано сутринта му донесоха едно легло, което му принадлежеше, и ръчна чанта, пълна с долни дрехи. Ключарят го попита какво желае, както бе питал и мен, и какво иска да яде и му поиска пари, за да го купи.

— Нямам пари.

— Какво? Един богаташ като вас да няма пари?

— Нямам нито един солдо.

— Добре, тогава ще ви донеса черен хляб и вода. Това се полага.

Той отиде и след малко донесе един и половина пфунд черен хляб и една кана вода, постави всичко до затворника и излезе, като заключи пак вратата.

Когато останах отново сам с призрака, чух го да въздиша, обзе ме чувство на състрадание и аз наруших мълчанието.

— Не въздишайте, господине, вие ще се храните с мен, но ми се струва, че сте направил голяма грешка, като сте дошли тук без пари.

— Аз имам пари, но подобно нещо не трябва да се казва на тези харпии.

— Хубава мъдрост, която ви осъжда на вода и хляб! Знаете ли причината за вашето затваряне?

— Да, знам я и ще ви разкажа накратко моята история.

Наричам се Сквалдо Нобили. Моят баща бе селянин. Той ме даде да уча да чета и пиша и след смъртта си ми остави като наследство своята къщица и малко земя към нея. Аз съм от Фриол, моето село е на един ден път от Удине. Корно, един див поток, опустошаваше често моето малко имение, това ме доведе до решението да го продам и да се установя във Венеция. Това стана преди десет години. Получих за имението си осем хиляди лири в хубави цехини и понеже знаех, че в нашата щастлива република всеки се наслаждава на прилична свобода,

бях убеден, че можех да добия известно състояние, като използвам моя малък капитал. Започнах да заемам срещу залози. Понеже знаех, че съм пестелив, скромен и опитен, реших се тъкмо на това занятие. Наех една къщичка близо до Големия канал и я обзаведох. Тук живеях сам много спокойно и след две години се видях притежател на десет хиляди лири извън моя капитал, макар че бях живял добре и бях похарчил не по-малко от две хиляди за мои нужди. Видях се вече на верен път, за да спечеля с време едно почтено състояние, ако продължавам така. Един ден бях заел на един евреин две цехини за множество книги и между тях намерих една, която носеше заглавие „Мъдростта на Харон“. И видях колко е щастлив човек, когато може да чете, защото тази книга, която вие може би не познавате, струва сама колкото всички други книги, понеже съдържа всичко, което човек има нужда да знае. Тя го освобождава от всички предразсъдъци, които той е възприел в детството си. Познава ли Харон, за него вече не съществува никакъв ад и никакви опасения от един бъдещ живот, очите се отварят, опознава се пътят към щастието, човек става мъдрец. Набавете си тази книга и се изсмейте на глупаците, които ви казват, че това съкровище било забранено.

Когато чух тази своеобразна реч, знаех какъв бе този човек. Бях чел Харон, но не ми бе известно, че е преведен на италиански. Харон беше голям обожател на Монтен, той мислеше даже да надмине своя образец, но усилията му бяха напразни. Беше разработил методично много теми, които са нахвърляни безразборно у големия философ, но като свещеник и теолог, Харон заслужаваше осъждането, което го постигна. Впрочем, той не е много четен, въпреки забраната, която би трябвало да действа в негова полза. Харон бе тъй надменен, че даде на книгата си същото заглавие, което носи библейската книга на Соломон, това не говори в полза на неговата скромност. Моят събеседник продължи, както следва:

— Харон ме освободи от угризенията на съвестта, които имах дотогава и от неверните представи, които могат да бъдат премахнати само с голяма мъка. И сключих сделките си така, че за шест години се видях притежател на десет хиляди цехини. Това не бива да ви учудва, тъй като в този богат град играта, развратът и празноскитането дават необикновени възможности за забогатяване. Тук цари постоянно липса

на пари и това, което глупаците разпиляват, умните съумяват да използват.

Преди три години граф Серимано ме помоли да приема от него петстотин цехини, за да ги употребя в сделките си, като му дам половината от печалбата, която бих добил чрез тази сума. Той поиска само една обикновена разписка, с която се задължавах да му върна при поискване от него същата сума. След една година му дадох седемдесет и пет цехини, което се равнява на едно олихвяване от петнадесет на сто. Той ми даде разписка за тях, но се показва недоволен. Не беше прав, защото нямах нужда от пари и не бях използвал неговите, за да върша сделки. След втората година аз постъпих само от благородство по същия начин, но дойде до размяна на обидни думи и той поиска да му върна петстотинте цехини.

— На драго сърце — казах му аз, — но ще си задържа от тях сто и петдесетте, които вече получихте.

Това го разяри и той ме покани чрез съдебен пристав да изплатя цялата сума. Един ловък адвокат пое защитата ми и съумя в продължение на две години да насочва процеса в моя полза. Преди три месеца ми се предложи спогодба. Аз отказах, но тъй като се страхувах от насилие, обърнах се към абата Джустиниани, адвоката на испанския посланик маркиз де Мон-Алегре. Срещу малко допълнително заплащане той ми нае една къщичка, спадаща към двореца на посланика, където човек е защитен от изненади. Бях готов да върна парите на граф Серимано, но исках да си удържа от тях сто цехини, колкото ми бе струвал процесът. Преди осем дни при мен дойдоха моят адвокат и този на графа, извадих от кесията си двеста и петдесет цехини и им казах, че съм готов да им дам тези пари, но нито солдо повече. Те си отидоха, без да кажат нито дума, като и двамата изглеждаха много недоволни, но това не ме обезпокои. Преди три дни абат Джустиниани прати да ми кажат, че посланикът намерил за добре да позволи на държавните инквизитори да се извърши обиск у дома. Мислех, че това е невъзможно, понеже бях под покровителството на чужд посланик. Вместо да взема предпазните мерки, каквито обикновено се вземат в подобни случаи, прибрах само парите си на сигурно място и зачаках смело посещението, за което ми бе известно. На разсъмване дойде месер-гранде и поиска триста и петдесет цехини. При отговора ми, че нямам нито солдо, той ме арестува и ето ме тук.

Потреперих, не толкова, че бях в компанията на такъв долен човек, колкото защото разбрах, че той ме считаше за себеподобен, защото ако имаше друго мнение за мен, то положително не би ме ошастливил със своята дълга история. Без съмнение, той предполагаше, че ще му ръкопляскам. Глупавите речи, които трябваше да чуя от него в продължение на трите дни на неговия престой, през време на който той непрекъснато говори за Харон, ми потвърдиха верността на италианската поговорка: „Пази се от този, който е прочел само една книга“. Книгата на вероломния свещеник го бе направила безбожник и той се хвалеше с това при всеки удобен случай. След обяд дойде Лоренцо и му каза да отиде с него, за да говори със секретаря. Облече се бързо и вместо своите обувки взе моите, без аз да забележа това. Половин час по-късно той се върна плачейки и извади от обувките си две кесии, в които се намираха триста и петдесет цехини, последните той предаде, придружен от ключаря на секретаря. След малко се върна, взе наметалото си и излезе. Лоренцо ми каза, че го пуснали на свобода.

Предположих, и то с основание, че секретарят го е заплашил с измъчване и го е накарал да се признае за виновен и да плати дълга си. Ако измъчването се използваше само за такива цели, то аз, който го ненавиждам поначало, бих бил първият, който би защитил ползата от него.

На първи януари 1756 година получих моите новогодишни подаръци. Лоренцо ми донесе дреха за спане, подплатена с лисичи кожи, един подплатен копринен юрган и един чувал за краката от мечка кожа. Приех с голяма радост тези подаръци, тъй като бе настъпил студ, който се понасяше също така трудно, както жегата, от която страдах през август. Той ми каза също, че секретарят му съобщил, че мога да разполагам с шест цехини месечно, за да купувам книги според желанието си и да получавам вестници, това било подарък от господин де Брагадино. Помолих Лоренцо за молив и написах на парче хартия: „Благодаря за великодушието на Трибунала и за добрината на господин де Брагадино“.

Човек трябва да се е намирал в подобно положение, за да може да разбере чувствата, които това събитие извика в душата ми. В първия изблик на чувства аз простих на моите преследвачи и почти бих се отказал от плана си за бягството, толкова непостоянен е човекът, когато

нещастieto го смазва и унизява. Лоренцо ми каза, че господин де Брагадино посетил тримата инквизитори, паднал със сълзи на очите на колене пред тях и ги помолил за милостта да позволят да получи този израз на неговата постоянна обич, ако съм още жив. Инквизиторите се разчувствуваха и не могли да му откажат.

Написах веднага заглавията на книгите, които исках да имам.

Когато една сутрин се разхождах из таванските помещения, погледът ми падна върху желязото, за което вече говорих, и видях, че от него става чудесно оръжие за нападение и отбрана. Взех желязото, скрих го под дрехата си за спане и го занесох благополучно в тъмницата си. Щом останах сам, взех парчето черен мрамор, за което също вече споменах и скоро разбрах, че последното беше едно отлично точило, понеже след като бях търкал известно време желязото върху този камък, видях, че на съответното място то бе изтрито съвсем гладко.

Бях пълен новак в тази работа, но имах желанието да я започна, защото по такъв начин можех да получа един инструмент, който бе абсолютно забранен под оловните покриви. Може би също и суетността ме караше да си направя оръжие, без да притежавам нито един от необходимите за това инструменти. Мъчнотиите бяха само нов подтик за това. Все пак те не бяха малки, защото трябваше да търкам желязото върху перилото на прозореца почти на тъмно, можех да държа камъка само с лявата си ръка и нямах нито капка масло, за да овлажня камъка и омекча желязото, което исках да изостря. Въпреки това, се реших да предприема тази тежка задача. Вместо зехтин ми служеше моята слюнка и аз работих осем дни, за да изгладя осем пирамидални фасети, които образуваха едно съвършено острие, фасетите бяха дълги цол и половина. С това острие моето желязо представляваше една осморъбеста кама и то с такава правилна изработка, по-добра от която не би могла да се изисква и от един добър майстор на шпаги. Но едва ли човек може да си представи мъката и напрежението, които трябваше да претърпя. Вложих всичката си енергия, за да довърша тази неприятна работа без друг инструмент, освен един постоянно изплъзващ се камък.

Това бе една работа, каквато и тираните на Сицилия не бяха измислили.

Дясната ми ръка се бе вдървила толкова, че почти не можех да я движа. Мускулът на палеца на лявата ми ръка бе съвсем разкъсан и представляваше голяма рана — резултат от многобройните мехури, които твърдостта на камъка и продължителността на работата ми бяха причинили. Едва ли може да си представи човек колко болки ми костваше да я довърша.

Бях съвсем горд от делото си, макар че още не бях помислил по какъв начин да го използвам. Първата ми грижа засега бе да скрия инструмента тъй, че и при най-обстойното претърсване да не може да бъде намерен. След като бях обмислял хиляди скривалища, които все не бяха най-добрите, погледът ми падна върху моето кресло и ми се удаде да скрия желязото тъй, че не можеше да възбуди никакво подозрение.

Така провидението ми помогна да направя първата стъпка към едно бягство, което стана достойно за учудване, даже удивително.

Признавам, че се гордея с него. Но не се гордея с успеха, защото щастието взе голямо участие в него, а се гордея, че считах това дело за възможно и че имах смелостта да се заема с него, въпреки всички неблагоприятни изгледи, защото ако плановете ми пропаднеха, положението ми би се влошило извънредно много и възвръщането на свободата ми би станало завинаги невъзможно.

От моето желязо бе станал един кол, който имаше дебелината на бастун за разходка и бе дълъг около двадесет цола. След като бях мислил три или четири дни как бих могъл да го употребя, стори ми се, че най-простото е да пробия една дупка в пода под леглото си.

Бях сигурен, че стаята под моята килия не можеше да бъде друга, освен онази, в която някога бях видял Кавали. Знаех, че тази стая се отваряше всяка сутрин и не се съмнявах, че можех да сляза лесно през една дупка на тавана, като навържа чаршафите си един за друг и ги завържа за крака на леглото. Бих се скрил под голямата маса на трибунала и бих отишъл на сигурно място, преди да могат да ме проследят. Възможно бе обаче в тази зала да стои на пост полицай, но колът щеше да ме освободи бързо от него.

Подът може да бъде двоен или троен. Това би ми създавало голямо затруднение, защото моята работа можеше да продължи вероятно два месеца, а как можех да попреча на прислужниците да метат пода? Ако им забраня това, бих възбудил подозрение, толкова повече, че заради

бълхите бях поискал от тях да метат всеки ден. Метлата би им издала веднага моята работа. Касаше се да се намери средство за превъзможване на тази трудност.

Най-напред забраних метенето, без да изтъкна никаква причина. След осем дни Лоренцо ме запитва за това. Казах, че прахът ми пречел, предизвиквал силна кашлица, а някога можело да ми се случи нещо лошо.

— Ще накарам да пръскат пода.

— Това би било още по-лошо, Лоренцо, защото от влагата бих могъл да получа кръвотечение.

Това ми достави спокойствие в продължение на една седмица, след изтичането на това време обаче дангалакът заповяда да изметат. Той нареди да изнесат леглото на тавана и запали една свещ, за да бъде изметено по-грижливо, както каза той. Забелязах, че подозираше нещо, но ми се удаде да остана привидно напълно спокоен. Съвсем не се отказах от плана си, а напротив, мислех още по-усилено върху него. На следващата сутрин си нараних пръста и изцапах цялата си носна кърпичка с кръв. Очаквах Лоренцо в леглото си и щом дойде му казах, че съм получил толкова силна атака от кашлица, че ми се е спускал някой кръвоносен съд и от това е кръвта, която вижда. Трябвало да ми прати лекар.

Докторът дойде, предписа пускане на кръв и написа рецепта. Казах му, че Лоренцо е виновен за нещастията ми, защото наредил непременно да се измете. Той го смъмри и ни разказа, като че го помолих за това, историята на един млад човек, който неотдавна бил умрял по същата причина. Каза, че нищо не е толкова опасно, колкото да се вдиша прах. Лоренцо се закле във всички светии, че наредил да се измете само за да ми направи удоволствие, и обеща, че това няма да се повтори. Аз се засмях вътрешно, тъй като докторът не би могъл да свърши по-добре работата си, даже ако се бях споразумял с него. Присъстващите прислужници бяха възхитени и взеха твърдо решение да метат само при такива затворници, които ги ядосват или се отнасят зле с тях.

Когато лекарят си отиде, Лоренцо ме помоли за извинение и ме увери, че всички негови останали затворници се чувствували добре, макар че той редовно карал да метат при тях.

— Но работата е важна — заключи той, — и ще им обърна внимание, защото ги считам за мои деца.

Пускането на кръв ми подействува добре, понеже ми възвърна съня и ме освободи от спазмите, които започваха понякога да ме плашат. Получих отново апетит и силите ми се възстановяваха от ден на ден. Но моментът да се заловя на работа не бе още дошъл, студът бе твърде силен и ръцете ми не можеха да държат по-дълго време кола. Изпълнението на плана ми изискваше обстойно обмисляне. Трябваше да избягвам всичко, което можеше лесно да се предположи. Трябваше да бъда смел и неустрашим, за да забележа всяка изгода, която случаят би ми предложил. Онзи, който трябва да действа така, както аз, се намира в много незавидно положение, но неприятното и ужасното в него се намалява наполовина, щом рискува всичко.

Дългите зимни нощи бяха ужасни, защото трябваше да прекарвам деветнадесет убийствено дълги часа в тъмнина, а през мъгливите дни, които не са редки във Венеция, светлината, падаща от прозореца, не беше достатъчно силна, за да може да се чете. Понеже никаква чужда мисъл не занимаваше ума ми, мислех непрекъснато само за бягството си, а един мозък, който се занимава постоянно все с един и същ обект, може лесно да заболее. Притежаването на мизерна кухненска лампа би ме направило щастлив, но какво трябваше да направя, за да си доставя такава радост! О, благородно преимущество на мисленето! Колко щастлив се почувствувах, когато вярвах, че съм открил начина да се сдобия с това съкровище! За да направя тази лампа, имах нужда от нейните отделни съставни части — съд, фитил, зехтин, кремък, стомана, прахан и серни конци. Съдът можеше да бъде един тиган, аз имах такъв, в който ми приготвяваха яйца на очи. Под предлог, че обикновеният зехтин затруднява храносмилането ми, накарах да ми купят Лука-зехтин за моята салата. Памучният ми юрган можеше да достави филтър. Престорих се, че имам зъбобол и казах на Лоренцо да ми намери пемза. Тъй като той не знаеше какво е това, казах му, че един камък за пушка^[1] би послужил също, ако се остави да лежи един ден в оцет, щял съм после да го държа продължително върху зъба и това щяло да облекчи болките ми. Лоренцо ми каза, че моят оцет бил отличен и съм могъл да сложа камък вътре. При тези думи той извади един или четири от джоба си и ми ги хвърли. Една солидна стоманена тока, която имах на колана си ми послужи за

огниво. Сега оставаше да си набавя още прах и сяра и трябваше да насоча всичките си мисли върху тези два предмета. Най-сетне щастието ми дойде на помощ. Бях имал един вид червен обрив, от излекуването върху рамената ми бяха останали червени петна, които понякога предизвикваха сърбеж. Казах на Лоренцо да помоли лекаря за някое лекарство и на следния ден той ми донесе една бележка, която секретарят беше прочел. Докторът предписваше „Един ден диета и четири унции бадемово масло и кожата ще оздравее, или натриване със сяра на прах, но това външно лекарство е опасно.“

— Не ме е грижа за опасността — казах на Лоренцо. — Купете ми тази помада или ми донесете сяра, защото имам масло тук и сам ще си направя помадата. Ако имате серни конци, дайте ми ги.

Случайно той имаше такива конци в джоба си. Даде ми ги.

Колко малко е нужно да се зарадва и утеши един намиращ се в нещастие човек! Но в моето положение тези серни конци не бяха, разбира се, никаква дреболия, за мен те бяха истинско съкровище.

Сега мислех в продължение на часове как да намеря заместител на праханта, което още ми липсваше, а не знаех под какъв предлог да го поискам. Тогава се сетих, че бях казал на шивача да си постави под раменете на дрехата ми гъба, за да не се разваля палтото от потта.

Съвсем новата дреха висеше пред мен. Сърцето ми силно биеше.

Шивачът можеше да е забравил да сложи гъбата. Намирах се между ужаса и надеждата. Трябваше да направя само една крачка, за да се уверя, но тази крачка беше решителна и затова не се осмелявах да я направя. Най-сетне се приближих до дрехата, но се чувствавах почти недостоеен за такава висша милост, паднах на колене и се помолих с горещо усърдие на бога, шивачът да не е забравил моята заповед. След тази гореща молитва взех дрехата, изрязах хастара и намерих гъбата. Бях луд от радост. И бе напълно естествено, че благодарих на бога, защото се бях осмелил да потърся гъбата с доверие към него.

Когато по-късно размишлявах върху тази проява на милост, се поздравих, задето бях последвал подтика на моето благородно сърце, но се засмях съжалително над глупостта си, че бях помолил всевишния да ми помогне да намеря гъбата.

Отнемането на телесната свобода води до израждане на духовните способности. Човекът трябва да моли бога за нещо, което

отговаря на природата, но не и да обърне чрез някое чудо естествения ред с главата надолу. Ако шивачът не бе сложил гъба под раменете, то можех да бъда сигурен, че нямаше да намеря такава, а ако я бе поставил, можех да разчитам, че тя по никой начин не е изчезнала.

Тъй като притежавах вече всички съставни части, то скоро имах една лампа. Представете си задоволството, което изпитах, задето бях създал светлина в мрака, и не по-малко сладкото задоволство, че бях пристъпил заповедите на моите подли преследвачи. За мен нямаше вече нищо, но също и никаква салата, защото макар че я ядях с голямо удоволствие, я пожертвувах на драго сърце пред нуждата да пестя зехтина за осветлението си. Сега определих началото на трудното пробиване на пода за първия понеделник на постите, понеже се страхувах твърде много, че кардиналните безредици биха могли да ми изпратят гости. Предпазливостта ми бе разумна.

В неделя на Заговезни по обяд чух шума на ключалката и видях да влиза Лоренцо с един дебел мъж, в който познах евреина Габриеле Шалон. Той бе прочут със своята сръчност да снабдява млади хора с пари и по такъв начин да ги вмъква в нечисти сделки. Понеже се познавахме, ние се поздравихме непринудено.

Неговата компания не можеше да ми бъде приятна, но, разбира се, не биха ни питали предварително. Той каза на Лоренцо да отиде в неговото жилище и да му донесе ядене, легло и всичко необходимо. Ключарят обаче му отговори, че за това имало време до следния ден.

Този евреин беше един смахнат дърдорко, невежа и глупак извън неговите сделки. Предложих му половината от моето ядене, той не го прие, като ми каза, че ядял само кашер и предпочитал да почака, но за това пък да вечеря по-добре вкъщи.

— Кога?

— Тази вечер, не чухте ли? Когато поисках леглото си, той ми каза, че за това сме щели да говорим утре. Това показва явно, че не се нуждая от такова. Допускате ли, че е възможно да оставят човек като мен без храна?

— С мен го направиха.

— Може, но между нас има все пак известна разлика. Освен това инквизиторите направиха грешка, като наредиха да ме затворят. Убеден съм, че те са вече в затруднение, как да поправят грешката си.

— Може би ще ви определят пенсия, понеже един човек с вашата тежест, трябва да бъде третиран добре.

— Тук сте напълно прав, на борсата няма нито един посредник, който да е допринесъл за търговията по-голяма полза от мен, а петимата най-стари извлякоха голяма полза от съветите, които им дадох. Затварянето ми е едно извънредно събитие и случаят е поискал да станете и вие по този повод щастлив.

— Ах, наистина как моля?

— Няма да мине и месец и аз ще ви освободя. Зная по кой начин и кому трябва да говоря за това.

— Значи да разчитам на вас?

— Можете.

Този глупав шарлатанин наистина вярваше, че е нещо. Искаше да ми разкаже какво се говорило за мен в града, но, понеже не знаеше друго, освен плиткоумни дрънканици като него, той ме отегчи, и за да не го слушам повече, взех една книга. Той обаче има нахалството да ме помоли да не чета. Неговата страст бе да говори, но говореше винаги само за себе си.

В присъствието на това животно, не се осмелявах да запаля моята лампа. Когато нощта настъпи, той реши да хапне малко хляб с кипърско вино, след това трябваше да се разположи на моя сламеник, който биваше използван за легло от всички новодошли.

На следната сутрин той получи легло и хранителни припаси от къщи. Трябваше да търпя този злополучен товар в продължение на два месеца, защото преди да го изпратят в Кварто, секретарят го разпита няколко пъти, за да разясни възможни измами и да го накара да отмени множеството непозволени договори. Сам той ми призна, че купил от господин Доменико Микеле ренти, които могли да принадлежат на купувача едва след смъртта на бащата на продавача.

— Без съмнение, — каза той — не се бе съгласил той да загуби петдесет на сто, но трябва да се вземе под внимание, че купувачът би могъл да загуби всичко, ако продавачът умреше преди бащата.

Когато видях най-сетне, че проклетият другар не си отиваше, се реших да запаля пак своята лампа, след като го наказах да обещае, че ще мълчи. Той удържа обещанието си само докато бе при мен, защото Лоренцо узна. За щастие не прояви интерес.

Дангалакът наистина ми тежеше, първо, защото заради него не можех да работя върху бягството си, и второ, защото ми пречеше да чета. Той беше претенциозен, невежа, суеверен самохвалко, страхлив и понякога отчаян. Мислеше, че трябваше да пригласям с висок глас на неговите жалби, когато ревеше от страх и повтаряше непрекъснато, че затворът щял да опозори доброто му име. Успокоих го с една ирония, която той не разбра, като го уверих, че доброто му име било вече отдавна затвърдено, та нямало защо да се страхува. Той сметна това за комплимент. Не искаше да признае, че е алчен, все пак един ден аз го принудих да стори това, като изтръгнах признанието, че бил готов да прекара целия си живот под оловните покриви, ако инквизиторите биха пожелали да му дават по сто цехини за всеки ден, прекаран в затвора.

Той беше талмудист, както всички днешни евреи, и искаше да ме накара да вярвам, че познавал добре своята религия, и държал много за нея, един ден обаче изтръгнах от него усмивка на одобрение, като му казах, че той би се отрекъл от Мойсея, ако папата би поискал да го направи кардинал. Като син на равин, той притежаваше големи познания по церемониала на своята религия, но вярваше, че същественото в религията се състои в съблюдаването на външната форма, едно неверие, което съм срещал у доста хора.

Този евреин беше извънредно тлъст, три четвърти от живота си прекарваше в леглото и понеже често спеше през деня, през нощта лежеше и се ядосваше, защото не можеше да спи, още повече, че слушаше спокойното ми дишане. Един ден ме събуди тъкмо като се бях отдал на най-блажена дрямка.

— Какво искате? — извиках, надигайки се.

— Мили приятелю, не мога да спя, имайте съжаление към мен, и се съгласете да поговорим малко.

— И вие ме наричате ваш приятел, отвратителни човече? Много бих желал безсънието ви да стане истинско мъчение за вас, но ако още веднъж ви хрумне да ме лишите от единственото благо, което имам, ще стана и ще ви удуша! — отговорих, силно разгневен.

— Моля, простете ми и бъдете сигурен, че това няма да се повтори повече.

Може би не бих го удушил, но положително имах най-голямо желание за това. Един затворник, който има щастието да спи дълбоко,

не е роб през това време, в съня той не чувства тежестта на своите вериги. Един затворник трябва да гледа на неразумния, който го събужда, като на оръжие на палача, което го лишава от свободата му, за да го тласне отново в мизерната действителност, понеже събуждането го кара да почувствува цялото си нещастие.

Зарадвах се, че не бях започнал голямата си работа преди неговото идване, още повече че той пожела да метат. Когато поиска това за първи път, трябваше да се изсмея на слугите на затвора, понеже те му казаха, че съм щял да умра. Той настоя и тогава не ми остана нищо друго, освен да се престоря на болен, защото интересът ми диктуваше да бъда любезен.

На велика сряда Лоренцо ни съобщи, че след обяд секретарят щял да ни направи обичайното великденско посещение, за да успокои онези, които биха могли да приемат участието на светата вечеря и за да узнае, дали имат да се оплачат за нещо от тъмничаря.

— И така, господа, ако имате да се оплачете от мен, направете го. Облечете се напълно, защото така изисква етикетът.

Заповядах на Лоренцо да ми доведе на следния ден един изповедник.

Облякох се напълно и евреинът последва примерът ми, все пак той се сбогува предварително с мен, толкова сигурен беше, че секретарят ще му възвърне свободата, щом говори с него.

— Предчувствието ми — каза той, — е от рода на тези, които никога досега не са ме лъгали.

— Поздравявам ви за това, но не си правете сметката без кръчмаря.

Той не ме разбра.

Секретарят дойде. Щом тъмницата ни беше отворена, евреинът изтича навън и се хвърли на колене пред него. В продължение на четири или пет минута слушах само неговия плач и вик, тъй като секретарят не му каза нито дума. Евреинът се върна и Лоренцо ми каза да изляза. С моята осеммесечна брада и с една дреха, която бе направена за любовно приключение през август, трябва да съм представлявал наистина смешна гледка при настъпилия мраз. Треперех от студ и това ми бе неприятно, защото се страхувах, че секретарят би могъл да си въобрази, че треперя от страх. Тъй като трябваше да се наведе ниско, като се измъквах от моята дупка, то поклонът бе вече

направен. Изправих се отново, погледнах го със спокойно лице, без да проявя неуместна гордост и чаках да ме заговори. Секретарят стоеше също и ние стояхме като две статуи. Когато след две минути видях, че не казвам нищо, господин секретарят ме поздрави с леко навеждане на главата и си отиде. Върнах се в килията си, съблякох се колкото се може по-бързо и легнах в леглото, за да се стопля. Евреинът остана учуден, че не съм казал нищо на секретаря, докато в действителност мълчанието ми бе казало много повече, отколкото неговият страхлив рев. Затворник като мен можеше да си отвори устата само пред своя съдия, за да отговори на въпросите му.

На Велики четвъртък един йезуит прие изповедта ми и два дни по-късно един свещеник от Сан Марко ми даде своето причастие. Моята изповед се стори на възлюбения син на свети Игнаций твърде оскъдна и той сметна за уместно да ми отправи напомняне, преди да ме обяви за опростен.

— Молите ли се на бога? — попита ме той.

— От сутрин до вечер и от вечер до сутрин! Защото в положението, в което се намирам, всичко, което става в мен, моята мисъл, моето нетърпение и даже всяка заблуда на моя ум може да бъде в очите на божествената мъдрост, която единствена вижда сърцето ми, нищо друго, освен молитва.

Йезуитът се усмихна леко и ми отговори с едно повече метафизично, отколкото морално тълкуване, което нямаше нищо общо с моята забележка. Бих го оборил по всички точки, ако не ме бе учудил с едно предсказание, което ми направи голямо впечатление. Той каза:

— Понеже вие сте научил от религията, то упражнявайте се като нас, молете се като нас и знайте, че ще излезете оттук едва в деня на светеца, чието име носите!

След тези думи той ми даде опрощението и ме остави. Залових се на работа и прегледах в календара всички светци.

Йезуитът беше изповедник на стария сенатор Фламинио Корнер, който тогава беше държавен инквизитор. Старият господин беше известен писател, голям политик, много набожен и автор на поучителни книги и аскетични творби на латински език. Неговото име бе неопетнено.

И тъй, понеже бях узнал, че щях да напусна затвора в деня на моя светец покровител и понеже можех да приема, че йезуитът, който

ми съобщи това, го знаеше от сигурен източник, то се зарадвах преди всичко, задето имах светец покровител. Но кой е той се питах. Това не би могъл да ми каже и самият йезуит. Сан Якоб от Компо-Стела, чието име носех, не можеше да бъде, защото точно в деня на този светец месер-гранде бе разбил вратата ми. Взех календара и намерих като следващ светец свети Георги, който се ползва с известна слава, но за когото никога не бях мислил. Спрях се на свети Марко, чийто празник се падаше на двадесет и пети през месеца, и за чието покровителство като венецианец, можех да претендирам. Отправих към него молитвите си, но напразно, тъй като неговият празник отмина, а аз бях все още затворен. Сега си избрах свети Якоб, брата на Исус Христос, който е преди свети Филип, но се видях отново измамен. Тогава се обърнах към свети Антоний, който, както се казва в Падуа, прави дневно по тринадесет чудеса. За мен той не направи нито едно. Така минавах от един към друг и незабелязано привикнах да се надявам на покровителството на светиите само по начина, по който се надяваме на всичко, което желаем. Накрая престанах да им вярвам и оказах истинско доверие само на моя свят кол и на силата на моите ръце. Впрочем, предсказанието на йезуита се сбъдна, защото напуснах оловните килии в Деня на всички светии и знаех положително, че ако някой от тях беше мой защитник, то се намираше между тези, в чест на които е определен празникът.

Четиридесет дни след Великден ме освободиха от моя досаден израилтянин. Вместо да си отиде вкъщи, нещастникът бе изпратен за две години в кватро, когато го освободиха оттам, той се установи в Триест, където остана до края на живота си.

Щом останах сам, се залових усърдно на работа. Трябваше да бързам, защото постоянно се страхувах, че ще ми изпратят някой нов гост, който ще е също така непоносим, както евреинът, и ще поиска да се мете. Отместих леглото си настрана, запалих лампата и се прострях на пода, държах кола в ръка, а до мен стоеше една кърпа, за да поема стърготините от пода. Трябваше да разруша дъските, като забивам в тях върха на моя инструмент. Парчетата, които отцепвах, бяха отначало като пшенично зърно, но скоро станаха по-големи. Дъската беше от бориково дърво, широка шестнадесет цола. Започнах работата си на мястото, където дъската се подпираше до друга и понеже нямаше никакъв пирон или желязна скоба работата вървеше много гладко.

След шестчасов труд стегнах кърпата си и я сложих настрана, за да я изпразня на следната сутрин зад купа хартии, който се намираше на тавана. Поставих отново леглото на мястото му и когато на следващия ден изпразних отново кърпата си уверих се, че стърготините не можеха да бъдат забелязани.

На следния ден бях пробил средната дъска, която бе дебела два цола, но под същата намерих втора, която изглеждаше да е от същата направа. В страха си да не получа нови посещения, удвоих усилията си и за три седмици се справих с трите дъски, от които се състоеше подът. Сега обаче реших, че съм загубен, защото стигнах до един пласт от мраморни парчета. Това е обикновеният под на всички венециански къщи с изключение жилищата на бедните, понеже и най-знатните господа предпочитат терацото пред най-красивия паркет. Бях съкрушен, когато видях, че колът ми не прониква в тази слепена маса. Почти щях да се обезкуража напълно, когато се сетих, че според Тит Ливий, Анибал си прокарвал път през Алпите, като накарал да трошат скалите с куки и други оръдия, след като ги размеквали с оцет. Излях в моята дупка една бутилка силен винен оцет, който имах, и било от действието на оцета, било защото си бях отпочинал и вложих повече сили и търпение в работата — видях скоро, че ще преодолее новата трудност. Нямаше нужда да троша мраморните парчета, а само да стривам на прах с острието на инструмента си спойката, която ги съединяваше. Скоро забелязах за голяма моя радост, че главната трудност беше само в горната повърхност. За четири дни цялата мозайка беше разрушена, без върхът на моето желязо да бъде претърпяло каквато и да е повреда.

Под каменния пласт се намираше пак дъска, но бях очаквал това. По мое мнение тя трябваше да бъде последна. Атакувах я с известна трудност, тъй като дупката ми беше дълбока десет цола и управлението на моя кол беше вече твърде неудобно. Хиляда пъти призовавах милосърдието на бога. Свободомислещите, които твърдят, че молитвата не си струва труда, не знаят какво говорят. Аз зная от опит, че ставах винаги много по-силен, след като се бях молил на бога. Това е достатъчно, за да се докаже ползата от молитвата, без разлика, дали увеличаването на силата произлиза непосредствено от бога или само от доверието, което човек има към него.

На 25 юни Република Венеция празнува единствена в целия свят чудноватото появяване на свети Марко под символичната форма на един крал лъв в църквата. Съществува убеждението, че това появяване е станало към края на единадесетото столетие и то показало на висшата мъдрост на управляващия по онова просветно време сенат, че е уместно да се отстрани отсега нататък свети Теодор, който имал вече достатъчно влияние, за да помогне на венецианците в техните експанзивни планове и вместо него да се избере ученикът на свети Петър и на свети Павел. На този ден към три часа следобед лежах по корем, съвсем гол и облян в пот и работех за довършването на моята дупка, до мен стоеше запалената лампа, за да свети при работата. Внезапно чух в смъртна уплаха да изскърцва ключалката на първия коридор и да се отваря вратата. Духнах лампата, оставих кола в дупката, пхнах в нея кърпата с дървените стърготини и наредих бързо, доколкото можах, леглото си, като хвърлих върху него сламеника и дюшека. След това паднах като мъртъв върху останалите постелки на леглото. В същия миг се отвори вратата на моята килия. Ако беше дошъл две минути по-рано, Лоренцо би ме изненадал. Почти щеше да ме настъпи, когато нададох вик от болка, той отстъпи назад и извика:

— Боже мой, господине, жал ми е наистина за вас, човек се задушава тук като в пещ. Станете и благодарете на бога, който ви изпраща отлична компания! Влезте, влезте, превъзходителство! — каза той на нещастника, който го следваше.

Без да обръща внимание на голотата ми, той пусна да влезе знатния господин, който при вида ми се дръпна ужасен, докато напразно търсех ризата си.

Новодошлият помисли, че е влязъл в ада и извика:

— Къде съм? В каква дупка ме пхнахте, велики боже! Каква горещина! Каква воня! Кой е тук?

Лоренцо го пусна да излезе и ме помоли да облека една риза и за момент да отида на тавана, до това време лошата миризма, която произлизала от зехтина, щяла да изчезне от килията. Каква изненада за мене да го чуя да казва последните думи! В бързината бях пропуснал да изстискам фитила, след като бях духнал лампата. Понеже Лоренцо не ме попита за това, допуснах, че той вероятно знае всичко и само

злочастният еврей е могъл да ме предаде. Как се радвах, че не е могъл да му каже нищо повече!

В този момент почувствувах да изчезва отвращението, което бях изпитвал дотогава към Лоренцо.

След като бях облякъл една риза и върху нея нощната си дреха, излязох и намерих моя нов другар, зает да записва с молив това, което ключарят трябваше да му донесе. Едва погледът му бе паднал върху мене, когато той извика:

— Ах, Казанова!

Познах веднага абат Фенароло от Бресчия, човек на около петдесет години, любезен, богат и обичан от доброто общество. Той ме прегърна и когато му казах, че по-скоро съм очаквал да видя тук цяла Венеция, отколкото него, той не можа да сдържи сълзите си, а също и аз заплаках от вълнение. Когато останахме сами, му казах, че щом му донесат леглото, ще му предложа алкова, но го моля да не приема. После го помолих да не изисква да се мете, причината ще му съобща по-късно. Той ми обеща да пази всичко в тайна и ми каза, че се считал щастлив, задето са го поставили при мен. После ми каза, че понеже никой не знаел престъплението, заради което съм в оловните килии, всеки искал да го отгатне. Едни твърдели, че съм водач на нова секта, друг, че госпожа Мемо надумала инквизиторите, че съм примамвал синовете ѝ към безбожие, други твърдели, че Антонио Кондулмер, като държавен инквизитор накарал да ме затворят заради смущаване на общественото спокойствие, понеже съм освиркал пиесите на абат Киари и съм възнамерявал да замина в Падуа, за да го убия.

Всички тези обвинения бяха до известна степен обосновани и с това добиваха вид на вероятни, но в основата си те бяха напълно неверни. На религията не отдавах голямо значение, за да занимавам главата си с основаването на нова. Умните синове на добрата госпожа Мемо бяха способни по-скоро да измамят, отколкото да бъдат измамени, а господин Кондулмер би имал много работа, ако би накарал да затворят всички, които освиркват абат Киари.

Надвечер донесоха едно добро легло, хубаво бельо, благоуханна вода, добра вечеря и отлични вина. Абатът заплати обичайния данък, което значи, че не яде нищо. Затова пък аз се нахраних отлично за двама. Щом Лоренцо ни пожела лека нощ и ни заключи, отново чак до следния ден, аз извадих моята лампа, която намерих празна, защото

кърпата бе попила всичкото масло. Трябваше да се смея сърдечно, като си представих объркването, което би могло да произлезе, ако кърпата се бе запалила от фитила и бе избухнал пожар. Споделих мислите с моя другар, който също се смя, след това запалих отново моя светилник и ние прекарахме нощта в приятни разговори. Историята на неговото затваряне бе следната:

— Вчера след обяд към три часа, госпожа Александри, граф Мартинанго и аз се качихме в една гондола. Отплувахме за Падуа, за да видим там операта и да се върнем веднага след това обратно във Венеция. По време на второто действие моят зъл дух ме накара да отида за миг в игралната зала, където имах нещастieto да видя австрийския посланик граф Розенберг със свалена маска, а на десет крачки от него стоеше госпожа Руцини, чийто мъж ще отиде във Виена като посланик на републиката. Поздравих двамата и исках да се отдалеча, когато посланикът ми каза високо:

— Вие сте много щастлив, задето можете да ухажвате една толкова любезна дама. В такива моменти положението, което заемам тук, прави най-красивата страна затвор за мен. Моля, кажете й, че законите, които ми пречат да говоря тук с нея, не важат във Виена, че ако я видя там следната година, бих ѝ обявил война!

Госпожа Руцини видя, че се говореше за нея, и ме попита какво е казал графът, аз ѝ го предадох дума по дума.

— Отговорете му — каза ми тя, — че приемам обявяването на войната и ще видим кой от нас двама ни ще се сражава по-добре.

Мисля, че не върших престъпление, като предадох този разговор, който всъщност беше само един комплимент. След операта имахме лека вечеря, след това отплувахме обратно и пристигнахме отново тук към полунощ. Исках да си легна веднага, когато един пратеник ми предаде едно писмо. То съдържаше заповедта да отида в един час след обяд в Бусола, понеже секретарят на Съвета на десетте, господни Бузинело, имал да говори с мен. Изненадан от такава заповед, което винаги е едно лошо предзнаменование, и ядосан, задето трябваше да ѝ се подчиня, отидох в определения час на определеното място, секретарят не ме удостои с нито една дума и заповяда да ме доведат тука.

Естествено, извършената от граф Фенароло грешка беше не по-малка от едно престъпление, но има закони, които могат да се

престъпят напълно невинно и въпреки това престъплението им е наказуемо. Поздравих го, че неговото престъпление му е известно и му казах, че след осем дневен арест ще го пуснат и ще го помолят същевременно да прекара шест месеца в Бресчия.

— Не вярвам — каза той, — че ще ме задържат тук осем дни. — Оставих го да не вярва, но моето предсказание се изпълни. Реших да му правя добра компания, за да намаля огорчението му от затварянето и се поставих дотолкова в положението му, че забравих напълно моето собствено положение.

На следния ден, веднага след изгрев-слънце, Лоренцо донесе кафе и една кошница с всичко, което е необходимо за един добър обяд. Абатът бе много изненадан, защото не разбираше, как биха могли да предположат, че в тоя час той имал желание да яде. Оставиха ни да се разхождаме в продължение на един час на тавана, после ни заключиха отново и с това грижите по нас за този ден бяха свършили. Бълхите, които ни измъчваха, му дадоха повод да ме запита защо не искам да се измете. Беше ми невъзможно да го оставя да си помисли, че намирам удоволствие в такава нечистота или, че моята кожа е по-груба от неговата. Казах му всичко. Той беше натъжен, задето до известна степен ме бе принудил да му направя толкова важно признание, но ме окуражи да продължа усърдно работата си и да я довърша, ако е възможно още същия ден. Искях да ми помогне, като ме спусне и долната зала и след това да изтегли отново въжето. Показах му модела на едно приспособление, чрез което бях сигурен, че ще мога да изтегля долу при мене чаршаф от леглото, който трябваше да ми послужи за въже. Това бе една малка тояжка, на единия край на която бе завързана дълга връв. Моето въже трябваше да бъде закрепено за леглото, само посредством тази пръчица, връвта ще виси до пода на залата на инквизиторите, щом сляза долу, ще освободя тояжката с едно подръпване и въжето ще падне на пода. Той се увери в действието и ме поздрави за това. Тази предпазна мярка беше необходима, защото ако въжето от чаршафа би останало да виси, бих се издал веднага чрез него. Лоренцо би го видял моментално, когато минава през затворническата зала. И веднага би ме потърсил, открил и задържал.

Убедих лесно благородния си другар да отложи работата си, трябваше да внимавам за някоя изненада, тъй като имах нужда от още много дни, за да довърша дупката, която щеше да струва живота на

ключаря Лоренцо. Можеше ли да ме възпре мисълта, че ще изкупя свободата си за сметка на един такъв човек. Бих действувал по същия начин дори и ако бягството ми би струвало живота на всички полицаи на републиката, а и този на самите инквизитори. Най-святото от всичко — отечеството, става нищо за човека, когато го потиска!

Доброто ми настроение не предпазваше моя другар от всички пристъпи на тъга. Той обичаше госпожа Александри, по-рано певица и сегашна любовница на съпруга на неговия приятел Мартинанго и безсъмнено тя беше благосклонна към него, но колкото по-щастлив е един любовник, толкова по-нещастен става той, когато го държат далеч от любимата му. Той въздишаше, проливаше сълзи и често заявяваше, че обичал жена, която била образец на всички добродетели. Съжалявах го и не му казвах нищо за утеха, че любовта е нещо незначително. Тази утеха, която често глупаците дават на възлюбените, не е никаква утеха, съвсем не е вярно, че любовта е една дреболия.

Осемте дни, които му бях предсказал, изминаха много бързо. Загубих милия другар, но не продължих да тъгувам по него, той доби отново свободата си и за мен това бе достатъчна причина да се радвам. Не помислих да го помоля да пази мълчание, най-малкото съмнение в това отношение би обидило благородната му душа. По време на осемте дни, които прекара при мен, той се храни само със супа, плодове и канарско вино, а неговото добро ядене изяждах аз, и това му доставяше голяма радост. На разлъка се заклехме в най-искрено приятелство.

На следния ден Лоренцо направи сметка на парите ми. Имаше един остатък от четири цехини в моя полза и той бе трогнат, когато му казах, че ги подарявам на жена му. Не му казах, че е откуп за лампата, но той можеше да си помисли това.

Сега се заех отново с моята работа и я поддържах непрекъснато, докато на 23 август я видях довършена. Че тя трая толкова дълго, бе виновно едно съвсем естествено събитие, последната дъска пробих с най-голяма предпазливост, като я откъртвах съвсем внимателно тресчица по тресчица, докато дъската бе станала съвсем тънка. Когато бях достигнал до горната повърхност, поставих око на една малка дупка, през която да разгледам стаята на инквизиторите. Наистина я видях, но същевременно забелязах една дебела около осем цола греда. Това, от което винаги се бях страхувал, бе станало, бях попаднал на таванска греда. Това ме принуди да разширя моя отвор откъм

противната страна, понеже чрез гредата отворът би станал толкова тесен, че моето едро тяло не би могло никога да мине през него. Разширих дупката с една четвърт, при което се намирах между страха и надеждата, защото би могло да се окаже, че пространството между тази и следващата таванска греда не е достатъчно. Когато довърших разширяването, втора малка дупка ми позволи да установя, че бог бе благословил моето дело. Малките дупки запълних отново внимателно, за да не падне нищо в залата и да не може да бъде видяна оттам светлина от лампата ми.

Определих бягството за нощта преди деня на Августин, понеже знаех, че по повод на този празник се събираше целият съвет и че поради това нямаше да има никой в Бусола, която се намиреше непосредствено до стаята, през която трябваше да мина при бягството си. Изпълнението трябваше да стане на 27, но на обяд на 25 август ме сполетя нещастие, споменът за което ме кара и днес да треперя, макар че оттогава са изминали толкова години.

Точно в дванадесет часа чух шума на ключалката и помислих, че умирам. Сърцето ми започна да бие така силно, че се страхувах да не е настъпил последния ми миг. Хвърлих се полуприпаднал в креслото си и зачаках. Лоренцо влезе и през моята решетка ми извика с весел глас.

— Поздравявам ви за доброто известие, което нося.

Помислих, че искаше да ми съобщи, че съм свободен, защото за друго не мислех. Потреперих при тази мисъл, защото знаех, че при откриване на дупката, помилването ми щеше да бъде отменено.

Лоренцо ми каза да вървя с него.

— Чакайте, ще се облека.

— Това не е нужно, понеже е необходимо да преминете от тази лоша килия в една друга, съвсем нова, където два прозореца осигуряват изглед към половината Венеция и където можете да стоите прав.

Почувствувах се близо до припадък и казах:

— Дайте ми оцет и кажете на секретаря, че благодаря на трибунала за тази милост, но моля да ме оставите тук.

— Карате ме да се смея, господине! Да не сте полудял? Искат да ви освободят от ада и да ви поставят в рая, а вие отказвате? Хайде, хайде! Заповедта трябва да бъде изпълнена — станете! Ще ви дам ръка и ще наредя слугите да пренесат вещите и книгите ви оттатък.

Тъй като видях, че всяка съпротива беше напразна, станах. Почувствавах голямо облекчение, когато чух, че бе заповядано на един от полицаите да пренесе след мене и креслото ми. Значи моят кол ме следваше, а заедно с него и надеждата. С удоволствие бих взел със себе си и моята хубава дупка, която ми струваше толкова труд и на която бях възлагал толкова надежди, които сега бяха загубени. Мога само да кажа, че когато напуснах това ужасно място, цялата ми душа остана там.

Опрян на раменете на Лоренцо, който мислеше да ме развесели с глупавите си шеги, изминах два тесни коридора. Следваха три стъпала надолу и влязох в една съвсем светла зала, в левия ъгъл на същата една малка врата водеше в друг коридор, широк две стъпки и дълъг около дванадесет, а в ъгъла беше моята нова килия. Последната имаше един решетъчен прозорец към коридора, който получаваше светлината си през други два също така решетъчни прозорци, а от последните се откриваше великолепен изглед чак до Лидо.

В този тягостен момент не бях в настроение да се радвам на това. По-късно със задоволство установих, че през този прозорец, когато беше отворен, проникваше нежен и свеж ветреца, който смекчаваше непоносимата горещина. Това бе истински балсам при въздуха, който трябва да се диша тук горе, особено през горещото лято.

Неподвижен като статуя, седях в моето кресло и очаквах бурята. И все пак не чувствавах никак страх. Парализираше ме само съкрушителната мисъл, че всички усилия и планове бяха загубени. Въпреки това не чувствавах разкаяние, а само съжаление. Единствената утеха беше да не мисля за бъдещето.

Когато отправих мислите си към бога, не можех да гледам на новото нещастие, което ме постигна, освен като наказание, което сам Бог ми изпращаше, задето не бях избягал, след като средствата за това бяха готови. Впрочем, макар и да признавах, че бих могъл да се изплъзна три дни по-рано, все пак наказанието ми се виждаше твърде строго, понеже бях отложил изпълнението на плана си от предпазливост, а струваше ми се, че това заслужава по-скоро награда, защото ако бях последвал и търпението си, то бих пренебрегнал всички опасности. По разумни причини бях отложил бягството си за 27 август, за да се действа против този разум, би било необходимо едно

откровение, а дотолкова луд още не ме бе направила книгата на Мария д'Аграда.

[\[1\]](#) По това време пушките и пистолетите стреляли с кремък. — Бел.ред. [↑](#)

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

ПОДЗЕМНИТЕ ЗАТВОРИ. ОТМЪЩЕНИЕТО НА ЛОРЕНЦО. РАЗМЯНА НА ПИСМА СЪС ЗАТВОРНИКА ОТЕЦ
БАЛБИ, С КОГОТО УГОВАРЯМ МОЕТО БЯГСТВО. КАК БАЛБИ ПОЛУЧИ МОЕТО ЖЕЛЯЗО. НОВ ДОЛЕН
ТИП ЗА СЪКИЛИЙНИК.

Намирах се в това състояние, изпълнен с плахо очакване и отчаяние, когато двама полицаи ми донесоха леглото. Те се отдалечиха веднага, за да донесат останалото, но минаха повече от два часа, преди да видя отново някого, макар, че вратата на моята нова килия бе оставена отворена. Това забавяне не бе естествено и през главата ми минаха хиляди мисли. Все пак не можах да дойда до определено мнение. Знаех само, че трябваше да се страхувам от всичко и тази увереност ми даде повод да събера всичките си сили, за да дойда в едно състояние на спокойствие, което ме въоръжи за съпротива срещу всяко нещастие.

Освен оловните килии и кватрото, държавните инквизитори разполагат още с деветнадесет ужасни килии. Те се намират в самия дворец на дожите, под земята и са отвратителни дупки за такива нещастници, които инквизиторите не желаят да осъдят на смърт, макар поради престъпленията си да изглеждат достойни за такова наказание.

Всички съдии и властелини на земята винаги са мислили, че оказват голяма милост на известни престъпници, като им подаряват живота, докато действията им са заслужили смъртта. Но често мигновената смъртна болка се заменя с едно положение, което е само непрекъснато страдание и затова по-лошо от смъртта. От религиозна и философска гледна точка тази замяна на наказанието може да се смята като милост само тогава, когато и нещастникът, комуто е отредена, я счита за такава, но престъпникът бива питан много рядко и така привидната милост се изразжда често в истинска несправедливост.

Тези подземни килии са истински гробове, но ги наричат кладенци, защото морската вода в тях стои винаги на две стъпки височина. Тя прониква през същата решетка, през която те получават малко светлина. Решетъчният прозорец е висок само една стъпка в

квадрат. Ако нещастният затворник, прокълнат да живее в тези мръсни клоаки, не желае да прави постоянно солена баня, то той трябва да седи през целия ден върху един станок, на който е поставен сламеник, и който му служи също и за долап. Сутрин му дават една кана вода, рядка супа и порция черен хляб, който той трябва да изяде веднага, за да не стане плячка на големите водни плъхове, които гъмжат в тези отвратителни подземия. Обикновено нещастниците, които биват затворени в кладенците, са осъдени до живот, и понякога се случва някой да достигне до дълбока старост. Един престъпник, който умря в кладенеца, когато аз бях под оловните покриви, беше прекарал тридесет и седем години в него, а е бил на четиридесет и четири години, когато го затворили. Тъй като сигурно е бил убеден, че е заслужил смъртта, той може би е считал замяната на наказанието за милост, защото има хора, които се страхуват само от смъртта. Видях в Шиленберг^[1] в Моравия още по-ужасни тъмници, в тях затваряха от милосърдие престъпници, които бяха осъдени на смърт, и никога никой не е могъл да издържи там една година. Какво милосърдие!

Докато чаках тези два убийствени дълги часа, през ума ми минаваха най-мрачни мисли и аз си представих всевъзможни нещастия. Естествено, въобразих си също, че ще ме хвърлят в една от тези ужасни дупки, в които нещастникът се подхранва само с измамни надежди и изпада също така в безразсъден панически ужас. Трибуналът, който разпорежда от покрива до подземията на двореца, бе в състояние да изпрати онзи, който се е опитал да се отърве от чистилицето, сега пак в ада.

Най-сетне чух някакви стъпки и скоро видях пред себе си Лоренцо. Лицето му бе съвсем разкривено от яд. Пускаше пяна от ярост и псуваше Бога и всички светии. Заповяда ми да му предам теслата и инструментите, с които съм пробил пода и да му назова полиция, който ми ги е доставил. Отговорих му съвсем хладнокръвно и без да се вълнувам, че не зная за какво говори. При този отговор той заповяда да ме претърсят, но аз се изправих с решително изражение, съблякох се сам съвършено гол и извиках заплашително на негодниците: „Изпълнете дълга си! Но да не си е позволил някой да ме докосне!“

Претърсиха дюшеците ми, изсипаха сламеника и опипаха подплатата на креслото ми. Не намериха нищо.

— Не искате да ми кажете къде са инструментите, с които сте направили дупката, но ще се намерят средства да ви накарат да проговорите!

— Ако е вярно, че съм направил някъде дупка, то ще кажа, че сам вие сте ми дал инструментите за това и че съм ви върнал всичко.

Тази заплаха извика одобрителна усмивка у слугите, които бяха с него и които той навярно бе обидил с нещо. Той тропна с крак, заскуба си косите и изтича навън като обезумял. Неговите хора се върнаха отново и ми донесоха всичките неща, с изключение на камъка и лампата. След като бе заключил килията ми, той затвори и двата прозореца, през които получавах малко въздух. По такъв начин се видях затворен в едно тясно помещение, където не можех да получа отникъде дори и малко въздух. Но на това не отдадох голямо внимание, тъй като признавам бях на мнение, че се бях отървал леко. Лоренцо беше стар опитен тъмничар, въпреки това за щастие не се досети да обърне моето кресло. Така все още имах моя кол и благодарях на провидението за това, понеже все още вярвах, че трябва да го смятам за инструмент на щастиято, който рано или късно щеше да ми възвърне свободата.

През цялата нощ не можах да затворя очи, отчасти поради горещината, отчасти поради изживяното вълнение. Призори дойде Лоренцо и ми донесе невъзможно вино и вода, която никой не би могъл да пие. Подобно бе и всичко останало. Салатата беше изсъхнала, месото миришеше, а хлябът беше по-твърд от корабен сухар. Той нареди да се почисти стаята ми и когато го попитах кога ще се отвори прозореца, престори се на глух. Но един полицаи започна да чука с желязна пръчка навсякъде по стените и по пода, особено под леглото. Аз наблюдавах всичко това с невъзмутимо изражение. При това не пропуснах да забележа, че полицаят не почука по тавана, и си казах, че по този път ще трябва да напусна този ад. Все пак, за да мога да изпълня този план, трябваше да изчакам, докато настъпят условия, които не зависеха от мен, защото не биваше да направя нещо, което бе изложено на погледа на Лоренцо. Килията бе съвсем нова и най-малката драскотина би била забелязана веднага от моите пазачи.

Прекарах един ужасен ден, понеже жегата беше задушаваша и освен това донесените ми хранителни продукти съвсем не можеха да се ядат. Потенето и липсата на храни ме направиха толкова слаб, че не

можех нито да чета, нито да се разхождам. На следния ден получих също такава ядене. Дръпнах се ужасен назад от миризмата на разложено, която издаваше телешкото месо, което негодникът ми донесе.

— Да не си получил заповед — извиках аз — да ме оставиш да умра от глад и жегата?

Той не отговори и заключи отново килията ми. На третия ден същото. Поисках молив и хартия, за да пиша на секретаря. Никакъв отговор.

Отчаян, изядох супата и малко хляб, натопен в кипърско вино. Реших да събера сили, за да мога да си отмъстя на следния ден на Лоренцо. Искях да забия кола си в гърлото му. В моята ярост не виждах никаква друга възможност. Нощта ме успокои и когато слугата на палача се появи на следния ден, се задоволих да му кажа, че ще го убия, щом бъда отново свободен. Той се засмя само на заплахата ми и излезе, без да продума.

Започнах да вярвам, че той постъпва така по заповед на секретаря, комуто, вероятно, бе доложил всичко. Не знаех какво трябваше да правя. Търпението се бореше с отчаянието ми. Положението ми бе ужасно, чувствавах, че ще се съсипя от изтощение. На осмия ден, най-сетне, яростта ме подлуди. С гърмящ глас го нарекох в присъствието на един полицаи подъл палач и му заповядах да даде сметка за парите ми. Той ми отговори кратко, че ще получа сметката на другия ден. Когато си тръгваше, взех ведрото с нечистотиите и се престорих, че искам да го излея в коридора. Той обаче ме изпревари и заповяда на един от полицаите да ми отнеме ведрото. За да изчезне миризмата, която се бе разнесла из коридора, той отвори един прозорец, но го затвори веднага, щом коридорът бе очистен и аз останах въпреки виковете си във вонящ въздух. Яростта ми се уталожи на следващия ден, когато го видях, защото преди да ми представи сметката, той ми даде една пълна с лимони кошница, която господин де Брагадино ми изпращаше, голяма бутилка вода, която изглеждаше да е добра, и един апетитен печен петел. Освен това, един от полицаите отвори и двата прозореца. Когато ми представи сметката, аз хвърлих само един поглед върху общата сума и му казах да даде остатъка на жена си, с изключение на една цехина. Последната заповядах да даде на полицаите, които ми услужваха заедно с него.

Тази малка щедрост спечели отново сърцата на бедните дяволи, които ми благодариха много усърдно.

Щом Лоренцо остана сам с мене, започна пръв да говори:

— Вие ми казахте, че сте получили от самия мен инструментите, които са ви били нужни, за да направите огромната дупка. За това вече не любопитствувам, но бихте ли имали милостта да ми кажете, кой ви е дал необходимите съставни части, за да направите лампата?

— Вие лично.

— Охо, това вече няма да мине! Много е смело, но не е разумно.

— Аз не лъжа. Вие сам ми дадохте със собствените си ръце всичко, от което се нуждаех: зехтин, кремък, серни конци, останалото вече имах.

— Прав сте, но бихте ли могли да ме убедите също така лесно, че съм ви доставил и инструментите, за да пробиее дупката?

— Положително, защото аз получих всичко само от вас.

— Господи! Какво чувам? Та кажете ми, кога съм ви дал тесла!

— Ще ви кажа всичко, и то самата истина, но това ще стане само в присъствието на секретаря.

— Не искам да узнавам нищо повече, вярвам ви във всичко. Моля ви мълчете! Помислете, че съм беден човек и имам деца.

Той хвана главата си с ръце и излезе.

Зарадвах се с цялото си сърце, че бях намерил средство да уплаша мерзавец. Видях, че неговият собствен интерес го принуждаваше да не казва на господарите си нито дума за случката.

Бях заповядал на Лоренцо да ми купи съчиненията на Мафей^[2]. Този разход му причини мъки, но той не се осмели да ми каже това открито, а ме попита, защо съм се нуждаел постоянно от нови книги, когато съм имал вече толкова много.

— Прочетох всичко и искам нещо ново.

— Ще кажа да ви заемат книги от един затворник, ако пожелаете да му дадете вашите в замяна. По такъв начин ще спестите парите си.

— Те са може би романи, а аз не обичам такива.

— Научни книги са. Ако вярвате, че сте единствената умна глава, то лъжете се.

— Е добре, нека е така, ще видим. Ето ви една книга, която заемам на късмет. Донесете ми друга вместо нея.

Бях му дал „Рационариум“ от Петау^[3]. След четири минути той ми донесе вместо него първия том на Волф^[4]. Това ми бе извънредно приятно и му казах, че се отказвам от Мафей и той се зарадва много.

Радваше ме не толкова четенето на тези научни книги, колкото удобният случай да мога да започна размяна на писма с някой друг, който би могъл да ми бъде в помощ при моя план за бягство, който бях вече съставил в ума си. Щом Лоренцо излезе, отворих книгата и се зарадвах извънредно много, когато забелязах върху един лист думите на Сенека: „Нещастieto е душата, която се измъчва за бъдещето“, перифразирани в шест хубави стихове. Съчиних веднага също така шест и, за да мога да ги напиша, измислих следното средство: бях оставил да порасне нокът на малкия ми пръст, за да мога да го ползвам като лъжичка за чистене на ушите. Изострих го, така че можеше да служи като перо. Но нямах мастило и исках вече да си пробода пръста, за да пиша с кръвта си, когато внезапно ми дойде на ум, че вместо мастило можех да използвам сока от черници, а такъв имах. Освен шестте стиха, написах и списъка на книгите, които имам, и го поставих в гърба на същата книга. Трябва да се знае, че в Италия книгите са подвързани обикновено в пергамент и то така, че при отваряне гърбът образува един джоб. Под заглавието на гърба написах: „тук е скрито нещо“. Горях от нетърпение да получа отговор. Затова, когато Лоренцо се появи на следната сутрин, му казах, че съм прочел книгата и моля лицето да ми изпрати някоя друга. След малко имах в ръцете си втория том.

Едва останал сам, отворих книгата и намерих вътре следните думи, написани на латински върху отделен лист:

„Ние сме по двама в една килия и ни прави най-голямо удоволствие да виждаме, че невежеството на един алчен тъмничар ни създава предимство, което е безпримерно на това място. Аз, който пиша настоящето, съм Марино Балби, венециански благородник и член на Ордена на сомаските. Другар ми е граф Андрея Асквино от Удине, столицата на Фриол. Съобщавам ви от негово име, че всички книги, които той притежава и чийто списък ще намерите в гърба на книгата, са на ваше разположение, но

ви обръщаме внимание, господине, че трябва да бъдем извънредно предпазливи, за да държим нашата връзка в тайна от Лоренцо.“

Не беше никак за учудване, че в положението, в което се намираме, бяхме дошли до една и съща мисъл, а именно, да си съобщим взаимно списъка на нашия малък запас от книги и за тази цел бяхме избрали гърба на книгата. Тази мисъл ни внуши здравият човешки разум, но намерих странно, че той ми препоръчваше предпазливост върху един отделен лист. Струваше ми се невъзможно Лоренцо да не отвори книгата. Тогава той би видял листа и понеже не знаеше да чете, би го поставил в джоба си, за да накара някои да му прочете съдържанието. Така всичко би било открито още в самото начало. Това ми даде повод да заключа, че моят кореспондент вероятно ще да е някой съвсем безразсъден човек.

След като прочетох списъка на книгите, написах кой съм, как са ме затворили, че не зная за какво престъпление са ме наказали и че се надявам да се видя скоро свободен. Балби ми писа едно писмо от шестнадесет страници. Граф Асквино не пишеше нищо. Монахът ми разказваше цялата си злощастна съдба. От четири години бил затворен, и то, защото се ползувал от благоволенieto на три млади момичета. Имал три деца от тях, които от великодушие накарал да кръстят на негово име. Първия път го заплашили с укорителна проповед от началника му. Втория път го заплашили с тежко наказание и третия път, най-сетне, накарали да го затворят. Отец-приорът от неговия манастир му изпращал всяка сутрин ядене. Казваше ми в писмото си, че приорът и Трибунальт били тирани, защото нямали власт над съвестта му. Бил убеден, че трите деца били от него, затова като почтен човек, не посмял да ги лиши от предимството, което неговото име можело да им даде. После ми казваше, че не могъл да постъпи другояче, освен да признае открито своите деца, за да не могат те да бъдат приписвани клеветнически на други бащи, защото това щяло да повреди на доброто име на трите почтени момичета, от които той имал тези деца. Освен това, не могъл да заглуши гласа на природата, който говорил в полза на невинните създания.

Той завършваше с думите: „Не съществува никаква опасност, че моят приор ще изпадне в същата грешка, понеже неговата нежност се прилага на дело само спрямо неговите ученици.“

Писмото бе достатъчно, за да опозная човека. Един особен чуждак, чувствен, обзет от фалшиви представи, зъл, глупав, непредпазлив, неблагодарен — такъв се показваше той още в това първо писмо. Понеже, след като ми бе казал, че би се чувствувал много нещастен без седемдесетгодишния граф Асквино, който притежавал книги и пари, той бе написал цели две страници, за да говори лошо за него и да ми описва грешките и смешните постъпки на стария човек. Ако бях свободен, не бих отговорил на човек с такъв характер, но под оловните покриви трябваше да се възползувам от всичко. Намерих в гърба на книгата молив, пера и хартия, така че сега можех да пиша съвсем удобно. Той ми даваше също и точни сведения за всички затворници, които се намираха тогава под оловните покриви, или са били там през време на неговото четиригодишно затворничество. Каза ми, че слугата на затвора Николо му купувал тайно всичко, каквото пожелал, назовавал му имената на затворниците и му разказвал каквото знаел за тях. Като доказателство ми съобщаваше всичко, което бе научил за моята дупка. Извадили ме от моята килия, за да настанят там патриция Приули. Лоренцо употребил два часа, за да поправи нанесените от мен повреди. Той забранил под страх от смъртно наказание на столаря, ключаря и на всички пазачи да кажат макар и дума за това.

„Още един ден“ казал пазачът „и Казанова би избягал по остроумен начин, а Лоренцо би увиснал на бесилката, понеже, макар че се престорил на много учуден при вида на дупката, все пак несъмнено е, че само той е могъл да достави необходимите инструменти, за да се извърши една толкова трудна работа.“

„Николо ми каза още“, продължаваше моят кореспондент, „че господин де Брагадино му обещал хиляда цехини, ако може да ви бъде от помощ при едно бягство. Лоренцо обаче знае това и се надява да заслужи наградата без опасност, като издействува чрез жена си вашето освобождение от господин Диедо. Никой от пазачите не се осмелява да говори за случката, защото всеки се страхува, че Лоренцо, ако би се удало да се оправдае, би си отмъстил, като накара да го изгонят.“ Монахът ме молеше да му разкажа изчерпателно цялата история и да

му кажа как съм се снабдил с инструментите. Можел съм да разчитам на мълчанието му.

Не се съмнявах в любопитството му, но твърде много в неговото мълчание, тъй като още от неговата молба личеше, че той беше много недискретен човек. Но смятах, че трябваше да се отнасям добре с него, защото той ми изглеждаше да е човекът, който ще изпълни всички мои нареждания и да ми помогне за възвръщането на свободата. Затова му отговорих. Внезапно ми дойде на ум едно подозрение, което ме накара временно да не изпратя написаното от мен. Сетих се, че тази размяна на писма би могла да бъде хитрост от страна на Лоренцо, за да узнае по такъв начин от кого съм получил инструментите и къде съм ги оставил. За да изпълня желанието му, без да се изложам, му писах, че съм направил дупката с помощта на един остър нож, който съм имал и който съм оставил горе на корниза на прозореца в коридора. Минаха повече от три дни. Бях се успокоил, защото Лоренцо пропусна да потърси по корниза, което непременно би сторил, ако бе заловил писмото. Освен това, отец Балби ми писа, че знаел, че съм могъл да имам такъв нож, защото Лоренцо му бил разказал, че не ме били претърсили, преди да ме затворят. Лоренцо не бил получил заповед за това и това обстоятелство би го спасило може би, ако моето бягство бе сполучило. Накрая монахът ме молеше да му изпратя ножа си чрез Николо, комуто съм могъл да се доверя.

Лекомислието на монаха ми се стори неразбираемо. Писах му, че съвсем не съм наклонен да се доверя на Николо и че тайната ми била толкова важна, че не мога да пиша за нея. При все това, неговите писма ми доставяха удоволствие. В едно от тях ми съобщаваше защо граф Асквино бил под оловните покриви. Странно беше, че го държаха там, въпреки неговото състояние на телесна безпомощност, защото бил чудовищно дебел и едва можел да се движи, тъй като счупеният му крак бил лошо заздравял. Графът, който не бил богат, упражнявал в Удине адвокатска професия. Благодарение на тази професия той защищавал в Градския съвет правата на селското съсловие срещу благородниците, които с обичайната надменност искали да му оспорят правото на глас в провинциалните събрания. Тези искания на селяните смущавали общественото спокойствие и за да ги вразумят чрез правото на по-силния, благородниците се обърнали към държавните инквизитори и последните заповядали на графа — адвокат да изостави

защитата на клиентите си. Графът отговорил, че градското право му давало основание да защитава законите и отказал да се подчини. Инквизиторите накарали да го затворят въпреки градско право и от пет години насам той дишал лековития въздух на оловните килии. Получавал, както и аз, петдесет солди дневно, но можел да разполага със свои пари. Монахът, който никога не бе имал нито хелер, ми съобщи лоши работи за скъперничеството на своя другар. Той ми пишеше още, че в килиите от другата страна на залата били затворени двама благородници от седемте общини, които се намирали в затвора също заради непокорство. Един от тях полудял и бил държан във вериги. Най-сетне ми пишеше, че в друга килия били затворени двама нотариуси.

След като подозрението ми бе изчезнало напълно, се отдадох на размисъл:

„Искам на всяка цена да добия свободата си. Лостът, който притежавам, е отличен, но ми е невъзможно да се възползувам от него, защото всяка сутрин цялата ми килия, с изключение на тавана, бива очуквана с желязна пръчка. Ако искам да изляза от килията си, това трябва да стане през тавана. За тази цел се нуждая от една дупка, а такава не мога да пробия отдолу нагоре, а и не мога да свърша тази работа за един ден. Нужен ми е помощник и той може след това да избяга заедно с мен.“

Изборът не можеше да ме затрудни, защото той можеше да падне само върху монаха. Последният беше на тридесет и осем години и макар и да не беше особено умен, все пак мислех, че любовта към свободата, първата нужда на човека, би му дала толкова решителност, за да изпълни заповедите ми. Най-напред трябваше да се реша да му доверя всичко, след това идваше въпроса да намеря начин да му предам кола си. Това бяха две трудни задачи.

Преди всичко го попитах дали желае да добие свободата си и дали е готов да предприеме всичко, за да я постигне заедно с мен. Той ми отговори, че другарят му и той били готови на всичко, за да строшат веригата си, но добави, че било безсмислено да правим

неизпълними планове за бягство. Беше изпълнил четири страници с изброяване на причините, които според неговия беден разум, правели изпълнението невъзможно. Нещастният човек не виждаше никакъв изглед за успех. Отговорих му, че общите мъчнотии не ме занимават. При съставянето на моя план съм мислил само за собствените трудности, а тези щели да бъдат превъзможнати. Накрая му дадох честната си дума, че ще го освободя, ако поиска да поеме задължението да изпълни съвсем точно всички мои предписания.

Той ми обеща.

Чак сега му съобщих, че имам едно изострено желязо, дълго двадесет цола. С него той трябва да пробие тавана на килията си и след това да направи една дупка в стената, която ни разделя един от друг. През тази дупка той ще достигне до пода над моята килия. Ще пробие тавана и след това ще ми помогне да мина през дупката.

„Щом стигнем дотам, вашата работа е свършена и започва моята. Аз ще освободя вас и граф Асквино.“

Той ми отговори, че ако ме освободи от моята килия, то ще съм все още в затвора, и нашето положение би се отличавало от сегашното само по това, че бихме имали малко повече място. Ние бихме се намирали на тавана, а той бил затворен с три здрави врати.

„Зная всичко това, преподобни отче“, отговорих му аз, „но ние не ще избягаме през вратите. Моят план е готов и съм сигурен в успеха. От вас искам само да изпълнете точно всичко и да се въздържате от всякакви възражения. Помислете само, как най-добре мога да ви изпратя нашия инструмент за освобождение, без да се усъмни този, който ще го предаде. Накарайте засега да ви купят чрез тъмничаря четиридесет или петдесет икони, които да са толкова големи, че да можете да покриете с тях цялата си килия. Тези религиозни картини не ще възбудят у Лоренцо никакво подозрение. На вас те ще послужат, за да прикриете дупката, която трябва да пробие в тавана. Ще

са ви нужни няколко дни, но Лоренцо не ще може да вижда сутрин това, което сте направили предишния ден, понеже ще го прикривате с картина. Ако ме питат защо не го направя аз сам, отговарям ви: не мога, защото нашият тъмничар ме подозира, а тази причина ще ви се види без съмнение уважителна.“

Макар че бях помолил монаха да помисли относно начина, как бих могъл да му изпратя най-добре лоста, все пак и аз самият се занимавах непрестанно, за да намеря такъв. И тогава ми дойде на ум щастлива идея, която възприех веднага. Казах на Лоренцо да ми купи една току-що излязла голяма библия-фолио. Това бе Вулгата в превод на Септуагинта. Надявах се, че ще мога да скрия лоста в гърба на този голям том и така ще мога да го изпратя на монаха. Но когато получих книгата, видях, че лостът бе с два цола по-дълъг.

Моят кореспондент ми бе писал, че неговата килия била тапицирана с иконите, аз му съобщих идеята за библията и че дължината на желязото ми създава затруднения. Щастлив, че може да блесне веднъж със своя ум, той ме подигра заради безплодието на моето въображение и писа, че е нужно просто да изпратя лоста, увит в моята лисича кожа. Лоренцо му бил разказал за красивата кожа и нямало да възбуди никакво подозрение, ако граф Асквино изявял желание да я разгледа, защото искал да си купи подобна.

„Нужно е само да ми я изпратите завита. Лоренцо няма да я отвори.“

Бях твърдо убеден в противното, преди всичко, защото една свита кожа е много по-неудобна за носене. Все пак, за да не го обезкуража и за да го убедя същевременно, че не съм толкова лекомислен като него, му писах да нареди да му се донесе кожата. Лоренцо ме помоли за това и аз му дадох кожата завита, без лоста, и четвърт час след това ми я донесе обратно с думите, че господата я намирали много хубава.

Монахът ми писа жаловито писмо, в което се признаваше за виновен, задето ми е дал лош съвет, но мислел, че не бивало да го последвам. Лостът бил загубен, понеже Лоренцо носел кожата развита върху рамото си. И това нещастие осуетявало всяка надежда. Утеших го, като му разясних неговото заблуждение и го помолих за в бъдеще да не бъде толкова смел в съветите си. Но трябваше да се направи нещо и затова се реших да изпратя лоста под закрилата на библията. Без съмнение, необходимо беше някакво приспособление, за да се попречи на преносвача на огромната книга да го открие. И направих следното:

Казах на Лоренцо, че за празника свети Михаел искам да ям макарони със сирене. За да покажа на господина, който тъй приятелски ми заема книгите си, че съм му благодарен за неговата любезност, искам да изпратя и нему една голяма чиния макарони и то като ги приготвя сам. Лоренцо ми каза, че графът искал да чете голямата книга, която струвала три цехини. Това бе уговорено между нас.

— Много добре, ще му я изпратя заедно с макароните. Донесете ми само най-голямата чиния, която имате вкъщи, защото искам да уредя нещо представително.

Той обеща да послужи според желанието ми. Аз обвих лоста в хартия и го скрих в гърба на книгата така, че той стърчеше точно по равно от двете страни. Ако сега сложех върху библията една голяма чиния макарони с много разтопено масло, бях сигурен, че Лоренцо не би могъл да види краищата на лоста, защото би трябвало да прикове погледа си върху ръба на чинията, за да не излее маслото върху книгата. Съобщих всичко това на отец Балби и му препоръчах особено да не бъде несръчен при поемането на книгата и преди всичко, да вземе двата предмета едновременно, а не един след друг.

В деня на свети Михаел Лоренцо дойде по-рано от обикновено с тиган с приспособление да държи яденето топло, който бе пълен със съвсем горещи макарони и с всички необходими прибавки за приготвянето им. Аз оставих да се разтопи едно голямо парче масло, поставих макароните в чинията и напълних последната с масло чак до ръба. Чинията беше огромна, много по-голяма от книгата, върху която я бях поставил. Всичко това стана до вратата на моята килия. Лоренцо стоеше вън в коридора.

Щом всичко бе готово, вдигнах внимателно библията и чинията, и то така, че гърбът на книгата бе обърнат към носача. После казах на Лоренцо да протегне ръцете си, да внимава да не потече масло върху книгата и да отнесе бързо всичко. Докато поставях в ръцете му значителния товар, гледах го непрестанно в очите и забелязах с най-голямо задоволство, че той не отделяше погледа си от маслото, което се страхуваше да не потече. Каза ми, че би било по-добре да отнесе първо чинията, след това щял да се върне и да вземе и книгата, но му отговорих, че чрез това подаръкът щял да загуби стойността си и че всичко трябвало да върви заедно. След това той се заоплакваше, че съм сложил много масло върху макароните и ми каза, като направи смешна гримаса, че ако разлее маслото, нямало да бъде отговорен за щетите.

Щом видях библията в ръцете му, се почувствувах сигурен в успеха. Понеже краищата на лоста можеха да се забележат само ако носачът направеше силно движение настрана, а не виждах никаква причина да отклони очите си от чинията, която трябваше да поддържа в равновесие. Монахът се изсекна три пъти и по такъв начин ми даде уговорения знак, че всичко е минало благополучно. Същото бе потвърдено скоро след това и от Лоренцо.

Отец Балби се залови веднага за работа и за осем дни направи една достатъчно голяма дупка. Последната прикриваше с една икона, която прикрепваше с хлебни топки. На осми октомври той ми писа, че през цялата нощ работил върху стената, която разделяла килиите ни, но могъл да изкърти само един-единствен камък. Той преувеличаваше трудността от разтрошаването на тухлите, които бяха споени чрез много твърд цимент, но ми обеща да продължи работата, макар че с това сме щели само да влошим положението си. Отговорих му, че съм сигурен в обратното и той трябва да ми вярва и да изчака.

За жалост, съвсем не бях сигурен, но трябваше да постъпя така или да изоставя всичко. Искях да се избавя от ада, в който ме държеше затворен най-ужасната тирания. Друго не знаех. Само напред! Бях решен да проведе плана си и да го изоставя едва тогава, когато се натъкна на непреодолими трудности. Бях чел в голямата книга на опита и бях научил оттам, че при големи дела не бива да се разсъждава твърде много, а трябва непосредствено да се извършат, като се има при това предвид, че при всяко човешко начинание щастието има

последната дума. Ако бях съобщил на отец Балби тези висши тайни на моралната философия, той би ме сметнал за луд.

Неговата работа бе трудна само през първата нощ. Колкото по-навътре проникваше, толкова тя ставаше по-лесна, и най-сетне бе изкъртил тридесет и шест тухли.

На шестнадесети октомври към десет часа сутринта, тъкмо в момента, когато бях зает с една ода на Хораций, чух над главата си шум и три слаби удара. Това бе уговореният знак, за да се уверим, че не сме се заблудили. Той работи до вечерта и на следния ден ми писа, че ако моят таван се състои само от две дъски, той ще привърши работата още същия ден. Увери ме, че щял да внимава, щото дупката да стане кръгла, както бях пожелал, и че няма да повреди тавана. Това бе особено необходимо, понеже и най-малката дупка в тавана би ни издала. Той ми писа, че ще направи дупката така, че за довършване на работата да бъде необходим само четвърт час. Реших да напусна килията си на по-следващия ден, за да не се завърна никога вече, защото с един другар се чувствавах сигурен, че за три или четири часа бих могъл да пробия дупка на покрива на Двореца на дожите. Оттам щях да използвам всички средства, които случаят щеше да ми предложи, за да стигна до земята. Но още бях толкова далеч. Моята зла съдба ми бе приготвила повече от една трудност, която трябваше да бъде преодоляна. Един понеделник, към два часа след обяд, докато отец Балби работеше, чух да се отваря вратата на залата, съседна на моята килия. Почувствувах, че кръвта ми се смразява. Все пак запазих достатъчно присъствие на духа, за да дам чрез два удара уговорения сигнал за опасност, при който отец Балби трябваше да се промъкне бързо през дупката в стената, да се завърне в килията си и да сложи всичко в ред. След по-малко от една минута Лоренцо отключи моята килия и ме помоли за извинение, задето ми води един отвратителен субект за компания. Това бе един мъж на четиридесет или петдесет години; дребен, слаб, грозен, лошо облечен и с кръгла черна перука на главата. Докато го наблюдавах, оковите му бяха снети от двама полицаи. Не можех да се съмнявам, че човекът бе нехранимайко, защото Лоренцо го бе окачествил като такъв в негово присъствие, без тези думи да направят видимо впечатление върху него. Отговорих му:

— Трибуналът е напълно свободен да прави каквото пожелает.

Лоренцо нареди да му донесат един сламеник и му каза, че Трибуналът му определял десет солди дневно. След това той ни заключи.

Съвсем безутешен поради тази лоша шега на съдбата, наблюдавах подлеца, когото самото му просташко лице издаваше като такъв. Тъкмо се канех да го накарам да говори, сам той започна като ми поблагодари, задето бях накарал да му дадат сламеник. Понеже имах намерение да го спечеля на своя страна казах му, че може да яде с мене. Той ми целуна ръка и ме попита дали, въпреки това, би могъл да получи десетте солди, които Трибуналът му определил. Отговорих му утвърдително. След това той се хвърли на колене, извади огромна броеница от джоба си и се огледа по всички ъгли на килията.

— Какво търсите?

— Ще ми простите, господине, но търся някоя икона на светата Дева, защото съм християнин. Поне да имаше тук някое мизерно малко разпятие, защото никога не съм имал такава нужда да се помоля на свети Франциск Асизки, чието име нося недостойно.

Едва се сдържах да не се разсмея не заради неговата християнска набожност, защото в работите на съвестта и вярата никой няма право да се меси, а заради неговия особен начин на изразяване. Забелязах, че той ме смяташе за евреин. За да го извадя от заблуждението му, дадох му бързо молитвата на светата Дева. Той целуна намиращата се отгоре картина, но ми върна листа обратно и ми каза със скромнен тон, че неговият баща, който бил надзирател на галера, бил пропуснал да го научи да чете. Добави, че бил последовател на светата Броеница, и ми разказа множество истории за чудеса, които изслушах с ангелско търпение. Помоли ме да му позволя да се моли на своята броеница, като гледа при това образа на светата Дева. Когато свърши, го попитах дали е обядвал. Отговори, че бил полумъртъв от глад. Дадох му всичко, което имах, и той буквално го погълна. При това изпи всичкото ми вино и когато се напи, започна да плаче и да дрънка всевъзможни глупости. Попитах го за причината на неговото нещастие и той ми разказа следното:

— Единствената ми страст е била винаги да славя Бога и нашата свята република и да изпълнявам точно нейните закони. Винаги съм бил внимателен към злодействата на хитреци, чийто занаят е да мамят хора, да престъпват законите на държавата и да действуват прикрито.

Затова постоянно съм се стремял да разкривам тайните им и редовно и предано съм донасял на месер-гранде за всичко, което съм могъл да открия. Без съмнение, винаги са ми плащали за това, но парите, които ми даваха, никога не ми доставяха толкова радост, колкото удовлетворението, което изпитвах, че съм могъл да допринеса нещо за славата на пресветия Сан Марко. Винаги се смеех на предразсъдъка на хората, които считат за позорен занаята на един шпионин. Това име звучи лошо в ушите само на ония, които не обичат правителството, защото шпионинът е приятел на благополучието на държавата, бич за престъпниците и верен поданик на своя княз. Когато се е касало да се постави на изпитание моето усърдие, то чувството на приятелство, което у други може би, оказва влияние, върху мен не е оказвало ни най-малкото влияние, а още по-малко тъй наречената благодарност. Често съм се клел да мълча, за да изтръгна от някого важна тайна, която веднага съм донасял добросъвестно. Това можех да правя с чиста съвест, понеже моят изповедник, един набожен йезуит, ме бе уверил, че съм могъл да съобщя тайната не само поради нежелание да я пазя, но и защото никоя клетва не може да обвързва, когато се касае до общественото благополучие. Чувствувах, че в усърдието си бих предал даже и собствения си баща и да накарам да замълчи гласа на природата. Преди три седмици забелязах, че на малкия остров Изола, на който живеях, се започна подозрително общуване между четири или пет видни лица от градчето. Знаех, че те бяха недоволни от правителството, защото най-знатните измежду тях бяха наказвани със затвор заради една открита и конфискувана контрабандна стока. Първият каплан, австрийски поданик, беше също в затвора. Те се срещаха вечер в кръчмата в една стая, в която се намираше и едно легло. Там те гуляеха и разговаряха, докато си отидат вкъщи. Решен да разкрия замисления от тях заговор, се осмелих един ден, когато бях сигурен, че никой не би могъл да ме види, да се скрия под леглото. Надвечер моите хора дойдоха и започнаха веднага разговор. Между другото казаха, че градът Изола принадлежал не към съдебната власт на свети Марко, а към тази на триесткото княжество, тъй като не се включвал във венецианската история. Капланът каза на главатаря на заговора, някой си Пиетро Паоло, че ако той и другите биха подписали едно заявление, той щял да отиде лично при императорския посланик и императрицата щяла да ги възнагради. Всички се съгласиха и

капланът предложи да донесе на следния ден заявлението и веднага след това да отпътува за Венеция, за да го предаде на посланика.

Аз реших да осуеят този подъл план, макар че един от заговорниците беше мой кум и вследствие на това духовно роднинство ми бе по-близък, отколкото ако беше мой роден брат.

Когато заговорниците си отидоха, имах достатъчно време да се измъкна безопасно. Не считах за необходимо да се скриям втори път и по такъв начин да се излагам на опасност, тъй като бях разкрил достатъчно много. Отплувах още същата нощ и пристигнах на другия ден преди обяд. Накарах да ми напишат имената на шестимата заговорници, занесох ги на секретаря на Трибунала и му разказах всичко, което бях чул. Той ми заповяда да отида на следната сутрин при месер-гранде. Този щял да ми даде един човек, с когото трябвало да се върна обратно в Изола и да му покажа каплана, който вероятно още не ще е заминал. След това да не се грижа за нищо повече.

Изпълних заповедта му и показах каплана на човека, който ми бе дал месер-гранде. След това се залових с мои работи.

След ядене, моят кум прати да ме извикат, за да го обръсна, защото съм бръснар и когато бях свършил работата си, той ми даде чаша отлично рефоско с няколко резени салам и се чукна с мен най-приятелски. Тогава ми стана тъжно, задето той бе мой кум. С непресторени сълзи хванах ръката му и го посъветвах да избягва общуването с каплана и преди всичко да не подписва известното писмо. Той ми каза, че не бил по-голям приятел с каплана, отколкото с кой да е друг човек и се закле, че той не знаел за какво писмо му говоря, на което аз му казах, смеейки се, че съм се само пошегувал. Ядосвах се, задето се бях поддад на едно моментно вълнение и с това бях извършил такава голяма грешка. На следния ден и той, и капланът бяха изчезнали. Осем дни по-късно отпътувах за Венеция и посетих месер-гранде, който безцеремонно накара да ме затворят. И тъй, ето ме сега тук при вас, скъпи учителю. Благодаря на свети Франциск, че се намирам в компанията на един добър християнин, който е затворен тук по причини, които не желая да зная, защото не съм любопитен. Моето име е Сорадачи, а жена ми е от рода Легренци, дъщеря на един от секретарите на Съвета на десетте, която се издигна над предразсъдъците и се омъжи за мен напук на всички. Тя трябва да е в отчаяние, понеже не знае какво е станало с мен. Надявам се, обаче, че

ще остана само няколко дни тук, защото сигурно секретарят е накарал да ме затворят само за негово удобство, за да може да ме разпита по всяко време, когато пожелае.

Аз потреперих при мисълта, че бях заедно с такова чудовище, но чувствавах същевременно, че се намирах в особено положение и затова трябваше да се отнасям добре с него. Затова се престорих като някой йезуит, че изпитвам най-голямо състрадание, оплаквах го, хвалех неговата любов към отечеството и му предсказвах, че след няколко дни ще бъде отново свободен. Малко след това той заспа и аз използвах съня му, за да разкажа всичко на отец Балби и да му разясня, че трябва непременно да прекъснем работата си, за да я продължим отново при по-благоприятен случай. На следния ден заповядах на Лоренцо да ми купи едно дървено разпятие, една икона на светата Дева и една на свети Франциск и да ми донесе и две бутилки светена вода. Сорадачи поиска от него своите десет солди и Лоренцо му даде с презрително изражение двадесет. Поръчах му за бъдеще да ми купува четири пъти повече вино, също чесън и сол, деликатеси за моя отвратителен другар. Когато тъмничарят си отиде, изтеглих сръчно от книгата най-новото писмо на Балби. В него той описваше своя ужас. Той бе помислил, че всичко е било загубено и повтаряше многократно, че сме имали голямо щастие, че Лоренцо изпратил Сорадачи при мен. „Понеже, ако го беше пратил в нашата килия, то той не би ме намерил и тогава като награда за нашия опит за бягство биха ни изпратили сигурно в кладенците.“

От разказа на Сорадачи не се съмнявах, че ще го разпитат. Тъй като ми изглеждаше ясно, че секретарят го бе затворил само защото го подозираше в клевета. Затова се реших да му поверя две писма, които, ако биха били предадени, не можеха нито да ми бъдат от полза, нито да ми навредят, но които трябваше да действуват в моя полза, ако предателят ги предадеше на секретаря, в което не се съмнявах, за да му даде доказателство за верността си.

Употребих два часа, за да напиша с молив тези две писма. На следния ден Лоренцо ми донесе разпятието, двете икони и светената вода. Дадох на моя нехранимайко да се наяде добре, след това му казах:

— Очаквам от вас една услуга, от която зависи щастието ми. Разчитам на вашето приятелство и на вашата смелост. Ето тук две

писма, които ви моля да предадете, щом бъдете свободен. Щастieto ми зависи от вашата вяроност. Трябва да скриете писмата, защото, ако ги намерят у вас при освобождаването ви, то и двамата сме загубени. Трябва да ми се закълнете в това разпятие и в тези две икони, че не ще ме предадете.

— Готов съм, господине, да се закълна във всичко, което искате. Аз съм ви твърде много задължен, за да мога да ви предам.

След това той проля обилни сълзи, охкаше и се оплакваше, че бил нещастен, задето съм могъл да го подозирам, че иска да предаде един господин, за когото би дал живота си. Аз знаех какво значеше това, но продължавах да играя комедията си. Дадох му една риза и една шапка, оголих главата си и напръсках нашата килия и самия него продължително и изобилно със светена вода. След това го накарах да произнесе три безсмислени заклинания, които тъкмо затова трябваше да вселят страх в душата му, една ужасна клетва. След като се бе задължил чрез тази смешна клетвена церемония да занесе писмата ми на техните адреси, му ги дадох. Той предложи да ги зашие в подплатата на гърба на неговата жилетка. Позволих му.

Бях твърдо убеден, че той щеше да предаде писмата ми при пръв удобен случай на секретаря, затова ги бях съчинил така изкусно, че техният стил не можеше да издаде хитрината ми. Той можеше само да ми спечели уважението на Трибунала, а може би, и неговата милост. Първото бе написано до господин де Брагадино, другото — до господин Гримани. Казах им да не се тревожат за моята съдба, защото съм имал основания да се надявам за скорошно освобождение. Когато изляза, те ще намерят, че наказанието ми е било само за мое добро, понеже в цяла Венеция нямало човек, който да се нуждаел повече от поправяне от мен.

Молах господин де Брагадино да ми изпрати кожени ботуши за през зимата, понеже сегашната ми килия била толкова висока, че съм могъл да стоя прав и да се разхождам в нея.

Пазех се да не дам на Сорадачи повод да подозре, че писмата ми бяха от такъв невинен характер, защото тогава той би могъл да пожелае да извърши едно добро дело и да ги занесе на адресите им, а аз не исках това. В следната глава, драги читателю, ти ще видиш дали една клетва може да упражни някакво въздействие върху черната душа на моя отвратителен другар и как се потвърди старата поговорка: „Във

виното е истината.“ Подлият човек се бе описал в разказа си точно такъв, какъвто беше в действителност.

---

[1] Малък хълм до гр. Бърно, на който се намира стара крепост превърната в затвор. — Б.пр. ↑

[2] Сципионе, маркиз ди Мафей, италиански поет (1675–1755). — Б.пр. ↑

[4] Дени Петау, наричан още Дионисий Петавий, френски хронолог (1583–1652). — Б.пр. Съчинението му „Рационариум темпорум“ било използвано като учебник по история в училищата. — Бел.ред. ↑

[4] Кристиан, Фрайхер фон Волф, известен немски философ и математик (1679–1754). — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА

ПРЕДАТЕЛСТВОТО НА СОРАДАЧИ. ОТЕЦ БАЛБИ ДОВЪРШВА ЩАСТЛИВО СВЕТО ДЕЛО. НАПУСКАМЕ КИЛИЯТА СИ. НЕПОДХОДЯЩО ДВОУМЕНИЕ НА ГРАФ АСКВИНО. ВПУСКАНЕ В БЯГСТВО.

Сорадачи държеше моите писма от два или три дни, когато един следобед ми каза, че секретарят го подозирал, че е предупредил каплана, понеже свещеникът не бил ходил никога при посланика и у него не намерили никакво заявление. След продължителен разпит го завели в една тясна килия и го оставили там няколко часа, след това го оковали отново и го завели във вериги пред секретаря. Последният поискал от него да признае, че е казал някому в Изола, че свещеникът няма да се завърне вече, той обаче не могъл да признае това, защото никому не бил казал такова нещо. Секретарят се уморил от разпита, позвънил и той бил доведен от полицаите отново при мен.

Този разказ силно ме натъжи, защото виждах много ясно, че нещастникът щеше да остане дълго при мен. Тъй като трябваше да известя Балби за злополучната съдба, писах му през нощта и понеже бях правил това повече от един път, най-сетне ми се удаде чрез упражнение да пиша доста добре в тъмнината.

На следния ден исках да се уверя, че не съм се излъгал в подозрението си. Казах на шпионина да ми предаде писмото, което бях писал на господин де Брагадино, трябвало да прибавя още нещо. „След това можете да го зашиете веднага пак“.

— Това е опасно, защото ключарят би могъл да дойде през това време и тогава бихме били загубени.

— Това няма значение, дайте ми писмата.

Изведнъж извергът се хвърли в краката ми и се закле, че при повторното отвеждане пред строгия секретар се разтреперил силно и почувствувал някакъв непоносим натиск върху гърба си, точно на мястото, където били зашити писмата. Секретарят прочел двете писма и ги поставил в едно чекмедже на писалището си. Казал му, че ако бил занесъл писмата, това би се узнало и би могло да му струва живота.

Престорих се, като че ли ми става лошо, покрих лицето си с ръце, хвърлих се на колене до леглото пред иконата на Девата и с тържествен тон поисках от нея отмъщение за подлеца, който престъпи най-светата клетва и ме предаде. След това легнах в леглото си, обърнах лице към стената и имах търпението да остана през целия ден в това положение, без да се помръдна, без да кажа нито дума и без да обръщам внимание на плача, виковете и уверенията в невинност на нехранимайкото. Играх отлично своята роля в една комедия, чийто план имах готов в главата си. През нощта писах на Балби да дойде точно в един часа на обяд, нито минута по-рано или по-късно и да продължи работата си, но да работи само четири часа, нито минута повече. „Нашата свобода зависи от вашата голяма точност и вие няма защо да се страхувате от нищо“.

Беше двадесет и пети октомври и приближаваше моментът, когато трябваше или да изпълня плана си, или да се откажа безвъзвратно от него. Държавните инквизитори и секретарят прекарваха всяка година първите три дни от ноември на някое място на сушата^[1], Лоренцо използваше отсъствието на господарите си, напиваше се всяка вечер, спеше по-дълго от обикновено и се явяваше късно под оловните покриви.

Знаех това и предпазливостта изискваше да избира това време за бягството си, понеже можех да бъда сигурен, че бягството ми щеше да бъде забелязано едва късно сутринта.

За да взема решението си, макар че не можех повече да се съмнявам в низостта на моя съзатворник, имаше още една причина, която ми се вижда достатъчно важна, за да скрия от моите читатели.

Най-голямата утеха за един намиращ се в нужда човек е надеждата да се освободи от нея. Той копнее за края на своето нещастие и вярва, че може да ускори идването му чрез своите молитви, той би сторил всичко възможно, за да узнае точно часа на своето мъчение. За жалост никой не може да знае в кой момент ще настъпи едно събитие, което зависи от волята на някой друг, даже и ако този друг сам му каже това. Страдащият човек става нетърпелив и слаб и проявява неволно склонност към суеверие. Бог, казва си той, трябва да знае момента, който ще сложи край на моето нещастие. Бог може да позволи да ми стане известен този момент, безразлично по какъв начин. И когато е изпаднал вече в такива мисли, той не се бави да

попита съдбата. Избира си за това един начин, който неговото въображение му внушава и няма значение дали той вярва повече или по-малко в откровенията на избрания от него гадател. В този дух са действували повечето от онези, които са искали съвет от Пития, или от джобовите в гората на Додона, този дух подбужда също и онези, които се обръщат към кабалата или търсят желаното осветление в някой стих от библията или от Вергилий, чрез което са се прочули тъй много вергилианците, за които ни съобщават толкова много писатели, същият дух най-сетне въодушевява и тези, които са твърдо убедени, че могат да получат разяснения на всички свои съмнения чрез случайни или почиващи на пресмятане комбинации на някаква мизерна колода карти.

В това състояние на духа се намирах и аз. Но понеже не знаех по какъв начин бих могъл да принудя съдбата да ми открие чрез библията предопределената ми участ, което значи момента на възвръщането на несравнимото благо на свободата, то реших да запитам божественото стихотворение на майстор Лодовико Ариосто, бях чел „Бесният Роланд“ стотина пъти. Знаех го наизуст и ме възхищаваше даже и под оловните покриви. Обожавах идолопоклоннически гения на големия поет и според мен той можеше по-добре да предскаже съдбата ми, отколкото Вергилий.

В този смисъл написах един въпрос, който бе отправен към мнимото всезнание. Попитах го в коя песен на Ариосто бих намерил предсказан деня на моето освобождение. От числата, които се явиха от думите на въпроса, съставих една обратна пирамида. Като извадих от всяка двойка числа числото девет, намерих крайното число девет. И тъй, това означаваше, че търсеното от мен предсказание трябваше да се намира в деветата песен. Приложих същия метод, за да определя строфата и стиха и получих числото седем за строфата и числото едно за стиха.

Взех стихотворението в ръка и сърцето ми биеше така, като че ли бях повярвал напълно на гадателя. Отворих книгата, потърсих и намерих мястото.

Точното съвпадение на този стих ми се стори чудноватото. Не искам да кажа, че употребих всичките си сили, за да превърна предсказанието в истина. Чудноватото в тази работа е, че между края на октомври и началото на ноември се намира само мигът в полунощ.

И тъкмо когато камбаните на часовника биеха полунощ, между тридесет и първи октомври и първи ноември, аз напуснах моята килия, както читателят скоро ще види.

Впрочем, аз моля читателя да не ме счита за по-суеверен от всеки друг поради това тълкуване, той би се излъгал. Разказвам случката, защото е истинска и защото е изключителна и защото бягството ми може би не би сполучило, ако не бях ѝ обърнал никакво внимание. Този случай е поучителен за всекиго, който още не знае, че без предварителните предсказания, много важни събития не биха никога станали. Събитието услужва на предсказанието, като го прави истинно, но настъпи ли събитието, то предсказанието остава неоснователно.

Прекарах цялата сутрин до обяд да въздействувам върху душата на злобното глупаво животно, за да объркам неговия слаб разум, да го смая с чудновати представи и да го направя безвреден.

Щом Лоренцо ни остави сами, казах на Сорадачи да изяде супата си. Подлецът лежеше върху своя сламеник и бе казал на Лоренцо, че бил болен. Той не би се осмелил да дойде при мен, ако не бях го повикал. Той стана, простря се целия пред краката ми, целуна ги и проливайки горещи сълзи, каза, че ако не съм му простял, щял да умре същия ден, понеже чувствувал вече отмъщението на светата Дева, което съм призовал върху него. Чувствувал страшни болки в корема си и устата му била пълна с пришки. Той ми я показа и аз видях, че бяха устни гъбички, дали ги е имал преди ден, не зная. Не си дадох труд да изследвам дали ми казва истината, в мой интерес беше да се престоря, че му вярвам и да го оставя да се надява на милост. Може би, предателят имаше намерението да ме измами и понеже сам бях решен да го измамя, то въпросът бе кой от двамата ни е по-ловък. Бях подготвил едно нападение срещу него, против което той мъчно можеше да се защити.

Придавайки на лицето си израз на екстаз, му казах:

— Седни и изяж супата си. След това ще ти открия съдбата ти. Защото знай, днес в зори ми се яви светата Дева на броеницата и ми заповяда да ти простя. Ти няма да умреш, а ще напуснеш затвора заедно с мен.

Коленичил, понеже нямаше стол, той ядеше съвсем смаян супата си. След това седна на моя сламеник, за да ме изслуша. Казах му

приблизително следното:

— Скръбта поради твоето отвратително предателство ми причини една безсънна нощ, понеже писмата ми сигурно ще ме осъдят да остана до края на живота си в тъмницата. Изпълнен от това чувство, което е недостойно за един християнин, и понеже бог ни заповядва да прощаваме, лежах в леглото си, най-сетне заспах от умора и по време на тази щастлива дрямка имах едно истинско видение. Видях светата Дева, тази Божя Майка, чийто образ виждаш на стената. Видях да стои жива пред мене, тя отвори уста и ми каза следното:

„Сорадачи е последовател на моята света броеница — той стои под мое покровителство, искам да му простиш, тогава проклятието, което той си навлече, ще изгуби силата си. Като наградата за твоето великодушие, ще заповядам на един от моите ангели да приеме човешки образ и да слезе от небето, за да пробие тавана на твоята килия и в пет или шест дни да те освободи. Този ангел ще започне своята работа точно в един часа, и ще престане половин час преди залез-слънце, понеже трябва да се завърне още по светло на небето. Когато съпроводен от моя ангел, напуснеш затвора, ще вземеш Сорадачи със себе си и ще се грижиш за него, но при условие, че изостави своята професия на шпионин. Ще му кажеш всичко.“

При тези думи светата Дева изчезна и аз се събудих.

Докато казвах тези думи с вдъхновен тон и с най-сериозно изражение, наблюдавах лицето на предателя. Той седеше като вкаменен. След това взех моя молитвеник, напръсках цялата килия със светена вода и се престорих, че се моля на бога, като при това целувах от време на време иконата на светата Дева. Един час по-късно дангалакът, който до тогава не бе отворил уста, ме попита внезапно, кога ангелът ще слезе от небето и дали ще чуем шума, който той трябвало да направи при пробиването на килията ни.

— Уверен съм, че ще дойде в един часа, ние ще го чуем като работи и ще си отидем в определеното от светата Дева време.

— Може би само сте сънувал.

— Положително не. Чувствуваш ли се в състояние да ми се закълнеш, че ще изоставиш шпионирането?

Вместо да ми отговори, той се обърна и заспа. Събуди се чак след два часа, обърна се и ме попита, дали би могъл да отложи още исканата от мен клетва.

— Можеш да я отложиш, докато дойде ангелът, за да ме освободи, но ако тогава не се откажеш с клетва от твоята подла професия, която те е докарала дотук и която ще те доведе и до бесилката, то ще те оставя тук. Така гласи заповедта на Божата Майка, която те е лишила от покровителството си.

Прочетох по грозното му лице задоволството, което изпитваше, защото бе убеден, че ангелът няма да дойде. Изглеждаше, че ме съжалява. С нетърпение очаквах удара на камбаната, понеже тази комедия ми правеше грамадно удоволствие и бях убеден, че пристигането на ангела щеше да обърка неговия недоразвит ум. Планът ми не можеше да не се получи, иначе Лоренцо трябваше да е забравил да предаде книгата, а това беше невъзможно.

Един час преди уговорения момент го повиках, за да се храним заедно. Пих само вода, Сорадачи обаче изпи всичкото вино и изяде за десерт всичкия чесън, който имах, най-големия деликатес за него. По такъв начин неговата възбуда се увеличи още повече. В момента, когато чух часовника да бие, паднах на колене и му заповядах със страшен глас да стори същото. Той ме погледна объркано, но се подчини. Когато чух слабия шум, който монахът направи при промъкването си през дупката в стената, извиках:

— Ангелът, идва! — Проснах се по корем и му нанесох силен удар с юмрук, така че и той зае същото положение. Раздробяването на дъската правеше силен шум. В продължение на четвърт час имах търпението да остана в моето неудобно положение. При други обстоятелства бих се смял сърдечно, гледайки как животното лежеше неподвижно. Но не се засмях, защото не забравих нито за миг похвалното си намерение да направя човека съвсем луд или поне побъркан. Неговата порочна душа можеше да се възвърне към човечност, само като я изпълвах с ужас. Най-сетне се изправих, но веднага коленичих, като му позволих да заеме същото положение. След това го накарах да се моли, прехвърляйки броаницата в продължение на три и половина часа. От време на време той заспиваше, уморен повече от неудобното положение, отколкото монотонното мърморене на молитви. Не се осмели нито веднъж да ме обезпокои. Понякога се решаваше да хвърли бегло поглед към тавана или да се поклони със смаяно лице пред иконата на светата Дева. Всичко това беше

извънредно смешно. Когато чух часовника да бие пет, казах му с полутържествен, полунабожен тон:

— Легни, сега ангелът ще си отиде.

Балби се върна в килията си и ние не чувахме вече нищо.

Изправих се и погледнах изпитателно нещастника и забелязах по лицето му смущение и страх, бях възхитен от това. Размених няколко думи с него, за да видя в какво състояние беше разсъдъкът му. Той проля потоци от сълзи и това, което каза бе толкова объркано и несвързано, че не се поддава на описание. Говори за греховете си, за голямата си набожност, за своето усърдие към свети Марко, за своите задължения към републиката и тези си заслуги приписваше на милостта, която Мария му оказвала. Трябваше да изслушам с тържествено изражение една дълга история за чудесата на броеницата, която неговата жена, чийто изповедник бил един доминиканец, му била разказала. Най-последно ми каза, че не разбирал само как един невеж човек като него, би могъл да ми бъде в помощ.

— Ти ще постъпиш на служба при мен и ще получаващ всичко, от което имаш нужда, без да трябва да упражняваш опасната професия на шпионин.

— Но тогава не бихме могли да останем повече във Венеция?

— Не, естествено не, ангелът ще ни отведе в една страна, която не принадлежи на свети Марко. Готов ли си да ми се закълнеш, че ще изоставиш своята позорна професия? И, ако се закълнеш, няма ли да престъпиш за втори път клетвата си?

— Ако се закълна, ще остана сигурно верен на клетвата си, това е съвсем положително. Но признайте, че без моето клетвопрестъпление светата Дева не би ви оказала голямата милост. Моята неверност е причина за вашето щастие, значи вие трябва да ме обичате и да се радвате на моето предателство.

— Ти обичаш ли Юда, който е предал Исус Христос?

— Не.

— Разбираш значи, че хората се отвращават от предателите и същевременно се молят на провидението, което знае да прави от злото добро. Досега ти си бил само един подлец, ти си обидил бога и неговата девствена майка и аз ще приема клетвата ти само ако изкупиш греховете си.

— Какви грехове съм направил?

— Ти сгреши от гордост, Сорадачи, като помисли, че ти дължа благодарност за това че ме предаде, като предаде писмата ми на секретаря.

— Как бих могъл да изкупя този грях?

— Ще ти кажа, когато утре дойде Лоренцо, ти ще останеш да лежиш върху сламеника си, с лице обърнато към стената, без да направиш ни най-малкото движение и без да погледнеш Лоренцо. Ако той те заговори, ще му отговориш, без да го погледнеш, че не си могъл да спиш и трябва да си починеш. Обещавах ли безусловно това?

— Обещавам ви да изпълня точно всичко, което ми казвате.

— Закълни се пред тази икона! Бързо!

— Обещавам ти, пресвета Божа Майко, че няма да погледна Лоренцо и че не ще се помръдна върху моя сламеник.

— А аз, пресвета Дево, ти се заклевам в сърцето на твоя божествен син, ако видя Сорадачи да направи и най-малкото движение и да погледне Лоренцо, ще се хвърля веднага отгоре му и ще го удуша безмилостно за твоя чест и за твоя слава.

Разчитах на действието на тази заплаха най-малко толкова, колкото на неговата клетва. Все пак, за да добия колкото се може голяма сигурност, го попитах, дали има да възрази нещо против тази клетва. След като размисли за момент, той ми отговори: не, бил напълно съгласен с нея. Останах много доволен. Сега му дадох да яде, а след това му заповядах да си легне, защото съм имал нужда от сън.

Щом заспа, писах на Барби в продължение на два часа. Разказах му цялата история и му казах, че ако работата е напреднала достатъчно, нужно е съвсем малко, за да пробие тавана. Съобщих му, че трябва да избягаме през нощта на тридесет и първи октомври срещу първи ноември и че общо ще бъдем четирима. Това писмо написах на двадесет и осми октомври.

На следния ден монахът ми писа, че главната част от работата била привършена и му оставало да пробие само последния пласт над килията ми, това щяло да стане за четири минути. Сорадачи удържа клетвата си, престори се, че спи, а и Лоренцо не го заговори. Не го изпусках нито за миг от очи и мисля, че бих го удушил, ако бе направил и най-малкото движение с глава, защото за да ме издаде, нужно беше само да намигне на Лоренцо. Останалата част от деня бе посветена на разговори. Говорех толкова тържествено и с най-

пресилени изрази, колкото можех и за мен бе наслада да видя, как той ставаше все по-фанатизиран. Освен тези тайнствени речи, извиках на помощ и винените пари. От време на време го карах да пие големи количества, докато най-сетне опиянението и умората го надвиха и той заспа.

Макар че всяко метафизично мислене бе чуждо за неговата глава и че способността си да мисли беше употребявал изключително, за да измисля шпионски хитрини, все пак ме затрудни за момент, като ми каза, че не разбирал защо ангелът трябвало да работи толкова много, за да ни отвори килията. Аз вдигнах поглед към небето, или по-добре към тавана на моята тъжна килия и му казах:

— Пътищата на бога са неизвестни на хората, освен това, небесният пратеник работи не като ангел, защото тогава едно духване от устата му би било достатъчно. Той работи като човек, чийто образ, без съмнение е взел само затова, защото ние не сме достойни да понесем неговото присъствие в небесния му вид. Освен това, предвиждам, че ангелът няма да дойде днес, за да ни накаже заради твоята зла мисъл, която обиди светата Дева. Нещастнико! Ти никога не мислиш като набожен и страхуващ се от бога честен човек, а винаги като проклет грешник, който има работа с месер-гранде и с неговите полицаи.

Бях искал да го доведа до отчаяние и това ми се бе удало. Той проливаше горещи сълзи и когато чу да бие един часа и ангелът не дойде, хълцането му го задави. Вместо да го успокоя, се опитвах да засиля още отчаянието му, като горчиво се оплаквах. На следния ден той пак удържа клетвата си, когато Лоренцо го попита за здравето му, той отговори, без да си обърне главата. На последния ден се държа по същия начин, а също и на сутринта на тридесет и първи октомври, когато видях Лоренцо за последен път. Дадох му книгата за Балби и бях писал на монаха да дойде към единадесет часа и да пробие тавана. Не се страхувах вече, че би могла да се яви някаква пречка, защото както бях чул от Лоренцо, инквизиторите и секретарят били отплували вече към сушата. Нямаше защо да се страхувам от пристигането на някой нов затворник и не бе необходимо да се опасявам повече от моя подъл нехранимайко.

Когато Лоренцо излезе, казах на Сорадачи, че ангелът ще направи в единадесет часа отвор в тавана на нашата килия. Той ще

донесе една ножица и ти ще отрежеш моята брада и тази на ангела.

— Та има ли ангелът брада?

— Да, ще видиш. След това ние ще излезем и ще минем през покрива на двореца, оттам ще се спуснем долу на площада Сан Марко и оттам ще отидем в Германия.

Той не отговори. На обяд яде сам, тъй като душата и сърцето ми бяха твърде развълнувани, за да мога да ям. Не бих могъл да спя.

Часът удари — ангелът дойде. Сорадачи искаше да се хвърли на пода, но му казах, че това не е нужно. За три минути дупката бе готова, последното парче дъска падна в краката ми и отец Балби се хвърли в прегръдките ми.

Прегърнахме се и той ми даде лоста и една ножица. Казах на Сорадачи да ни отреже брадите и не можех да сдържа смеха си, когато видях как животното стоеше с отворена уста и наблюдаваше чудноватия ангел, който изглеждаше като дявол.

Бях нетърпелив да изследвам околността и казах на монаха да остане при Сорадачи, защото не исках да оставя последния сам. След това тръгнах. Сега се намирах над килията на графа, спуснах се в нея и прегърнах сърдечно достойния старец. Видях, че поради телосложението си той не бе в състояние да извърши бягството по един наклонен и покрит изцяло с оловни плочи покрив. Попита ме за плана ми и ми каза, че според него съм действувал малко лекомислено.

— Ще вървя напред, докато намеря свободата или смъртта.

Той ми раздруса ръката и каза:

— Ако мислите да пробие покрива и да потърсите път по оловните плочи и слезете оттам, то не виждам никаква възможност за успех, освен ако нямате крила, а аз нямам смелостта да ви придружа, ще остана тук и ще моля бога за вас.

Излязох отново да изследвам големия покрив. Като се промъкнах колкото бе възможно в най-външния страничен ъгъл, стъпих най-после върху гредите, с които са изпълнени таваните на всички големи дворци. Изпробвах дъските с края на моя лост и имах щастието да ги намеря полуизгнили. При всеки удар с лоста се разпадаше на прах всичко, което докосвах. Като видях, че за по-малко от един час можах да направя една достатъчно голяма дупка, завърнах се в моята килия и прекарах там четири часа да разрязвам чаршафите, одеялата, дюшеците и сламеника, за да направя от тях въжета. Всички възли

направих сам и се уверих в тяхната здравина, защото един-единствен лошо стегнат възел би могъл да ни струва живота. Най-сетне се видях притежател на въжета, чиято обща дължина възлизаше на сто разтега^[2].

При големи начинания има известни неща, от които зависи всичко и които водачът, ако иска да има успех, не бива да предостави на друг човек. Когато въжетата бяха готови, опаковах заедно моята дреха, моето копrienено наметало, няколко ризи, чорапи и носни кърпи и всичките отидохме в килията на графа. Добрият стар господин поздрави Сорадачи, за това че е бил поставен в моята килия и чрез това ще добие скоро отново свободата си. Смаяното лице на Сорадачи ме разсмиваше. Бях хвърлил вече маската на Тартюф, която ми бе станала отвратително неудобна, и която трябваше да сложа заради нехранимайкото. Той явно бе убеден, че съм го излъгал, но не разбираше нищо от цялата работа, защото не можеше да отгатне как бях контактувал с мнимия ангел, тъй че можех да го карам да идва и да си отива в определен час. Той слушаше внимателно графа, който ни казваше, че сме щели да се опропадим и като истински страхливец обмисляше вече в главата си плана как да се откаже от опасното пътуване. Казах на монаха да направи своя пакет, като аз сам ще довърша дупката към покрива.

Към осем часа вечерта завърших дупката, без да имам нужда от чужда помощ. Бях раздробил на прах дъските и отверстието бе два пъти по-голямо, отколкото бе необходимо. Цялата оловна плоча лежеше пред мен. Не можех да я повдигна сам, защото беше запоена. Монахът ми помогна, като пъхнах лоста между дъждовната тръба и плочата удаде ми се да разкъртя последната. Аз промъкнах главата си през дупката и видях със съжаление, че луната, която се намиреше в първата си четвърт пръскаше обилна светлина. Това нещастие трябваше да се понесе с търпение, трябваше да дочакаме полунощ, когато луната щеше да изчезне, за да освети обратната страна, защото в една толкова очарователна нощ, сигурно цялото добро общество се намиреше на площада Сан Марко и следователно не можехме да се изложим на лунната светлина върху покрива. Нашите сенки биха паднали на площад Сан Марко. Очите на всички биха се отправили към нас и чудноватата сцена би възбудила непременно всеобщо любопитство, а особено това на месер-гранде и неговите полицаи,

които са единствените пазачи във Венеция. И неприятното им усърдие би разстроило скоро хубавия ни план. И тъй, реших да излезем на покрива едва след залязването на луната. Призовах божията помощ, но не исках никакви чудеса. Изложен на капризите на щастieto, трябваше да му оставя по възможност по-малко точки за нападение, ако планът ми пропаднеше, то исках поне да съм предпазен от укора, че съм направил грешка. Луната щеше да залезе след единадесет часа, а слънцето се появяваше едва в седем и половина, по такъв начин ни оставаха до разсъмване седем часа пълна тъмнина и ни можехме да действуваме. Имахме доста трудности пред нас, но за седем часа трябваше да смогнем да постигнем нашата цел. Казах на отец Балби, че бихме могли да прекараме три часа в разговор с граф Асквино. Помолих го да му съобщи предварително, че имам нужда от тридесет цехини, които го моля да ми заеме, защото те могат да ми бъдат от такава важност, както бе лостът за извършеното досега. Той изпълни поръчката ми и след четири минути се върна с отговора да отида сам, тъй като графът желаел да говори с мен без свидетели. Бедният стар господин ми каза много приятелски, че за да избягам, не съм имал нужда от пари, той нямал никакви, имал многобройно семейство и ако съм заминел, парите, които той ми е дал, щели да бъдат загубени. С една дума, каза още цял куп подобни излишни неща, за да прикрие с тях своето скъперничество или своето нежелание да дава в заем пари. Моят отговор продължи половин час. Приведох убедителни основания, но последните са били винаги безсилни, откакто съществува светът, защото най-красивите риторически изрази отскачат от стоманената броня на най-упоритата от всички страсти. Налице беше случаят „Който не иска, трябва да се набие“, но аз не бях достатъчно жесток, за да употребя насилие спрямо един нещастен старец. Най-сетне му казах, че ако иска да избяга заедно с нас, аз ще го нося на раменете си, както Еней — своя баща Анхис, но ако иска да остане, за да моли бога да бди над нас, то молбата му би била непоследователна, защото той би молил бога да успее едно дело, за което сам той не е пожелал да допринесе дори и с най-обикновени средства.

Той ми отговори, като заплака. Аз се развълнувах. Той ме запита дали биха ми стигнали две цехини, на което отговорих, че всичко трябва да ми бъде достатъчно. Той ми даде двете цехини, като ме помоли да му ги дам обратно, ако след като направя обиколката по

покрива видя, че най-разумното би било да се върна в килията си. Обещах му това, малко изненадан, че можеше да допусне, че бих се решил да се върна. Той не ме познаваше, бях твърдо решен по-скоро да умра, отколкото да се върна на едно място, което след това не бих напуснал вече жив.

Повиках приятелите си и ние поставихме целия си багаж до дупката, след като бях разпределил стоте разтега въжета на две връзки. После разговаряхме в продължение на два часа и си спомнихме не без удоволствие за различните превратности на нашето предприятие. Първото указание, което отец Балби ми даде за своя благороден характер, се изрази в това, че той ми повтори десет пъти, че не съм удържал думата си, тъй като съм го уверил, че моят план бил готов и сигурен, а случаят съвсем не бил такъв. Дръзко ми каза, че ако знаел това предварително, нямало да ме освободи от моята килия. Графът ми каза също с всичката сериозност на своите седемдесет години, че най-умното било да се откажа от рискованото си начинание, защото било невъзможно да сполуча, напротив, очевидно било, че в момента съществувала много по-голяма опасност да загубим при изпълнението му живота си. Това, което той ми каза, бе типична адвокатска реч, отгатнах веднага, че истинската причина за неговото усърдие бяха двете цехини, които трябваше да му върна, ако успее да ме убеди да остана.

— Покритият с оловни плочи покрив — каза той, — е толкова стръмен, че няма да можете да ходите по него, защото едва ли ще бъдете в състояние да се държите прави, покривът е снабден наистина със седем или осем капандури, но те всички са с железни решетки, защото са отдалечени от стряхата и защото на тях не може да се стъпи сигурно. Въжетата, които имате, няма да ви послужат за нищо, понеже няма да намерите място, за да ги закрепите. А даже и да намерите такова място, не бихте си помогнали, защото човек не може да слезе от такава височина, тъй като няма за какво да се прикрепя докато стигне до долу. Трябва да вържете въжето около тялото си и един от вас тримата да спуснете двамата си другари един след друг като някое ведро или вързоп дърва. Този обаче, който направи това, би трябвало да остане жив, да се върне в килията си. Кой от вас тримата се чувства готов за такова милостиво, но опасно дело? А дори да приемем, че един от вас е такъв герой, то кажете ми от коя страна

искате да се спуснете? Във всеки случай не към площада, защото биха ви видели, към църквата е невъзможно, защото там бихте били затворени, за страната, обърната към двора, не може и да се мисли, защото там бихте попаднали в ръцете на полицаите, които обикалят постоянна. Значи можете да се спуснете само откъм страната на канала, а имате ли там гондола, която да ви чака, или някой кораб? Не. Ще бъдете принудени, значи да скочите във водата и да плувате до Санта Аполония, там ще пристигнете в плачевно състояние и няма да знаете накъде да бягате по-нататък. Помислете си, че можете лесно да се плъзнете по оловните плочи, а ако паднете в канала, ще бъдете загубени, дори и да можете да плувате като акули, защото при голямата височина на зданието и малката дълбочина на водата, падането може да бъде само смъртоносно. Ще бъдете смазани, понеже три или четири стъпки вода не са достатъчни, за да спрат действието на тежестта, когато тялото ви пада от такава голяма височина. Бихте се считали даже за щастливи, ако стигнете долу само със строшени крака или ръце.

Тази реч, която при нашето положение бе много неуместна, накара кръвта ми да кипне. Въпреки това, имах смелостта да го изслушам с едно търпение, което обикновено не притежавах. Безогледните укори на графа ме възмущаваха и имах голямо желание да му отвърна грубо, но чувствавах, че се намирам в деликатно положение и можех лесно да разваля собственото си дело, защото имах работа с един страхливец, който бе в състояние да ми отговори, че не бил дотолкова отчаян, че да рискува живота си да тръгне сам. Ако обаче останех сам, не бих могъл да разчитам на успех. Казах с приятелски тон, че съм сигурен в успеха на моето предприятие, макар че не мога да им съобща подробности.

— Вашите мъдри съображения — казах на граф Асквино — ще ме подтикнат да действам предпазливо. Имам доверие в бога и в своите собствени сили и ще преодолее всички трудности.

От време на време протягах ръката си, за да се уверя дали Сорадачи е още тук, защото през цялото време той не каза нито дума. Засмях се при мисълта какво става сега в главата му, след като беше съвсем сигурен, че го бях измамил. Към десет и половина часа му казах да види къде се намира сега луната. Той ме послуша, върна се веднага и ми каза, че след час и половина луната нямало да се вижда

вече, а една извънредно гъста мъгла щяла да направи оловните покриви много хлъзгави, и опасни.

— За мен е достатъчно — отговорих му аз, — че мъглата не е зехтин. Опаковай наметалото си с една част от въжетата. Трябва да ги разпределим на равни връзки.

За моя голяма изненада той прегърна колената ми, след това хвана ръцете ми и ги целуна. Плачейки, ми каза:

— Моля ви, не искайте смъртта ми! Зная положително, че ще падна в канала. Не мога да ви принеса най-малката полза. Ах! Оставете ме тук и аз ще моля през нощта свети Франциск за вас. Във вашата власт е да ме убедите, но никога няма да ви последвам.

Естествено глупакът не знаеше, колко много молбата му съвпаднаше с моите желания!

— Ти си прав, остани тук, но ти позволявам това при условие, че ще се молиш на свети Франциск. Преди това обаче донеси тук всички мои книги, искам да ги оставя на графа.

Той се подчини, без да възрази нищо и без съмнение с голяма радост. Моите книги струваха най-малко сто талера. Графът ми каза, че ще ми ги предаде при завръщането ми.

— Вие няма да ме видите вече тук, можете да разчитате на това. Книгите ще ви обезщетят за вашите две цехини. Извънредно приятно ми е, че подлецът Сорадачи няма смелостта да ме последва, той би ме затруднил. Освен това, мизерникът не е достоен да сподели с отец Балби и с мен честта на едно толкова красиво бягство.

— Това е вярно, каза графът, но възможно е утре да има основание да се поздрави за това.

Помолих графа за перо, мастило и хартия, които той имаше въпреки забраната, защото забраните не значеха нищо за Лоренцо, който за един талер би продал и самия свети Марко. Написах следващото по-долу писмо, което предадох на Сородачи и което не можах да прочета повторно, защото се намирахме на тъмно. Започнах с предсказанието на един мечтател, което написах на латински език.

„Аз не ще умра, а ще живея, за да възпявам славата на господ“.

„Господа инквизиторите проявяват всичко възможно, за да задържат насила виновника под оловните покриви. Виновникът, който е щастлив да не е затворник под честна дума, трябва също да стори всичко възможно, за да си възвърне свободата. Тяхното право се основава на юриспруденцията, правото на виновния е природата. И както вие не се нуждаете от неговото съгласие, за да го затворите, така и той не се нуждае от вашето, за да си възвърне отново свободата.“

„Джакомо Казанова, който пише това с горчивина в сърцето си, знае, че може да има нещастieto да бъде хванат отново, преди да може да напусне държавата и да отиде на сигурно място в някоя гостоприемна страна. Тогава той би попаднал отново под меча на тези, от които се готви да избяга сега. Но ако би го постигнало това нещастие, той се обръща към човечността на своите съдии и ги моли да не отегчават ужасната му участ, от която се опитва да избяга, като го накажат, задето е послушал гласа на природата. Ако бъде заловен отново, той моли да му се върне всичко, което му принадлежи и което оставя в килията. Ако обаче има щастieto да постигне целта си, той подарява всичко на Франческо Сородачи, който остава тук като затворник, защото няма смелостта да се изложи на опасност. Той не предпочита като мен свободата пред живота. Казанова моли техни превъзходителства да не забранят на нещастника този подарък, който той му прави. Написано един час преди полунощ, без светлина в килията на граф Асквино, на 31 октомври 1756 г.“

Казах на Сородачи да предаде това писмо не на Лоренцо, а лично на секретаря, защото той ще нареди сигурно да го повикат, ако не се качи и сам горе, което е още по-вероятно. Графът му каза, че въздействието на моето писмо било несъмнено, но трябвало да ми предаде всичко обратно, когато се върна. Глупакът му отговори, че желае да ме види отново, за да ми докаже, че на драго сърце ще ми върне всичко.

Но бе време да тръгвам. Луната не се виждаше вече. Окачих около врата на отец Балби полагаемата му се част от нашия багаж, така че той носеше от едната страна половината от нашите въжета, а от другата — своите собствени вещи. Същото направих и аз. След това ние двамата по ръкави, с шапки на главите, пристъпихме към отвора на покрива:

„И се качихме, за да видим отново звездите.“

(Данте)

---

[1] Авторът счита Венеция с нейните канали и островчета за отделена от сушата. — Б.пр. ↑

[2] Около 160 метра. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ВТОРА

НАПУСКАМ МОЯТА КИЛИЯ. СМЪРТНА ОПАСНОСТ ВЪРХУ ПОКРИВА. НАПУСКАМ ДВОРЕЦА НА
ДОЖИТЕ, С ГОНДОЛА ПРИСТИГАМ НА СУШАТА. ОТЕЦ БАЛБИ МЕ ИЗЛАГА НА ГОЛЯМА ОПАСНОСТ. С
ХИТРОСТ СЕ РАЗДЕЛЯМ ЗА МАЛКО С НЕГО.

Промъкнах се пръв, Балби ме последва. Сорадачи, който ни бе придружил до дупката на покрива, получи заповед да постави отново оловната плоча на мястото ѝ и след това да се моли на своя свети Франциск. Въпреки мъглата, всички предмети можеха да се различават доста добре. Пълзейки на четири крака, хванах здраво моя лост, пъхнах го късо в цепнатината между две оловни плочи и хванах после с четири пръста ръба на извитата от мен плоча. Така стигнах постепенно до билото на покрива. Монахът, който ме следваше, се държеше здраво с четирите пръсти на дясната си ръка за колана на панталоните ми. Така се озовах в неприятното положение на товарно животно, което трябва едновременно да тегли и да носи и при това върху един наклонен покрив, който бе станал плъзгав от една гъста мъгла.

Когато бяхме изминали едва половината от това опасно изкачване, монахът ми извика да спра. Един от пакетите му бил паднал, но той се надявал, че е задържан от водосточната тръба. Първата ми мисъл бе да го ритна и да го изпратя след пакета му. Хвала на бога, че се овладях и не го направих. Наказанието би било твърде тежко и за двама ни, понеже сам не би ми се удало да избягам. Попитах го дали е връзката с въжетата, но той ми отговори, че било неговото пакетче, в което се намирал един намерен от него на тавана ръкопис, който щял да му донесе голяма печалба. Казах му, че трябва да прежали тази загуба. Една крачка назад би могла да ни провали в бездната. Бедният монах изпъшка и ние се закатерихме по-нататък.

След като бяхме изкачили с най-големи усилия петнадесет или шестнадесет плочи, дойдохме до билото. Тук седнах удобно, като че яздох и отец Балби последва примера ми. Седяхме с гръб към малкия остров Сан Джорджо Маджоре и виждахме на около двеста крачки

пред себе си многобройните кубета на църквата Сан Марко, която спада към двореца на херцога. Преди всичко свалих моя вързоп и подканих другаря си да направи същото. Той постави своята връзка въжета, колкото можа по-добре, под бедрата си, но когато поиска да свали шапката си, която му досаждаше, постъпи несръчно. Шапката се търкулна от плоча на плоча до дъждовната тръба и последва пакета с дрехи в канала. Моят беден другар бе съвсем отчаян от това и извика:

— Лошо предзнаменование! Още в началото останах без риза и без шапка, а загубих и един скъпоценен ръкопис, който съдържаха интересна и съвсем неизвестна история, състояла се в Двореца на дожите.

Моята ярост се бе поуталожила междувременно и му казах спокойно, че в двете нещастни случки няма нищо необикновено и могат да бъдат считани за лошо предсказание само от един суеверен човек и че аз не ги смятам за такива и съвсем не съм обезкуражен от тях.

— Те трябва, драги ми, да ви послужат за поука да бъдете предпазлив и разумен. От тях трябва да разберете, че бог несъмнено ни покровителствува, защото ако шапката ви беше паднала наляво вместо надясно, ние бихме били загубени, защото би паднала в двора на двореца. Там биха я намерили постове, и безспорно биха разбрали, че някой се намира на покрива. И тогава бихме били заловени.

След като се оглеждах надясно и наляво в продължение на няколко минути, казах на монаха да чака, докато се върна и да не се помества. Само с лоста си в ръка, яздих без трудност по билото на покрива. В продължение на почти цял час изучавах всички покриви на двореца, но напразно. Никъде не съгледах нищо, на което бих могъл да закрепя въже. Бях съвсем безпомощен. Не можеше да се мисли за канала или за двора на двореца, а църквата ми предлагаше между своите куполи само дълбоки бездни, които бяха затворени от всички страни. За да стигна през църквата до каноника, би трябвало да се катеря по толкова наклонени покриви, че не виждах никаква възможност да избира този път. Моето положение изискваше дрзка смелост, но ми забраняваше всякаква непредпазливост. Да се избере верният път беше извънредно трудно.

Трябваше да бъде взето някакво решение. Трябваше или да се върна в килията си, за да не я напусна може би никога вече, или

трябваше да скоча в канала. Понеже ми оставаше само изборът между тези две възможности, то трябваше да предоставя много на случая и преди всичко да направя нещо. Погледът ми падна върху една капандура откъм страната на канала. Тя беше доста далече от мястото, откъдето бях тръгнал, за да ми позволи да приема, че осветяваният от нея таван не принадлежи към областта на килиите. Тя водеше навярно към таван над някое от жилищата в двореца, чиито врати щях да намеря отворени. Бях твърде убеден, че слугите в двореца, дори тези от семейството на дожа, биха улеснили с готовност бягството ни, ако ни забележеха. Положително те нямаше да ни предадат във властта на инквизиторите, даже ако биха познали в нас най-големите политически престъпници. Толкова омразна бе инквизицията в очите на всички венецианци.

Трябваше да изуча по-отблизо тази капандура. Като се плъзнах внимателно по права линия от билото на покрива, се намерих скоро върху малкото покривче на издатината. Държах се здраво с двете си ръце за ръба, протегнах глава напред и видях и почувствувах една малка решетка. Зад нея се намираше прозорец със стъкла, които бяха в оловни рамки. Прозорецът не ме смути, но решетката, колкото и тънка да беше, ми се струваше непреодолима пречка, понеже мислех, че без пила не бих могъл да я отстраня, а имах само моя лост.

Не знаех какво трябваше да направя и започнах да губя смелостта си, когато внезапно едно просто и естествено събитие повдигна отново духа ми.

Часовникът от кулата Сан Марко, който в този момент удари полунощ, ме освободи със силен тласък от състоянието на безпомощност, което ме сковаваше. Тези удари на камбаната ми напомниха, че в същия миг започваше денят на всички светии и че този ден е също празник на моя светия покровител, ако имах такъв. И предсказанието на йезуита, който ме бе изповядал, ми дойде на ум. Но трябва да призная, че особено повиши смелостта ми и увеличи действително телесните ми сили светското предсказание, което бях получил от моя любим Ариосто.

Звукът на часовника от кулата ми се стори като говорещ талисман, който ме подбуждаше към действие и ми обещаваха победа. Прострях по дължината си, с глава наведена към решетката, пъхнах лоста в рамката, с която тя бе споена и реших да я изкъртя изцяло.

След четвърт час това ми се отдаде. Решетката се намираше неповредена в ръцете ми и аз я поставих до капандурата. Без мъка строших сега прозореца, макар че получих силно кървяща рана на лявата ръка. С помощта на лоста стигнах отново по гореописания начин до билото и по него се върнах на мястото, където бях оставил моя другар. Намерих го в яростно отчаяние. Наговори ми най-груби обиди, задето съм го оставил толкова дълго време сам и заяви, че чакал само да удари един часът, за да се завърне в килията си.

— Та какво помислихте за мен?

— Помислих, че сте паднали в някоя бездна.

— И радостта, която би трябвало да изпитвате, че ме виждате отново, е изява на обиди?

— Че какво правихте толкова дълго време?

— Елате с мен, ще видите!

Натоварих се отново с моите вързопи и се упътих към капандурата. Когато се намерихме срещу нея, уведомих Балби за всичко, което бях направил, и се посъветвах с него, как бихме могли да стигнем тавана. Това бе лесно за единия от двамата, защото другия можеше да го спусне с въжето, но не виждах никаква възможност вторият да може да го последва, понеже въжето не можеше да се закрепим на входа на капандурата. Ако се качех на нея и скочех вътре, можех да си счупя ръцете и краката, понеже разстоянието от капандурата до пода не ми бе известно. Когато му изказах тези размишления с приятелски тон, човекът ми отговори:

— Оставете ме първо да сляза. Докато съм долу, ще имате достатъчно време да размислите как да ме последвате.

Признавам, че при първото си възмущение изпаднах в изкушение да му забия лоста в гърдите. Един добър дух ме възпря и аз не го укорих с нито една дума за подлия му егоизъм, а развързах веднага моята връзка с въжетата. След като завързах здраво въжето около гърдите под мишниците, накарах го да легне по корем с краката надолу и да се спуска докато стигне до капандурата. Когато стигне дотам, му казах да влезе до отвора и да се държи с ръце за ръба. Когато той стори това, се плъзнах както по-рано по покрива, легнах по дължината си върху капандурата, опънах въжето и казах на монаха да се спусне сега без страх. Щом стигна долу, той отвърза въжето. Аз го изтеглих и видях, че височината възлизаше на повече от петдесет

стъпки. Това бе твърде много, за да се реша на опасния скок. За монаха бях вече сигурен. Той бе прекарал два часа на билото на покрива, преизпълнен със страх в едно, нека призная, невдъхващо доверие положение. Извика ми да му хвърля въжетата. Той щял да се погрижи за останалото. Естествено, пазех се да изпълня този глупав съвет. Не знаех какво да правя. Очакващ вдъхновение, покатерих се обратно към билото. Погледът ми падна върху едно място до една купола, която още не бях посетил, и се запътих нататък. Видях равна площадка, покрита с олово, близо до една голяма капандура с два затворени капака. Върху тази площадка се намираше едно корито с готова вар, зидарски инструменти и една стълба, която ми изглеждаше достатъчно дълга, за да мога да сляза по нея до тавана, където ме очакваше моя другар. Това бе достатъчно, за да взема своето решение. Закрепих въжето на първото стъпало и домъкнах неудобния товар до капандурата. Сега обаче, въпросът беше да вкарам тежката стълба в капандурата. Трудностите, които ми създаваше това, ме накараха да съжаля, че съм лишен от помощта на монаха.

Бях довял стълбата дотам, че единият и край допираше капандурата, докато една трета от дължината ѝ стърчеше извън водосточната тръба. Плъзнах се до капандурата, привлякох стълбата към себе си и завързах края на въжето си за осмото ѝ стъпало. След това я спуснах, докато върхът ѝ се намери непосредствено до капандурата. Сега се помъчих да я пхна вътре, но ми бе невъзможно да я накарам да влезе повече от петото стъпало, защото върхът ѝ опираше вътре до покрива на капандурата и не би могло по никой начин да се вкара по-навътре, без да се строши или капандурата, или стълбата. За това имаше само едно средство. Трябваше да повдигна другия край. Чрез наклоняването върхът можеше да мине край пречката и след това тя щеше да се плъзне надолу по собствената си тежест. Без съмнение, би трябвало да поставя стълбата напреко и да закрепя за нея моето въже, за да мога да се спусна безопасно по нея. Но тогава стълбата би останала там и на следната сутрин би издала на полицаите и на Лоренцо мястото, където може би бихме се намирали още.

Не исках да рискувам да загубя чрез една непредпазливост плода на толкова труд и опасности. За да отстраня всякакви следи, стълбата трябваше съвсем да изчезне. Понеже нямаше кой да ми помогне,

реших да се спусна сам до водосточната тръба, за да вдигна стълбата и тъй да постигна целта си. Така и направих, но при такава голяма опасност, че само благодарение на някакво чудо не заплатих с живота си за своята смелост. Пуснах въжето, без да се грижа повече за стълбата. Нямахе защо да се страхувам, че ще падне в канала, тъй като тя се бе закачила здраво с третото си стъпало за тръбата. С лоста в ръка се спуснах сега чак до мраморната водосточна тръба. Докоснах последната с върха на краката си, докато лежах по корем. В това положение, събирайки всичките си сили, можах да повдигна отзад стълбата и да я тикна същевременно напред. За голяма моя радост видях, че тя бе влязла с около една стъпка по-дълбоко в капандурата. Читателят ще разбере, че по такъв начин тежестта ѝ се намаляваше значително. Касасе се да я вкарам само още две стъпки по-навътре, като я повдигна същевременно толкова нагоре, тъй като, щом станеше това, трябваше само да легна отново на покрива на капандурата, за да вкарам цялата стълба с помощта на въжето. За да я вдигна сега толкова високо, колкото бе нужно, се изправих на колената си. Но в резултат на напрежението, се плъзнах и останах върху покрива само с гърдите си и с двата лакътя.

Ужасен момент! И днес още потрепервам при спомена за него. Читателят едва ли е в състояние да си представи целия ми ужас. В инстинкт за самосъхранение напрегнах почти несъзнателно всичките си сили, за да се задържа и мога да кажа, че това ми се отдаде по някакво чудо. Не изгубих нито за момент хладнокръвие и най-сетне, като напрегнах всичките сили на ръцете си, успях да се повдигна, така че тежестта на тялото ми почиваше върху дланите, докато същевременно се опирах и на долната част на тялото си. За щастие, нямаше защо да се грижа повече за стълбата, понеже при необикновено голямото усилие, което щеше да ми излезе толкова скъпо, имах щастието да я тикна три стъпки по-дълбоко в капандурата, така че тя стоеше там неподвижна.

Като се държах опрян на дланите си и на областта между долната част на трупа и бедрата, върху ръба на водосточната тръба, видях, че бих бил вън от всякаква опасност, ако можех да повдигна десния си крак и да поставя първо едното, а после и другото коляно върху тръбата. Но страданията ми не бяха се свършили. Вследствие напрежението, сухожилията ми се бяха свили тъй силно, че един

извънредно болезнен гърч парализира всичките ми крайници. Все пак не се отчаях, а останах неподвижно, докато мине атаката. Знаех, че това беше най-доброто средство срещу гърча, защото го бях изпробвал често върху себе си. Колко ужасен беше този момент! След две минути поднових усилията си и достигнах успешно с двете си колена водосточната тръба. След като си поех дъх, повдигнах внимателно стълбата, докато тя затрепери най-сетне успоредно с малкия покрив на капандурата. Това ми стигаше, тъй като ми бяха добре познати законите на равновесието. Взех отново лоста си в ръка и се покатерих по същия начин на капандурата. Сега вкарах без голям труд цялата стълба, чийто край пое моя другар. Хвърлих на пода дрехите си, въжетата и изкъртената решетка и слязох по стълбата. Монахът ме прие преизпълнен от радост и сложи стълбата настрана. Опипвайки с ръце наоколо, ние изследвахме тъмното помещение, в което се намирахме. То бе около тридесет крачки дълго и двадесет крачки широко.

На единия край намерихме една двойна врата, която се състоеше от железни пръчки. Това беше лошо предзнаменование. Но когато поставих ръката си на намиращата се в средата дръжка, последната се подаде на натиска и вратата се отвори. Най-напред тръгнахме по протежение на стените около новото помещение, но когато искахме да го пресечем, блъснахме се в една голяма маса, която бе заобиколена със столове и кресла. Върнахме се към мястото, където бяхме намерили прозорци и отворихме един от тях. Но при светлината на звездите съгледахме само бездните между куполите на дома. Нито за миг не помислих да сляза оттук, защото знаех къде ще попадна. Затворих отново прозореца. Напуснахме залата и се върнахме на мястото, където бяхме оставили багажа си. Изтощен телесно и душевно до крайна степен, се отпуснах върху пода. Поставих една връзка въжета под главата си и една сладка дрямка ме овладя. Предоставих се на нея съвсем безволен. Би ми било невъзможно да противостоя на съня, дори и да знаех, че той щеше да ми струва живота. Спомням си добре и досега какво блажено чувство изпитвах, когато заспивах.

Спах в продължение на три и половина часа. Виковете и силното разтърсване на монаха едва можаха да ме разбудят. Той ми каза, че току-що ударило пет часа и не можел да разбере как съм могъл да спя в

положението, в което се намирахме. За него бе неразбираемо, за мен обаче — не. Сънят ми не беше по моя воля. Бях се поддад на изтощената си природа и лежах, тъй да се каже, в последно издихание. В това изтощение нямаше нищо чудно. От два дни не бях нито ял, нито заспивал от вълнение, а усилията, които трябваше да направя, надвишаваха това, което един човек може да даде при обикновени условия. Те биха били достатъчни да изтощят напълно силите на който и да било. Освен това, този благотворен сън ми бе възвърнал старата сила, а и както забелязах с голяма радост, тъмнината се бе толкова разсеяла, че можехме да действуваме по-уверено и по-бързо.

Щом се огледах, извиках:

— Това не е затвор. Тук трябва да има някой лесно намираем изход.

Тръгнахме към стената, която се намираше срещу желязната врата и ми се стори, че разпознавам в един много тесен ъгъл врата. Опипах я с пръсти и най-сетне намерих дупка за ключ. Пъхнах в нея моя лост и с три или четири удара разбих ключалката. Влязохме в една малка стая, където намерих върху една маса един ключ. Опитах го на една срещуположна врата, завъртях го и видях, че тя се отключи. Поставих ключа обратно на масата, където го бях намерил, и помолих монаха да вземе нашите пакети. След това напуснахме стаята и се озовахме в един коридор, в който се намираха ниши, изпълнени с книжа. Това бяха архиви. Открих една малка каменна стълба и тръгнах по нея. Намерих една друга, слязох също и по нея и стигнах до една стъклена врата. Отворих я и се намерих изведнъж в една зала, която познавах. Отворих един прозорец. Би ми било лесно да се прехвърля през него, но тогава бих се намерил в лабиринта на малките дворчета, които заобикалят църквата Сан Марко. За Бога, само не подобна глупост!

Върху едно писалище видях един железен инструмент със закръглен връх и дървена дръжка. Той служеше на секретаря на канцеларията да пробива пергаментите и да прикрепя посредством един конец оловния печат. Взех инструмента. Отворих писалището и намерих препис от едно писмо, с което на проводитора на Корфу се съобщаваше за изпращането на три хиляди цехини за поправка на крепостта. Потърсих цехините. Нямаше ги. Бог знае с какво удоволствие бих ги взел и как бих се изсмял на монаха, ако би ме

обвинил, че извършвам кражба. Бих погледнал на тази сума като на подарък от небето и съвсем откровено бих се смятал за неин собственик според правата на завоевателя.

Отидох до вратата на канцеларията и пъхнах лоста в ключалката. За по-малко от минута обаче се уверих, че няма да мога да строша ключалката и затова реших да направя бързо една дупка в едното крило на вратата. Избрах си едно място, където дървото имаше малко чепове. Залових се веднага за работа и с бързи удари на лоста си пробивах и разцепвах дървото, доколкото можех. Монахът ми помагаше според силите си с дебелото шило, което бях намерил върху писалището. Но той трепереше при ехтяция шум, който вдигаше моя лост, щом го забивах в дървото, и който навярно се чуваше на далечно разстояние. Чувствах много добре голямата опасност, но не ми оставаше нищо друго, освен да продължа.

След половин час дупката бе вече задоволително широка, защото без трион едва ли бих могъл да я направя още по-широка. Ръбовете ѝ изглеждаха страшни, понеже по тях се издаваха остри цепленки, които можеха да ни раздерат дрехите и ни наранят. Дупката се намираше на пет стъпки от пода. Поставихме пред нея две столчета едно до друго и се качихме върху тях.

Монахът се пъхна със скръстени ръце и с главата напред в дупката. Задържах го първо за бедрата, после за краката и ми се отдаде да го пробутам. Не се безпокоях от това, че стоята, към която водеше вратата, беше тъмна, понеже познавах мястото. Когато моят другар бе от другата страна, му подадох нашите пакети. Оставих само въжетата. След това поставих трето столче върху двете първи и се качих върху него, така че дупката се намираше вече на височината на бедрата ми. Пъхнах се в нея до долната част на тялото, макар че това ми създаваше големи затруднения, понеже дупката бе много тясна, нямаше опора за ръцете си и понеже никой не ме буташе отзад, както аз бях напъхал монаха. Казах на Балби да ме хване и тегли, без да обръща внимание, дали ще бъда разпокъсан. Той се подчини и аз имах твърдостта да понеса ужасните болки, които ми причиняваха острите цепленки на дървото, като ми раздираха слабините и бедрата.

Когато най-сетне преминах успешно, взех бързо моя пакет, слязох по две стълби и отворих без труд вратата на коридора, който води към голямата врата на Кралската стълба и до който се намира

кабинетът на военния министър. Тази голяма врата бе затворена, както тази на залата с архивите, и от пръв поглед видях, че не можех да сторя нищо на тази врата без млат или патрон за разбиване. Лостът, който имах в ръката си, като че ли ми казваше: това е краят, не мога да ви помогна вече. Можеш да ме захвърлиш. Лостът бе оръдието на моята свобода. Обичах го. Той бе достоен да виси като благодарствена жертва над олтара на свободата и спасението. Затова го задържах.

Напълно спокоен и съсредоточен седнах на един стол и казах на монаха:

— Седнете и вие. Моето дело е свършено. Бог или щастието трябва да направят останалото. Нека небесният водач за останалото да се грижи. Или пък щастието, ако той не се погрижи. Не зная дали хората от двореца ще дойдат да чистят днес, в деня на всички светии или утре на Задушница. Ако дойде някой, аз ще избягам щом се отвори вратата, а вие ще ме последвате. А ако не дойде никой, то не се мърдам оттук. Дори да умра от глад, не може нищо да се направи.

От тези ми думи нещастният монах изпадна в ужасна ярост. Той ме нарече обезумял глупак, съблазнител, измамник, лъжец. Това не ме развълнува и аз го оставих да ругае. Внезапно удари шест часа. От събуждането ми на тавана бе изминал само един час.

Сега най-важното за мен бе да се преоблека напълно. Отец Балби изглеждаше като селянин, но дрехите му не бяха разпокъсани и покрити с кръв като моите. Неговата жилетка от червена фланела и неговите панталони от виолетова кожа бяха здрави. А аз изглеждах достоен за съжаление — облян в кръв и с дрехи на парцали. Над коляното ми кървяха две дълбоки рани, които бях получил при дъждовната тръба. Дупката във вратата на канцеларията ми беше раздрала жилетката, ризата, панталоните, слабините и бедрата. Навсякъде имах ужасни наранявания. Разкъсах няколко носни кърпи и се превързах с тях, доколкото можах. След това облякох красивия си костюм, в който навярно изглеждах доста смешен през студените есенни дни. Подредих косата си, доколкото това ми се отдаде в мрежата, извадих бели чорапи, сложих си поради липса на друга риза с дантели и облякох още две отгоре. Носните кърпи и чорапите пъхнах в джобовете си, а всичко останало хвърлих в един ъгъл. Метнах моето красиво наметало на рамената на монаха и добрият човек изглеждаше, като че ли го бе откраднал. Аз трябва да съм изглеждал като кавалер,

който е бил на бал, след това е прекарал нощта на някое лошо място и там се е малко разрошил. Само превръзките на моите колена, които се виждаха, не отиваха към моята малка неподходяща елегантност.

В този елегантен костюм, със своята красива шапка с испанска златна дантела и бяло перо, пристъпих към един отворен прозорец. Няколко безделници, които (както узнах две години по-късно в Париж) се намираха случайно в двора на Двореца на дожите, се учудиха, че един толкова изискано облечен господин като мене може да бъде горе в този час, отидоха при човека, който имаше ключ от тази зала, и му съобщиха това. Той помислил, че може би е затворил някого предния ден, взе ключовете и се качи горе. Ядосах се, задето се бях показал на прозореца. Не знаех, че тъкмо това беше най-голямото щастие за мен. Седнах отново до монаха и се оставих да бъда руган от него, когато внезапно до ухото ми достигна дрънкане на ключове. Съвсем възбуден, скочих и погледнах през една малка цепнатина, която за щастие се намираше между двете крила на вратата. Видях само един човек без шапка, само с една перука на главата, той се качваше бавно по стълбата, държащ в ръката си голяма връзка ключове. Казах на монаха с много сериозен тон да не си отваря устата, а да върви след мен и да ме последва веднага. Държах в дясната си ръка лоста си, скрит под дрехата. Застанах пред вратата тъй, че да мога да изляза веднага, щом бъде отворена. Молах се на Бога човекът да не ми окаже никаква съпротива, понеже в такъв случай бих се видял принуден да го поваля, а бях решен на това. Вратата се отвори. При вида ми бедния човек застана като вкаменен. Без да се спра, без да кажа нито дума, използвах слисването му и се спуснах бързо по стълбата, монахът след мене. С бързи крачки, но не като беглец, се обърнах към великолепната така наречена Гигантска стълба, без да слушам Балби, който непрекъснато ми викаше:

— В църквата! В църквата!

Вратата на църквата бе отдалечена на двадесет крачки от стълбата, но църквите във Венеция отдавна вече не предлагаха сигурност на преследвани престъпници и затова никой не търсеше убежище в тях. Монахът знаеше това, но в страха си го забрави. По-късно ми каза, че ме подканил да вляза в църквата само защото някакво религиозно чувство го привлякло към олтара.

— Защо не отидохте там самичък?

— Не исках да ви напусна.

Той би трябвало да каже: не исках да ви загубя.

Сигурността, която търсех, се намираше извън границите на светлейшата република и аз бях вече поел пътя за там. Мислено бях вече стигнал. Но касаеше се да стигна също и телесно. Упътих се право към Кралската врата на Двореца на дожите. Без да погледна никого — това е най-доброто средство да не ви се обръща внимание — отидох през малкия Марков площад до брега, качих се в първата срещната гондола и казах съвсем високо на гондолиера, който стоеше на задната част:

— Искам да отида във Фазина, повикай бързо още един гребец.

Такъв се намираше съвсем наблизко и докато гондолата бе отвързана, седнах на средното подплатено седалище, а монахът на страничната скамейка. Чудноватата фигура на Балби, без шапка и с красиво наметало върху рамената, моят неподходящ за времето костюм, всичко това трябваше да наведе хората на мисълта, че съм някой шарлатанин или астролог.

Щом заобиколихме митницата, лодкарите започнаха да гребат силно по Канала на Джудека, по който трябваше да се мине, за да се стигне до Фузина или до Местре, където в действителност исках да отида. Когато бяхме изминали половината канал, протегнах главата си през прозореца и попитах задния гондолиер:

— Мислиш ли, че ще стигнем в Местре преди осем часа?

— Но, господине, вие казахте, че искате да отидете във Фузина.

— Ти си луд, аз казах към Местре.

Вторият лодкар ми каза, че се лъжа и моят глупав монах, като усърден християнин и голям приятел на истината, повтори естествено, че не съм прав. Имах желание да го накажа с един ритник за ужасната му глупост, но се сетих, че не всеки, който желае, може да бъде умен. Изсмях се високо и признах, че може би съм казал погрешно, но в действителност имам намерение да отида в Местре. Не получих отговор, но след малко гондолиерът ми каза, че бил готов да кара и за Англия, ако поискам.

— Браво, значи към Местре.

— След три четвърти час сме там, тъй като вятърът и течението са благоприятни.

Много доволен, аз погледнах назад канала, който дотогава никога не ми се бе виждал толкова красив, особено защото нито една лодка не плуваше зад нас. Утрото бе великолепно, въздухът — чист, слънцето ни изпращаше първите си прекрасни лъчи и двамата лодкари гребяха силно и сръчно. И когато си припомних ужасната нощ, която бях прекарал, опасностите, от които се бях отървал, мястото, където един ден преди това бях затворник, след това всички случайности, които бяха благоприятни за мене, когато си спомних за свободата, на която току-що започнах да се наслаждавам и която беше пред мен с целия си блясък — тогава ме обзе благодарност към бога, избликът на чувства почти ме задуши и аз избухнах в плач.

Моят чудноват другар, който освен когато даде право на лодкарите, не бе казал нито дума, помисли, че трябва да ме утеши. Но той се излъга относно причината на сълзите ми и неумелият начин, по който се опита да ме утешава, има за последствие облекчителните ми сълзи да преминат в един своеобразен смях, който го наведе на друго, също така погрешно предположение. Той помисли, че съм полудял. Бедният монах беше глупав, както казах вече, зъл беше само защото бе глупав. Бях се изправил пред неумолимата необходимост да използвам неговата глупост, но чрез нея той щеше насмалко да ме тикне в пропастта, макар и без лошо намерение. Беше ми невъзможно да го убедя, че съм заповядал на лодкарите да карат към Фузина с намерението да отида в Местре. Каза ми, че тази мисъл могла да ми дойде едва при пътуването ни през канала.

Пристигнахме в Местре. На площада не намерих коне, но в гостоприемница Камбана се намираха множество колари, с които се пътува също така добре. Уговорих с един от тях да ме закара в Тревизо. За три минути конете бяха впрегнати, мислейки, че Балби е зад мене, аз се обърнах и казах:

— Качете се.

Но той липсваше. Заповядах на един слуга да го доведе и възнамерявах да го наругая здраво, дори и ако е бил принуден да задоволи някоя нужда. Защото се намирахме в едно положение, в което трябваше да потискаме всички нужди, дори и природните. Слугата се завърна и каза, че не можел да намери монаха. Разярих се. Помислих да го оставя просто на произвола на съдбата. Би трябвало да го сторя, само чувството на честност ме възпря.

Слязох отново да се осведомя. Всеки го видял, но никой не може да ми каже къде е, или къде може да бъде. Забързах надолу по залесената главна улица и като обърнах инстинктивно глава към прозореца на едно кафене, видях злощастния монах, че стои при тезгяха, пие кафе и се шегува с келнерката. Той ме видя, показва ми момичето, каза ми, че била красива и ме покани да изпия и аз чаша кафе. Същевременно ме помоли да платя за него, защото нямал нито едно солдо у себе си. Потиснах възмущението си и му казах:

— Не искам, побързайте!

Същевременно го оципах по ръката, така че той побледня от болка. Платих и си тръгнахме.

Треперех от гняв.

Върнахме се в гостоприемницата и се качихме в една кола. Но едва бяхме изминали десет стъпки, когато срещнахме един жител на Местре, някой си Балби Томази, един добър човек, който обаче се ползуваше с името, че поддържа връзка със светия официум на инквизиторите. Той ме позна, спря се и ми извика:

— Как, господин Казанова, вие тук? Възхитен съм, че ви виждам. Вие сте значи избягали? Как сте постигнали това?

— Не съм избягал, освободиха ме.

— Това не е възможно. Вчера вечерта бях у господин Гримани и бих научил това.

Казах му да говори тихо, слязох от колата и го помолих да дойде малко настрана. Заведох го зад къщата на един ров, от другата страна на който се намираше празно поле. Когато видях, че никой не ни виждаше, въоръжих се с моя лост и го хванах за яката. Той разбра намерението ми, изскубна се, прескочи рова и побягна с всички сили, без да се обръща. Щом бе спечелил известна преднина, той намали бягането си, обърна се и ми прати въздушна целувка, за да ми даде да разбере, че ми пожелава приятно пътуване. Когато не го виждах повече, поблагодарих на бога, задето човекът ме бе предпазил чрез своята подвижност да не извърша някое престъпление, защото исках да го убия, а както изглежда той нямаше лоши намерения.

Мрачен като човек, който току-що е избегнал голяма опасност, хвърлих на жалкия монах, който сега разбра на каква опасност ни бе изложил само един презрителен поглед и се качих отново в колата. Обмислях как бих могъл да се отърва от глупака, а той седеше до мен и

не се осмеляваше да отвори уста. Без други приключения пристигнахме в Тревизо, където казах на пощальона да ни пригответи за десет часа една кола с два коня. В действителност няха намерение да продължа пътуването с пощата, първо, защото няха толкова пари; второ, защото се страхувах да не бъда проследен. Домакинът ме попита дали искам да закуся. Имах нужда да се подкрепя, понеже бях полумъртъв от глад. Но няха смелостта да приема поканата. Загубата на четвърт час би могла да бъде съдбоносна. Страхувах се да не бъда открит, а от това бих се срамувал през целия си живот, тъй като един умен човек трябва да може да се справи на открито поле с четиристотин хиляди души. Ако не съумее да се скрие, той е глупак.

Излязохме през вратата Тома, като че искахме да се разходим. Една миля извървахме по шосето, но после ударихме напреки през полето. Решихме да не се показваме вече по пътищата, докато се намирахме още в границите на републиката. Най-късият път водеше през Басано, но аз избрах най-дългия, защото не беше изключена възможността да ни чакат на изхода на най-близкия път, докато вероятно не биха помислили, че бихме минали през Фелтре, тъй като това беше най-дългият път, за да се достигне в територията на епископа от Триент. След като вървахме в продължение на четири часа, се отпуснах на земята. Не можех повече. Трябваше да ям нещо, или да умра на място. Казах на монаха да остави наметалото до мене и да отиде в някоя близка селска къща, да поиска ядене срещу заплащане и да ми го донесе. Дадох му нуждите пари. Той отиде, но ми каза, че ме мислел за по-смел. Нещастникът не знаеше какво значи храброст, но бе по-силен от мен и без съмнение си бе напълнил добре стомаха преди бягството ни. Освен това, бе пил и кафе. Беше мършав, беше монах и предпазливост и честолюбие не обезпокояваха неговата душа за сметка на тялото. Макар къщата да не бе гостоприемница, добрата селянка ми изпрати богато ядене, което ми струва само тридесет солди. Когато утолих глада си, почувствувах, че сънят искаше да ме надвие и затова тръгнахме веднага, след като се осведомих точно за посоката. След четиричасов ход, спряхме до едно село и узнах, че бях на двадесет и четири мили^[1] от Тревизо. Бях напълно изтощен. Обувките ми бяха скъсани и ходилата ми — подути. Имахме на разположение само още един час до мръкване. Прострах се на земята в

една горичка, помолих Балби да седне до мен и му държах следната реч:

— Ние трябва да отидем в Борго ди Балзугана^[2]. Това е най-близкото място отгатък границите на републиката. Там ще бъдем тъй сигурни, както в Лондон и ще можем да си отпочинем. Но за да стигнем на това място, трябва да бъдем извънредно предпазливи, а първата предпазна мярка е да се разделим. Вие ще минете през горите на Мартело, а аз през планините. Вие — по най-лекия път, аз — по най-дългия и най-трудния. Най-сетне, вземете всички пари, аз не ще задържа нито хелер. Подарявам ви моето наметало. Ще го замените с една селска дреха и една шапка и тогава всеки ще ви смята за селянин, понеже, за щастие, изглеждате такъв. Ето ви всичките пари, които са ми останали от двете цехини от граф Асквино, те са седемнадесет лири. Вземете ги. Ще пристигнете другиден в Борго. След двадесет и четири часа ще дойда и аз. Ще ме чакате в първата гостоприемница наляво и можете да разчитате, че ще дойда. Трябва да преспя тази нощ в едно добро легло, и провидението ще ми помогне да намеря някъде такова. Но трябва да съм напълно спокоен, а това е невъзможно, докато сте с мене.

Зная със сигурност, че сега ни търсят навсякъде и нашите фигури са описани толкова точно, че във всяка странноприемница, в която бихме се осмелили да пристъпим заедно, биха ни арестували веднага. Вие виждате в какво плачевно състояние се намирам и че трябва непременно да си почина десет часа. И тъй, сбогом! Вървете и ме оставете да следвам сам своя път. Ще намеря наблизко някое място за пренощуване.

— Всичко, което ми казахте, очаквах отдавна. Няма какво да ви отговоря, освен да ви спомня за това, което ми обещахте, когато ме придумахте да пробия вашата килия. Вие ми обещахте, че няма да се делим. Оставете, значи, надеждата, че ще ви напусна. Вашата съдба ще бъде моя, моята съдба — ваша. За нашите пари ще намерим добър подслон за пренощуване и няма нужда да отиваме в гостоприемница. Няма да ни арестуват.

— Значи вие сте решен да не последвате добрия съвет, който ви дадох и който разумът изисква?

— Безвъзвратно решен.

— Ще видим.

Станах не без мъка, измерих ръста му и го отбелязах върху земята. След това извадих лоста от джоба си, клекнах тъй, че почти лежах на лявата си страна и започнах да копая с най-голямо спокойствие една малка дупка, без да отговарям на въпросите му. След като работих в продължение на четвърт час погледнах го тъжно и му казах:

— Като добър християнин се считам задължен да ви кажа, че трябва да предадете душата си на бога. Понеже ще ви заровя тук жив или мъртъв, а ако сте по-силен от мен то вие ще ме заровите. Да взема това отчаяно решение ме принуждава вашето безогледно вироглавство. Впрочем, вие още можете да се отдалечите, защото няма да ви преследвам.

Когато видях, че той не ми отговори, залових се отново за работа. Все пак трябва да призная, че започнах да се страхувам, че глупакът би ме изкарал из търпение, но бях твърдо решен да се освободя от него.

Било от страх, било, че бе размислил — с една дума, той се хвърли най-сетне до мен. Понеже не знаех какво бе намерението му, го заплаших с лоста. Но нямаше защо да се страхувам, защото той ми каза:

— Ще направя всичко, което желаете.

Веднага го прегърнах, дадох му всичките си пари и му потвърдих обещанието си да се срещна с него в Борго. Макар че нямах сега нито хелер и трябваше да премина две реки, все пак се поздравих, че се бях освободил от компанията на един човек с такъв характер. Понеже сега, когато бях сам, се чувствавах сигурен, че ще премина границата на моята любима република^[3].

---

[1] Около 36 километра. — Б.пр. ↑

[2] Град в Южен Тирол. — Б.пр. ↑

[3] Бягството на Казанова от затвора с оловните килии във Венеция е вдигнало навремето голям шум. То е било предмет на осъждане и спорове също и по-късно, а и до днес. Според някои, Казанова е представил трудностите по-големи, отколкото са били всъщност, главно затова, защото бягството му е било подпомогнато не само от неговите приятели, но също и от самата власт, която не е взела строги мерки, за да осуети бягството му и за преследването и

залавянето му след напускане на затвора. Известният изследовател на Казанова, д-р Хайнрих Конрад, доказва, обаче, че всички тези предположения са неоснователни. Казанова е бил наблюдаван, вероятно по заповед на Кондулмер, дълго време преди затварянето му от шпионина Мануци. В писмата на последния, които са намерени в държавната архива на Венеция, той докладва, че Казанова бил масон, който се подигравал с католическата църква и изповядвал безбожие, че бил всеки ден с другари-гуляйджии, говорил често френски, занимавал се с магия и кабала, четял Ариосто, Хораций, Аретино и други безнравствени съчинения, говорил лошо за висшите чиновници, заплашвал да убие абат Киари, който публикувал един памфлет против него и пр. Знае се, че Казанова е бил осъден на пет години затвор, без да го разпитват и без да му съобщават присъдата. Допустимо е, че както господин Брагадино, тъй и братята Мемо са положили усилия, за да освободят приятеля си. Те може би са подкупили тъмничаря Лоренцо Басадона, който след бягството е бил осъден на десет години затвор в кладенците, където скоро умира — а също са повлияли преследването му след напускане на затвора да не бъде особено усърдно. Но това не е от съществено значение. В хубавото описание са изложени невероятните трудности, които трябвало да преодолее Казанова. Неговата смелост и присъствие на духа се проявяват не само в пробиването на килията с някакво си малко желязо, във висенето на ръба на покрива, разбиването на вратата и пр., но също и в използване за бягството си на един глупак като Балби и осуетяване предателството на един подлец като Сорадачи. — Б.пр. ↑

Издание:

Джакомо Казанова. Приключенията на Казанова. Том 2

Италианска. Първо издание

Издателска къща „Ренесанс“, София, 1991

Редактори: Мариета Преславска, Надежда Гешанова

Художник: Николай Пекарев

Технически редактор: Димитър Христов

Коректори: А. Стефанова, К. Хаджийска

ДП „Димитър Благоев“ — София

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.